

OBSAH :	strana
SPRIEVODNÁ SPRÁVA	4
A. ZÁKLADNÉ ÚDAJE	4
A.1 Úvod	4
A.1.1 Údaje o obstarávateľovi a spracovateľovi	4
A.1.2 Riešiteľský kolektív	4
A.1.3 Zoznam príloh ÚPN-M	4
A.2 Dôvody obstarania ÚPN-M Turany	5
A.3 Hlavné ciele rozvoja územia	6
A.4 Zhodnotenie doterajšej územnoplánovacej dokumentácie	7
A.4.1. Všeobecne	7
A.4.2 Zhodnotenie ÚPN-SÚ Turany	8
A.4.3. Zhodnotenie ÚPN-O Turany ZaD č.1	8
A.5 Údaje o súlade riešenia so zadáním a súborným stanoviskom z prerokovania konceptu	9
A.6 Výsledky variantných riešení	9
A.7 Súpis použitých územnoplánovacích podkladov a iných podkladov so zhodnotením ich využitia pri riešení	9
A.7.1 Podklady	9
A.7.2 Výstupy z relevantných podkladov s dopadom na riešené územie	10
B. RIEŠENIE ÚZEMNÉHO PLÁNU	13
B.1 Vymedzenie riešeného územia	13
B.1.1 Základné údaje charakterizujúce územie mesta	13
B.1.2 Vymedzenie riešeného územia v ÚPN-M	17
B.1.3 Prírodné podmienky, vybrané prírodné faktory riešeného územia	17
B.2 Vázby vyplývajúce z riešenia a zo záväzných častí územného plánu regiónu	27
B.2.1 Vázby vyplývajúce z riešenia a zo záväzných častí územného plánu VÚC – Žilinského kraja	27
B.3 Základné demografické, sociálne a ekonomické rozvojové predpoklady obce	32
B.3.1 Obyvateľstvo, ekonomické aktivity, zamestnanosť	32
B.3.2 Bytový fond	42
B.3.3. Návrh riešenia bytového fondu a obyvateľov	44
B.4 Riešenie záujmového územia a širšie vzťahy dokumentujúce začlenenie riešeného mesta do systému osídlenia	44
B.4.1 Širšie vzťahy	44
B.5 Návrh urbanistickej koncepcie priestorového usporiadania	48
B.5.1 Návrh ochrany kultúrnych hodnôt	48
B.5.2 Základná koncepcia priestorového usporiadania	55
B.6 Návrh funkčného využívania územia mesta	67
B.6.1 Všeobecne	67
B.6.2 Rozvoj obytnej funkcie	67
B.6.3 Rozvoj výrobnéj funkcie	69
B.6.4 Rozvoj funkcie zariadení občianskeho vybavenia, rekreácie a cestovného ruchu, telovýchovných aktivít a športových plôch	70
B.6.5 Rozvoj plôch a funkcie zelene	71
B.6.6 Určenie prípustného, obmedzujúceho a zakazujúceho funkčného využívania na jednotlivých funkčných plochách	72
B.7 Návrh riešenia bývania, občianskeho vybavenia, výroby a rekreácie	76
B.7.1 Návrh riešenia bývania	76
B.7.2 Návrh riešenia občianskeho vybavenia	77
B.7.3 Návrh výroby a výrobných služieb	84
B.7.4 Návrh rekreácie a cestovného ruchu	89
B.8 Vymedzenie zastavaného územia mesta	93
B.9 Vymedzenie ochranných pásiem a chránených území podľa osobitných predpisov	94
B.9.1 Ochrana prírodných hodnôt	94
B.9.2 Ochrana povrchových a podzemných vôd a vodných zdrojov	96
B.9.3 Ochranné a bezpečnostné pásma hlavných rádov technickej a dopravnej infraštruktúry, ostatné ochranné pásma	99

B.10	Návrh riešenia záujmov obrany štátu, požiarnej ochrany, civilnej ochrany a ochrany pred povodňami	100
B.10.1	Záujmy obrany štátu	100
B.10.2	Špeciálna ochrana	100
B.10.3	Požiarne ochrana	100
B.10.4	Civilná ochrana	100
B.10.5	Ochrana pred povodňami	102
B.11	Návrh ochrany prírody a tvorby krajiny	103
B.11.1	Ochrana prírodných hodnôt, identifikácia prvkov R-ÚSES v katastri	103
B.11.2	Krajinnoekologický plán (optimálne priestorové a funkčné využívanie územia mesta Turany) – všeobecné opatrenia a záver	116
B.12	Návrh verejného dopravného a technického vybavenia	118
B.12.1	Návrh verejného dopravného vybavenia	118
B.12.2	Vodné hospodárstvo	126
B.12.3	Energetika a energetické zariadenia	134
B.12.4	Napojenie územia na telekomunikačné a informačné siete	143
B.13	Koncepcia starostlivosti o životné prostredie	145
B.13.1	Zásady funkčného využívania územia vo vzťahu k ekologickej únosnosti územia	145
B.13.2	Návrh opatrení na elimináciu alebo obmedzenie stresových prvkov v krajine	145
B.13.3	Zásady vymedzenia hraníc zastavaného územia, návrh opatrení na zachovanie a obnovenie krajinnoestetických hodnôt územia	146
B.13.4	Ochrana zložiek životného prostredia	146
B.13.5	Faktory negatívne ovplyvňujúce životné prostredie	154
B.13.6	Faktory pozitívne ovplyvňujúce životné prostredie	160
B.13.7	Návrh zásad a opatrení pre nakladanie s odpadmi	161
B.14	Vymedzenie a vyznačenie prieskumných území, chránených ložísk a dobývacích priestorov	164
B.15	Vymedzenie plôch vyžadujúcich zvýšenú ochranu	165
B.15.1	Návrh opatrení ochrany prírody	165
B.15.2	Návrh protipovodňových a vodohospodárskych opatrení	165
B.16	Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných zámerov na poľnohospodárskej pôde – PP a lesnom pôdnom fonde – LPF	167
B.16.1	Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných zámerov na PP	167
B.16.2	Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných zámerov na LPF	175
B.17	Celkové hodnotenie koncepcie navrhovaného riešenia	176
B.17.1	Potenciál riešeného územia z hľadiska širších súvislostí	176
B.17.2	Krajinno-ekologický a environmentálny potenciál	176
B.17.3	Kultúrno-historický potenciál, retrospektíva osídľovania a využívania riešeného územia	177
B.17.4	Sídelný potenciál	179
B.17.5	Sociálno – ekonomický a hospodársky potenciál	180
B.17.6	Potenciál rozvoja občianskeho vybavenia vrátane rekreácie	180
B.17.7	Potenciál a koncepcia rozvoja dopravy a dopravných zariadení	181
B.17.8	Potenciál a koncepcia rozvoja vodného hospodárstva	182
B.17.9	Potenciál a koncepcia rozvoja energetiky	183
B.17.10	Záver	185

NÁVRH REGULATÍVOV ÚZEMNÉHO ROZVOJA, NÁVRH ZÁVÄZNÝCH ČASTÍ **186**

C.	DOPLŇUJÚCE ÚDAJE	202
C.1	Všeobecne	202
C.2	Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej pôde v pôvodnej územnoplánovacej dokumentácii obce	202
C.2.1	Pre pôvodný ÚPN-SÚ Turany (1994)	202
C.2.2	V Zmene a doplnku č.1 ÚPN-O Turany (2010)	202
D.	DOKLADOVÁ ČASŤ	202

A. ZÁKLADNÉ ÚDAJE

A.1 ÚVOD

A.1.1 ÚDAJE O OBSTARÁVATEĽOVI A SPRACOVATEĽOVI

Práce na územnom pláne mesta Turany (ďalej len „ÚPN-M Turany“) – časť Koncept riešenia sú vypracované v zmysle zmluvy o dielo ÚPN-M Turany / AAPN č. 01/2016, zo dňa 20.09.2016 medzi:

objednávateľom: obec Turany
Mestský úrad Turany
štatutárny zástupca: Ing. Miroslav Blahušiak, primátor mesta
a
zhotoviteľom: Ing. arch. Peter NEZVAL, autorizovaný architekt
M. Šinského 7, 010 07 Žilina

A.1.2 RIEŠITEĽSKÝ KOLEKTÍV

Riešiteľský kolektív :

Hlavný riešiteľ	vedúci projektant:	Ing. arch. Peter NEZVAL
Urbanizmus	zodpovedný projektant: spolupráca:	Ing. arch. Peter NEZVAL Anna VALACHOVÁ Ing. arch. Lenka LIKAVČANOVÁ
Doprava	zodpovedný projektant: spolupráca:	Ing. Roman TISO Ing. arch. Peter NEZVAL
PP, LPF	zodpovedný projektant: spolupráca:	Ing. arch. Peter NEZVAL Anna VALACHOVÁ
Životné prostredie, občianska vybavenosť, priemysel, bývanie, rekreácia a cestovný ruch	zodpovedný projektant: spolupráca:	Ing. arch. Peter NEZVAL Anna VALACHOVÁ
Krajinná ekológia, KEP	zodpovedný projektant:	Peter HÁJNIK
Vodné hospodárstvo	zodpovedný projektant:	Ing. Alena KOVAL'OVÁ
Energetika	zodpovedný projektant:	Karol KOLLÁR
Digitálne spracovanie		Anna VALACHOVÁ
Zástupca obstarávateľa:		Ing. arch. Ján BURIAN Osoba oprávnená na obstarávanie ÚPP a ÚPD, reg. č. 229

A.1.3 ZOZNAM PRÍLOH ÚPN-M

ÚPN-M Turany je spracovaný v súlade s ustanovením § 11 Zákona č. 50/76 Zb. (Stavebný zákon) v znení neskorších predpisov a § 12 Vyhlášky MŽP SR č. 55/2001 Z. z., v členení na textovú a grafickú časť.

Textová časť obsahuje:

- A. ZÁKLADNÉ ÚDAJE
- B. RIEŠENIE ÚZEMNÉHO PLÁNU
- C. DOPLŇUJÚCE ÚDAJE
- D. DOKLADOVÁ ČASŤ

Textová časť je spracovaná v rozsahu a štruktúre stanovenej v § 12 ods. 2 – 5 Vyhlášky MŽP SR č. 55/2001 Z. z. vrátane tabuľkovej časti. Riešenie územného plánu v textovej časti je spracované v členení podľa § 12 ods. 4 písm. a) – r) vyhlášky.

Časť Poľnohospodárstvo je spracovaná podľa Spoločného metodického usmernenia MP SR a MV a RR SR zo dňa 11.8.2004. Stavebné zámery a iné zámery na poľnohospodárskej pôde je potrebné vyhodnotiť podľa § 5, ods.1,2,3,4, vyhlášky MP SR č. 508/2004 platnej od 15.9.2004.

Záväzná časť ÚPN-M Turany je spracovaná v rozsahu a štruktúre stanovenej v § 12 ods. 6 písm. a) – l) Vyhlášky MŽP SR č. 55/2001 Z. z.

Grafická časť obsahuje:

- v.č.1 Výkres širších vzťahov – M 1 : 50 000**
- v.č.2 Komplexný výkres priestorového usporiadania a funkčného využívania územia s vyznačenou záväznou časťou riešenia a VPS v M 1 : 10 000**
- v.č.3 Výkres riešenia verejného dopravného vybavenia v M 1 : 10 000**
- v.č.4 Výkres riešenia verejného technického vybavenia – M 1 : 10 000**
- v.č.5 Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných zámerov na PP - M 1 : 10 000**
- v.č.6 Výkres ochrany prírody a tvorby krajiny - M 1 : 10 000**

Grafická časť ÚPN-M Turany je spracovaná vo farebnom prevedení, legendy jednotlivých výkresov sú spracované v členení stav – návrh – výhľad. Schéma záväzných častí je prílohou textovej časti.

Koncept riešenia ÚPN-M Turany je spracovaný a dodaný obstarávateľovi v troch vyhotoveniach.

Textová časť je spracovaná vo formáte A 4. Grafická časť je spracovaná vo farebnom prevedení na mapových podkladoch v príslušnej mierke, poskladaná na formát A3 a odovzdaná v tvrdých doskách. Koncept riešenia ÚPN-M Turany je spracovaný a odovzdaný aj na CD 1x pre obstarávateľa a 1x pre zástupcu obstarávateľa.

A.2 DÔVODY OBSTARANIA ÚPN-M TURANY

Dôvodom pre obstaranie ÚPN-M Turany je potreba získania aktuálneho základného nástroja územného rozvoja a starostlivosti o životné prostredie mesta, ktorý bude komplexne riešiť priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, zosúlaďovať záujmy a činnosti ovplyvňujúce územný rozvoj, životné prostredie a ekologickú stabilitu a ustanovovať regulatívy priestorového usporiadania a funkčného využívania územia.

Mesto Turany má vypracovanú platnú územnoplánovaciu dokumentáciu, územný plán sídelného útvaru Turany (ďalej len „ÚPN-SÚ Turany“), spracovaný v roku 1994 a schválený uznesením obecného zastupiteľstva v Turanoch č.1/14/1994 dňa 14.11.1994, spracovateľom ktorého bola firma Mar.coop a hlavnými riešiteľmi Ing. arch. I. Trylč a Ing. arch. R. Fraštia.

Návrhový rok tohto ÚPN-SÚ Turany bol stanovený v dvoch etapách, do roku 2005 a do roku 2020. Uvedenému návrhu ÚPN-SÚ Turany predchádzalo vypracovanie Prieskumov a rozborov ÚPN-SÚ Turany v roku 1993.

V roku 2010 bol spracovaný ÚPN-O Turany - Zmeny a doplnky č.1 (ďalej len „ÚPN-O Turany ZaD č.1“) schválený uznesením obecného zastupiteľstva v Turanoch č.A/1 dňa 28.04.2010, spracovateľom ktorého bola AGENCIA URBANIZMU a ARCHITEKTÚRY (ďalej len „AGA“) a hlavným riešiteľom Ing. arch. P. Valach autorizovaný architekt.

V súčasnosti platný územný plán mesta (ÚPN-SÚ Turany v platnom znení) nezodpovedá vyššie uvedeným požiadavkám a ani súčasnej platnej legislatíve na úseku územného plánovania. Predovšetkým nie je spracovaný pre celé katastrálne územie mesta tak, ako to ustanovuje § 11 stavebného zákona, vo svojich rozvojových zámeroch vychádza z neaktuálnych predpokladov a jeho textová, grafická a záväzná časť nezodpovedajú súčasným požiadavkám na rozsah a spôsob spracovanie územnoplánovacej dokumentácie obce v zmysle vyhlášky MŽP SR č. 55/2001 Z.z.

Na základe vyššie uvedených skutočností ako aj faktu, že od jeho schválenia v roku 1994 uplynulo 22 rokov, čo je viac štandardná doba návrhového obdobia územného plánu obce, pristúpilo mesto Turany k obstaraniu nového územného plánu mesta. Povinnosť mať územný plán vyplýva pre obce s počtom obyvateľov viac ako 2 000 priamo z ustanovenia § 11, ods. 2) stavebného zákona (Turany stav 2015, 4269 obyv.).

Prieskumy a rozbor ÚPN-M Turany (ďalej len PR+R ÚPN-M Turany) boli I. etapou v procese obstarávania ÚPN-M Turany. Ich cieľom je získať prehľad o súčasnom využití územia, o problémoch, ktoré sú nutné riešiť, o rozvojových a investičných zámeroch, možnostiach a limitoch územia a vzťahoch k územnoplánovacej dokumentácii vyššieho územného celku ÚPN-VÚC Žilinského kraja.

Koncept riešenia ÚPN-M Turany je II. etapou prác spracovateľa ÚPN-M Turany.

V obstarávaní mesto zastupuje Ing. arch. Ján Burian, oprávnená osoba na obstarávanie územnoplánovacích podkladov (ďalej len „ÚPP“) a územnoplánovacích dokladov (ďalej len „ÚPD“). Zadanie pre ÚPN-M Turany bolo vypracované na základe PR+R ÚPN-M Turany, Krajinnoekologického plánu mesta Turany (ďalej len „KEP Turany“) a ostatných relevantných informácií vyplývajúcich z odpovedí po oznámení začatia obstarávania ÚPN-M Turany od dotknutých orgánov štátnej správy, samosprávy, právnických a fyzických osôb.

Zadanie pre ÚPN-M Turany bolo schválené mestským zastupiteľstvom v Turanoch dňa 08.02.2017 č. uzn. 05/2017.

Navrhované riešenie je v Koncepte riešenia ÚPN-M Turany spracované variantne (obec nad 2000 obyvateľov). Do Konceptu riešenia ÚPN-M Turany sú zapracované relevantné výstupy zo stanovísk dotknutých orgánov štátnej správy, samosprávy, právnických a fyzických osôb k oznámeniu o začatí obstarávania ÚPN-M Turany a schváleného Zadania pre ÚPN-M Turany.

ÚPN-M Turany obsahuje všetky potrebné náležitosti v zmysle zákona č.50/1976 Zb. O územnom plánovaní a stavebnom poriadku a následných vykonávacích predpisov a poriadkov súčasnej platnej legislatívy, vrátane Vyhlášky MŽP SR č.55 O územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii. Okrem týchto nevyhnutných náležitostí ÚPN-M Turany je súčasťou spracovaného ÚPN-M Turany vypracovanie samostatného elaborátu ktorým je krajinno-ekologického plánu (KEP), ako súčasť PR+R ÚPN-M Turany.

PR+R ÚPN-M Turany spolu s KEP boli I. etapou v procese obstarávania ÚPN-M Turany. Ich cieľom bolo získať prehľad o súčasnom využití územia, o problémoch, ktoré je nutné riešiť, o rozvojových a investičných zámeroch, odporúčaniach, možnostiach a limitoch územia. V II. etape bolo vypracované a obecným zastupiteľstvom schválené Zadanie pre ÚPN-M Turany (č. uzn. 5/2017, zo dňa 08.02.2017).

Koncept riešenia ÚPN-M Turany je III. etapou v procese obstarávania ÚPN-M Turany. Po prerokovaní a zapracovaní vyhodnotených pripomienok a súborného stanoviska ku Konceptu ÚPN-M Turany bude v IV. etape vypracovaný Návrh ÚPN-M Turany.

Spôsob spracovania, obsah a rozsah, vrátane termínov v procese obstarávania bol dohodnutý a je súčasťou zmluvy o dielo ÚPN-M Turany / AAPN č. 01/2016, zo dňa 20.09.2016 medzi objednávatelom (obstarávateľom mesto Turany) a zhotoviteľom (Ing. arch. Peter Nezval). V obstarávaní mesto zastupuje Ing. arch. Ján Burian, odborne spôsobilý na obstarávanie ÚPP a ÚPD.

A.3 Hlavné ciele rozvoja územia

Hlavným cieľom ÚPN-M Turany je riešiť optimálne možnosti rozvoja riešeného územia – katastrálneho územia mesta a jeho koordinovaného funkčného usporiadania na základe zhodnotenia súčasného stavu územia a známych výhľadov, požiadaviek a rozvojových tendencií z hľadiska urbanistického, krajinného, a tiež z hľadiska ochrany a tvorby životného prostredia, vrátane priemetu legislatívnej ochrany prírody.

Navrhované riešenie v ÚPN-M Turany sleduje najmä tieto hlavné ciele rozvoja územia, a to nasledovne.

Vo všeobecnej rovine sú v ÚPN-M Turany hlavné ciele rozvoja územia stanovené nasledovne:

- navrhnuť riešenie optimálneho spôsobu využitia a usporiadania územia v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja a únosnosti územia,
- navrhnuť odstránenie funkčných a priestorových disproporcií,
- riešiť koordinovanie záujmov v území,
- riešiť regulovanie a koordinovanie investičnej činnosti a záujmy,
- navrhnuť skvalitnenie životného prostredia mesta,
- riešiť a zabezpečiť ochranu kultúrneho dedičstva a prírodných hodnôt,
- riešiť optimalizáciu sociálneho zloženia obyvateľstva,
- navrhnuť dobudovanie verejnej dopravnej, občianskej a technickej vybavenosti mesta,
- stanoviť plochy pre verejnoprospešné stavby.

Okrem takto všeobecne formulovaných cieľov bolo v ÚPN-M Turany potrebné:

- vytvoriť predpoklady a podmienky pre rozvoj občianskeho vybavenia, budovanie verejných priestranstiev a realizáciu nových plôch verejnej zelene,
- vytvoriť predpoklady a stanoviť podmienky pre rozvoj výroby, intenzifikáciou existujúcich a návrhom nových plôch pre rozvoj uvedenej funkcie,
- vytvoriť predpoklady a podmienky pre rozvoj individuálnej bytovej výstavby intenzifikáciou zastavaného územia stanoveného k 1.1.1990, ako aj návrhom nových plôch v extraviláne, vhodných pre rozvoj uvedenej funkcie, pri zohľadnení záujmov poľnohospodárskej výroby a ochrany poľnohospodárskej pôdy,
- vytvoriť predpoklady a podmienky pre rozvoj hromadnej bytovej výstavby návrhom nových plôch pre rozvoj uvedenej funkcie,
- vytvoriť predpoklady a podmienky pre rozvoj rekreácie a vytvoriť predpoklady pre využitie rekreačného potenciálu mesta,
- vytvoriť podmienky pre komplexné dobudovanie dopravnej a technickej infraštruktúry v návrhovom období,
- stanoviť podmienky pre fungovanie poľnohospodárstva a lesného hospodárstva,

- vytvoriť podmienky pre komplexné dobudovanie dopravnej a technickej infraštruktúry v návrhovom období,
- návrhové obdobie územného plánu stanoviť na obdobie do roku 2035.

Pri spracovaní Konceptu ÚPN-M Turany v zmysle schváleného Zadania pre ÚPN-M Turany bolo potrebné:

- variantne riešiť rozvojové plochy bývania z hľadiska navrhovaného rozsahu a prípadne aj vzájomného podielu rodinných a bytových domov,
- variantne riešiť rozvojové plochy výroby a skladového hospodárstva vrátane areálu hospodárskeho dvora.

Rozhodujúcim cieľom územného plánu bude zabezpečenie územných a technických podmienok pre ďalší rozvoj mesta a záujmového územia, na základe vysokého záujmu o obytnú výstavbu (hlavne vo forme IBV) do roku 2035 pre nasledovný počet obyvateľov:

Rok	Počet obyvateľov	%	Ročný prírastok v %
2014	4350	100,00	-
2035	4450 až 4600	102,29 až 105,74	0,13 až 0,32

Z uvedenej tabuľky vyplýva, že rozhodujúcim cieľom ÚPN-M Turany je zabezpečiť stabilný prírastok obyvateľstva k návrhovému roku 2035 na stav v priemere cca 4525 obyvateľov, nastaviť medziročne stúpajúci počet obyvateľstva na v priemere 8,75 obyvateľa ročne (v priemere v cca 3 nových bytoch v zásade od roku 2014 pri uvažovanej priemernej obložnosti 2,80 obyvateľa na byt). Týmto sa potvrdí fakt, že mesto sa stáva významným a rozvíjajúcim sídlom v urbanistickom priestore severného Turca. Uvedené údaje treba považovať za smerné.

A.4 ZHODNOTENIE DOTERAJŠEJ ÚZEMNO-PLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE

A.4.1 VŠEOBECNE

Mesto Turany má územný plán - ÚPN-SÚ Turany, vypracovaný v roku 1994, schválený uznesením OcZ v Turanoch, č. 1/14/11/1994 dňa 14.11.1994. V roku 2010 bol dopracovaný ÚPN-O Turany, ZaD č.1 schválený uznesením OcZ v Turanoch, č. A/1 dňa 28.04.2010.

Uvedená spracovaná a schválená územnoplánovacia dokumentácia - ÚPN-SÚ Turany v platnom znení už nepostačuje pre aktuálne uvažovaný extenzívny a komplexný rozvoj mesta. Predovšetkým jeho textová a grafická a záväzná časť podľa vyhlášky MŽP SR č. 55/2001 Z.z. nezodpovedá súčasným požiadavkám na rozsah a spôsob spracovania ÚPD a vzhľadom na súčasnú legislatívu je nekomplexná a nedostatočná.

Taktiež od doby vypracovania pôvodného ÚPN-SÚ Turany (rok 1999) bola upresnená trasa a dopravné riešenie významnej dcestnej dopravnej infraštruktúry - diaľnice D1, prechádzajúcej aj k.ú. mesta Turany.

Novým ÚPN-M Turany je riešená potreba nových rozvojových plôch, hlavne pre bývanie, absentujúcu občiansku vybavenosť vrátane rekreácie a výrobu – zamestnanecké plochy, na ktoré už súčasné riešenie ÚPN-SÚ Turany v platnom znení nevytvára plošno - priestorové predpoklady.

Nakoľko vyššie uvedené dôvody si vyžadujú zapracovanie do ÚPD a tak vyžadujú náležitosti pre riadenie výstavby a rozvoja mesta územným plánom podľa zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku, rozhodlo sa mesto Turany pre obstaranie nového územného plánu v zmysle v súčasnosti platnej legislatívy.

Doterajšie právoplatne schválené ÚPD vzťahujúce sa k územia mesta Turany sa tiež riešili ako územia spadajúce do dokumentácie vyššieho územného celku (ÚPN – VÚC Žilinského kraja v platnom znení, t.j. vrátane následných zmien a doplnkov č.1, č.2, č.3 a č.4).

Z uvedeného vyplýva, že za nadradenú (schválenú ÚPD) voči mestu možno považovať len ÚPN-VÚC ŽK schváleného 26.05.1998 v znení následných Zmien a Doplnkov č.1, č.2, č.3 a č.4.

Táto nadradená ÚPD spolu s súčasným platným ÚPN-SÚ Turany však nepokrýva potreby nového komplexného uvažovaného intenzívneho i extenzívneho interného rozvoja sídelnej štruktúry mesta v rozsahu riešeného územia (k.ú. mesta Turany). Aj z tohto dôvodu pristúpilo mesto Turany k spracovaniu nového územného plánu mesta s uvažovaným návrhovým rokom 2035.

A.4.2 ZHODNOTENIE ÚPN-SÚ TURANY

ÚPN-SÚ Turany schválený v roku 1994 doposiaľ plní funkciu záväzného dokumentu pre riadenie územného rozvoja mesta Turany. ÚPN-SÚ Turany bol spracovaný v súlade s územno - hospodárskymi zásadami (ďalej len „ÚHZ“) pre ÚPN-SÚ Turany schválenými OcZ v Turanoch č. B/6/93 zo dňa 12.04.1993.

Riadenie výstavby a funkčného využívania riešeného územia najmä však bytovej výstavby v súčasnosti prebiehajú v súlade s nastavenou koncepciou a priestorovým usporiadaním v ÚPN-SÚ Turany. Plochy vymedzené a navrhované v ÚPN-SÚ Turany pre rozvoj bývania a čiastočne aj občianskej vybavenosti boli už čiastočne využité pre výstavbu.

Dôsledky spoločenských a politických zmien po roku 1989 sa v riešenom území premietli aj do vlastníctva pozemkov, hlavne poľnohospodárskej pôdy (ďalej len „PP“) a s tým súvisiacich tendencií jej intenzívnejšieho využívania a zmeny funkčného využívania aj pre investičný rozvoj. Mesto Turany eviduje aktuálne investičné zámery v riešenom území, ktoré nepokrýva svojim riešením ÚPN-SÚ Turany v platnom znení. Aj z týchto dôvodov je aktuálna potreba obstarania nového územného plánu mesta nevyhnutnosťou.

V ÚPN-SÚ Turany v platnom znení bol navrhnutý interný dopravný cestný skelet. V ÚPN-M Turany v miestnej časti Mesto sever po prehodnotení upravujeme niektoré pôvodne navrhované trasy obslužných a zberných komunikácií a to:

- v zastavanom území (navrhovaná komunikácia trasovaná súčasnými záhradami (východne od centra mesta je riešená ako výhľadová)
- v rozvojových plochách od miestnej časti Mesto I (sever) smerom na východ (lokalita Blažovo) a smerom na západ (lokality Krátke a Dlhé) s novým mimoúrovňovým križovaním žel. trate č.180.

V ÚPN-SÚ Turany v platnom znení bolo navrhnuté funkčné členenie plôch na návrh a výhľad. V ÚPN-M budú riešené zmeny z dôvodu aktualizácie a optimalizácie funkčného využitia niektorých dieľčích častí územia, riešené niektoré pôvodné výhľadové plochy na plochy navrhované a tiež riešené funkčné využitie nových rozvojových plôch.

V nadradenej ÚPD, v ÚPN-VÚC ŽK Zmeny a doplnky č.3, z roku 1998, bol nastavený rozvoj rekreácie a cestovného ruchu (ďalej len „CR“). Turany sa stali východiskovým centrom rekreačného krajinného celku Krivánska Malá Fatra (ďalej len „RKC Krivánska Malá Fatra“) s rekreačnými priestormi a útvarmi:

1. Stredisko vidieckeho turizmu Turany (ďalej len „SVT Turany“), regionálneho významu.
2. Stredisko rekreácie a turizmu Turany - Trusalová (ďalej len „SRT Turany – Trusalová“) celoštátneho významu.

Pôvodný ÚPN - SÚ Turany neriešil lokalitu SRT Turany – Trusalová.

Schválená urbanistická koncepcia riešenia a rozvojové plochy v ÚPN-SÚ Turany je v zásade premietnutá do ÚPN-M Turany s korekciami vyplývajúcimi z koordinácie z nadradenou ÚPD (ÚPN-VÚC ŽK v platnom znení), aktuálnym riešením RÚSES Martin z roku 2013 spracovaným SAŽP, z odporúčanými opatreniami vyplývajúcimi z Krajinnookologického plánu Turany (ďalej len „KEP Turany“) a realizovanou a navrhovanou infraštruktúrou (napr. diaľnica D1) a tiež z dôvodu prehodnotenia niektorých navrhovaných rozvojových plôch v ich funkčnom využití a navrhovaného interného dopravného riešenia v zastavanom území.

A.4.3 ZHODNOTENIE ÚPN-O TURANY ZaD č.1

V roku 2010 bol dopracovaný a schválený ÚPN-O Turany ZaD č.1. ÚPN-O Turany ZaD č.1 bol spracovaný v súlade s ÚHZ pre ÚPN-SÚ Turany schválenými OcZ v Turanoch č. B/6/93 zo dňa 12.04.1993.

Hlavným cieľom bolo riešiť nové rozvojové plochy rozvoja, ešte vtedy obce Turany, v oblasti bývania vo forme individuálnej bytovej výstavby (ďalej len „IBV“) a nezávadnej výroby vo väzbe na zastavané územie mesta a tiež návrh nového funkčného využitia lokality Turany – Trusalová pre rozvoj rekreácie a CR ako SRT Turany – Trusalová s celoročným využívaním.

Schválená koncepcia riešenia v ÚPN-O Turany ZaD č.1 je v zásade premietnutá do ÚPN-M Turany s korekciami vyplývajúcimi z koordinácie z nadradenou ÚPD (ÚPN-VÚC ŽK v platnom znení), z odporúčanými opatreniami vyplývajúcimi z KEP Turany a tiež navrhovaným riešením tejto miestnej časti, ako komplexne vybaveného SRT Turany – Trusalová.

A.5 ÚDAJE O SÚLADE RIEŠENIA SO ZADANÍM A SO SÚBORNÝM STANOVISKOM Z PREROKOVANIA KONCEPTU

Koncept ÚPN-M Turany je vypracovaný v súlade so spracovaným Zadaním pre ÚPN-M Turany, schváleným v mestskom zastupiteľstve Turany (č. uzn. 05/2017, zo dňa 08.02.2017).

Súlad riešenia so Súborným stanoviskom ku Konceptu ÚPN-M Turany bude vyhodnotený po prerokovaní spracovania Návrhu riešenia ÚPN-M Turany.

A.6 VÝSLEDKY VARIANTNÝCH RIEŠENÍ

Koncept ÚPN-M Turany je vypracovaný variantným riešením (obec nad 2000 obyvateľov a požiadavka vyplývajúca so Zadaním pre ÚPN-M Turany). Variantne rieši plochy bývania, občianskeho vybavenia, výroby a skladového hospodárstva. Pri rokovaníach k rozpracovanému konceptu riešenia, boli na úrovni pracovných rokovaní s obstarávateľom - štatutárnym zástupcom mesta, konzultované variantné riešenia rozvoja územia mesta a bol dohodnutý predkladaný variantný rozvoj mesta v zmysle predloženého riešenia Konceptu ÚPN-M Turany.

Variantne je v koncepte ÚPN-M Turany riešený rozsah rozvoja:

- bývania - s väčším a menším rozvojom plôch bývania v m.č. Dielec (územie v kontakte s k.ú Krpeľany spadajúce do urbanistického priestoru B – Urbanizované plochy),
- občianskej vybavenosti s väčším a menším rozvojom plôch občianskej vybavenosti, resp. pri menšom rozvoji sa pripúšťa využívanie časti územia ako polyfunkčné v m. č. Mesto I. (sever) v lokalite Malé Ziemky (územie spadajúce do urbanistického priestoru A – Jadrová časť mesta),
- výroby a skladového hospodárstva s väčším a menším rozvojom navrhovaných plôch v m.č. Pod Mancovom v lokalite Hrabiny (územie spadajúce do urbanistického priestoru B – Urbanizované plochy).

Obidva varianty sú v súlade so Zadaním pre ÚPN-M Turany. Z polohy hlavného riešiteľa je odporúčaný variant A – základné riešenie, ktorý nastavuje v optimálnom a dostatočnom počte možný rozvoj mesta v polohe návrhu bytov (IBV), občianskej vybavenosti a výroby a skladového hospodárstva. Varianty riešenia sú v Koncepte ÚPN-M Turany spracované a dokumentované v grafickej časti (vo výrezoch v rámci jednotlivých výkresov).

Riešenie Konceptu ÚPN-M Turany zohľadňuje vyhodnotenú stanoviská dotknutých orgánov štátnej správy, samosprávy a právnických osôb ku oznámeniu začatia obstarávania ÚPN-M Turany v rámci procesu spracovania premietnuté do výsledného znenia dopracovaného Zadanía pre ÚPN-M Turany.

Z prerokovania Konceptu riešenia ÚPN-M Turany vyplynú následne vyhodnotenú pripomienky dotknutých orgánov štátnej správy, samosprávy, právnických a fyzických osôb a Súborné stanovisko ku Konceptu ÚPN-M Turany. Tieto budú zapracované do Návrhu ÚPN-M Turany. Návrh riešenia ÚPN-M Turany bude následne spracovaný jednovariantne.

A.7 SÚPIS POUŽITÝCH ÚZEMNOPLÁNOVACÍCH PODKLADOV A INÝCH PODKLADOV SO ZHODNOTENÍM ICH VYUŽITIA PRI RIEŠENÍ

A.7.1 PODKLADY

A.7.1.1 Schválená ÚPD, vzťahujúca sa k riešenému územiu

- ÚPN VÚC Žilinského kraja (združenie VÚC Žilina, 1998), záväzná časť schválená vyhlásením nariadenia vlády SR č. 223/1998 zo dňa 26.05.1998.
- ÚPN VÚC Žilinského kraja - zmeny a doplnky č.1 (združenie VÚC Žilina, 02/2005), záväzná časť schválená zastupiteľstvom ŽSK VZN č.6 zo dňa 27.04.2005.
- ÚPN VÚC Žilinského kraja - zmeny a doplnky č.2 (ing. arch. Pivarčí, 07/2006), záväzná časť schválená zastupiteľstvom ŽSK.
- ÚPN VÚC Žilinského kraja - zmeny a doplnky č.3 (ing. arch. Toman, 05/2008), záväzná časť schválená zastupiteľstvom ŽSK.
- ÚPN VÚC Žilinského kraja - zmeny a doplnky č.4 (ing. arch. Pivarčí, 03/2011), záväzná časť schválená zastupiteľstvom ŽSK.
- ÚPN-SÚ Turany – návrh riešenia, mar.coop Martin, ing. arch. R. Fraštia a ing. arch. I. Tryľč schválený uznesením OcZ v Turanoch, č. 1/14/11/1994 dňa 14.11.1994.

- ÚPN-O Turany, Zmeny a doplnky č.1 – návrh riešenia, AGA - AGENCIA URBANIZMU A ARCHITEKTÚRY, 02/2010, Bratislava, ing. arch. Peter Valach, schválený uznesením OcZ v Turanoch, č. A/1 dňa 28.04.2010.

A.7.1.2 Územno-plánovacie podklady

- RÚSES – regionálny územný systém ekokologickej stability Martin (SAŽP 2013).
- ÚPN-Z Centrum Turany, návrh riešenia, mar.coop Martin, 1996.
- Urbanistická štúdia, Stredisko cestovného ruchu Turany Trusalová - Šútovo, ing. Ivan Zuskin, 18.04.2003.
- KEP Turany, ing. Peter Hájník, 11/2016.
- Zadanie pre ÚPN-M Turany, ing. arch. Ján Burian, dopracované 01/2017, schv. uzn. MZ Turany pod č. 05/2017 dňa 08.02.2017.

A.7.1.3 Prieskumné práce

- Prieskumné práce v teréne, za účelom zistenia skutočného využitia plôch, objektov technickej a dopravnej infraštruktúry, priestorových pomerov, negatívnych javov, ochrany prírody a krajiny a pod. (Ing. arch. Peter Nezval a kol., 09/2016 – 10/2016).

A.7.1.4 Dopravná a inžinierska dokumentácia

- Vodný plán Slovenska.
- Vodohospodárska mapa Slovenska.
- Povodňový plán záchranných prác obce Turany (2011).
- PD „Diaľnica D1“, Dubná Skala – Turany, Dopravoprojekt Bratislava a.s., DSP, 04/2008.
- Plán varovania obyvateľstva a vyznania osôb a organizácia informačného toku v obci Turany, 2011.
- VZN - Požiarneho poriadku obce Turany.
- Návrh bežeckých lyžiarskych tratí Turany – Trusalová, INSL, inžinierske služby, spol. s r. o. Martin, 12/2010.

A.7.1.5 Konzultácie, ostatné podklady, mapové podklady

- STN 73 6101 – Projektovanie ciest a diaľnic.
- STN 73 6110 – Projektovanie miestnych komunikácií.
- Katastrálne mapy v mierke 1:10 000, (Mestský úrad Turany).
- Súpis pamiatok na Slovensku.
- Sčítanie obyvateľov, domov a bytov – základné údaje (2011, KSŠV SR)
- Aktuálne štatistické údaje 2016 (KSŠV SR).
- Vlastivedný slovník obcí na Slovensku.
- Vyjadrenia dotknutých orgánov a organizácií k oznámeniu o začatí obstarávania ÚPN-M Turany, 07 – 08 / 2016.
- Atlas krajiny SR (MŽP SR, SAŽP), 2002.
- Turany v minulosti a súčasnosti, historická monografia obce, Mgr. R. Lacko, 2009, nepublikovaná.
- Program odpadového hospodárstva obce Turany do roku 2015, 05/2014, Brantner Fatra s.r.o., ing. Gustiňáková, 04/2014.
- Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Turany na roky 2015 - 2023, Ing. Ľubomír Bernát, schválený OcZ v Turanoch.
- Revitalizácia centra obce Turany, 4PRO Bratislava, Ing. Andrej Macík, PSP, 02/2010.
- Dokument starostlivosti o dreviny v obci Turany, Ing. Branislav Reťkovský, 06/2009.
- Florbalové ihrisko 52 x 26m, 03/2014.
- www.turany.sk/mapa_sk.html.

A.7.2 VÝSTUPY Z RELEVANTNÝCH PODKLADOV S DOPADOM NA RIEŠENÉ ÚZEMIE

A.7.2.1 Výstup z R-ÚSES a KEP Turany

Okres Martin má vypracovaný R-ÚSES spracovaný Slovenskou agentúrou životného prostredia (ďalej len „SAŽP“) v roku 2013.

Pre mesto Turany, ako súčasť prác na ÚPN-M Turany v etape PR+R, bol spracovaný „KEP Turany. KEP Turany, jeho textová a grafická časť, je spracovaný v samostatnom elaboráte.

Do celkovej koncepcie rozvoja sídla, a to v grafickej i textovej časti, sú zapracované rozhodujúce a relevantné krajinno-ekologické výstupy z uvedených R-ÚSES-ov a KEP Turany, zahŕňajúce hlavne chránené územia, biocentrá, biokoridory, priestory s vysokou krajinnou diverzitou, genofondové lokality a odporúčania optimálneho funkčného využívania územia, ktoré ovplyvnia budúci celkový rozvoj riešeného územia mesta Turany, hlavne v krajinnom priestore riešeného územia.

A.7.2.2 Zhodnotenie Urbanistickej štúdie „Stredisko cestovného ruchu Turany Trusalová – Šútovo“

Urbanistickú štúdiu, Stredisko cestovného ruchu Turany Trusalová – Šútovo vypracoval ing. Ivan Zuskin. Riešila lyžiarske stredisko zjazdového lyžovania medzi východiskovými základňami v lokalitách Šútovo, Turany Trusalová a vrcholovou stanicou Chleb so systémom zjazdových tratí a osobných horských dopravných zariadení (ďalej len „OHDZ“) v roku 2003. Štúdia riešenými rekreačnými plochami, rekreačnými územiami, dopravnou a technickou infraštruktúrou vrátane OHDZ zasahovala do k. ú. Turany a k. ú. Šútovo.

Obstarávateľ si uvedomuje ekonomickú náročnosť investície a tiež zložitosť vysokú problematiku riešenia pri takomto rekreačnom využívaní územia v území NP Malá Fatra. Neodporučil v súčasnej dobe premietnuť uvedenú urbanistickú štúdiu do ÚPN-M Turany. V prípade vstupu konkrétneho investora, pre komplexné riešenie takéhoto strediska CR, pripúšťa riešiť územný rozvoj tejto špecifickej rekreačnej občianskej a športovej vybavenosti samostatným doplnkom ÚPN-M Turany.

A.7.2.3 Zhodnotenie Návrhu lyžiarskych bežeckých tratí Turany Trusalová

Dokumentáciu - štúdiu, Návrh bežeckých lyžiarskych tratí Turany – Trusalová, vypracoval Branko Brodniansky z firmy Inžinierske služby, spol. s r. o. Martin v 12/2010. Riešila lyžiarsky areál rekreačného bežeckého lyžovania v juhovýchodnom podhorí Krivánskej Malej Fatry v OP NP Krivánska Malá Fatra v jej ochrannom pásme, v území s 2. stupňom ochrany prírody a krajiny vo väzbe na stredisko cestovného ruchu Turany – Trusalová. V areáli navrhuje 2 trate (okruhy), 9,5 km a 5,0 km, s dvomi východiskovými bodmi a to pri ATC Trusalová a Detskom tábore Trusalová vzdialenými od seba 820m. Okrem týchto tratí rieši pripojovacie trate od Motorestu Trusalová, miestnej časti Černík a miestnej časti Zábrehy.

Obstarávateľ i hlavný riešiteľ odporúčili zapracovať túto dokumentáciu do ÚPN-M Turany. Hlavný riešiteľ odporúča pripustiť využívanie týchto tratí aj na súťažné bežecké lyžovanie, prepojiť udržiavanými stopami obidve navrhované trasy a v rámci lokality pri ATC v tejto súvislosti pripustiť umiestnenie bežeckého lyžiarskeho štadióna, prípadne spoločný bežecko lyžiarsky a biatlonový štadión. V prípade využívania územia aj na biatlonový areál bude nutné v ÚPN-M riešiť biatlonovú strelnicu v polohe súčasnej športovej strelnice v lokalite Tibín v miestnej časti Černík.

A.7.2.4 Zhodnotenie Návrhu rekreačného a športového areálu Záblatie Turany

Dokumentáciu - štúdiu, Rekreačného a športového areálu Záblatie Turany vypracovali autorizovaní architekti ing. arch Dušan Holan a ing. arch Tibor Marcin z Martina. Dokumentácia rieši rekreačný a športový areál pre domáci, aktívny, celoročný cestovný ruch (ďalej len „CR“) s lokálnym až regionálnym významom, ako typ strediska rekreácie a vodných športov.

Navrhovaná lokalita využíva územie s vzniknutými prírodnými jazerami po vyťažených štrkopieskoch v súvislosti s výstavbou D1 na západnom okraji k.ú Turany v kontakte s cestou 1/18, medzi uvedenou cestou 1/18 a Krpelianskym kanálom.

Plocha areálu bude cca 15,50 ha, pričom vodné plochy predstavujú cca 4,50 ha. V rámci areálu sa plánujú umiestniť plochy s ubytovacími zariadeniami, objektami prislúchajúcej OV, športové plochy a ihriská, plochy súkromnej a verejnej zelene a plochy obslužnej dopravy vrátane statickej. V území plánujú umiestniť cca 120 ubytovacích objektov, z toho 2/3 pre viazaný a 1/3 pre voľný CR s celkovou kapacitou cca 480 lôžok. V areáli sa uvažuje s priemernou ročnou návštevnosťou 180 osôb/deň, maximálnou letnou návštevnosťou 600 osôb/deň a zimnou návštevnosťou 300 osôb/deň.

Obstarávateľ i riešiteľ odporúčili zapracovať túto dokumentáciu do ÚPN-M Turany s korekciou rozsahu územia súvisiacou s výstupmi z ochrany prírody (GL 76 Odmúty – mokradové drevinové i trávobylinové formácie na nive potoka Grchová).

Riešiteľ navrhuje prepojenie tohto areálu na mesto Turany peším chodníkom a cyklochodníkom popri ceste 1/18 a rieši zapojenie areálu do rekreačného územia Turany na krajinný priestor v podhorí Krivánskej Malej Fatry na navrhovaný systém vychádzkových trás, turistických chodníkov a bežecko lyžiarskych udržiavaných stôp cez miestnu časť Černík, využívajúc ľavostrannú hrádzu Krpelianskeho kanála a most ponad tento kanál.

A.7.2.5 Výstup z ÚPN-VÚC Žilinského kraja (09/1998) a Zmien a doplnkov ÚPN-VÚC Žilinského kraja (02/2005, 07/2006, 05/2008)

ÚPN VÚC ŽK v platnom znení je v súčasnosti nadradenou záväznou ÚPD pre mesto Turany a v budúcnosti (po schválení nového ÚPN-M Turany) bude najbližšou komplexnou nadradenou ÚPD, vzťahujúcou sa k ÚPN-M Turany. Pri riešení ÚPN-M Turany je nevyhnutné akceptovať záväznú časť ÚPN-VÚC ŽK.

Relevantné výstupy z ÚPN VÚC ktoré vyplývajú pre riešené územie

- Mesto Turany svojou polohou a administratívnym začlenením (k.ú.Turany) spadá do Žilinského kraja, okresu Martin. Mesto Turany sa nachádza sa v centrálnej časti Žilinského kraja.
- Mesto Turany sa nachádza na žilinsko – podtatranskej osi prvého stupňa, ktorá spája Žilinu, Martin s Tatrami. Na tejto osi, v martinskom okrese, leží aj mesto Turany a tiež mesto Vrútky a obce Sučany a Krpeľany, ktoré vďaka svojej polohe majú výrazný rozvojový potenciál.
- V rámci okresu Martin sa nachádza mesto Turany v intenzívne urbanizovanom priestore na severe okresu Martin, ktorý predstavuje aglomerácia mesta Martin v jej jadre a prímestskom pásme zahŕňajúce sídla Martin, Vrútky, Sučany, Turany. Mesto Turany je súčasťou rozhodujúceho urbanizovaného pásu tvoreného sídlami v údolí dolného toku rieky Turiec a rieky Váh, s obytnou, rekreačnou a výrobnou funkciou.
- Mesto Turany spolu so sídlami v podhorí Krivánskej Malej Fatry má popri obytnej, výrobnej a poľnohospodárskej funkcii stále väčší význam ako nástupný bod do rekreačného priestoru v území Krivánskej Malej Fatry.
- Z hľadiska demografickej charakteristiky v období 1996 - 2008 mesto Turany patrí medzi sídla v martinskom okrese, ktoré v absolútnej hodnote zaznamenalo jeden z najvyšších úbytkov počtu obyvateľov (-234), v relatívnej hodnote (-5,09%) čomu zodpovedá index starnutia 177,78.
- Z hľadiska nerastných surovín sú v riešenom území evidované ložiská nevyhradených nerastov - objekt 384 Turany Drevina – typ nerastu štrky a prieskumné územie vyhradeného nerastu Turany - Termálne podzemné vody (rozhodnutie 15.08.2007).
- Lokalita Turany – Pri Drevine je evidovaná ako navrhovaný Priemyselný Park (ďalej len PP) na voľnej ploche cca 4,0 ha s nedefinovaným významom (predpokladaný lokálny význam).
- Turany ležia na dopravnej sieti krajín EÚ: Multimodálny koridor, vetva č. Va, zároveň súčasť koridorových sietí TEN-T (Panaeurópska dopravná sieť), Viedeň – štátna hranica SR / Rakúsko – Bratislava – Trenčín – Žilina – Košice – štátna hranica SR / Ukrajina – Užhorod v trase študovanej vysokorýchlostnej trate (ďalej len „VRT“), diaľnice D1, modernizovanej železničnej trate č. 180.
- Na železničnej trati č. 180 je ako strategický cieľ ŽSR plánovaná modernizácia na traťovú rýchlosť 160 km/hod ako súčasť prioritného záujmu EÚ č.23 v zmysle schválenej Koncepcie rozvoja železničných ciest č. 963/2001
- Riešené územie spadá, z hľadiska priestorových jednotiek rekreácie a cestovného ruchu (ďalej len „rekreácie a CR“) regionálneho a vyššieho významu, do Turčianskeho regiónu cestovného ruchu s nástupným centrom Martin, rekreačného územného celku okresu Martin s nástupným centrom Martin, rekreačného krajinného celku Krivánska Malá Fatra s východiskovým centrom Turany.
- Turany sa stali východiskovým centrom rekreačného krajinného celku Krivánska Malá Fatra (ďalej len „RKC Krivánska Malá Fatra“) s rekreačnými priestormi a útvarmi:
 - Stredisko vidieckeho turizmu Turany (ďalej len „SVT Turany“), regionálneho významu.
Poznámka: V ÚPN-VÚC je podľa hlavného riešiteľa ÚPN-M Turany nesprávne uvedený celoštátny význam,
 - Stredisko rekreácie a turizmu Turany - Trusalová (ďalej len „SRT Turany – Trusalová“) celoštátného významu.
- Do riešeného územia zasahuje Národný park Malá Fatra (ďalej len „NP Malá Fatra“) so svojim ochranným pásmom, Chránené územia európskej siete Natura 2000 a plochy a lokality z GNÚSES a RÚSES a to:
 - Chránené územia v zmysle zákona č. 543/2002 Z.z., Národný park Malá Fatra s NPR Chleb, PR Goľové máky, PR Hrabinka,
 - Územia Európskej sústavy chránených území, SKUEV 0252 Malá Fatra, SKUEV 0664 Uholníky a Chránené vtáčie územie SKCHVÚ 013 Malá Fatra,
 - Z GNÚSES a RÚSES, biocentrá: BBc 1 Krivánska Fatra, RBc 8 Goľové mláky, RBc 9 Uholníky, RBc 12 Hradisko pri Nolčove Ráztoka – Majkrabovo, biokoridory: NRBk 1 Rieka Váh, RBk 6 ekotón Krivánskej Fatry, RBk 7 Trusalová – Podhradie, RBk Černík –

Kubiancovo – Rieka Váh, genofondové lokality: GL 5 Mojský Grúň – Malý Kriváň, GL 6 Pekelník, GL 7 Veľký Kriváň – Chleb, GL 32 Uholníky, GL 33 Kubiancovo, GL 34 Kánovo – Černík, GL 35 Goľove mláky, GL 36 Stráne, GL 37 Hrabinka, GL 38 Turianske Rovne, GL 39 Hrabiny, GL 76 Odmúty, GL 77 Sihoť pri Váhu, GL 84 Dolný tok Kantorského potoka, GL 86 Turany – Dlhé, GL 88 Turany – Brvná, GL 89 Brvence Važiská, GL 90 Ráztoka, GL 92 Krpeľany Sihoť III, GL 93 Váh pri Nolčove, GL 94 Krpeľany Sihoť II a GL 95 Krpeľany Sihoť I.

- Riešené územie spadá do hydrologického povodia rieky Váh (4-21-05).
- V riešenom území je evidované v návrhu protipovodňových opatrení podľa plánu manažmentu povodňového rizika v rozvojovom programe investícií na roky 2010 – 2015 (SVP š.p. OZ Piešťany v bode x) Turany, pravá strana Váhu km 287,0 – 289,0, ochrana intravilánu.
- Zásobovania pitnou vodou pre mesto Turany skupinovým vodovodom (pre obce Podhradie, Nolčovo a mesto Turany) je v správe TurVod a.s. z vodného zdroja prameň Dolina v k.ú obce Podhradie.
- Odvádzanie splaškových vôd pre mesto Turany je skupinovú kanalizáciou v správe TurVod a.s. na ČOV Vrútky.
- Katastrom obce Turany prechádzajú vonkajšie nadzemné VVN 110 kV elektrické vedenia - 2x110 kV č. 7735 a 7736 na smere VE Sučany – Kraľovany – Istebne, 2x110 kV č. 7856-7857 VE Sučany – Krpeľany, 2x110 kV č. 7808 (aktuálne 110 kV rozvod je zrekonštruovaný na 22 kV systém – ako posilňovacie VN vedenie zaústené do 22 kV linky č. 210).
- Zásobovanie záujmového územia obce elektrickou energiou je zabezpečované po VN č. 210 a z prebudovaného 110 kV vedenia na 22 kV systém ako posilňovacieho VN rozvodu linky č. 210.
- V riešenom území je situovaná vzdušná 22 kV sieť, vyvedená z transformovne 110/22 kV ŽOS Vrútky. Riešené územie mesta je zásobované elektrickou energiou po 22 kV vedení . číslo 210 vyvedené z transformovne 110/22 kV ŽOS Vrútky s prepojením na TR Kraľovany.
- V záujmovom území mesta Turany sa v súčasnosti nachádza distribučná plynárenská sieť - VTL plynovod DN 150 PN 2,5 MPa, VTL prípojka pre RS Železničná DN 150 PN 2,5 MPa, STL plynovod - prepoj do obce Krpeľany, Nolčovo DN 160 PN 0,4 MPa.
- Zdrojom zásobovania mesta zemným plynom je RS1 3000 Železničná a RS2 5000 Sadová, ktorá slúži aj pre zásobovanie zemným plynom obec Nolčovo, Krpeľany, Ratkovo, Šútovo a sú prepojené distribučnou sieťou STL s prevádzkovým tlakom do 100 k Pa.

B. RIEŠENIE ÚZEMNÉHO PLÁNU

B.1 VYMEDZENIE RIEŠENÉHO ÚZEMIA

B.1.1 ZÁKLADNÉ ÚDAJE CHARAKTERIZUJÚCE ÚZEMIE MESTA

B.1.1.1 Popis riešeného územia

Katastrálne územie mesta Turany (ďalej len „k.ú. Turany“) sa nachádza v severozápadnej časti Slovenska v rámci Žilinského kraja, v okrese Martin. Mesto Turany leží na území dolného Turca v údolí rieky Váh, na jej pravom brehu. Vlastné mesto Turany sa nachádza na južnom úpätí Krivánskej Malej Fatry jej podhorí v údolí rieky Váh, ktorá z južnej strany vymedzuje k.ú Turany.

Riešené územie z geomorfologického hľadiska leží v dvoch celkoch, údolná niva patrí do celku Turčianska kotlina s podcelkami Turčianske nivy a Šútovské predhorie. Horské územie severne od mesta je súčasťou celku Malá Fatra, podcelku Krivánska Fatra a oddielu Krivánske veterné hole.

Do riešeného územia zasahuje Národný park Malá Fatra (ďalej len „NP Malá Fatra“) so svojim ochranným pásmom, Chránené územia európskej siete Natura 2000 a plochy a lokality z GNÚSES a RÚSES a to:

- Chránené územia v zmysle zákona č. 543/2002 Z.z., NP Malá Fatra s NPR Chleb, PR Goľove mláky, PR Hrabinka.
- Územia Európskej sústavy chránených území, SKUEV 0252 Malá Fatra, SKUEV 0664 Uholníky a Chránené vtáčie územie SKCHVÚ 013 Malá Fatra.
- Z GNÚSES a RÚSES, biocentrá: BBc 1 Krivánska Fatra, RBc 8 Goľove mláky, RBc 9 Uholníky, RBc 12 Hradisko pri Nolčove Ráztoka – Majkrabovo, biokoridory: NRBk 1 Rieka Váh, RBk 6 ekotón Krivánskej Fatry, RBk 7 Trusalová – Podhradie, RBk Černík – Kubiancovo – Rieka Váh, genofondové lokality: GL 5 Mojský Grúň – Malý Kriváň, GL 6 Pekelník, GL 7 Veľký Kriváň – Chleb, GL 32 Uholníky, GL 33 Kubiancovo, GL 34 Kánovo – Černík, GL 35

Goľove mláky, GL 36 Stráne, GL 37 Hrabinka, GL 38 Turianske Rovne, GL 39 Hrabiny, GL 76 Odmúty, GL 77 Sihoť pri Váhu, GL 84 Dolný tok Kantorského potoka, GL 86 Turany – Dlhé, GL 88 Turany – Brvná, GL 89 Brvence Važiská, GL 90 Ráztoka, GL 92 Krpeľany Sihoť III, GL 93 Váh pri Nolčove, GL 94 Krpeľany Sihoť II, GL 95 Krpeľany Sihoť I.

Riešené územie z hľadiska priestorových jednotiek rekreácie a cestovného ruchu (ďalej len „rekreácie a CR“) regionálneho a vyššieho významu spadá do Turčianskeho regiónu CR s nástupným centrom Martin, rekreačného územného celku okresu Martin s nástupným centrom Martin, rekreačného krajinného celku Krivánska Malá Fatra s východiskovým centrom Turany.

Do takto vymedzeného územia v riešenom území ÚPN-M Turany spadajú:

- Sídlo významné pre turizmus – centrum turizmu regionálneho významu Turany (ďalej len „SVT Turany“). SVT Turany má regionálny význam.
Poznámka: v ÚPN-VÚC ŽK ZaD č.3 je uvedený celoštátny význam.
- Stredisko rekreácie a turizmu (mimo zastavaného územia) Turany – Trusalová (ďalej len „SRT Turany – Trusalová“). SRT Turany – Trusalová má celoštátny význam.

Mesto Turany sa nachádza v území dolného Turca, 11 km na východ od Martina, umiestnené medzi 2 korytami Váhu, starým a novým (kanál), ktoré je súčasťou kaskády vážskych stupňov.

Cez mesto preteká Turianka, ktorá pozostáva zo Studenca vyvierajúceho v doline Studenca a z jeho prítokov, menších potôčikov. Turianka (Studenec) sa za mestom vlieva do Váhu.

Prvou zachovanou písomnou zmienkou o meste Turany je listina z 1. júla 1319, kedy župan zvolenského domínia Donč osvedčil nadobudnutie majetku nachádzajúceho sa v Turanoch. Ďalšia zmienka sa viaže k roku 1341 - Turan. Názov je odvodený od pomenovania zvieratá - tura alebo od keltského slova tur - veža.

Na území Turian sú zastúpené dve klimatické oblasti. Kotlinová časť patrí do miernej teplej klimatickej oblasti (M), svahy a hrebeň Malej Fatry patrí do chladnej klimatickej oblasti (C) /stred obce 406 m.n.m., najvyšší bod Veľký Fatranský Kriváň 1709 m.n.m./.

Od okresného sídla mesta Martin je mesto Turany vzdialené cca 10 km a krajského sídla Žilina cca 35 km.

Mesto Turany leží na ceste I/18 prechádzajúcej vo východno - západnom smere územím severného Turca a na trase diaľnice D1. Cez kataster mesta prechádza významná železničná trať č.180 Žilina – Poprad - Košice.

Mesto je elektrifikované, plynofikované s distribučnou STL/NTL sieťou, má v súčasnosti vybudovaný verejný vodovod napojený na Martinský skupinový vodovod v správe Turčianskej vodárenskej spoločnosti a.s. Martin (ďalej len „TVS, a.s. Martin“) so zdrojom pitnej vody prameň Dolina pri obci Podhradie s kapacitou 23,0l/s odkiaľ je voda privádzaná do vodojemu Turany s objemom 650m³. Odvádzanie splaškových vôd je spoločnou splaškovou kanalizáciou v správe TVS, a.s. Martin s prečerpávaním do Sučian a odtiaľ do ČOV Vrútky. V meste je vybudované verejné osvetlenie a miestny rozhlas.

Susedí s katastrálnymi hranicami obcí spadajúcimi do Žilinského kraja – okresov Martin (Sučany, Turčianska Štiavnička, Podhradie nad Váhom - Konské, Nolčovo, Krpeľany, Ratkovo Šútovo) a Žilina (Terchová, Belá). Zo severu susedí s k. ú. obce Terchová a Belá, z východu s k. ú. Šútovo, Ratkovo a Krpeľany, z juhu Nolčovo, Podhradie nad Váhom – Konské, Turčianska Štiavnička a zo západu s k.ú. obce Sučany.

Rozloha katastrálneho územia mesta je 46 747 284 m² (cca 4 675 ha). V území prevláda lesný pôdny fond (ďalej len „LPF“) s celkovou výmerou 22 446 780 m², poľnohospodárska pôda (ďalej len „PP“) predstavuje výmeru 17 581 804 m². Hustota obyvateľstva je 94 na km². GPS poloha mesta je 49° stupňov 07" severnej šírky a 19 stupňov 02" východnej dĺžky.

Rozhodujúca časť osídlenia sa nachádza na pravom brehu rieky Váh, medzi jej pôvodným korytom a Vážskym kanálom – novým korytom rieky Váh ako súčasti sústavy kaskády Vážskych stupňov. Významnú samostatnú časť v riešenom území predstavuje miestna časť Trusalová s prevládajúcou rekreačnou funkciou spadajúca do OP NP Malá Fatra.

Cez mesto preteká riečka Studenec, ktorá pozostáva zo Studenca vyvierajúceho v doline Studenca a z jeho prítokov, menších potôčikov. Prvý vyteká z Mlynísk a poniže Hrabín vteká do Studenca. Druhý prítok priberá v Turanoch. Tento vyteká z dvoch dolín Tiesňav a Snílova, tečie cez m.č. Černík a za cestou I/18 sa vlieva do Studenca. Pri výstavbe Vážskeho kanála bola zmenená trasa toku potoka v polohe pred jeho „vstupom“ do mesta (od poldra pred kanálom po východný okraj zastavaného územia mesta). Studenec sa za mestom, na jeho juhozápadnom okraji, vlieva do Váhu.

Prvá písomná zmienka o meste podľa dochovanej literatúry je z 1. júla 1319, kedy župan zvolenského domínia Donč osvedčil nadobudnutie majetku nachádzajúceho sa v Turanoch. Názov je odvodený od pomenovania zvieratá - tura alebo od keltského slova tur - veža.

Podľa posledného sčítania ľudu, domov a bytov (2011) žilo v obci 4394 obyvateľov. Posledné údaje získané od štatistického úradu z 31.12.2015 vravia o počte 4300 obyvateľov. Hustota obyvateľstva je 92 obyvateľov na 1km².

Mesto Turany spadá do obvodu okresného mesta Martin - z hľadiska centier osídlenia podľa ÚPN-VÚC ŽK centrum prvej skupiny s celoštátnym až medzinárodným významom.

Mesto Turany sa nachádza na sídelnej osi celoštátneho významu, ktorú tvoria mestá a obce ležiace v údolí rieky Váh - na významnej sídelnej rozvojovej osi 1. stupňa (Žilina – Liptovský Mikuláš).

Štatút mesta získali Turany od 01.01.2016 podľa uzn. NR SR č.369/2015 z 24.11.2015.

B.1.1.2 Priestorové členenie riešeného územia

Katastrálne územie je členené na nasledovné priestorové a funkčné homogénne jednotky – urbanistické priestory:

- A Jadrová časť mesta**
- B Urbanizované plochy**
- C Rekreačné priestory**
- D Koridory nadradenej dopravnej infraštruktúry**
- E Poľnohospodárska krajina**
- F Územie Národného parku Malá Fatra**

A JADROVÁ ČASŤ MESTA

Urbanizované územie a rozvojové plochy medzi riekou Váh a Krpelianským kanálom, v ktorom sa nachádzajú centrum mesta, plochy bývania, občianska vybavenosť a výrobné plochy. Ide o časť katastrálneho územia Turany pozostávajúceho zo severnej a južnej mestskej časti, ktoré sú vzájomne oddelené železničnou traťou č. 180. Rozhodujúca zástavba mesta je kompaktná.

V jadrovej časti mesta sa nachádzajú nasledovné miestne časti (ďalej len „m.č.“) mesta:

1.1. m.č. MESTO I. (sever) – dielčia miestna časť ťažiskovej časti sídla severne od železničnej trate (medzi žel. traťou 180 a Vážskym kanálom).

1.2. m.č. MESTO II. (juh) – dielčia časť ťažiskovej časti sídla južne od železničnej trate (medzi žel. traťou 180 a pravým brehom rieky Váh, jej pôvodného koryta).

B URBANIZOVANÉ PLOCHY

Sú plochy ležiace za pravým brehom Krpelianského kanála s funkciou bývania v rodinných domoch v lokalitách Zábrehy, Pod Kopcom, Černík a Dielec a s funkciou výroby v lokalite Pod Mancovom.

Samostatné (ostatné) menšie zastavané časti tvoria:

- malá priemyselná zástavba na východnom okraji zastavaného územia s prevládajúcou výrobnou funkciou v lokalite POD MANCOVOM,
- malé obytné územie na severnom okraji zastavaného územia za Vážskym kanálom v lokalite ČERNÍK s prevládajúcou IBV (oddelené od pôvodnej obce výstavbou vážskeho kanála),
- malé územie IBV za Vážskym kanálom v lokalite POD KOPCOM,
- malé obytné územie s IBV na západnom okraji k.ú. za Vážskym kanálom v lokalite ZÁBREHY,
- malé obytné územie na východnom okraji k.ú., pri obci Krpeľany a pri žel. trati č.180 v lokalite DIELEC.

V urbanizovaných plochách mesta sa nachádzajú nasledovné miestne časti mesta:

2. m.č. POD MANCOVOM - časť mesta s priemyselnou zástavbou na východnom okraji zastavaného územia s prevládajúcou výrobnou funkciou medzi Vážskym kanálom a cestou 1/18.

3. m.č. ČERNÍK - časť mesta, malé obytné územie s IBV na severnom okraji zastavaného územia za Vážskym kanálom.

4. m.č. POD KOPCOM - časť mesta IBV a Záhradková osada za Vážskym kanálom.

Poznámka: Záhradková osada nachádzajúca sa v kontakte s touto m.č. spadá do Rekreačných priestorov mesta.

5. m.č. ZÁBREHY - časť obce, malé obytné územie s IBV na západnom okraji k.ú. za Vážskym kanálom.

6. m.č. DIELEC - časť mesta - malé obytné územie na východnom okraji k.ú., pri obci Krpeľany, neďaleko žel. trate č.180.

C REKREAČNÉ PRIESTORY

Rekreačné priestory členíme v k.ú. mesta na Stredisko rekreácie a turizmu Trusalová, ako rekreačný priestor celoštátneho významu, existujúce vodné plochy a ich okolie ako rekreačné priestory miestneho až regionálneho významu a Záhradkárské osady Pod Kopcom a Ráztoka ako rekreačné priestory miestneho významu.

Samostatné rekreačné priestory sa nachádzajú a tvoria:

- územie so zástavbou s prevládajúcou rekreačnou funkciou spadajúce do OP NP Malá Fatra lokalite TRUSALOVÁ na východnom okraji k.ú. mesta – Stredisko rekreácie a turizmu regionálneho až celoštátneho významu,
- malé územie na južnom okraji k.ú. so záhradkovou osadou za pôvodným korytom Váhu v lokalite RÁZTOKA,
- záhradková osada POD KOPCOM,
- územie so zástavbou s rekreačnou funkciou v lokalite ZÁBLATIE na západnom okraji k.ú. mesta miestneho až regionálneho významu.

V rekreačných priestoroch mesta sa nachádzajú nasledovné samostatné m.č. mesta:

7. m.č. TRUSALOVÁ – časť mesta severne od cesty 1/18 spadajúca do OP NP Malá Fatra s prevládajúcou rekreačnou funkciou vo viazanom i voľnom cestovnom ruchu ako stredisko rekreácie a turizmu celoštátneho významu.

8. m.č. RÁZTOKA - časť mesta - malé územie na južnom okraji k.ú. so záhradkovou osadou za pôvodným korytom Váhu.

9. m.č. ZÁBLATIE - časť mesta - malé územie na západnom okraji medzi Vážskym kanálom a cestou I/18 v kontakte s k.ú. Sučany s navrhovaným rekreačným využívaním ako vidiecke stredisko rekreácie a turizmu.

D KORIDORY NADRADENEJ DOPRAVNEJ INFRAŠTRUKTÚRY

Medzi koridory nadradenej dopravnej infraštruktúry sú zaradené nasledovné plochy cestnej a železničnej dopravy:

- koridor diaľnice D1 – úsek Dubná skala – Turany v k.ú. Turany,
- koridory diaľnice D1 – úsek Turany – Hubová (južný variant a úžinový variant) – územná rezerva v k.ú. Turany,
- koridor žel. trate č.180 Žilina – Košice v k.ú. Turany,
- úsek koridoru cesty 1/18 v zastavanom území m.č. Mesto I. a mimo zastavaného územia v k.ú. Turany.

E POĽNOHOSPODÁRSKA KRAJINA

Poľnohospodárska krajina je tvorená prevažne plochami poľnohospodárskej pôdy, s menšími enklávami lesných a nelesných porastov mimo zastavaného územia mesta a jeho miestnych častí a špecifického územia na západnom okraji k.ú. ako výcvikové priestory streľby Ministerstva obrany SR (ďalej len „MO SR). Do tohto územia spadajú aj vodné toky a nerekrečné vodné plochy a tiež nadradená technická infraštruktúra.

V rámci poľnohospodárskej krajiny evidujeme nasledovnú miestnu časť mesta:

10. m.č. STRELNICA MO SR – časť mesta, územie na západnom okraji k.ú. s dopravnou a priestorovou väzbou na obdobné funkčné využívanie spadajúce do k.ú. Sučany ako špecifické územie pre výcvikový priestor streľby MO SR.

F ÚZEMIE NÁRODNÉHO PARKU MALÁ FATRA

Národný park Malá Fatra reprezentujú súvislé plochy lesov a subalpínskych lúk nad ich hornou hranicou v jednoznačne definovanom a špecifickom území so zvýšenou ochranou prírody a krajiny.

B.1.2 VYMEDZENIE RIEŠENÉHO ÚZEMIA V ÚPN-M

Katastrálne územie mesta Turany susedí:

- zo severu s k. ú. obcí Terchová a Belá (patria do okresu Žilina),
- z východu k. ú. obcí Šútovo, Ratkovo a Krpeľany (patria do okresu Martin),
- zo juhu s k. ú. obcí Nolčovo, Podhradie, Konské, Turčianska Štiavnička (patria do okresu Martin),
- zo západu s k. ú. obce Sučany (patrí do okresu Martin).

B.1.3 PRÍRODNÉ PODMIENKY, VYBRANÉ PRÍRODNÉ FAKTORY RIEŠENÉHO ÚZEMIA

B.1.3.1 Hydrologické, hydrogeologické a hydrogeografické pomery

Povrchové vody

V dotknutom regióne ide o podhorský typ tokov so zachovalým prevažne prirodzeným charakterom koryta a prietokových pomerov. Územie je súčasťou stredohorskej oblasti so snehovo-dažďovým typom režimu odtoku, s akumuláciou v mesiacoch november až február a najvyššou vodnosťou v mesiacoch marec až máj.

Ročné úhrny zrážok sú pomerne vysoké, dosahujú priemerne 900 – 1200 mm. V januári je priemerný úhrn zrážok 50 – 60 mm, v júli 100 – 120 mm. Počet dní so snehovou pokrývkou je 80 - 100. Z hľadiska prietokov možno konštatovať, že sú ovplyvnené predovšetkým zrážkami. Najväčšiu zbernicu povrchových vôd tvorí čiastkový úsek rieky Váh, ktorý odvodňuje celú Turčiansku kotlinu prostredníctvom Turca a časť juho – západných svahov Malej Fatry. Hydrologický režim Váhu je značne ovplyvňovaný hornovážskym kanálom Krpeľany – Sučany – Lipovec a prevádzkou VN Krpeľany, vybudovanej v rokoch 1952 - 1957. Prevažný objem vôd smeruje do kanála, kde je energeticky zhodnotený.

Prietokové pomery na Váhu

Profil	Q ₃₅₅	Q ₂₇₀	Q _a	Q ₁
Váh pod Krpeľanmi	18,87	33,11	77,82	505
Váh – Sučany	19,37	33,99	79,88	520
Váh – Dubná Skala	23,53	40,32	93,18	610

Poznámka: Q_a - priemerný ročný prietok v m³/s, Q₁ - jednorokový prietok v m³/s

Najvýznamnejšie vodné toky

Názov toku	Číslo poradia hydr	Povodie	Šírka (m)	Dĺžka (km)	Plocha (ha)
Váh	4-21-05	Dunaj	20 - 40	20,8	49,8
Krpeľanský kanál	4-21-05-004	Váh	15	17,2	25,8
Kantorský potok (L')	4-21-05-010	Váh	1,5	16	2,4
Potok Studenec (P)	4-21-05-008	Váh	3	9	2,7
Potok Kubalov (P)	-	Váh	1,1	2,5	0,28
Potok Čiernik (P)	-	Váh	1,1	2,8	0,36

Významné vodné plochy

Povodie Váhu	Katastrálne územie	Výmera (ha)
VN Turiansky most	Turany	10
Štrkovisko Chrenkova pláň	Turany	0,5
Štrkovisko Bôr	Turany	3
VN Turiansky most	Turany	10

V súčasnosti sa vytvorili nové rozsiahle vodné plochy pri ťažbe štrku – lokalita Záblatie a lokalita Brvence – Važiská. V súvislosti s plánovaným pokračovaním výstavby D1 bude v lokalite Na Močiari pokračovať ťažba štrkopieskov (v súčasnosti je už plocha vyňatá z PP).

Podzemné vody

Najvýznamnejším kolektorom podzemných vôd sú kvartérne sedimenty aluviálnej nivy Váhu s veľmi dobrou pórovou priepustnosťou, prekrytý povodňovými hlinami. Tieto sedimenty majú mimoriadne priaznivé prostredie pre formovanie zásob podzemných vôd i pre ich sústredený odber a sú prevažne veľmi vysoko zvodnené. Martinské súvrstvie neogénu je podložným hydrogeologickým izolátorom tejto zvodnenej vrstvy. Subhorizontálne uloženie štrkov a pieskov s ílmi a ich vzájomná superpozícia, v niektorých prípadoch niekoľkokrát zopakovaná, dáva predpoklad vzniku artézskych vôd. V mnohých prípadoch sú tieto polohy štrkov a pieskov zaílované alebo hydraulicky izolované.

Smer prúdenia podzemných vôd sleduje sklon predkvartérnych sedimentov a je udávaný VJV - ZSZ smerom. Z hydrogeochemického hľadiska sa jedná o vody slabo alkalické, s vyššou mineralizáciou a so zvýšeným obsahom dusičnanov. Statická hladina podzemnej vody sa prejavuje relatívne veľkým rozkyvom. Dotovanie podzemných vôd je kombinované atmosférickými zrážkami a prestupmi vôd zo susedných terás budovaných dobre priepustným štrkovým materiálom, z ktorých voda steká do povrchového toku. Hladina podzemnej vody je v hydraulickej závislosti s vodným tokom, v dôsledku čoho sa vyznačuje vertikálnym a laterálnym rozkyvom.

Úroveň hladiny podzemnej vody sa v priebehu roka mení v závislosti od klimatických a hydrologických vplyvov. Hladiny podzemných vôd majú v priebehu roka pravidelný nástup s občasým letným maximom a jesenným a zimným poklesom. Najvýraznejšie sa tento vplyv prejavuje v miestach najviac vzdialených od povrchových tokov.

Z vodohospodárskeho hľadiska sú horské komplexy kryštalinika, nachádzajúce sa nad Turanmi, málo významné, pretože ich zásoby podzemných vôd sú pre vodárenské účely nezaujímavé. Podobne aj kvartérne sedimenty Váhu majú väčšie zásoby až pod Sučanmi, čo však neznamena, že by osem až sedemnášť metrov mocné štrkové i štrkovo- piesčité nánosy netvorili veľmi priaznivé prostredie pre akumuláciu a obeh podzemnej vody. Vrstvy sú vysoko zvodnené a studne poskytujú dostatok vody pre miestne zásobovanie, pretože sú dopĺňované zo zrážok, prítokom z pohoria a z rieky podľa stavu vody vo Váhu.

Prirodzeným zdrojom podzemných vôd záujmového územia bola v minulosti meandrujúca rieka Váh, ktorá zaplavovala pôvodne široké alúvium. Rieka bola donorom podzemných vôd, ktoré boli v fluviálnych sedimentoch a ktorých hladina odrážala hladinu vody v rieke. Antropogénna zmena hydrologického režimu spôsobila, že dnes sú podzemné vody najmä v blízkosti línie toku drénované, teda odčerpávané a ich hladina výrazne poklesla. Prúdenie podzemných vôd zo súčasného úzkeho priestoru alúvia do širšieho okolia pôvodnej nivy na jej pravú stranu je značne obmedzené existenciou kanála. Dotácia vôd do ľavostrannej nivy je silne obmedzená prietokovými pomermi, v toku je prakticky realizovaná iba počas prepúšťania povodňových prietokov starým korytom Váhu.

Katastrálne územie mesta Turany z hľadiska hydrogeologickej rajonizácie SR spadá do dvoch hydrogeologických rajónov

MG 027 Mezozoikum a kryštalinikum Krivánskej Fatry

Územie rajónu je približne totožné s orografickým celkom. Územie je tvorené horninami kryštalinika (granity, granodiority s puklinovou priepustnosťou podzemných vôd. Do vrcholovej časti pohoria zasahuje hydrogeologicky významný mezozoický komplex vápencovodolomitického súvrstvia v oblasti Malého a Veľkého Malofatranského Kriváňa svojou málo významnejšou časťou. Územie je tvorené horninami triasu (kremence, miestami vo vrchných častiach polohy bridlíc, v menšej časti vápence, vápence s polohami dolomitov, dolomitické vápence). Priepustnosť hornín je puklinová, hladina podzemnej vody voľná.

Q-P 033 Paleogén, neogén a kvartér Turčianskej kotliny

Rajón zahŕňa Turčiansku kotlinu a priľahlú časť pohoria Žiar až po rozvodnicu Turca a Nitry. Predstavuje hydrogeologický rôznorodé územie. Nivu Váhu tvoria kvartérne sedimenty (štrky, piesčité štrky, piesky) v poriečnej nive prekryté povodňovými hlinami s pórovou priepustnosťou s hladinou podzemnej vody v hydraulickej závislosti s povrchovým tokom a na stredných a vysokých riečnych terasách s pórovou priepustnosťou s prevažne voľnou hladinou spodných vôd. Nivu Váhu ohraničujú horniny terciaru: neogénu (íly s polohami pieskov a štrkov) s pórovou priepustnosťou a prevažne napätou hladinou spodnej vody a paleogénu (pieskovcovo ílovcové súvrstvie) s obmedzenou puklinovou priepustnosťou pieskovcov.

Hydrogeologické pomery v katastrálnom území mesta Turany nevytvárajú priaznivé podmienky na výskyt významných disponibilných vodárenských zdrojov, vhodných na hromadné zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou.

Minerálne a geotermálne vody

Geotermálne vody sú viazané hlavne na triasové dolomity a vápence vnútrokarpatských tektonických jednotiek. Tieto horniny, ako kolektory geotermálnych vôd, sa nachádzajú v hĺbke okolo 200 – 5 000 m a vyskytujú sa v nich geotermálne vody s teplotou cca 20 - 24°C. Riešené územie sa nachádza v oblasti, kde je predpoklad výskytu takýchto vôd.

Výskyt minerálnych vôd, je viazaný predovšetkým na tektonické poruchy v okrajových častiach kotliny, kde sa nachádzajú najvýznamnejšie pramene minerálnej vody Fatra. V riešenom území sa priamo minerálne ani geotermálne vody nevyskytujú.

B.1.3.2 Klimatické pomery

Podľa teplotných a vlhkostných kritérií (LAPIN A KOL. IN ATLAS KRAJINY SR 2002) sú v sledovanom území zastúpené dve klimatické oblasti. Kotlinová časť patrí do mierne teplej (M) klimatickej oblasti s dvoma okrskami, svahy a hrebeň Malej Fatry patria do chladnej klimatickej oblasti (C), tiež s dvoma okrskami.

Kotlinový/dolinový okrsok je mierne teplý, vlhký s chladnou zimou. Vrchovinový okrsok je studený horský, veľmi vlhký. V severných častiach územia je zastúpená klíma chladnej (C) klimatickej oblasti.

Južné svahy Malej Fatry spadajú do mierne chladného a veľmi vlhkého okrsku, vrcholové polohy patria do chladného horského a veľmi vlhkého okrsku.

Teplota

Pre územie Turčianskej kotliny podľa ŠŤASTNÝ A KOL. (ATLAS KRAJINY SR, 2002) za roky 1961 až 1990 sú uvádzané priemerné teploty v januári od - 3 do - 4 °C, zonálne na okrajoch kotliny - 4 až - 5 °C. Priemerná teplota v júli za uvedené obdobie dosahuje 16 až 18 °C, na okrajoch 14 až 16 °C. Priemerná ročná teplota sa za roky 1961 až 1990 pohybuje v rozsahu 7 až 8 °C, v úzkej zóne po krajoch 6 až 7 °C. V údolných častiach sa počet vyskytujúcich letných dní pohybuje okolo 30 až 40 dní, vo vrcholových častiach sa takmer nevyskytujú.

Zrážky

Zrážky patria k významným faktorom, ktorý značne ovplyvňuje hydrogeologické pomery v území, pričom zrážková činnosť sama závisí na mnohých okolnostiach (stav atmosféry, reliéf, výškové pomery, členitosť, prúdenie vzduchu, klíma) a patrí k časovo a priestorovo k najpremenlivejším meteorologickým prvkom.

Počet dní so snehovou pokrývkou sa v sledovanom území za roky 1961 – 1990 pohybuje od 60 do 80 dní za rok na väčšine územia, vo vrcholových polohách je to však až od 80 do 100 dní ročne.

Celkové ročné úhrny zrážok sa v tom istom období pohybujú od 700 do 800 mm ročne, lokálne až do 1000 mm ročne. V uvedenom období dosahujú priemerné úhrny zrážok na väčšine územia za január 50 až 60 mm, na okrajoch územia 60 až 70, miestami až 80 mm, za júl sa tieto hodnoty pohybujú v okrajových častiach územia v rozsahu 80 – 100 mm, v centrálnej časti dosahujú 60 až 80 mm.

Osobitný význam majú snehové zrážky, ktorých podiel na celkovom množstve zrážok veľmi významne vzrastá s nadmorskou výškou. V polohách nad 1 300 m. n. m. možno pozorovať sneženie v priebehu celého roka. Súvislá snehová pokrývka trvá v Malej Fatre 80-130 dní, avšak rozdiely podľa rokov sú značné a môžu sa vyskytnúť prípady, keď snehová prikrývka i v nižších polohách trvá extrémne dlho, alebo sa naopak nevytvorí. Najväčšia snehová pokrývka je obvyčajne v januári. V stredných polohách sa maximálny výskyt posúva na február, keď snehová pokrývka dosahuje 30-50 cm. V súčasnosti sú známe trendové zmeny bilančných úhrnov zrážok pre celé povodie, kotlinu a pohoria za obdobie 1901-1990. Z analýz vyplynulo, že v celom povodí dochádza k úbytku ročných bilančných hodnôt zrážok o 5 %, pričom výraznejšie zmeny boli zaznamenané v kotline.

Vietor

Turčianska kotlina, v s ohľadom na geografické a geomorfologické danosti sa radí medzi kotliny s nevhodnými rozptylovými podmienkami. Jedná sa o pomerné úzku vysočinnú kotlinu, výrazne ohraničenú vrstvami, zvažujúcu sa z juhu na sever, kotlina je menej vetrateľná a v prechodných obdobiach sa v nižších nadmorských výškach vyskytujú časté inverzné stavy ovzdušia.

Sledovaná oblasť v riešenom území je charakteristická veľkou početnosťou stavov bezvetria a malých rýchlostí vetra do 2 m.s⁻¹, čo predstavuje až 74 % týchto situácií v roku a 30- 36 % je veľmi

slabý vietor do rýchlosti 1 m.s⁻¹ až bezvetrie. Prevládajúce smery vetra, ktoré podmieňujú pohyby vzdušných mas zohrávajú dôležitú úlohu aj pri distribúcii zrážok. V hlavnej časti kotliny prevládajú vetry severného, južného a západného smeru, v časti kotliny v údolí Váhu zase východo - západného smeru.

Priemerné hodnoty prevládajúcich smerov vetra v stanici Martin v rokoch 1999-2008 (v %)

S	SV	V	JV	J	JZ	Z	SZ	bezvetrie
20,54	9,95	5,68	3,7	18,78	7,14	5,42	3,71	25,08

B.1.3.3 Pôdne pomery

Pôdy, ich vznik, vývoj a vlastnosti závisia od pôsobenia pôdotvorných činiteľov a podmienok prostredia. Patria medzi ne všetky zložky prírodného prostredia, činnosť človeka a čas. Najdôležitejším faktorom pre vývoj pôd je geologický substrát a pôsobenie podzemných a zrážkových vôd.

Pôdne typy

Pôdny typ je základnou identifikačnou jednotkou morfogenetickú i agronomickej kategorizácie pôd. Zahŕňa v sebe skupinu pôd charakterizovanú rovnakou stratigrafiou pôdneho profilu, t.j. určitou kombináciou diagnostických horizontov, ako výsledok kvalitatívne špecifického typu pôdotvorného procesu, ktorý sa vyvíjal a vyvíja v rovnakých hydrotermických podmienkach pod približne rovnakou vegetáciou. Pôdne typy sú definované súborom diagnostických horizontov a ich najdôležitejších vlastností získaných dlhodobým vývojom v prírodných podmienkach i kultiváciou. Pôdny fond tvoria najmä fluvizeme, kambizeme, podzoly, gleje, rendziny, rankre a litozeme.

V lokalitách Záblatie, Zábrehy a Pod kopcom sa vyskytujú prevažne fluvizeme glejové, sprievodne gleje, z karbonátových a nekarbonátových aluviálnych sedimentov.

Fluvizeme kultizemné, sprievodne fluvizeme glejové, modálne a kultizemné ľahké, z nekarbonátových aluviálnych sedimentov zaberajú prevažnú časť nivy Váhu a potoka Studenec.

Nižšie polohy svahov Malej Fatry pokrývajú kambizeme pseudoglejové kyslé, lokálne pseudogleje modálne kyslé a gleje na podloží zo zvetralín rôznych hornín.

Kambizeme podzolové, sprievodne podzoly kambizemné a rankre, zo zvetralín kyslých hornín sú zaznamenávané vo vyšších polohách.

V podvrcholovej časti hrebeňa sa uplatňujú podzoly kambizemné, sprievodne rankre a litozeme, z ľahších zvetralín kyslých hornín.

Pôdy vo vrcholových častiach v najvyšších polohách hrebeňa Malej Fatry predstavujú podzoly modálne a humusovo-železité, sprievodne podzoly organozemné, litozeme a rankre, z ľahších zvetralín kyslých hornín.

Ako poľnohospodárska pôda v území sa využívajú predovšetkým úrodné fluvizeme v nive a kambizeme na miernych svahoch.

Zastúpenie pôdných typov na poľnohospodárskej pôde v riešenom území

Číslo HPJ	Pôdny typ (subtyp)	Charakteristika
01	FMm ^c	Fluvizeme typické karbonátové, ľahké v celom profile, vysychavé
02	FMm ^c	Fluvizeme typické karbonátové, stredne ťaté
05	FMm	Fluvizeme typické, ľahké v celom profile, vysychavé
06	FMm	Fluvizeme typické, stredne ťaté
11	FMG	Fluvizeme glejové, stredne ťažké (lokálne ľahké)
14	FM	Fluvizeme (typ), stredne ťažké až ľahké, plytké
57	PGm	Pseudogleje typické na sprašových a polygénnych hlinách, na povrchu stredne ťažké až ťažké (veľmi ťažké)
58	LMg, PG	Luvizeme pseudoglejové a pseudogleje, erodované na výrazných svahoch 12 - 25 °, stredne ťažké, ťaté
60	KM m, KMd	Kambizeme typické kyslé a kambizeme dystické (veľmi kyslé) na zvetralinách hornín kryštalinika, stredne ťažké až ľahké

76	KM	Kambizeme (typ) plytké na horninách kryštalinika, stredne ťažké až ľahké
79	KM	Kambizeme (typ) plytké na ostatných substrátoch, stredne ťažké až ľahké
80	KM	Kambizeme (typ) na horninách kryštalinika, na výrazných svahoch 12 - 25 °, stredne ťažké až ľahké
89	PGm	Pseudogleje typické na polygénnych hlinách so skeletom, stredne ťažké až ťaté
90	RAm	Rendziny typické, plytké, stredne ťažké až ľahké
00	-	Pôdy na zrázoch nad 25° (bez rozlíšenia typu pôdy)

Pôdne druhy

Podľa percentuálneho obsahu jednotlivých zrnitostných frakcií sa pôdy triedia na tzv. pôdne druhy. V riešenom území sa vyskytujú nasledovné druhy pôd:

- 1 – ľahké pôdy (piesočnaté a hlinitiesočnaté)
- 2 - stredne ťažké pôdy (hlinité),
- 5 – stredne ťažké pôdy – ľahšie (piesočnatohlinité).

Ľahké pôdy (piesočnaté a hlinitiesočnaté) sú v regióne zastúpené najmä areálmi fluvizemí na alúviu Váhu, ľahké pôdy sú charakteristické vysychavosťou (majú nedostatok jemných - kapilárnych pórov), nestabilnou štruktúrou a nízkou sorpčnou kapacitou, čo má za následok nedostatok živín.

Stredne ťažké pôdy (hlinité a piesočnatohlinité) sú najrozšírenejším pôdnym druhom. Do kategórie piesočnatohlinitých pôd sú zaradené hlavne fluvizeme a kambizeme (na horninách kryštalinika). Stredne ťažké pôdy sú najkvalitnejšie z hľadiska úrodnosti aj ekologickej hodnoty, majú priaznivú štruktúru, optimálne hospodária s vodou aj živinami.

Chránené pôdy

Podľa zákona č. 220/2004 Z.z. sú všetky poľnohospodárske pôdy podľa príslušnosti do BPEJ zaradené do 9 skupín kvality pôdy.

Najkvalitnejšie patria do 1. skupiny a najmenej kvalitné do 9. skupiny. Ochrane pôdných zdrojov podliehajú pôdy zaradené podľa kódu BPEJ do skupiny kvality 1 – 4 a možno ich dočasne alebo trvale použiť na nepoľnohospodárske účely iba v nevyhnutných prípadoch, ak nie je možné alternatívne riešenie. Pôdy, zaradené do skupiny kvality 1 - 4 sa v území nevyskytujú.

Od 1.4. 2013 sa zavádza osobitná ochrana najkvalitnejšej poľnohospodárskej pôdy v danom konkrétnom katastrálnom území, pričom takáto pôda je identifikovaná pre každé konkrétne katastrálne územie podľa kódu BPEJ.

V zmysle Nariadenia vlády SR č.58/2013 Z.z, ktoré je platné od 1.4.2013 sa za chránené pôdy v k.ú. Turany považujú pôdy s kódom BPEJ: 0701001, 0701041, 0702005, 0705041, 0706002, 0706005, 0706035, 0714062, 0714065, 0811015.

B.1.3.4 Biota

Rastlinstvo

Podľa fytgeograficko – vegetačného členenia patrí riešené územie k.ú. Turany do bukovej zóny, oblasti kryštalicko-druhojornej, okresu Malá Fatra, s podokresom Krivánska Fatra a obvodom Krivánske veterné hole a okresu Turčianska kotlina, s podokresom severným.

Podľa mapy potenciálnej prirodzenej vegetácie (MAGLOCKÝ, Š., IN ATLAS KRAJINY SR, 2002) sa území nachádzajú:

- jaseňovo-brestovo-dubové lesy v povodiach veľkých riek (tvrdé lužné lesy)
- karpatské dubovo-hrabové lesy
- bukové a jedľovo-bukové lesy
- vrchoviská a prechodné rašeliniská
- bukové lesy v horských polohách
- jedľové a jedľovo-smrekové lesy
- smrekové lesy čučoriedkové
- subalpínske kosodrevinové spoločenstvá na kyslých substrátoch

Vegetácia kosodreviny a subalpínskeho bezlesia (hole, lavíniská, sutiny, skaly)

Kosodrevinové spoločenstvá (zväz *Pinion mugo*) sa nachádzajú nad hornou hranicou lesa v Krivánskej Malej Fatre. Výskyt pôvodných kosodrevinových spoločenstiev je reliktný, viazaný na špecifické stanovišťa. V Krivánskej Fatre sú cenné pôvodné porasty v oblasti Stratenca, Mojského Grúňa, Veľkého Kriváňa a Úplazu. Tam kde sú viazané na vápenec, vytvárajú mimoriadne druhovo bohaté porasty s endemitom Malej Fatry jarabinou Margittaiho (*Sorbus margittaiana*) a vzácnou čremchou obyčajnou skalnou (*Padus avium ssp. petraea*). Ďalšími drevinami v kosodrevinových spoločenstvách sú jarabina vtáčia (*Sorbus aucuparia*), vŕba sliezka (*Salix silesiaca*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*) a i.

V hôľnom pásme nájdeme druhy európskeho významu klinček lesklý (*Dianthus nitidus*), zvonček hrubokoreňový (*Campanula serrata*), poniklec slovenský (*Pulsatilla slavica*) a množstvo chránených druhov rastlín – nízke kríčky glaciálneho reliktu dryádka osem lupienková (*Dryas octopetala*), vŕba sieťkovaná (*Salix reticulata*), z ďalších vŕba alpínska (*Salix alpina*), vŕba uťatá (*Salix retusa*). Jarný aspekt tvorí horec Clusiov (*Gentiana clusii*), prvosenka holá (*Primula auricula*). Na mačínové biotopy sú viazané druhy rodu lomikameň (*Saxifraga*), medzi nimi i západokarpatský endemit lomikameň trváci (*Saxifraga wahlenbergii*). Na hlbších odvápnených pôdach a na kyslom podklade sa vyvinuli spoločenstvá nízkych kríčkov tvorené predovšetkým druhmi čučoriedka obyčajná (*Vaccinium myrtillus*), brusnica obyčajná (*Vaccinium vitis idaea*) a šucha obojpohlavná (*Empetrum hermafroditum*). Z druhov hôľných biotopov ešte spomenieme *Trisetion fusci*, *Calamagrostion arundinaceae*, *Calamagrostion variae*, *Festucion carpaticeae* s chránenými druhmi veternica narcisokvetá (*Anemone narcissiflora*), prilbica tuhá moravská (*Aconitum firmum ssp. Moravicum*), žltohlav najvyšší (*Trollius altissimus*), poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica*) a druh tvoriaci výrazný jarný aspekt šafran spišský (*Crocus discolor*) a i.

Vegetácia lesov

V lesoch môžeme sledovať zonalitu od teplomilných dubovo – bukových (*Genisto germanicae Quercion*), prevažujúcich bukových kvetnatých lesov (*Fagion*) a kyslomilných bukových lesov (*Luzulo-Fagion*) v nižších polohách cez jedľovo – bukové kvetnaté lesy (*Fagion*) po čučoriedkové (*Euvaccinio-Piceenion*) a vysokobylinné (*Athyrio alpestris – Piceion*) smrečiny na hornej hranici lesa.

V nižších polohách na strmých kamenitých svahoch kryštalinika je vysoké zastúpenie pionierskych drevín - brezy previsnutej (*Betula pendula*) a topoľa osikového (*Populus tremula*). S narastaním nadmorskej výšky, v chladných údoliach a na severne orientovaných svahoch pribúda jedľa biela (*Abies alba*) a smrek obyčajný (*Picea abies*).

Súčasťou smrečín je jarabina vtáčia (*Sorbus aucuparia*), v najvyšších polohách aj vŕba popolavá (*Salix cinerea*). Na strmých sutinách sa zachovali azonálne sutinové spoločenstvá tvorené predovšetkým javorom horským (*Acer pseudoplatanus*), jaseňom štíhlým (*Fraxinus excelsior*) a lipou malolistou (*Tilia cordata*).

Na južných úpätiach a na širších alúviách potokov v dolinách sú na podmáčaných stanovištiach vyvinuté pomerne rozsiahle jelšiny tvorené predovšetkým jelšou lepkavou (*Alnus glutinosa*), topoľom osikovým (*Populus tremula*) a s bohatým krovinným a bylinným podrastom.

Nelesná drevinová vegetácia

Nelesná drevinová vegetácia je viazaná prevažne na kotlinu. Bloky poľnohospodárskej pôdy sú oddelené pásmi vysokej vegetácie, najmä pozdĺž vodných tokov alebo na plochách menej prístupných pre ťažké mechanizmy. Často ide o sukcesné lesy na nelesnej pôde, tvorené jelšovými a brezovými porastami, v ktorých je hlavnou drevinou jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), menej jelša sivá (*Alnus incana*), breza previsnutá (*Betula pendula*), topoľ osikový (*Populus tremula*) a javor horský (*Acer pseudoplatanus*). Vznikajú tiež na miestach pôvodných dubových kotlinových lesov, kde len zriedkakedy majú pôvodné drevinové zloženie.

Zarastaním menej prístupných mezofilných svahov a medzí vznikli neprístupné porasty krovín tvorené slivkou trnkovou (*Prunus spinosa*), lieskou obyčajnou (*Corylus avellana*), kalinou obyčajnou (*Viburnum opulus*), svíbm krvavým (*Swida sanguinea*) a i., ktoré sa v dôsledku absencie obhospodarovania poľnohospodárskej pôdy postupne rozširujú. Na suchších stanovištiach s prevažne s južnou expozíciou sa v nich môžu vyskytovať druhy náročnejšie na teplo, napr. drieň obyčajný (*Cornus mas*) a javor poľný (*Acer campestre*).

V brehových biotopoch možno pozorovať aj fragmenty vŕbovo-topoľových nížinných lužných lesov zväzu *Salicion albae* alebo jaseňovo-jelšových podhorských lužných lesov zväzu *Alnion incanae* s hojnou jelšou lepkavou (*Alnus glutinosa*), ktoré vo vyššie položených úsekoch tokov prechádzajú do horských jelšových lužných lesov patriacich do rovnakého zväzu, s typickým výskytom jelše sivej (*Alnus incana*). Tieto zvyšky lužných lesov bývajú väčšinou redukované na úzke

líniové útvary lemujúce brehy.

Najčastejšou zložkou sprievodnej zelene ciest v okrese sú stromoradia z ovocných drevín. Zriedkavejšie sa vyskytujú stromoradia z iných druhov alebo porasty krov zarastajúce nekosené plochy pri cestách. Miestami sa v podraze stromoradií vytvorili krovité formácie z druhov slivka trnková (*Prunus spinosa*), hloh (*Crataegus sp.*), ruža šípová (*Rosa sp.*), baza čierna (*Sambucus nigra*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), svíb krvavý (*Swida sanguinea*), bršlen európsky (*Euonymus europaeus*), čremcha obyčajná (*Padus avium*) a i.

Vegetácia lúk a pasienkov

Len časť súčasných lúk a pasienkov si zachovala prirodzený charakter. Vlhké lúky sú hlavne na nivách vodných tokov a v terénnych depresiách. Sú biotopmi, v ktorých sa vyskytuje napr. z travín napr. timotejka lúčna (*Alopecurus pratensis*), bezkolence (*Molinia caerulea*, *Molinia arundinacea*), škripina lesná (*Scirpus sylvaticus*), ostrica trsnatá (*Carex cespitosa*), ostrica Davallova (*Carex davalliana*), dopĺňajú ich kvitnúce byliny ako pichliač potočný (*Cirsium rivulare*), krvavec lekárske (*Sanguisorba officinalis*), túžobník brestový (*Filipendula ulmaria*), čerkáč obyčajný (*Lysimachia vulgaris*), valeriána dvojdomá (*Valeriana dioica*), žltuška lesklá (*Thalictrum lucidum*), žltohlav najvyšší (*Trollius altissimus*), záružlie močiarné (*Caltha palustris*), iskerník prudký (*Ranunculus acris*), kukučka obyčajná (*Lychnis flos-cuculi*) vstavačovec strmolistý pravý (*Dactylorhiza incarnata subsp. incarnata*), vstavačovec májový (*Dactylorhiza majalis*), bahnička málokvetá (*Eleocharis quinqueflora*), kruštík neskorý (*Epipactis albensis*), kruštík močiarny (*Epipactis palustris*), päťprstnica obyčajná (*Gymnadenia conopsea*), päťprstnica hustokvetá (*Gymnadenia densiflora*), kosatec sibírsky (*Iris sibirica*), vachta trojlístá (*Menyanthes trifoliata*), všivec močiarny (*Pedicularis palustris*), tučnica obyčajná (*Pinguicula vulgaris*), prvosienka pomúčená (*Primula farinosa*), vřba rozmarínolistá (*Salix rosmarinifolia*), a i.

Prevažná časť lúk a pasienkov v riešenom území je intenzívne obhospodarovaná (kosenie, pastva, hnojenie, dosievanie). Hojne zastúpené sú intenzívne ovsíkové lúky nížinné a podhorské - mezofilné lúky s prevahou vysokosteblových tráv, založené výsevom. Druhovo sú veľmi chudobné, väčšinou s výraznou prevahou reznáčky laločnatej (*Dactylis glomerata*), trojštetu žltkastého (*Trisetum flavescens*) a kostravy červenej (*Festuca rubra agg.*).

V menej intenzifikovaných travinno-bylinných porastoch sa z charakteristických druhov v nich vyskytuje napr. rebríček prostredný (*Achillea millefolium*), ovsík vyvýšený (*Arrhenatherum elatius*), mrvica peristá (*Brachypodium pinnatum*), zvonček konársky (*Campanula patula*), rasca lúčna (*Carum carvi*), jesienka obyčajná (*Colchicum autumnale*), škarda dvojročná (*Crepis biennis*), kostrava červená (*Festuca rubra agg.*), pakost lúčny (*Geranium pratense*), boľševník borščový (*Heracleum sphondylium*), nevädzovec frygický (*Jacea phrygia*), púpavec srstnatý (*Leontodon hispidus*), margaréta biela (*Leucanthemum vulgare*), ľadenec rožkatý (*Lotus corniculatus*), timotejka lúčna (*Phleum pratense*), skorocel kopijovitý (*Plantago lanceolata*), lipnica lúčna (*Poa pratensis*), prvosienka jarná (*Primula veris*), iskerník prudký (*Ranunculus acris*), iskerník kľamný (*Ranunculus auricomus*), šalvia lúčna (*Salvia pratensis*), kozobrada východná (*Tragopogon orientalis*), ďatelina lúčna (*Trifolium pratense*), veronika obyčajná (*Veronica chamaedrys*) a i. Ojedinele v nich rastú aj niektoré druhy z čeľade vstavačovité (*Orchidaceae*).

Živé horské pasienky, ktoré bývali v minulosti využívané ako jednokosné lúky a extenzívne až polointenzívne pasienky sa vyskytujú na pomerne malej časti územia. V spoločenstve dominuje z tráv psinček tenučký (*Agrostis capillaris*) a zo širokolistých bylín ľubovník škvrnitý (*Hypericum maculatum*). K charakteristickým druhom uvedeného biotopu patrí napr. repík lekárske (*Agrimonia eupatoria*), tomka voňavá (*Anthoxanthum odoratum*), ostrica bledá (*Carex pallescens*), púpavec srstnatý (*Leontodon hispidus*), chlpaňa poľná (*Luzula campestris*), čiernohlávk obyčajný (*Prunella vulgaris*) a i.

Vegetácia vodných tokov, pobrežné a mokrad'ové spoločenstvá

Lužné lesy a vodné spoločenstvá sú viazané najmä na rieku Váh. V súčasnosti je časť vody Váhu presmerovaná do Krpelianskeho kanála a časť naďalej tečie v starom koryte Váhu a v upravených úsekoch koryta obmedzených na medzihrádzový priestor. Plocha medzi derivačným kanálom a Váhom bola odvodnená a čiastočne sa využíva pre poľnohospodárske účely. Okolo Váhu sa vyvinuli lužné spoločenstvá druhovým zložením zodpovedajúce jaseňovo – jelšovým podhorským lužným lesom, vřbovo-topoľovým nížinným lužným lesom a porasty vřb na zaplavovaných brehoch riek a s nimi susediacich plochách. Na naplaveninách sa každoročne obnovujú spoločenstvá tvorené chrasnicou trstovníkovitou (*Phalaroides arundinacea*) a ďalšími vysokobylinnými druhmi. Brehové porasty možno zaradiť prevažne k vřbovo-topoľovým nížinným lužným lesom, jaseňovo – jelšovým podhorským lužným lesom, vřbovým krovinám na zaplavovaných brehoch riek, ale aj k vřbovým krovinám stojatých vôd a na vyvýšených stanovištiach k trnkovým a lieskovým krovinám.

Významnú zložkou krajiny z hľadiska biodiverzity sú rašeliniská a prameniská. Podľa vodného režimu a chemizmu vody sa tu vyvinuli prechodné rašeliniská a slatiny s vysokým obsahom báz zväzu *Caricion davallianae*, v niektorých lokalitách dochádza k tvorbe penovcov. Na prechodných rašeliniskách dominujú druhy rodu rašelinník (*Sphagnum*), z ktorých patria k vzácnym a ohrozeným napr. *Sphagnum contortum* a *Sphagnum riparium*. Z ďalších druhov sa tu vyskytujú napr. fialka močiarna (*Viola palustris*), ostrica ježatá (*Carex echinata*), ostrica sivastá (*Carex canescens*), ostrica šupinatoplodá (*Carex lepidocarpa*), chránené druhy všivec lesný (*Pedicularis sylvatica*) a rosička okrúhloolistá (*Drosera rotundifolia*) a i. Na slatinách tvorí porasty ostrica Davallova (*Carex davalliana*), ostrica prosová (*Carex panicea*), ostrica Hostova (*Carex hosteana*), ohrozená ostrica dvojdomá (*Carex dioica*), kriticky ohrozená ostrevka vápnomilná (*Sesleria cearulea*) a i. Na vysokú hladinu podzemnej vody sú viazané druhy národného významu, napr. vachta trojlistá (*Menyanthes trifoliata*), rosička anglická (*Drosera anglica*), prasličkovka pestrá (*Hippochaete variegata*), bahnička málokvetá (*Eleocharis quinqueflora*), kosatec sibírsky (*Iris sibirica*), všivec močiarny (*Pedicularis palustris*), tučnica obyčajná (*Pinguicula vulgaris*), prvosenka pomúčená (*Primula farinosa*), vřba rozmarínolistá (*Salix rosmarinifolia*) a druhy čeľade vstavačovité (*Orchidaceae*) napr. vstavačovec strmolistý pravý (*Dactylorhiza incarnata* subsp. *Incarnata*), vstavačovec strmolistý krvavý (*Dactylorhiza incarnata* subsp. *haematodes*), vstavačovec májový (*Dactylorhiza majalis*), vstavačovec laponský (*Dactylorhiza lapponica*), krušík močiarny (*Epipactis palustris*), päťprstnica hustokvetá (*Gymnadenia densiflora*), a i.

Rašeliniská nad hornou hranicou lesa majú reliktný charakter s výskytom páperníka pošvatého (*Eriophorum vaginatum*), sitiny niťovitej (*Juncus filiformis*).

Vegetácia polí, úhorov a burinísk

Významným zásahom do pôvodnej krajiny bola v severnej časti Turčianskej kotliny výstavba Krpelianskeho kanála. Medzi Krpelianskym kanálom a Váhom vznikla zmenená krajina tvorená prevažne poliami a dočasnými trvalými trávnyimi porastami. Ďalším významným zásahom, ktorý postihol prevažnú časť Turčianskej kotliny boli veľkoplošné meliorácie a rekultivácie, pri ktorých krajina výrazne zmenila svoj ráz. V ich dôsledku boli prírodné a prírode blízke biotopy v značnom rozsahu premenené na poľnohospodárske kultúry a urbanizované priestory. Vznikli rozsiahle pôdne bloky využívané ako polia alebo intenzívne trvalé trávne porasty. Časť trvalých trávnych porastov, ktoré boli v minulosti intenzifikované má poloprirodzený charakter s vyššou biodiverzitou a homogénnou štruktúrou. Trávne porasty, založené výsevom trávnej zmesi, majú nízku diverzitu a okrem cieľových druhov tráv, na nich zvyčajne dosahujú väčšiu pokryvnosť buriny rodov štiav (*Rumex*), palina (*Artemisia*), žihľava dvojdomá (*Urtica dioica*) a i. Na opustených plochách, zboreniskách, haldách a skládkach odpadov, na okrajoch poľných ciest, poľných hnojiskách a na narušených alebo eutrofizovaných plochách sa šíri ruderalná vegetácia a invázne neofyty. Časté sú palina obyčajná (*Artemisia vulgaris*), pichliač roľný (*Cirsium arvense*), krkoška voňavá (*Chaerophyllum aromaticum*), trst' obyčajná (*Phragmites australis*), vratič obyčajný (*Tanacetum vulgare*), žihľava dvojdomá *Urtica dioica*, astra kopijovitolistá (*Aster lanceolatus*), zlatobyľ obrovská (*Solidago gigantea*), pohánkovec japonský (*Fallopia japonica*) a i.

Živočíšstvo

Na základe širšieho zoogeografického členenia paleoarktu pre terestrický biocyklus fauna riešeného územia prináleží do podkarpatského úseku provincie listnatých lesov eurosibírskej podoblasti paleoarktickej oblasti. Z hľadiska členenia pre limnický biocyklus patrí územie do stredoslovenskej časti podunajského okresu severopontického úseku pontokaspickej provincie euromediteránnej podoblasti paleoarktickej oblasti

Ryby

V tokoch v skúmanom území sa relatívne hojne vyskytujú populácie plotíc červenookých (*Rutilus rutilus*), červeníc ostrobruchých (*Scardinius erythrophthalmus*) a beličiek európskych (*Alburnus alburnus*). V čistejších bystrinách a podhorských potokoch, bohatších na kyslík sa vyskytujú pstruhy potočné (*Salmo trutta morpha fario*), hlaváč pásoplutvý (*Cottus poecilopus*) a hlaváč európsky (*C. gobio*), ktoré sú častou korisťou pstruha a mieňa. Mieň sladkovodný (*Lota lota*) je bežný vo Váhu.

Obojživelníky

Stojaté vody, tíšiny vodných tokov, pramene a iné mokrade majú kľúčový význam aj v životných cykloch druhovo chudobnej a zraniteľnej triedy obojživelníkov (*Amphibia*). –skokan hnedý (*Rana temporaria*) a ropucha obyčajná (*Bufo bufo*), skokan hnedý (*Rana temporaria*) a ropucha obyčajná (*Bufo bufo*). V bučinách, v blízkosti potokov a prameňov sa vyskytuje salamandra škvrnitá

(*Salamandra salamandra*), na horských mokradiach európsky významný druh, endemický mlok karpatský (*Triturus montandoni*), v stupni smrečín a kosodreviny mlok vrchovský (*T. alpestris*), vo zvyškoch kotlinových mokradi sa zriedkavo vyskytuje mlok obyčajný (*T. vulgaris*) a pravdepodobný je aj výskyt mloka veľkého (*T. cristatus*).

Plazy

Z plazov sa v území vyskytuje užovka obojková (*Natrix natrix*), Vlhšie a chladnejšie polohy vyhľadáva vretenica severná (*Vipera berus*) a jašterica živorodá (*Lacerta vivipara*). Na lesných okrajoch a krovinatých malofatranských stráňach od Hoskory po Trusalovú, ďaleko na sever od ohniska západokarpatského rozšírenia, sa vyskytuje vzácna užovka stromová (*Zamenis longissimus*).

Vtáky

Vtáky obsadzujú vlastne všetky druhy prostredia v záujmovom území a svojím druhovým bohatstvom, presahujúcim 270 druhov, sú najpočetnejšou skupinou stavovcov. Vyskytuje sa tu volavka popolavá (*Ardea cinerea*), od roku 2006 už aj hniezdi labuť veľká (*Cygnus olor*), hus siatinná (*Anser fabalis*), hus bieločelá (*A. albifrons*) vo väčších-menších krdľoch i hus divá (*A. anser*), kačica chrapka (*Anas crecca*), kačica chrapačka (*A. querquedula*) i kačica hvizdárka (*A. penelope*), chochlačka vrkočatá (*Aythya fuligula*) i chochlačka sivá (*A. ferina*), hlaholka obyčajná (*Bucephala clangula*), najmä na VD Krpelany, ďalej chriaštel vodný (*Rallus aquaticus*), kalužiak močiarny (*Tringa glareola*) a kalužiak perlavý (*T. ochropus*), na holých brehoch vŕôd, v mokrých zárastoch močiarnica mekotavá (*Gallinago gallinago*), stále častejšie čajka striebřistá (*Larus argentatus*), čajka bieločelá (*L. cachinnans*) a čajka žltá (*L. michahellis*) a ubúdajúca čajka smečivá (*L. ridibundus*) i čajka sivá (*L. canus*). Zriedkavejšie až veľmi vzácne sa vyskytuje napr. potápka červenokrú (*Podiceps grisegena*), bučiak veľký (*Botaurus stellaris*), bučiachik močiarny (*Ixobrychus minutus*) a v čase mimohniezdneho obdobia chavkoš nočný (*Nycticorax nycticorax*), vzácna volavka purpurová (*Ardea purpurea*), beluša malá (*Egretta garzetta*), častejšie beluša veľká (*E. alba*), veľmi vzácna hus krátkozobá (*Anser brachyrhynchus*) i hus malá (*A. erythropus*), zriedkavá kačica chripľavka (*Anas strepera*), ojedinele aj zimuje kačica ostrochvostá (*A. acuta*), aj kačica lyžičiarka (*A. clypeata*), veľmi ohrozená chochlačka bieločelá (*Aythya nyroca*) a hlavne na Krpelianskej nádrži chochlačka morská, v ostatných rokoch na ťahu hrdzavka potápadá (*Netta rufina*), potápad malý (*Mergus albellus*) i potápad prostredný (*M. serrator*), ako vzácny zimný hosť, ďalej turpan tmavý (*Melanitta fusca*) i veľmi vzácny turpan čierny (*M. nigra*), ľadovka dlhochvostá (*Clangula hyemalis*), žeriav popolavý (*Grus grus*), chriašť bodkovaný (*Porzana porzana*). Vyskytuje sa tu aj kulík zlatý (*Pluvialis apricaria*), kulík piesočný (*Charadrius hiaticula*), pobrežník obyčajný (*Calidris alpina*), pobrežník malý (*C. minuta*) a tundrový druh pobrežník sivý (*C. temminckii*), bojovník bahenný (*Philomachus pugnax*), kalužiak tmavý (*Tringa erythropus*), kalužiak červenonohý (*T. totanus*) i kalužiak sivý (*T. nebularia*), ojedinele na ťahu močiarnica tichá (*Gallinago media*) a močiarnička tichá (*Lymnocyrtus minimus*), ktorá sa tu vyskytuje aj v zime, zo severských brehov zriedka čajka tmavá (*Larus fuscus*) a čajka trojprstá (*Rissa tridactyla*) a z opačného smeru čajka čiernohlavá (*Larus melanocephalus*). Značné počty tiahnúcich i zimujúcich vodných vtákov (hlavne zúbkozobcov) v záujmovom území sa sústreďujú na VD Krpelany. Na skalnatých brehoch horských bystrín sa vyskytuje trasochvost horský (*Motacilla cinerea*) a vodnár potočný (*Cinclus cinclus*). V otvorenej krajine, na väčších plochách polí, lúk a pasienkov, dominuje hojný škvránok poľný (*Alauda arvensis*). Do druhovo chudobného spoločenstva poľných vtákov, ktoré sa postupne po nevhodných poľnohospodárskych zásahoch v minulosti dostáva do normálu, patrí jarabica poľná (*Perdix perdix*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), ktorá je aj v podhorí a cibik chochlatý (*Vanellus vanellus*).

Množstvom vtáčích druhov, spolu s brehmi vŕôd, vynikajú aj lesné okraje (ekotony, najmä tie s krovitými plášťami), ostatná krovitá lemová vegetácia (remízky, medze), hájiky, sady a mimolesná vegetácia podobného charakteru. V nej hniezdi menej častá hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*), hniezdny parazit kukučka jarabá (*Cuculus canorus*), myšiarka ušatá (*Asio otus*), krutohlav (*Jynx torquilla*), na mraveniskách často žlna zelená (*Picus viridis*) a ďateľ malý (*Dendrocopos minor*). Prevládajú tam spevavce, ako bežná ľabtuška hôrna (*Anthus trivialis*), zriedkavý škvránik stromový (*Lullula arborea*), drozd čierny (*Turdus merula*), ktorý je typický aj pre urbanizované prostredie, od 60-tych rokov drozd čvikoťavý (*T. pilaris*), sedmohlások hájový (*Hippolais icterina*), penica jarabá (*Sylvia risoria*), zriedkavo sa vyskytuje aj v trnitých krovinách, penica popolavá (*S. curruca*), penica obyčajná (*S. communis*) a penica slávikovitá (*S. borin*), vyskytujúca sa najmä okolo vodných tokov, kolibkárik čipčavý (*Phylloscopus collybita*), kolibkárik spevavý (*Ph. trochilus*), mlynárka dlhochvostá (*Aegithalos caudatus*), vlha hájová (*Oriolus oriolus*), strakoš červenochrbtý (*Lanius collurio*), straka čiernozobá (*Pica pica*), vrana popolavá (*Corvus cornix*), škorec lesklý (*Sturnus vulgaris*), ktorý po vyhniezdení lieta vo veľkých krdľoch, kanárik poľný (*Serinus serinus*), stehlík zelený (*Carduelis chloris*), stehlík pestrý (*C. carduelis*) a stehlík konopiar (*C. cannabina*), glezg hrubozobý

(*Coccothraustes coccothraustes*) a hojná strnádka žltá (*Emberiza citrinella*).

V urbanizovanom prostredí miest a dedín, sídlia aj synantropne druhy, menovite bocian biely (*Ciconia ciconia*), sokol myšiar (*Falco tinnunculus*), v sadoch hrdlička záhradná (*Streptopelia decaocto*), Na budovách si stavia hniezda dážďovník tmavý (*Apus apus*), ohrozený najmä zatepľovaním panelových domov, belorítka domová (*Delichon urbica*), tiež ohrozená zatepľovaním, lastovička domová (*Hirundo rustica*) vyskytujúca sa najmä na dedinách. Ďalej sa vyskytuje trasochvost biely (*Motacilla alba*), žltouchvost domový (*Phoenicurus ochruros*). V ornitofaune podhorských a horských lesov stále prežívajú desiatky druhov vtákov pôvodných dubohrabín, bučín, bukojedlín a smrečín. Vzácný je bocian čierny (*Ciconia nigra*), orol skalný (*Aquila chrysaetos*) i sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*). Menej často hniezdi aj jastrab veľký (*Accipiter gentilis*), častejší býva jastrab krahulec (*A. nisus*) a bežný myšiak hôrny (*Buteo buteo*). Už len lokálne zachované väčšie porasty kosodreviny (Meškalka, Stratenec, Suchý), popri hojnej vrchárke modrej a kolibkárikovi spevavom, vzácné obýva stehlík čečetavý (*Carduelis flammea*), tetrov hoľniak a tiež malá populácia červenáka karminového (*Carpodacus erythrinus*). V skalných biotopoch hrebeňa Krivánskej Malej Fatry hniezdí niekoľko párov vysokohorskej vrchárky červenkavej (*Prunella collaris*) a veľmi zriedkavo (1–2 páry) ohrozeného skaliara pestrého (*Monticola saxatilis*).

Cicavce

Na potokoch i riekach sa vyskytuje dulovnica väčšia (*Neomys fodiens*), na podhorských mokradiach dulovnica menšia (*N. anomalus*), ohrozená vydra riečna (*Lutra lutra*). V blízkosti vôd sa z cicavcov vyskytujú netopier vodný (*Myotis daubentonii*), vzácnjší netopier pobrežný (*M. dasycneme*), netopier obyčajný (*M. myotis*), podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*) a niektoré iné európsky významné druhy. Medzi predátory patrí lasica myšožravá (*Mustela nivalis*), lasica hranostaj (*Mustela erminea*), kuny (*Martes*), líška hrdzavá (*Vulpes vulpes*), sovy (*Strigi*), myšiak hôrny (*Buteo buteo*) a sokol myšiar (*Falco tinnunculus*).

V lesoch stále žije veľká časť srncov, početnejší je jeleň lesný (*Cervus elaphus*). Bežným druhom je aj sviňa divá (*Sus scrofa*). Spomedzi stredných a menších lesných šeliem sa okrem líšky vyskytuje jazvec lesný (*Meles meles*) a kuna lesná (*Martes martes*). Významným predátorom, ktorý má v Malej i Veľkej Fatre celoročný výskyt je európsky významný druh vlk dravý (*Canis lupus*), rys ostrovid (*Lynx lynx*) a medveď hnedý (*Ursus arctos*).

Významnou skupinou živočíchov sú netopiere, s európsky významnými druhmi, ako netopier obyčajný (*Myotis myotis*), netopier veľkouchý (*M. bechsteini*), netopier ostrouchý (*M. blythi*), netopier brvitý (*M. emarginatus*), podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*), podkovár veľký (*Rh. Ferrumequinum*) a uchaňa čierna (*Barbastella barbastellus*).

B.1.3.5 Biotopy európskeho významu a národného významu

Podľa Zákona NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny a vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 24/2003 Z. z., prílohy č. 1 - Zoznam a spoločenská hodnota biotopov národného významu, biotopov európskeho významu a prioritných biotopov (§1 vyhlášky) sa v území nachádzajú biotopy národného a európskeho významu.

(Pozn: Prioritné biotopy sú označené podčiarknuté).

- 3160 Prirodzené dystrofné stojaté vody
- 4060 Vresoviská a spoločenstvá kričkov v subalpínskom a alpínskom stupni,
- 4070 Kosodrevina,
- 4080 Spoločenstvá subalpínskych krovín,
- 6170 Alpínske a subalpínske vápnomilné travinnobylinné porasty,
- 6230 Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte,
- 6430 Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpínskeho stupňa,
- 6520 Horské kosné lúky,
- 7140 Prechodné rašeliniská a trasoviská,
- 8210 Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou,
- 8220 Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou,
- 9110 Kyslomilné bukové lesy, 9130 Bukové a jedľové kvetnaté lesy,
- 9140 Javorovo-bukové horské lesy,
- 9180 Lipovo-javorové sutinové lesy,
- 9410 Horské smrekové lesy,
- 91E0 Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy,
- 91D0 Brezové, borovicové a smrekové lesy na rašeliniskách.

B.2 VÄZBY VYPLÝVAJÚCE Z RIEŠENIA A ZO ZÁVÄZNÝCH ČASTÍ ÚZEMNÉHO PLÁNU REGIÓNU

B.2.1 VÄZBY VYPLÝVAJÚCE Z RIEŠENIA A ZO ZÁVÄZNÝCH ČASTÍ ÚZEMNÉHO PLÁNU VÚC ŽILINSKÉHO KRAJA

Pri riešení ÚPN–O Turany je nutné rešpektovať výstupy zo záväznej časti ÚPN–VÚC Žilinského kraja, ktorá bola odsúhlasená nariadením vlády SR č. 223/1998 dňa 26.05.1998 a v zmysle schválených Zmien a doplnkov ÚPN–VÚC ŽK č.1, č.2, č.3, č.4 a ich záväzných častí zastupiteľstvom ŽSK .

Vyššou administratívno-správnou územnou jednotkou, ako riešené územie, je územie okresu Martin, ktoré spadá do žilinského kraja.

Riešeného územia sa dotýkajú hlavne nasledovné ciele rozvoja územia vyplývajúce zo schváleného ÚPN–VÚC Žilinského kraja:

Z časti 3.1. Záväzné regulatívy funkčného a priestorového usporiadania územia

Z bodu 1 - v oblasti usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry

- 1.1 vytvárať podmienky pre vyvážený rozvoj Žilinského kraja v oblastiach osídlenia, ekonomickej, sociálnej a technickej infraštruktúry pri zachovaní zdravého životného prostredia a biodiverzity v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja,
- 1.4 zabezpečovať rozvojovými osami na území Žilinského kraja pozdĺž komunikačných prepojení medzinárodného a celoštátneho významu sídelné prepojenia na medzinárodnú sídelnú sieť, ako aj konzistenciu a rovnocennosť rozvojových podmienok s ostatným územím Slovenskej republiky.
- 1.5 formovať sídelnú štruktúru na nadregionálnej úrovni prostredníctvom regulácie priestorového usporiadania a funkčného využívania územia jednotlivých hierarchických úrovní ťažísk osídlenia, centier osídlenia, rozvojových osí a vidieckych priestorov,
- 1.7 podporovať rozvoj kvartérnych centier predovšetkým v žilinsko-martinskej aglomerácii, ktorá má najväčší predpoklad zabezpečiť rozvoj kvartérnych aktivít v Žilinskom kraji,
- 1.9. podporovať ako ťažisko osídlenia najvyššej úrovne žilinsko-martinské ťažisko osídlenia ako aglomeráciu celoštátneho a medzinárodného významu s významným postavením v Euroregióne Beskydy, zahŕňajúcom prihraničné územie styku troch štátov : SR, ČR a PR,
- 1.11 podporovať ťažiská osídlenia ako rozvojové sídelné priestory vytváraním ich funkčnej komplexnosti so zohľadnením ich regionálnych súvislostí,
- 1.12 podporovať nástrojmi územného rozvoja diverzifikáciu ekonomickej základne ťažísk osídlenia pri využívaní špecifických daností a podmienok jednotlivých území,
- 1.16 vytvárať podmienky pre budovanie rozvojových osí v záujme tvorby vyvázenej hierarchizovanej štruktúry
 - 1.16.1 podporovať ako rozvojové osi prvého stupňa :
 - b) žilinsko-podtatranskú rozvojovú os : Žilina-Martin-Poprad-Prešov,
- 1.20 rešpektovať existenciu pamiatkovo chránených historických sídelných a krajinných štruktúr, a to najmä lokalít svetového kultúrneho dedičstva, archeologických nálezov, pamiatkových rezervácií, pamiatkových zón, areálov historickej zelene a národných kultúrnych pamiatok, lokalít tvoriacich charakteristické panorámy chránených území, národnú sústavu chránených území v príslušnej kategórii a stupni ochrany a medzinárodne chránených území (ramsarské lokality, lokality NATURA),
- 1.21 ďalšie rozvojové plochy v katastrálnych územiach jednotlivých obcí riešiť v nadväznosti na zastavané územia, nevytvárať izolované urbanistické celky, rešpektovať prírodné a historické danosti územia obce; v novovytváraných územných celkoch ponechať rezervu pre vnútro sídelnú a vnútroareálovú zeleň.

Z bodu 2 - v oblasti sociálnej infraštruktúry

- 2.6 podporovať rovnomerný rozvoj škôl, vzdelávacích, školiacich a preškolovacích zariadení na území kraja,
- 2.7 znižovať regionálne rozdiely v úrovni vzdelania podporou vzdelávacích centier v prirodzených sídelných centrách a prispôbovať sieť stredných škôl trhu práce a podporovaným ekonomickým aktivitám,
- 2.12 riešiť nedostatočné kapacity zariadení sociálnej starostlivosti a ich zaostalú materiálno - technickú základňu v regiónoch,

- 2.14 zachovať územné predpoklady pre prevádzku a činnosť existujúcej siete a rozvoj nových kultúrnych zariadení v regiónoch ako neoddeliteľnej súčasti existujúcej infraštruktúry a kultúrnych služieb obyvateľstvu.

Z bodu 3 - v oblasti rozvoja rekreácie, turistiky, cestovného ruchu a kúpeľníctva

- 3.1 vytvoriť nadregionálny, regionálny a miestny funkčno-priestorový subsystém turistiky, rekreácie a cestovného ruchu v súlade s prírodnými a civilizačnými danosťami kraja, ktorý zabezpečí každodennú a víkendovú rekreáciu obyvateľov kraja, hlavne z miest, a ktorý vytvorí optimálnu ponuku pre domácu a zahraničnú turistiku, prednostne kúpeľnú, poznávaciu, športovú a rekreačnú,
- 3.2 podporovať diferencované regionálne možnosti využitia rekreácie, turistiky a cestovného ruchu na zlepšenie hospodárskej stability a zamestnanosti, najmä na Kysuciach, Orave a v Turci, na upevňovanie zdravia a rekondíciu obyvateľstva, predovšetkým z mestách Žilina, Ružomberok, Martin a Liptovský Mikuláš a pre zachovanie a využitie kultúrneho dedičstva vo všetkých okresoch kraja,
- 3.5 pre všetky mestá v kraji dobudovať existujúce a založiť nové prímestské rekreačné zóny, s rekreačnými lesmi a vybavenosťou pre pohybové a relaxačné aktivity; sledovať pri tom potrebu znížiť tlak na najatraktívnejšie turistické a kúpeľné centrá, ako je Vrátna dolina a Rajecké Teplice pri Žiline, Martinské hole pri Martine, Malinô Brdo pri Ružomberku a Demänovská dolina pri Liptovskom Mikuláši,
- 3.12 dobudovať sieť turistických informačno-propagačných centier a návštevníckych centier rekreácie a turizmu v okresných sídlach kraja a východiskových centrách cestovného ruchu,
- 3.14 podporovať aktivity, ktoré súvisia s realizáciou siete miestnych cyklotrás nadväzujúcich na navrhované cyklomagistrály.

Z bodu 4 - v oblasti usporiadania územia z hľadiska ekologických aspektov, ochrany pôdneho fondu, ochrany prírody a krajiny a ochrany kultúrneho dedičstva

- 4.1 rešpektovať prvky územného systému ekologickej stability kraja a ich funkčný význam v kategóriách
- 4.1.1 biocentrá nadštátneho významu : Krivánska Malá Fatra, Vychylovka-Harvelka-Riečnica, Tlstá a Súľovské skaly,
- 4.1.3 biocentrá regionálneho významu podľa schváleného územného plánu,
- 4.1.4 biokoridory nadregionálneho a regionálneho významu podľa schváleného územného plánu regiónu,
- a) terestricko-migračný koridor v priestore Malá Fatra-Bránica-Lutiše ako biokoridor nadregionálneho významu
- 4.2 rešpektovať podmienky ochrany prírody v súlade so schváleným národným zoznamom území európskeho významu,
- 4.3 dodržiavať pri hospodárskom využívaní území, začlenených medzi prvky územného systému ekologickej stability podmienky
- 4.3.1 pre chránené územia (vyhlásené a navrhované na vyhlásenie) podľa osobitných predpisov o ochrane prírody a krajiny, kategórie a stupňa ochrany,
- 4.3.2 pre lesné ekosystémy, vyplývajúce z osobitných predpisov o ochrane lesov v kategóriách ochranné lesy a lesy osobitného určenia,
- 4.3.3 pre poľnohospodárske ekosystémy, vyplývajúce z osobitných predpisov o ochrane poľnohospodárskej pôdy v kategóriách podporujúce a zabezpečujúce ekologickú stabilitu územia (trvalé trávne porasty),
- 4.3.4 pre ekosystémy mokradí, vyplývajúce z medzinárodných zmlúv a dohôd, ktorými je Slovenská republika viazaná,
- 4.3.5 pre navrhované chránené vtáčie územia a dodržiavať ochranné podmienky stanovované samostatne osobitným predpisom pre každé chránené vtáčie územie,
- 4.3.6 pre navrhované územia európskeho významu a zosúladiť spôsob ich využívania tak, aby nedošlo k ohrozeniu predmetu ochrany,
- 4.4 zachovať prirodzený charakter vodných tokov, zaradených medzi biokoridory, chrániť jestvujúcu sprievodnú vegetáciu a chýbajúcu vegetáciu doplniť autochtónnymi druhmi,
- 4.5 zabezpečiť skladbu terestrických biokoridorov vo voľnej krajine len prírodnými prvkami - trávne porasty, stromová a krovinná vegetácia a vylúčiť všetky aktivity, ohrozujúce prirodzený vývoj (vylúčenie chemických vyživovacích a ochranných látok, skládky odpadov a pod.),
- 4.6 stabilizovať spodnú hranicu lesov a zvýšiť ich biodiverzitu ako ekotónovú zónu les - bezlesie,
- 4.7 podporovať extenzívne leso-pasienkárске využívanie podhorských častí, s cieľom zachovania krajinársky a ekologicky hodnotných území s rozptýlenou vegetáciou,

- 4.8 zachovať územné časti s typickou rázovitosťou krajinnej štruktúry daného regiónu (Kysuce, Orava, Liptov, Turiec),
 - 4.8.1 ak nie je schválená ÚPD obce, tak chrániť pred optickým znehodnotením stavebnou činnosťou lokality, tvoriace charakteristické krajinné panorámy,
 - 4.8.2 preveriť pri každom navrhovanom veľkoplošnom zábere, líniovom zábere krajiny, alebo inom technickom diele :
 - a) dopad navrhovaných stavieb na okolitú krajinu - krajinný obraz (harmónia, kompozícia, vyváženosť, mierkovitosť),
 - b) dopad navrhovaných stavieb na zmenu krajinnej panorámy miesta alebo línie,
 - c) bezprostredný dopad a mieru devastácie lokálnych krajinných scenérií, alebo ich zmenu,
 - d) prínos možných vizuálnych vnemov z krajinného obrazu priamo z navrhovaných diel (diaľnice),
 - e) dopad na psychologické pôsobenie navrhovaných stavieb v krajine,
 - f) dopad na biodiverzitu, prvky ÚSES a biotopy chránených druhov,
- 4.9 zabezpečiť revitalizáciu regulovaných tokov s doplnením sprievodnej zelene,
- 4.11 eliminovať systémovými opatreniami stresové faktory, pôsobiace na prvky územného systému ekologickej stability (pôsobenie priemyselných a dopravných exhalácií, znečisťovanie vodných tokov a pod.),
- 4.12 rešpektovať poľnohospodársky pôdny fond a lesný pôdny fond ako faktor limitujúci urbanistický rozvoj kraja, definovaný v záväznej časti územného plánu; osobitne chrániť ornú pôdu s veľmi vysokým až stredne vysokým produkčným potenciálom, ornú pôdu, na ktorej boli vybudované hydromelioračné zariadenia, ako aj poľnohospodársku pôdu, na ktorej boli vykonané osobitné opatrenia na zvýšenie jej produkčnej schopnosti,
- 4.17 rešpektovať zásady rekreačnej funkcie krajinných celkov a limity rekreačnej návštevnosti podľa schválených územných plánov obcí, aktualizovaných územnoplánovacích podkladov a dokumentov a koncepcií rozvoja jednotlivých oblastí kraja a obcí v záujme trvalej a objektívnej ochrany prírodného prostredia Žilinského kraja,
- 4.18 uprednostňovať aktívny turizmus na území Národného parku Malá Fatra v súlade s trvalo udržateľným rozvojom - ekoturizmus,
- 4.21 zabezpečiť pri ochrane pamiatkových území ich primerané funkčné využitie, zachovanie, údržbu a regeneráciu historického pôdorysu a parcelácie, vylúčenie veľkoplošných asanácií, zachovanie objektovej skladby, výškového a priestorového usporiadania objektov, uličného parteru, zachovania charakteristických pohľadov, siluety a panorámy, rešpektovanie historických a architektonických dominánt, zachovanie archeologických nálezísk.

Z bodu 5 - v oblasti rozvoja dopravnej infraštruktúry

- 5.2 paneurópska dopravná infraštruktúra ITF a TEN-T
 - 5.2.1 v návrhovom i výhľadovom období rešpektovať nadradené postavenie paneurópskych multimodálnych koridorov Medzinárodného dopravného fóra (ďalej len ITF, ktoré je nástupníckou organizáciou Európskej konferencie ministrov dopravy CEMT) a dopravných sietí TEN-T.
 - a) rešpektovať dopravnú infraštruktúru alokovanú v trase multimodálneho koridoru č. Va., súčasť koridorovej siete TEN-T, Bratislava - Žilina - Prešov/Košice - Záhor/Čierna nad Tisou - Ukrajina, schválené pre diaľničnú infraštruktúru - diaľnica D1, modernizovanú železničnú trať, terminál kombinovanej dopravy v Žiline,
- 5.3 infraštruktúra cestnej dopravy
 - 5.3.1 v návrhovom i výhľadovom období rešpektovať lokalizáciu existujúcej cestnej infraštruktúry diaľnic až ciest III. triedy - definovanú pasportom Slovenskej správy ciest „Miestopisný priebeh cestných komunikácií“ - ohraničenú jej ochrannými pásmami mimo zastavaného územia a cestnými pozemkami v rámci zastavaného územia kraja,
 - 5.3.2 v návrhovom období chrániť územný koridor a realizovať diaľnicu D1 v trase multimodálneho koridoru č. Va., súčasť koridorovej siete TEN-T, v kategórii D 26,5/120, v trase a úsekoch :
 - b) Dubná Skala - Martin - Turany - Kľačany - Hubová - Ružomberok - Ivachnová, alternatívne v úseku Turany - tunel Korbeľka - Hubová, s pripojením na existujúci úsek D1, sieť AGR č. E50, trasa TEM 4,
 - 5.3.15 v návrhovom a výhľadovom období chrániť územný koridor a vo výhľadovom období realizovať homogenizáciu cestu I/18 medzinárodného a celoštátneho významu v trase a úsekoch :

- h) križovatka s novou trasou cesty I/64 Strečno/Zlatné - Vrútky - Sučany - Kľačany - Ružomberok - Liptovský Mikuláš, v extravilánoch v kategórii C 11,5/80, súběžná cesta s diaľnicou D1,
- 5.4 infraštruktúra železničnej dopravy
 - 5.4.1 v návrhovom i výhľadovom období rešpektovať lokalizáciu existujúcej železničnej infraštruktúry - tratí, plôch a zariadení - umiestnenú na pozemkoch Železníc Slovenskej republiky, ohraničenú jej ochrannými pásmami,
 - 5.4.5 v návrhovom a výhľadovom období zabezpečiť územnú rezervu pre modernizáciu železničnej trate č. 180 I. kategórie na traťovú rýchlosť 160 km/h, koridorová sieť TEN-T, sieť AGC č. E40, sieť AGTC č. C-E 40 v úsekoch:
 - a) Žilina - Vrútky - Kľačany - Ružomberok - Vlady,

Z bodu 6 - v oblasti vodného hospodárstva

- 6.6. zabezpečiť rozvoj verejných kanalizácií v súlade s vecnými požiadavkami smernice 91/271/EHS (trasponovanými do zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách), vrátane časového harmonogramu, s cieľom vytvoriť podmienky pre zabezpečenie dobrého stavu vôd do roku 2015. To znamená :
 - 6.6.1. zabezpečiť zodpovedajúcu úroveň odvádzania a čistenia komunálnych odpadových vôd s odstraňovaním nutrientov z aglomerácií s produkciou organického znečistenia väčšou ako 10 000 EO v časovom horizonte do 31.12.2010 v súlade s plánom rozvoja verejných kanalizácií,
 - 6.6.4. zabezpečiť realizáciu opatrení pre zmiernenie negatívneho dopadu odľahčovaní a odvádzania vôd z povrchového odtoku na ekosystém recipienta,
 - 6.6.5. vylúčiť vypúšťanie čistiarenského kalu a obsahu žump do povrchových vôd a podzemných vôd,
- 6.11 v súlade s Plánom manažmentu čiastkového povodia Váh realizovať opatrenia na dosiahnutie dobrého stavu vôd do roku 2015,
- 6.12 zabezpečiť likvidáciu povodňových škôd z predchádzajúcich rokov a budovať protipovodňové opatrenia na tokoch v území, ktoré je ohrozované povodňovými prietokmi a dôrazom na ochranu intravilánov miest a obcí,
- 6.13 na ochranu územia pred povodňami po dohode s ochranou prírody:
 - 6.13.4 komplexne riešiť odtokové pomery v povodiach tokov opatreniami, ktorých výsledkom bude zvýšenie retenčného účinku pôdy, spomalenie a vyrovnanie odtoku vody z povodia a zníženie erózneho účinku vody v súlade s opatreniami Plánu manažmentu čiastkového povodia Váh; úpravy tokov realizovať tak, aby nedochádzalo k napriamiam tokov,
 - 6.13.5 rešpektovať záplavové čiary z máp povodňového ohrozenia a zamedziť výstavbu v okolí vodných tokov a v území ohrozovanom povodňami,
 - 6.13.6 rešpektovať preventívne protipovodňové opatrenia navrhované v pláne manažmentu povodňového rizika,
- 6.14 rešpektovať pásma ochrany verejných vodovodov, verejných kanalizácií a vodohospodárskych stavieb.

Z bodu 7 - v oblasti nadradenej energetickej infraštruktúry

- 7.1 zohľadniť ekonomické a ekologické hľadiská pri zabezpečení územia energiami a vytvárať efektívne diverzifikované systémy energetického zásobovania kraja,
- 7.3 zabezpečiť spoľahlivú a bezpečnú dodávku a prenos elektrickej energie dobudovaním elektrizačnej rozvodnej sústavy kraja v nadväznosti na sústavu SR a sústavu medzištátnu,
- 7.7 podporovať rozvoj plynofikácie územia kraja, chrániť koridory existujúcich a navrhovaných plynovodov a plynárenských zariadení,
- 7.8 zvýšiť percento plynofikácie obcí v kraji v ekonomicky efektívnych oblastiach a v územiach so zvýšenými požiadavkami na ochranu životného a prírodného prostredia (Národné parky, ich OP, CHKO a pod.),
- 7.10 zamerať sa v spotrebe zemného plynu na jeho využívanie:
 - 7.10.1 v kombinovanej výrobe tepla a elektrickej energie, paroplynových cykloch a kogeneračných jednotkách,
 - 7.10.2 ako alternatívne palivo pre pohon motorových vozidiel hlavne v hromadnej (MHD, prímestská doprava) a individuálnej doprave,

- 7.11 vytvoriť územné podmienky pre realizáciu plynárenských zariadení, prípadne ich rekonštrukciu a pri využívaní územia chrániť vybudované plynárenské zariadenia predpísanými ochrannými pásmami,
- 7.12 presadzovať v oblasti zásobovania teplom uplatnenie energetickej politiky SR a regionálnej energetickej politiky Žilinského samosprávneho kraja (ŽSK); s využitím kompetencie miestnych orgánov samosprávy budovanie kogeneračných zdrojov na výrobu elektriny a tepla tam, kde je to ekonomicky a environmentálne zdôvodniteľné, udržať a inovovať už vybudované systémy s centralizovaným zásobovaním obyvateľstva teplom,

Z bodu 8 - v oblasti odpadového hospodárstva

- 8.1 zabezpečiť postupnú sanáciu a rekultiváciu nevyhovujúcich skládok odpadov a starých environmentálnych záťaží do roku 2015,
- 8.2 sanovať prednostne skládky lokalizované v územiach prvkov regionálneho územného systému ekologickej stability a v územiach, kde bezprostredne ohrozujú zložky životného prostredia,
- 8.3 zabezpečiť lokality pre výstavbu zariadení súvisiacich s triedením, recykláciou, využívaním a zneškodňovaním odpadov v obciach, určených v územnom pláne,
- 8.4 zneškodňovanie nevyužitých komunálnych odpadov riešiť prednostne na zabezpečených regionálnych skládkach odpadov obcí, určených v ÚPD,
- 8.5 zabezpečiť na území kraja plochy pre plánovaný systém kontajnerizácie pre nakladanie s nebezpečným odpadom a sieť recyklačných stredísk nebezpečných odpadov do roku 2015,
- 8.6 doriešiť zneškodňovanie odpadov zo zdravotníckych zariadení na území kraja,

Z bodu 9 - v oblasti usporiadania územia z hľadiska hospodárskeho rozvoja

- 9.1. zamerať hospodársky rozvoj jednotlivých okresov v kraji na zvýšenie počtu pracovných príležitostí v súlade s kvalifikačnou štruktúrou obyvateľstva s cieľom znížiť vysokú mieru nezamestnanosti vo väčšine okresov kraja,

Z bodu 10 - v oblasti usporiadania telekomunikácií

- 10.1 zabezpečiť realizáciu hlavných a strategických cieľov, stanovených v telekomunikačných projektoch,
- 10.2 dosiahnuť špičkovú medzinárodnú úroveň telekomunikačných služieb v horizonte do r. 2010,
- 10.3 zabezpečiť rozvoj telekomunikácií Žilinského kraja realizáciou projektov z rezortného programu MDPT SR :
 - b) digitalizácia telefónnych ústrední Žilina, Martin a Čadca,

Z bodu 11 - v oblasti pôšt

- 11.1 rešpektovať koncepčné materiály schválené vládou SR a MDPT SR,
- 11.2 zabezpečovať poštové služby v rámci Žilinského samosprávneho kraja regionálnymi poštovými centrami (RPC) :
 - c) RPC Prievidza (TSK) pre okresy v ŽSK: Martin a Turčianske Teplice,

Z časti 3.2. Verejnoprospešné stavby

Verejnoprospešné stavby spojené s realizáciou uvedených záväzných regulatívov sú tieto:

Z bodu 1 - stavby na sledovanie stavu životného prostredia - sieť sledovacích, dokumentačných a výskumných staníc (stanovísk) v blízkosti, resp. v areáloch nadregionálnych biocentier a biokoridorov a lokalít medzinárodného významu.

Z bodu 2 - dopravné stavby

- 2.1 stavby cestnej dopravy :
 - 2.1.1 diaľnica D1 v kompletnej trase, diaľničné križovatky a privádzače, sprievodné komunikácie I/61 a I/18,
- 2.2 stavby železničnej a intermodálnej dopravy :
 - 2.2.2 modernizácia železničnej trate č. 180 v úseku Žilina - hranica Žilinského a Prešovského kraja,

Z bodu 3 - technická infraštruktúra

- 3.1 vodohospodárske stavby :

- 3.1.6 ochrana územia pred povodňami :
 - a) Turany, pravá strana Váhu km 287,0 - 289,0, ochrana intravilánu,
- 3.1.7 revitalizácia starého koryta Váhu,
- 3.1.9 odstraňovanie usadenín z vodných nádrží vážskej kaskády,
- 3.1.10 odstraňovanie povodňových škôd,
- 3.1.11 preventívne protipovodňové opatrenia v povodiach drobných tokov,
- 3.2 energetické stavby
 - 3.2.1 ZVN 400 kV vedenia :
 - a) 400 kV vedenie V494 Sučany - Medzibrod,
 - 3.2.4 stavby súvisiace s plynifikáciou v okresoch Žilinského kraja,
- 3.4. stavby na zneškodňovanie, využívanie a spracovanie odpadov
 - 3.4.2 stavby a zariadenia na zneškodňovanie, dotriedňovanie, kompostovanie a recykláciu odpadov,
- 3.5. verejná vybavenosť, dopravná a technická infraštruktúra v strediskách cestovného ruchu a kúpeľníctva, vymenovaných v kapitole 2.9 Rekreačia, cestovný ruch a kúpeľníctvo a vyznačených v grafickej časti ZaD ÚPN VÚC ako:
 - 3.5.2 celoštátne strediská turizmu,

Upozornenie !!!

Na uskutočnenie verejnoprospešných stavieb je možné podľa §108 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení zákona č.103/1990 Zb., zákona č.262/1992 Zb., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č.136/1995 Z.z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č.199/1995 Z.z., nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č.286/1996 Z.z., zákona č.229/1997 Z.z., zákona č.175/1999 Z.z., zákona č.237/2000 Z.z., zákona č.416/2001 Z.z., zákona č.553/2001 Z.z. a nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č.217/2002 Z.z. pozemky, stavby a práva k nim vyvlastniť, alebo vlastnícke práva k pozemkom a stavbám obmedziť.

B.3 ZÁKLADNÉ DEMOGRAFICKÉ, SOCIÁLNE A EKONOMICKÉ ROZVOJOVÉ PREDPOKLADY OBCE

B.3.1 OBYVATEĽSTVO, EKONOMICKÉ AKTIVITY, ZAMESTNANOSŤ

B.3.1.1 Demografická charakteristika

Z hľadiska demografickej charakteristiky mesta Turany možno konštatovať nasledovné:

- Podľa sčítania obyvateľov a bytov v roku 2011 (ďalej len „SOBD 2011“) absolútne v Turanoch žilo 95,26 % obyvateľov slovenskej národnosti.
- Z údajov bilancie obyvateľstva podľa národnosti, údajov od roku 2000 do roku 2015 počet obyvateľov do roku 2010 nevykazuje žiadne výrazné odchýlky. Od roku 2010 však výrazne stúpol počet obyvateľov inej a neznámej národnosti. Z údajov sa počet týchto údajov pohyboval do roku 2011 v počtoch od 2 až 16 obyvateľov, kým od roku 2011 do roku 2015 v počtoch od 181 do 158 obyvateľov.
- Hustota počtu obyvateľov neustále klesá. Kým v roku 1996 to bolo 98,53 obyv./ km², v roku 2015 to bolo 91,99 obyv./ km².
- Od roku 1996 počet obyvateľov neustále klesá, kým v roku 1996 bývalo v meste 4606 obyvateľov, v roku 2015 4300 obyvateľov (spolu za 20 rokov 306 obyvateľov). Najvyššie úbytky obyvateľov boli zaznamenané v rokoch 1997 – 49 obyvateľov, v roku 2000 – 41 obyvateľov, v roku 2014 – 31 obyvateľov. Priemerný ročný pokles obyvateľov za posledných 20 rokov je 15,30 obyv./rok.

Podľa sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 malo mesto Turany 4 395 trvalo bývajúcich obyvateľov, k 1.1.2014 malo mesto podľa údajov ŠÚ SR Krajskej správy v Žiline 4 350 obyvateľov.

Základné údaje o obyvateľstve mesta Turany podľa sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011:

Počet trvalo bývajúcich obyvateľov			Veková štruktúra obyvateľov Metodika EÚ		
Muži	Ženy	Celkom	Predproduktívny vek 0 – 14 r.	Produktívny vek 15 – 64 r.	Poproduktívny vek 65 r.+
2 171	2 224	4 395	579	3120	696
49,4 %	50,6 %	100 %	13,2 %	72,0 %	15,8 %

Výpočet Indexu vitality = Počet obyvateľov v predproduktívnom veku : počet obyvateľov v poproduktívnom veku x 100 = 597 : 696 x 100 = 85,8

Na základe výpočtu indexu vitality je zrejmé, že mesto má regresívny typ populácie.

Vývoj počtu obyvateľov v rokoch 1970 – 2013 podľa údajov k 1.1.jednotlivých rokov:

Rok / ukazovateľ	1980	1991	2001	2006	2011	2014
Počet obyvateľov	4806	4689	4444	4364	4395	4350
Prírastok / úbytok	+0	-117	-245	-80	+31	-45
Index rastu	100	98	92	91	92	91

V sledovanom období rokov 1980 až 2014 bol najväčší pokles počtu obyvateľov zaznamenaný v rokoch 1991 až 2001. Dôvodom uvedeného stavu bolo zníženie počtu pracovných príležitostí v súvislosti s postupným útlmom výroby v Drevine Turany, ktorá bola nosným zamestnávateľom v meste. K miernemu poklesu došlo aj v rokoch 2001 až 2006. Od roku 2006 je počet obyvateľov stabilizovaný.

V súlade s doterajším demografickým vývojom a za predpokladu vytvorenia priaznivých podmienok v sociálnej sfére, v oblasti zamestnanosti, rozvoja podnikania a výstavby bytových a rodinných domov a následnému možnému pozitívnemu obratu v migrácii obyvateľstva je možné predpokladať, že v roku 2035 bude mať mesto Turany cca 4450 až 4600 obyvateľov.

O uvedených údajoch svedčia nasledovné tabuľky poskytnuté štatistickým úradom SR (ďalej len „ŠÚ SR“) z pravidelného SOBD a priebežných ročných štatistických prehľadov o obciach v SR pre potreby spracovania a riešenia ÚPN-M Turany.

Retrospektívne údaje zo sčítaní		
rok sčítania	Obyvatelia	Domy
1869	1 913	.
1880	1 863	317
1890	1 941	368
1900	1 964	367
1910	1 974	392
1921	1 983	369
1930	2 251	412
1950	3 055	546
1961	3 484	642
1970	4 163	729
1980	4 806	839
1991	4 689	802
2001	4 444	772

TAB. 119 Obyvateľstvo podľa pohlavia a materinského jazyka			
Materinský jazyk	Pohlavie		Spolu
	Muži	Ženy	
Turany			
Slovenský	2 052	2 135	4 187
Maďarský	3	1	4
Rusínsky	0	1	1
Český	10	8	18
Nemecký	1	3	4
Poľský	1	0	1
Iný	4	1	5
Nezistený	100	75	175
Spolu	2 171	2 224	4 395

Bilancia obyvateľstva podľa národnosti v obciach podľa okresov

Stav trvale bývajúceho obyvateľstva k 31.12. (Osoba)				Národnosť																		
Okresy	Obce	Obdobie	Pohlavie		Spolu	SVK	HUN	ROM	RUT	UKR	CZE	DEU	POL	RUS	JEW	MOR	BGR	SIL	GRC	ROU	AUT	VNM
506 Okres Martin	512681	Turany	2000	Spolu	4 477	4 432	8	1	1	1	24	3	0	2	0	0	2	1	0	0	0	2
				Muži	2 204	2 181	6	1	0	0	10	3	0	1	0	-1	1	0	0	0	0	2
				Ženy	2 273	2 251	2	0	1	1	14	0	0	1	0	1	1	1	0	0	0	0
			2001	Spolu	4 446	4 404	4	1	0	0	15	3	0	1	0	3	3	0	0	0	0	12
				Muži	2 172	2 147	4	1	0	0	9	2	0	0	0	2	1	0	0	0	0	6
				Ženy	2 274	2 257	0	0	0	0	6	1	0	1	0	1	2	0	0	0	0	6
			2002	Spolu	4 421	4 379	4	1	0	0	15	3	0	1	0	3	3	0	0	0	0	12
				Muži	2 169	2 144	4	1	0	0	9	2	0	0	0	2	1	0	0	0	0	6
				Ženy	2 252	2 235	0	0	0	0	6	1	0	1	0	1	2	0	0	0	0	6
			2003	Spolu	4 393	4 351	4	1	0	0	15	3	0	1	0	3	3	0	0	0	0	12
				Muži	2 170	2 145	4	1	0	0	9	2	0	0	0	2	1	0	0	0	0	6
				Ženy	2 223	2 206	0	0	0	0	6	1	0	1	0	1	2	0	0	0	0	6
			2004	Spolu	4 406	4 365	3	1	0	0	15	3	0	1	0	3	3	0	0	0	0	12
				Muži	2 168	2 144	3	1	0	0	9	2	0	0	0	2	1	0	0	0	0	6
				Ženy	2 238	2 221	0	0	0	0	6	1	0	1	0	1	2	0	0	0	0	6
			2005	Spolu	4 407	4 362	3	1	0	2	16	3	0	1	0	3	3	0	0	0	0	13
				Muži	2 168	2 141	3	1	0	1	10	2	0	0	0	2	1	0	0	0	0	7
				Ženy	2 239	2 221	0	0	0	1	6	1	0	1	0	1	2	0	0	0	0	6
			2006	Spolu	4 390	4 344	3	1	0	2	16	3	0	1	0	3	3	0	0	0	0	14
				Muži	2 149	2 122	3	1	0	1	10	2	0	0	0	2	1	0	0	0	0	7
				Ženy	2 241	2 222	0	0	0	1	6	1	0	1	0	1	2	0	0	0	0	7
			2007	Spolu	4 364	4 320	1	1	0	2	16	3	0	1	0	3	3	0	0	0	0	14
				Muži	2 135	2 109	2	1	0	1	10	2	0	0	0	2	1	0	0	0	0	7
				Ženy	2 229	2 211	-1	0	0	1	6	1	0	1	0	1	2	0	0	0	0	7
			2008	Spolu	4 367	4 322	1	1	0	2	16	3	0	1	0	3	3	0	0	0	0	15
				Muži	2 144	2 118	2	1	0	1	10	2	0	0	0	2	1	0	0	0	0	7
				Ženy	2 223	2 204	-1	0	0	1	6	1	0	1	0	1	2	0	0	0	0	8
			2009	Spolu	4 369	4 324	1	1	0	2	16	3	0	1	0	3	2	0	0	0	0	16
				Muži	2 147	2 120	2	1	0	1	10	2	0	0	0	2	1	0	0	0	0	8
				Ženy	2 222	2 204	-1	0	0	1	6	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	8
			2010	Spolu	4 345	4 300	1	1	0	2	16	3	0	1	0	3	2	0	0	0	0	16
				Muži	2 130	2 103	2	1	0	1	10	2	0	0	0	2	1	0	0	0	0	8
				Ženy	2 215	2 197	-1	0	0	1	6	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	8
			2011	Spolu	4 389	4 182	2	1	0	0	16	4	1	0	0	1	1	0	0	0	0	181
				Muži	2 161	2 041	2	1	0	0	11	2	1	0	0	0	1	0	0	0	0	102
				Ženy	2 228	2 141	0	0	0	0	5	2	0	0	0	1	0	0	0	0	0	79
			2012	Spolu	4 360	4 153	2	1	0	0	16	4	1	0	0	1	1	0	0	0	0	181
				Muži	2 136	2 016	2	1	0	0	11	2	1	0	0	0	1	0	0	0	0	102
				Ženy	2 224	2 137	0	0	0	0	5	2	0	0	0	1	0	0	0	0	0	79
			2013	Spolu	4 367	4 169	2	1	0	0	17	4	1	0	0	1	2	0	0	0	0	170
				Muži	2 134	2 020	2	1	0	0	12	2	1	0	0	0	1	0	0	0	0	95

			Ženy		2 233	2 149	0	0	0	0	5	2	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	75
			Spolu		4 332	4 139	2	1	0	0	17	4	1	0	0	1	2	0	0	0	0	0	165
		2014	Muži		2 114	2 001	2	1	0	0	12	2	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	94
			Ženy		2 218	2 138	0	0	0	0	5	2	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	71
		2015	Spolu		4 269	4 083	3	1	0	0	16	4	1	0	0	1	2	0	0	0	0	0	158
			Muži		2 076	1 966	2	1	0	0	11	2	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	92
			Ženy		2 193	2 117	1	0	0	0	5	2	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	66

Hustota trvale bývajúceho obyvateľstva v obciach podľa okresov

Okresy	Obce	Obdobie	Hustota obyvateľstva (Osoba na kilometer štvorcový)	Rozloha (Štvorcový meter)	Stav trvale bývajúceho obyvateľstva k 30.6.(1.7.) (Osoba)
506 Okres Martin	512681	Turany	1996	98,53	46 747 284
			1997	98,04	46 747 284
			1998	97,74	46 747 284
			1999	97,46	46 747 284
			2000	96,37	46 747 284
			2001	94,91	46 747 284
			2002	94,96	46 747 284
			2003	94,29	46 747 284
			2004	94,02	46 747 284
			2005	94,19	46 747 284
			2006	94,17	46 747 284
			2007	93,67	46 747 284
			2008	93,29	46 747 284
			2009	93,48	46 747 284
			2010	93,16	46 747 284
			2011	93,99	46 747 284
			2012	93,58	46 747 284
			2013	93,34	46 747 284
			2014	93,04	46 747 284
			2015	91,99	46 747 284

Prehľad stavu a pohybu trvale bývajúceho obyvateľstva podľa pohlavia v obciach podľa okresov

Okres	Obec	Pohlavie	Obdobie	Ukazovateľ	Stav trvale bývajúceho obyvateľstva k 30.6.(1.7.) (Osoba)	Stav trvale bývajúceho obyvateľstva k 31.12. (Osoba)	Narodení (Osoba)	Zomretí (Osoba)	Prírodný prírastok obyvateľstva (Osoba)	Príťahovaní na trvalý pobyt (Osoba)	Vystahovaní z trvalého pobytu (Osoba)	Migračné saldo (Osoba)	Celkový prírastok obyvateľstva (Osoba)	Živonarodení (Osoba)
506 Okres Martin	512681	Turany	Spolu	1996	4 606	4 601	39	42	-3	49	47	2	-1	39
				1997	4 583	4 552	35	49	-14	29	64	-35	-49	35
				1998	4 569	4 563	44	38	6	60	55	5	11	44
				1999	4 556	4 528	45	50	-5	58	88	-30	-35	45
				2000	4 505	4 477	43	53	-10	31	72	-41	-51	43
				2001	4 437	4 446	46	42	3	52	60	-8	-5	45
				2002	4 439	4 421	31	47	-16	29	38	-9	-25	31
				2003	4 408	4 393	32	51	-19	59	68	-9	-28	32
				2004	4 395	4 406	40	45	-5	63	45	18	13	40

				2005		4 403	4 407	38	40	-2	50	47	3	1	38
				2006		4 402	4 390	37	49	-12	45	50	-5	-17	37
				2007		4 379	4 364	25	52	-27	41	40	1	-26	25
				2008		4 361	4 367	30	49	-19	62	40	22	3	30
				2009		4 370	4 369	53	40	13	39	50	-11	2	53
				2010		4 355	4 345	36	40	-4	40	60	-20	-24	36
				2011		4 394	4 389	33	43	-10	59	59	0	-10	33
				2012		4 374,5	4 360	26	49	-23	37	43	-6	-29	26
				2013		4 363,5	4 367	35	41	-6	59	46	13	7	35
				2014		4 349,5	4 332	47	50	-4	39	70	-31	-35	46
				2015		4 300,5	4 269	23	72	-49	59	73	-14	-63	23

Počet obyvateľov podľa pohlavia v obciach podľa okresov									
				Ukazovateľ		Stav trvale bývajúceho obyvateľstva na začiatku obdobia (Osoba)	Stredný (priemerný) stav trvale bývajúceho obyvateľstva (Osoba)	Stav trvale bývajúceho obyvateľstva na konci obdobia (Osoba)	
Okresy	Obce		Obdobie	Pohlavie					
506 Okres Martin	512681	Turany	1996	Spolu		4 602	4 606	4 601	
				Muži		2 264	2 271	2 276	
				Ženy		2 338	2 335	2 325	
			1997	Spolu		4 601	4 583	4 552	
				Muži		2 276	2 262	2 250	
				Ženy		2 325	2 321	2 302	
			1998	Spolu		4 552	4 569	4 563	
				Muži		2 250	2 260	2 252	
				Ženy		2 302	2 309	2 311	
			1999	Spolu		4 563	4 556	4 528	
				Muži		2 252	2 245	2 233	
				Ženy		2 311	2 311	2 295	
			2000	Spolu		4 528	4 505	4 477	
				Muži		2 233	2 219	2 204	
				Ženy		2 295	2 286	2 273	
			2001	Spolu		4 477	4 463	4 472	
				Muži		2 204	2 188	2 184	
				Ženy		2 273	2 275	2 288	
			2002	Spolu		4 446	4 438	4 421	
				Muži		2 172	2 177	2 169	
				Ženy		2 274	2 261	2 252	
			2003	Spolu		4 421	4 408	4 393	
				Muži		2 169	2 163	2 170	
				Ženy		2 252	2 245	2 223	
			2004	Spolu		4 393	4 396	4 406	
				Muži		2 170	2 164	2 168	
				Ženy		2 223	2 232	2 238	
			2005	Spolu		4 406	4 406	4 407	
				Muži		2 168	2 165	2 168	
				Ženy		2 238	2 241	2 239	
			2006	Spolu		4 407	4 399	4 390	
				Muži		2 168	2 155	2 149	
				Ženy		2 239	2 244	2 241	
			2007	Spolu		4 390	4 369	4 364	
				Muži		2 149	2 140	2 135	
				Ženy		2 241	2 229	2 229	

			2008	Spolu	4 364	4 364	4 367
				Muži	2 135	2 136	2 144
				Ženy	2 229	2 228	2 223
			2009	Spolu	4 367	4 370	4 369
				Muži	2 144	2 148	2 147
				Ženy	2 223	2 222	2 222
			2010	Spolu	4 369	4 361	4 345
				Muži	2 147	2 144	2 130
				Ženy	2 222	2 217	2 215
			2011	Spolu	4 399	4 398	4 389
				Muži	2 169	2 170	2 161
				Ženy	2 230	2 228	2 228
			2012	Spolu	4 389	4 381	4 360
				Muži	2 161	2 151	2 136
				Ženy	2 228	2 230	2 224
			2013	Spolu	4 360	4 377	4 367
				Muži	2 136	2 137	2 134
				Ženy	2 224	2 240	2 233
			2014	Spolu	4 367	4 347	4 332
				Muži	2 134	2 125	2 114
				Ženy	2 233	2 222	2 218
			2015	Spolu	4 332	4 298	4 269
				Muži	2 114	2 093	2 076
				Ženy	2 218	2 205	2 193

Retrospektívne údaje zo sčítaní		
rok sčítania	Obyvatelia	Domy
1869	1 913	.
1880	1 863	317
1890	1 941	368
1900	1 964	367
1910	1 974	392
1921	1 983	369
1930	2 251	412
1950	3 055	546
1961	3 484	642
1970	4 163	729
1980	4 806	839
1991	4 689	802
2001	4 444	772

TAB. 117 Obyvateľstvo podľa pohlavia a stupňa najvyššieho dosiahnutého vzdelania				
Najvyššie dosiahnuté vzdelanie		Pohlavie		Spolu
		Muži	ženy	
Turany				
Základné		194	441	635
Učňovské (bez maturity)		437	262	699
Stredné odborné (bez maturity)		234	210	444
Úplné stredné učňovské (s maturitou)		116	75	191
Úplné stredné odborné (s maturitou)		523	527	1 050
Úplné stredné všeobecné		69	104	173
Vyššie odborné vzdelanie		22	39	61
Vysokoškolské bakalárske		39	63	102
Vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské		159	183	342
Vysokoškolské doktorandské		1	2	3
Vysokoškolské spolu		199	248	447
Študijný odbor	prírodné vedy	5	12	17
	technické vedy a náuky I (baníctvo, hutníctvo, strojárstvo, informatika a VT, elektrotech., tech. chémia, potravinárstvo)	69	28	97
	technické vedy a náuky II (textilná v., sprac.kože,dreva, plastov, v.hud.nástrojov, archit., staveb.,dopr.,pošty,telekom.,automatiz., špec. odb.)	35	20	55

poľnohospodársko-lesnícke a veterinárne vedy a náuky	16	14	30
Zdravotníctvo	10	25	35
spoločenské vedy, náuky a služby I (filozof.,ekon.,polit. a práv.vedy, ekonomika a manaž., obchod a služby,SŠ- OA, HA, praktická š.,učeb.odb.)	27	68	95
spoločenské vedy, náuky a služby II (histor.,filolog.,pedag. a psych.vedy, publicistika a informácie, telových.,učiteľstvo, SŠ - gym.)	29	71	100
vedy a náuky o kultúre a umení	2	1	3
vojenské a bezpečnostné vedy a náuky	4	3	7
Nezistený	2	6	8
Bez školského vzdelania	335	276	611
Nezistené	42	42	84
Úhrn	2 171	2 224	4 395

TAB. 115 Obyvateľstvo podľa pohlavia a národnosti

Národnosť	Muži	Ženy	Spolu
Turany			
Slovenská	2 051	2 137	4 188
Maďarská	2	0	2
Rómska	1	0	1
Česká	11	5	16
Nemecká	2	2	4
Poľská	1	0	1
Moravská	0	1	1
Bulharská	1	0	1
Iná	2	1	3
Nezistená	100	78	178
Spolu	2 171	2 224	4 395

B.3.1.2 Veková štruktúra obyvateľstva

Z hľadiska vekovej štruktúry obyvateľstva možno konštatovať nasledovné:

- Podľa SOBD v roku 2011 v produktívnom veku žilo v Turanoch žilo vo veku od 0 do 14 rokov 579 obyvateľov (13,2%), produktívnom veku 3 120 obyvateľov (71,00 %) a 696 obyvateľov v poproduktívnom veku (15,80%).

O uvedenom údají svedčí nasledovná tabuľka poskytnutá ŠÚ SR z pravidelného SOBD SR z roku 2011 pre potreby spracovania a riešenia ÚPN-M Turany.

TAB. 114 Obyvateľstvo podľa pohlavia, rodinného stavu a veku

Vek	Muži						Ženy						Obyvateľstvo	
	Spolu	Slobodní	ženatí	rozvedení	ovdovení	Nezistení	spolu	slobodné	výdaté	rozvedené	Ovdovené	nezistené	úhrn	%
Turany														
0 – 2	56	56	0	0	0	0	58	58	0	0	0	0	114	2,6
3 – 4	31	31	0	0	0	0	35	35	0	0	0	0	66	1,5
5	23	23	0	0	0	0	20	20	0	0	0	0	43	1,0
6 – 9	80	80	0	0	0	0	64	64	0	0	0	0	144	3,3
10 – 14	180	180	0	0	0	0	84	84	0	0	0	0	212	4,8
15	28	28	0	0	0	0	22	22	0	0	0	0	50	1,1
16 – 17	60	60	0	0	0	0	56	56	0	0	0	0	116	2,6
18 – 19	60	60	0	0	0	0	59	59	0	0	0	0	119	2,7
20 – 24	147	142	1	1	0	3	138	131	5	1	0	1	285	6,5
25 – 29	176	139	26	1	0	10	142	88	43	6	1	4	318	7,2
30 – 34	179	93	72	11	0	3	181	62	102	15	1	1	360	8,2
35 – 39	175	48	95	32	0	0	206	46	116	43	1	0	381	8,7
40 – 44	160	29	93	37	1	0	155	12	97	42	4	0	315	7,2
45 – 49	145	17	90	37	1	0	124	10	71	34	9	0	269	6,1
50 – 54	143	29	83	29	2	0	144	8	101	22	13	0	287	6,5
55 – 59	156	11	113	31	1	0	174	7	116	24	27	0	330	7,5
60 – 64	138	10	102	18	8	0	152	9	92	24	27	0	290	6,6

65 – 69	91	10	67	6	8	0	143	5	69	16	53	0	234	5,3
70 – 74	75	3	62	2	8	0	97	2	53	6	36	0	172	3,9
75 – 79	59	2	50	3	4	0	65	3	18	3	41	0	124	2,8
80 – 84	35	1	18	2	14	0	75	0	15	5	55	0	110	2,5
85 +	26	2	13	1	10	0	30	0	3	1	26	0	56	1,3
Spolu	2 171	1 002	885	211	57	16	2 224	781	901	242	294	6	4 395	100,0
0 – 5	110	110	0	0	0	0	113	113	0	0	0	0	223	5,1
6 – 14	208	208	0	0	0	0	148	148	0	0	0	0	356	8,1
Produktívny	1 567	666	675	197	13	16	1 553	510	743	211	83	6	3 120	71,0
Poproduktívny	286	18	210	14	44	0	410	10	158	31	211	0	696	15,8

B.3.1.3 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo a zamestnanosť

Z hľadiska ekonomických aktivít obyvateľstva a nezamestnanosti v meste Turany možno konštatovať nasledovné:

- Najväčší počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie v období od roku 2000 bol v rokoch 2000 až 2005 a v rokoch 2009 až 2014. Najvyšší počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie v období od roku 2000 bol v roku 2001 – 583 uchádzačov spojený predovšetkým s ukončením činnosti Dreviny, najnižší v roku 2015 – 119 uchádzačov.
- Podľa SOBD v roku 2011 v produktívnom veku žilo v Turanoch žilo 3 120 obyvateľov (71,00 %) a 696 obyvateľov v poproduktívnom veku (15,80%).
- Počet právnických osôb v meste sa v období od roku 2004 sa pohyboval v rozpätí 80 až 140, pričom najvyšší bol zaznamenaný v roku 2014 – 140 a najnižší v roku 2004 – 80. V roku 2015 bol evidovaný počet právnických osôb – 96.
- Pri evidovaných fyzických osobách – podnikateľoch výrazne prevládajú živnostníci, z evidovaných 256 je to 242 osôb (95,53%).
- Podľa SOBD v roku 2011 bolo v meste 2 234 ekonomicky aktívnych obyvateľov, z toho 1 111 v robotníkov. Prevláda zamestnanosť v súkromnom sektore – 897 zamestnancov (40,15%) a štátnom sektore – 728 (32,59%).
- Podľa SOBD v roku 2011 bolo z obyvateľstva v meste v produktívnom veku ekonomicky aktívnych 81,40 % a v poproduktívnom veku 1,80% obyvateľov.
- Podľa SOBD v roku 2011 odchádzalo za zamestnaním z celkového počtu 2 234 ekonomicky aktívnych obyvateľov z obyvateľstva v meste – 799 obyvateľov, čo predstavuje 35,77 % ekonomicky aktívnych obyvateľov.

O uvedených údajoch svedčia nasledovné tabuľky poskytnuté ŠÚ SR z pravidelného SOBD a priebežných ročných štatistických prehľadoch o obciach v SR pre potreby spracovania a riešenia ÚPN-M Turany.

Žilinský kraj														Okres Martin					
Poradové číslo obce	Obec, časť obce, základná sídelná jednotka (diel ZSJ)		Matričný úrad Matričný obvod	Výmera obce v ha	Obyvateľstvo trvalo bývajúce									Hospodáriace domácnosti	Obyvané				
		Kód			spolu	Ženy	v predproduktívnom veku (0 – 14)	v poproduktívnom veku (65+)	ekonomicky aktívne						spolu	Byty	v rodinných domoch	Domy	
									odchádzajúce za prácou	pracujúce v sektore									
										prímárnom	sekundárnóm	terciárnóm							
A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		
1	Martin	512036	m	6774	57428	29815	7665	7273	27389	23610	771	8431	15656	21147	20514	3192	4428		
33	Turany	512681	m	4675	4395	2224	579	696	2121	1774	58	795	1135	1521	1412	729	796		
	Turany	2657810			4395	2224	579	696	2121	1774	58	795	1135	1521	1412	729	796		

Evidovaný uchádzači o zamestnanie

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie spolu	391	583	491	356	274	209	134	165	108	266	218	226	239	241	194	119
Počet evidovaných uchádzačiek o zamestnanie	162	264	228	166	124	106	71	82	57	124	95	103	112	109	95	66

Právnické osoby za obce SR

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Právnické osoby spolu	80	89	98	102	109	113	116	118	124	133	140	96
Právnické osoby ziskové	41	46	47	50	56	60	61	62	67	74	81	85
Právnické osoby neziskové	39	43	51	52	53	53	55	56	57	59	59	11

Fyzické osoby – podnikatelia v RO podľa právnych foriem za obce SR

		2015
Turany	Fyzické osoby - podnikatelia (osoby)	256
Turany	Živnostníci	242

TAB. 113 Bývajúce obyvateľstvo ekonomicky aktívne podľa spoločenskej skupiny a podľa veku a pohlavia

Vek	Zamestnanec pracujúci za mzdu, plat, iný druh odmeny				Členovia produkčných družstiev	Podnikatelia		Vypomáhajúci v rodinnom podniku	Ostatní a nezistení	Ekonomicky aktívni	
	v štátnom podniku	v súkromnom podniku	v poľnoh. družs. alebo inej družs. org.	u iného zamestnávateľa		bez zamestnancov	So zamestnancami			spolu	z toho robotníci
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
15 – 19											
Muži	2	6	1	0	0	1	0	0	23	33	11
Ženy	3	6	0	1	0	0	0	0	18	28	4
Spolu	5	12	1	1	0	1	0	0	41	61	15
20 – 29											
Muži	83	147	3	2	0	10	5	0	67	317	194
Ženy	97	144	6	5	1	5	5	0	87	350	131
Spolu	180	291	9	7	1	15	10	0	154	667	325
30 – 39											
Muži	102	119	9	2	0	13	15	0	33	293	181
Ženy	96	105	6	2	1	6	7	0	41	264	99
Spolu	198	224	15	4	1	19	22	0	74	557	280
40 – 49											
Muži	98	119	10	2	0	14	14	0	45	302	159
Ženy	180	113	6	2	0	7	5	0	39	300	143
Spolu	226	232	16	4	0	21	19	0	84	602	302
50 – 54											
Muži	40	51	4	2	1	3	0	0	25	126	77

Ženy	50	45	5	0	0	1	2	0	18	121	60
Spolu	90	96	9	2	1	4	2	0	43	247	137
55 – 59											
Muži	19	35	0	2	0	2	0	0	17	75	40
Ženy	6	0	0	0	0	0	1	0	0	7	3
Spolu	25	35	0	2	0	2	1	0	17	82	43
60 – 64											
Muži	1	3	0	0	0	0	0	0	0	4	1
Ženy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Spolu	1	3	0	0	0	0	0	0	0	4	1
65+											
Muži	1	0	1	1	0	0	0	0	0	3	2
Ženy	2	0	1	0	0	0	0	0	0	3	3
Spolu	3	0	2	1	0	0	0	0	0	6	5
Nezistený vek											
Muži	0	2	0	0	0	0	0	0	3	5	2
Ženy	0	2	0	0	0	0	0	0	1	3	1
Spolu	0	4	0	0	0	0	0	0	4	8	3
Úhrn											
Muži	346	482	28	11	1	43	34	0	213	1 158	667
Ženy	382	415	24	10	2	19	20	0	204	1 076	444
Spolu	728	897	52	21	3	62	54	0	417	2 234	1 111
v %	32,6	40,2	2,3	0,9	0,1	2,8	2,4	0	18,7	100	49,7
Z obyvateľstva v produktívnom veku podiel ekonomicky aktívnych											
Muži	-	-	-	-	-	-	-	-	-	81,4	-
Ženy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	81,5	-
Spolu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	81,4	-
Z obyvateľstva v poproduktívnom veku podiel ekonomicky aktívnych											
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,8	-

TAB. 116 Bývajúce obyvateľstvo ekonomicky aktívne podľa pohlavia, dochádzky do zamestnania a podľa odvetvia hospodárstva

Odvetvie hospodárstva	Ekonomicky aktívne osoby			
	muži	ženy	spolu	z toho odchádza do zamestnania
A	1	2	3	4
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a súvisiace služby	34	21	55	13
Lesníctvo, ťažba dreva a pridružené služby	9	1	10	2
Rybolov, chov rýb	-	-	-	-
Ťažba nerastných surovín	2	0	2	2
Priemyselná výroba	456	325	781	191
Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody	26	2	28	23
Stavebníctvo	53	4	57	32
Veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru	61	180	189	94
Hotely a reštaurácie	14	27	41	15
Doprava, skladovanie a spoje	113	64	177	131
Peňažníctvo a poisťovníctvo	6	19	25	18
Nehnuteľnosti, prenajímanie a obchodné služby, výskum a vývoj	29	34	63	34
Verejná správa a obrana, povinné sociálne				
Zabezpečenie	53	57	110	70
Školstvo	37	117	154	47

Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	20	89	109	83
Ostatné verejné, sociálne a osobné služby	31	17	48	25
Súkromné domácnosti s domácim personálom	-	-	-	-
Exteritoriálne organizácie a združenia	-	-	-	-
EA bez udania odvetví	214	171	385	19
Spolu	1 158	1 076	2 234	799

B.3.2 BYTOVÝ FOND

Z hľadiska bytového fondu v meste Turany možno konštatovať nasledovné:

Podľa SOBD 2011 bolo v meste Turany evidovaných 1598 cenзовných domácností a 4395 obyvateľov.

Z údajov SOBD 2011 bolo v meste Turany v súvislosti s evidenciou domov:

- Počet domov 912, z toho počet obývaných 796, počet neobývaných 112 a nezistených 4.
- Počet domov postavených v nasledovných obdobiach:
 - do roku 1945 112 domov,
 - od roku 1946 do roku 1990 588 domov,
 - od roku 1991 do roku 2000 28 domov.

- Počet neobývaných domov z nasledovných dôvodov:
 - zmeny vlastníctva 34 domov,
 - určených na rekreáciu 13 domov,
 - určených na prestavbu 17 domov,
 - nespôsobilé na bývanie 37 domov,
 - z iných dôvodov 12 domov.

Z údajov SOBD 2011 bolo v meste Turany v súvislosti s evidenciou bytov:

- Počet bytov 1 566, z toho počet obývaných 1 412, z toho v bytových domoch 608, v rodinných domoch 657, obecných bytov 25, družstevných bytov 43 a iných bytov 52.
- Počet neobývaných 151 bytov je z nasledovných dôvodov:
 - zmeny vlastníctva 42 bytov,
 - určených na rekreáciu 15 bytov,
 - nespôsobilé na bývanie 39 bytov,
 - z iných dôvodov 52 bytov,
 - z nezistenou obývanosťou 3 byty.

O uvedených údajoch svedčia nasledovné tabuľky poskytnuté štatistickým úradom SR (ďalej len „ŠÚ SR“) z pravidelného SOBD a priebežných ročných štatistických prehľadoch o obciach v SR pre potreby spracovania a riešenia ÚPN-M Turany.

Retrospektívne údaje zo sčítaní		
rok sčítania	Obyvatelia	Domy
1869	1 913	.
1880	1 863	317
1890	1 941	368
1900	1 964	367
1910	1 974	392
1921	1 983	369
1930	2 251	412
1950	3 055	546
1961	3 484	642
1970	4 163	729
1980	4 806	839
1991	4 689	802
2001	4 444	772

Hospodáriace domácnosti podľa počtu revidovaných cenzových domácností v obciach SR, SODB 2011

KOD_KRAJ	KRAJ	KOD_OKRES	OKRES	KOD_OBEC	OBEC	1	2	3+	Spolu
5	Žilinský kraj	506	Okres Martin	512681	Turany	1 449	67	5	1 521

Hospodáriace domácnosti v obciach SR podľa počtu členov, SODB 2011

KOD_KRAJ	KRAJ	KOD_OKRES	OKRES	KOD_OBEC	OBEC	1	2	3	4	5	6+	Spolu
5	Žilinský kraj	506	Okres Martin	512681	Turany	334	352	323	297	140	75	1 521

Revidované cenzové domácnosti v obciach SR podľa typu domácnosti, SODB 2011

KOD_KRAJ	KRAJ	KOD_OKRES	OKRES	KOD_OBEC	OBEC	Typ cenzovej domácnosti						Spolu
						úplná rodina bez závislých detí	úplná rodina so závislými deťmi	neúplná rodina bez závislých detí	neúplná rodina so závislými deťmi	viacčlenná nerodinná domácnosť	domácnosť jednotlivca	
5	Žilinský kraj	506	Okres Martin	512681	Turany	508	357	176	142	57	358	1 598

Závislé deti sú osoby do 16 rokov, študenti stredných škôl, študenti vysokých škôl a osoby v domácnosti mladšie ako 25 rokov, ktoré identifikovali svoj vzťah k osobe na čele cenzovej domácnosti ako syn/dcéra.

Revidované cenzové domácnosti v obciach SR podľa počtu členov, SODB 2011

KOD_KRAJ	KRAJ	KOD_OKRES	OKRES	KOD_OBEC	OBEC	1	2	3	4	5	6+	Spolu
5	Žilinský kraj	506	Okres Martin	512681	Turany	358	405	349	325	117	44	1 598

Podľa sčítania obyvateľstva, bytov a domov v r. 2001 bolo v meste 912 domov, z toho 796 trvalo obývaných, 112 neobývaných a 4 nezistené. Z celkového počtu 796 trvalo obývaných domov v meste bolo 716 rodinných domov, 70 bytových domov, 6 iných domov a 4 nezistené domy.

Podľa sčítania obyvateľstva, bytov a domov v r. 2001 bolo v meste 1 566 bytov, z toho 1 412 trvalo obývaných a 151 neobývaných. Z celkového počtu 1 412 trvalo obývaných bytov v meste bolo 657 bytov v rodinných domoch, 676 bytov v bytových domoch, 52 bytov v iných budovách a 27 nezistených.

Stav bytového fondu a úrovne bývania je podľa jednotlivých ukazovateľov na vyššej úrovni ako celoslovenský priemer, priemerná obložnosť bytov v roku 2011 bola 3,11 obyvateľa na byt.

V návrhovom období je možné predpokladať odpad bytového fondu v počte cca 30 až 35 bytov hlavne z dôvodu ich nevyhovujúceho technického stavu.

Počet trvalo obývaných bytov podľa sčítania v r. 2011	1 412
Predpokladaný odpad bytového fondu do r. 2035	32
Zostatok súčasného bytového fondu v r. 2035.....	1 380
Potreba bytov v r. 2035 pri obložnosti 2,8	1590-1645
Potreba výstavby nových bytov do r. 2035	210 - 265

Z uvedeného prehľadu je zrejmé, že v prípade naplnenia predpokladov demografického vývoja a zníženia obložnosti bytov na hodnotu 2,8, bude potrebné v návrhovom období vytvoriť podmienky pre výstavbu 210 až 265 bytov v rámci rodinných a bytových domov. S ohľadom na stupeň a podrobnosť spracovania obstarávanej ÚPD je však uvedený počet nových bytov potrebné považovať len za smerný.

B.3.3 NÁVRH RIEŠENIA BYTOVÉHO FONDU A OBYVATEĽOV

Návrh lokalít s rozvojom bytového fondu vyplynul z prirodzeného krajinno-priestorového a urbanistického členenia územia obce, ktoré reprezentuje pôvodný založený systém osídlenia. Najvyšší (rozhodujúci) rozvoj s vytváraním podmienok pre rozvoj bytového fondu je riešený v Jadrovej časti mesta, menší (doplnkový) v Urbanizovaných plochách - rozšírením súčasných „osád“ (v miestnych častiach s existujúcou obytnou výstavbou mimo Jadrovej časti mesta). V obidvoch týchto polohách je riešený v priamej väzbe na obdobne využívané územie.

V návrhovom období sa počíta s odpadom bytového fondu v počte 32 bytov, z toho väčšina z dôvodu nevyhovujúceho technického stavu. Návrh riešenia bytového fondu a obyvateľov akceptuje požiadavky vyplývajúce zo schváleného Zadaní pre ÚPN-M Turany.

V uvedených údajoch sú uvedené počty zahŕňajúce byty v ÚPN-M Turany na nových navrhovaných plochách a v súčasnosti ešte nezastavaných plochách riešených a schválených v pôvodnom ÚPN-SÚ Turany (v prevažnej miere ide plochy ktoré navrhoval ÚPN-SÚ pre tzv. II etapu – obdobie 2010 – 2020).

Návrh bytov			
Byty		variant A	variant B
▪ Počet trvalo obývaných bytov v r. 2011		1412	1412
▪ Odpad bytového fondu do r. 2035		32	32
▪ Zostatok súčasného bytového fondu		1380	1380
▪ Návrh nových bytov do r. 2035 (pri obl. 2,80 obyv./byt)		254	262
▪ Z toho bytov v IBV		224	232
v HBV		30	30
▪ Celkový počet bytov do r. 2035		1634	1642

V zadaní pre ÚPN-M Turany bola uvedená celková potreba bytov 210 - 365 pri obľožnosti 2,80. V návrhu ÚPN-M Turany uvažujeme s návrhom nových vo variante A 254 bytov a vo variante B 262 bytov, t.j. v súlade so schváleným Zadaním pre ÚPN-M Turany.

Návrh obyvateľov

Obyvatelia	variant A	variant B
▪ Súčasný počet obyvateľov (údaj 2011)	4395	4395
▪ Navrhovaný počet obyvateľov (pri obl. 2,8 ob./byt k roku 2035)	4575	4598
▪ Predpokladaný prírastok obyvateľov (k roku 2030)	180	203

V Zadaní pre ÚPN-M Turany je uvedený predpokladaný počet obyvateľov k návrhovému roku 2035, 4450 až 4600 obyvateľov. Navrhovaný počet obyvateľov v ÚPN-M Turany je v súlade so schváleným Zadaním ÚPN-M Turany.

B.4 RIEŠENIE ZÁUJMOVÉHO ÚZEMIA A ŠIRŠIE VZŤAHY DOKUMENTUJÚCE ZAČLENENIE RIEŠENÉHO MESTA DO SYSTÉMU OSÍDLLENIA

B.4.1 ŠIRŠIE VZŤAHY

B.4.1.1 Funkcia a poloha mesta v sídelnej štruktúre

Mesto Turany svojou polohou a administratívnym začlenením spadá do Žilinského kraja, okresu Martin. Mesto Turany sa nachádza v centrálnej časti Žilinského kraja. Nachádza sa na žilinsko – podtatranskej osi prvého stupňa, ktorá spája Žilinu, Martin s Tatrami a má vďaka svojej polohe výrazný rozvojový potenciál.

Mesto Turany je od 1. Januára 2016 v poradí tretím mestom spolu s mestom Vrútky a mestom Martin, ktoré sa nachádza v okrese Martin.

V rámci okresu Martin sa nachádza mesto Turany v intenzívne urbanizovanom priestore na severe okresu Martin, ktorý predstavuje aglomerácia mesta Martin v jej jadre a prímestskom pásme zahŕňajúce rozhodujúce sídla v urbanizovanom priestore Martin, Vrútky, Sučany, Turany. Mesto Turany je súčasťou rozhodujúceho urbanizovaného pásu tvoreného sídlami v údolí dolného toku rieky Turiec a rieky Váh, s obytnou, rekreačnou a výrobnou funkciou.

Mesto Turany spolu so sídlami v podhorí Krivánskej Malej Fatry má popri obytnej, výrobnej a poľnohospodárskej funkcii stále väčší význam ako nástupný bod do rekreačného priestoru v území Krivánskej Malej Fatry.

Turany ležia na dopravnej sieti krajín EÚ: Multimodálny koridor, vetva č. Va, zároveň súčasť koridorových sietí TEN-T (Panaeurópska dopravná sieť), Viedeň – štátna hranica SR / Rakúsko – Bratislava – Trenčín – Žilina – Košice – štátna hranica SR / Ukrajina – Užhorod v trase študovanej vysokorychlostnej trate (ďalej len „VRT“), diaľnice D1, modernizovaných železničných tratí č. 120, 180. Na železničnej trati č. 180 je ako strategický cieľ ŽSR plánovaná modernizácia na traťovú rýchlosť 160km/hod, ako súčasť prioritného záujmu EÚ 23 v zmysle schválenej Koncepcie rozvoja železničných ciest č. 963/2001.

Riešené územie spadá, z hľadiska priestorových jednotiek rekreácie a CR regionálneho a vyššieho významu, do Turčianskeho regiónu cestovného ruchu s nástupným centrom Martin, rekreačného územného celku okresu Martin s nástupným centrom Martin, rekreačného krajinného celku Krivánska Malá Fatra s východiskovým centrom Turany. Turany sa stali východiskovým centrom rekreačného krajinného celku Krivánska Malá Fatra (ďalej len „RKC Krivánska Malá Fatra“) s rekreačnými priestormi a útvarmi SVT Turany regionálneho významu a SRT Turany – Trusalová“ celoštátneho významu.

Do riešeného územia zasahuje Národný park Malá Fatra (ďalej len „NP Malá Fatra“) so svojim ochranným pásom a Chránené územia európskej siete Natura 2000: Chránené vtáčie územie Krivánska Malá Fatra – CHVÚ č.13 a Územia európskeho významu SKUEV Krivánska Malá Fatra 0252.

Riešené územie spadá do hydrologického povodia rieky Váh 4-21-05.

B.4.1.2 Vzájomná poloha obce a vymedzených špecifických území a ochranných pásiem určených osobitnými predpismi

Ochrana prírody a krajiny

Chránené časti prírody a ich ochranné pásma

Osobitne chránenými časťami prírody a krajiny v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov rozumieme územia začlenené v národnej sústave chránených území, kde sa uplatňuje druhý až piaty stupeň ochrany a chránené stromy, ďalej územia, ktoré boli zaradené do európskej sústavy chránených území Natura 2000 (územia európskeho významu a chránené vtáčie územia).

Do riešeného územia zasahujú nasledovné osobitne chránené územia:

- Národný park Malá Fatra (ďalej len „NP Malá Fatra“). Zasahuje 18 obcí vrátane do k.ú Turany. Výmera NP Malá Fatra je 22 630 ha, ochranné pásmo NP je 23 262 ha. Na území NP platí 3. stupeň ochrany, v ochrannom pásme s 2. stupeň.
- Národná prírodná rezervácia Chleb (ďalej len „NPR Chleb“). Rozprestiera sa v k.ú. Šútovo, Turany, Terchová, ev.č. štátneho zoznamu 274, výmera 412,87 ha, platí tam 5. stupeň ochrany.
- Prírodná rezervácia Goľove mláky (ďalej len PR Goľove mláky). Rozprestiera sa v k.ú. Turany, ev.č. štátneho zoznamu 249, výmera: 6,83 ha, 4. stupeň ochrany.
- Prírodná rezervácia Hrabinka (ďalej len „PR Hrabinka“). Rozprestiera sa celá v k.ú. Turany, ev.č. štátneho zoznamu 261, výmera 0, 40 ha, 4. stupeň ochrany.

Európska sústava chránených území Natura 2000

Územia európskeho významu (vyčlenené na základe smernice rady č. 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín, na ochranu ktorých sa vyčleňujú osobitné chránené územia (SKUEV):

- SKUEV 0252 Malá Fatra. Zasahuje do k.ú. Turany. Celková výmera je 21918,45 ha, určený stupeň ochrany je 2., 3., 5.
- SKUEV 0664 Uholníky. Celá územie sa nachádza v k.ú. Turany, v súčasnosti vo voľne neprístupnom vojenskom priestore v ochrannom pásme NP Malá Fatra. Výmera 7, 45 ha, platí 2. stupeň ochrany.

Chránené vtáčie územia (vyčlenené na základe Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva, známa tiež ako smernica o vtákoch Birds Directive):

- Chránené vtáčie územie SKCHVU 013 Malá Fatra. Vyhlásené Vyhláškou MŽP SR 2/2011 Z.z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Malá Fatra. Výmera 66 228,06 ha. Zasahuje do k.ú Turany.

Ochrana vodných pomerov a vodárenských zdrojov

Funkčné členenie a organizáciu riešeného územia z hľadiska vodného hospodárstva ovplyvňujú nasledovne evidované plochy – priestorové javy:

Chránená vodohospodárska oblasť

Severnou časťou katastrálneho územia v kontakte riešného územia s k.ú. Terchová a k.ú. Belá prechádza južná hranica CHVO Beskydy - Javorníky, vyhlásenou Nariadením Vlády SR č. 138/1973.

Ochranné pásma vodárenských zdrojov

Do severnej časti katastrálneho územia mesta Turany zasahuje časť ochranného pásma II. stupňa vodárenského zdroja Krivánska Rizňa s výdatnosťou 20l/s, ktorý je určený pre zásobovanie časti obce Terchová. V ochrannom pásme II. stupňa sa nepripúšťa žiadna činnosť, ktorej dôsledkom by mohlo byť znečistenie vodárenského zdroja, prísun zložiek, ktoré môžu v organizme ľudí alebo zvierat pôsobiť nepriaznivo, alebo ktoré môžu negatívne ovplyvniť senzorické vlastnosti vody, poprípade by mohli spôsobiť havarijné zhoršenie kvality.

Inundačné územie

Inundačné územie – je priľahlé k vodnému toku, zaplavované vyliatím vody z koryta, vymedzené záplavovou čiarou najväčšej známej alebo navrhovanej úrovne vodného stavu. V riešenom území býva zaplavované územie medzi riekou Váh a Krpelianskym kanálom. Rozsah určuje orgán štátnej vodnej správy na návrh správcu vodného toku. V katastrálnom území mesta Turany nie je legislatívne stanovené inundačné územie vodných tokov.

Správa vodných tokov - oprávnenia pri správe vodných tokov, § 49, odst.2, zákona č.364/2004 Z.z. (vodný zákon).

Pri výkone správy vodného toku a správy vodných stavieb alebo zariadení môže správca vodného toku užívať pobrežné pozemky. Pobrežnými pozemkami v závislosti od druhu opevnenia brehu a druhu vegetácie pri vodohospodársky významnom vodnom toku sú pozemky min. 10 m od brehovej čiary a pri iných drobných vodných tokoch do 5 m od brehovej čiary obojstranne. Katastrálnym územím mesta Turany pretekajú vodohospodársky významné toky Váh, Studenec a Krpelianský kanál a z vodohospodárskeho hľadiska ich menej významné prítoky. Všetky uvedené vodné toky sú v správe Slovenského vodohospodárskeho podniku š.p. (ďalej len „SVP š.p.“).

V okolí vodných tokov je potrebné zachovať prístup mechanizácie správcu vodného toku k pobrežným pozemkom.

Ochrana kultúrnych pamiatok

Národná kultúrna pamiatka, r.k. kostol sv. Gála

V zmysle § 32 ods.1 a 2 pamiatkového zákona „Obnova kultúrnej pamiatky podľa tohto zákona je súbor špecializovaných umelecko – remeselných činností a iných odborných činností, ktorými sa vykonáva údržba, konzervovanie, oprava, adaptácia alebo rekonštrukcia kultúrnej pamiatky alebo jej časti s cieľom zachovať jej pamiatkové hodnoty. Obnovou na účely tohto zákona sa rozumie aj činnosti, ktoré nepodliehajú ohláseniu ani povoleniu podľa osobitného predpisu a pred začatím obnovy je vlastník NKP povinný KPÚ predložiť žiadosť o vydanie rozhodnutia o zámere obnovy. Ak vlastník začne obnovu bez právoplatného rozhodnutia o zámere obnovy, KPÚ začne konanie o obnove vydaním oznámenia o začatí konania o obnove, ktoré doručí vlastníčkovi KP, a vyzve ho, aby práce až do vydania rozhodnutia zastavil.

V zmysle § 27 ods. 2 pamiatkového zákona že v bezprostrednom okolí NKP nemožno vykonávať stavebnú činnosť ani inú činnosť, ktorá by mohla ohroziť pamiatkové hodnoty KP. Bezprostredné okolie NKP je priestor v okruhu 10m od NKP, 10m sa počíta od obvodového pásťa stavby, ak nehnuteľnou KP je stavba, alebo hranice pozemku, ak je NKP aj pozemok.

B.4.1.3 Existujúce a navrhované nadradené trasy a zariadenia dopravy, produktovodov, energetiky, spojov a väzba mesta na ne

Doprava

Dopravne sú Turany napojené na cestu I/18 prostredníctvom ciest III. triedy III/2138 a III/2133. Cesta I/18 obchádza centrum mesta (miestnu časť Mesto sever) severným obchvatom a pripája sa na diaľnicu D1 na východnom okraji k.ú. mesta mimoúrovňovou križovatkou. Cesta I/18 tvorí hlavnú

dopravnú tepnu v smere západ – východ, je zároveň súčasťou cestnej siete medzinárodného významu s označeniami „E50“, „TEM“ (Transeurópska magistrála) a „TINA“ (Multimodálny koridor). Južným okrajom Turian vedie diaľnica D1. Pripojenie mesta na diaľnicu je v polohe križovatky D1/cesta 1/18. Križovatka sa nachádza na východnom okraji k.ú mesta Turany.

Turany rozdeľuje železničná trať č.180 Žilina – Košice, ktorá má v meste železničnú zastávku a prostredníctvom železničnej vlečky vyvedenej z železničnej stanice je pripojený priemyselný areál pôvodnej Dreviny.

Katastrálnym územím mesta Turany prechádzajú vyznačené cykloturistické trasy (<http://www.freemap.sk/>) a prechádzajú značené turistické trasy (<http://www.freemap.sk/>).

V katastrálnom území mesta Turany sa nenachádza vodná cesta. V meste Turany sa nenachádza letisko. Katastrálne územie mesta sa nachádza mimo ochranných pásiem letísk, heliportov a leteckých pozemných zariadení. Západne vo vzdialenosti cca 13 km sa nachádza regionálne letisko miestneho významu Martin – Tomčany. Západne vo vzdialenosti cca 53 km sa nachádza regionálne verejné letisko, pre medzinárodnú dopravu v katastrálnom území obce Dolný Hričov.

Vodné hospodárstvo

Zásobovanie mesta Turany pitnou vodou zabezpečuje Martinský skupinový vodovod v správe Turčianskej vodárenskej spoločnosti, a.s. Martin. Zdroj vody je prameň Dolina pri obci Podhradie s kapacitou 23,0 l/s. Spoločne s mestom Turany je z tohto vodárenského zdroja zásobovaná aj obec Podhradie a Nolčovo. Z vodárenského zdroja je voda privádzaná privodným potrubím DN 300 do vodojemu Turany s objemom 650 m³.

Odpadové vody v meste Turany sú odvádzané spoločnou verejnou kanalizáciou mesta v správe Turčianskej vodárenskej spoločnosti, a.s. Martin. Kanalizačná sieť profilu DN 300 bola vybudovaná v rámci projektu ISPA „Kanalizácia a ČOV v meste Martin a regióne Dolný Turiec“, spolufinancovaného z eurofondov. Splaškové odpadové vody sú prečerpávané do Sučian a odtiaľ do ČOV Vrútky.

Energetika

Katastrom mesta Turany prechádzajú vonkajšie nadzemné VVN 110 kV elektrické vedenia:

- 2x110 kV č. 7735 a 7736 na smere VE Sučany – Kľačany – Istebné,
- 2x110 kV č. 7856-7857 VE Sučany – Krpeľany,
- 2x110 kV č. 7808 (aktuálne 110 kV rozvod je zrekonštruovaný na 22 kV systém – ako posilňovacie VN vedenie zaústené do 22 kV linky č. 210).

V riešenom území je situovaná vzdušná 22 kV sieť, vyvedená z transformovne 110/22 kV ŽOS Vrútky. Riešené územie obce je zásobované elektrickou energiou po 22 kV vedení číslo 210 vyvedené z transformovne 110/22 kV ŽOS Vrútky s prepojením na TR Kľačany. Zásobovanie riešeného územia obce elektrickou energiou je zabezpečované po VN rozvodu č. 210 a z prebudovaného 110 kV vedenia na 22 kV systém ako posilňovacieho VN rozvodu linky č. 210.

V riešenom území mesta Turany sa v súčasnosti nachádza distribučná plynárenská sieť:

- VTL plynovod DN 150 PN 2,5 MPa,
- VTL prípojka pre RS Železničná DN 150 PN 2,5 MPa,
- STL plynovod - prepoj do obce Krpeľany, Nolčovo DN 160 PN 0,4 MPa.

Zdrojom zásobovania mesta zemným plynom je RS1 3000 Železničná a RS2 5000 Sadová, ktorá slúži aj pre zásobovanie zemným plynom obec Nolčovo, Krpeľany, Ratkovo, Šútovo. Mesto Turany je zásobované zemným plynom z dvoch regulačných staníc RS1, RS2 ktoré sú prepojené distribučnou sieťou STL s prevádzkovým tlakom do 100 kPa. Miestne rozvody plynu sú vybudované z lineárneho polyetylénu strednej ťažkej rady. Jednotliví odberatelia sú prepojovaný cez regulátory tlaku plynu STL/NTL, tieto sú umiestňované v múrikoch oplotenia, respektíve v predzáhradkách rodinných domov.

Zásobovanie mesta teplom je realizované decentralizovaným spôsobom, t.j. z blokových kotolní pre HBV výstavbu a občiansku vybavenosť z objektových zdrojov tepla (výkon kotlov len pre daný objekt) a domových kotolní UK v zástavbe RD. Potreba tepla je prevažne na báze spaľovania zemného plynu s menším podielom pevných palív, LVO a elektrickej energie. Z celkového počtu trvale obývaných bytov 1412 je vykurované zemným plynom cca 1073 b.j., elektrickou energiou 61 b.j., pevnými palivami 197 b.j.

Telekomunikácie

V meste Turany je zriadený MTO s hlavnou digitálnou ústredňou RSU, situovanou na ul. Komenského na ktorú sú pripojené ďalšie sídla spadajúce do telekomunikačného obvodu cez vedľajšie digitálne ústredne - Súčany, Krpeľany vrátane Ratkovo, Šútovo, Nolčovo a Konské, kde v celom obvode MTO platí miestna telefónna prevádzka.

Riešeným územím prechádza dvoma smermi trasa telekomunikačných káblov, jedna trasa je situovaná v súbehu s kanálom Váhu (DOK Vrútky - Sučany – Ružomberok a DK Vrútky Ružomberok), druhá trasa v súbehu cesty I/18 (DK Martin – Turany a OK Globtel Martin – Ružomberok).

Pokrytie územia základnými TV programami – STV1, STV2, Markíza, JOJ, DOMA, TA3 je zabezpečenie televíznym vykryvačom TVV Krížava. V meste sú zavedené aj televízne káblové rozvody, ktorými je daná možnosť rozšíreného prijímu satelitných programov. Služby mobilnej telefónnej siete sú v riešenom území zabezpečované operátormi s vykryvačmi GLOGTEL (Spojená škola), EUROTTEL (Trusalová) a O2.

B.4.1.4 Vyhodnotenie vzájomných vplyvov pozitívnych a negatívnych javov širšieho územia voči obci

Pozitívne vplyvy a javy

- doterajšia realizácia dopravnej infraštruktúry v riešenom území s optimálnymi možnosťami na jej napojenie a využívanie (D1, I/18, žel. trať č. 180),
- doterajšia realizácia technickej infraštruktúry v riešenom území s možnosťou na jej napojenie vrátane pripravovaných investícií v návrhu a vo výhlade,
- dostatočné disponibilné plochy pre rozvoj obce vo všetkých oblastiach funkčného využívania s možnosťami napojenia na existujúce zastavané územie, hlavne na východnom a západnom okraji mesta (bývanie, vybavenosť, rekreácia, prípadne výroba),
- rozsah prírodného prostredia pozitívne vplyvajúci na životné prostredie v urbanizovaných častiach územia,
- existencia NP Malá Fatra a jeho prírodný a rekreačný potenciál.

Negatívne vplyvy a javy

- existencia zosuvných území na potencionálnych rozvojových plochách hlavne pre rekreáciu v lokalite Trusalová vyžadujúce podmienené využitie častí územia podrobným geologickým prieskumom,
- nedoriešené definitívne trasovanie nadradenej dopravnej infraštruktúry - diaľnice D1 v úseku Turany - Hubová ovplyvňujúce riešenie a rozvoj riešeného územia v juhovýchodnej časti k.ú. Turany v dotyku s miestnou časťou Turany Dielec v kontakte s obcou Krpeľany.
- existencia a prevádzkovanie priestorov MO vo vojenskej správe Agentúry správy majetku Detašovaného pracoviska Stred Banská Bystrica spadajúce do riešeného územia (k.ú. mesta Turany) s tankodrom, s tankovou prípravňou strelnicou a posádkovou strelnicou v území s rekreačným potenciálom podhoria Krivánskej Malej Fatry o lokalitami ochrany prírody a krajiny (stret záujmov).

B.5 NÁVRH URBANISTICKEJ KONCEPCIE PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA

B.5.1 NÁVRH OCHRANY KULTÚRNYCH HODNÔT

B.5.1.1 História obce, pamiatky a objekty pamiatkového záujmu na území obce

História mesta Turany

Výhodná geografická poloha, priaznivé klimatické a pôdne podmienky, boli determinujúcimi činiteľmi osídľovacieho procesu Turčianskej kotliny. Územie Turca je chránené od studených severných vetrov horským masívom Krivánskej Malej Fatry a preto bolo vhodné pre osídlenie už v najstarších dobách.

Turiec bol osídlený už v neskorej dobe kamennej – eneolite (na konci 3. tisícročia p.n.l.). Oblasť pod Malou a Veľkou Fatrou sa stala útočiskom ľudu s kanelovanou keramikou, ktorý si budoval sídla na vyvýšených terasách Turčianskej kotliny (nálezy z Dražkoviec, Žabokriek, Folkušovej a Sučian). Nálezy z poslednej fázy eneolitu (cca 2250 až 1800 p.n.l.) sa našli v Belej a tiež v Košútoch a Sučanoch.

Súvislejšie osídlenie v Turčianskej kotline začína v strednej dobe bronzovej (1500 až 1350 p.n.l.) dokladované nálezmi z metalurgie kovov a pochovávaní v popolnicových poliach v Martine, Jahodníkoch, Pribovcích a Belej. Bronzové nástroje sa našli v hromadnom náleze z Nolčova.

Z mladšej doby bronzovej sú evidované nálezy a sídlisko s hospodárskym zázemím opevneného hradiska v lokalite Skala v Sučanoch.

Územie Turca bolo tiež domovom lužickej kultúry až do 4. stor. n. l., teda v dobe železnej, laténskej i rímskej o čom svedčia početné hradiská. Poznanie železa a obrábanie poľnohospodárskej pôdy významne ovplyvnilo hospodársky i spoločenský život. Hradiská sa našli aj na Vrchmúre nad Podhradím, v lokalite Pod Dunimo v chotári Turčianskej Štiavničky, Hrádku v chotári Turčianskej Štiavničky i Pohanovo v chotári Krpelian. Hradisko pri Ratkove na Pohanove strážilo prístup od Liptova do Turca.

V období laténskej a rímskej kultúry sa stal Turiec strediskom remeselnej výroby, obchodu a spoločenského života. Hradisko na blízkej sučianskej Skale a sídliská pod ňou. Popri hradisku Vyšehrad aj nad obcou Jasenovo aj na území dnešných Sučian existoval druhý najväčší sídelný komplex v Turci.

V období po príchode Slovanov bol Turiec najosídlenejšou kotlinou zo všetkých vysokopoložených kotlín Slovenska. Najstaršia osada v 8. stor. až do druhej polovice 9. stor. existovala v lokalite Kratiny v chotári dnešnej Ivančinej. Tiež kniežacie mohyly z Blatnice, Malého Čepčína, Žabokriek a Priekopy, sú dokladom že existoval systém široko rozvetvených osád, ako sídelného hospodárskeho zázemia veľmožskej vrstvy. Z tohto obdobia svedčí aj archeologický nález dokázaného sídliska na Mohylkách pri cintoríne v Turanoch. Centrálnym hradiskom vo veľkomoravskom období bol do 10. až 11. stor. naďalej Vyšehrad.

Po zániku veľkomoravského správneho centra na Vyšehrade, až do pripojenia k arpádovskému Uhorsku, sa stalo najvýznamnejším centrom dolného Turca hradisko na sučianskej Skale.

Turiec podľa dochovaných dokumentov patril do Uhorska po vpáde uhorských kmeňov od prvých decénií 12. stor. za panovania Štefana I. Turčianska kotlina poskytovala strategickú polohu na výboje do okolitého územia. Z tohto obdobia sú známe listinné dokumenty o donáciách či vlastníctve majetkov z Kláštora pod Znievom z roku 1111, z roku 1113 o občine, už v dnes zaniknutých Sebeslavciach i existencii ďalších osád. Začiatkom 13. stor. bolo v Turci známym už 39 osád k čomu prispela aj zemianska kolonizácia (prideľovanie pozemkov donáciami uhorskými panovníkmi). Vznikali tak zemianske osady väčšinou až za hranicou už osídlenej krajiny a nové poddanské obce väčšinou rozširovali pozdĺž dôležitých obchodných komunikácií.

Už v tomto období sa začala v Turci formovať komunikačná sieť. Hlavná cesta viedla z Ponitria popod Vyšehrad do Slovenského Pravna, alebo cez dnešný Kláštor pod Znievom k brodu pri dnešných Socovciach a pokračovala do Blatnice. Na komunikáciu pri Blatnici sa napojila cesta od Zvolena vedená cez Kremnicu a Dolnú Štubňu do Blatnice. Druhá mladšia cesta viedla zo Zvolena cez B. Bystricu Harmaneckú dolinu, Malý Šturec do Nedožier a odtiaľ dolu Turcom k Blatnici a pokračovala cez Necpaly, Belú, obidve Jasená a Sklabiňu do Sučian. V období arpádovského Uhorska už viedli dve cesty z Turca na Oravu i Liptov, a to od Sučian menej využívaná (vzhľadom na inudachné územie Váhu) po pravom brehu Váhu, ďalšia cez Podhradie cez Konské, Nolčovo cez fatranský priesmyk do údolia Revúcej na Liptove a v smere na Oravu zo Sučian cez Turany a Kraľovany.

Turiec v tých časoch patril pod hradné panstvo Vyšehradu. V roku 1277 patril Turiec pod správu Zvolenského kráľovského komitátu. Po vybudovaní hradu Turiec nad Kláštorom pod Znievom v prvej polovici 13. stor. tvorili región Turca s hornou Nitrou jeden administratívny celok v rámci rannouhorskeho štátu. Snahou uhorských panovníkov sa vytvorilo na strednom a severnom Slovensku veľké kráľovské domínium s centrom na Pustom hrade nad Zvolenom. Do tohto územného celku sa postupne začleňovali oblasti Zvolena, Turca, Liptova, Oravy a severného Hontu a severného Tekova. Zo Zvolenského komitátu sa vyčlenili v prvej polovici 14. stor. samostatné šľachtické stolice (Turčianska až od roku 1339). Z tohto obdobia sú známe turčiansko – liptovské privilégia o sociálnych, právnych a ekonomických podmienkach prostého ľudu, ktorými panovník Belo IV kodifikoval zvykové právo (1257). Bolo ustanovené okrem iného voľba richtára, súdny spôsob riešenia sporov, slobody a poddanské povinnosti, poplatky a dane.

Koncom 13. stor. prevzalo administratívno – správne riadenie nad územím dolného Turca – sučianskeho panstva, poverené panstvo (Balašovci) na hrade postavenom pod vrcholom Vrchmúr (dnes Smekovica 890 m.n.m.) v podhradskom chotári v rámci Veľkej Fatry. Písomný doklad o hrade v kráľovskom majetku je z roku 1430.

Prvá písomná zmienka o Turanoch, ako zemianskej osady je datovaná 1. júla 1319. Vtedy mali zemania rozhodujúci podiel na správe a živote Turca, najmä po vzniku Turčianskej stolice. Po roku 1391 zemianky majetok padol do rúk koruny a v roku 1397 boli Turany povýšené do mestských práv

a riadilo sa zv. Krupinským právom. V Turci vtedy získali Krupinské právo aj Martin, Sučany a Mošovce.

Väčšinu chotára Turian zaberali rozsiahle lesné komplexy Malej Fatry. Územie chotára však trpelo častým vyčínaním rieky Váh a potoka Studenca.

Obyvateľstvo sa zaoberalo prevažne poľnohospodárstvom, ale i obchodom a remeselnou činnosťou. Turanom sa napriek mestským výsadám nepodarilo vymaniť z područia panstva hradu Sklabiňa v kráľovskom majetku. Z tohto a nasledujúceho obdobia sú evidované snahy richtárov a mestských rád o zachovanie a získanie nových mestských výsad (napr. mýtné privilégium).

Panovníckym rozhodnutím Mateja Korvína z roku 1470 a súvisiacimi zmenami v majetku a správe v území patriacom ku Sklabinskému hradu, Turany strácajú pôvodné postavenie a sú označené ako dedina – stali sa len výsadnou dedinou panstva Sklabine.

I keď uhorskí panovníci v 14. a 15. stor. udelili turčianskym mestám (Martinu, Mošovciam, Sučanom a Turanom) rozličné výsady, zároveň ich spolu s hradnými panstvami darovali alebo záložovali vplyvnej šľachte. Mestecká sa nerozvinuli v slobodné kráľovské mestá, ale zostali v područí svojich neustále sa meniacich zemepánov.

Na konci prvej polovice a v druhej polovici 15. stor. trpelo územie Turca vojnovými konfliktami a prechodmi a drancovaním vojsk. V roku 1433 boli Turany vyplienené a vypálené husitskými vojskami na ich štvrtej výprave na Slovensko. Turca sa nepriaznivo dotkli aj prechody bratrských vojsk (roky 1453, 1462, 1471, 1472) a drancovanie ustupujúceho vojska poľského kráľa Kazimíra Jágellovského.

Po bitke pri Moháči (25. augusta 1526) a víťazstve tureckého vojska sa vnútorná správa Uhorska ocitla v zmätku. Rozpútal sa boj o trón medzi Jánom Zápoľským a Františkom I. Habsburským. Zápoľskovci držali veľké majetkové komplexy aj v turčianskej stolici, medzi ktoré patrilo aj časť hradného panstva v Sklabini do ktorého destinácie patrili aj Turany.

F. Habsburskému sa nakoniec podarilo ovládnuť Turiec a nastal príchod nových majetných rodov (Révayovci, Juštovci, Nárovci..) aj s nimi majetkové zmeny. Révayovci dostali dedičnú funkciu Turčianskeho župana a patrili im aj hrady Sklabiňa a Blatnica.

Mestečko Turany v druhej polovici 16. stor., 17. stor. i 18. stor. (doklady z rokov 1659, 1710) muselo sa u kráľovského dvora opätovne uchádzať zemepánmi často obmedzované slobody a pôvodne získané privilégiá (oslobodenie od mýta na dolnom Liptove, krupinské mestské právo, vykonávanie trhov, počet jarmokov v roku, práva skladu).

Stavovské povstania proti absolutisticko – centralizačným snahám Habsburgovcov zanechali v Turčianskej stolici značné následky, keď ľud trpel drancovaním cisárskych i povstaleckých vojsk. Skončili Szatmárskym mierom v roku 1711. Skonsolidovaním pomerov v prvej pol. 18. stor. sa turčianske obce začali hospodársky zotavovať. Turany v tomto storočí dosiahli najväčší hospodársky rozmach.

Po roku 1767 sa začala v Turci urbárska regulácia (kráľovské nariadenia v urbárskom edikte z 23. januára 1767) súčasťou ktorého bola aj bonitácia pôdy a vydelenie lesných komplexov. Tereziánsky urbár sa stal právnou normou medzi zemepánom a poddanými aj v nasledujúcom storočí, bol schválený 24. júna 1772 na generálnej kongregácii Turčianskej stolice. Určil:

1. rozdelenie pôdy,
2. dôchodky a úžitky poddaných,
3. roboty a povinnosti poddaných,
4. platby a dávky poddaných,
5. všeobecný ročný deviatok ,
6. práva zemepána,
7. obmedzenie dávok a povinností poddaných,
8. ustanovil tresty za priestupky poddaných,
9. postavenie a úlohy obecných orgánov.

Podľa tereziánskej urbárskej regulácie patrila najväčšia časť Turian Révayovcom. Po celé obdobie ich existencie v Turanoch sú evidované spory, sťažnosti a nespokojnosť s vymieraním a prideľovaním pôdy s vedením mestečka a tiež na obmedzovanie slobôd a práv. Tie nakoniec viedli k vydaniu privilégií Turanom od panovníka Žigmunda a kastelána Sklabinského hradu Peka. Napriek tomu mestečku Turany bol odobratý okrem iného mlyn i pila.

Koncom 18. stor. a v nasledujúcom storočí Turčianska stolica rozpisovala pre jednotlivé mestecká a obce verejné práce. Z toho obdobia Turany prispeli aj k stavbe nového kráľovského mosta v Sučanoch (rok 1819) a cestu z Turian na Oravu (roky 1825, 1825).

V roku 1821 bol z vojenských dôvodov spracovaný návrh na dobudovanie cestného systému na severnej hranici Uhorska. Okrajom Turian viedla prvá hlavná komunikácia z moravského Olomouca cez Žilinu, Strečiansky kopec do Priekopy, po ľavom brehu Váhu cez Sučany, Nolčovo, Krpelánsku

Veľkú Fatru na Liptov a ďalej smerom na Ukrajinu. Hlavná spojovacia komunikácia číslo II. viedla z poľského Nového Targu cez Oravu do Kralovic odtiaľ po pravom brehu Váhu popri vrchu „Podraschinberg“ smerovala cez Turany, Sučany smerom na Martin a Slovenské Pravno do Nitrianskej stolice.

Turany boli známe aj rozvojom remesiel hlavne kolármi, debnármí, kováčmi a klobučníkmi. V Turanoch boli aj mlyn (záznamy z rokov 1397, 1434, 1728, 1799, 1803) i pivovar (údaj z roku 1747). Od roku 1842 malo mestečko hasičskú striekačku. Od roku 1845 boli na veži obnoveného r.k. kostola po požiari v roku 1799 nové hodiny, ktoré nahradili prvé umiestnené na veži ešte pred požiarom.

Revolučné udalosti v rokoch 1848 – 1849 poznačili aj Turiec. Zvädzali sa tu boje medzi košúťovskými honvédmi a cisárskym vojskom (so slovenskými dobrovoľníkmi) i s pomocou ruského cárskeho vojska. Po predrevolučných rokoch neúrody a hladu, uštedrili vojnové udalosti ďalší úder (represárie, rabovačky, rekvirácie poľnohospodárskych produktov). Na druhej strane revolučné udalosti od 70. rokov 19. stor. uvoľnili cestu k rozvoju kapitalistického podnikania s rozvojom priemyselnej výroby. Prispelo k tomu najmä zrušenie poddanstva, likvidácia feudálnych výrobných vzťahov v poľnohospodárstve, základy pruskej cesty vývinu kapitalizmu, urbársky patent z roku 1853 (zrušenie feudálnych záväzkov k urbárskej pôde), bol to však zdĺhavý proces. Z tohto obdobia sú známe z dostupných dokumentov množstvo majetkových sporov a konfliktov (často i za vojenskej asistencie) k pozemkom a to pred i po komasácii (rok 1851) či jej revízii (rok 1865).

Z tohto obdobia je pozitívom pre rozvoj mestečka Turany vybudovanie košicko – bohumínskej železnice, ktorá prechádzala turianskym chotárom. V mestečku bola zriadená železničná stanica a tak vytvorili podmienky pre začiatok priemyselného hospodárskeho rozvoja.

Napriek tomu, že Turany v tom období patrili medzi najväčšie obce v Turčianskej župe, hospodársky stagnovali. Podľa sčítania obyvateľov v roku 1857 bývalo v Turanoch 2030, v Sučanoch 2007 a župnom sídle Martin len 1868 obyvateľov.

Podľa podkladov pre vojenský kartografický ústav z roku 1869 v Turanoch žilo 2104 obyvateľov v 339 domoch. Ku koncu 19. stor. a začiatkom 20. stor. počet obyvateľov mierne klesol (1881 – 1861 obyv., 1895 – 1941 obyv., 1910 – 1974 obyv.), čo spôsobilo vysťahovalectvo do severnej Ameriky (v roku 1890 odišlo z Turian až 133 obyv.!!!).

Podľa vierovyznania mali Turany v roku 1895 najviac evanjelického (1465), rímskokatolíckeho (342) a židovského (134) obyvateľstva.

Turanský matričný obvod (pre obce Turany, Ratkovo, Šútovo, Nolčovo, Krpeľany) bol vytvorený v roku 1895, obvodný notársky úrad (pre obce Turany, Krpeľany, Nolčovo, Šútovo a Ratkovo) vznikol v roku 1914.

V období do 1. svetovej vojny v hospodárskom živote Turian najdôležitejšiu úlohu zohrávalo poľnohospodárstvo ako hlavný zdroj obživy. Chotár s rozlohou 4 688 ha patril medzi najväčšie v Turci. Okrem iného bol uplatňovaný tzv. trojpoľný systém obrábania pôdy, prísny pasienkový poriadok a systém obhospodárenia lesov (zriadenie lesných správ a lesných obvodov), pravidlá v poľovných revíroch. Bolo evidované:

▪ orná pôda	1 242,32 ha,
▪ lúky	773,52 ha,
▪ pastviny	1 153,24 ha,
▪ lesné porasty	1 284,51 ha,
▪ zastavaná a neúrodná pôda	234,40 ha.

Remeselníci aj po roku 1848 boli organizovaní v cechoch. Nakoľko sa stali cechy brzdiacou inštitúciou, nastúpil proces ich dožívania, zavŕšený zákonným článkom VIII z 20 júna 1872 ktorým boli zrušené. V Turanoch remeslá prevádzkovali kováči, klobučníci, hrnčiari, hrebenári, krajčíri, mlynári, mäsiari, obchodníci – kupci a krčmári (v roku 1871 platilo daň do obchodnej komory 16 osôb). V roku 1891 bolo 25 živnostníkov (najviac obuvníkov). Mlyny v Turci v tomto období patrili medzi malovýrobné podniky, v Turanoch v roku 1863 boli 3 mlyny. Okrem mlynov boli v Turanoch pálenice, mestský pivovar a v domácej malovýrobe sa občania zaoberali a privyrábali tkaním ľanu a konope a povozníctvom.

Koncom 19. stor. a začiatkom 20. stor. stále prežívala feudálna forma výmeny tovarov. V Turanoch sa konali jarmoky a v pondelok týždenné trhy. Od roku 1848 bol v Turanoch poštový úrad (pre 8 obcí). Hasičský zbor pravdepodobne vznikol v roku 1883.

Turany v medzivojnovom období (už za existencie Československej republiky) boli veľmi chudobnou obcou. V roku 1921 žilo v Turanoch 1985 ľudí (z toho 1869 slovenskej národnosti) v 369 domoch, v roku 1930 už 2251 obyvateľov v 412 domoch. Obec napriek prírastku obyvateľov trpela zo sociálnych dôvodov dočasným a trvalým vysťahovalectvom do úrodnejších južných častí Slovenska, do priemyselných centier v českom pohraničí a cudziny.

Od roku 1928 boli Turany elektrifikované. V roku 1936 bol dostavaný urbársky dom. V medzivojnovom období bolo postavených približne 100 rodinných domov, jeden poschodový s výčapom, malou tanečnou sálou a pódium (hrali sa tu divadelné hry ochotníkov).

Počas vojnových rokov 1940 – 1945 patrili Turany v rámci Slovenského štátu do novovzniknutej podtatranskej župy so sídlom v Ružomberku. V roku 1940 žilo v Turanoch 2380 obyvateľov v 447 domoch.

Výstavba hasičskej zbrojnice začala v roku 1939, bola dokončená vysvätením 18. Augusta 1940. V roku 1941 sa začala výstavba drevárskeho závodu (Drevoúnia) a v roku 1942 sa začalo s výstavbou pre druhú železničnú koľaj, tá bola dokončená až v 50. rokoch 20 storočia.

10. Apríla 1944 sa medzi Turanmi a Sučanmi zastavil front. Turany, hlavne ich dolný koniec boli pod delostreleckou paľbou, odhadnuté škody boli 41 591 197 Kčs. 11. apríla 1944 boli Turany oslobodené vojskami čs. armádneho zboru. Ustupujúci fašisti zničili železničný most ponad Váh. Opätovná plná prevádzka na železnici bola obnovená krátko po skončení II. svetovej vojny 11. augusta 1945.

V povojnovom období po odmietnutí Marshallovho plánu determinované suchom s neúrodou v roku 1947 nastala hlboká ekonomická a spoločensko - politická kríza. Februárové udalosti v roku 1948 rozuzlili vývoj národnej a demokratickej revolúcie počas 1. čs. republiky, prerušené počas vojny v rokoch 1940 – 1945 totalitným fašistickým režimom. Nastalo obdobie obrovských zásahov do spoločnosti, do dlhodobu formovaných vlastníckych práv. Nová politická moc cieľavedome a programovo rozbíjala starú spoločnosť, aby z jej trosiek založila novú podľa svojich predstáv. Nastalo obdobie zásahov do súkromného vlastníctva.

Budova miestneho urbáru prešla v roku 1950 do vlastníctva miestneho roľníckeho družstva, výstavba JRD za realizovala v roku 1958. Prestavbou hospodárskej budovy bývalého újheliovského majetku vznikla v roku 1945 veľká spoločenská miestnosť, jej adaptácia na kino bola dokončená v roku 1950.

Socialistický vývoj obce Turany bol poznamenaný rozsiahlou výstavbou no i búraním. V rokoch 1958 – 1960 bola postavená nová budova školy, v roku 1968 závod verejného stravovania Kriváň, v roku 1968 boli asanované domy v centre (pre nové námestie), v roku 1972 po dlhodobom vybavovaní súhlasu (od roku 1948) bola zbúraná židovská synagóga, v roku 1973 stará evanjelická škola ustúpila novému nákupnému stredisku Jednoty a tiež v tomto roku bola postavená ČSPH, v roku 1980 sa stred obce sa upravil zeleňou, v roku 1983 bol postavený dom služieb, v roku 1983 prístavba hasičskej zbrojnice.

Odsúhlasený bol nový územný plán v roku 1967. Rozvoj obce bol spojený s fungovaním významného drevárskeho závodu Drevina. Od roku 1961 bola začatá hromadná družstevná bytová výstavba sústredená do jednej rozvojovej polohy mesta – južne od železničnej trate vo väzbe na Drevinu. Najväčší rozsah bytovej výstavby zaznamenali Turany v 70 rokoch (len v roku 1975 bolo odovzdaných 213 bytov). V rokoch 1982 a 1984 bolo postavených posledných 144 bytových jednotiek v družstevnej bytovej výstavbe. V roku 1974 bola postavená partizánska koliba pri ATC. V roku 1975 bolo postavené drevárske učilište a v roku 1977 nový športový areál a zdravotné stredisko, v roku 1986 materská škola. Obecny úrad sa začal stavať v roku 1983, dokončený v roku 1985. Pošta bola daná do prevádzky v roku 1989, dom smútku v roku 1990. V roku 1986 boli postavené záhradkové osady v lokalite Ráztoka a Kopec. Prestavba lyžiarskej chaty pod Chlebom bola ukončená v roku 1989.

V 60. rokoch začala výstavba v rekreačnom území Trusalová. Trusalová bola v roku 1961 vyhlásená za rekreačnú oblasť. Bol postavený motorest (1975), autocamping (1963 - 1975), pioniersky tábor v lokalite Horský háj (1971 – 1979) a tiež rozsiahla výstavba individuálnej chatovej rekreácie od roku 1975 (podľa podrobného územného plánu).

V roku 1968 obec oslávila 700. výročie.

Veľká povodne postihli obec v rokoch 1967, 1981 a 1988. Protipovodňové opatrenia vyriešila regulácia Studenca v roku 1976. Bola spojená aj s vynútenými asanáciami rodinných domov, II. etapa regulácie sa uskutočnila na hornom konci obce v roku 1981. V roku 1962 bola ukončená pravého brehu Váhu od Sedlísk po Odmuty a v roku 1967 po Brvná.

V povojnovom období sa postupne zvyšoval počet obyvateľov obce a pribúdali aj byty. Po skončení vojny v Turanoch bývalo 2533 obyvateľov v 547 domoch, v roku 1948 žilo v obci 2603, v roku 1950 3055 a v roku 1961 3450 trvalo prihlásených obyvateľov v 650 domoch. V celoštátnom sčítaní v roku 1970 bolo v Turanoch 4058 obyvateľov a sa nachádzalo 747 domov s 1004 bytovými jednotkami. V celoštátnom sčítaní v roku 1980 bývalo v Turanoch 4808 obyvateľov a sa nachádzalo 859 domov, z toho určených na bývanie 838 s 1004 bytovými jednotkami. V celoštátnom sčítaní v roku 1991 bývalo v Turanoch 4691 obyvateľov a sa nachádzalo 921 domov (117 neobývaných), s 1517 bytovými jednotkami (122 neobývaných).

Od roku 1949 evidujeme plánovanú výstavbu obce, bol spracovaný územný plán obce. V roku 1951 sú evidované práce na dopracovaní územného plánu v súvislosti s kanalizáciou a riešením

ďalších stavebných parciel. V roku 1957 bol spracovaný nový územnoplánovací dokument – Územný projekt Turany. Nový územný plán bol spracovaný v roku 1966 a po zapracovaní pripomienok schválený v roku 1967. Zmeniť sa mal celý stred obce a určili sa nové parcely pre výstavbu rodinných domov a aj pre verejné budovy. Malo sa vytvoriť námestie medzi obidvoma kostolmi. Riešenie centra obce bolo súčasťou schváleného podrobného územného plánu Turany – stred.

Industrializácia Slovenska po druhej svetovej vojne si vynútila rast energetickej základne. Rozhodnutím na využitie toku Váhu sa rozhodlo vybudovať Hornovážsku kaskádu. V roku 1950 bola vybraná výsledná alternatíva ktorá riešila kombinovaný typ riečny s kanálovým. Výstavba na kaskáde – prírodný kanál od elektrárne v Krpeľanoch po elektrárňu v Sučanoch sa začala v roku 1951. Výstavba vodných energetických diel (Krpeľany – Sučany) si vyžiadala preložku železničnej trate ČSD od Turianskej stanice po Kralovniansky tunel. Bola ukončená v roku 1956. Výstavbou kanála bolo asanovaných 23 rodinných domov v miestnej časti Černík, presídlenie obyvateľov sa realizovalo v obci na obecných a cirkevných pozemkoch v lokalite Mohylka a bolo spojené s dlhodobým množstvom riešenia problémov. Výstavbou kanála bolo zabratých 67 ha poľnohospodárskej pôdy. Práce na kanáli boli ukončené na jar v roku 1958.

S výstavbou preložky cesty I/18 sa začalo v roku 1967, ukončená kolaudáciou v roku 1969. Súčasťou stavby bol aj nový most do miestnej časti Černík. Od 60. rokov sa postupne realizovali obecné komunikácie s asfaltovým krytom.

Výstavba VN elektrických vedení v katastri obce začala v roku 1953, v roku 1966 bolo dokončené vedenie od Sučian smerom na Ružomberok. Plynofikácia obce začala od roku 1992

Do roku 1966 bola vodovodná a kanalizačná sieť postavená len v južnej časti obce za železničnou traťou. Výstavba vodovodu v Turanoch bola spojená so skupinovým vodovodom Podhradie – Turčianska Štiavnička – Turany s daním do užívania v roku 1973. Výstavba vodovodu z Krpeľan do Martina sa realizovala v roku 1986. Výstavba kanalizácie v obci bola ukončená v roku 1995.

Prvé futbalové ihrisko bolo v Turanoch od roku 1933 na urbárskom pasienku na Plese pri železničnom moste. Medzi socialistické budovateľské aktivity patrilo vybudovanie futbalového ihriska s atletickou dráhou pre ŠK Kriváň v roku 1948 v hone Záblatie financované prevažne Drevinou. Tribúna so šatňami a sociálnym zázemím pribudla v roku 1949, v roku 1951 atletická dráha (prvá v Turci). V roku 1964 tribúna zhorela. Nový futbalový štadión s atletickou dráhou a tribúnou začali stavať v roku 1967 v lokalite Močidlá, skolaudovaný bol až v roku 1977. Stavbu pribrzdilo „hľadanie“ trasy diaľnice, ktorej definitívne trasovanie bolo našťastie riešené až poza obec po druhej strane, ľavom brehu pôvodného koryta Váhu.

V katastri obce bola od roku 1953 v lokalite Dedinské zriadená tanková strelnica. S výstavbou novej strelnice sa začalo v roku 1960 v časti Dúbravy, Hulková, Kostolná a Rúbane s prístupom od Sučian. Výstavba športovej strelnice Zväzarmu nad miestnou časťou Černík bola dokončená v roku 1975.

Od roku 1957 bola začatá výstavba základnej školy, ukončená v roku 1960, druhá etapa výstavby bola dokončená v roku 1974, telocvičňa v roku 1980 a školská bytovka v roku 1981. Prvá materská škola sa začala stavať v roku 1949, dokončená v roku 1950. Materská škola a detské jasle pre Drevinu boli vybudované na sídlisku v roku 1986. Nová štátna materská škola bola, po dlhobnej príprave od roku 1972, dokončená v roku 1988. Výstavba odborného učilišťa pre Drevinu bola začatá od roku 1969, ukončená v roku 1975.

Po nežnej revolúcii v roku 1989 a vzniku samostatnej Slovenskej republiky (1993) a súvisiacich spoločenských a politických zmenách dochádza k transformácii spoločnosti na opätovný návrat k demokratickému politickému systému. Postupné obnovovanie súkromného vlastníctva spojené s privatizáciou a reštitúciami čiastočne zabrzdlili hlavne stavebný rozvoj obce. Pomaly sa však rozbieha hlavne nová bytová výstavba vo forme individuálnej bytovej výstavby. Jej väčší rozsah je evidentný hlavne na východnom okraji obce. Výrobná prevádzka Dreviny ukončila prevádzku v roku 2000. Pôvodný rozsiahly priemyselný areál využívajú na priemyselnú výrobu menšie prevádzky. Obec zaznamenáva po dlhom období pravidelného rastu úbytok obyvateľstva.

V roku 2015 bola uvedená do prevádzky diaľnica D1 a odbremenila obec od tranzitného prejazdu po ceste I/18.

Od 1. Januára 2016 získavajú Turany štatút mesta a začína sa tak nová kapitola dejín osídlenia a využívania územia na vymedzenom území dolného Turca.

Názov mesta v jeho historickej retrospektíve

- 1361 – Turan
- 1543 – Thuren
- 1564 – Twrany
- 1773 – Thurán

- 1786 – Turan
- 1808 – Turán
- 1863 – Turány
- 1882 – Turán
- 1913 – Nagyturány
- 1920 - Turany

Pamiatková ochrana

Na území obce sa nachádza národná kultúrna pamiatka (ďalej len „NKP“), ktorá sú evidované v Ústrednom zozname pamiatkového fondu Slovenskej republiky (ďalej len ÚZPF):

- ozn. vo výkr. 4 Rímsko – katolícky kostol sv. Gála s areálom.

Uvedená národná kultúrna pamiatka sa nachádza na ul. Osloboditeľov č.o. 61, č. súp. 1110, parcela KN 1, č. ÚZPF 630/1-4. Pre uvedenú národnú kultúrnu pamiatku platí upozornenie KPÚ Žilina na znenie § 32 ods.1 a 2 pamiatkového zákona „Obnova kultúrnej pamiatky podľa tohto zákona je súbor špecializovaných umelecko – remeselných činností a iných odborných činností, ktorými sa vykonáva údržba, konzervovanie, oprava, adaptácia alebo rekonštrukcia kultúrnej pamiatky, alebo jej časti s cieľom zachovať jej pamiatkové hodnoty. Obnovou na účely tohto zákona sa rozumie aj činnosti, ktoré nepodliehajú ohláseniu ani povoleniu podľa osobitného predpisu a pred začatím obnovy je vlastník NKP povinný KPÚ predložiť žiadosť o vydanie rozhodnutia o zámere obnovy. Ak vlastník začne obnovu bez právoplatného rozhodnutia o zámere obnovy, KPÚ začne konanie o obnove vydaním oznámenia o začatí konania o obnove, ktoré doručí vlastníčkovi KP, a vyzve ho, aby práce až do vydania rozhodnutia zastavil.

Rovnako KPÚ upozorňuje na znenie § 27 ods. 2 pamiatkového zákona, že v bezprostrednom okolí NKP nemožno vykonávať stavebnú činnosť ani inú činnosť, ktorá by mohla ohroziť pamiatkové hodnoty KP. Bezprostredné okolie NKP je priestor v okruhu 10m od NKP, 10m sa počíta od obvodového pásťa stavby, ak nehnuteľnou KP je stavba, alebo hranice pozemku, ak je NKP aj pozemok.

V katastrálnom území sú evidované archeologické náleziská známe z dostupnej evidencie nálezísk - CEANS a z odbornej literatúry:

- Turany, Černík, kultúra púchovská ? – sídlisko,
- Turany, Na Mohylky“, Slovakia.

Vzhľadom na existenciu známych archeologických lokalít v katastri mesta je možný výskyt dosiaľ neobjavenej archeologickej lokality v riešenom území. Absencia podrobného archeologického prieskumu v katastri mesta nateraz nedovoľuje rozšíriť počet známych archeologických nálezísk o nové polohy. Doklady o osídlení v riešenom území a záujmovom území od praveku po stredovek dovoľujú predpokladať, že v k.ú. mesta Turany sa nachádzajú neznáme archeologické náleziská, resp. nálezy.

Na základe vyššie uvedeného možno konštatovať, že mesto Turany má archeologický potenciál. Z tohto dôvodu bude nevyhnutné, aby boli do ÚPN-M Turany zapracované nasledovné regulatívy:

- v súvislosti so stavebnou činnosťou spojenou s vykonávaním akýchkoľvek zemných prác je povinnosťou stavebníka a organizácie uskutočňujúcej stavbu alebo zabezpečujúcej jej prípravu alebo vykonávajúcej iné práce podľa tohto zákona ohlásiť prípadný archeologický nález podľa § 40, ods. 2) - 5) zákona č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov v súlade s § 127, ods. 1) a 2) zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov na Krajskom pamiatkovom úrade v Žiline,
- v územných konaniach resp. v zlúčených územných a stavebných konaniach v zmysle stavebného zákona je vždy dotknutým orgánom Krajský pamiatkový úrad resp. vždy príslušný orgán podľa § 30, ods. 4) a § 36, ods. 2) zákona 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov; pri príprave stavieb a inej hospodárskej činnosti na území, kde sa predpokladá ohrozenie pamiatkových hodnôt a archeologických nálezov, je nevyhnutné vykonať pamiatkový archeologický výskum podľa § 36, ods. 3), § 35, ods. 7) a § 39, ods. 1) zákona č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov.

B.5.1.2 Zásady zachovania kultúrnych a historických hodnôt

V investičnom procese predpokladáme ďalší rozvoj výstavby v existujúcej pôvodnej urbanistickej štruktúre mesta (jej zostatku po rozsiahlejších zásahoch hlavne v období 1948 – 1989), pričom dôjde k adaptáciám existujúcich stavieb nielen pôvodne využívaného na obytné účely. Takéto prestavby budú vyžadovať zvlášť citlivý prístup pri rekonštrukcii a adaptovaní nového funkčného využitia.

Z urbanistického hľadiska je pre budúcnosť dôležité pri návrhu rozvoja mesta v existujúcej i navrhovanej štruktúre vychádzať z nasledujúcich podmienok:

- pri umiestňovaní stavieb klásť dôraz na zachovanie pôvodnej parcelácie,
- zastavovacími podmienkami udržať ráz ucelených súborov stavieb a tak zachovať ich kompaktné pôsobenie v uličnom priestore,
- neumiestňovať realizáciu stavieb okrem zástavby na urbanisticky navrhovaných územiach v ÚPN-M Turany,
- klásť dôraz na drobné merítka stavieb hlavne v existujúcej zástavbe, prípadne v súboroch nových stavieb.

B.5.2 ZÁKLADNÁ KONCEPCIA PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA

B.5.2.1 Súčasná krajinná štruktúra

Základné údaje

Súčasná krajinná štruktúra) odráža aktuálny stav využitia krajiny v záujmovom území. Hodnotí sa zastúpenie a plošná rozloha jednotlivých prvkov krajinnej štruktúry, ako aj ich charakter (prvky prírodné, človekom pozmenené, umelé).

Výmery pôdy v k.ú. mesta Turany m²

Názov ukazovateľa	Rok 2015
Celková výmera územia obce – mesta	46 747 284
Poľnohospodárska pôda - spolu	17 581 804
Poľnohospodárska pôda - orná pôda	6 410 345
Poľnohospodárska pôda - chmeľnica	0
Poľnohospodárska pôda - vinica	0
Poľnohospodárska pôda - záhrada	578 481
Poľnohospodárska pôda - ovocný sad	34 619
Poľnohospodárska pôda - trvalý trávny porast	10 558 359
Nepoľnohospodárska pôda – spolu	29 165 480
Nepoľnohospodárska pôda - lesný pozemok	22 446 780
Nepoľnohospodárska pôda - vodná plocha	1 320 728
Nepoľnohospodárska pôda - zastavaná plocha a nádvorie	2 363 171
Nepoľnohospodárska pôda - ostatná plocha	3 034 801

Nezastavané plochy

Lesné pozemky

Lesné porasty sa nachádzajú v súvislom celku v pohorí Malá Fatra. Celková výmera lesných pozemkov je 2 067,94 ha. Výmeru a drevinové zloženie zastupuje (zdroj <http://gis.nlc.sk.org/lgis/>), stav k 18.10.2016:

▪ Agát	2,97 ha	0,14 %
▪ Borovica	9,46 ha	0,46 %
▪ Breza	48,25 ha	2,33 %
▪ Buk	993,27 ha	48,03 %
▪ Dub	5,83 ha	0,28 %
▪ Hrab	1,53 ha	0,07 %
▪ Jaseň	1,93 ha	0,09 %

▪ Jedľa	58,12 ha	2,81 %
▪ Jelša	92,39 ha	4,47 %
▪ Kosodrevina	190,46 ha	9,21 %
▪ Ostatné listnaté	39,16 ha	1,89 %
▪ Smrek	594,67 ha	28,76 %
▪ Smrekovec	8,12 ha	0,39 %
▪ Topoľ	6,11 ha	0,30 %
▪ Vŕba	0,53 ha	0,03 %

Hospodárenie v lesoch zaradených do LHC Jánošíkovo zabezpečujú nasledovné spoločenstvá vlastníkov pozemkov:

- Turany – Pozemkové spoločenstvo.
- URBÁR Turany, Pasienkové spoločenstvo, pozemkové spoločenstvo Turany.
- Komposesorát a súkromní vlastníci.

Lúky a pasienky

Nachádzajú sa v podhorí, v mozaike s nelesnou drevinovou vegetáciou, na nive Váhu, aj vo vysokohorských polohách nad hranicou lesa. Prirodzené lúky s výskytom biotopov európskeho a národného významu boli zaznamenané v lokalite Horné a Dolné stráne, Matejkovo. Meliorované lúky a zatravnené plochy ornej pôdy sú v lokalitách Váňovo, Stráže, Dedinské, Hoľove lúky, Na lazoch, Na kopec. Vlhké lúky sa nachádzajú v nive Váhu v lokalite Blažovo, Dubová, Horná Úbláč.

Vo vyšších polohách majú extenzívny charakter, v niektorých lokalizáciách podliehajú sukcesným procesom, v nižších polohách sa využívajú ako jednokosné, alebo dvojkosné lúky, porasty sú čiastočne intenzifikované. Zatravnená je tiež významná časť ornej pôdy, kde sa nachádzajú prevažne intenzívne trávne porasty s vysokou krmovinárskou hodnotou a nižšou biodiverzitou.

Vysokohorské trávne porasty - alpske lúky tvoria špecifické biotopy, ktoré sú zaradené do biotopov európskeho a národného významu. Najvhodnejším spôsobom ich využívania a udržiavania je spásanie ovcami.

Orná pôda

Orná pôda sa vyskytuje na rovinných častiach katastra, kde sa využíva na pestovanie pšenice, jačmeňa, raže, repky, silážnej kukurice, zemiakov a ľanu, v menšej miere na pestovanie krmovín. Tvorí veľké bloky s nižším zastúpením krajinej zelene. V území je orná pôda atakovaná zámermi na ťažbu štrkopieskov, výstavby ciest a diaľnice, rozširovanie zastavaného územia a výstavbu infaštruktúry. Maloplošne obhospodarovaná orná pôda tvorí pásové polia v okolí zastavaného územia.

Sady a záhrady

Vyskytujú sa v intraviláne v okolí rodinných domov, časť záhrad a sadov sa využíva na pestovanie plodín, časť už má len okrasný a rekreačný charakter. Z ovocných drevín sa darí najmä jablkám, hruškám a slivkám. V niektorých lokalitách sa darí i hroznu, marhuliam a broskyňam. Plochy sadov sa nachádzajú v lokalite Černík – Kubiancovo.

Medzi sady a záhrady je možné zaradiť aj záhradkové osady Ráztoka a Pod Kopcom.

Vodné toky a plochy

Najvýznamnejším vodným tokom je rieka Váh, ktorý predstavuje typickú podhorskú rieku (hyporitrál, eipotamal) s prudými úsekmi a perejnatými hlbčinami. Tok strieda kratšie prudé úseky s dlhšími hlbšími tíšinami, Tok je typický svojím stredohorským režimom. Prietok je značne rozkolísaný. Od roku 1956 je väčšinový prietok ($30 - 210 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$, priemerne asi $70 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$) odvádzaný v Krpeľanoch do derivačného kanála cez hydroenergetickú sústavu Krpeľany – Sučany – Lipovec. Uvedený kanál ústi do Váhu pri Dubnej skale. V starom koryte ostáva len sanitárny prietok Q364 (najmenej $3 - 5 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$).

Krpeľiansky kanál bol postavený ako výsledná alternatíva ktorá riešila tok Váhu tzv. kombinovaným typom - riečny s kanálovým. Výstavba na kaskáde – prírodný kanál od elektrárne v Krpeľanoch po elektrárňu v Sučanoch sa začala v roku 1951. Výstavba vodných energetických diel (Krpeľany – Sučany) si vyžiadala preložku železničnej trate ČSD od Turianskej stanice po Kraľovnínsky tunel. Bola ukončená v roku 1956. Pravostranný derivačný kanál Váhu odvádzajúca vážsku vodu pre energetické spracovanie na dĺžke km 17,2 km cez energetickú sústavu Krpeľany – Sučany – Lipovec. Je to umelý vodný útvar lichobežníkového profilu so silne synantropizovanými prvkami. Jeho kapacita je $210 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$. Korytotvorný proces je nevýrazný až žiadny.

Potok Studenec je pravostranný prítok Váhu, meria 9 km. Tok v strednom úseku bol upravený s niekoľkými stabilizačnými stupňami, nad kanálom je vybudovaný polder. Preteká popod Krpeliansky kanál, ďalej centrom mesta Turany, kde bola zrealizovaná úprava koryta v rámci intravilánu a vlieva sa do Váhu.

Medzi menšie toky v území patria Zaťkovský potok a Kubalov potok.

Významné vodné plochy tvoria vyťažené jamy – štrkoviská, z ktorých staršie sukcesiou nadobúdajú poloprírodný charakter a využívajú sa najmä ako rybárske revíry.

Nelesná drevinová vegetácia

Kriačiny a spoločenstvá medzí a krovinných zárastov majú významné plošné rozšírenie. Rozsiahle plochy sa nachádzajú v podhorí Malej Fatry, kotlinová časť územia je na nelesnú drevinovú vegetáciu chudobnejšia. Predstavujú ju predovšetkým brehové porasty a sprievodná vegetácia ciest.

Zastavané plochy

Plochy bývania a občianskej vybavenosti

Vlastnú zástavbu možno v centrálnej časti charakterizovať ako súvislú a pomerne kompaktnú. Prevažne sa nachádza v údolnej nive medzi pravým brehom pôvodného koryta rieky Váh a Vážskym kanálom. Južným okrajom mesta, jeho zastavaného územia (za hranicou k.ú.), prechádza diaľnica D1. Cez mesto je vedie cesta I/18 a dvojkoľajová elektrifikovaná železničná trať č.180. Menšie samostatné časti sa nachádzajú mimo tohto územia. Ide o:

- územie so zástavbou s prevládajúcou rekreačnou funkciou spadajúce do OP NP Malá Fatra v lokalite Trusalová na východnom okraji k.ú. mesta,
- malé obytné územie na severnom okraji zastavaného územia za Vážskym kanálom v lokalite Černík s prevládajúcou IBV (oddelené od pôvodnej obce výstavbou krpelianskeho kanála),
- malé územie na so záhradkovou osadou a IBV za Vážskym kanálom v lokalite Pod Kopcom,
- malé obytné územie s IBV na západnom okraji k.ú. za Vážskym kanálom v lokalite Zábrehy,
- malé obytné územie na východnom okraji k.ú., pri obci Krpelany a pri žel. trati č.180 v lokalite Dielec,
- malé územie na južnom okraji k.ú. so záhradkovou osadou za pôvodným korytom Váhu v lokalite Ráztoka,

Základom urbanistickej kompozície sídla je jeho líniová (historická) os sledujúca hlavnú obslužnú komunikáciu prechádzajúcu mestom, ul. Oloboditeľov, s rozvíjajúcim sa centrom pri tejto ceste v polohe s obecným úradom, kostolmi, poštou, obchodnou vybavenosťou. Priestor pre umiestnenie centra bol umelo vytvorený realizovanými asanáciami pôvodných RD s hospodárskymi stavbami, asanáciami ostatných stavieb akými bola napr. evanjelická škola. Za kompozičné dominanty na tejto osi je nutné považovať veže r.k. kostola zasvätený sv. Gálovi a ev. kostola, ktoré zároveň identifikujú umelo založené námestie v formujúcom centre mesta. Do kompozície mesta Turany výrazne vstupujú objekty výškových stavieb HBV v miestnej časti Mesto – juh.

V meste Turany sa nachádza vysoko diverzifikovaná občianska vybavenosť, ktorú reprezentuje mestský úrad, pošta a poštová banka, klub dôchodcov, rímskokatolícky kostol, rímskokatolícky farský úrad, evanjelický kostol, evanjelický farský úrad, hostinec Kriváň, čerpacia stanica pohonných hmôt, športová strelnica, kultúrne centrum, požiarna zbrojnica, dve materské školy, základná škola, spojená stredná odborná škola, dva športové areály, dom služieb, tri zdravotné strediská, knižnica, niekoľko predajní potravinárskeho a zmiešaného tovaru, niekoľko predajní špecializovaného a nepotravinárskeho tovaru, motorest AutoAles, Autocamping, rekreačné zariadenie odborov Trusalová, viacero pohostinských zariadení, niekoľko prevádzok nevýrobných služieb, dva cintoríny, dom smútku a miestne kultúrne centrum s mestským múzeom

Na území mestae sa nachádza národná kultúrna pamiatka, ktorá je evidovaná v Ústrednom zozname pamiatkového fondu Slovenskej republiky - Rímsko – katolícky kostol sv. Gála s areálom.

Špecifické územie - Areál Ministerstva obrany SR (ďalej len „MO SR“)

V katastri mesta sú v lokalite Dedinské, Dúbravy, Hulková, Kostolná a Rúbane zriadené vojenské priestory. Medzi existujúce objekty Ministerstva obrany SR vo vojenskej správe Agentúry správy majetku Detašovaného pracoviska Stred Banská Bystrica patrí:

- tankodrom,
- tanková prípravná strelnica,
- posádková strelnica.

Vojenské priestory, ako špecifické územie, nie sú voľne prístupné pre verejnosť.

Priemyselné plochy

Priemyselná výroba bola v minulosti zastúpená hlavne výrobným závodom Drevina na spracovanie drevnej hmoty a výrobky z nej, ktorá však v súčasnosti je v obmedzenej prevádzke (Nová Drevina). Drevina v období 20 stor. až do roku 2010 predstavovala rozhodujúci subjekt v portfóliu výrobných priemyselných prevádzok v meste Turany.

Okrem týchto prevádzok v súčasnosti je v meste niekoľko ďalších prevádzok v oblasti výroby a výrobných služieb rozptýlené v meste v rámci obytnej výstavby.

Priemyselná výroba je v meste sústredená do dvoch polôch. Najväčšiu plochu zaberá areál bývalej Dreviny, umiestnenej na južnom okraji mesta v rámci miestnej časti Mesto juh na hranici k.ú., v ktorej vybudovanú infraštruktúru využívajú na priemyselné prevádzky nasledovné subjekty Chyžbet s.r.o. (výroba betónových dielcov), Staton s.r.o. (strojárská výroba), Nová Drevina (drevárska výroba) a ďalšie menšie výrobné prevádzky. Využitie plochy súčasného areálu je na cca 50%. Druhý rozvíjajúci sa areál sa nachádza pri ceste 1/18 v lokalite – miestnej časti Pod Mancovo, v ktorej sa v súčasnosti nachádza výrobná prevádzka TEAM INDUSTRIES (strojárská výroba).

Ťažobné areály

V nive Váhu sa nachádzajú zásoby štrkopieskov. V katastri mesta Turany nachádzajú ložiská nevyhradeného nerastu – štrkopiesky a piesky:

- ložisko ev. č. 4549 – Turany – Drevina, štrkopiesky a piesky, Chyžbet Sk, s.r.o. Turany,
- ložisko ev. č. 4575 – Turany, štrkopiesky a piesky, Chyžbet Sk, s.r.o. Turany,
- ložisko ev. č. 4735 – Turany – Záblatie, štrkopiesky a piesky, Váhostav – Sk, a.s., Bratislava.

Do ÚPN-M Turany boli zakreslené požiadavky vyplývajúce z procesu prerokovania, z odpovedí po oznámení o začatí obstarávania ÚPN-M Turany premietnuté do Zadania pre ÚPN-M Turany:

- Stavba Pásová doprava a skladovanie kameniva za kanálom (s dočasným záberom PP) a Zemník s ťažobnou plochou (plocha už vyňatá z PP)

Poľnohospodárske areály

V k.ú. Turany obhospodaruje poľnohospodársku pôdu agropodnik AFG Turčianske Teplice. Na území mesta sa nachádza hospodársky dvor AFG - Turany. Poľnohospodárska výroba v k.ú. je zameraná predovšetkým na obhospodarovanie lúk a pasienkov a pôvodne aj na živočíšnu výrobu. V súčasnosti nie je prevádzkovaná živočíšna výroba.

Rekreačné a športové plochy

Rekreačné plochy sa nachádzajú v lokalite Trusalová, ktorá je riešená ako komplexné stredisko rekreácie a CR celoštátneho významu pre rozvoj voľného i viazaného cestovného ruchu a predstavuje samostatnú miestnu časť mesta – Turany-Trusalová. Turany sa stali východiskovým centrom rekreačného krajinného celku Krivánska Malá Fatra. Oblasť južných svahov Krivánskej Malej Fatry má mimoriadne danosti a podmienky pre rozvoj CR, rekreácie a turizmu a rekreačného športu s celoročným využitím. Okrem zariadenia autokempingu a služieb sa v oblasti nachádza cca 70 súkromných rekreačných chát ICHR.

V Turanoch sa v súčasnosti nachádzajú dva športové areály a športová strelnica. Obidva areály sa nachádzajú v miestnej časti Mesto sever a majú 400m atletickú dráhu a futbalové ihrisko. Športový areál pri SSOŠ má vybudované zariadenie aj pre ľahkoatletické disciplíny (skoky, vrhy). Starší areál (pri ceste 1/18) je v súčasnosti menej využívaný, skôr len na tréningové účely.

V území sú zriadené 2 záhradkové osady – v miestnej časti Černík na svernom okraji zastavaného územia a za Váhom v miestnej časti Ráztoka na južnom okraji k.ú. mesta. Záhradkové osady zaraďujeme medzi rekreačné plochy.

Dopravná infraštruktúra

Cestná infraštruktúra

Dopravne sú Turany napojené na cestu I/18 prostredníctvom ciest III. triedy III/2138 a III/2133. Cesta I/18 obchádza centrum mesta (miestnu časť Mesto sever) severným obchvatom a pripája sa na diaľnicu D1 na východnom okraji k.ú. mesta mimoúrovňovou križovatkou. Cesta I/18 tvorí hlavnú dopravnú tepnu v smere západ – východ, je zároveň súčasťou cestnej siete medzinárodného významu s označeniami „E50“, „TEM“ (Transeurópska magistrála) a „TINA“ (Multimodálny koridor).

Južným okrajom Turian vedie diaľnica D1. Pripojenie mesta na diaľnicu je v polohe križovatky D1/cesta 1/18. Križovatka sa nachádza na východnom okraji k.ú. mesta Turany. Pokračovanie diaľnice D1 od križovatky nie je v území presne stanovené, prebieha posudzovanie vplyvov na životné

prostredie. Do úvahy prichádzajú dva varianty – pokračovanie smerom na Šútovo (úžinový variant) alebo realizácia novej križovatky Turany 2 a pokračovanie smerom na Krpeľany (tunelový variant).

Železničná infraštruktúra

Turany ležia na dopravnej sieti krajín EÚ: Multimodálny koridor, vetva č. Va, zároveň súčasť koridorových sietí TEN-T (Panaeurópska dopravná sieť), Viedeň – štátna hranica SR / Rakúsko – Bratislava – Trenčín – Žilina – Košice – štátna hranica SR / Ukrajina – Užhorod v trase študovanej vysokorychlostnej trate (ďalej len „VRT“), diaľnice D1, modernizovaných železničných tratí č. 120, 180. Na železničnej trati č. 180 je ako strategický cieľ ŽSR plánovaná modernizácia na traťovú rýchlosť 160km/hod, ako súčasť prioritného záujmu EÚ č.23 v zmysle schválenej Konceptie rozvoja železničných ciest č. 963/2001.

Turany rozdeľuje železničná trať č.180 Žilina – Košice, ktorá má v meste železničnú zastávku a prostredníctvom železničnej vlečky vyvedenej zo železničnej stanice je pripojený priemyselný areál pôvodnej Dreviny.

Z hľadiska rozvojových zámerov ŽSR je plánovaná modernizácia železničnej trate č. 180 prechádzajúcej k.ú. Turany na návrhovú rýchlosť 160 km/hod.

Technická infraštruktúra

Vodné hospodárstvo

Zásobovania pitnou vodou pre mesto Turany skupinovým vodovodom (pre obce Podhradie, Nolčovo a mesto Turany) je v správe TurVod a.s. z vodného zdroja prameň Dolina v k.ú obce Podhradie.

Odpadové vody v meste Turany sú odvádzané spoločnou verejnou kanalizáciou mesta v správe Turčianskej vodárenskej spoločnosti, a.s. Martin. Kanalizačná sieť profilu DN 300 bola vybudovaná v rámci projektu ISPA „Kanalizácia a ČOV v meste Martin a regióne Dolný Turiec“, spolufinancovaného z eurofondov. Splaškové odpadové vody sú prečerpávané do Sučian a odtiaľ do ČOV Vrútky.

Energetická infraštruktúra

V záujmovom území mesta Turany sa v súčasnosti nachádza distribučná plynárenská sieť - VTL plynovod DN 150 PN 2,5 MPa, VTL prípojka pre RS Železničná DN 150 PN 2,5 MPa, STL plynovod - prepoj do obce Krpeľany, Nolčovo DN 160 PN 0,4 MPa

Zdrojom zásobovania mesta zemným plynom je RS1 3000 Železničná a RS2 5000 Sadová, ktorá slúži aj pre zásobovanie zemným plynom obec Nolčovo, Krpeľany, Ratkovo, Šútovo a sú prepojené distribučnou sieťou STL s prevádzkovým tlakom do 100 k Pa.

Koridory diaľkových elektrických vedení vyžadujú rozľahlé priesečky v lesoch a majú negatívny dopad na krajinný obraz. Katastrom mesta Turany prechádzajú vonkajšie nadzemné VVN 110 kV elektrické vedenia:

- 2x110 kV č. 7735 a 7736 na smere VE Sučany – Kraľovany – Istebné
- 2x110 kV č. 7856-7857 VE Sučany - Krpeľany
- 2x110 kV č. 7808 (aktuálne 110 kV rozvod je zrekonštruovaný na 22 kV systém – ako posilňovacie VN vedenie zaústené do 22 kV linky č. 210)

V riešenom území je situovaná vzdušná 22 kV sieť, vyvedená z transformovne 110/22 kV ŽOS Vrútky. Riešené územie obce je zásobované elektrickou energiou po 22 kV vedení číslo 210 vyvedené z transformovne 110/22 kV ŽOS Vrútky s prepojením na TR Kraľovany.

Zásobovanie riešeného územia obce elektrickou energiou je zabezpečované po VN rozvodu č. 210 a z prebudovaného 110 kV vedenia na 22 kV systém ako posilňovacieho VN rozvodu linky č. 210.

B.5.2.2 Urbanistické členenie a usporiadanie územia

Zaradenie mesta v sídelnej štruktúre

Mesto Turany prirodzene spadá do urbanistického obvodu okresného mesta Martin - z hľadiska centier osídlenia podľa ÚPN-VÚC ŽK centrum prvej skupiny s nadregionálnym až celoštátnym významom. Nachádza sa na žilinsko – podtatranskej osi prvého stupňa, ktorá spája Žilinu, Martin s Tatrmi. Na tejto osi, v martinskom okrese, leží aj mesto Turany a tiež mesto Vrútky a obec Sučany, ktoré vďaka svojej polohe majú výrazný rozvojový potenciál.

Mesto Turany svojou polohou a administratívnym začlenením (k.ú.Turany) patrí do Žilinského kraja, okresu Martin. Mesto Turany sa nachádza sa v centrálnej časti Žilinského kraja.

V rámci okresu Martin sa nachádza mesto Turany v intenzívne urbanizovanom priestore na severe okresu Martin, ktorý predstavuje aglomerácia mesta Martin v jej jadre a prímestskom pásme zahŕňajúce rozhodujúce sídla Martin, Vrútky, Sučany, Turany. Mesto Turany je súčasťou rozhodujúceho urbanizovaného pásu tvoreného sídlami v údolí dolného toku rieky Turiec a rieky Váh, s obytnou, rekreačnou a výrobnou funkciou.

Turany patria medzi sídla s vyváženou polyfunkčnou štruktúrou a diverzifikovanou ekonomickou základňou.

Základné priestorové členenie a usporiadanie riešeného územia

Riešené územie možno priestorovo rozčleniť nasledovne:

A Jadrová časť mesta

Urbanizované územie a rozvojové plochy medzi riekou Váh a Krpelianským kanálom, v ktorom sa nachádzajú centrum mesta, plochy bývania, občianska vybavenosť a výrobné plochy. Ide o časť katastrálneho územia Turany pozostávajúceho zo severnej a južnej mestskej časti, ktoré sú vzájomne oddelené železničnou traťou č. 180. Rozhodujúca zástavba mesta je kompaktná.

B Urbanizované plochy

Sú plochy ležiace za pravým brehom Krpelianského kanála s funkciou bývania v rodinných domoch v lokalitách Zábrehy, Pod Kopcom, Černík a Dielec a s funkciou výroby v lokalite Pod Mancovom.

C Rekreačné priestory

Rekreačné priestory členíme v k.ú. mesta na Stredisko rekreácie a turizmu Trusalová, ako rekreačný priestor celoštátneho významu, existujúce vodné plochy a ich okolie ako rekreačné priestory miestneho až regionálneho významu a Záhradkárske osady Pod Kopcom a Ráztoka ako rekreačné priestory miestneho významu.

D Koridory nadradenej dopravnej infraštruktúry

Plochy a zariadenie v k.ú. mesta prislúchajúce k cestnej infraštruktúre cesta 1/18, D1 a infraštruktúre železničných tratí – žel. trať č.180.

E Poľnohospodárska krajina

Plochy v k.ú mesta s prevládajúcim využívaním na poľnohospodársku výrobu.

F Územie Národného parku Malá Fatra

Plochy v k.ú. mesta zahrňajúce územie NP Malá Fatra s prevažne zvýšenou funkciou ochrany prírody a krajiny.

Uplatnené funkčné plochy v priestorovom členení územia

V riešenom území sú umiestnené a uplatňujú nasledovné plochy. Uvedené plochy sú označované tak ako v textovej i v grafickej časti ÚPN-M Turany.

Obytné plochy

- B1** - Obytné plochy IBV
- B2** - Obytné plochy HBV

Plochy cintorínov

- C1** - Plochy cintorínov

Plochy dopravných zariadení

- D1** - Plochy a trasy nadradenej cestnej siete
- D2** - Plochy a trasy nadradenej železničnej dopravy

Polyfunkčné plochy

- F1** - Polyfunkčné plochy – zmiešané územie bývania a občianskeho vybavenia

Lesná krajina

- L1** - Lesná krajina (s hospodárskymi lesmi a ochrannými lesmi)

Plochy občianskeho vybavenia

- O1** - Plochy občianskeho vybavenia

Poľnohospodárska krajina

- P1** - Poľnohospodárska krajina v údolnej nive
- P2** - Poľnohospodárska podhorská krajina

Plochy rekreácie

- R1** - Plochy rekreácie a turizmu (zmiešané územie viazaného a voľného cestovného ruchu)
- R2** - Plochy rekreácie vo viazanom cestovnom ruchu
- R3** - Plochy rekreácie bez umiestnenia nadzemnej výstavby

Športové plochy

- Š1** - Športové plochy a zariadenia telovýchovy
- Š2** - Športové plochy pre nesúťažný šport

Plochy technickej vybavenosti

- T1** - Plochy a zariadenia technickej vybavenosti

Plochy výroby

- V1** - Plochy priemyslu (výroba, sklady, logistické centrá, výrobné služby)
- V2** - Plochy a zariadenia poľnohospodárskej výroby

Plochy zelene

- Z1** - Plochy verejnej parkovej zelene
- Z2** - Plochy ostatnej verejnej zelene a izolačná zeleň
- Z3** - Plochy súkromnej zelene
- Z4** - Plochy záhradkových osád

Špecifické plochy

- X1** - Výcvikové plochy MO SR

Priestorové členenie jednotlivých urbanistických častí mesta

A JADROVÁ ČASŤ MESTA

A.1 m. č. MESTO I. — dielčia miestna časť ťažiskovej časti sídla severne od železničnej trate (medzi žel. traťou 180 a Vážskym kanálom).

Do tejto vymedzenej časti územia spadajú nasledovné urbanistické funkčné plochy:

- B1** - Obytné plochy IBV
- C1** - Plochy cintorínov
- D1** - Plochy a trasy nadradenej cestnej siete
- D2** - Plochy a trasy nadradenej železničnej dopravy
- F1** - Polyfunkčné plochy – zmiešané územie bývania a občianskeho vybavenia
- O1** - Plochy občianskeho vybavenia
- L1** - Poľnohospodárska krajina v údolnej nive
- Š1** - Športové plochy a zariadenia telovýchovy
- Š2** - Športové plochy pre nesúťažný šport
- V1** - Plochy priemyslu (výroba, sklady, logistické centrá, výrobné služby)
- V2** - Plochy a zariadenia poľnohospodárskej výroby
- Z1** - Plochy verejnej parkovej zelene
- Z2** - Plochy ostatnej verejnej zelene
- Z3** - Plochy súkromnej zelene

A.2. m.č. MESTO II. – dielčia časť ťažiskovej časti sídla južne od železničnej trate (medzi žel. traťou 180 a pravým brehom rieky Váh, jej pôvodného koryta).

Do tejto vymedzenej časti územia spadajú nasledovné urbanistické funkčné plochy:

- B1** - Obytné plochy IBV
- B2** - Obytné plochy HBV
- C1** - Plochy cintorínov
- D2** - Plochy a trasy nadradenej železničnej dopravy
- O1** - Plochy občianskeho vybavenia
- Š2** - Športové plochy pre nesúťažný šport
- V1** - Plochy priemyslu zmiešané (výroba, sklady, logistické centrá, výrobné služby)
- Z1** - Plochy verejnej parkovej zelene
- Z2** - Plochy ostatnej verejnej zelene
- Z3** - Plochy súkromnej zelene

V Jadrovej časti mesta a príslušných rozvojových plochách je v ÚPN-M riešený predovšetkým rozvoj funkcie bývania, ďalej rozvoj základnej i vyššej občianskej vybavenosti s posilnením významu centra mesta, priemyselnej výroby prevažne intenzifikáciou existujúcich areálov, športu s dôrazom na vytvorenie podmienok pre umiestnenie abscentujúcich zariadení a verejnej zelene. Na výrobných plochách umiestňovať prevádzky bez negatívnych vplyvov na obytné územie

B URBANIZOVANÉ PLOCHY

B.1. m.č. POD MANCOVOM - malá priemyselná zástavba na východnom okraji zastavaného územia s prevládajúcou výrobnou funkciou v lokalite POD MANCOVOM,

Do tejto vymedzenej časti územia spadajú nasledovné urbanistické jednotky:

- B1** - Obytné plochy IBV
- D1** - Plochy a trasy nadradenej cestnej siete
- F1** - Polyfunkčné plochy – zmiešané územie bývania a občianskeho vybavenia
- V1** - Plochy priemyslu zmiešané (výroba, sklady, logistické centrá, výrobné služby)
- Z2** - Plochy ostatnej verejnej zelene a izolačná zeleň

B.2. m.č. ČERNÍK - malé obytné územie na severnom okraji zastavaného územia za Vážskym kanálom v lokalite ČERNÍK s prevládajúcou IBV (oddelené od pôvodnej obce výstavbou vážskeho kanála),

Do tejto vymedzenej časti územia spadajú nasledovné urbanistické funkčné plochy:

- B1** - Obytné plochy IBV
- Š1** - Športové plochy a zariadenia telovýchovy
- T1** - Plochy a zariadenia technickej vybavenosti
- Z2** - Plochy ostatnej verejnej zelene a izolačná zeleň
- Z3** - Plochy súkromnej zelene

B.3. m.č. POD KOPCOM - malé územie IBV za Vážskym kanálom v lokalite POD KOPCOM,

Do tejto vymedzenej časti územia spadajú nasledovné urbanistické jednotky:

- B1** - Obytné plochy IBV
- Z2** - Plochy ostatnej verejnej zelene
- Z3** - Plochy súkromnej zelene
- Z4** - Plochy záhradkových osád

B.4. m.č. ZÁBREHY - malé obytné územie s IBV na západnom okraji k.ú. za Vážskym kanálom v lokalite ZÁBREHY,

Do tejto vymedzenej časti územia spadajú nasledovné urbanistické funkčné plochy:

- B1** - Obytné plochy IBV
- V1** - Plochy priemyslu zmiešané (výroba, sklady, logistické centrá, výrobné služby)
- Z2** - Plochy ostatnej verejnej zelene a izolačná zeleň
- Z3** - Plochy súkromnej zelene

B.5. m.č. DIELEC - malé obytné územie na východnom okraji k.ú., pri obci Krpeľany a pri žel. trati č.180 v lokalite DIELEC.

Do tejto vymedzenej časti územia spadajú nasledovné urbanistické funkčné plochy:

- B1** - Obytné plochy IBV
- Š2** - Športové plochy pre nesúťažný šport
- V1** - Plochy priemyslu zmiešané (výroba, sklady, logistické centrá, výrobné služby)
- Z2** - Plochy ostatnej verejnej zelene a izolačná zeleň
- Z3** - Plochy súkromnej zelene

Na Urbanizovaných plochách so založeným bývaním je riešený obmedzený rozvoj bývania vo forme IBV a pri ceste 1/18 rozvoj priemyslu a skladového hospodárstva (logistické centrá).

C REKREAČNÉ PRIESTORY

C.1. m.č. TRUSALOVÁ - časť mesta severne od cesty 1/18 spadajúca do OP NP Malá Fatra s prevládajúcou rekreačnou funkciou vo viazanom i voľnom cestovnom ruchu ako stredisko rekreácie a turizmu regionálneho až celoštátneho významu.

Do tejto vymedzenej časti územia spadajú nasledovné urbanistické funkčné plochy:

- B1** - Obytné plochy IBV

- O1** - Plochy občianskeho vybavenia
- R1** - Plochy rekreácie a turizmu (zmiešané územie viazaného a voľného cestovného ruchu)
- R2** - Plochy rekreácie vo viazanom cestovnom ruchu
- R3** - Plochy rekreácie bez umiestnenia nadzemnej výstavby
- Š1** - Športové plochy a zariadenia telovýchovy
- Z2** - Plochy ostatnej verejnej zelene a izolačná zeleň

C.2. m.č. POD KOPCOM - časť v miestnej časti za kanálom Váh naväzujúca na obytnú časť so záhradkovou osadou.

Do tejto vymedzenej časti územia spadajú nasledovné urbanistické funkčné plochy:

- Z4** - Plochy záhradkových osád

C.3. m.č. RÁZTOKA - časť mesta - malé územie na južnom okraji k.ú. so záhradkovou osadou RÁZTOKA za pôvodným korytom Váhu.

Do tejto vymedzenej časti územia spadajú nasledovné urbanistické funkčné plochy:

- Z4** - Plochy záhradkových osád

C.4. m.č. ZÁBLATIE - malé územie na západnom okraji medzi Vážskym kanálom a cestou I/18 v kontakte s k.ú. Sučany s navrhovaným rekreačným využívaním.

Do tejto vymedzenej časti územia spadajú nasledovné urbanistické funkčné plochy:

- R1** - Plochy rekreácie vo viazanom cestovnom ruchu
- R2** - Plochy rekreácie vo voľnom cestovnom ruchu
- Z2** - Plochy ostatnej verejnej zelene a izolačná zeleň

V Rekreačných priestoroch je predovšetkým riešený rozvoj Strediska rekreácie a turizmu celoštátneho významu Trusalová v súlade so schválenou koncepciou a zámermi v ÚPN-VÚC ŽK tiež sa na rekreačné účely navrhuje na využívanie potenciál existujúcich vodných plôch a zachovávať existujúce plochy a zariadenia rekreácie miestneho významu.

D KORIDORY NADRADENEJ DOPRAVNEJ INFRAŠTRUKTÚRY

Do týchto vymedzených plôch územia spadá nasledovná technická infraštruktúra:

- **Dialnica D1**, koridor dialnice D1 – úsek Dubná skala – Turany v k.ú Turany
- **Dialnica D1**, koridory územnej rezervy D1 – úsek Turany – Hubová (južný variant a úžinový variant ako územné rezervy v k.ú Turany),
- **Železničná trať č.180** Žilina – Košice, koridor úseku v k.ú. Turany,
- **Cesta 1/18**, úsekykoridoru cesty I/18 v zastavanom území m.č. Mesto a mimo zastavaného územia v k.ú.Turany.

Do tejto vymedzenej časti územia spadajú nasledovné urbanistické funkčné plochy:

- D1** - Plochy a trasy nadradenej cestnej siete
- D2** - Plochy a trasy nadradenej železničnej dopravy
- Z2** - Plochy ostatnej verejnej zelene a izolačná zeleň

Riešenie akceptuje súčasný stav v trasovaní a umiestnení Koridorov nadradenej cestnej a železničnej dopravy, považuje ho za stabilizovaný a tiež chráni koridor s územnou rezervou pre pokračovanie výstavby D1 v trase a úseku Turany – Hubová aj s alternatívou (tunel Korbelka).

E POĽNOHOSPODÁRSKA KRAJINA

Poľnohospodárska krajina je tvorená prevažne plochami poľnohospodárskej pôdy, s menšími enklávami lesných a nelesných porastov mimo zastavaného územia mesta a jeho miestnych častí a špecifického územia na západnom okraji k.ú. ako výcvikové priestory streľby Ministerstva obrany SR (ďalej len „MO SR). Do tohto územia spadajú aj vodné toky a plochy a tiež nadradená technická infraštruktúra.

Na plochách poľnohospodárskej krajiny evidujeme:

- plochy PP evidované ako orná pôda,
- plochy PP evidované ako lúky a pasienky,
- plochy LPF
- plochy nelesnej drevinovej vegetácie
- plochy vodných tokov a vodných plôch
- špecifické plochy – výcvikové priestory MO SR

Do týchto vymedzených plôch územia spadajú nasledovné urbanistické krajinné celky:

- juhozápadný segment krajiny, vymedzený Vážskym kanálom, západným okrajom zastavaného územia mesta a z juhu pôvodným korytom Váhu a zo západu k.ú. s obcou Sučany. Územie spadá do OP NP Malá Fatra. Pretína ho cesta 1/18. Geomorfologicky je zaradené do podcelku Turčianske nivy.

- juhovýchodný segment krajiny, vymedzený cestou 1/18, z východu katastrálnymi hranicami obcí Ratkovo a Krpeľany, z juhu katastrálnou hranicou obce Nolčovo a pôvodným korytom Váhu. Územie pretínajú koridory D1, žel. trať č.180 a Vážsky kanál. Geomorfologicky je zaradené do podcelku Turčianske nivy.

- severný segment krajiny, vymedzený z juhu Vážskym kanálom a cestou 1/18 s enklávou m.č. Trusalová, z východu katastrálnymi hranicami obcí Ratkovo a Šútovo, zo severu hranicou NP Malá Fatra a zo západu katastrálnou hranicou obce Sučany. Vymedzené územie na západnom okraji obmedzuje výcvikové plochy MO SR. Celý severný segment sa nachádza v OP NP Malá Fatra. Geomorfologicky je zaradené do podcelku Krivánska Malá Fatra.

V rámci poľnohospodárskej krajiny segmentu E2 evidujeme nasledovnú miestnu časť mesta:

- m.č. STRELNICA MO SR – časť mesta, územie na západnom okraji k.ú. s dopravnou a priestorovou väzbou na obdobné funkčné využívanie spadajúce do k.ú. Sučany ako špecifické územie pre výcvikový priestor streľby MO SR.

Do tejto vymedzenej časti územia spadajú nasledovné urbanistické funkčné plochy:

- E1** - Poľnohospodárska krajina v údolnej nive
- E2** - Poľnohospodárska podhorská krajina
- X1** - Výcvikové plochy MO SR

ÚPN-M rieši a chráni Poľnohospodársku krajinu v rozhodujúcich segmentoch krajiny tvorenú prevažne plochami s PP so zameraním na obhospodarovanie ornej pôdy, lúk a pasienkov ako hlavnú funkciu a rieši v území doplnkovú rekreačnú funkciu zameranú na realizáciu peších vychádzkových a turistických chodníkov, cykloturistických trás a lyžiarskych bežeckých tratí. Akceptuje v území umiestnené výcvikové priestory MO SR.

F ÚZEMIE NÁRODNÉHO PARKU MALÁ FATRA

F1 – NP Malá Fatra reprezentovaný súvislými plochami lesov a subalpínskych lúk nad ich hornou hranicou.

Do vymedzeného územia zasahujú Chránené územia európskej siete Natura 2000 a plochy a lokality z GNÚSES a RÚSES.

Do tohto vymedzeného územia spadajú nasledovné urbanistické funkčné plochy:

- L1** - Lesná krajina (s hospodárskymi lesmi a ochrannými lesmi)

ÚPN-M Akceptuje Územie NP Malá Fatra s hlavnou ochrannou funkciou prírody a krajiny ako špecifické a ucelené územie.

Urbanistická koncepcia rozvoja mesta

Pri návrhu koncepcie rozvoja mesta Turany a budúceho funkčného využitia územia boli zvažované nasledovné faktory, ktoré ovplyvnili navrhované riešenie:

- relevantné navrhované riešenia v urbanistickom skelete mesta s dielčimi územiami v pôvodnom ÚPN-SÚ Turany v platnom znení,
- vylúčenie nevhodných riešení s umiestnením navrhovaných plôch pre priemysel v dotyku s existujúcim a navrhovaným obytným územím v pôvodnom ÚPN-SÚ v platnom znení,
- ochrana poľnohospodárskej pôdy,
- prírodné podmienky v okrajových častiach mesta (svažitosť, zosuvné územia),
- umiestnenie staršej výstavby v centre mesta v tesnom dotyku s potokom Studenec,
- pôvodná urbanistická štruktúra s najstaršou výstavbou v širšom území centra mesta,
- záujmy ochrany pamiatok,
- záujmy ochrany prírodných hodnôt a chránených území prírody,
- ochranné pásma a trasy dopravnej infraštruktúry a vodohospodárskych diel (D1, cesty I. a III. triedy, železničná trať č.180, Vážsky kanál),

- ochranné pásma inžinierskych sietí (400 kV, 110 kV, 22 kV vedenia, vodovod DN 200),
- existencia priemyselných plôch v dotyku s obytným územím,
- existencia hospodárskeho dvora poľnohospodárskej výroby v dotyku s obytným územím,
- ochranné pásmo cintorína,
- brehové porasty okolo vodných tokov,
- potenciálna existencia termálnych podzemných vôd – prieskumné územie vyhradeného nerastu Turany,
- predpoklady rozvoja CR a rekreácie.

Pôvodný územný plán mesta (ÚPN-SÚ Turany v platnom znení) riešil rozvoj mesta vo všetkých funkčných zložkách na 2 etapy (do roku 2010 a 2020). Na navrhovaných plochách (hlavne v I. etape) už bola realizovaná výstavba a tiež v niektorých dielčích územiach nebolo akceptované navrhované funkčné riešenie. ÚPN-M akceptuje umiestnenú výstavbu a koriguje pôvodne navrhované riešenie vo vymedzených plochách zmenou navrhovaného funkčného využitia. Tiež sú do ÚPN-M premietnuté reálne možnosti využívania hlavne v existujúcom zastavanom území.

Intenzívne urbanizované územie v Jadrovej časti mesta je vymedzené pre umiestnenie individuálnej a hromadnej bytovej výstavby, zariadení občianskej vybavenosti, športu a výroby. Významný podiel zaujmú polyfunkčné plochy – zmiešané územie bývania a občianskej vybavenosti. Rekreácia a CR je sústredená na založených plochách, akým je Trusalová a lokalitách s optimálnymi predpokladmi pre takéto využívanie územia. Na území NP Malá Fatra nie sú navrhované žiadne nové aktivity.

Pre HBV sú akceptované súčasné plochy v m.č. Mesto II. ÚPN-M vytvára podmienky pre umiestňovanie bytov (HBV) na polyfunkčnej ploche v areáli bývalej strednej drevárskej školy, prípadne na navrhovaných polyfunkčných plochách v m.č. Mesto I.

IBV bude naďalej plniť najväčší podiel vo forme bývania v meste. ÚPN-M akceptuje súčasné plochy a územia s IBV a navrhuje ich ďalší rozvoj predovšetkým v Jadrovej časti mesta no obmedzene aj v polohách Urbanizovaných plôch. ÚPN-M nerieši pôvodne navrhované plochy verejnej zelene na úkor súčasnej staršej IBV. Uvedená zeleň je riešená ako výhľad.

Súčasná občianska vybavenosť je v prevažnej miere akceptovaná. Pre zariadenia novej občianskej vybavenosti obchodného charakteru a služieb s veľkými nárokmi na obslužnú dopravu (parkovanie a zásobovanie) je vymedzené územie pri ceste 1/18, pre ostatnú absentujúcu občiansku vybavenosť predovšetkým pripustením intenzifikácie existujúcich areálov a na polyfunkčných plochách prevažne v centrálnej časti mesta.

Výrazný podiel v koncepcii rozvoja mesta zaujmú navrhované polyfunkčné plochy. Na týchto plochách je v súčasnosti v prevažnej miere umiestnený starší bytový fond s IBV. ÚPN-M pripúšťa využívať disponibilné plochy ako zmiešané územie bývania a OV. Prestavbami v tomto území tak principiálne môžu byť riešené RD, polyfunkčné RD a tiež samostatná OV v rámci nízkopodlažnej výstavby.

Riešenie športu akceptuje súčasné areály a pri hlavnom športovom areáli uvažuje s rozvojom pre možnosť umiestňovania absentujúcej vybavenosti (hlavne pre halové športy). Akceptovaný a doplnený rozvoj športu je riešený aj v lokalite Trusalová.

Rozvoj výroby je možný ďalšou revitalizáciou existujúcich výrobných areálov (Drevina, HD agropodniku AFG). Hlavný rozvoj pre umiestnenie novej priemyselnej výroby a logistické centrá je navrhovaný pri ceste 1/18 v návaznosti na križovatku diaľnice D1 a cesty 1/18.

Prímestské a pôvodné vidiecke osídlenie (Zábrehy, Pod Kopcom, Černík, Dielec) je vymedzené pre obmedzenú výstavbu rodinných domov (viac menej len pre skompaktovanie zástavby).

Najdôležitejší rekreačný priestor so zariadeniami v CR zaujíma v urbanistickom priestore mesta Trusalová s regionálnym až celoštátnym významom s dostatočnou plochou disponibilitou plôch pre intenzívny i extenzívny rozvoj rekreačných zariadení. Pre rekreáciu miestneho a regionálneho významu je navrhutá plocha s existujúcimi jazerami v lokalite Záblatie. V krajinnom rekreačnom priestore v OP NP Malá Fatra sú navrhované vychádzkové, cykloturistické a bežeckolyžiarske trasy.

V etape Koncept ÚPN-M Turany sú variantne riešené plochy pre rozvoj bývania (IBV v lokalite Dielec), občianskej vybavenosti (lokalita Malé Ziemky), výroby (rozsah nových plôch pri ceste 1/18 a využívania areálu HD agropodniku AFG). Uvedené varianty zásadným spôsobom neovplyvňujú navrhovanú urbanistickú koncepciu.

Urbanistická kompozícia riešeného územia

Urbanistická kompozícia riešeného územia mesta Turany je v navrhovanom riešení ÚPN-M založená na nasledovných zásadách.

Poznámka: Mapa s názvami ulíc je k dispozícii na www.turany.sk/mapa_sk.html.

- Hlavnou kompozičnou osou mesta v Jadrovom území je ulica Osloboditeľov, v ťažisku zastavaného intenzívne urbanizovaného územia podporená súbežným tokom potoka Studenec.
- Vedľajšie kompozičné osi v Jadrovom území mesta reprezentujú línie v trasách ulíc, v severojužnom smere:
 - Černík – most ponad 1/18 – Partizánska – Malý Riadok - Mohylka – most ponad žel. trať č 180 – Robotnícka – Sadová.vo východozápadnom smere:
 - Sládkovičova – Školská – Krížna – Cintorínska.
- Ostatné významné kompozičné osi v Jadrovom území mesta reprezentujú línie v trasách ulíc, v severojužnom smere:
 - Fatranská – Komenského – predstaničný priestor.
 - Sadová.vo východozápadnom smere:
 - Riečna – Kollárova – (Cintorínska).
 - Štúrova - ul. 1. Mája – Hviezdoslavova.
 - Obchodná.
- Hlavným ťažiskovým priestorom mesta je priestor vymedzený ulicami Malý Riadok, Komenského, Kollárova a Osloboditeľov s rímskokatolícky kostolom, evanjelickým kostolom a Mestským úradom.
- Ústredným priestorom v rámci ťažiskového priestoru mesta je považovaný priestor medzi Mestským úradom na ulici Osloboditeľov a potokom Studenec s navrhovaným námestím.
- V polohe vstupov do Jadrovej časti mesta a rekreačného územia Trusalová – hlavný vjazd do Priemyselného parku z cesty 1/18 sú navrhované okružné križovatky identifikujúce významné dopravné polohy v meste pripájajúce obsluhu rozhodujúcich území na nadradený dopravný systém mesta.
- Navrhuje sa rešpektovať výškovú úroveň zástavby ťažiskového priestoru mesta s dominantným postavením kostola evanjelickej cirkvi a. v. a rímskokatolíckeho kostola sv. Gála, nenavrhujú sa nové dominanty, ktoré by narušovali súčasnú siluetu uvedeného priestoru.
- Navrhuje sa zachovanie a doplnenie plôch verejnej zelene v kontakte s ťažiskovým priestorom mesta a po jeho obvode, v obytnom území a na plochách občianskeho vybavenia.
- V kontakte s navrhovanými plochami výroby je riešená izolačná zeleň, plochy zelene sú doplnené s prihliadnutím na priestorové podmienky aj pri existujúcich areáloch výroby a skladového hospodárstva.
- Navrhované plochy bývania, občianskej vybavenosti a výroby, s limitovaným výškovým riešením, sú riešené s dôrazom aby zásadným spôsobom narušil vnímaný celkový obraz mesta v hodnotnom krajinnom priestore.
- Pri návrhu objektov a zariadení športu, rekreácie a cestovného ruchu bola v maximálnej miere rešpektovaná prírodná scenéria krajiny a sú stanovené zastavovacie podmienky a regulatívy pre ich optimálne zakomponovanie do okolitého prírodného prostredia.
- Navrhovaným riešením nie je narušená prírodná scenéria a krajinný obraz Malej Fatry.
- Pri vodných tokoch, tam kde to umožňujú priestorové pomery, je riešená obnova, doplnenie a rekonštrukcia brehových porastov.
- V krajinnom priestore je navrhované zachovanie solitérnej a skupinovej vzrastlej zelene.

Obnova, prestavba a asanácie v navrhovanom priestorovom usporiadaní mesta

V ÚPN-M Turany sa z hľadiska obnovy, prestavby a asanácií:

- Neuvažuje s plošnými asanáciami.
- Navrhuje aditívna prestavba a revitalizácia najstaršieho obytného územia mesta s možnosťou polyfunkčného využívania disponibilných plôch a stavieb v tzv. zmiešanom území (bývanie a občianska vybavenosť).
- Navrhuje vytvorenie podmienok na dotvorenie ťažiskového priestoru mesta s významným podielom parkovej verejnej zelene.
- Navrhuje prestavbu a revitalizáciu areálu bývalej Dreviny pre umiestnenie výrobných a zamestnaneckých prevádzok, ktoré negatívne neovplyvnia blízke obytné územie mesta.
- Navrhuje plochu zelene ako revitalizáciu plochy bývalej Dreviny na východnom okraji areálu bývalej Dreviny.

Plochy, pre ktoré je potrebné vypracovať územný plán zóny a urbanistickú štúdiu

Plochy pre ktoré je potrebné vypracovať územný plán zóny alebo urbanistickú štúdiu

Po schválení ÚPN-M Turany navrhuje obstarať a schváliť územný plán zóny (ďalej len „ÚPN-Z“), alebo urbanistickú štúdiu (ďalej len „UŠ-Z“) pre nasledovné územia s rozsiahlymi rozvojovými plochami:

- ÚPN-Z IBV Turany – Krátke (na západnom okraji mesta v m.č. Mesto I.).
- ÚPN-Z IBV Turany – Blažovo (na východnom okraji mesta v m.č. Mesto I.)
- Poznámka: vrátane ešte nezastavaného územia na rozvojovej ploche z pôvodného ÚPN-SÚ.
- ÚPN-Z Stredisko rekreácie a turizmu Turany – Trusalová.

Plochy, pre ktoré odporúča vypracovať urbanistickú štúdiu

Po schválení ÚPN-M Turany odporúča spracovať urbanistickú štúdiu (ďalej len „UŠ-Z“) pre nasledovné územia s menšími rozvojovými plochami:

- UŠ Rekreačný areál Turany - Záblatie.
- UŠ IBV Turany pri Agropodniku.
- UŠ IBV Turany pri novom cintoríne.
- UŠ IBV Turany – Brvná (na východnom okraji mesta v m.č. Mesto II.).
- UŠ IBV Turany – Dielec.
- UŠ IBV Turany – Černík východ.

B.6 NÁVRH FUNKČNÉHO VYUŽÍVANIA ÚZEMIA MESTA

B.6.1 VŠEOBECNE

V súčasnosti i v budúcnosti možno mesto Turany charakterizovať ako samostatné sídlo s predpokladom pre rozvoj obytnej a rekreačnej funkcie a hospodárskej základne založenej na nezávadnej priemyselnej a poľnohospodárskej výrobe.

V území katastra mesta Turany sa významne uplatňuje ochrana prírody a krajiny, ktorá čiastočne ovplyvňuje funkčné využívanie územia, hlavne v území NP Malá Fatra.

Navrhované funkčné využitie obce je zrejmé z výkresu č.2 – Komplexný výkres priestorového usporiadania a funkčného využívania územia s vyznačenou záväznou časťou riešenia a VPS, v M 1:10 000.

V zastavanom území a v mimo zastavaného územia (v kontakte za súčasnou hranicou zastavaného územia) prevláda návrh na využitie územia obytnou funkciou, s prislúchajúcimi funkciami základného a vyššieho občianskeho vybavenia a tiež s plochami pre rozvoj priemyslu a logistických centier.

Návrh riešenia funkčného využitia vychádza zo súčasného stavu a rozvojových zámerov, pri rešpektovaní obmedzení, vyplývajúcich z návrhu vyšších územníckych dokumentov (ÚPN-VÚC ŽK a jeho Zmien a doplnkov), ochranných pásiem, ekologických a krajinnoochrannárskych požiadaviek (RÚSES, KEP, NATURA), morfológie terénu a ďalších vstupov, či relevantných obmedzení v snahe o optimálne a vyvážené využitie územia.

Podľa usmernenia obstarávateľa pre ÚPN-M Turany sú plochy, na ktoré bol vydaný súhlas v pôvodnom ÚPN-SÚ Turany na záber poľnohospodárskej pôdy zobrazené ako stav, nové plochy, na ktoré ešte nebol vydaný súhlas sú zobrazené hustou šrafoú. Podrobnosť zobrazenia jednotlivých funkčných plôch zodpovedá mierke výkresov 1:10 000, zobrazená je prevládajúca funkcia.

Využitie plôch bývania, občianskej vybavenosti, rekreácie, športu, výroby, zelene poľnohospodárskych plôch a lesov je podrobnejšie rozlíšené a regulované priradením regulatívov k jednotlivým funkčným plochám.

B.6.2 ROZVOJ OBYTNEJ FUNKCIE

Rozhodujúcou plošne sa rozvíjajúcou funkciou je v meste obytná reprezentovaná predovšetkým IBV, ktorá sa uplatňuje takmer vo všetkých priestorových jednotkách už vsúčasnosti umiestnenou zástavbou. Tú v tejto funkcii dopĺňa v Jadrovej časti mesta (m.č. Mesto II.) HBV reprezentovaná prevažne nízkopodlažnými formami.

V ÚPN-M je navrhovaný ďalší rozvoj obytnej funkcie predovšetkým vo forme IBV vo všetkých miestnych častiach, kde sa táto funkcia už v súčasnosti nachádza. Rozvoj obytnej funkcie je navrhnutý v návaznosti na súčasné obytné plochy. Obytná funkcia predstavuje ťažiskový rozvoj v Návrhu ÚPN-M Turany.

Rozvoj obytnej funkcie je riešený v troch rovinách:

- na vytypovaných ucelených plochách v priamej väzbe na súčasnú výstavbu,
- dostavbou v prielukách existujúcej štruktúry,
- v rámci polyfunkčných plôch (s existujúcou i navrhovanou výstavbou).

Navrhovaný rozvoj obytnej funkcie, prostredníctvom riešených obytných plôch, prispeje ku skompaktňaniu sídla, hlavne v okrajových polohách Jadrovej časti mesta a Urbanizovaných plôch s už existujúcou obytnou výstavbou. Rozsah navrhovaného riešenia tejto funkcie vyplynul z pretrvávajúceho veľmi vysokého záujmu o výstavbu IBV v meste, z aktuálnych demografických trendov, vytváraním podmienok pre opätovný reštart mesta a súvisiacou stabilizáciou obyvateľstva, predpokladaného zníženia obložnosti bytov (na cca 2,80 obyv./byt), úbytku staršieho bytového fondu respektíve s predpokladanou zmenou funkčného využívania na rekreačné účely a občiansku vybavenosť (cca 30 objektov). Taktiež predpoklad rozvoja obytnej funkcie s vysokou disponibilitou umiestnenia IBV v meste Turany súvisí aj s optimálnou dostupnosťou do okresného mesta Martin (s existujúcou disponibilnou infraštruktúrou vybavenosti a pracovnými príležitosťami).

Navrhované rozvojové obytné plochy sú tiež determinované podmienkami dostupu na vybudovanú a do realizácie pripravovanú technickú infraštruktúru (min. podmieňujúce investície).

V navrhovaných obytných plochách, hlavne v m.č. spadajúcich do Urbanizovaných plôch (mimo Jadrovej časti mest) predpokladáme a pripúšťame zmiešané obytno-rekreačné využitie, hlavne v pôvodnej najstaršej obytnej výstavbe, kde môže dochádzať k postupnej prestavbe staršieho už aj často nevyužívaného bytového fondu na súkromné rekreačné objekty chalúp a víkendových rodinných domov. V rámci IBV tiež pripúšťame polyfunkčné využívanie umiestňovaním neprevládajúcich prevádzok remeselnej výroby a služieb bez hygienicky negatívneho zaťaženia okolitého obytného územia. Pri takomto polyfunkčnom využití by mali prevládať funkcie a služby synergeticky pokrývajúce potreby mesta a tiež služby v súvislosti s rozvojom rekreácie, turizmu a cestovného ruchu.

V ÚPN-SÚ Turany v platnom znení (t.j. vrátane ZaD č.1 ÚPN-O Turany) boli navrhované plochy na ktorých sa už začala realizovať výstavba a to v miestnej časti Mesto sever na východnom i západnom okraji zastavaného územia a v miestnej časti Mesto juh na východnom okraji pre IBV, na plochách pôvodne určených pre HBV.

Obytná funkcia reprezentovaná predovšetkým IBV sa uplatňuje vo všetkých priestorových jednotkách, mimo miestnych častí Ráztoka (záhradková osada) a Strelnica MO SR (vojenský výcvikový priestor). V miestnych častiach Pod Mancovom (priemysel) bude riešený len obmedzený rozvoj IBV (prieluky) a v miestnej časti Trusalová (rekreácia) nebude navrhovaný žiadny ďalší rozvoj bývania mimo možnosti umiestnenia služobných bytov v rámci rekreačnej občianskej vybavenosti pre voľný CR. Bývanie IBV v miestnej časti Mesto - juh dopĺňa hromadná bytová výstavba (ďalej len „HBV“), reprezentovaná formou nízkopodlažných doskových domov i výškových bodových domov.

V ÚPN-SÚ Turany v platnom znení (t.j. vrátane ZaD č.1 ÚPN-O Turany) boli navrhované plochy na ktorých sa už začala realizovať výstavba a to v miestnej časti Mesto sever na východnom i západnom okraji zastavaného územia a v miestnej časti Mesto juh na východnom okraji pre IBV, na plochách pôvodne určených pre HBV.

V ÚPN-M je navrhovaný ďalší rozvoj obytnej funkcie a to:

V miestnej časti Mesto I. (sever)

- pre IBV formou prielúk v existujúcej zástavbe,
- pre IBV intenzifikáciou obytných plôch (záhrady),
- pre IBV pokračovaním výstavby na východnom okraji na schválených plochách v pôvodnom ÚPN-SÚ Turany v platnom znení v lokalite Blažovo s prípadným rozšírením uvedenej plochy,
- pre IBV pokračovaním výstavby na západnom okraji na schválených plochách v pôvodnom ÚPN-SÚ Turany v platnom znení a vyznačených výhľadových plochách pre IBV v lokalite Polík, Krátke a Záblatie južne od cesty 1/18 ,
- pre HBV resp. IBV na časti pôvodnej plochy vyhradenej pre HBV a v lokalite Malé Ziemky prehodnotením časti plochy navrhovanej na OV, resp. v alt pre polyfunkčné využívanie územia (bývanie + OV).

V miestnej časti Mesto II. (juh)

- pre IBV formou prielúk v existujúcej zástavbe,
- pre IBV intenzifikáciou obytných plôch (záhrady),

- pre IBV pokračovaním výstavby na východnom okraji na schválených plochách v pôvodnom ÚPN-SÚ Turany v platnom znení v lokalitách Prostredné hony a Brvná pôvodne určených na HBV s prípadným rozšírením uvedenej plochy.

V miestnej časti Pod Mancovom

- pre IBV formou prielúku v existujúcej zástavbe.

V miestnej časti Černík

- pre IBV formou prielúku v existujúcej zástavbe,
- pre IBV intenzifikáciou obytných plôch (záhrady),
- pre IBV pokračovaním výstavby na východnom okraji na nových rozvojových plochách mimo OP VN vedenia.

V miestnej časti Zábrehy

- pre IBV formou prielúku v existujúcej zástavbe,
- pre IBV intenzifikáciou súkromných plôch (záhrady, záhumienky).

V miestnej časti Dielec

- pre IBV formou prielúku v existujúcej zástavbe,
- pre IBV intenzifikáciou obytných plôch (záhrady),
- pre IBV na malej rozvojovej ploche na západnom (alt. aj východnom okraji tejto miestnej časti).

B.6.3 ROZVOJ VÝROBNEJ FUNKCIE

B.6.3.1 Poľnohospodárska výrobná funkcia

V súčasnej dobe na poľnohospodárskej pôde s výraznou prevahou TTP hospodári agropodnik AFG Turčianske Teplice. Na území mesta sa nachádza hospodársky dvor, ktorý v minulosti slúžil aj pre živočíšnu výrobu. Poľnohospodárska výroba na území obce je zameraná predovšetkým na obhospodarovanie lúk a pasienkov. PD bude naďalej plniť súčasné postavenie v portfóliu výroby v obci. ÚPN-M Turany pripúšťa v budúcnosti obmedzené obnovenie živočíšnej výroby, pričom vyplývajúce veterinárne ochranné pásmo (ďalej len „VOP“) od ustajnenia nesmie zasiahnuť obytné plochy.

B.6.3.2 Lesohospodárska výrobná funkcia

Lesy tvoria približne polovicu výmery katastrálneho územia obce. Lesy na riešenom území sú zaradené z väčšej časti medzi ochranné lesy, hospodárske lesy tvoria cca 45% podiel v LPF. Hospodárenie v lesoch zaradených do LHC Jánošíkovo vykonáva viacero subjektov. ÚPN-M Turany navrhovaným riešením neobmedzuje hospodárenie na plochách LPF.

B.6.3.3 Priemyselná výrobná funkcia

Priemyselná výroba bola v minulosti zastúpená hlavne výrobným podnikom Drevina Turany, zameraným na spracovanie dreva. V súčasnosti je priemyselná výroba sústredená v dvoch lokalitách. Najväčšiu plochu zaberá areál bývalej Dreviny v ktorom sú umiestnené výrobné areály firiem s výrobou betónových dielcov, so strojárskou výrobou a drevárskou výrobou a ďalšie menšie výrobné prevádzky. Využitie plochy súčasného areálu je na cca 50%. Druhý rozvíjajúci sa areál sa nachádza pri ceste 1/18 v lokalite – miestnej časti Pod Mancovom, v ktorej sa v súčasnosti nachádza výrobná prevádzka so strojárskou výrobou. Okrem týchto prevádzok v súčasnosti je v meste niekoľko ďalších prevádzok v oblasti výroby a výrobných služieb rozptýlených v meste v rámci obytnej výstavby. V ÚPN-M sa rieši rozvoj výroby intenzifikáciou výroby v areáli bývalej Dreviny, rozvojovými plochami výroby a skladového hospodárstva pri ceste 1/18 a na menšej ploche v dotyku so žel. traťou č.180 (prevzaté riešenie z pôvodného ÚPN-SÚ).

B.6.3.4 Koncepcia výrobnej funkcie v meste

Aktuálna hospodárska základňa nezodpovedá postaveniu sídla – malého mesta, orientovaného v histórii kontinuálne na remeslá a poľnohospodársku rastlinnú a pôvodne aj živočíšnu výrobu a v najnovšej histórii na priemyselnú výrobu. Pri ďalšom rozvoji mesta riešime plochy hlavne pre umiestnenie nových výrobných prevádzok a logistické centrá vo vymedzenom území pri ceste 1/18 a vo väzbe na križovatku diaľnice D1 a cesty 1/18 (plochy s najväčšími predpokladmi z hľadiska optimálnej polohy v dostupnosti dopravnej infraštruktúry bez negatívneho zaťaženia obytného územia mesta obsluhujúcou nákladnou dopravou).

V meste pripúšťame umiestnenie aj malej remeselnej výroby a nezávadných výrobných služieb v rámci existujúcich a navrhovaných obytných a rekreačných území v súvislosti s predpokladaným rozvojom služieb a agroturistiky. Prevádzku hospodárskeho dvora poľnohospodárskej výroby považujeme za stabilizovanú.

V ÚPN-M je navrhovaný ďalší rozvoj výrobných funkcií a to:

- na ploche bývalej Dreviny využívaním existujúcej infraštruktúry a plôch,
- na novej rozvojovej ploche v lokalite Pod Mancovom pozdĺž cesty 1/18 medzi cestou 1/18, potokom Studenec, Vážskym kanálom a súčasným východným okrajom areálu firmy Team Industries (priemysel a výrobné plochy),
- na novej rozvojovej ploche v lokalite Hrabiny medzi cestou 1/18, diaľnicou D1, Vážskym kanálom a potokom Studenec (logistické centrá a výrobné plochy),
- na navrhovaných plochách riešených v pôvodnom ÚPN-SÚ Turany v platnom znení, na ktorých ešte nebola realizovaná výstavba okrem plochy pri agropodniku AFG T. Teplice, menšej plochy pri mimoúrovňovom nadjazde ponad žel. trať č.180 a plochy pri vjazde do mesta z cesty 1/18 na západnom okraji mesta,
- na plochách s existujúcimi prevádzkami v rozptyle po území mesta.

B.6.4 ROZVOJ FUNKCIE ZARIADENÍ OBČIANSKEHO VYBAVENIA, REKREÁCIE A CESTOVNÉHO RUCHU, TELOVÝCHOVNÝCH AKTIVÍT A ŠPORTOVÝCH PLÔCH

B.6.4.1 Rozvoj funkcie zariadení Občianskej vybavenosti

V meste sa nachádza pomerne vysoko diverzifikovaná občianska vybavenosť. Rozsah súčasnej vybudovanej občianskej vybavenosti a jej portfólio zodpovedá pôvodnému postaveniu mesta s fungujúcou významnou výrobnou prevádzkou (Drevina) s ktorou bolo optimálne investované aj do tejto oblasti rozvoja mesta. Umiestňovanie ďalšej vybavenosti je riešené predovšetkým intenzifikáciou súčasných plôch, v rámci obytného územia a v menšej miere na nových vymedzených plochách. Tiež sa vytvárajú podmienky pre synergetické umiestňovanie vybavenosti na navrhovaných polyfunkčných plochách.

ÚPN-M Turany rieši nový cintorín, rozvojové plochy pre obchodnú vybavenosť a služby. Tiež sa vytvárajú podmienky pre synergetické umiestňovanie vybavenosti na navrhovaných polyfunkčných plochách (obchodná vybavenosť, služby).

Zariadenia občianskej vybavenosti sú umiestnené prevažne v centre - najstaršej časti mesta v m.č. Mesto I a v území s výstavbou HBV v m.č. Mesto II. Táto vybavenosť v základnej rovine zodpovedá potrebám a postaveniu mesta ako rozvojového sídla na ležiaceho priamo na významnej celoštátnej rozvojovej osi Slovenska. Vyššia občianska vybavenosť je umiestnená v blízkom a optimálne dostupnom okrese mesta Martin.

V koncepcii rozvoja ÚPN-M Turany uvažujeme so zachovaním súčasnej infraštruktúry a celkovým posilnením zariadení občianskej vybavenosti obchodného charakteru a služieb a to predovšetkým umožnením stavebného rozvoja existujúcich zariadení. Pri rozvoji občianskej vybavenosti v zásade akceptujeme nastavený a schválený rozvoj s rezervovanými plochami v pôvodnom ÚPN-SÚ Turany.

Umiestňovanie ďalšej občianskej vybavenosti v ÚPN-M je riešené:

- intenzifikáciou súčasných plôch vymedzených pre občiansku vybavenosť, v rámci obytného územia,
- na nových vymedzených plochách riešených v pôvodnom ÚPN-SÚ Turany v platnom znení premietnutých do ÚPN-M Turany,
- na navrhovaných nových plochách Chrenovo (medzi cestou 1/18 a Krpelianskym kanálom, .
- Navrhovanou plochou pre nový cintorín.

B.6.4.2 Rozvoj funkcie zariadení rekreácie a cestovného ruchu

Rozvoj rekreácie v k.ú. mesta Turany bol riešený v pôvodnom územnom pláne - ZaD č.1 ÚPN - O Turany. Do tohto územnoplánovacieho dokumentu bol premietnutý návrh z ÚPN-VÚC ŽK ZaD č.3 v ktorom bola lokalita Trusalová riešená ako komplexné stredisko rekreácie a CR celoštátneho významu.

Riešené územie spadá, z hľadiska priestorových jednotiek rekreácie a CR regionálneho a vyššieho významu, do Turčianskeho regiónu cestovného ruchu s nástupným centrom Martin, rekreačného územného celku okresu Martin s nástupným centrom Martin, rekreačného krajinného celku Krivánska Malá Fatra s východiskovým centrom Turany. Turany sa stali východiskovým centrom

rekreačného krajinného celku Krivánska Malá Fatra (ďalej len „RKC Krivánska Malá Fatra“) s rekreačnými priestormi a útvarmi SVT Turany a SRT Turany – Trusalová“ celoštátneho významu.

Oblasť južných svahov Krivánskej Malej Fatry má mimoriadne danosti a podmienky pre rozvoj CR, rekreácie a turizmu a rekreačného športu s celoročným využitím. Rekreačné územie spadajúce do k.ú. mesta Turany zaberá plochu cca 1000 ha. V ZaD č.1 ÚPN-O Turany bol rozvoj nastavený na nasledovné limitné kapacity:

- Únosná zaťaženosť územia 7 návštevníkov / ha.
- Odporúčanú dennú návštevnosť 3600 návštevníkov.

Do ÚPN-M Turany je prevzaté riešenie zo ZaD č.1 ÚPN-O Turany s navrhovaným riešením pre voľný i viazaný CR na ktorý bola navrhnutá štruktúra vybavenostných, ubytovacích a dopravných zariadení, vrátane návrh okruhov s udržiavanými bežecko lyžiarskymi traťami pre športovo - rekreačné a prípadné súťažné športové využitie regionálneho významu.

V súčasnosti eviduje mesto Turany investičný zámer výstavby „Rekreačného areálu Záblatie“ s umiestnením na západnom okraji k.ú. mesta Turany v kontakte s k.ú. obce Sučany, medzi cestou 1/18 a Vážskym kanálom. Uvedený zámer rieši v tejto lokalite rekreačno športové využitie štrkových jazier a blízkeho okolia, ktoré vznikli po ťažbe štrkov pre výstavbu D1, ako stredisko s lokálnym až regionálnym významom s priemernou ročnou návštevnosťou 180 osôb/deň a celkovou lôžkovou kapacitou 480 lôžok. Do ÚPN-M Turany riešiteľ zapracoval uvedený investičný zámer.

B.6.4.3 Rozvoj funkcie zariadení vybavenosti telovýchovných aktivít a športových plôch

Rozsah súčasnej vybudovanej občianskej vybavenosti a jej portfólio zodpovedá pôvodnému postaveniu mesta s fungujúcou významnou výrobnou prevádzkou (Drevina) s ktorou bolo optimálne investované aj do tejto oblasti rozvoja mesta. Umiestňovanie ďalšej vybavenosti je riešené predovšetkým na nových vymedzených plochách.

ÚPN-M Turany rieši športové plochy pre umiestnenie absentujúcich halových stavieb (plaváreň, športová hala, zimný štadión). Tiež sa vytvárajú podmienky pre umiestňovanie športovej vybavenosti v m.č. Trusalová.

Pri rozvoji občianskej vybavenosti v zásade akceptujeme nastavený a schválený rozvoj s rezervovanými plochami v pôvodnom ÚPN-SÚ Turany.

Umiestňovanie ďalšej športovej vybavenosti v ÚPN-M je riešené:

- na nových vymedzených plochách riešených v pôvodnom ÚPN-SÚ Turany v platnom znení premietnutých do ÚPN-M Turany,
- na ďalších navrhovaných nových plochách predovšetkým pre nesúťažný šport a športovo rekreačné aktivity v rozvojových obytných plochách a rekreačných územiach trusalová a Záblatie.

B.6.5 ROZVOJ PLÔCH A FUNKCIE ZELENÉ

Ťažiskovú zeleň v zastavanej časti mesta budú naďalej tvoriť záhrady s prevažne úžitkovou zeleňou. Taktiež sa na zeleni priamo v obci vysoko podieľajú a naďalej budú podieľať lipy a ostatné dlhoveké stromy, ktoré sa v rozptyle nachádzajú v zastavanom území obce na plochách verejnej i súkromnej zelene. Túto zeleň, spolu so zeleňou okolo potokov a vodných tokov (hlavne okolo Studenca – hydrické biokoridory) je nutné v obci chrániť a naďalej zveľaďovať. Táto zeleň má významný pozitívny vplyv na životné prostredie obce a vyvažuje obytné a životné prostredie obce atakované nadradenou dopravou prechádzajúcou katastrálnym územím.

V rámci väčších areálov navrhovanej občianskej vybavenosti a zariadení športu a rekreácie bude nutné umiestňovať plochy zelene pre umiestnenie vzrastlých a dlhovekých stromov z autochtónnych druhov drevín. Taktiež počítame so zabudovaním verejnej zelene a ulíc budúcich nových zón IBV s uličnými stromoradiami vo verejných priestoroch.

V ťažiskovom území centra obce navrhujeme umiestnenie parkovej verejnej zelene s námestím vo väzbe na kostol, mestský úrad i ostanú občiansku vybavenosť.

Veľký význam v plochách verejnej zelene zaujme nábrežná zeleň brehov potoka Studenec a Vážskeho kanála. Studenec (Turianka) preteká celým zastavaným územím mesta (jadrovej časti) Tento významný prírodný prvok s brehovými porastami a nábrežnou verejnou zeleňou bude nutné chrániť a naďalej zveľaďovať.

Zeleň tvorí významný podiel v krajinných priestoroch katastra vo forme lesov a nelesnej vzrastlej vegetácie. V lesoch sa bude hospodáriť v zmysle schváleného LHP a odporúčaní KEP.

Jedným z odporúčaní KEP-u je aj zveľaďovanie zelene – nelesnej vegetácie, situovanej hlavne pozdĺž vodných tokov.

V území sa tiež nachádzajú genofondové lokality, ktoré je nutné v zmysle záväzných dokumentov ochrany prírody a krajiny chrániť a zachovať. Osobitné postavenie zaujíma v k.ú obce NP Malá Fatra. Vytvára rozsiahle „zelené“ zázemie mesta. Hlavné plochy s lesíkmi, nelesnou drevinovou vegetáciou a polochami s TTP v podhorí umožňujú využívať túto zeleň pre nenáročné každodenné rekreačné aktivity občanov.

B.6.6 URČENIE PRÍPUSTNÉHO, OBMEDZUJÚCEHO A ZAKAZUJÚCEHO FUNKČNÉHO VYUŽÍVANIA NA JEDNOTLIVÝCH FUNKČNÝCH PLOCHÁCH

B. 6.6.1 Obytné plochy - prípustné, obmedzujúce a zakazujúce využívanie plochy

B1 - Obytné plochy IBV

Prípustné funkcie: bývanie v nízkopodlažných rodinných domoch (suterén + 2 nadzemné podlažia, alebo suterén + 1 nadzemné podlažie + podkrovia), základná občianska vybavenosť - zariadenia obchodu, verejného stravovania a nerušiacich nevýrobných služieb pre obyvateľov územia, malé ihriská pre neorganizovaný šport pre obyvateľov územia, nevyhnutné plochy technického vybavenia územia, pešie, cyklistické a automobilové obslužné komunikácie a zastávky MAD, nevyhnutné odstavné plochy pre automobily, parkovo upravená zeleň, zeleň okrasných a úžitkových záhrad, malé ubytovacie zariadenia penziónového typu, malé zariadenia administratívy, menšie kostoly a motlitebne, sociálne, zdravotnícke a zariadenia, nerušiace výrobné služby ako súčasť pozemkov rodinných domov a doplnková funkcia bývania. Na rozvojových plochách IBV v m.č. Zábrehy Pod Kopcom a Černík je ako doplnková funkcia možná výstavba rekreačných domov.

Neprípustné funkcie: zariadenia veľkoobchodu, zariadenia pre nakladanie s odpadmi, výrobné služby, výrobné a všetky ostatné činnosti, ktoré negatívnymi vplyvmi (zápach, hluk, prašnosť, nákladná doprava, zvýšený výskyt hlodavcov a pod.) zasahujú obytné plochy a plochy občianskeho vybavenia.

Doplňujúce ustanovenia: odstavné miesta obyvateľov musia byť riešené v rámci súkromných pozemkov, parkovanie užívateľov zariadení komerčného vybavenia a služieb musí byť riešené na pozemkoch ich prevádzkovateľov. Na rozvojových plochách IBV v m.č. Černík, do ktorých zasahujú potenciálne zosuvy, je potrebné vhodnosť výstavby rodinných domov posúdiť geologickým posudkom.

B2 - Obytné plochy HBV

Prípustné funkcie: bývanie bytových domoch, základná občianska vybavenosť - zariadenia obchodu, verejného stravovania a nerušiacich nevýrobných služieb pre obyvateľov územia, malé ihriská pre neorganizovaný šport pre obyvateľov územia, nevyhnutné plochy technického vybavenia územia, pešie, cyklistické a motorové komunikácie a zastávky MAD, nevyhnutné odstavné plochy pre automobily, parkovo upravená obytná zeleň, malé ubytovacie zariadenia penziónového typu, malé zariadenia administratívy, menšie kostoly a motlitebne, sociálne, zdravotnícke a zariadenia, radové garáže pre bývajúcich obyvateľov.

Neprípustné funkcie: zariadenia pre nakladanie s odpadmi, výrobné a všetky ostatné činnosti, ktoré negatívnymi vplyvmi (zápach, hluk, nákladná doprava, zvýšený výskyt hlodavcov a pod.) zasahujú obytné plochy a plochy občianskeho vybavenia.

Doplňujúce ustanovenia: odstavné miesta obyvateľov musia byť riešené v rámci pozemkov bytových domov na vyhradených odstavných plochách a na miestnych verejných komunikáciách, parkovanie užívateľov zariadení komerčného vybavenia a služieb musí byť riešené na pozemkoch ich prevádzkovateľov. Na obytných plochách zachovať a ak sú možnosti, rozširovať pôvodný stav zelene a oddychových plôch, nepovoliť výstavbu polyfunkčných objektov a bytových domov pokiaľ by došlo k narušeniu kvality bývania.

B.6.6.2 Plochy cintorínov – prípustné, obmedzujúce a zakazujúce využívanie plochy

C1 - Plochy cintorínov

Prípustné funkcie: hrobové miesta, pamätníky, plochy zelene, malá architektúra a mobiliár slúžiaci primárnej funkcii cintorína, pešie komunikácie súvisiace s hlavnou funkciou, dom smútku, menšie kostoly, cintorínske kaplnky, nevyhnutné plochy technického vybavenia, verejné hygienické zariadenie.

Neprípustné funkcie: bývanie v akejkoľvek podobe, ostatné zariadenia občianskeho vybavenia, výroby, skladov, dopravných zariadení a všetky druhy činností, ktoré negatívnymi vplyvmi priamo alebo nepriamo ovplyvňujú pietny charakter lokality.

B.6.6.3 Plochy dopravných zariadení – prípustné, obmedzujúce a zakazujúce využívanie plochy

D1 - Plochy a trasy nadradenej cestnej siete

Prípustné funkcie: dopravné a technické zariadenia diaľnice D1 a cesty 1/18, križovatky, izolačná zeleň, protihlukové steny, ČSPH, oddychové miesta na trase.

Neprípustné funkcie: v ochrannom pásme bývanie v akejkoľvek podobe. umiestnenie veľkoplošnej reklamy.

Zakazujúce využívanie: v ochrannom pásme umiestnenie veľkoplošnej a priestorovej reklamy tzv. reklamného smogu.

D2 - Plochy a trasy nadradenej železničnej dopravy – prípustné, obmedzujúce a zakazujúce využívanie plochy

Prípustné funkcie: zariadenia a plochy súvisiace so železničnou dopravou, železničné zastávky, izolačná zeleň, protihlukové steny.

Neprípustné funkcie: v ochrannom pásme bývanie v akejkoľvek podobe.

B.6.6.4 Polyfunkčné plochy – prípustné, obmedzujúce a zakazujúce využívanie plochy

F1 - Polyfunkčné plochy, zmiešané územie bývania a občianskeho vybavenia

Prípustné funkcie: bývanie, základná a vyššia občianska vybavenosť - zariadenia obchodu, verejného stravovania, ubytovania penzijnového typu, administratívy, kultúrne, sociálne a zdravotnícke zariadenia, menšie kostoly a modlitebne, nevýrobné služby, drobné a svoje okolie nerušiacie výrobné služby, nevyhnutné plochy dopravného a technického vybavenia, pešie a cyklistické chodníky, komunikácie, nevyhnutné odstavné plochy pre automobily a zastávky MAD, parkovo upravená zeleň, zeleň okrasných a úžitkových záhrad.

Neprípustné funkcie: zariadenia pre spracovanie a likvidáciu odpadov, skladovanie nebezpečných materiálov, tie výrobné a ostatné činnosti, ktoré negatívnymi vplyvmi (zápach, hluk, nákladná doprava, zvýšený výskyt hlodavcov a pod.) zasahujú obytné plochy, plochy občianskeho vybavenia a verejné priestranstvá na území funkčnej plochy F1 a v jej blízkosti.

Doplňujúce ustanovenia: odstavné miesta obyvateľov musia byť riešené v rámci pozemkov bytových domov na vyhradených odstavných plochách a na miestnych verejných komunikáciách, parkovanie užívateľov zariadení komerčného vybavenia a služieb musí byť riešené na pozemkoch ich prevádzkovateľov. Zachovať hodnotnú existujúcu vnútroblokovú zeleň bez možnosti zástavby.

B.6.6.5 Lesná krajina - prípustné, obmedzujúce a zakazujúce využívanie plochy

L1 - Lesná krajina (s hospodárskymi lesmi a ochrannými lesmi)

Prípustné funkcie: pri obhospodarovaní hospodárskych lesov vychádzať z platného programu starostlivosti o lesy pre LHC Jánošíkovo pohybové rekreačné aktivity (značkové turistické a lyžiarska bežecké trate), zber liečivých rastlín a lesných plodov v primeranom rozsahu a mimo legislatívne chránených území.

Neprípustné funkcie: činnosti uvedené v § 31 zákona č. 326/2005 o lesoch.

Doplňujúce ustanovenia: akceptovať legislatívu súvisiacu s NP Malá Fatra, pri umiestňovaní novej výstavby rešpektovať ochranné pásmo lesa v súlade s ustanovením § 10 ods.1) zákona č. 326/2005 Z.z.. Pri optimálnom využívaní krajiny sa riadiť odporúčaniami vyplývajúcimi z KEP.

B.6.6.6 Plochy občianskeho vybavenia - prípustné, obmedzujúce a zakazujúce využívanie plochy

O1 - Plochy občianskeho vybavenia

Prípustné funkcie: školské zariadenia (materské školy, základné školy, ľudové školy umenia, stredné školy, odborné učilištia), ihriská, zdravotnícke zariadenia, zariadenia sociálnej starostlivosti (detský domov, domov dôchodcov, chránené bývanie atď.), kultúrne zariadenia (kultúrny dom, múzeum, galéria, cirkevné zariadenia (modlitebne, zborové domy atď.), obchody, stravovacie a ubytovacie zariadenia, služby, administratíva a pod., správcovské bývanie, pešie, cyklistické a automobilové komunikácie, zastávky MAD, nevyhnutné odstavné plochy pre automobily, potrebná technická vybavenosť, parkovo upravená zeleň, prvky malej architektúry.

Nepripustné funkcie: zariadenia pre nakladanie s odpadmi, výrobné a všetky ostatné činnosti s negatívnymi vplyvmi (zápach, hluk, nákladná doprava, zvýšený výskyt hlodavcov a pod.)

Doplňujúce ustanovenia: na pozemkoch zariadení občianskeho vybavenia vyčleniť dostatočné plochy pre parkovanie návštevníkov.

B.6.6.7 Poľnohospodárska krajina

P1 - Poľnohospodárska krajina v údolnej nive

Prípustné funkcie: poľnohospodárska výroba veľkobloková, líniové inžinierske siete, účelové komunikácie, malé plochy LPF a ostatnej nelesnej drevinovej vegetácie.

Nepripustné funkcie: akákoľvek zástavba, činnosti s nepriaznivým vplyvom na kvalitu pôdy.

Doplňujúce ustanovenia: akceptovať vychádzkové a cyklotrasové trate v polohe účelových komunikácií. Pri optimálnom využívaní krajiny sa riadiť odprúčaniami vyplývajúcimi z KEP.

P2 - Poľnohospodárska podhorská krajina

Prípustné funkcie: činnosti spojené s obhospodarovaním trvalých trávnych porastov v podhorských polohách a menších blokov ornej pôdy, líniové inžinierske siete, účelové komunikácie, malé plochy LPF a ostatná nelesná drevinová vegetácia, vo vymedzených častiach výcvikové priestory MO SR.

Nepripustné funkcie: akákoľvek zástavba, činnosti s nepriaznivým vplyvom na kvalitu pôdy.

Doplňujúce ustanovenia: akceptovať vychádzkové a cyklotrasové trate v polohe účelových komunikácií, v zime bežekolyžiarske udržiavané trate v umiestnené v krajinom priestore. Pri optimálnom využívaní krajiny sa riadiť odprúčaniami vyplývajúcimi z KEP. Rekultivácia územia využívaného na výcvik MO SR.

B.6.6.8 Plochy rekreácie

R1 - Plochy rekreácie a turizmu (zmiešané územie so zariadeniami viazaného CR mimo ICHR a voľného CR)

Prípustné funkcie: rekreačná vybavenosť (ohniská, prístrešky, lavičky, zeleň a pod.), penzióny, hotely, ubytovne, horské chaty, reštaurácie, firemné rekreačné zariadenia, účelové rekreačné zariadenia (služby, relax, oddych a zábava),

Nepripustné funkcie: všetky činnosti s nepriaznivým vplyvom na rekreačnú funkciu; nepripustiť budovanie a umiestňovanie provizórnych objektov.

Doplňujúce ustanovenia: parkovanie a odstavovanie vozidiel majiteľov a návštevníkov riešiť na vlastnom pozemku. Rekreačné objekty situovať tak, aby nerušili prírodnú scenériu a charakter okolitej krajiny, zakázané opletenie pozemkov – vymedzenie pozemkov max. ohradníkmi (umožnenie pohybu lesnej zveri).

R3 - Plochy rekreácie vo voľnom CR

Prípustné funkcie: rekreačná vybavenosť (ohniská, prístrešky, lavičky, zeleň a pod.), penzióny, hotely, horské chaty, reštaurácie, firemné rekreačné zariadenia, verejné účelové rekreačné zariadenia (služby, relax, oddych a zábava), rekreačné tábory, campings

Nepripustné funkcie: všetky činnosti s nepriaznivým vplyvom na rekreačnú funkciu; nepripustiť budovanie a umiestňovanie provizórnych objektov.

Doplňujúce ustanovenia: parkovanie a odstavovanie vozidiel majiteľov a návštevníkov riešiť na vlastnom pozemku. Rekreačné objekty situovať tak, aby nerušili prírodnú scenériu a charakter okolitej krajiny, zakázané opletenie pozemkov – vymedzenie pozemkov max. ohradníkmi (umožnenie pohybu lesnej zveri).

R3 - Plochy rekreácie bez umiestnenia výstavby

Prípustné funkcie: univerzálna plocha pre viacúčelové rekreačné využívanie kultúrneho - spoločenského oddychového (koncerty, mestské slávnosti, verejné spoločenské podujatia, výtvarné plenéry), športovo – rekreačného (mestské hry, hody a dožinky) ,

Nepripustné funkcie: všetky činnosti s nepriaznivým vplyvom na rekreačnú funkciu; pripustiť budovanie a umiestňovanie provizórnych objektov na jednotlivé akcie (pódium, stánky, mobilné občerstvenie).

Doplňujúce ustanovenia: parkovanie a odstavovanie vozidiel majiteľov a návštevníkov riešiť na vlastnom pozemku. Rekreačné objekty situovať tak, aby nerušili prírodnú scenériu a charakter okolitej krajiny.

B.6.6.9 Športové plochy

Š1 – Športové plochy a zariadenia telovýchovy a športu

Prípustné funkcie: športové a telovýchovné plochy, ihriská a športové halové objekty a zariadenia, stravovacie prevádzky pre návštevníkov, ubytovacie zariadenia, športové kluby, byty správcov zariadení, garáže súvisiacich prevádzok a obslužných zariadení, odstavné a parkovacie miesta pre potreby športových zariadení a vybavenosti, pešie, cyklistické a automobilové komunikácie, nevyhnutné plochy technického vybavenia, parkovo upravená zeleň, súvisiace prevádzky obchodu a služieb (predaj, požičovne a oprava športových potrieb).

Neprípustné funkcie: IBV, HBV, veľkoobchodné prevádzky, zariadenia pre nakladanie s odpadmi, výrobné prevádzky a všetky ostatné činnosti s negatívnymi vplyvmi (zápach, hluk, nákladná doprava, zvýšený výskyt hlodavcov a pod.).

Doplňujúce ustanovenia: na pozemkoch zariadení telovýchovy a športu vyčleniť dostatočné plochy pre parkovanie návštevníkov športových podujatí.

Š2 – Športové plochy pre nesúťažný šport

Prípustné funkcie: športové a športovo rekreačné plochy, ihriská a objekty, doplnkové stravovacie a občerstvovacie prevádzky pre návštevníkov, pešie, cyklistické a automobilové komunikácie, , nevyhnutné plochy technického vybavenia, parkovo upravená zeleň, súvisiace prevádzky obchodu a služieb (predaj, požičovne a oprava športových potrieb).

Neprípustné funkcie: IBV, HBV, veľkoobchodné prevádzky, zariadenia pre nakladanie s odpadmi, výrobné prevádzky a všetky ostatné činnosti s negatívnymi vplyvmi (zápach, hluk, nákladná doprava, zvýšený výskyt hlodavcov a pod.).

B.6.6.10 Plochy technickej vybavenosti

T1 - Plochy a zariadenia technickej vybavenosti

Prípustné funkcie: plochu využívať výhradne pre technickú infraštruktúru, zariadenia a vybavenosť v oblasti vodného hospodárstva (vodojemy, ochranné pásmo vodojemu I. stupňa je dané oplotením vodojemu, čerpacie stanice, malé ČOV), energetiky (trafostanice, výmeníkové stanice, regulačné stanice), telekomunikácií (vykryvače signálu).

Neprípustné funkcie: všetky ostatné funkcie.

B.6.6.11 Plochy výroby

V1 - Plochy priemyslu (výroba, logistické centrá, výrobné služby)

Prípustné funkcie: zariadenia priemyselnej výroby, sklady, manipulačné plochy, plochy dopravného a technického vybavenia, izolačná a vnútroareálová zeleň.

Neprípustné funkcie: bývanie, zariadenia občianskeho vybavenia (okrem súvisiacich služieb pre zamestnancov).

Doplňujúce ustanovenia: parkovanie a odstavovanie vozidiel majiteľov, zamestnancov riešiť na vlastnom pozemku, ekologické výrobných procesov bez hygienicky prípustných negatívnych vplyvov na okolité funkčné plochy. Revitalizácia nevyužívané priemyselné plochy.

V2 - Plochy a zariadenia poľnohospodárskej výroby

Prípustné funkcie: zariadenia poľnohospodárskej výroby (ustajnenie hospodárskych zvierat vrátane súvisiacich zariadení, agroturistická vybavenosť, opravárenské a skladovacie objekty, služobné bývanie, nevyhnutné plochy technického vybavenia, odstavné miesta a garáže, manipulačné plochy), areálová zeleň.

Neprípustné funkcie: bývanie, zariadenia občianskeho vybavenia, rekreácie.

Doplňujúce ustanovenia: parkovanie a odstavovanie vozidiel majiteľov a zamestnancov riešiť na vlastnom pozemku, veterinárne ochranné pásmo (ďalej len „VOP“) od ustajnenia z počtu a druhu chovaných hospodárskych zvierat nesmie zasahovať do obytného územia.

B.6.6.12 Plochy zelene

Z1 - Plochy verejnej parkovej zelene

Prípustné funkcie: parkovo usporiadaná a upravená vysoká a nízka zeleň, vodné plochy, pešie komunikácie a plochy, prvky malej architektúry, pamätníky, výtvarné diela, detské ihriská, nevyhnutné plochy technického vybavenia.

Nepripustné funkcie: bývanie, výroba, výrub zelene bez konzultácie s odbornou organizáciou ochrany prírody, všetky činnosti, ktoré negatívnymi vplyvmi obťažujú oddychový a rekreačný charakter plochy.

Doplňujúce ustanovenia: vymedzené plochy parkov využiť predovšetkým na zeleň, spevnené a dláždené plochy budovať v obmedzenej miere. Na plochách existujúcich a navrhovaných parkov uskutočniť pasport existujúcich drevín.

Pre každú navrhovanú alebo revitalizovanú plochu zelene zabezpečiť vypracovanie odbornej dokumentácie a pravidelnú údržbu.

Z2 – Plochy ostatnej verejnej zelene a izolačná zeleň (zeleň okolo automobilových komunikácií, brehové porasty, nelesná drevinná vegetácia).

Pripustné funkcie: vysoká a nízka zeleň založená a udržiavaná podľa jej špecifickej funkcie.

Nepripustné funkcie: všetky ostatné funkcie.

Doplňujúce ustanovenia: Na plochách existujúcej a navrhovanej zelene uskutočniť pasport existujúcich drevín.

Pre každú navrhovanú alebo revitalizovanú plochu zelene zabezpečiť vypracovanie odbornej dokumentácie a pravidelnú údržbu. Funkciu izolačnej zelene môžu plniť aj súkromné záhrady s požiadavkou umiestnenia vzrastlej – sadovej zelene).

Z3 - Plochy súkromnej zelene (záhrady, sady)

Pripustné funkcie: plochy hospodárskej a okrasnej zelene, altánky, obslužné komunikácie ihriská,

Nepripustné funkcie: všetky ostatné funkcie, ktoré negatívnymi vplyvmi (zápach, hluk, zvýšený výskyt hlodavcov a pod.) obťažujú oddychový a rekreačný charakter plochy.

Doplňujúce ustanovenia: Pripúšťa sa oplotenie funkčnej plochy.

Z4 - Plocha záhradkovej osady

Pripustné funkcie: plochy hospodárskej a okrasnej zelene, záhradné chatky a altánky, obslužné komunikácie súvisiace s hlavnou funkciou, zariadenie spoločnej vybavenosti záhradkovej osady, malé ihriská, spoločné parkovacie a odstavné miesta pre užívateľov.

Nepripustné funkcie: všetky ostatné funkcie, ktoré negatívnymi vplyvmi (zápach, hluk, nákladná doprava, zvýšený výskyt hlodavcov a pod.) obťažujú oddychový a rekreačný charakter plochy.

Doplňujúce ustanovenia: veľkosť a charakter záhradných domčekov riešiť v zmysle ustanovení stavebného zákona; nepripustiť budovanie a umiestňovanie provizórnych objektov. Pripúšťa sa oplotenie funkčnej plochy.

B.7 NÁVRH RIEŠENIA BÝVANIA, OBČIANSKEHO VYBAVENIA, VÝROBY A REKREÁCIE

B.7.1 NÁVRH RIEŠENIA BÝVANIA

B.7.1.1 Súčasný stav, vstupné podmienky

Podľa sčítania obyvateľstva, bytov a domov v r. 2001 bolo v meste 1 566 bytov, z toho 1 412 trvalo obývaných a 151 neobývaných. Z celkového počtu 1 412 trvalo obývaných bytov v meste bolo 657 bytov v rodinných domoch, 676 bytov v bytových domoch, 52 bytov v iných budovách a 27 nezistených.

Stav bytového fondu a úrovne bývania je podľa jednotlivých ukazovateľov na vyššej úrovni ako celoslovenský priemer, priemerná obložnosť bytov v roku 2011 bola 3,11 obyvateľa na byt.

Počet trvalo obývaných bytov podľa sčítania v r. 2011	1 412
Predpokladaný odpad bytového fondu do r. 2035	32
Zostatok súčasného bytového fondu v r. 2035.....	1 380
Potreba bytov v r. 2035 pri obložnosti 2,8	1590-1645
Potreba výstavby nových bytov do r. 2035	210 - 265

Z uvedeného prehľadu je zrejmé, že v prípade naplnenia predpokladov demografického vývoja a zníženia obložnosti bytov na hodnotu 2,8, bude potrebné v návrhovom období vytvoriť podmienky pre výstavbu 210 až 265 bytov v rámci rodinných a bytových domov.

S ohľadom na stupeň a podrobnosť spracovania obstarávanej ÚPD je však uvedený počet nových bytov potrebné považovať len za smerný.

B.7.1.2 Navrhované riešenie k návrhovému roku 2035

V návrhovom období sa počíta s odpadom bytového fondu v počte 32 bytov, z toho väčšina z dôvodu nevyhovujúceho technického stavu.

V uvedených údajoch sú uvedené počty zahŕňajúce byty v ÚPN-M Turany na nových navrhovaných plochách a v súčasnosti ešte nezastavaných plochách riešených a schválených v pôvodnom ÚPN-SÚ Turany (v prevažnej miere ide plochy ktoré navrhoval ÚPN-SÚ Turany pre tzv. II etapu – obdobie 2010 – 2020).

Návrh			
Byty		variant A	variant B
▪ Počet trvalo obývaných bytov v r. 2011		1412	1412
▪ Odpad bytového fondu do r. 2035		32	32
▪ Zostatok súčasného bytového fondu		1380	1380
▪ Návrh nových bytov do r. 2035 (pri obl. 2,80 obyv./byt)		254	262
▪ Z toho bytov v IBV		224	232
▪ v HBV		30	30
▪ Celkový počet bytov do r. 2035		1634	1642

V zadaní pre ÚPN-M Turany bola uvedená celková potreba bytov 210 - 365 pri obložnosti 2,80. V návrhu ÚPN-M Turany uvažujeme s návrhom nových vo variante A 254 bytov a vo variante B 262 bytov, t.j. v súlade so schváleným Zadaním pre ÚPN-M Turany.

Navrhované bytové jednotky v riešenom území podľa miestnych častí (smerné údaje):

▪ V miestnej časti MESTO	186 b.j.
z toho v m.č. Mesto I (sever):160 b.j.	
Mesto II (juh) 26 b.j.	
▪ V miestnej časti ZÁBREHY	3 b.j.
▪ V miestnej časti ČERNÍK	23 b.j.
▪ V miestnej časti DIELEC	12 b.j.
Vo variante B 20 b.j.	

B.7.2 NÁVRH RIEŠENIA OBČIANSKEHO VYBAVENIA

Návrh občianskeho vybavenia v meste Turany komplexne poníma sortiment a potreby týchto zariadení navrhovaných podľa zariadenia v jednotlivých skupinách:

- ŠKOLSTVO
- ZDRAVOTNÍCTVO A SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ
- KULTÚRA
- ŠPORTOVÉ A REKREAČNÉ ZARIADENIA
- MALOOBCHOD
- STRAVOVANIE
- UBYTOVANIE
- NEVÝROBNÉ SLUŽBY
- ADMINISTRATÍVA

Zoznam existujúcej občianskej vybavenosti v meste Turany (ozn. vo výkresovej časti)

- ozn. vo výkr. 1 Mestský úrad Turany
- ozn. vo výkr. 2 Slovenská pošta, poštová banka
- ozn. vo výkr. 3 Potraviny DONA
- ozn. vo výkr. 4 Rímsko – katolícky farský úrad
- ozn. vo výkr. 5 Predajňa suvenírov
- ozn. vo výkr. 6 Hasičský sklad, strážnica
- ozn. vo výkr. 7 Potraviny
- ozn. vo výkr. 8 Rímsko – katolícky kostol (kultúrna pamiatka zapísaná v zozname SR)
- ozn. vo výkr. 9 Klub dôchodcov
- ozn. vo výkr. 10 Hostinec Kriváň
- ozn. vo výkr. 11 Evanjelický kostol, evanjelický farský úrad
- ozn. vo výkr. 12 Predajňa potravín COOP Jednota
- ozn. vo výkr. 13 Dom služieb, lekáreň, knižnica
- ozn. vo výkr. 14 Pizza

- ozn. vo výkr. 15 Unimart predajňa - drogéria a papierníctvo
- ozn. vo výkr. 16 Predajňa kvetov
- ozn. vo výkr. 17 Kaviareň a výčap Tereza
- ozn. vo výkr. 18 Stavebniny Pavelica
- ozn. vo výkr. 19 Stavebniny Pavelica
- ozn. vo výkr. 20 Veľkosklad potravín
- ozn. vo výkr. 21 Belholz s.r.o (predaj reziva)
- ozn. vo výkr. 22 Reštaurácia Chrenovo
- ozn. vo výkr. 23 Obecná prevádzkárňa
- ozn. vo výkr. 24 ČSPH
- ozn. vo výkr. 25 Oprava elektromotorov
- ozn. vo výkr. 26 Predajňa brikiet a palivového dreva
- ozn. vo výkr. 27 Športová strelnica
- ozn. vo výkr. 28 Pálenica TURDAR s.r.o.
- ozn. vo výkr. 29 Pohostinstvo zastávka
- ozn. vo výkr. 30 Zmrzlina, kozmetika
- ozn. vo výkr. 31 Autoservis
- ozn. vo výkr. 32 Ranč Aljaška
- ozn. vo výkr. 33 Lekáreň, Zdravotné stredisko
- ozn. vo výkr. 34 Miestne kultúrne centrum
- ozn. vo výkr. 35 MŠ, Zdravotné stredisko
- ozn. vo výkr. 36 Cintorín, dom smútku
- ozn. vo výkr. 37 ZŠ Turany, Základná umelecká škola
- ozn. vo výkr. 38 telekomunikačné centrum, (Fachman centrum s.r.o)
- ozn. vo výkr. 39 Športový areál
- ozn. vo výkr. 40 Spojená stredná odborná škola (VÚC ŽK)
- ozn. vo výkr. 41 Čajovňa ESO
- ozn. vo výkr. 42 Železničná stanica Turany
- ozn. vo výkr. 43 Auto Alles s.r.o.
- ozn. vo výkr. 44 Auto Alles s.r.o., motorest, reštaurácia
- ozn. vo výkr. 45 Penzión Janka
- ozn. vo výkr. 46 ATC, Autocamping Trusalová
- ozn. vo výkr. 47 Odborové rekreačné zariadenie Trusalová (OZ Lesy – Drevo)
- ozn. vo výkr. 48 Účelové zariadenie Turčan – Delta (vo výstavbe)
- ozn. vo výkr. 49 Železničná zastávka Krpeľany
- ozn. vo výkr. 50 Miestne kino
- ozn. vo výkr. 51 Kultúrne centrum, reštaurácia a ubytovanie u grófa, miestne múzeum
- ozn. vo výkr. 52 Hasiči mesta Turany
- ozn. vo výkr. 53 Predajňa potravín COOP Jednota
- ozn. vo výkr. 54 Predajňa potravín Supermarket COOP Jednota
- ozn. vo výkr. 55 Zdravotné stredisko
- ozn. vo výkr. 56 MŠ, pizza, kaviareň
- ozn. vo výkr. 57 Hostinec Volná
- ozn. vo výkr. 58 Židovský cintorín
- ozn. vo výkr. 59 Športový areál (pri ceste 1/18)
- ozn. vo výkr. 60 Urbár
- ozn. vo výkr. 61 Agromarko s.r.o., Penzión, wellnes, multifunkčné ihrisko (vo výstavbe)
- ozn. vo výkr. 62 SSC, sklady

Zoznam navrhovanej občianskej vybavenosti v meste Turany (ozn. vo výkresovej časti)

- ozn. vo výkr. 63 Centrum halových športov
- ozn. vo výkr. 64 Obchodné centrum
- ozn. vo výkr. 65 nový cintorín

B.7.2.1 Školstvo a výchova

Predškolské zariadenia

V meste Turany sa nachádzajú dve predškolské zariadenie – materská škola v miestnej časti Mesto juh na ulici Obchodnej v rámci sídliska s HBV a materská škola v miestnej časti Mesto sever na ul. Krížnej.

- ozn. vo výkr. **35** MŠ,
- ozn. vo výkr. **56** MŠ

Existujúce dve predškolské zariadenia postačujú pre súčasné potreby a v budúcnosti umožnia prípadnou dostavbou (nadstavbou) pokryť vyššie potreby umiestnenia detí v predškolských zariadeniach pre predškolskú výchovu, v prípade akcelerácie rozvoja obce.

V oboch MŠ sa nachádza spolu 6 tried, v posledných rokoch navštevovalo predškolské zariadenie 107 – 126 detí detí, čo predstavuje optimálnych 18 – 20 detí na triedu, výučbu zabezpečuje cca 12 pedagogických pracovníkov. Obidve materské školy sú štátnymi zariadeniami.

Základné školstvo

V meste Turany sa nachádza školské zariadenie – základná škola v miestnej časti Mesto sever na ul. Komenského.

- ozn. vo výkr. **37** ZŠ Turany

V rámci mesta Turany existuje samostatný areál základnej školy v miestnej časti Mesto sever. Nachádza sa v ťažisku zastavaného územia mesta a tak optimálne pokrýva dochádzkovú vzdialenosť pre deti. V súčasnosti plne pokrýva potreby výuky základného školstva pre deti obyvateľov mesta.

V poslednom období 9 triednu základnú školu navštevuje 280 - 325 detí, čo predstavuje cca 30 - 36 žiakov na triedu. Počet žiakov na jednu triedu je na hornej hranici voči optimálnemu počtu 25 žiakov na triedu. Aktuálne však počet žiakov neustále klesá.

V základnej škole je umiestnená jedáleň s 188 miestami pri stoloch a eviduje sa 250 – 270 stravníkov.

Súčasťou areálu je vonkajšia spevnená plocha (využívaná aj ako ihrisko pre kolektívne hry) nepokrývajúca komplexom vybavenia potreby športovej vybavenosti školy. V športovej vybavenosti školy absentuje hlavne, 250m atletická bežecká dráha, zariadenia ľahkoatletických disciplín (skoky, vrhy), univerzálna plocha pre kolektívne športy optimálne v rozsahu hádzanárskeho ihriska. Optimálna dostupnosť športového areálu umožňuje v súčasnosti i v budúcnosti doplnkovo využívať vybavenosť športového areálu na Štúrovej ul. aj pre potreby ZŠ.

Disponibilný areál s umiestnenými objektami umožňuje dostavbu samostatných pavilónov, či prípadné prístavby a nadstavby existujúcich objektov. Pre areál sú tak vytvorené plošnopriestorové podmienky pre prípadný intenzívny rozvoj.

Stredné a iné školstvo

V meste Turany sa v súčasnosti nachádza neprevádzkovaná Spojená stredná odborná škola (ďalej len „SSOŠ“) v miestnej časti Mesto sever na ul. Komenského a Základná umelecká škola Turany (ďalej len „ZUŠ“).

- ozn. vo výkr. **37** Základná umelecká škola
- ozn. vo výkr. **40** Spojená stredná odborná škola

V ťažisku sídla, jeho zastavanej časti, je umiestnený stredoškolský areál s 17 triedami. Súčasťou vybavenosti areálu je univerzálne ihrisko a 3 tenisové kurty a pôvodná, v súčasnosti prestavovaná prevádzková budova na objekt nízkopodlažného bytového domu.

Objekt a areál strednej školy je v správe Žilinského samosprávneho kraja (ďalej len „ŽSK“). Pôvodne školu v roku 2011 navštevovalo 322 študentov. S pribúdajúcimi rokmi počet žiakov klesal, čo súviselo aj so zmenami v študijných odboroch a zmenami v pôvodnom odbornom zameraní školy. Pokles záujmu o štúdium v nastavených študijných odboroch a študijnom zameraní školy, viedol v roku 2015 k prerušeniu prevádzky.

V súčasnosti je škola mimo prevádzky. V pôvodnom areáli školy sa nekonceptne realizuje prestavba pôvodného prevádzkového objektu vybavenosti SSOŠ na nízkopodlažný bytový dom.

Hlavný riešiteľ ÚPN-M Turany upozorňuje, že mesto Turany sa stáva významným centrom mikroregiónu so záujmovým územím do ktorého prirodzene urbanisticky spadá, okrem mesta Turany 7 obcí a to, Šútovo, Ratkovo, Krpeľany, Nolčovo, Konské, Podhradie a Turčianska Štiavnička. Pre takéto územie je optimálne mať v záujmovom území možnosť umiestnenia školskej vybavenosti so stredoškolským odborným vzdelávaním.

V ÚPN-M Turany bude existujúca plocha areálu zachovaná pre prípadné funkčné využitie aj na opätovnú prevádzku pre stredné školstvo. V ÚPN-M je navrhované polyfunkčné využívanie plochy

araálu, čo pripúšťa využiť existujúcu plochu a infraštruktúru pre prípadné iné využitie (napr. HBV a občianska vybavenosť v oblasti obchodu služieb športu a kultúry)

V prípade opätovného využívania existujúcej vybavenosti a infraštruktúry SSOŠ pre stredoškolské vzdelávanie, by bolo možné prostredníctvom zriaďovateľa optimálne reagovať na aktuálne potreby stredoškolského vzdelávania v odboroch, ktoré v súčasnosti v regióne absentujú a ktoré budú v mikroregióne skutočne potrebné.

V súčasnosti v meste Turany sú vytvorené podmienky pre priemyselnú výrobu a tiež ÚPN-M Turany rieši vytvorenie podmienok ďalšieho širokospektrálneho priemyselného rozvoja mesta, hlavne v oblasti drevárskej, strojárskej a stavebnej výroby. Uvedené predpokladá opätovnú potrebu sústavného získavania nových odborne vzdelaných ľudských zdrojov v mikroregióne – záujmovom území zloženého z mesta Turany a ďalších 7 obcí.

Iné školské prevádzky v meste zastupuje ZUŠ Turany, ktorá využíva priestory a infraštruktúru ZŠ. V súčasnosti v ZUŠ Turany fungujú hudobný, výtvarný a tanečný odbor. Prípadné etablovanie ďalších odborov sa nevylučuje, nakoľko existujúca vybavenosť ZŠ to umožňuje.

B.7.2.2 Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť

Zdravotnícke zariadenia na území mesta Turany :

- ozn. vo výkr. **13** Lekáreň (v Dome služieb),
- ozn. vo výkr. **33** Zdravotné stredisko, lekáreň
- ozn. vo výkr. **35** Zdravotné stredisko (ul. Krížna)
- ozn. vo výkr. **55** Zdravotné stredisko, lekáreň (ul. Obchodná)

V meste Turany sú vybudované zdravotné strediská v základnej starostlivosti optimálne pokrývajúce potreby obyvateľov mesta Turany a obyvateľov záujmového územia mikroregiónu. Jedno zdravotné stredisko je umiestnené v miestnej časti Mesto I. (sever) v samostatnom objekte na ul. Obchodnej, druhé zdravotné stredisko na ul. Krížnej. V rámci existujúcich objektov sú vybudované a prevádzkované samostatné zariadenia ambulancii lekárov (3x praktická pre dospelých, 1x praktická pre deti, 1x stomatologická). Lekárne sú umiestnené v troch objektoch.

Uvedené lekárske ambulancie zabezpečujú každodennú lekársku starostlivosť. Vzhľadom na počet obyvateľov v meste i pravdepodobný opätovný nárast obyvateľov, by bolo potrebné zriadenie minimálne druhej ambulancie praktického lekára pre deti a druhej ambulancie stomatológa. Disponibilné areály a objekty zdravotných strediska umožňujú riešiť prípadnú výstavbu ďalšieho pavilónu, či prípadnú nadstavbu a prístavbu existujúcich objektov.

Ústavnú zdravotnú starostlivosť a lekársku starostlivosť špecialistov zabezpečujú štátne a súkromné zdravotnícke zariadenia vybudované v okresnom meste Martin.

V mesto Turany je v súčasnosti evidované, pre cca 100 rodín na území mesta, zabezpečovanie sociálnej starostlivosti rodinnými príslušníkmi a tiež mesto pre dôchodcov zabezpečuje rozvoz stravy.

B.7.2.3 Kultúrne zariadenia

Kultúrne zariadenia v meste Turany:

- ozn. vo výkr. **9** Klub dôchodcov
- ozn. vo výkr. **13** Knižnica (v dome služieb)
- ozn. vo výkr. **34** Miestne kultúrne centrum
- ozn. vo výkr. **37** Základná umelecká škola
- ozn. vo výkr. **50** Miestne kino
- ozn. vo výkr. **51** Kultúrne centrum, miestne múzeum

V súčasnosti sú kultúrno - spoločenské prevádzky sú rozptýlené po celom meste. V knižnici je evidovaných 10478 zv, počet užívateľov sa pohybuje v priebehu roka medzi 150 až 200. Spoločenské priestory a vybavenosť v kultúrnom centre sú optimálne.

Vybavenosť mesta kultúrnymi zariadeniami je dostatočná a v meste sú vytvorené optimálne priestory pre kultúrnu činnosť a vyžitie občanov mesta i spádového (záujmového územia).

B.7.2.4 Cirkevné zariadenia

Cirkevné zariadenia v meste Turany:

- ozn. vo výkr. **4** Rímsko – katolícky farský úrad
- ozn. vo výkr. **8** Rímsko – katolícky kostol (kultúrna pamiatka)

- ozn. vo výkr. **11** Evanjelický kostol, evanjelický farský úrad

V cente mesta sa nachádza rímsko-katolícky kostol sv. Gála na ul. Osloboditeľov č.61. Oproti kostolu sa nachádza samostatný objekt rímsko - katolíckeho farského úradu. Objekt kostola je zapísaný v ústrednom zozname pamiatkového fondu SR pod č. 630/1 ako národná kultúrna pamiatka.

V cente mesta sa tiež nachádza evanjelický kostol. Pri kostole je umiestnený samostatný objekt evanjelického farského úradu.

Existujúce kostoly kapacitne i stavebno-technicky vyhovujú. Do budúcnosti nie je nutné uvažovať s výstavbou nového kostola.

TAB. 118 Obyvateľstvo podľa pohlavia a náboženského vyznania			
Náboženské vyznanie	Muži	Ženy	Spolu
Turany			
Rímskokatolícka cirkev	688	835	1 523
Gréckokatolícka cirkev	5	8	13
Pravoslávna cirkev	3	2	5
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	933	969	1 902
Reformovaná kresťanská cirkev	0	1	1
Evanjelická cirkev metodistická	5	3	8
Apoštolská cirkev	0	1	1
Cirkev československá husitská	0	4	4
Cirkev adventistov siedmeho dňa	5	4	9
Kresťanské zbory	3	5	8
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	0	1	1
Bez vyznania	303	242	545
Iné	6	7	13
Nezistené	220	142	362
Spolu	2 171	2 224	4 395

B.7.2.5 Telovýchova a šport

Telovýchovné a športové zariadenia v meste Turany:

- ozn. vo výkr. **27** Športová strelnica
- ozn. vo výkr. **39** Športový areál (ul. Štúrova)
- ozn. vo výkr. **59** Športový areál (pri ceste 1/18)

V Turanoch sa v súčasnosti nachádzajú dva športové areály a športová strelnica. Obidva areály sa nachádzajú v miestnej časti Mesto sever a majú 400m atletickú dráhu a futbalové ihrisko. Nový športový areál pri SSOŠ má vybudované zariadenie aj pre ľahkoatletické disciplíny (skoky, vrhy). Starší areál (pri ceste 1/18) je v súčasnosti menej využívaný, skôr len na tréningové účely.

V pôvodnom ÚPN-SÚ Turany v platnom znení bol tento areál označený ako výhľadová plocha pre umiestnenie občianskej vybavenosti bez presnejšieho definovania výhľadového typu občianskej vybavenosti. Nový areál na Štúrovej ul. mal v pôvodnom ÚPN-SÚ Turany v platnom znení vyznačené navrhované rozšírenie západným smerom.

Doplnkovú športovú vybavenosť skôr športovo – rekreačného charakteru v meste reprezentujú:

- ihriská pri HBV (univerzálne ihrisko)
- ihriská v areáli ZŠ
- telocvičňa v areáli ZŠ
- telocvičňa pri SSOŠ
- multifunkčné ihrisko v areáli SSOŠ
- tenisový kurt 3x, v areáli SSOŠ
- detské ihriská (v areáloch MŠ, na ul. Mierovej, ul. Obchodnej, ul. dve pri HBV v miestnej časti Mesto juh, pri ev. kostole)
- ihriská v Autocamping Trusalová (volejbal.....)
- sezónne bežecko lyžiarske udržiavané stopy Trusalová
- ihrisko – univerzálna športová plocha v rekreačnom areáli Trusalová

Športová vybavenosť v meste je nekomplexná. ÚPN-M Turany navrhuje dostatočné plochy pre umiestnenie nasledovnej športovej vybavenosti v rozšírenom športovom areáli. V ÚPN-M navrhujeme rozvojovú plochu a vytvárame priestorové podmienky pre postupnú realizáciu –

dokompletovanie komplexného športového areálu mesta ako rozvoj súčasného areálu na Štúrovej ul. Tento areál by sa stal centrálnym športovým stánkom v meste. Tiež by slúžil aj pre rekreačný šport a rekreačné zázemie obce. Na túto vybavenosť by bolo možné naviazať aj doplnkové ubytovacie, reštauračné, rekreačné a relaxačné služby.

- ozn. vo výkr. **63** Centrum halových športov – **návrh**
 - univerzálna športová hala (univerzálna všešportová hala pre kolektívne športy),
 - plaváreň s bazénom min. 4 dráhy dĺ. 25 m, prípadne naväzujúci vonkajší plavecký bazén,
 - zimný štadión (I. etapa – otvorený),
 - areál otvorených ihrísk pre kolektívne loptové hry s jedným univerzálnym ihriskom (minifutbal, hádzaná, volejbal, basketbal, hokejbal, tenis, beachvolejbal, fitness dráha.....), plaváreň (bazén min. 4 dráhy dĺ. 25 m).

ÚPN-M Turany navrhuje zachovať plochu športového areálu pri ceste 1/18. Prioritne bude tento areál, s atletickou dráhou a futbalovým ihriskom, slúžiť pre tréningové účely, prípadne namiesto futbalového štadióna ako centrum pre ostatné kolektívne hry (volejbal, basketbal, beach volejbal, hádzaná, hokejbal, tenis ap).

Pre ďalšie doplnkové športovo – rekreačné zázemie a vybavenie ÚPN-M navrhuje doplniť sieť malých športovo - rekreačných ihrísk po celom meste (aj v rámci novej plošnej IBV), hlavne na rozvojových plochách v miestnych častiach Mesto I (sever) - lokalita Blažovo a Krátke, Mesto II. (juh) - lokalita Dolinky a tiež v odľahlejších miestnych častiach mesta Černík, Zábrehy a Dielec.

V rekreačnej lokalite m.č. Trusalová riešil pôvodný ÚPN-SÚ Turany plochy pre umiestnenie športových zariadení. Nový ÚPN-M Turany akceptuje pôvodné riešenie v ÚPN-SÚ Turany.

ÚPN-M pripúšťa umiestnenie športovo - rekreačnej vybavenosti aj v rozvojovej rekreačnej lokalite regionálneho významu v m.č. Záblatie.

B.7.2.6 Obchod

V Turanoch je vybudovaných niekoľko obchodných prevádzok a zariadení s rôznym sortimentom predaja a veľkosťou rozptýlené po celej meste. Najviac týchto maloobchodov sa nachádza v miestnych častiach Mesto I. (sever) a Mesto II. (juh). Niektoré obchodné zariadenia sú adaptované v pôvodných obytných objektoch rodinných domov, prípadne v polyfunkčných rodinných domoch.

Potravinárske obchody

- ozn. vo výkr. **3** Potraviny DONA (miestna časť Mesto sever)
- ozn. vo výkr. **7** Potraviny (miestna časť Mesto sever)
- ozn. vo výkr. **12** Predajňa potravín COOP Jednota (miestna časť Mesto sever)
- ozn. vo výkr. **53** Predajňa potravín COOP Jednota (miestna časť Mesto juh)
- ozn. vo výkr. **54** Predajňa potravín Supermarket COOP Jednota (miestna časť Mesto juh)

V súvislosti s diverzifikáciou obchodnej základne v meste Turany v ÚPN-M navrhujeme plochu pre umiestnenie obchodného plnosortimentného centra - supermarketu. Pre umiestnenie takéhoto zariadenia je navrhovaný priestor pri ceste I/18, na vstupe - vjazde do mesta Martin v polohe medzi cestou 1/18, východným okrajom areálu SSC a Vážským kanálom. Optimálna dostupnosť z cesty 1/18 umožní pokrytie potrieb nielen pre mesto Turany, ale aj okolitých „spádových“ obcí ležiacich v severovýchodnej časti okresu Martin (v mikroregióne – záujmovom území zloženého z mesta Turany a ďalších 7 obcí).

- ozn. vo výkr. **64** Obchodné plnosortimentné centrum - **návrh**

Nepotravinárske obchody a obchodné prevádzky

- ozn. vo výkr. **5** Predajňa suvenírov
- ozn. vo výkr. **13** Dom služieb, lekáreň,
- ozn. vo výkr. **15** Unimart predajňa - drogeria a papierníctvo
- ozn. vo výkr. **16** Predajňa kvetov
- ozn. vo výkr. **18** Stavebniny Pavelica
- ozn. vo výkr. **19** Stavebniny Pavelica
- ozn. vo výkr. **21** Belholz s.r.o (predaj reziva)
- ozn. vo výkr. **24** ČSPH
- ozn. vo výkr. **26** Predajňa brikiet a palivového dreva
- ozn. vo výkr. **33** Lekáreň

- ozn. vo výkr. **38** telekomunikačné centrum, (Fachman centrum s.r.o)

V súvislosti s diverzifikáciou ostatnej obchodnej základne v meste Turany v ÚPN-M vytvárame podmienky pre synergetický rozvoj takýchto obchodných prevádzok v meste a to:

- na navrhovaných nových plochách občianskej vybavenosti,
- na riešených polyfunkčných plochách,
- v rámci existujúcej výstavby (oj obytnej IBV), hlavne v rozvíjajúcom sa centre mesta v tzv. polyfunkčných RD,
- intenzifikáciou existujúcich prevádzok.

B.7.2.7 Stravovanie

Stravovacie, reštauračné a občerstvovacie zariadenia v meste Turany:

- ozn. vo výkr. **10** Hostinec Kriváň
- ozn. vo výkr. **14** Pizza
- ozn. vo výkr. **17** Kaviareň a výčap Tereza
- ozn. vo výkr. **22** Reštaurácia Chrenovo
- ozn. vo výkr. **29** Pohostinstvo zastávka
- ozn. vo výkr. **30** Zmrzlina,
- ozn. vo výkr. **32** Ranč Aljaška (len agroturistika)
- ozn. vo výkr. **41** Čajovňa ESO
- ozn. vo výkr. **44** Auto Alles s.r.o., motorest, reštaurácia
- ozn. vo výkr. **45** Penzión Janka
- ozn. vo výkr. **51** Reštaurácia a ubytovanie u grófa,
- ozn. vo výkr. **56** Pizza, kaviareň

Existujúce stravovacie zariadenia čiastočne pokrývajú potreby obyvateľov mesta a návštevníkov mesta. Taktiež sortiment zariadení nezodpovedá súčasným potrebám rozvíjajúceho sa mesta. S predpokladaným rozvojom rekreácie a voľného cestovného ruchu prepokladáme synergetický vstup investorov zo súkromného sektora, ktorí pomôžu dobudovať absentujúce stravovacie zariadenia ako samostatné prevádzky i vo väzbe na umiestňované ubytovanie. ÚPN-M Turany pre takéto zariadenia vytvára podmienky v nasledovných polohách:

- vybudovaním, prípadne rekonštrukciou vhodných nevyužívaných objektov (aj staršej IBV) a prielúk v rámci zastavaného územia obce (občerstvenie – bufety, cukrárne, bary príp. penzióny),
- budovaním takýchto zariadení v rámci navrhovaných plôch rozvoja občianskej vybavenosti,
- budovaním takýchto zariadení v navrhovaných lokalitách s rozvojom zariadení vo voľnom cestovnom ruchu (Trusalová, Záblatie).
- budovaním takýchto zariadení v rámci navrhovaných plôch rozvoja občianskej vybavenosti,

B.7.2.8 Ubytovanie

Ubytovacie zariadenia v meste Turany:

- ozn. vo výkr. **40** Spojená stredná odborná škola (VÚC ŽK), internát
- ozn. vo výkr. **45** Penzión Janka
- ozn. vo výkr. **46** ATC, Autocamping Trusalová
- ozn. vo výkr. **47** Rekreačné zariadenie odborov Trusalová (OZ Lesy – Drevo)
- ozn. vo výkr. **48** Účelové zariadenie Turčan – Delta (vo výstavbe)
- ozn. vo výkr. **51** Reštaurácia a ubytovanie u grófa,
- ozn. vo výkr. **54** Auto Alles s.r.o., motorest, reštaurácia
- ozn. vo výkr. **61** Agromarko s.r.o., penzión (vo výstavbe)

Na území mesta Turany sa v súčasnosti nachádzajú vyššie uvedené ubytovacie zariadenia voľného cestovného ruchu v rekreačnom území Trusalová (spolu cca 220 lôžok). Ubytovacie zariadenia sú v súčasnosti umiestnené aj miestnej časti Mesto (cca 40 lôžok) v meste. Ubytovanie na Internátoch SSOŠ nie je možné považovať za zariadenie viazaného cestovného ruchu (253 lôžok).

ÚPN-M Turany umožňuje budúcu akceleráciu budovania zariadení s ubytovaním vo voľnom cestovnom ruchu. Rozvoj týchto zariadení bude prebiehať v nasledovných priestoroch mesta (uvedené kapacitné údaje treba považovať za smerné):

- vybudovaním, prípadnou rekonštrukciou vhodných nevyužívaných objektov a prielúk v rámci územia mesta (ubytovanie na súkromí – polyfunkčné RD, penzióny, hotely, ubytovne (spolu s predpokladanou kapacitou spolu 160 lôžok),
- výstavbou na plochách OV (cca 70 lôžok),
- budovaním takýchto zariadení vo voľnom CR v uvažovaných rekreačných lokalitách – Tusalová (cca 200 lôžok), Záblatie (cca 160 lôžok),
- vybudovanie ubytovacieho zariadenia v rámci komplexného športového areálu nižšej kategórie (ubytovňa cca 100 lôžok – kapacita 2 autobusov)

Celková navrhovaná kapacita je cca 690 lôžok vo voľnom CR a spolu s existujúcimi by bola k návrhovému roku 2035 cca 950 lôžok.

Okrem umiestňovania zariadení vo voľnom CR ÚPN-M predpokladá aj ďalší rozvoj zariadení vo viazanom cestovnom ruchu na báze chatárskej individuálnej rekreácie v lokalite Trusalová (200 lôžok) a Rybníky (320 lôžok). Celková uvažovaná kapacita by predstavovala návrh cca 520 lôžok a vo viazanom CR a spolu s existujúcimi by bola k návrhovému roku 2030 cca 800 lôžok.

B.7.2.9 Nevýrobné a výrobné služby

Zariadenia nevýrobných a výrobných služieb v meste Turany:

- ozn. vo výkr. **2** Slovenská pošta, poštová banka
- ozn. vo výkr. **6** Hasičský sklad, strážnica
- ozn. vo výkr. **13** Dom služieb,
- ozn. vo výkr. **23** Obecná prevádzkareň (pri žel. trati)
- ozn. vo výkr. **25** Oprava elektromotorov
- ozn. vo výkr. **28** Pálenica TURDAR s.r.o.
- ozn. vo výkr. **30** Kozmetika
- ozn. vo výkr. **31** Autoservis
- ozn. vo výkr. **36** Cintorín, dom smútku
- ozn. vo výkr. **52** Hasiči mesta Turany
- ozn. vo výkr. **58** Židovský cintorín
- ozn. vo výkr. **62** SSC (údržba, sklady)
- ozn. vo výkr. **65** nový cintorín - **návrh**

V meste Turany uvažuje ÚPN-M s rozvojom nevýrobných služieb hlavne vo väzbe pre obyvateľov a na CR. Pre ich rozvoj nastavuje regulatívy podmienky pre ich umiestňovanie v rámci existujúcich i navrhovaných plôch. Rozvoj týchto služieb bude prebiehať synergeticky predovšetkým investormi a prevádzkovateľmi v súkromnom sektore.

Cintorín má rezervu plôch na pochovávanie k návrhovému roku 2035. V súčasnosti je na cintoríne evidované cca 50% vymedzenie plochy pre umiestnenie nových hrobových miest. Priemerne sa za rok uskutoční cca 40 pohrebov.

Obstarávateľ si uvedomuje rezervovanie plochy pre nový cintorín, čo môže ovplyvniť celkový návrh rozvoja územia v ÚPN-M Turany a odporúča rezervovať územie v dostupnosti voči súčasnému cintorínu s umiestnením pri žel. trati č. 180. Uvedená skutočnosť je zapracovaná do ÚPN-M Turany.

B.7.2.10 Administratíva

Administratívne zariadenia v meste Turany:

- ozn. vo výkr. **1** Mestský úrad Turany
- ozn. vo výkr. **4** Rímsko – katolícky farský úrad
- ozn. vo výkr. **11** Evanjelický farský úrad
- ozn. vo výkr. **60** Urbár

V centre mesta je umiestnený mestský úrad s poštou a poštovou bankou, farské úrady a budova Uráru. V súvislosti s riešením ÚPN-M nepredpokladáme riešenie nových zariadení administratívy a k nim prislúchajúcich plôch.

B.7.3 NÁVRH VÝROBY A VÝROBNÝCH SLUŽIEB

B.7.3.1 Hospodárska základňa všeobecne

Poloha a veľkosť sídla, prírodné podmienky, morfológia terénu a komunikačné väzby predurčujú v meste primeraný a zodpovedajúci rozvoj hospodárskej základne.

S históriou mesta Turany je spojené súvislé budovanie hospodárskej základne. Pôvodné historické zameranie na poľnohospodársku rastlinnú a živočíšnu výrobu bolo postupne dopĺňané vznikom spočiatku remeselnej a cechovej výroby, neskôr malej priemyselnej výroby (píly, pivovary, pálenice, tehelne). V 20. storočí sa na území mesta začalo výrazne rozvíjať spracovanie drevnej hmoty a drevovýroba (Drevounia, Drevina).

Je nutné konštatovať súčasnú vysokú migráciu obyvateľov za prácou to je, napriek rodiacej sa synergetickej diverzifikácii v existujúcich plochách (Drevona, Chyžbet, Staton s.r.o.) a vznikom nových prevádzok (Team Industries, Osivo a.s.), spojené s ukončením prevádzky pôvodnej Dreviny (rok 2000).

Vytvorenie podmienok pre koncepcnú diverzifikáciu hospodárskej základne v meste je jedným z rozhodujúcich cieľov pri nastavení rozvoja v ÚPN-M Turany.

Koncepcia rozvoja hospodárskej základne v meste Turany v zmysle riešenia v ÚPN-M:

- vytvorenie podmienok pre realizáciu nezávadných prevádzok priemyslu, vrátane obnovy v súčasnosti mimo prevádzky, resp výrobných služieb, a to aj v schválených (navrhovaných) plochách z pôvodného ÚPN-SÚ Turany v platnom znení a hlavne na navrhovaných nových plochách v ÚPN-M Turany,
- využívanie a intenzifikácia priestorov pôvodných výrobných hospodárskych areálov hlavne priemyselnej no i poľnohospodárskej výroby,
- vytvorenie podmienok a tak podporovanie vzniku malých remeselníckych prevádzok, naväzujúcich na tradičné služby a remeslá v rozsahu drobnej výroby,
- posilovaním zamestnanosti občanov so zameraním na služby vo voľnom CR a zariadeniach rekreácie (rekreačné zariadenia uvažované v stredu rekreácie a CR Trusalová celoštátneho významu, v stredu rekreácie a CR Záblatie regionálneho významu, v rámci dobudovania komplexného športového areálu a v prevádzkach CR rozptýlených po meste).

Mesto Turany bolo do roku 1989, hlavne v súvislosti s umiestneným úspešne fungujúcim a významným výrobným podnikom Drevina charakterizované aj ako priemyselné sídlo - ako sídlo s významnou výrobnou a s tým súvisiacou zamestnaneckou základňou.

Vzhľadom k výrazným politickým, kultúrno-spoločenským a sociálno-ekonomickým zmenám po roku 1989 zmena tejto charakteristiky sa zmenila len čiastočne. Prechod na trhové hospodárstvo, privatizácia, podnikateľské aktivity vytvorili podmienky na drobné podnikanie v rozsahu priemyselnej výroby a remeselnej malovýroby, ktoré aj v budúcnosti bude (aj popri vytváraní pracovných príležitostí v oblasti rozvíjajúceho sa cestovného ruchu) tvoriť základ zamestnanosti občanov v meste.

Evidovaný uchádzači o zamestnanie

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie spolu	391	583	491	356	274	209	134	165	108	266	218	226	239	241	194	119
Počet evidovaných uchádzačiek o zamestnanie	162	264	228	166	124	106	71	82	57	124	95	103	112	109	95	66

Právnické osoby za obce SR

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Právnické osoby spolu	80	89	98	102	109	113	116	118	124	133	140	96
Právnické osoby ziskové	41	46	47	50	56	60	61	62	67	74	81	85
Právnické osoby neziskové	39	43	51	52	53	53	55	56	57	59	59	11

Fyzické osoby – podnikatelia v RO podľa právnych foriem za obce SR

		2015
Turany	Fyzické osoby - podnikatelia (osoby)	256
Turany	Živnostníci	242

Zoznam výrobných prevádzok, areálov a zariadení v k.ú. Turany

- ozn. vo výkr. I agropodnik AFG Turčianske Teplice, hospodársky dvor Turany.
- ozn. vo výkr. II TEAM INDUSTRIES
- ozn. vo výkr. III Agromarko s.r.o (zberné stredisko pre HD)
- ozn. vo výkr. IV Osivo a.s. (sklady)
- ozn. vo výkr. V CHYŽBET
- ozn. vo výkr. VI STATON s.r.o.
- ozn. vo výkr. VII DREVONA
- ozn. vo výkr. VIII Tlačiareň P+M, grafické štúdio
- ozn. vo výkr. IX Kovostroj

Najväčší rozvoj je navrhovaný na novej rozvojovej ploche v lokalite Hrabiny medzi cestu 1/18, diaľnicou D1, Vážskym kanálom a potokom Studenec (logistické centrá a výrobné plochy),

B.7.3.2 Ťažba nerastných surovín

V nive Váhu sa nachádzajú zásoby štrkopieskov. V katastri mesta Turany sa podľa údajov Štátneho Geologického Ústavu Dionýza Štúra (ďalej len „ŠGÚDŠ“) nachádzajú ložiská nevyhradeného nerastu, ktoré sú na základe poskytnutého podkladu vyznačené v grafickej časti ÚPN-M Turany. Ide o:

- ložisko ev. č. 4549 – Turany – Drevina, štrkopiesky a piesky, Chyžbet Sk, s.r.o.Turany
- ložisko ev. č 4575 – Turany, štrkopiesky a piesky, Chyžbet Sk, s.r.o. Turany
- ložisko ev. č 4735 – Turany – Záblatie, štrkopiesky a piesky, Váhostav – Sk, a.s., Bratislava

Ťažený štrkopiesok sa vyznačuje veľmi dobrými parametrami kvality. Veľké množstvo vyťažených štrkov sa spotrebovalo počas prebiehajúcej výstavby diaľnice D1. Na mieste ťažobných jam sa nachádzajú rozsiahle vodné plochy štrkovísk.

Mesto Turany eviduje zámer využiť vyťažené štrkové jamy s vzniknutými vodnými plochami (plocha 4,50 ha) v lokalite Záblatie pre rekreačné účely. Na toto územie (plocha 15,50 ha) je spracovaná štúdia s umiestnením športovo rekreačného areálu s celoročným využívaním pre voľný a viazaný CR s lokálnym až regionálnym významom. Hlavný riešiteľ ÚPN-M Turany rieš lokalitu s vyťaženými štrkopieskami využiť pre rekreačné účely.

Obdobná ťažobná jama vznikla v lokalite Brvná. Táto lokalita by mala byť rekultivovaná. Nový vlastník pozemku má zámer alternatívne využiť vzniknuté jazero na športový rybolov.

ŠGÚDŠ v riešenom území:

- neeviduje staré banské diela v zmysle § 35 ods.1, zákona č.44/1988,
- neeviduje prieskumné územie pre nevyhradený nerast,
- registruje zosuvy, ktoré sú na základe poskytnutého podkladu zapracované do grafickej časti ÚPN-M Turany,
- eviduje skládky odpadov ktoré sú na základe poskytnutého podkladu vyznačené v grafickej časti ÚPN-M Turany,
- uvádza, že na webovej stránke ŠGÚDŠ sú k dispozícii geotermálne údaje (http://apl.geology.sk/mapportal/*/aplikacia/14). Na základe tejto mapy sú v lokalite Horná Ublač/ Dubová (ozn v štátnej odvodenej mape) vyznačené polohy 6 vrtov. Po preštudovaní informácií uvedených na www stránke bol zameraný predbežný hydrogeologický prieskum na vodné zdroje s pitnou vodou. Tie sú vyznačené v grafickej časti ÚPN-M Turany.

Obvodný banský úrad Banská Bystrica v priestore katastrálneho územia mesta neeviduje chránené ložiskové územia ani dobývacie priestory.

Do ÚPN-M Turany boli zakreslené požiadavky vyplývajúce z procesu prerokovania, z odpovedí po oznámení o začatí obstarávania ÚPN-M Turany premietnuté do Zadania pre ÚPN-M Turany:

- Stavba Pásová doprava a skladovanie kameniva za kanálom (s dočasným záberom PP) a Zemník s ťažobnou plochou (plocha už bola vyňatá z PP)

B.7.3.3 Poľnohospodárstvo a organizácia poľnohospodárskej výroby

V k.ú. mesta Turany evidujeme výmeru poľnohospodárskej pôdy 1 772,9302 ha (17 729 302 m²). Z toho predstavuje:

- Orná pôda 6 538 505 m² (653,8505 ha)
- Záhrada 583 658 m² (58,3658 ha)
- TTP 10 572 405 m² (1 057,2405 ha)

Na základe týchto údajov prevládajú trvalo trávnaté porasty (ďalej len „TTP“), ktoré v prevažnej miere predstavujú kosné lúky a pasienky. V súčasnosti evidujeme výrazný sukcesný proces na týchto plochách. Tento proces úzko súvisí so zrušením chovu hospodárskych zvierat (hovädzí dobytok, ovce) a tak s absenciou pasenia na týchto plochách.

Hospodárenie na PP v riešenom území je realizované v dvoch formách. Na malých plochách (záhumienky a záhrady) hospodária súkromní vlastníci PP prevažne na plochách pri rodinných domoch.

Rozhodujúci subjekt ktorý obhospodaruje pôdu v obci je agropodnik AFG Turčianske Teplice,, hospodársky dvor Turany. Ten má na území mesta na východnom okraji v miestnej časti Mesto sever zriadený hospodársky dvor, ktorý priamo nadväzuje na obytné územie

- ozn. vo výkr. I agropodnik AFG Turčianske Teplice, hospodársky dvor Turany.

Agropodnik AFG Turčianske Teplice, hospodársky dvor Turany v súčasnosti hospodári na ornej pôde a trvalo trávnatých porastoch v kú. Mesta Turany. V súčasnosti sa zameriava len na rastlinnú výrobu.

Pôvodne bolo v hospodárskom dvore prevádzkovaná aj živočíšna výroba ktorú reprezentoval chov:

- 300 ks hovädzieho dobytku a 150 ks mladého hovädzieho dobytku,
- 800 ks ošípaných a 8 ks prasníc,
- 6 koní.

Aktuálne prevádzkovateľ hospodárskeho dvora v Turanoch neuvažuje s obnovením živočíšnej výroby. Veterinárne ochranné pásmo pre prevádzku (y) v areáli nie je stanovené.

V prípade obnovenia živočíšnej výroby bude nutné, v zmysle materiálu vydanom MPaV SR „Zásady chovu hospodárskych zvierat v zastavané územie a mimo zastavaného územia obcí SR“ stanoviť výpočtové veterinárne ochranné pásmo (ďalej len „VOP“) na dobytku jednotku a počty opätovne ustajnených zvierat tak, aby VOP nezasahovalo do obytného územia.

Pri výpočte VOP bude nutné uplatniť nasledovné vzorce:

- Pri stanovení VOP pre ovädzí dobytok (..... ks : 1,612 VDJ) = bude..... m (od ustajnenia).
- Pri stanovení VOP pre ovce (..... ks : 10 VDJ) = budem (od ustajnenia).
- Pri stanovení VOP pre hydinu (..... ks : 625 VDJ) = bude..... m (od ustajnenia).

Hlavný riešiteľ ÚPN-M Turany, pri prípadnom obnovení živočíšnej výroby na hospodárskom dvore v Turanoch neodporúča umiestnenie chovu ošípaných, odporúča zavedenie chovu oviec pre ktoré sú v krajinnom priestore hlavne v podhorí Malej Fatry na plochách TTP vytvorené ideálne podmienky pre pasenie a v rastlinnú výrobu (kosné lúky).

Súčasný areál hospodárskeho dvora agropodniku AFG v hospodárskom dvore Turany je rozsiahly. Po upustení od živočíšnej výroby je využitie areálu nedostatočné. Disponibilné plochy umožňujú intenzívnejšie využívanie súčasných plôch a infraštruktúry. Hlavný riešiteľ ÚPN-M Turany navrhuje uvedený problém riešiť:

- Opätovným obmedzeným chovom hospodárskych zvierat limitovaný podľa druhu hospodárskych zvierat VOP s odporúčením pre chov hovädzieho dobytku a hlavne oviec. To znamená, že z počtu a umiestnenia vybaného druhu chovu vypočítané VOP nesmie zasahovať do okolitej obytnej výstavby.
- Využívaním časti areálu pre potravinársku výrobu z produktov hospodáriaceho subjektu AFG Turčianske Teplice (aj z iných hospodárskych dvorov AFG) spracovaním produkcie z rastlinnej výroby (sušené balené potraviny, balené tekutiny, exkluzívne ovocné džúsy a destiláty) i zo živočíšnej výroby (mliečne výrobky, mäsové výrobky vrátane konzervovaných potravín, krmivá ap.).
- Využívaním časti areálu aj pre drobnú remeselnú výrobu so zameraním predovšetkým na drevársku výrobu a spracovanie druhotných produktov z rastlinnej poľnohospodárskej výroby (napr. slama, rastlinné vlákna ap.)
- Využívaním časti areálu na agroturistické aktivity spojené s prevádzkami prezentujúcimi pôvodnú výrobu tradičných jedál (slovenská koliba), mini ZOO - oboru (miestne pôvodné

druhy zveri), s vybudovaním objektu pre školu westwernového jazdenia a hipoterapiu (v spojení s chovom koní), s tradičnou malou farmou, s prípadným agruturistickým ubytovaním nižšej kategórie (max. 50 lôžok), s malým rybníkom s rybnou reštauráciou.

B.7.3.4 Lesné hospodárstvo

Les je súvislý súbor rastlín (prevažne stromovitého vzrastu), živočíšstva a podmienok prostredia, ktoré tvoria jednotný celok.

Lesy sú jedným z najväčších bohatstiev štátu a predstavujú významnú zložku životného prostredia a krajiny, poskytujú trvalý a jediný náš obnoviteľný surovínový zdroj - drevo. Ovpływujú a zlepšujú podnebie, vodné a pôdne pomery, vytvárajú prirodzené prostredie pre mnohé druhy rastlín a živočíchov, vytvárajú prírodné krásy, a sú zároveň zdrojom zdravia a osvieženia obyvateľstva. Pre tieto funkcie sa treba o les starať sústavne a cieľavedome ich ochraňovať a zveľaďovať.

Podkladom pre zabezpečenia takejto starostlivosti je platný lesný hospodársky plán (LHP), ktorý má v riešenom území platnosť do roku 2025.

Lesné pozemky v riešenom území predstavujú výmeru 22 377 845 m² (2 237,7845 ha), ide o hospodárske lesy a ochranné lesy. Lesy zaberajú 47,87 % územia katastra mesta Turany. Ochranné lesy sú vyhlásené na výmere 1 020,56 ha.

Ochranné lesy sú členené na:

- vysokohorské lesy (408,85 ha)
- lesy v pásme kosodreviny (48,40 ha)
- ostatné lesy s prevažujúcou funkciou ochrany pôdy (563,31 ha).

V zmysle legislatívnych noriem platí povinnosť hospodáriť vo všetkých lesoch podľa Lesného hospodárskeho plánu (ďalej len "LHP"). Pre lesné porasty na území k. ú. Turany platí LHP, ktorý bol vypracovaný v roku 2015 na obdobie 10 rokov na lesné užívateľské celky (ďalej len "LUC"). Jeho autorom je Lesoprojekt Zvolen, pobočka Žilina. LHP bol schválený KÚ O PPLH v Žiline. Dodržiavanie záväzných predpisov LHP kontrolujú orgány štátnej správy. Lesy v k.ú mesta Turany spadajú do LHC Jánošíkovo a obhospodarujú ich: Urbár Turany. Komposesorát Turany, Pasienkové spoločenstvo Turany, Turčan - Delta Košťany, Lesné spol. Hlavatý a spol, Mesto Turany a FO v menších výmerách.

Realizáciou predpisov platného LHP je možné dosiahnuť nielen ekonomický efekt zvyšovaním prírastku ale aj trvalé zabezpečenie všetkých ekologických funkcií.

B.7.3.5 Priemyselná a remeselná výroba, stavebníctvo a skladové hospodárstvo

V meste Turany evidujeme nasledovné prevádzky priemyselnej a remeselnej výroby, stavebníctva a skladového hospodárstva:

- ozn. vo výkr. II TEAM INDUSTRIES
- ozn. vo výkr. IV Osivo a.s. (sklady)
- ozn. vo výkr. V CHYŽBET
- ozn. vo výkr. VI STATON s.r.o.
- ozn. vo výkr. VII DREVONA
- ozn. vo výkr. VIII Tlačiareň P+M,
- ozn. vo výkr. IX Kovostroj

Návrh ÚPN-M Turany navrhuje v rozvoji riešenia problematiky hospodárskej základne v oblasti priemyselnej a remeselnej výroby, stavebníctva a skladového hospodárstva:

- Opätovne využívať v súčasnosti neprevádzkované priestory a plochy (tzv. „hnedé plochy“) bývalej Dreviny etablovaním novými subjektami s výrobou.
- Na nových plochách navrhnutých a schválených v pôvodnom ÚPN-SÚ Turany v platnom znení na ktorých nebola ešte umiestnená výstavba mimo lokality pri družstve, lokality pri nadjazde ponad žel. trať.
- Na nových plochách v návrhu ÚPN-M Turany – lokalita Pod Mancovo (od už riešených plôch po vodný tok potoka Studenec) a lokalite Hrabiny na časti polchy medzi cestou 1/18, východným okrajom potoka Studenec s brehovými porastami a diaľnicou D1.
- Umožnením vytvorenia podmienok pre umiestňovanie nezávadných malých remeselníckych prevádzok, naväzujúcich na tradičné služby a remeslá v rozsahu drobnej výroby, v rámci obytných plôch (polyfunkčné využívanie v rámci existujúcej a navrhovanej IBV,

Rozhodujúci rozvojový priestor pre priemyselnú a remeselnú výrobu, stavebníctvo a skladové – logistické hospodárstvo je riešený v návaznosti na cestu 1/18 a blízkú diaľnicu D1.

B.7.4 NÁVRH REKREÁCIE A CESTOVNÉHO RUCHU

B.7.4.1 Rekreačné útvary, rekreačné zariadenia a vybavenosť

Rekreačný potenciál územia a jeho súčasné využitie pre rekreačný cestovný ruch (turizmus) a kúpeľníctvo

Krajinný celok Krivánskej Malej Fatry vystupuje ako ponukový priestor pre domáci i zahraničný cestovný ruch, najmä však pre návštevníkov zo severozápadnej časti Žilinského kraja, hlavne však pre obyvateľov z vlastného územia a okresov Martin, Turčianske Teplice a Žilina.

Pri dennej návštevnosti v letnej turistickej špičke, je zabezpečenie rekreačných služieb poddimenzované, hlavne v oblasti voľného CR – nevyužíva sa potenciál, ktorý územie poskytuje. Ubytovanie pre návštevníkov v území je riešené hlavne v stredu CR Trusalová (ATC) a v rámci mesta v penziónoch.

Ubytovanie v motoreste Auto Alles s.r.o. a v Rekreačnom zariadení odborov Trusalová sú v súčasnosti mimo prevádzky. V súčasnosti začínajú poskytovať ubytovanie obyvatelia na súkromí. Tento spôsob ubytovania je nutné podporovať.

V súčasnosti športovo – rekreačnú vybavenosť pre letnú turistickú sezónu viac menej reprezentujú len značené turistické chodníky a cyklotrasy, v zimnej turistickej sezóne zimné udržiavané bežecko lyžiarske stopy. Značené turistické chodníky a cyklotrasy prispievajú k návštevnosti územia, a tak zabezpečujú hlavne krátkodobú t.j. každodennú a koncotýždňovú rekreáciu.

V letnej turistickej sezóne sú využívané lesné cesty pre horské bicykle. Absentuje komplexné však značenie týchto trás s informačnými tabuľami pre rekreačných horských cykloturistov.

V zimnej turistickej sezóne sú v priestore katastra vytvorené optimálne prírodné podmienky na bežecké lyžovanie. Mesto prevádzkuje značené a udržiavané bežecko lyžiarske trasy v lokalite Trusalová.

Zameranie hlavných druhov rekreačných činností v riešenom území

- vysokohorská turistika (Krivánska Malá Fatra, turistické chodníky) - stav,
- rekreačná turistika (Trusalová, Záblatie) – stav + návrh,
- cykloturistika (značené cyklotrasy) – stav + návrh,
- horská cykloturistika (značené cyklotrasy) – stav + návrh,
- hipoturistika, westernové jazdenie (agroturistika v hospodárskom dvore agropodniku AFG + okolie) - výhľad,
- rekreačné zjazdové lyžovanie (Trusalová, Pod Chlebom) - stav,
- rekreačná lyžiarska turistika a bežecko lyžiarsku turistiku (Trusalová) – stav + návrh
- poznávací turizmus (mesto, kultúrne pamiatky) - stav,
- kultúrno spoločenské pobyty a akcie (spoločenská a koncertná sála kultúrno - spoločenského centra) – stav
- kongresová turistika (v umiestnených zariadeniach v Trusalovej) - návrh,
- agroturistika (hospodársky dvor agropodniku AFG) – návrh + výhľad,
- krátkodobé a dlhodobé rekreačné a relaxačné pobyty (Trusalová, Záblatie) – stav + návrh,
- tréningové vrcholové, výkonnostné a rekreačné športové pobyty (dobudovaný hlavný športový areál v meste, Trusalová, Záblatie) – stav + návrh,
- zotavovacie pobyty (Trusalová),
- vidiecky turizmus - stav,
- welnees pobyty (Trusalová, Záblatie, hlavný športový areál),
- náučné chodníky (Trusalová – vybrané chránené lokality ochrany prírody).
- rekreačný a športový rybolov (Záblatie, lokalita Brvná)

Územné rozloženie rekreačných útvarov a zariadení

Existujúce rekreačné útvary

Územné rozloženie rekreačných útvarov a zariadení úzko súvisí s nastavením rozvoja rekreácie a CR v nadradenej ÚPD v ÚPN-VÚC ŽK (riešenie v ZaD č.3 ÚPN-VÚC ŽK) platným pre riešené územie (k.ú. Turany), kde sú navrhované:

- Sídlo významné pre turizmus – centrum turizmu regionálneho významu Turany (ďalej len „SVT Turany“). SVT Turany regionálneho významu, v ÚPN-VÚC ŽK ZaD č.3 je uvedený celoštátny význam.
Zahŕňa vlastné mesto Turany so svojimi existujúcimi a v budúcnosti umiestnenými zariadeniami.
- Stredisko rekreácie a turizmu Turany – Trusalová (ďalej len „SRT Turany – Trusalová“). SRT Turany – Trusalová celoštátného významu (rekreačný útvar mimo zastavaného územia mesta).
Zahŕňa miestnu časť Turany - Trusalová so svojimi existujúcimi a v budúcnosti umiestnenými zariadeniami.

Evidované nové zámery s rekreačnými útvarmi premietnuté do navrhovaného riešenia v ÚPN-M

Do navrhovaných rekreačných útvarov a zariadení je zaradené nové (zámer ktorý vyplynul po oznámení po začatí obstarávania ÚPN-M Turany). Ide o:

- Stredisko rekreácie a turizmu Turany – Záblatie (ďalej len „SRT Turany – Záblatie“). SRT Turany – Záblatie regionálneho významu (rekreačný útvar mimo zastavaného územia mesta).

Výhľadové rekreačné útvary

V území katastra mesta Turany predpokladáme vo výhľade nasledovné výhľadové zámery súvisiace s zhodnotením potenciálu rekreačného rozvoja územia:

- Stredisko CR Turany Trusalová – Šútovo, lyžiarske stredisko zjazdového lyžovania medzi východiskovými základňami v lokalitách Šútovo, Turany Trusalová a vrcholovou stanicou Chleb so systémom zjazdových tratí a osobných horských dopravných zariadení (ďalej len „OHDZ“), ďalej s riešenými rekreačnými plochami, rekreačnými územiami, dopravnou a technickou infraštruktúrou vrátane OHDZ zasahovala do k. ú. Turany a k. ú. Šútovo.

Obstarávateľ si uvedomuje ekonomickú náročnosť investície a tiež zložitosť a náročnosť riešenia pri takomto rekreačnom využívaní územia v území NP Krivánska Malá Fatra. V prípade vstupu konkrétneho investora, pre komplexné riešenie takéhoto strediska CR, pripúšťa riešiť územný rozvoj tejto špecifickej rekreačnej občianskej a športovej vybavenosti samostatným doplnkom ÚPN-M Turany.

- Aquapark (termálne kúpalisko) Turany, rekreačný areál s predpokladaným výskytom termálnych vôd v lokalite Blažovo. Výhľadový zámer vyplýva z informácie, ktorá dlhodobejšie rezonuje v meste Turany a súvisí s predpokladaným výskytom termálnych vôd v lokalite Blažovo, ktorých výskyt predpokladá odborník v tejto oblasti doc. Fendek. Tento potenciálny výskyt termálnych vôd nie je v súčasnosti potvrdený žiadnym hydrogeologickým prieskumom.

Hlavný riešiteľ ÚPN-M Turany si uvedomuje, že ak by sa potvrdil predpoklad výskytu termálnych vôd v lokalite Blažovo, rezervuje toto územie a nenavrhuje v tomto území funkčný rozvoj s potenciálnym umiestňovaním výstavby v ÚPN-M Turany.

Poznámka:

Geotermálne vody sú viazané hlavne na triasové dolomity a vápence vnútrokarpatských tektonických jednotiek. Tieto horniny, ako kolektory geotermálnych vôd, sa nachádzajú v hĺbke okolo 200 – 5 000 m a vyskytujú sa v nich geotermálne vody s teplotou cca 20 - 240 °C. Riešené územie sa nachádza v oblasti, kde je predpoklad výskytu takýchto vôd.

V zmysle zákona č. 569/2007 Z.z. o geologických prácach (geologický zákon) vedie ŠGÚDŠ register prieskumných území pre vybrané geologické práce. U uvedenom registri sa lokalita Turany – Blažovo nenachádza.

- Agroturistická základňa v hospodárskom dvore Turany AFG Turčianske Teplice. Súčasný areál je málo využívaný. Jednou z možností ako využiť disponibilné priestory hospodárskeho dvora v Turanoch je rozšíriť využívanie areálu pre agroturistiku a tak intenzifikáciou a novým príbuzným využitím využiť disponibilné plochy, priestory s vybudovanou infraštruktúrou. Hlavný riešiteľ odporúča (pripúšťa) agroturistické využívanie zamerať na:

V agroturistickej základni by bolo možné umiestniť prevádzky prezentujúce pôvodnú výrobu tradičných jedál, mini ZOO - oboru (miestne pôvodné druhy zveri), vybudovanie objektu pre školu

westwernového jazdenia, tradičná malá farma, univerzálna športovo rekreačná trávnatá plocha, agruturistické ubytovanie nižšej kategórie (max. 50 lôžok), malý rybník s rybnou (slovenskou reštauráciou).

Územné rozloženie rekreačných útvarov a zariadení, rekreačné územia a zóny

Rekreačné územia na území obce rozdeľujeme na:

- Rekreačné plochy a územia vo viazanom CR.
- Verejné obecné rekreačné plochy a územia.
- Rekreačné plochy zariadenia vo voľnom CR.

Rekreačné plochy a územia vo viazanom CR

Najväčšie predpoklady na vybudovanie rekreačných základní vo viazanom CR (rekreačné chalupy a rekreačné rodinné domy) v obci majú nasledovné lokality s novým rekreačným a zmiešaným obytno - rekreačným využívaním v rozptyle na individuálne rodinné účely navrhované ÚPN-M Turany, a to:

- Rekreačná základňa v m.č. Trusalová.
- Rekreačná základňa v m.č. Záblatie.
- Rekreačné základne v m.č. Zábrehy, Pod Kopcom a Černík.

V týchto územiach umožňujeme okrem umiestnenia nových rekreačných zariadení vo viazanom CR aj využívanie pôvodných prevažne starších jednotraktových RD (m.č. Zábrehy, Pod Kopcom a Černík) na rekreačné chalupy prípadne aj pôvodných drobných hospodárskych objektov na individuálne rekreačné účely.

Verejné rekreačné plochy a územia

V ÚPN-M Turany sú navrhované nasledovné verejné rekreačné plochy a územia:

- Plochy a územia, krajinný priestor vo väzbe na m.č. Trusalová.
- Vytýpané plochy a územia na nábreží vo väzbe na vodný tok Studenca a pôvodné štrkovisko Brvná
- Hlavný mestský Športový areál (športové a rekreačné objekty a plochy).

Rekreačné plochy a zariadenia vo voľnom CR

Do týchto plôch a zariadení zaraďuje ÚPN-M Turany:

- Existujúce zariadenia a navrhovanú vybavenosť na plochách v m.č. Trusalová.
- Navrhovanú vybavenosť na rozvojovej ploche v m.č. Záblatie
- Existujúce zariadenia a navrhovanú vybavenosť na plochách v m.č. Mesto.

Zoznam existujúcej občianskej vybavenosti s potenciálom využívania v oblasti rekreácie, turizmu a CR (podčiarknuté sú len rekreačné zariadenia s poskytovaním ubytovania vo voľnom a viazanom CR mimo ICHR v riešenom území):

- ozn. vo výkr. **5** Predajňa suvenírov
- ozn. vo výkr. **8** Rímsko – katolícky kostol (kultúrna pamiatka zapísaná v zozname SR)
- ozn. vo výkr. **10** Hostinec Kriváň
- ozn. vo výkr. **14** Pizza
- ozn. vo výkr. **17** Kaviareň a výčap Tereza
- ozn. vo výkr. **22** Reštaurácia Chrenovo
- ozn. vo výkr. **27** Športová strelnica
- ozn. vo výkr. **32** Ranč Aljaška
- ozn. vo výkr. **39** Športový areál
- ozn. vo výkr. **44** Auto Alles s.r.o., motorest, reštaurácia
- ozn. vo výkr. **45** Penzión Janka
- ozn. vo výkr. **46** ATC, Autocamping Trusalová
- ozn. vo výkr. **47** Odborové rekreačné zariadenie Trusalová (OZ Lesy – Drevo)
- ozn. vo výkr. **48** Účelové zariadenie Turčan – Delta (vo výstavbe)
- ozn. vo výkr. **50** Miestne kino
- ozn. vo výkr. **51** Kultúrne centrum, reštaurácia a ubytovanie u grófa, miestne múzeum
- ozn. vo výkr. **56** Pizza, kaviareň
- ozn. vo výkr. **57** Hostinec Volná
- ozn. vo výkr. **59** Športový areál (pri ceste 1/18)
- ozn. vo výkr. **61** Agromarko s.r.o., Penzión, wellnes, multifunkčné ihrisko (vo výstavbe)

Navrhované ubytovacie kapacity

V ÚPN-M Turany je akceptované vyššie uvedené územné rozloženie rekreačných útvarov. Na území mesta Turany sa v súčasnosti nachádzajú ubytovacie zariadenia voľného cestovného ruchu v rekreačnom území Trusalová (spolu cca 220 lôžok). Ubytovacie zariadenia sú v súčasnosti umiestnené aj v miestnej časti Mesto (cca 40 lôžok) v meste.

ÚPN-M Turany umožňuje budúcu akceleráciu budovania zariadení s ubytovaním vo voľnom cestovnom ruchu.

Rozvoj týchto zariadení bude prebiehať v nasledovných priestoroch mesta (uvedené kapacitné údaje treba považovať za smerné):

- vybudovaním, prípadnou rekonštrukciou vhodných nevyužívaných objektov a prielúk v rámci územia mesta (ubytovanie na súkromí – polyfunkčné RD, penzióny, hotely, ubytovne (spolu s predpokladanou kapacitou spolu 160 lôžok),
- výstavbou na plochách OV (cca 70 lôžok),
- budovaním takýchto zariadení vo voľnom CR v uvažovaných rekreačných lokalitách – Trusalová (cca 200 lôžok), Záblatie (cca 160 lôžok),
- vybudovanie ubytovacieho zariadenia v rámci komplexného športového areálu nižšej kategórie (ubytovňa cca 100 lôžok – kapacita 2 autobusov)

Celková navrhovaná kapacita je cca 690 lôžok vo voľnom CR a spolu s existujúcimi by bola k návrhovému roku 2035 cca 950 lôžok.

Okrem umiestňovania zariadení vo voľnom CR ÚPN-M predpokladá aj ďalší rozvoj zariadení vo viazanom cestovnom ruchu na báze chatárskej individuálnej rekreácie v lokalite Trusalová (200 lôžok) a Rybníky (320 lôžok).

Celková uvažovaná kapacita by predstavovala návrh cca 520 lôžok a vo viazanom CR a spolu s existujúcimi by bola k návrhovému roku 2030 cca 800 lôžok.

Ostatná rekreačná vybavenosť

V riešenom území evidujeme rekreačné územie Krivánska Malá Fatra na ploche NP Malá Fatra. Ide o územie s horským masívom ktoré sa rozprestiera na ploche NP Malá Fatra a podhorím ktoré v prevažnej miere spadá do OP NP Malá Fatra. Na ploche tohto územia platia pravidlá vyplývajúce z ochrany prírody a krajiny. Zo spracovaného ÚPN-M Turany a KEP Turany vyplývajú pre využívanie tohto územia ďalšie podrobnejšie krajinné - ekologické opatrenia. V zásade ide o obmedzené využívanie územia pre nenáročné rekreačné účely bez možnosti umiestňovania stavebných objektov

Medzi takúto vybavenosť patria umiestnené nasledovné zariadenia:

Značené turistické trasy prechádzajúce katastrom mesta Turany (<http://www.freemap.sk/>):

- modrá trasa ev. č. 2737: Sučany – Pod Ríglom – Za dolinou – Rypaj – Meškalka – Malý Kriváň;
- žltá trasa ev. č. 8640: I/18 Hrabiny – končí na zelenej ev. č. 5636a;
- zelená trasa ev. č. 5636a: Šútovo železničná zastávka – Pod Chlebom – Snilovské sedlo;
- červená trasa ev. č. 0802a, E3: ... Nezbudská Lúčka – Podhradské – Javorina – Príslop pod Suchým – Suchý – Biele skaly – Stratenec – sedlo Priehyb – Malý Kriváň – sedlo Bublen – Pekelník – hrana Veľkého Kriváňa – Veľký Kriváň – hrana Veľkého Kriváňa – Snilovské sedlo – Chleb – sedlo Za hromovým – sedlo V stenách – Steny severný vrchol – Poludňový Grúň – Stohové sedlo – Chrbát stohu – Stoh – sedlo Medziholie – Rozsutec ...
- zelená trasa ev. č. 3565: Bránica rázcestie – sedlo Na koni – sedlo Bublen;
- žltá trasa ev. č. 8661: sedlo Na koni – Chrapáky – sedlo Bublen;
- modrá trasa ev. č. 2753: Štefanová – chata Na Grúni – Starý dvor – sedlo Príslop – Baraniarky – Žitné – Kraviarske – sedlo Za Kraviarskym – Chrapáky – lanovka Chleb, horná stanica;
- zelená trasa ev. č. 5636b: Snilovské sedlo – lanovka Chleb, horná stanica – chata Vrátna;
- žltá trasa ev. č. 8670: Pod Chlebom – Kopiská – sedlo Za hromovým;

Do návrhu ÚPN-M sú zaradené nasledovné zámery:

- Z ÚPN-O Nolčovo a požiadavky obce Nolčovo v procese po oznámení začatia obstarávania ÚPN-M Turany návrh vybudovať náučný chodník prepájajúci k.ú. Nolčovo – Turany – Krpelany (hasičská zbrojnica – Lašteľ – studnička v lokalite Sihot' – ponad rybníky Horná

a Dolná kaluž – Koštiansky potok – ZO Ráztoky – lávka do k.ú. Turany – rybník, lúčny les – lávka do Nolčova).

- V súvislosti s vybudovaním rekreačno – športového areálu Turany v lokalite Záblatie pre rekreačný areál Turany Jazerá, bude do turistických trás zaradený aj uvažovaný areál vyznačením trás.
- V katastrálnom území mesta Turany je navrhovaný areál lyžiarskych bežeckých tratí, v juhovýchodnom podhorí Krivánskej Fatry, v rekreačnej lokalite Trusalová, Areál bude umiestnený v ochrannom pásme Národného parku Malá Fatra. Trasy lyžiarskych tratí budú navrhované v extenzívne využívanom území najmä na lúkach a čistiniach podhoria a tiež v malej miere na lesných a poľných cestách spájajúcich uvedené plochy (podrobne viď. „Návrh lyžiarskych bežeckých tratí Turany – Trusalová, INSL Martin, 12/2010“).

Značené cykloturistické trasy, ktoré prechádzajú katastrálnym územím mesta a sú vyznačené ako cykloturistické trasy (<http://www.freemap.sk/>):

- červená trasa ev. č. 032: Vrútky – Lipovec – Turčianske Kľačany – Sučany – Turčianska Štiavnička, Schádzaná – Sklabinský hrad - ...
- modrá trasa ev. č. 2412: Turčianska Štiavnička, schádzaná – Podhradie – Konské – Nolčovo – Krpeľany – Sučany, Hrabiny;
- zelená trasa ev. č. 5420: Nolčovo – Veľká dolina;
- žltá trasa ev. č. 8424: Podhradie – Hlavná dolina;

Do návrhu ÚPN-M sú zaradené nasledovné zámery:

Z ÚPN-O Nolčovo a požiadavky obce Nolčovo v procese po oznámení začatia obstarávania ÚPN-M Turany, návrh riešenia na rešpektovanie regionálnej cyklotrasy Severný Turiec - Sučany – Sklabiňa – Martin – Vrútky – Lipovec – Turany – Šútovo – Krpeľany – Nolčovo – Konské – Podhradie – Sučany, dl. 61,9 km → uvedené trasy zodpovedajú červenej trase ev. č. 032 a modrej trase ev. č. 2412.

- Požiadavka obce, Ratkovo ktorá navrhuje vybudovať cyklotrasu ponad výjazd z D1 ako prepojenie cesty I/18 od motorestu Autoalles do obce Ratkovo.
- V súvislosti s vybudovaním rekreačno – športového areálu Turany v lokalite Záblatie pre rekreačný areál Turany – jazerá, bude medzi cyklistické trasy zaradený uvažovaný areál vyznačením po existujúcich komunikáciách a prípadným návrhom cyklistických komunikácií v potrebnom rozsahu.

B.7.4.2 Kúpeľné územia

V katastri mesta Turany nie sú v súčasnosti evidované kúpeľné územia, a ani sa voči mestu nevzťahujú opatrenia súvisiace s vonkajšími kúpeľnými územiami, podľa štatútu kúpeľného miesta.

Do územia obce nezasahuje žiadne ochranné pásmo prírodného liečivého zdroja.

B.8 VYMEDZENIE ZASTAVANÉHO ÚZEMIA MESTA

ÚPN-M Turany navrhuje rozšírenie súčasného zastavaného územia obce o navrhované plochy v lokalitách s navrhovanou výstavbou.

Navrhované rozšírenie je zrejmé z grafickej časti. Do zastavaného územia sú na začlenenie navrhované:

plochy pre rozvoj IBV:

- v m.č. Mesto I na východnom okraji (Blažovo) a západnom okraji (Krátke),
- v m.č. Mesto II. na východnom okraji (Brvná),
- celé m.č. Zábrehy a Pod Kopcom,
- v m.č. Černík rozvojové plochy na východnom okraji,
- v m.č. Dielec rozvojové plochy na severnom okraji,

pre plochy priemyslu:

- v m.č. Pod Mancovom (Pod Mancovom, Hrabiny),

pre občiansku vybavenosť:

- na severnom okraji m.č. Mesto I (medzi kanálom Váhu a cestou 1/18),

pre rekreáciu a občiansku vybavenosť v rekreačných územiach:

- v m.č. Trusalová, rozvojové plochy s umiestnenou výstavbou v centrálnej časti a na severnom okraji,
- v m.č. Záblatie, celú navrhovanú rozvojovú plochu.

B.9 VYMEDZENIE OCHRANNÝCH PÁSIEM A CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ PODĽA OSOBITNÝCH PREDPISOV

B.9.1 OCHRANA PRÍRODNÝCH HODNÔT

B.9.1.1 Chránené časti prírody a ich ochranné pásma

Osobitne chránenými časťami prírody a krajiny v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov rozumieme územia začlenené v národnej sústave chránených území, kde sa uplatňuje druhý až piaty stupeň ochrany a chránené stromy, ďalej územia, ktoré boli zaradené do európskej sústavy chránených území Natura 2000 (územia európskeho významu a chránené vtáčie územia).

Do riešeného územia zasahujú nasledovné osobitne chránené územia. Vymedzenie chránených území v riešenom území je vyznačené v grafickej časti.

Národný park Malá Fatra

Výmera NP Malá Fatra je 22 630 ha, ochranné pásmo NP je 23 262 ha.. Na území NP platí 3. stupeň ochrany, v ochrannom pásme s 2. stupeň. Zasahuje do k.ú. obcí Lipovec, Sučany, Šútovo, Turany, Turčianske Kľačany Belá, Dolná Tižina, Krasňany, Istebné, Kraľovany, Nezbudská Lúčka, Párnica, Terchová, Varín, Veličná, Zázrivá. Zaberá celú severnú časť riešeného k.ú. Turany. Ochranné pásmo NP Malá Fatra je vymedzené na podhorí, hranicu tvorí cesta 1/18. V ochrannom pásme platí tu 2.stupeň ochrany.

V NP Malá Fatra do riešeného územia zasahujú nasledovné maloplošné chránené územia:

NPR Chleb

Rozprestiera sa v k.ú. Šútovo, **Turany**, Terchová, ev.č. štátneho zoznamu 274, výmera 412,87 ha, platí tam 5. stupeň ochrany.

PR Goľove mláky

Rozprestiera sa v k.ú. Turany, ev.č. štátneho zoznamu 249, výmera: 6,83 ha, 4. stupeň ochrany.

PR Hrabinka

Rozprestiera sa celá v k.ú. Turany, ev.č. štátneho zoznamu 261, výmera 0, 40 ha, 4. stupeň ochrany.

B.9.1.2 Európska sústava chránených území Natura 2000.

Územia európskeho významu (SKUEV)

V riešenom území k.ú. Turany sa nachádzajú dve územia európskeho významu:

SKUEV 0252 Malá Fatra

Vyhlásené je v k.ú. Lipovec, Sučany, Šútovo, Turany, Turčianske Kľačany Belá, Dolná Tižina, Krasňany, Istebné, Kraľovany, Nezbudská Lúčka, Párnica, Terchová, Varín, Veličná, Zázrivá. Výmera je 21918,45 ha, určený stupeň ochrany je 2., 3., 5.

SKUEV 0664 Uholníky

Celá územie sa nachádza v k.ú. Turany, v súčasnosti vo voľne neprístupnom vojenskom priestore v ochrannom pásme NP Malá Fatra. Výmera 7, 45 ha, platí 2. stupeň ochrany.

Chránené vtáčie územia

Národný zoznam navrhovaných chránených vtáčích území bol schválený vládou Slovenskej republiky dňa 9.7.2003, obsahoval 38 území. V súčasnosti aktualizovaný národný zoznam obsahuje spolu 41 chránených vtáčích území, pre ktoré boli vydané platné vyhlášky.

Do riešeného územia zasahuje:

Chránené vtáčie územie SKCHVU 013 Malá Fatra

Vyhlásené Vyhláškou MŽP SR 2/2011 Z.z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Malá Fatra. Výmera 66 228,06 ha.

Zasahuje do k.ú. Bystrica, Kláštor pod Znievom, Lazany, Lipovec, Martin, Priekopa, Slovany, Sučany, Šútovo, Trebostovo, Trnovo, **Turany**, Turčianske Kľačany, Turčiansky Peter, Valča, Vríčko, Vrútky, Záturcie, Istebné, Kraľovany, Kubínska Hoľa, Párnica, Revišné, Veličná, Zázrivá, Žaškov, Hruštín, Oravská Lesná, Kľačno, Stankovany, Belá, Dolná Tižina, Ďurčiná, Fačkov, Horná Tižina, Kamenná Poruba, Krasňany, Kunerad, Nezbudská Lúčka, Poluvsie nad Rajčankou, Rajec, Rajecká Lesná, Stránske, Stráňavy, Strečno, Terchová, Turie, Višňové, Varín.

V riešenom území zaberá severnú časť územia až takmer po kanál Váhu. Prekrýva sa s NP Malá Fatra, ochranným pásmom NP Malá Fatra a územím európskeho významu SKUEV 0252 Malá Fatra a SKUEV 0664 Uholníky.

B.9.1.3 Územia chránené podľa medzinárodných dohovorov

V riešenom území sa nenachádzajú lokality, zapísané do Zoznamu medzinárodne významných mokradí, ani Národne významné mokrade.

B.9.1.4 Priemet územného systému ekologickej stability (GNÚSES a RÚSES)

Generel nadregionálneho ÚSES (GNÚSES) SR bol schválený uznesením Vlády SR č. 319/1992. Vyčlenené boli nadregionálne biocentra, v rámci nich jadrá a prechodné zóny. V riešenom území v aktualizácii GNÚSES bola prehodnotená kategória biocentra Krivánska Fatra (z provincionálneho na biosférické).

Pre riešené územie je platný Regionálny územný systém ekologickej stability (RÚSES) okresu Martin (SAŽP, 2013). Miestny územný systém ekologickej stability nebol spracovaný.

V zmysle dokumentácie RÚSES sú v území vyčlenené nasledovné prvky ekologickej siete:

Biocentra

BBc 1 Krivánska Fatra

Kategória: biosférické biocentrum.

Rozloha: 6552 ha.

Je vymedzené v k.ú. Lipovec, Sučany, Šútovo, Turany, Turčianske Kľačany Belá, Dolná Tižina, Krasňany, Istebné, Kraľovany, Nezbudská Lúčka, Párnica, Terchová, Varín, Veličná, Zázrivá.

Biocentrum je súčasťou NP Malá Fatra, v riešenom území tam platí 3 stupeň ochrany, okrem územia NPR Chleb, kde platí 5. stupeň ochrany. Územie biocentra patrí tiež do SKUEV 0252 Malá Fatra, do chráneného vtáčieho územia SKCHVU 013 Malá Fatra. Z genofondových lokalít sú v riešenom území na území biocentra vymedzené GL, 5, 6, 7.

RBc 8 Goľové mláky

Kategória: regionálne biocentrum.

Rozloha: 12 ha.

Celé je vymedzené v k.ú. Turany. Biocentrum zahŕňa PR Goľové mláky a zároveň genofondovú lokalitu GL 35. Leží na území ochranného pásma NP Malá Fatra, zároveň je súčasťou SKCHVU 013 Malá Fatra.

RBc 9 Uholníky

Kategória: regionálne biocentrum.

Rozloha: 31 ha.

Vymedzené je celou plochou v k.ú. Turany, tesne za hranicou s k.ú. Sučany vo vojenskom priestore, kde nie je voľný prístup. Je súčasťou ochranného pásma NP Malá Fatra, zároveň je vymedzené aj ako SKUEV 0664 Uholníky a genofondová lokalita GL 32. Územie je lokalizované vo vojenskom výcvikovom priestore, verejne neprístupné.

RBc 12 Hradisko pri Nolčove - Ráztoka – Majkrabovo

Kategória: regionálne biocentrum.

Rozloha: 71 ha.

Zasahuje do k.ú. Turčianska Štiavnička, Nolčovo, Podhradie, Turany – na južnej hranici k.ú. za Váhom. Biocentrum zahŕňa viaceré genofondové lokality: GL 87,90, 91.

Biokoridory

NRBk 1 Rieka Váh

Kategória: nadregionálny biokoridor.

V okrese Martin preteká k.ú. Lipovec, Vrútky, Martin, Turčianske Kľačany, Sučany, Turany, Ratkovo, Krpeľany, Nolčovo.

Vo východnej časti územia tvorí koryto Váhu hranicu OP NP Veľká Fatra. V riešenom území sú v nadregionálnom biokoridore Váh vymedzené genofondové lokality GL 77, 84, 86, 88, 89, 92, 94, 95.

RBk 6 ekotón Krivánskej Fatry

Kategória: regionálny biokoridor.

Príslušnosť k.ú.: Lipovec, Vrútky, Turčianske Kľačany, Sučany, Turany, Šútovo.

V riešenom území zasahuje na územie OP NP Malá Fatra, SKCHVU 013 Malá Fatra.

RBk 7 Trusalová – Podhradie

Kategória: regionálny biokoridor.

Vedie cez k.ú.: Ratkovo, Šútovo, Turany, Nolčovo.

Významný terestrický biokoridor prepájajúci Malú a Veľkú Fatru. Naväzuje na ekotónový biokoridor Malej Fatry (RBk6). Vymedzený je v OP NP Malá Fatra, zahŕňa tiež PR Hrabinka a genofondové lokality GL 37, 38, 39, 92.

RBk 8 Černík - Kubiancovo – Rieka Váh

Kategória: regionálny biokoridor.

Vedie cez k.ú. Sučany a Turany.

Ide o terestrický biokoridor, prepájajúci BBc1 Krivánsku Fatru s nadregionálnym biokoridorom NRBk1 Rieka Váh. Nachádza sa v ochrannom pásme NP Malá Fatra, vymedzené sú v ňom tri genofondové lokality GL 33, 34, 76

Regionálne významné genofondové lokality

GL 5 Mojský Grúň - Malý Kriváň

GL 6 Pekelník

GL 7 Veľký Kriváň - Chleb

GL 32 Uholníky

GL 33 Kubiancovo

GL 34 Kánovo – Černík

GL 35 Goľove mláky

GL 36 Stráne

GL 37 Hrabinka

GL 38 Turianske Rovne

GL 39 Hrabiny

GL 76 Odmúty

GL 77 Sihoť pri Váhu

GL 84 Dolný tok Kantorského potoka

GL 86 Turany – Dlhé

GL 88 Turany – Brvná

GL 89 Brvnence – Važiská

GL 90 Ráztoka

GL 92 Krpeľany – Sihoť III

GL 93 Váh pri Nolčove

GL 94 Krpeľany – Sihoť II

GL 95 Krpeľany – Sihoť I

B.9.2 OCHRANA POVRCHOVÝCH A PODZEMNÝCH VÔD A VODNÝCH ZDROJOV

B.9.2.1 Základné legislatívne dokumenty

Základným právnym dokumentom v oblasti vody je zákon č.364/2004 Z.z. o vodách a o zmene zákona SNR č.372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon).

Tento zákon vytvára podmienky na:

- všestrannú ochranu vôd vrátane vodných ekosystémov a od vôd priamo závislých ekosystémov v krajine,
- zachovanie alebo zlepšovanie stavu vôd,
- účelné, hospodárne a trvalo udržateľné využívanie vôd,
- manažment povodí a zlepšenie kvality životného prostredia a jeho zložiek,
- znižovanie nepriaznivých účinkov povodní a sucha,
- zabezpečenie funkcií vodných tokov,
- bezpečnosť vodných stavieb.

Tento zákon upravuje práva a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb k vodám a nehnuteľnostiam, ktoré s nimi súvisia pri ich ochrane, účelnom a hospodárnom využívaní, oprávnenia a povinnosti štátnej vodnej správy a zodpovednosť za porušenie povinností podľa tohto zákona.

Nakladanie s vodami, §17, zákona č.364/2004 Z.z. (vodný zákon) v znení neskorších predpisov.

Okrem všeobecnej ochrany vôd vyplývajúcej zo zákona č. 364/2004 Zb. o vodách sa na riešené katastrálne územie vzťahuje aj regionálna ochrana. Severná časť katastrálneho územia je v kontakte s hranicou Chránenej vodohospodárskej oblasti (CHVO) Beskydy a Javorníky.

Podľa Nariadenia vlády SR č. 617/2004 Z.z. nie je k.ú mesta Turany zaradené do zoznamu zraniteľných a citlivých oblastí v zmysle § 81 ods. 1 pís. b) zákona č. Z.z. o vodách.

B.9.2.2 Ochrana vodných pomerov a vodárenských zdrojov

Všeobecné povinnosti, §30, zákona č.364/2004 Z.z. (vodný zákon) v znení neskorších predpisov:

- 1) Ten kto vykonáva činnosť, ktorá môže ovplyvniť stav povrchových a podzemných vôd a vodných pomerov, je povinný vynaložiť potrebné úsilie na ich uchovanie a ochranu.
 - 2) Vlastník, správca alebo nájomca (ďalej len „vlastník“) poľnohospodárskych pozemkov a lesných pozemkov je povinný ich obhospodarovať takým spôsobom, ktorý nielen zachová vhodné podmienky na výskyt vôd, ale aj napomáha zlepšovanie vodných pomerov; je povinný najmä zabráňovať škodlivým zmenám odtokových pomerov, splavovaniu pôdy a dbať o udržiavanie pôdnej vody a o zlepšenie retenčnej schopnosti územia.
 - 3) Orgán štátnej vodnej správy môže uložiť vlastníkom poľnohospodárskych a lesných pozemkov vykonať opatrenia smerujúce k splneniu povinností uvedených v odseku 2.
- Sprísnená - špeciálna ochrana vyplývajúca z § 19 zákona o vodách stanovením pásiem hygienickej ochrany (PHO) sa vzťahuje na všetky využívané zdroje pitnej vody v zmysle vodoprávneho rozhodnutia, ktoré vydáva príslušný vodohospodársky orgán.
- V k.ú. mesta Turany sa nenachádzajú vodárenské zdroje. Do severnej časti k.ú. zasahuje ochranné pásmo vodárenského zdroja Krivánska Rizňa (zásobuje obec Terchová).

Inundačné územie

Inundačné územie – je priľahlé k vodnému toku, zaplavované vyliatím vody z koryta, vymedzené záplavovou čiarou najväčšej známej alebo navrhovanej úrovne vodného stavu. V riešenom území býva zaplavované územie medzi riekou Váh a Krpelianskym kanálom. Rozsah určuje orgán štátnej vodnej správy na návrh správcu vodného toku. V katastrálnom území mesta Turany nie je legislatívne stanovené inundačné územie vodných tokov.

Správa vodných tokov - oprávnenia pri správe vodných tokov, § 49, odst.2, zákona č.364/2004 Z.z. (vodný zákon).

Pri výkone správy vodného toku a správy vodných stavieb alebo zariadení môže správca vodného toku užívať pobrežné pozemky. Pobrežnými pozemkami v závislosti od druhu opevnenia brehu a druhu vegetácie pri vodohospodársky významnom vodnom toku sú pozemky min. 10 m od brehovej čiary a pri iných drobných vodných tokoch do 5 m od brehovej čiary, resp. vzdušnej päty hrádze, obojstranne. Katastrálnym územím mesta Turany pretekajú vodohospodársky významné toky Váh, Studenec a Krpelianský kanál a z vodohospodárskeho hľadiska ich menej významné prítoky. Všetky uvedené vodné toky sú v správe Slovenského vodohospodárskeho podniku š.p.. V okolí vodných tokov je potrebné zachovať prístup mechanizácie správcu vodného toku k pobrežným pozemkom.

V katastrálnom území mesta Turany sú pobrežnými pozemkami:

- pri vodohospodársky významnom vodnom toku Váh, Krpelianský kanál a Studenec pozemky do 10 m od brehovej čiary, resp. vzdušnej päty hrádze
- pri ostatných drobných tokoch, pozemky do 5 m od brehovej čiary resp. vzdušnej päty hrádze.

Zdroje znečistenia povrchových a podzemných vôd

Chemické zloženie povrchových a podzemných vôd riešeného územia podmieňuje celý rad primárnych a sekundárnych faktorov. Rozhodujúcim primárnym faktorom je chemické zloženie vôd z atmosférických zrážok a vôd z povrchového odtoku. Sekundárne faktory sú spojené s antropogénnou činnosťou. Problémom ostávajú lokality, ktoré nemajú vybudovanú kanalizáciu a odpadové vody sú vypúšťané priamo do vodných tokov. Riziko ohrozenia podzemných vôd je nízke (Atlas krajiny SR, 2002).

V riešenom území sa nenachádzajú významné zdroje znečistenia vôd. Medzi lokálne zdroje znečistenia je možné zaradiť splachy z komunikácií, najmä v zimných mesiacoch a pri topení snehu, z dôvodu posypu vozovky môžu byť zvýšené hodnoty BSK₅, mineralizácie, obsahu dusičnanov, amoniaku, vápnika, železa, síranov. V prípade úniku ropných látok môžu byť prekročené limity mikropolutantov (NEL).

Odtokové pomery

Riešené katastrálne územie mesta Turany hydrologicky spadá do povodia Váhu, číslo hydrologického poradia 4-21-06. Riečnu sieť v riešenom území tvorí okrem rieky Váh jej najvýznamnejší prítok – Studenec a Krpeliansky kanál, vybudovaný v rámci Vážskej kaskády.

Územie je súčasťou stredohorskej oblasti so snehovo-dažďovým typom režimu odtoku, s akumuláciou v mesiacoch november až február a najvyššou vodnosťou v mesiacoch marec až máj. Ročné úhrny zrážok sú pomerne vysoké, dosahujú priemerne 900 – 1200 mm. V januári je priemerný úhrn zrážok 50 – 60 mm, v júli 100 – 120 mm. Počet dní so snehovou pokrývkou je 80 - 100.

Ochrana vodných zdrojov

Medzi chránené územia v zmysle zákona 364/2004 Z. z. o vodách patria:

Chránené oblasti určené pre odber pitnej vody

- **ochranné pásma vodárenských zdrojov** – určuje orgán štátnej vodnej správy na základe posudku orgánu na ochranu zdravia na ochranu výdatnosti kvality a zdravotnej bezchybnosti vody vodárenských zdrojov, ktoré sa využívajú. V ochrannom pásme II. stupňa sa nepripúšťa žiadna činnosť, ktorej dôsledkom by mohlo byť znečistenie vodárenského zdroja, prísun zložiek, ktoré môžu v organizme ľudí alebo zvierat pôsobiť nepriaznivo, alebo ktoré môžu negatívne ovplyvniť senzorické vlastnosti vody, poprípade by mohli spôsobiť havarijné zhoršenie kvality. Do severnej časti katastrálneho územia mesta Turany zasahuje časť ochranného pásma II. stupňa vodárenského zdroja Krivánska Rizňa s výdatnosťou 20l/s, ktorý je určený pre zásobovanie časti obce Terchová. Zásobovanie mesta Turany pitnou vodou zabezpečuje Martinský skupinový vodovod v správe Turčianskej vodárenskej spoločnosti, a.s. Martin. Zdroj vody je prameň Dolina pri obci Podhradie s kapacitou 23,0 l/s. Spoločne s mestom Turany je z tohto vodárenského zdroja zásobovaná aj obec Podhradie a Nolčovo. V katastri sa nachádza tiež ochranné pásmo I. a II. stupňa vodných zdrojov v nive Váhu.
- **povodia vodárenských tokov**, v riešenom území sa nenachádzajú.
- **chránená vodohospodárska oblasť** (CHVO) – vládou vyhlásené územie, ktoré svojimi prírodnými podmienkami tvorí významnú prirodzenú akumuláciu vôd. V riešenom území sa nenachádza. Na severnej hranici k.ú na hrebeni krivánskej Fatry na nachádza v dotyku južná hranica CHVO Beskydy – Javorníky.

Chránené oblasti - vody určené na kúpanie (VUK)

- VUK je akákoľvek povrchová voda, ktorá je vyhlásená v zmysle vodného zákona všeobecne záväznou vyhláškou OÚŽP a ktorú využíva veľký počet kúpajúcich sa, nebol pre ňu vydaný trvalý zákaz kúpania alebo trvalé odporúčanie nekúpať sa. VUK sú prírodné vodné plochy s dlhodobou vyhovujúcou kvalitou vody na kúpanie a historicky vysokou návštevnosťou. Neznamená to však, že ďalšie prírodné lokality nemajú vyhovujúcu kvalitu vody a naopak, že VUK budú mať vyhovujúcu kvalitu vody počas celej kúpavej sezóny.
- Slovenská republika má v zmysle vodného zákona vyhlásených 33 lokalít za vody určené na kúpanie. V území sa nevyskytujú. (Žilinský kraj má jednu lokalitu, Liptovskú Maru).

Chránené oblasti citlivé na živiny

- Podľa nariadenia vlády č. 617/2004 Z. z. sú za citlivé oblasti vyhlásené vodné útvary povrchových vôd, v ktorých dochádza alebo môže dôjsť v dôsledku zvýšenej koncentrácie živín k nežiaducemu stavu kvality vôd, ktoré sa využívajú ako vodárenské zdroje alebo sú využiteľné ako vodárenské zdroje a ktoré si vyžadujú v záujme zvýšenej ochrany vôd vyšší stupeň čistenia vypúšťaných odpadových vôd. Citlivou oblasťou sú vodné útvary povrchových vôd na celom území SR.
- Zraniteľné oblasti - sú poľnohospodársky využívané územia, z ktorých zrážkové vody otekajú do povrchových vôd alebo vsakujú do podzemných vôd, v ktorých je koncentrácia dusičnanov vyššia ako 50 mg.l⁻¹ alebo sa môže v blízkej budúcnosti prekročiť. Podľa nariadenia vlády SR č. 617/2004 Z. z., prílohy č. 1, riešené územie k.ú. Turany nepatrí k zraniteľným oblastiam.

Vodohospodárske významné toky a vodárenské toky

Predstavujú významný zdroj odberu vody pre priemysel a poľnohospodárstvo, vodárenské toky sú určené pre odber pitnej vody. Do kategórie Vodohospodársky významný vodný tok v zmysle Vyhlášky MŽP č. 211/2005 Z.z., sú zaradené nasledovné toky, pretekajúce riešeným územím:

- rieka Váh - číslo hydrologického poradia 4-21-01-038
- Krpeliánsky kanál - číslo hydrologického poradia 4-21-05-004
- Kantorský potok - číslo hydrologického poradia 4-21-05-010
- Studenec - číslo hydrologického poradia 4-21-05-008.

Vodárenské vodné toky sa v riešenom území nevyskytujú.

Ochrana minerálnych vodných zdrojov

Prírodné minerálne vody a liečivé vodné zdroje sa v riešenom území nenachádzajú.

B.9.3 OCHRANNÉ A BEZPEČNOSTNÉ PÁSMA HLAVNÝCH RÁDOV TECHNICKEJ A DOPRAVNEJ INFRAŠTRUKTÚRY, OSTATNÉ OCHRANNÉ PÁSMA

B.9.3.1 Ochranné pásma

Ochranné pásma technickej infraštruktúry

Pásma ochrany verejných vodovodov a verejných kanalizácií

Pásma ochrany sú vymedzené najmenšou vodorovnou vzdialenosťou od vonkajšieho pôdorysného okraja vodovodného potrubia alebo kanalizačného potrubia na obidve strany :

- a) 1,5 m pri verejnom vodovode a verejnej kanalizácii do priemeru 500 mm vrátane,
- b) 2,5 m pri verejnom vodovode a verejnej kanalizácii nad priemer 500 mm.

Plynovody

V zmysle zákona č.251/2012 pre rozvody plynu sú stanovené pásma ochrán. Ochranné pásmo je územia bezprostredne priľahlé ku plynárenskému zariadeniu a plynovodu, jeho vzdialenosť je od osi plynovodu na každú stranu, alebo od oplotenia regulačnej stanice.

V zmysle zákona č.251/2012 pre rozvody plynu sú stanovené pásma ochrany:

- STL plynovod a prípojky do DN 200 - 4 m
- od DN 201 do 500 - 8 m
- STL plynovod v zastavanom území - 1 m

Bezpečnostné pásma slúžia na zamedzenie, respektíve zmiernenie účinkov prípadných porúch, havárií plynárenských zariadení. Pásmo ochrany je od osi plynovodu na každú stranu.

- STL a plynovodné prípojky vo voľnom teréne - 10 m
- STL zastavané územie – určuje dodávateľ plynu pri rešpektovaní normy STN 386415, STN 736005.

Elektrorozvody

Ochranné pásmo je územia bezprostredne priľahlé ku elektrickému zariadeniu a vedeniu, jeho vzdialenosť je od krajných vodičov na každú stranu:

- 110 kV vedenie 15 m
- 22 kV vedenie 10 m
- 22 kV vedenie v lesných priesekoch 7 m
- trafostanice 22/0,4 kV 10 m od konštrukcie stožiaru

Ochranné pásma dopravnej infraštruktúry

Cestná doprava

Podľa vyhlášky FMV číslo 35/1984 Zb. §15 pre úsek komunikácie mimo zastavané územia platí ochranné pásmo :

- pre diaľnicu 100 m od osi krajného jazdného pruhu,
- pre cestu I. triedy 50 m od osi cesty na obe strany,

Železničná doprava

Ochranné pásmo od železničnej trate podľa vyhlášky číslo 52/1964 Zb. Zákon o dráhach, zmenou vyhlášky číslo 122/1974 Zb. prináleží 60 m od osi koľaje.

Ostatné ochranné pásma

Ochrana pohrebísk

Akceptovať ustanovenia zákona NR SR č.131/2010 Z.z. o pohrebníctve.

B.10 NÁVRH RIEŠENIA ZÁUJMOV OBRANY ŠTÁTU, POŽIARNEJ OCHRANY, CIVILNEJ OCHRANY A OCHRANY PRED POVODŇAMI

B.10.1 ZÁUJMY OBRANY ŠTÁTU

Na území katastra mesta Turany sa nenachádzajú vyhradené priestory záujmov obrany štátu.

B.10.2 ŠPECIÁLNA OCHRANA

Na území katastra obce evidujeme vyhradené priestory, slúžiace ako výcvikové plochy MO SR. V k.ú. Turany je nutné zachovať existujúce objekty Ministerstva obrany SR v lokalitách Dedinské (od roku 1953) a v lokalitách Dúbravy, Hulková, Kostolná a Rúbane (od roku 1960) a to:

- tankodrom,
- tanková prípravná strelnica,
- posádková strelnica

Všetky vojenské objekty sú plne využívané ozbrojenými silami SR.

Podľa stanoviska MO SR v liste označenom ÚCLaSMŠ-37-39/2017 pôvodné ochranné pásma uvedené v stanovisku č.p. ASMdpS-1-1681/2016 (viď príslušná kapitola 2.12.4. PR+R ÚPN-M Turany) sú vzhľadom na súčasné aj plánované využitie týchto vojenských objektov neaktuálne a ich uplatňovanie nemá opodstatnenie a sú zrušené.

Znalecký posudok vypracovaný v roku 2009 na novovybudovanú bariérovú strelnicu v lokalite Turany jednoznačne nevyučuje potrebu ochranného pásma, požiadala úrad centrálnej logistiky odborne príslušnú rezortnú zložku o vypracovanie balistickej expertízy stanovenia ohrozených priestorov bariérovej strelnice. V nádväznosti na jej výsledky a ďalšie stanoviská odborne príslušných rezortných zložiek bude z úrovne úradu centrálnej logistiky, vydané nové stanovisko MO SR k strategickému dokumentu ÚPN-M Turany. V prípade preukázania potreby uplatňovania ochranných pásiem strelnice aj mimo pozemkov v správe MO SR v súčinnosti s mestským úradom ďalej konať vo veci náhrady za obmedzenie vlastníckych práv.

Upozornenie: Spracovateľ do doby odovzdania Konceptu ÚPN-M Turany neobdržal zo strany príslušného úradu MO SR, prostredníctvom obstarávateľa (mesto Turany), prípadné nové ochranné pásma výcvikových plôch nachádzajúcich sa v k.ú. mesta Turany a obce Sučany, ktoré by mohli obmedziť navrhovaný rozvoj mesta Turany navrhovaný v ÚPN-M Turany.

B.10.3 POŽIARNA OCHRANA

Požiarnu ochranu v meste Turany zabezpečuje obecný dobrovoľný hasičský zbor a v prípade potreby je zásah realizovaný Hasičským a záchranným zborom z Martina. Zdrojom požiarnej vody je verejný vodovod a povrchová voda z vodných tokov. Podrobnosti pre zabezpečenie požiarnej vody stanovuje STN 92 0400 a Vyhláška MV SR č. 699/2004 Z. z..

V návrhu doporučujeme vnútornú požiarnu vodu zabezpečiť z rozvodu pitnej vody a miestnych vodných tokov.

Pri ochrane pred požiarmi sa bude v meste Turany potrebné riadiť v súlade s ustanoveniami § 28 zákona č. 314/2001 Z.z. o ochrane pred požiarmi v znení neskorších predpisov, a to:

- na zabezpečenie stavieb vodou na hasenie požiarov v zmysle vyhl. MV SR č. 699/2004 Z.z.,
- na zabezpečenie prístupových komunikácií a nástupných plôch na zásah hasičskou technikou podľa vyhl. MV SR č. 94/2004 Z.z. ktorou sa ustanovujú technické požiadavky na protipožiarnu bezpečnosť pri výstavbe a pri užívaní stavieb v znení neskorších predpisov,
- na zabezpečenie ochrany stavieb proti povodňam podľa zákona č. 7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami v znení neskorších predpisov.

B.10.4 CIVILNÁ OCHRANA

Mestský úrad v Turanoch má v súvislosti s plánmi ochrany obyvateľstva vypracované nasledovné dokumenty:

- ÚPN-SÚ Doložka CO, 1994.
- Plán varovania obyvateľstva a vyznamenania osôb a organizácia informačného toku v obci Turany, 2011.
- VZN, Požiarne poriadok obce.

Úlohy evakuácie a ochrany zabezpečuje Mestský úrad Turany v závislosti na skutočnej meteorologickej situácii. Ohrozenie obyvateľstva môže nastať tiež v súvislosti s požiarmi v lesných masívoch, ktoré potencionálne môžu zasiahnuť hlavne zástavbu na okrajových územiach mesta.

V prípade vzniku mimoriadnych udalostí spojených s únikom nebezpečnej látky, alebo veľkých požiarov budú k vykonávaniu záchranných, lokalizačných a likvidačných prác vyžiadané profesionálne jednotky štátu, ktorým zabezpečovacie a výpomocné práce budú vykonávať jednotky CO mesta.

V návrhu ÚPN-M Turany je riešená koncepcia a umožnenie vytvorenie podmienok a zároveň podmienenie následnej výstavby v meste pre ukrytie obyvateľstva obce podľa §4 ods. 3, a § 15 ods. 1, písm. e) Zákona č. 42/1994 Zb. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov a § 4 vyhlášky MV SR č. 532/2006 Z.z. o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a technických podmienok zariadení civilnej ochrany. Riešenie a umožnenie vytvorenia podmienok a zároveň riadenie následnej výstavby v meste pre ukrytie obyvateľstva je v kompetencii mestského úradu v Turanoch a príslušných orgánov štátnej správy v oblasti civilnej ochrany (OÚ Martin, odbor krízového riadenia).

V tejto oblasti CO sa v návrhu ÚPN-M Turany uplatňujú nasledovné regulatívy:

- pri budovaní ochranných stavieb vychádzať zo skutočnosti, že z hľadiska kategorizácie územia Slovenska vylývajúcej z analýzy jej územia z hľadiska možných mimoriadnych udalostí a pre obdobie vojen a vojnového stavu patrí mesto Turany do územného obvodu I. kategórie mimo oblasť ohrozenia.
- v rámci navrhovaných plôch IBV zabezpečiť ukrytie s kapacitou do 50 ukryvaných osôb v jednoduchých úkrytoch budovaných svojpomocne.
- v rámci umiestňovaných objektov občianskej vybavenosti zabezpečiť ukrytie podľa projektovanej kapacity na najpočetnejšiu zmenu pre personál a osoby prevzaté do starostlivosti v JÚBS za dodržania ustanovení §4 ods.5 vyhlášky MV SR č.532/2006 Z.z.
- v následných stupňoch projektovej dokumentácie pri návrhu ochranných stavieb rešpektovať ustanovenia §4 ods.4 a 5 vyhlášky MV SR č. 532/2006 o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a o technických podmienkach zariadení civilnej ochrany v znení neskorších predpisov

Ďalej sa v návrhu ÚPN-M Turany rieši koncepcia a umožňuje vytvorenie podmienok a zároveň podmienenie následnej výstavby v meste pre spôsob a rozsah ukrytia zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti právnických a fyzických osôb podľa § 4 ods.3 a § 16 ods. 1 písm. e), resp. § 16 ods. 12 zákona č. 42/1994 Z.z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov a § 4 vyhlášky MV SR č. 532/2006 Z.z. o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a technických podmienok zariadení civilnej ochrany. Riešenie a umožnenie vytvorenia podmienok a zároveň riadenie následnej výstavby v meste pre ukrytie zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti právnických a fyzických osôb je v kompetencii príslušných jednotlivých prevádzok ktoré sa nachádzajú na území mesta Turany.

V tejto oblasti CO sa v návrhu ÚPN-M Turany uplatňujú nasledovné regulatívy:

- v budove mestského úradu zabezpečiť ukrytie pre plánovaný počet zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti v JÚBS za dodržania ustanovení §4 ods. 5 vyhlášky MV SR č.532/2006 Z.z.
- v rámci materských škôl, základnej školy a v prípade obnovenia prevádzky strednej školy zabezpečiť ukrytie podľa prevádzkovej kapacity pre personál a osoby prevzaté do starostlivosti v JÚBS za dodržania ustanovení §4 ods.5 vyhlášky MV SR č. 532/2006 Z.z.
- v rámci vymedzených území pre objekty a areály priemyslu a podnikateľských aktivít zabezpečiť ukrytie podľa charakteru prevádzky, prevádzkovej kapacity pre personál a osoby prevzaté do starostlivosti v JÚBS za dodržania ustanovení §4 ods.5 vyhlášky MV SR č. 532/2006 Z.z.

Ďalej sa v návrhu ÚPN-M Turany rieši koncepcia a umožňuje vytvorenie podmienok pre zabezpečenie ochrany obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok pri mimoriadnej udalosti spojených s ich únikom v súlade s ustanoveniami vyhlášky MV SR č.533/2006 Z.z. o ochrane obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok, ktoré sa prepravujú v rámci dopravnej infraštruktúry nadradenej dopravy a to po ceste I. triedy 1/18, diaľnici D1 a po medzinárodnej železničnej trati č. 180. V meste sa nenachádzajú prevádzky s nebezpečnými látkami a návrh ÚPN-M neumožňuje ich umiestnenie v meste.

Ďalej sa v návrhu ÚPN-M Turany rieši koncepcia a pre mesto umožňuje zabezpečenie materiálom civilnej ochrany a humanitnej pomoci v súlade s ustanoveniami vyhlášky MV SR č.314/1998 Z.z. o podrobnostiach na zabezpečovanie hospodárenia s materiálom civilnej ochrany. Riešiť a umožniť vytvorenie podmienok pre zabezpečenie materiálom civilnej ochrany a humanitárnej

pomoci pre obyvateľstvo, ktoré bude v kompetencii mestského úradu v Turanoch a príslušných orgánov štátnej správy v oblasti civilnej ochrany.

V tejto oblasti CO sa uplatnia nasledovné regulatívy:

- vychádzať z predpokladu, že do konca návrhového obdobia – roku 2030 vzrastie počet obyvateľov oproti súčasným o cca 180 až 200 obyvateľov.
- v súvislosti s rastom počtu obyvateľov vychádzať z predpokladu, že mesto Turany zabezpečí doplnenie materiálu CO do skladov materiálu CO v súčinnosti s Obvodným úradom Žilina, odborom CO a KR Žilina a Okresným úradom Martin, odborom krízového riadenia.
- v následných stupňoch projektovej dokumentácie rešpektovať ustanovenia vyhlášky MV SR č.314/1998 Z.z. o podrobnostiach na zabezpečenie hospodárenia s materiálom CO v znení neskorších predpisov.

Ďalej sa v návrhu ÚPN-M Turany rieši a umožňuje zabezpečiť technické a prevádzkové podmienky informačného systému civilnej ochrany v súlade s ustanoveniami vyhlášky MV SR č.388/2006 Z.z. o podrobnostiach na zabezpečenie technických a prevádzkových podmienok informačného systému civilnej ochrany. Riešenie a umožnenie vytvorenia podmienok pre zabezpečenie technických a prevádzkových podmienok informačného systému civilnej ochrany bude v kompetencii mestského úradu v Turanoch. V existujúcej a navrhovanej výstavbe bude nutné umožniť umiestnenie informačného systému civilnej ochrany.

V súlade s požiadavkami príslušných orgánov štátnej správy v oblasti civilnej ochrany:

- vychádzať zo skutočnosti, že navrhované rozvojové plochy bývania, občianskeho vybavenia a výroby budú v dosahu počuteľnosti sirén ako prostriedku varovania CO.
- z dôvodu počuteľnosti prostriedkov vyznamenia riešiť rozšírenie miestneho rozhlasu na navrhovaných plochách bývania, výroby a občianskej vybavenosti.
- v následných stupňoch projektovej dokumentácie je podmienené riešenie regulatívami v ÚPN-M Turany pre rešpektovanie ustanovení vyhlášky MV SR č. 388/2006 Z.z. o podrobnostiach na zabezpečovanie technických a prevádzkových podmienok informačného systému CO v znení neskorších predpisov.

Individuálna bytová výstavba je v návrhu ÚPN-M Turany navrhovaná mimo území určených na výstavbu a prevádzkovanie priemyselných zón.

Výstavba v návrhu ÚPN-M Turany je navrhovaná mimo aktívnych zosuvných území a podmienená v územiach s potencionálnym zosuvom podrobným geologickým prieskumom.

Výstavba v návrhu ÚPN-M Turany je navrhovaná mimo vymedzených území ohrozovaných 50-ročnou, resp. 100-ročnou vodou. Pre katastrálne územie mesta nie je spracovaná mapa povodňového ohrozenia, ktorá orientačne zobrazuje rozsah povodne znázornený záplavovou čiarou (priesečnica hladiny vody záplavy s terénom). Podľa zákona č.7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami § 6, ods.8, mapu povodňového ohrozenia mal zabezpečiť správca vodohospodársky významných vodných tokov do 22.12.2013. Podľa §8, ods.10 zákona č.7/2010 Z.z. mesto zabezpečí vyznačenie všetkých záplavových čiar zobrazených na mapách povodňového ohrozenia do územného plánu obce alebo územného plánu zóny.

V následných stupňoch projektovej dokumentácie podmieňuje riešenie ustanoveniami v návrhu ÚPN-M Turany pre spôsob a rozsah ukrytia obyvateľstva obce podľa §4 ods.3 a §15 ods.1 písm.e) Zákona č.42/1994 Z.z. a §4 Vyhlášky MV SR č.532/2006 Z.z.

V následných stupňoch projektovej dokumentácie podmieňuje riešenie ustanoveniami v návrhu ÚPN-M Turany pre spôsob a rozsah ukrytia zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti právnických a fyzických osôb riešiť podľa §4 ods.3 a §16 ods.1 písm. e) resp. §16 ods. 12 Zákona č. 42/1994 Z.z. a §4 Vyhlášky MV SR č. 532/2006 Z.z.

B.10.5 OCHRANA PRED POVODŇAMI

Mesto Turany nemá zriadenú povodňovú komisiu. Plnenie úloh na úseku ochrany pred povodňami počas povodňovej situácie zabezpečuje, podľa § 27 ods. 16 zákona č. 7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami, krízový štáb. V zmysle uvedeného je pre tento účel vypracovaný "Povodňový plán záchranných prác obce Turany", ktorý bol vypracovaný v súlade s Metodickým pokynom ObÚ Martin č. 3/2011.

Podľa § 8, ods.10 zákona č.7/2010 Z. z. mesto zabezpečuje vyznačenie všetkých záplavových čiar zobrazených na mapách povodňového ohrozenia do územného plánu mesta alebo územného plánu zóny. Pre katastrálne územie mesta nie je spracovaná mapa povodňového ohrozenia, ktorá orientačne zobrazuje rozsah povodne znázornený záplavovou čiarou (priesečnica hladiny vody záplavy s terénom). Podľa zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami § 6, ods.8, mapu povodňového ohrozenia zabezpečí správca vodohospodársky významných vodných tokov.

V rámci riešenia ochrany pred povodňami je akceptované a riešené:

- rozvojové aktivity sú riešené v súlade so zákonom č.7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami,

- ochrana pred záplavami, ktoré môžu byť spôsobené vybrežovaním miestnych tokov,
- opatrenia, ktoré spomaľujú odtok vody z povodia do vodných tokov,
- nie je navrhovaná nová zástavba v inundačnom území miestnych tokov a urbanistickým riešením je zabezpečená adekvátna protipovodňová ochranu navrhovanej zástavby, ktorá negatívne neovplyvní odtokové pomery nižšie položených úsekov vodných tokov,
- sú vytvorené podmienky pre budovanie potrebných protipovodňových opatrení s dôrazom na ochranu intravilánu,
- odvádzanie dažďových vôd je riešené zadržaním povrchového odtoku v území tak, aby odtok z daného územia do recipientu nebol zvýšený voči stavu pred realizáciou navrhovanej zástavby.

B.11 NÁVRH OCHRANY PRÍRODY A TVORBY KRAJINY

B.11.1 OCHRANA PRÍRODNÝCH HODNÔT, IDENTIFIKÁCIA PRVKOV R-ÚSES V KATASTRI

B.11.1.1 Legislatívna ochrana prírody a krajiny

Chránené časti prírody a ich ochranné pásma

Osobitne chránenými časťami prírody a krajiny v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov rozumieme územia začlenené v národnej sústave chránených území, kde sa uplatňuje druhý až piaty stupeň ochrany a chránené stromy, ďalej územia, ktoré boli zaradené do európskej sústavy chránených území Natura 2000 (územia európskeho významu a chránené vtáčie územia).

Do riešeného územia zasahujú nasledovné osobitne chránené územia.

Národný park Malá Fatra

Výmera NP Malá Fatra je 22 630 ha, ochranné pásmo NP je 23 262 ha.. Na území NP platí 3. stupeň ochrany, v ochrannom pásme s 2. stupeň. Zasahuje do k.ú. obcí Lipovec, Sučany, Šútovo, **Turany**, Turčianske Kľačany Belá, Dolná Tižina, Krasňany, Istebné, Kraľovany, Nezbudská Lúčka, Párnica, Terchová, Varín, Veličná, Zázrivá. Zaberá celú severnú časť riešeného k.ú. Turany, kde sa rozprestierajú súvislé lesné masívy na južných svahoch Malej Fatry až po hlavný hrebeň, kde sa nachádzajú porasty kosodreviny a vysokohorské trávne porasty. Ochranné pásmo NP Malá Fatra je vymedzené na podhorí, kde sa nachádza obhospodarovaná krajina, prevažne lúky a pasienky s vysokým zastúpením nelesnej drevinovej vegetácie. Siahla v západnej časti až po rieku Váh, hranicu tvorí cesta 1/18.

Vysoká biodiverzita je podmienená pestrým geologickým podložím, členitým reliéfom, veľkým rozdielom nadmorských výšok a s tým súvisiacimi mikroklimatickými pomermi. Významný je výskyt anorganických javov ako sú skalné bralá, kamenné moria, vodopády a p. Zachované sú tu všetky lesné vegetačné stupne od dubovo-bukového po kosodrevinový. Nachádza sa tu cca 1100 druhov vyšších rastlín, 1140 druhov nižších rastlín. Zistených bolo až 10 druhov rastlín a 23 druhov živočíchov, na ochranu ktorých sa vyhlasujú chránené územia v rámci európskej siete Natura 2000. Významné sú najmä všetky veľké šelmy a vzácne druhy dravcov.

Ochranné pásmo Národného parku Veľká Fatra

Ochranné pásmo NP Veľká Fatra zasahuje do k.ú. Turany len malou výmerou na ľavom brehu rieky Váh v lokalite Ráztoka. V tomto území sú vyčlenené viaceré genofondové lokality mokradňového charakteru. Platí tu 2.stupeň ochrany.

NPR Chleb

Rozprestiera sa v k.ú. Šútovo, Turany, Terchová, ev.č. štátneho zoznamu 274, výmera 412,87 ha, platí tam 5. stupeň ochrany.

Je zriadená na ochranu prirodzených spoločenstiev Malej Fatry veľmi pestrého zloženia podľa vegetačných stupňov a ekologických radov, vo veľkom výškovom rozpätí a na rozličnom geologickom podloží so zriedkavými a chránenými druhmi rastlín a živočíchov. Do riešeného územia zasahuje južná, menšia časť NPR, jej súčasťou je aj najvyšší vrchol Malej Fatry Veľký Kriváň (1709 m n.m.) Patria sem vápencové vrcholové bralá so subalpínskymi a skalnými spoločenstvami, striedajú sa s kremencovými skalnými moriami, porastmi kosodreviny, prirodzenými nelesnými subalpínskymi spoločenstvami podmienenými prírodnými podmienkami a pasiením vzniknutými hoľami s vysokou biodiverzitou. Nachádzajú sa tu aj drobné rašeliniská s chránenými druhmi rastlín a machorastov.

PR Goľove mláky

Rozprestiera sa v k.ú. Turany, ev.č. štátneho zoznamu 249, výmera: 6,83 ha, 4. stupeň ochrany.

Je vyhlásené na ochranu rašeliniska prechodného typu s chránenými a ohrozenými druhmi rastlín. Najcennejšie sú plochy rašelinísk s výskytom chránených druhov rastlín – rosička okrúhlistá (*Drosera rotundifolia*) a na ňu viazaný ohrozený motýľ pierkavec rosičkový (*Buckleria paludum*), všivec lesný (*Pedicularis sylvatica*), tučnica obyčajná (*Pinguicula palustris*). Bol tu zistený kriticky ohrozený druh pavúka (*Crustulina sticta*) a národne významný druh, na ochranu ktorého sa vyhlasujú chránené územia dulovnica menšia (*Neomys anomalus*) a dulovnica väčšia (*Neomys foediens*).

PR Hrabinka

Rozprestiera sa celá v k.ú. Turany, ev.č. štátneho zoznamu 261, výmera 0, 40 ha, 4. stupeň ochrany.

Predstavuje zvyšok rozsiahlejšieho slatiniska na úpätí Krivánskej Fatry s výskytom chránených rastlín tučnica obyčajná (*Pinguicula palustris*), kruštík močiarny (*Epipactis palustris*), ostrica obľastá (*Carex diandra*), prasličkovka pestrá (*Hippochaete variegata*), bahnička málokvetá (*Eleocharis quinqueflora*) a i. Zo živočíchov sa tu vyskytuje európsky významný druh kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), 16 druhov vtákov, 5 druhov drobných zemných cicavcov, pravidelne prechádza medveď hnedý (*Ursus arctos*).

Chránené stromy

Kultúrne, vedecky, ekologicky, krajínovorne alebo esteticky mimoriadne významné stromy alebo ich skupiny môžu byť podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, § 49 vyhlásené za chránené stromy. V riešenom území nie sú vyhlásené.

Európska sústava chránených území Natura 2000

Cieľom programu budovania sústavy NATURA 2000 je zachovanie prírodných biotopov a biotopov ohrozených druhov rastlín a živočíchov v celoeurópskom meradle. Program je postavený na prísne vedeckých princípoch na základe presne stanovených kritérií. Vychádza z poznania rozšírenia biotopov a biotopov druhov.)

Sústavu Natura 2000 tvoria dva typy území:

- Územia európskeho významu (vyčlenené na základe smernice rady č. 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín, na ochranu ktorých sa vyčleňujú osobitné chránené územia.
- Chránené vtáčie územia (vyčlenené na základe Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva, známa tiež ako smernica o vtákoch Birds Directive).

Územia európskeho významu (SKUEV)

Ich zoznam uvádza Výnos MŽP SR č.3/2004-5.1, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu. Niektoré územia sú plne prekryté s národnou sústavou chránených území, niektoré majú prekryv iba čiastočný a niektoré sa v národnej sústave nenachádzajú. Územia boli schválené rozhodnutím Komisie 2008/218/ES z 25.januára 2008, ktorým sa podľa Smernice Rady 92/43/EHS prijíma aktuálny zoznam lokalít európskeho významu v Alpском biogeografickom regióne. Vláda schválila aktualizáciu území európskeho významu (tzv. B etapa Natura 2000) uznesením č. 577/2011. Tieto navrhnuté územia boli schválené vykonávacím rozhodnutím Komisie 2013/22/EÚ zo 16. novembra 2012, ktorým sa prijíma šiesty aktualizovaný zoznam lokalít európskeho významu v alpskom biogeografickom regióne oznámené pod číslom C(2012)8120. Zoznam doplnených území európskeho významu na území Slovenska uvádza Výnos Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 1/2012 z 3. októbra 2012, ktorým sa mení a dopĺňa výnos Ministerstva životného prostredia SR zo 14. júla 2004 č. 3/2004-5.1, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu. Aktualizovaný zoznam v Slovenskej republike obsahuje 473 území európskeho významu.

V riešenom území k.ú. Turany sa nachádzajú dve územia európskeho významu:

SKUEV 0252 Malá Fatra

Vyhlásené je v k.ú. Lipovec, Sučany, Šútovo, Turany, Turčianske Kľačany Belá, Dolná Tižina, Krasňany, Istebné, Kľačany, Nezbudská Lúčka, Párnica, Terchová, Varín, Veličná, Zázrivá. Výmera je 21918,45 ha, určený stupeň ochrany je 2., 3., 5.

V území sa nachádzajú nasledovné biotopy európskeho významu:

Poznámka: Prioritné biotopy a druhy sú označené hviezdikou a podčiarknuté.

4060 Vresoviská a spoločenstvá kríčkov v subalpínskom a alpínskom stupni,

*4070 Kosodrevina,

4080 Spoločenstvá subalpínskych krovín,

6170 Alpínske a subalpínske vápnomilné travinnobylinné porasty,

*6230 Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte,

6430 Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpínskeho stupňa,

6520 Horské kosné lúky,

7140 Prechodné rašeliniská a trasoviská,

8210 Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou,

8220 Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou,

9110 Kyslomilné bukové lesy, 9130 Bukové a jedľové kvetnaté lesy,

9140 Javorovo-bukové horské lesy,

*9180 Lipovo-javorové sutinové lesy,

9410 Horské smrekové lesy,

*91E0 Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy.

SKUEV je vyhlásené aj pre ochranu druhov európskeho významu, ktoré predstavujú z rastlín črievičník papučkový (*Cypripedium calceolus*), zvonček hrubokoreňový (**Campanula serrata*), poniklec slovenský (**Pulsatilla slavica*), klinček lesklý (**Dianthus nitidus*), kyjanôčka zelená (*Buxbaumia viridis*), vrchovka alpínska (*Tozzia carpathica*), prilbica tuhá moravská (*Aconitum firmum subsp. Moravicum*)

Zo živočíchov sa v území vyskytujú nasledovné druhy európskeho významu::

plocháč červený (*Cucujus cinnaberinus*), kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), mlok karpatský (*Triturus montandoni*), vydra riečna (*Lutra lutra*), fúzač alpský (**Rosalia alpina*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), bystruška potočná (*Carabus variolosus*), roháč obyčajný (*Lucanus cervus*), spriadač kostihojový (**Callimorpha quadripunctaria*), podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*), netopier veľkouchý (*Myotis bechsteini*), uchaňa čierna (*Barbastella barbastellus*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*), medveď hnedý (**Ursus arctos*), podkovár veľký (*Rhinolophus ferrumequinum*), vlk dravý (**Canis lupus*), fúzač karpatský (**Pseudogaurina excellens*), bystruška Zawadského (*Carabus zawadzskii*), pimprlík mokradný (*Vertigo angustior*).

SKUEV 0664 Uholníky

Celá územie sa nachádza v k.ú. Turany, v súčasnosti vo voľne neprístupnom vojenskom priestore v ochrannom pásme NP Malá Fatra. Výmera 7, 45 ha, platí 2. stupeň ochrany.

Nachádzajú sa tu biotopy európskeho významu:

3160 Prirodzené dystrofné stojaté vody

7140 Prechodné rašeliniská a trasoviská

*91D0 Brezové, borovicové a smrekové lesy na rašeliniskách,

*91E0 Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy

Zo živočíšnych druhov európskeho významu územie bolo vyhlásené pre druh kunka žltobruchá (*Bombina variegata*)

Chránené vtáčie územia

Národný zoznam navrhovaných chránených vtáčích území bol schválený vládou Slovenskej republiky dňa 9.7.2003, obsahoval 38 území. V súčasnosti aktualizovaný národný zoznam obsahuje spolu 41 chránených vtáčích území, pre ktoré boli vydané platné vyhlášky. Do riešeného územia zasahuje:

Chránené vtáčie územie SKCHVU 013 Malá Fatra

Vyhlásené Vyhláškou MŽP SR 2/2011 Z.z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Malá Fatra. Výmera 66 228,06 ha.

Zasahuje do k.ú. Bystrica, Kláštor pod Znievom, Lazany, Lipovec, Martin, Priekopa, Slovany, Sučany, Šútovo, Trebostovo, Trnovo, Turany, Turčianske Kľačany, Turčiansky Peter, Valča, Vrútky, Vrútky, Záturečie, Istebné, Kľačany, Kubínska Hoľa, Párnica, Revišné, Veličná, Zázrivá, Žaškov, Hruštín, Oravská Lesná, Kľačno, Stankovany, Belá, Dolná Tižina, Ďurčiná, Fačkov, Horná Tižina, Kamenná Poruba, Krasňany, Kunerad, Nezbudská Lúčka, Poluvsie nad Rajčankou, Rajec, Rajecká Lesná, Stránske, Stráňavy, Strečno, Terchová, Turie, Višňové, Varín.

Územie je tvorené biotopmi listnatých, ihličnatých aj zmiešaných lesov, čím je zabezpečená vysoká diverzita vtáčích druhov. Malá Fatra je jedným z troch najvýznamnejších území na Slovensku pre hniezdenie druhov sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*), orol skalný (*Aquila chrysaetos*), výr skalný (*Bubo bubo*), žlna sivá (*Picus canus*), kuvik kapcavý (*Aegolius funereus*), ďateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*), ďateľ čierny (*Dryocopus martius*), muchárik bieločrý (*Ficedula albicollis*)

a jedným z piatich najvýznamnejších území na Slovensku pre hniezdenie skaliara pestrého (*Monticola saxatilis*). Pravidelne tu hniezdi viac ako 1% národnej populácie druhov rybárik riečny (*Alcedo atthis*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*), lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*), ďateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*), chriaštel poľný (*Crex crex*), kuvik vrabčí (*Glaucidium passerinum*), jariabok hôny (*Bonasa bonasia*), strakoš sivý (*Lanius excubitor*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), žltouchvost lesný (*Phoenicurus phoenicurus*), muchár sivý (*Muscicapa striata*), tetrov hlucháň (*Tetrao urogallus*), tetrov holniak (*Tetrao tetrix*), ďateľ trojprstý (*Picoides tridactylus*) a muchárik červenohrdlý (*Ficedula parva*).

V riešenom území zaberá severnú časť územia až takmer po kanál Váhu. Prekrýva sa s NP Malá Fatra, ochranným pásmom NP Malá Fatra a územím európskeho významu SKUEV 0252 Malá Fatra a SKUEV 0664 Uholníky.

Chránené druhy rastlín a živočíchov

V území boli zaznamenané viaceré chránené a ohrozené druhy rastlín a živočíchov, ktorých výskyt je viazaný najmä na biotopy európskeho a národného významu. Medzi zástupcov chránenej flóry patrí napr. soldanelka karpatská (*Soldanella carpatica* Vierh.), iserník alpínsky (*Ranunculus alpestris* L.), iserník veľký (*Ranunculus lingua* L.), vřba rozmarínolistá (*Salix rosmarinifolia* L.), lomikameň trváci (*Saxifraga wahlenbergii* Ball), tučnica alpínska (*Pinguicula alpina* L.), tučnica obyčajná (*Pinguicula vulgaris*), vemenník zelenkastý (*Platanthera chlorantha* (Custer) Rchb.), prvosienka holá (*Primula auricula* L. subsp. *Hungarica*), poniklec slovenský (**Pulsatilla slavica* G. Reuss), poniklec prostredný (**Pulsatilla subslavica* Futák ex Goliašová), prvosienka pomúčená (*Primula farinosa* L.), medvedica lekárska (*Arctostaphylos uva-ursi* (L.) Spreng. zvonček hrubokoreňový (**Campanula serrata* (Kit. ex Schult.) Hendrych), ostrica tŕňomilná (*Carex umbrosa* Host), plamienok alpínsky (*Clematis alpina* (L.) Mill.), vemenníček zelený (*Coeloglossum viride* (L.) Hartm.), vstavačovec májový (*Dactylorhiza majalis* (Rchb.) P.F. Hunt et Summerh), vstavačovec bazový (*Dactylorhiza sambucina* (L.) Soó), lykovec voňavý (*Daphne cneorum* L.), rosička anglická (*Drosera anglica* Huds), rosička okrúhloлистá (*Drosera rotundifolia* L.), dryádka osemľupienková (*Dryas octopetala* L.), jastrabník chlpatý (*Hieracium pilosum* Schleich. ex Froel.), plavúň obyčajný (*Lycopodium clavatum* L.), vachta trojlistá (*Menyanthes trifoliata* L.).

Z fauny sa vyskytuje hlaváč bieloplotvý (*Cottus gobio*), úhor európsky (*Anguilla anguilla*), mihul'a ukrajinská (*Eudontomyzon mariae*), čerebľa pestrá *Phoxinus phoxinus* boleň dravý *Aspius aspius*, lipeň tymiánový (*Thymallus thymallus*), jašterica živorodá (*Lacerta vivipara*), salamandra škvrnitá (*Salamandra salamandra*), mlok obyčajný (*Triturus vulgaris*), vretenica obyčajná (*Vipera berus*), skokan hnedý (*Rana temporaria*), užovka hladká (*Coronela austriaca*), kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), kunka obyčajná (*Bombina bombina*), ropucha zelená (*Bufo viridis*), vydra riečna (*Lutra lutra*), veľké šelmy ako je medveď hnedý (*Ursus arctos*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), vlk dravý (*Canis lupus*), z vtákov rybárik riečny (*Alcedo atthis*), bocian biely (*Ciconia ciconia*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), chriaštel poľný (*Crex crex*), výr skalný (*Bubo bubo*), kuvik kapcavý (*Aegolius funereus*), kuvik vrabčí (*Glaucidium passerinum*), ďateľ bielochrptý (*Dendrocopos leucotos*), ďateľ čierny (*Dryocopus martius*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), orol skalný (*Aquila chrysaetos*) a množstvo ďalších vtákov, ktoré migrujú údolím Váhu. Zvláštnosťou je návrat bobra (*Castor fiber*), ktorý bol pozorovaný v Krpelienskom kanáli.

Územia chránené podľa medzinárodných dohovorov

Významný je Dohovor o mokradiach majúcich medzinárodný význam predovšetkým ako biotopy vodného vtáctva (Ramsarský dohovor). Predmetom Dohovoru je ochrana a trvalo udržateľné využívanie všetkých mokradí.

V riešenom území sa nenachádzajú lokality, zapísané do Zoznamu medzinárodne významných mokradí, ani Národne významné mokrade.

Do kategórie mokradí regionálneho významu patria lokality rôznej veľkosti s výraznejším hydrologickým, biologickým a ekologickým ovplyvňovaním okolia (minimálne niekoľkých obcí). Zaraďujeme k nim aj lokality výskytu významných chránených a ohrozených druhov fauny a flóry. Patria sem 2 lokality (Staré koryto Váhu od Krpelienskej priehrady, Goľove mláky).

K lokálnym mokradiam patrí 5 lokalít - Sihoť 2 (JZ od Krpelian), Sihoť 3 (JZ od Krpelian, pravý breh Váhu), Brvence Važiská, Uholníky, Hrabinka (PR).

Priemet územného systému ekologickej stability

Generel nadregionálneho ÚSES (GNÚSES) SR bol schválený uznesením Vlády SR č. 319/1992. Vyčlenené boli nadregionálne biocentrá, v rámci nich jadrá a prechodné zóny. V rámci

spracovania Konceptie územného rozvoja Slovenska (KURS 2001) bol ako podklad vypracovaný aktualizovaný GNÚSES, v ktorom boli biocentrá a biokoridory na základe nových poznatkov prehodnotené a doplnené a boli v ňom tiež premietnuté návrhy vyplývajúce z odporúčaní regionálnych RÚSES (spracovaných v rokoch 1993-1995). V riešenom území v aktualizácii GNÚSES bola prehodnotená kategória biocentra Krivánska Fatra (z provincionálneho na biosférické).

Pre riešené územie je platný Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Martin (SAŽP, 2013). Miestny územný systém ekologickej stability nebol spracovaný.

V zmysle dokumentácie RÚSES sú v území vyčlenené nasledovné prvky ekologickej siete:

Biocentrá

BBc 1 Krivánska Fatra

Kategória: biosférické biocentrum.

Rozloha: 6552 ha.

Je vymedzené v k.ú. Lipovec, Sučany, Šútovo, Turany, Turčianske Kľačany Belá, Dolná Tižina, Krasňany, Istebné, Kraľovany, Nezbudská Lúčka, Párnica, Terchová, Varín, Veličná, Zázrivá. Charakteristika: rozľahlé pohorie s pestrým geologickým podložím a členitým reléfom, s bralnými, hôľnymi a lesnými ekosystémami, prirodzené lesné spoločenstvá pralesového rázu, jedľobučiny až smrečiny s prechodom do kosodreviny a subalpínskych lúk, ohrozené druhy fauny a flóry.

Biocentrum je súčasťou NP Malá Fatra, v riešenom území tam platí 3 stupeň ochrany, okrem územia NPR Chleb, kde platí 5. stupeň ochrany. Územie biocentra patrí tiež do SKUEV 0252 Malá Fatra, do chráneného vtáčieho územia SKCHVU 013 Malá Fatra. Z genofondových lokalít sú v riešenom území na území biocentra vymedzené GL, 5, 6, 7.

Ohrozenia:

- intenzívne lesohospodárske využívanie,
- rozširovanie lesných ciest,
- zmena druhového zloženia lúk v dôsledku ukončenia pasenia,
- rozrastanie nepôvodnej kosodreviny,
- nelegálne výruby,
- nekontrolovaný zber lesných plodov,
- výstavba,
- nadmerný turistický ruch,
- pohyb mimo ciest a turistických trás, erózia turistických chodníkov,
- využívanie Šútovského vodopádu v zimnom období horolezcami,
- skialpinizmus mimo vyhradených trás.

Ekostabilitačné a manažmentové opatrenia:

- usmerňovanie turistického ruchu,
- kontrola dodržiavania Návštevného poriadku NP MF,
- časť územia ponechať prevažne bez zásahov na prirodzenú sukcesiu (nevysádzať kosodrevinu ani stromy),
- usmernené prepásanie holí ovcami,
- na lúkach pravidelné kosenie, prípadne pasenie po vykosení,
- v hospodárskych lesoch používať jemnejšie hospodárske spôsoby (podrastový, účelový), menšie obnovné prvky, šetrnejšie technológie približovania,
- selektívne odstraňovanie nepôvodných porastov,
- obnova len pôvodnými drevinami zodpovedajúcim stanovištným podmienkam,
- na miestach výskytu hodnotných biotopov ponechávať dostatočné množstvá starých porastov i jednotlivých starých a dutinových stromov,
- nenarušovať ťažkými mechanizmami pôdu, podrast a bylinné poschodie,
- v odôvodnených prípadoch selektívne výruby nepôvodnej kosodreviny.

RBc 8 Goľové mláky

Kategória: regionálne biocentrum.

Rozloha: 12 ha.

Celé je vymedzené v k.ú. Turany. Jedná sa o rozľahlé zachovalé slatinisko v podhorí Krivánskej Fatry. Biocentrum zahŕňa PR Goľové mláky a zároveň genofondovú lokalitu GL 35. Leží na území ochranného pásma NP Malá Fatra, zároveň je súčasťou SKCHVU 013 Malá Fatra.

Ohrozenia:

- turistický ruch a rekreácia – blízkosť chatovej osady, strediska CR Trusalová
- znečisťovanie, sukcesia,
- zmena vodného režimu po odvodnení susediacich plôch,
- zmena vodného režimu spôsobená hromadením odumretých organických zvyškov a následným zazemňovaním,
- šírenie ruderálnych a inváznych druhov.

Ekostabilitačné a manažmentové opatrenia:

- zahrnúť biotopy do bežného obhospodarovania a udržiavať ich výrubmi sukcesných drevín a kosením,
- zabrániť rozširovaniu rekreačnej výstavby,
- zabrániť odvodňovaniu a podobným zásahom v okolí,
- realizovať opatrenia na zlepšenie vodného režimu lokalít,
- odstraňovať invázne druhy rastlín v okolí.

RBc 9 Uholníky

Kategória: regionálne biocentrum.

Rozloha: 31 ha.

Vymedzené je celou plochou v k.ú Turany, tesne za hranicou s k.ú. Sučany vo vojenskom priestore, kde nie je voľný prístup. Jedná sa o najzachovalejšie územie s výskytom lesných aj nelesných mokradových biotopov v severnom Turci s vysokou druhovou diverzitou a výskytom ohrozených druhov rastlín. Najhodnotnejšie sú rašeliniskové plochy v mozaike s maloplošným biotopom Vo3 s výskytom kriticky ohrozeného druhu *Drosera anglica*, ktorý sa tu vyskytuje spolu s *Drosera rotundifolia* a s ich krížencom *Drosera x obovata*. Cenné sú aj plochy prirodzených slatinných jelšových lesov a rašeliniskové brezové lesíky. Najrozsiahlejšie sa tu vyskytujú jelšové lesy s podmáčanými plochami a drobnými tokmi. Narastaním vrstvy rašelinníkov a ťažko sa rozkladajúcich zvyškov tráv dochádza k poklesu hladiny podzemnej vody. Vodný režim mohlo ovplyvniť aj vyťaženie rašeliniska poniže hlavného náleziska. Na mieste vyťaženia rašeliniska je jazierko – reprodukčná plocha pre obojživelníky. Je súčasťou ochranného pásma NP Malá Fatra, zároveň je vymedzené aj ako SKUEV 0664 Uholníky a genofondová lokalita GL 32. Územie je lokalizované vo vojenskom priestore, verejne neprístupné.

Ohrozenia:

- sukcesia,
- zmena vodného režimu po odvodnení susediacich plôch,
- zmena vodného režimu spôsobená hromadením odumretých organických zvyškov a následným zazemňovaním,
- šírenie ruderálnych a inváznych druhov.

Ekostabilitačné a manažmentové opatrenia:

- zahrnúť biotopy do bežného obhospodarovania a udržiavať ich výrubmi sukcesných drevín a kosením,
- realizovať opatrenia na zlepšenie vodného režimu lokalít,
- odstraňovať invázne druhy rastlín v okolí.

RBc 12 Hradisko pri Nolčove - Ráztoka – Majkrabovo

Kategória: regionálne biocentrum.

Rozloha: 71 ha.

Zasahuje do k.ú Turčianska Štiavnička, Nolčovo, Podhradie, Turany – na južnej hranici k.ú za Váhom.

Biocentrum predstavujú zvyšky dvoch starých ramien Váhu a sukcesne pokročilého štrkoviska v komplexe vrbových lužných krovín s vodnou, litorálnou i slatinnou vegetáciou, sčasti narušené záhradkovou osadou. Nad starými ramenami na strmých ľavobrežných zrázoch sa nachádza starý zachovaný sutinový les s prevahou hrabu a lipy s pralesovitou priestorovou štruktúrou a so zodpovedajúcou bylinovou synúziou s významnou pôdoochrannou a protizosuvnou funkciou, v odkryvoch hniezdi vzácny rybárik riečny. Vo východnej časti (Hradisko) sa nachádzajú teplomilné krovinné i trávno-bylinové fytocenózy s výskytom borievkových porastov. Celé územie sa vyznačuje vysokou biodiverzitou.

Biocentrum zahŕňa viaceré genofondové lokality: GL 87,90, 91.

Ohrozenia:

- blízkosť záhradkovej a rekreačnej osady,
- narušenie vodného režimu, sukcesia,
- paberkovacia ťažba štrku,
- znečisťovanie komunálnym odpadom,
- pripravovaná výstavba diaľnice,

- šírenie invázných druhov.

Ekostabilitačné a manažmentové opatrenia:

- odstraňovanie nelegálnych skládok odpadov,
- redukcia sukcesných drevín,
- zákaz ťažby štrku,
- odstraňovanie invázných druhov,
- mŕtve ramená nevyužívať na chov rýb a rybolov, ak si takéto využitie vyžaduje úpravy brehov a zásahy do porastov, ktoré by mali za následok zničenie alebo poškodenie mokraďových biotopov európskeho a národného významu,
- nebagrovať ani inak nezasahovať do vodných plôch,
- sutinové lesy chrániť pred výrubom a zmenou drevinového zloženia,
- obmedzovať vplyv záhradkovej osady (navážky, odpady, šírenie invázných druhov),
- pri výstavbe diaľnice nepripustiť degradáciu biotopov stavebnou činnosťou.

Biokoridory

NRBk 1 Rieka Váh

Kategória: nadregionálny biokoridor.

V okrese Martin preteká k.ú. Lipovec, Vrútky, Martin, Turčianske Kľačany, Sučany, **Turany**, Ratkovo, Krpeľany, Nolčovo.

Rieka Váh patrí k najvýznamnejším nadregionálnym biokoridorom, plní funkciu kontinentálnej migračnej trasy. Do územia biokoridoru zahŕňame staré koryto rieky Váh s príslušnými plochami. Staré koryto Váhu má miestami zachovaný prírodný charakter, časť je regulovaná. Pozdĺž starého riečišťa Váhu sa zachoval komplex mokraďí, tvorený vodnými plochami, vysokobylinovými a drevinovými porastami. Paralelne so starým korytom je vybudovaný Krpeliansky kanál, ktorý v území pôsobí ako bariéra (lichobežníkový betónový profil, vyvýšené, ťažko prekonateľné hrádze).

Vo východnej časti územia tvorí koryto Váhu hranicu OP NP Veľká Fatra. V riešenom území sú v nadregionálnom biokoridore Váh vymedzené genofondové lokality GL 77, 84, 86, 88, 89, 92, 94, 95.

Ohrozenia:

- likvidácia štrkových lavíc, ostrovov a iných naplavenín ťažbou štrku,
- narušenie živinového režimu zmenšením prívodu hrubých organických častí detritu a naopak zväčšením podielu jemných nerozpustných látok vyplavovaných zo zanesenej nádrže VD Krpeľany, ktorá masívnymi pulzami jemných sedimentov vyplavovaných z nej pri veľkých vodách vyvoláva silnú eutrofizáciu, veľké zmeny zrnitosti i bioty v ekosystéme,
- narušenie teplotného režimu vody,
- narušenie prirodzeného ročného chodu prietokov a narušenie korytotvorných procesov (veľmi obmedzený prívod štrku z prítokov, zahlbovanie tokov v ťažených úsekoch a ďalej proti prúdu, odvodňovanie príslušných nív),
- šírenie invázných druhov rastlín pozdĺž tokov,
- výruby brehových porastov,
- výstavba diaľnice, rekonštrukcia železnice a technickej infraštruktúry,
- zástavba brehov,
- znečisťovanie brehov skládkami odpadov,
- znečistenie vody.

Konfliktné uzly:

- križovanie s diaľnicou v Turanoch,
- súbeh s navrhovanou diaľnicou v úseku Sučany – Turany,
- regulácia brehov,

Ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- odstrániť resp. spriechniť existujúce bariéry na toku a zamedziť vytváranie nových bariér,
- revitalizovať regulovaný vodný tok tam, kde to dovoľia priestorové možnosti so zachovaním protipovodňového účinku regulácií,
- nenarušovať doposiaľ zachované brehové porasty,
- realizovať výsadbu brehových porastov v intravilánoch na ochranu brehov vodných tokov,
- odstraňovať porasty invázných druhov,
- zákaz ťažby štrku v koryte, maximálne povoliť len ťažbu jemných sedimentov,
- eliminovať znečistenie brehov a zabráňovať vytváraniu nelegálnych skládok odpadov.

RBk 6 ekotón Krivánskej Fatry

Kategória: regionálny biokoridor.

Príslušnosť k.ú.: Lipovec, Vrútky, Turčianske Kľačany, Sučany, Turany, Šútovo.

Charakteristika: terestrický ekotónový biokoridor, vedúci okrajom súvislých lesných porastov Krivánskej Fatry. Oddeľuje územie s prevahou prírodných prvkov od podhoria a kotliny s výraznými antropogénnymi vplyvmi. Biokoridor je charakteristický rozvoľnenou štruktúrou, striedajú sa úseky krovinových lesných plášťov so širšími úsekmi lúk a pasienkov s bohatým zastúpením drevinovej vegetácie, ktoré poskytujú mimoriadne priaznivé prostredie pre migráciu, úkryt a potravné zdroje všetkým skupinám živočíchov. V riešenom území zasahuje na územie OP NP Malá Fatra, SKCHVU 013 Malá Fatra.

Ohrozenia:

- chatové osady a rekreácia,
- šírenie invázných druhov,
- tvorba nelegálnych skládok odpadu,
- vojenský cvičný priestor,
- zarastanie neobhospodarovaných lúk a pasienkov,
- výstavba diaľnice.

Ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- udržiavať rozvoľnenú štruktúru ekotónu, zachovať mozaiku trávnatých plôch, drevín a krovin, chrániť okraje lesa pred výrubom a prirodzené drevinové zloženie lesného plášťa
- obmedziť negatívne prejavy rekreačných aktivít (hluk, znečistenie),
- zabráňovať vzniku odpadov a výsypiek,
- monitorovať invázne rastliny a aktívne likvidovať ich ohniská, najmä v okolí zahradkových a chatových osád
- pri výstavbe vodovodov a kanalizácií zmierniť dopady realizáciou technických opatrení zabezpečujúcich priechodnosť a funkčnosť biokoridoru,
- pri výstavbe diaľnice akceptovať všetky opatrenia podporujúce funkčnosť biokoridoru (ekodukty).

RBk 7 Trusalová – Podhradie

Kategória: regionálny biokoridor.

Vedie cez k.ú.: Ratkovo, Šútovo, Turany, Nolčovo.

Významný terestrický biokoridor prepájajúci Malú a Veľkú Fatru. Naväzuje na ekotónový biokoridor Malej Fatry (RBk6), prechádza cez údolie Váhu v priestore medzi Turanmi a Krpelanmi, pokračuje cez staré koryto Váhu, napája sa na biocentrum RBc 12 Hradisko pri Nolčove – Ráztoka – Majkrabovo a končí napojením na ekotón Veľkej Fatry medzi Nolčovom a Podhradím. Slúži najmä pre veľké cicavce ako jeden z mála možných prechodov cez údolie Váhu. Územie biokoridoru tvoria malé lesíky, rozptýlené skupiny NDV v kombinácii s lúkami a pasienkami, ktoré podliehajú postupnej sukcesii. Významné sú aj menšie slatiniská, podmáčané lúky a brehové porasty tokov, ktoré zvyšujú biodiverzitu územia. Ornej pôdy je menej, len v blízkosti sídiel, biokoridor križuje množstvo líní infraštruktúry (cesty, železnica, elektrické vedenia, Krpelienský kanál).

Vymedzený je v OP NP Malá Fatra, zahŕňa tiež PR Hrabinka a genofondové lokality GL 37, 38, 39, 92.

Ohrozenia:

- výstavba diaľnice,
- silný bariérový efekt dopravných koridorov,
- bariérový efekt Krpelienského kanála,
- šírenie invázných druhov rastlín.

Konfliktné uzly:

- križovanie dopravného koridoru – cesty I/18 a železnice, zaznamenaný veľký úhyn zveri (vrátane medvedí),
- výstavba diaľničného úseku v tomto priestore.

Ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- pri stavbe diaľnice realizovať účinné opatrenia na odstránenie kolízií veľkých cicavcov s dopravnými prostriedkami (ekodukty),
- zmierniť bariérový efekt existujúcej dopravnej infraštruktúry realizáciou technických opatrení zabezpečujúcich priechodnosť a funkčnosť biokoridorov (podchody, navádzacie zábrany, odstraňovanie bariér,
- cielene udržiavať pestrú krajinnú štruktúru,
- odstraňovať invázne druhy,
- v priestore biokoridoru obmedziť výstavbu a oplocovanie pozemkov,
- pri výstavbe vodovodov a kanalizácií zmierniť dopady realizáciou technických opatrení zabezpečujúcich priechodnosť a funkčnosť biokoridoru.

RBk 8 Černík - Kubiancovo – Rieka Váh

Kategória: regionálny biokoridor.

Vedie cez k.ú. Sučany a Turany.

Ide o terestrický biokoridor, prepájajúci BBc1 Krivánsku Fatru s nadregionálnym biokoridorom NRBk1 Rieka Váh. Tvorí ho rozľahlé jelšové lesy okolo potoka Malý Černík spolu s príslušným hrebienkom Kánovo, ďalej prechádza do lúčnopasienkárskej krajiny, kde sú zachovalé lúčne terasy, oddelené širokými krovinatými medzami, sukcesné porasty krovín s ovocnými stromami, ktoré tvoria potravnú bázu pre živočíchy vrátane medveďa hnedého, zvyšky vlhkomilných porastov na alúviu Váhu odrezanom kanálom. Tvorí veľmi významnú migračnú trasu najmä pre medveďa hnedého, ale i iné druhy.

Nachádza sa v ochrannom pásme NP Malá Fatra, vymedzené sú v ňom tri genofondové lokality GL 33, 34, 76

Ohrozenia:

- rekreácia (chaty),
- zarastanie lúk a pasienkov,
- šírenie invázných druhov,

Konfliktné uzly:

- Krpeliansky kanál,
- cesta I/18.

Ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- zmierniť bariérový efekt existujúcej dopravnej infraštruktúry realizáciou technických opatrení zabezpečujúce priechodnosť a funkčnosť biokoridorov (podchody, navádzacie zábrany, odstraňovanie bariér,
- cielene udržiavať pestrú krajinnú štruktúru,
- odstraňovať invázne druhy,
- v priestore biokoridoru obmedziť výstavbu a oplocovanie pozemkov.

Regionálne významné genofondové lokality

Pre regionálne významné genofondové lokality je uvedený popis lokality, výskyt biotopov, výskyt významných druhov rastlín a živočíchov (uvedené sú len latinské názvy), ohrozenia a negatívne faktory, ktoré môžu spôsobovať degradáciu genofondovej lokality.

V riešenom území sa nachádzajú nasledovné skupiny biotopov (komplexy) a k nim prislúcha kód manažmentových opatrení:

1. Komplexy rašeliniskových biotopov (manažmentové opatrenia A1).
2. Komplexy biotopov vodných tokov, mŕtvych ramien a ich sprievodnej vegetácie (manažmentové opatrenia A2).
3. Komplexy biotopov subalpínskeho pásma, vrátane kosodreviny (manažmentové opatrenia A3).
4. Komplexy skalných biotopov (manažmentové opatrenia A4).
5. Komplexy biotopov suchomilných lúk a pasienkov (manažmentové opatrenia A5).
6. Komplexy biotopov mezofilných lúk, pasienkov a krovín (manažmentové opatrenia A6).
7. Komplexy biotopov dubových a dubovo-hrabových lesov (manažmentové opatrenia A7).
8. Komplexy biotopov bukových a zmiešaných bukových lesov (manažmentové opatrenia A7).
9. Komplexy biotopov jedľových a smrekových lesov (manažmentové opatrenia A7).

Manažmentové opatrenia:

A1 starostlivosť o komplexy rašeliniskových biotopov (rašeliniská, slatiny, prameniská, podmáčané plochy)

Patria sem biotopy : Ra1, Ra3, Ra6, Ra7, Vo3, Lk6, Pr3, Vo1, Vo5, Kr8, Lk4, Lk10, Lk11,, Ls7.4, Ls7.1.

Opatrenia:

- zahrnúť tieto biotopy do bežného obhospodarovania a udržiavať ich výrubmi sukcesných drevín a kosením,
- zabrániť výstavbe, ťažbe sedimentov, odvodňovaniu a podobným zásahom v okolí lokalít,
- zabrániť rozšľapávaniu a eutrofizácii plôch priehonmi dobytky (občasné extenzívne prepasenie však paušálne nevylučovať),

- na najcennejších plochách zabezpečiť hydrologický a hydrogeologický výskum a navrhnúť a realizovať opatrenia na zlepšenie vodného režimu lokalít,
- eliminovať invázne druhy rastlín v okolí.

A2 starostlivosť o komplexy biotopov vodných tokov a plôch, mŕtvych ramien a ich sprievodnej vegetácie

Do tejto skupiny biotopov zahrňujeme biotopy: Vo2, Vo4, Vo7, Vo8,Vo9,BR3, Br2, Br4, Br5, Br6, Br7, Br8, Kr8, Kr9, Lk6, Lk7, Lk8, Lk9, Lk10, Lk11, Ls1.1, Ls1.2, Ls1.3, Ls1.4, Vo6, Pr2.

Opatrenia:

- zákaz ťažby štrku v riečišti Váhu (ak povoľovať ťažbu, tak hlavne jemnozrnných sedimentov vyplavených z priehrad),
- vylúčiť výruby v brehových biotopoch Turca a mimo koryta aj popri Váhu a ich významnejších prítokoch, s výnimkou odstraňovania vývrátov, suchých a dolámaných stromov alebo konárov krov, ktoré zasahujú do vody, výruby v koryte a brehových porastoch Váhu a prítokov minimalizovať,
- odstrániť, resp. spriechodniť existujúce bariéry (hate na Turci) a zabrániť vytváraniu nových,
- pri výstavbe a opravách lesných ciest a doprave dreva minimalizovať zásahy do ekosystémov vodných tokov (vrátane brehových porastov) umiestňovaním lesných ciest mimo nich, kvalitnou výstavbou ciest a ich odvodnením (odrážky, premostenia, priepusty)
- pri výstavbe neumiestňovať stavby v blízkosti tokov (v prípade NPR Turiec a ďalších významných tokov len vo vzdialenosti 500 m a viac), ani inak nenarušovať brehové porasty vodných tokov,
- odporúčať výsadbu brehových porastov (aspoň línií) na ochranu brehov vodných tokov a izoláciu pred znečistením aj v intravilánoch tam, kde je to z priestorového hľadiska možné,
- dôkladne dodržiavať zákon o odpadoch, vrátane sankcií, pri vydávaní súhlasov na uskladnenie prebytočnej zeminy uprednostniť zdevastované územia a intravilány,
- vytipovať štrkoviská, ktoré bude vhodné ponechať na prirodzenú sukcesiu,
- mŕtve ramená a ťažobné jamy nevyužívať na chov rýb a rybolov, ak si takéto využitie vyžaduje úpravy brehov a zásahy do porastov, ktoré by mali za následok zničenie a/alebo poškodenie mokraďových biotopov európskeho a národného významu,
- usmerniť letné rekreačné využitie stojatých vôd s ohľadom na citlivé biotopy a druhy,
- eliminovať porasty inváznych druhov,
- zachovať brehové porasty v štruktúre lesa – v rámci prieskumov PSoL je potrebné zmapovať brehové porasty a v PSoL ich chrániť pred výrubom, výstavbou lesných ciest a pod.

A3 starostlivosť o komplexy biotopov subalpínskeho pásma , vrátane kosodreviny

Patria sem biotopy Kr4, KR30, AI1, AI2, AI3, AI4, AI5, AI6, AI7, AI8, AI9, Lk2, Tr8, PR3

Opatrenia:

- zabrániť rozširovaniu stredísk CR do cenných subalpínskych biotopov,
- opravami a údržbou turistických chodníkov zabezpečiť usmernenie pohybu turistov,
- zabezpečiť dodržiavanie návštevného poriadku národných parkov,
- na vybraných lokalitách v subalpínskom stupni umožňovať/podporovať usmernenú pastvu oviec,
- monitorovať komerčný zber lesných plodov a kontrolovať pôvod lesných plodov u predajcov,
- neumožniť výsadbu kosodreviny, smreka a iných nepôvodných drevín v hôľnom stupni, plochy ponechať na prirodzenú sukcesiu alebo regulovanú pastvu s ohľadom na zachovanie kvality biotopov,
- na vytipovaných lokalitách - v záveroch lavínových žľabov a na plochách s vysokou diverzitou zabezpečiť likvidáciu nepôvodnej kosodreviny, vysadeného smreka a iných drevín,
- brániť šíreniu vysadenej kosodreviny do okolitých biotopov.

A4 Starostlivosť o komplexy skalných biotopov

Patria sem biotopy Sk1, Sk2, Sk3, Sk4, Sk5, Sk6, Sk7, Sk8, Pi5.

Opatrenia:

- usmerňovať turistický ruch,
- údržbou turistických chodníkov zabráňovať poškodzovaniu a zošľapávaniu citlivých biotopov,
- regulovať horolezecké a skalolezecké aktivity,
- monitorovať a kontrolovať územia pracovníkmi stráže prírody,
- usmerňovať lesné a poľovné obhospodarovanie na miestach výskytu hodnotných biotopov,

- selektívne odstraňovať nepôvodné borovicové, smrekové a iné porasty na vytipovaných lokalitách.

A5 Starostlivosť o komplexy biotopov suchomilných lúk a pasienkov

K biotopom suchomilných lúk a pasienkov patria Pi5, KR3, Kr2, TR3, Tr5, TR3, Tr6.

Opatrenia:

- zabezpečiť pravidelné obhospodarovanie a zabraňovať sukcesii,
- pravidelne odstraňovať náletové a výmladkové dreviny,
- lúky kosiť minimálne raz ročne,
- pasienky vypásť rovnomerne,
- doplniť starostlivosť o pasienky o vykášanie nedopaskov po ukončení pasienia,
- realizovať aspoň občas obkážanie krovinatých lesných plášťov a lúčnych/pasienkových krovin až po ich okraj, aby sa nerozrastali a nezmenšovali výmeru lúk,
- prekladať košariská, čím sa zabráni erózii pôdy a následnej ruderalizácii,
- eliminovať porasty inváznych druhov rastlín.

A6 Starostlivosť o komplexy biotopov mezofilných lúk, pasienkov a krovin

Medzi komplexy biotopov mezofilných lúk, pasienkov a krovin zaraďujeme biotopy Lk1, Lk3, Lk5, Lk6, Kr7, Tr7, Pr2

Opatrenia:

- zabezpečiť obhospodarovanie aj na menej dostupných plochách
- rovnomerné vypásanie pasienkov
- kosenie lúk minimálne raz ročne
- zabraňovať sukcesii, pravidelne odstraňovať náletové a výmladkové dreviny,
- doplniť starostlivosť o pasienky o vykášanie nedopaskov po ukončení pasienia,
- obkážať kroviny lesných plášťov až po ich okraj, aby sa nerozrastali a nezmenšovali výmeru lúk,
- upravovať intenzitu využívania napájadiel - zabrániť erózii v ich okolí,
- prekladať košariská, čím sa zabráni erózii pôdy a následnej ruderalizácii,
- eliminovať porasty inváznych druhov rastlín,
- obmedzovať lieskové a trnkové kroviny a zachovávať borievkové porasty prepásaním.

A7 Starostlivosť o komplexy lesných biotopov

K biotopom dubových a dubovo-hrabových lesov patria Ls2.1, Ls2.3, Ls3.1, Ls3.3, Ls3.5, Ls4.

K biotopom bukových a zmiešaných bukových lesov patria Ls5.1, Ls5.2, Ls5.3, Ls5.4, Ls6.2.

K biotopom jedľových a smrekových lesov patria Ls8, Ls9.1, Ls9.2, Ls 6.2.

Opatrenia:

- zachovávať pôvodné druhové zloženie podľa zloženia potenciálnej prirodzenej vegetácie,
- nezvyšovať intenzitu a rozsah zásahov v lesoch ochranných a osobitného určenia,
- ponechávať dostatočné množstvá starých porastov i jednotlivých starých a dutinových stromov, ako i stojace a ležiace mŕtve drevo v dostatočnom objeme a štruktúre (najmä hrubé),
- na mieste vyrúbaných nepôvodných smrekových monokultúr obnovovať listnatý alebo zmiešaný les s ponechávaním prirodzeného zmladenia,
- nenarušovať ťažkými mechanizmami pôdu, podrať a bylinné poschodie,
- rekultivovať lesné sklady a lesné cesty, ktoré vznikli pre účely ťažby,
- v prípade výskytu prírodnej disturbancie (napríklad vetrový či snehový polom, žer podkôrníkov a pod.) v území s 5. resp. 4. stupňom ochrany územie ponechať bez zásahu, neodstraňovať padlé a vyschnuté stromy (zásahy povolíť len v nárazníkovej zóne za hranicami týchto území),
- v prípade výrubu zabezpečiť obnovu zo zdrojov miestnej proveniencie a v štruktúre blízkej prirodzenej,
- realizovať opatrenia, ktoré zlepšujú vekovú i priestorovú štruktúru porastov, približujú ich drevinové zloženie prirodzenému,
- zabezpečiť ponechanie časti hmoty hrubších a časti živých hrubých stromov na dožitie a rozklad,
- používať jemnejšie hospodárske spôsoby (podrastový, účelový), menšie obnovné prvky, šetrnejšie technológie približovania.

Regionálne významné genofondové lokality

Číslo GL	Názov lokality k. ú.	Skupina biotopov (1 – 9) Kód manaž. opatrení (A1–A7)	Charakteristika Najvýznamnejšie biotopy (európskeho a národného významu) Ohrozujúce faktory
GL 5	Mojský grúň Malý Kriváň k.ú. Turany	3,4,8 A3 A7	Komplex bučín, smrečín, kosodrevinových porastov a trávno-bylinových hôlnych fytoocenóz na mezozoických horninách a kryštaliniku. Rozľahlé kamenné moria. Biotopy: A1 Alpínske a subalpínske vápnomilné trávno-bylinné porasty na silikátovom podklade – jediný výskyt tohoto biotopu v Krivánskej Fatre, A9 Vresoviská s spoločenstvom kričkov v subalpínskom a alpínskom stupni, Lk2 Horské kosné lúky, Tr8 Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte, Ls 5.1. Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy, Ls5.2 Kyslimilné bukové lesy, Ls5.3. javorovo-bukové horské lesy, Ls 9.1. Smrekové lesy čučoriedkové, KR30 Kosodrevina. Druhy európskeho významu: <i>Campanula serrata</i> , <i>Aconitum firmum</i> ssp. <i>Moravicum</i> , <i>Triturus montandoni</i> , <i>Triturus alpestris</i> , <i>Tetrao urogallus</i> , <i>Picoides tridactylus</i> , <i>Carduelis flammea</i> , <i>Sorex alpinus</i> , <i>Ursus arctos</i> , <i>Canis lupus</i> . Druhy národného významu: <i>Diphysastrum alpinum</i> , 5 chránených druhov rastlín. Ohrozenie: nekontrolovaný zber lesných plodov, skialpinizmus mimo vyhradených trás.
GL 6	Pekelník k.ú. Turany	3,4 A3 A4	Významné hôľne a skalné biotopy na rozličných substrátoch, s výskytom chránených a ohrozených druhov rastlín. Biotopy: A3 Alpínske a subalpínske vápnomilné trávno-bylinné porasty, A5 Vysokobylinné spoločenstvá alpínskeho stupňa A9 Vresoviská s spoločenstvom kričkov v subalpínskom a alpínskom stupni, Sk1 Karbonátové skalné steny so štrbinovou vegetáciou, A7 Vysokosteblové spoločenstvá vlhkých skalnatých žľabov na karbonátovom podklade, A8 Horské vysokosteblové spoločenstvá na suchších a teplejších svahoch. Druhy európskeho významu: <i>Dianthus nitidus</i> , <i>Aconitum firmum</i> ssp. <i>moavicum</i> , <i>Campanula serrata</i> . Druhy národného významu: západokarpatské endemity - <i>Delphinium oxysepalum</i> , <i>Saxifraga wahlenbergii</i> a 20 ďalších národne významných druhov, ojedinelý výskyt v Malej Fatre tu má <i>Pedicularis haquetii</i> a <i>Bupleurum ranunculoides</i> . Ohrozenie: rozrastanie nepôvodnej kosodreviny, zmena druhového zloženia v dôsledku ukončenia pasenia, nekontrolovaný zber lesných plodov, skialpinizmus mimo vyhradených trás.
GL 7	Veľký Kriváň – Chleb k.ú. Turany, Šútovo	1,3,4 A1 A3 A4	Mozaika pôvodných kosodrevinových spoločenstiev na kyslom substráte, subalpínskych, skalných a trávno-bylinných biotopov na rozličnom substráte, výskyt rašeliniskových biotopov, v Krivánskej Fatre ojedinelých. Geomorfologické javy – kamenné moria, suťoviská, skalné steny. NPR Chleb s 5 stupňom ochrany s pripojenými rašeliniskovými plochami v najjužnejšej časti. kde platí 3 stupeň ochrany. Biotopy: A3 Alpínske a subalpínske vápnomilné trávno-bylinné porasty, A5 Vysokobylinné spoločenstvá alpínskeho stupňa, A6 Vysokosteblové spoločenstvá horských nív na silikátovom podklade, A9 Vresoviská s spoločenstvom kričkov v subalpínskom a alpínskom stupni, Lk2 Horské kosné lúky, Ra3 Prechodné rašeliniská a trasoviská, Sk1 Karbonátové skalné steny so štrbinovou vegetáciou, Sk3 Silikátové sutiny v montánnom až alpínskom stupni, Tr8 Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte, KR30 Kosodrevina, PR3 Prameniská horského a subalpínskeho stupňa na nevápencových horninách, A7 Vysokosteblové spoločenstvá vlhkých skalnatých žľabov na karbonátovom podklade, A8 horské vysokosteblové spoločenstvá na suchších a teplejších svahoch. Druhy európskeho významu: <i>Campanula serrata</i> , <i>Aconitum firmum</i> ssp. <i>moravicum</i> , <i>Dianthus nitidus</i> , <i>Saxifraga wahlenbergii</i> , <i>Delphinium oxysepalum</i> , <i>Eriophorum vaginatum</i> – ojedinelý výskyt v NP Malá Fatra a 20 ďalších druhov národného významu. Ohrozenie: rozrastanie nepôvodnej kosodreviny, zmena druhového zloženia v dôsledku ukončenia pasenia, nekontrolovaný zber lesných plodov, rôzia turistických chodníkov v dôsledku nadmernej návštevnosti, rozširovanie lesných ciest, skialpinizmus mimo vyhradených trás.
GL 32	Uholníky k.ú. Turany	1,2 A1, A2	Najzachovalejšie územie s výskytom lesných aj nelesných mokradových biotopov v severnom Turci s vysokou druhovou diverzitou a výskytom ohrozených druhov rastlín. SKUEV0664 Uholníky. Najhodnotnejšie sú rašeliniskové plochy v mozaike s maloplošným biotopom Vo3 Prirodzené distrofné stojaté vody s výskytom kriticky ohrozeného druhu <i>Drosera anglica</i> , ktorý sa tu vyskytuje spolu s <i>Drosera rotundifolia</i> a s ich krížencom <i>Drosera x obovata</i> . Z machov na rašeliniskách dominujú druhy rodu <i>Sphagnum</i> (zistených 11 druhov). Tie sú porastené dominantným <i>Molinia caerulea</i> . Z ďalších druhov tu rastú <i>Carex davalliana</i> , <i>Carex oederi</i> , <i>Carex panicea</i> , <i>Carex rostrata</i> , <i>Eleocharis quinqueflora</i> , <i>Eriophorum angustifolium</i> , <i>Juncus articulatus</i> , <i>Potentilla erecta</i> , <i>Triglochin palustre</i> , <i>Utricularia minor</i> a <i>Viola palustris</i> . Cenné sú aj plochy slatinných jelšových lesov, o ktorých prirodzenosti svedčí aj ojedinelý výskyt <i>Trientalis europaea</i> . Rašeliniskové brezové lesíky s výskytom <i>Betula pubescens</i> sa vyskytujú v malých fragmentoch. Najrozsiahlejšie sa tu vyskytujú jelšové lesy s podmačnanými plochami a drobnými tokmi s bylinnými druhmi <i>Caltha laeta</i> , <i>Crepis paludosa</i> , <i>Carex pallescens</i> , <i>Valeriana dioice</i> , <i>Lycopodium europaeus</i> , <i>Cardamine amara</i> , <i>Carex echinata</i> , <i>Equisetum sylvaticum</i> . Krovité poschodie tvoria <i>Frangula alnus</i> , <i>Sorbus aucuparia</i> , <i>Rubus idaeus</i> , <i>Crataegus</i> sp. Okrem <i>Alnus glutinosa</i> tvoria stromové poschodie <i>Padus avium</i> , <i>Populus tremula</i> , <i>Betula pendula</i> , <i>Sorbus aria</i> a i. Výskyt <i>Drosera anglica</i> , <i>Drosera rotundifolia</i> a ich krížence a ďalších chránených druhov živočíchov a rastlín. Ohrozenie: Narastaním vrstvy rašeliníkov a ťažko sa rozkladajúcich zvyškov tráv dochádza k poklesu hladiny podzemnej vody. Vodný režim mohlo ovplyvniť aj vyťaženie rašeliniska poníže hlavného nálezu. Na mieste vyťaženia rašeliniska je jazierko – reprodukčná plocha pre obojživelníky. Biotopy: Ls 1.3 Jaseňovo-jelšové lužné lesy, Ra3 Prechodné rašeliniská a trasoviská, Ls7.1 Rašeliniskové brezové lesíky, Vo3 Prirodzené distrofné stojaté vody, Lk3 mezoofilné pasienky a spásané lúky, Ls 7.4 Slatinné jelšové lesy, Lk11 Trstinové spoločenstvá mokradí. Druhy národného významu: <i>Drosera anglica</i> , <i>Drosera rotundifolia</i> , <i>Pedicularis sylvatica</i> , <i>Menyanthes trifoliata</i> , <i>Eleocharis quinqueflora</i> , <i>Betula pubescens</i> , <i>Thelypteris palustris</i> , <i>Dactylorhiza majalis</i> , <i>Dactylorhiza fuchsii</i> , <i>Utricularia minor</i> , <i>Pinguicula vulgaris</i> .
GL 33	Kubiancovo k.ú. Turany	2,6 A2, A6	Lúčne terasy, oddelené medzami, sukcesné porasty krovín s ovocnými stromami, zvyšky vlhkomilných porastov na alúviu Váhu odrezanom kanálom, lúky, sčasti ovplyvnené dosievaním a rekultiváciami, avšak so zachovaným druhovým zložením s vysokou druhovou diverzitou. Druhy: <i>Arrhenatherum elatius</i> , <i>Dactylis glomerata</i> , <i>Briza media</i> , <i>Festuca rubra</i> , <i>Bromus erectus</i> , z bylin mezoofilnejšie <i>Agrimonia eupatoria</i> , <i>Jacea phrygia</i> , <i>Carum carvi</i> , <i>Prunella vulgaris</i> , <i>Geranium pratense</i> ale aj teplomilnejšie druhy ako <i>Scabiosa lucida</i> , <i>Securigera varia</i> , <i>Sanguisorba minor</i> , <i>Melampyrum arvense</i> a i. Terasy sú oddelené širokými krovinatými medzami (biotop Kr7 Trnkové a lieskové kroviny) tvorenými <i>Prunus spinosa</i> , <i>Viburnum lantana</i> , <i>Sambucus nigra</i> , <i>Crataegus</i> sp., <i>Rosa canina</i> , ale aj <i>Alnus glutinosa</i> , <i>Betula verrucosa</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> . V týchto porastoch sú hojné ovocné stromy – jablone, hrušky, čerešne, ktoré tvoria potravnú bázu pre živočíchy vrátane medveda hnedého. Na aluviálnych plochách sa zachovali fragmenty biotopu s vysokými ostricami a bylinami s druhmi <i>Carex diandra</i> , <i>Carex acutiformis</i> , <i>Lychnis flos cuculi</i> , <i>Juncus effusus</i> , <i>Poa palustris</i> , <i>Carex hirta</i> , <i>Lycopodium europaeus</i> a i. Biotopy: Lk1 nižinné a podhorské kosné lúky, Lk10 Vegetácia vysokých ostríc. Ohrozenie: ukončenie obhospodarovania, rozširovanie výmery krovín
GL 33	Kubiancovo k.ú. Turany	2,6 A2, A6	Lúčne terasy, oddelené medzami, sukcesné porasty krovín s ovocnými stromami, zvyšky vlhkomilných porastov na alúviu Váhu odrezanom kanálom, lúky, sčasti ovplyvnené dosievaním a rekultiváciami, avšak so zachovaným druhovým zložením s vysokou druhovou diverzitou. Druhy: <i>Arrhenatherum elatius</i> , <i>Dactylis glomerata</i> , <i>Briza media</i> , <i>Festuca rubra</i> , <i>Bromus erectus</i> , z bylin mezoofilnejšie <i>Agrimonia eupatoria</i> , <i>Jacea phrygia</i> , <i>Carum carvi</i> , <i>Prunella vulgaris</i> , <i>Geranium pratense</i> ale aj teplomilnejšie druhy ako <i>Scabiosa lucida</i> , <i>Securigera varia</i> , <i>Sanguisorba minor</i> , <i>Melampyrum arvense</i> a i. Terasy sú oddelené širokými krovinatými medzami (biotop Kr7 Trnkové a lieskové kroviny) tvorenými <i>Prunus spinosa</i> , <i>Viburnum lantana</i> , <i>Sambucus nigra</i> , <i>Crataegus</i> sp., <i>Rosa canina</i> , ale aj <i>Alnus glutinosa</i> , <i>Betula verrucosa</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> . V týchto porastoch sú hojné ovocné stromy – jablone, hrušky, čerešne, ktoré tvoria potravnú bázu pre živočíchy vrátane medveda hnedého. Na aluviálnych plochách sa zachovali

			fragmenty biotopu s vysokými ostrícami a bylinami s druhmi <i>Carex diandra</i>, <i>Carex acutiformis</i>, <i>Lychnis flos cuculi</i>, <i>Juncus effusus</i>, <i>Poa palustris</i>, <i>Carex hirta</i>, <i>Lycopus europaeus</i> a i. Biotopy: Lk1 nížinné a podhorské kosné lúky, Lk10 Vegetácia vysokých ostríc. Ohrozenie: ukončenie obhospodarovania, rozširovanie výmery krovín
GL 34	Kánovo – Černík k.ú. Turany	2 A2	Rozľahlé jelšové lesy, pozdĺž potoka staršie jelše, miestami mohutné exempláre aj inde. Zvyšný priestor porastený mladšími jelšovým lesom, miestami <i>Betula pendula</i>, <i>Padus racemosa</i>, <i>Corylus avellana</i>, v podraze <i>Cardamine amara</i>, <i>Juncus effusus</i>, <i>Scirpus sylvaticus</i>, <i>Ranunculus repens</i>, <i>Festuca sylvatica</i> a i. Pôvodné slatinisko s výskytom <i>Drosera rotundifolia</i>, <i>Carex davalliana</i>, <i>C. echinata</i>, <i>Eriophorum latifolium</i>, <i>Ranunculus flammula</i> zaniklo. Priestor spolu s príslušným hrebienkom Kánovo a sústavou jelšín okolo potoka Malý Černík slúži ako významná migračná trasa živočíchov Biotopy: Ls 1.3 Jaseňovo-jelšové lužné lesy.
GL 35	Goľove mláky k.ú. Turany	1,8 A1,A7	PR Goľove mláky, 4. stupeň ochrany. V území bolo zistených 136 druhov vyšších rastlín a 14 druhov machorastov. V súčasnosti sa tu nachádza 6 zákonom chránených druhov rastlín a 20 druhov z červenej knihy ohrozených druhov vyšších rastlín (Feráková et al. 2001). Zo živočíchov tu bol zaznamenaný výskyt motýľa <i>Buckleria paludum</i> z triedy motýľ <i>Lepidoptera</i>, žijúceho na rosičke okružholistej, zraniteľný druh (VU), dodnes bol zo Slovenska zistený v minulosti na Záhorí (Richter 2002), 71 druhov pavúkov, z nich kriticky ohrozený druh (<i>Crustulina stricta</i>) bola pozorovaná prvý krát na Slovensku (Svatoň 1998). Z vtákov <i>Aegithalos caudatus</i>, <i>Carduelis carduelis</i>, <i>Certhia familiaris</i>, <i>Erithacus rubicola</i>, <i>Fringilla coelebs</i>, <i>Motacilla cinerea</i>, <i>Parus ater</i>, <i>Parus caeruleus</i>, <i>Parus cristatus</i>, <i>Parus major</i>, <i>Phylloscopus collybita</i>, <i>Sylvia atricapilla</i>, <i>Troglodytes troglodytes</i>. Z drobných zemných cicavcov bolo zistených 6 druhov, z nich <i>Apodemus flavicollis</i>, <i>Neomys fodiens</i> a <i>Neomys anomalus</i>. Biotopy: Ls 1.3 Jaseňovo-jelšové lužné lesy, Ra3 Prechodné rašeliniská a trasoviská, Ls 5 Bukové a jedľovo bukové kvetnaté lesy Druhy európskeho významu: <i>Ursus arctos</i>, <i>Canis lupus</i>. Druhy národného významu: <i>Drosera rotundifolia</i>, <i>Pedicularis sylvatica</i>, <i>Eleocharis quinqueflora</i>, <i>Dactylorhiza majalis</i>, <i>Dactylorhiza fuchsii</i>, <i>Pinguicula vulgaris</i>, <i>Vipera berus</i>, <i>Neomys fodiens</i>, <i>Neomys anomalus</i>, <i>Sorex araneus</i>, <i>Sorex minutus</i>, <i>Rana temporaria</i>.
GL 36	Stráne k.ú. Turany	1 A1	Podsvahové slatinisko s fytocenózami vzäzu <i>Caricion davallianae</i> a s výskytom <i>Carex echinata</i>, <i>C. lepidocarpa</i>, <i>Eriophorum latifolium</i>, <i>Succisa pratensis</i>, <i>Triglochin palustre</i>, <i>Parnassia palustris</i>, <i>Epipactis palustris</i>, <i>Carex hosteana</i>, <i>Carex dioica</i>, <i>Menyanthes trifoliata</i>, <i>Pinguicula vulgaris</i>. Biotopy: Ls 1.3 Jaseňovo-jelšové lužné lesy, Ra6 slatiny s vysokým obsahom báz Druhy národného významu: <i>Drosera rotundifolia</i>, <i>Carex dioica</i>, <i>Eleocharis quinqueflora</i>, <i>Dactylorhiza majalis</i>, <i>Dactylorhiza fuchsii</i>, <i>Pinguicula vulgaris</i>, <i>Menyanthes trifoliata</i>, <i>Epipactis palustris</i>.
GL 37	Hrabinka k.ú. Turany	1 A1	PR Hrabinka, 4. stupeň ochrany. Menšie slatinisko s výskytom <i>Carex diandra</i>, <i>Epilobium palustre</i>, <i>Viola palustris</i>, <i>Eriophorum latifolium</i>, <i>Carex echinata</i>, <i>Ranunculus auricomus</i> agg., <i>Carex davalliana</i>, <i>Parnassia palustris</i>, <i>Carex lepidocarpa</i>, <i>Pinguicula vulgaris</i>, <i>Senecio subulpinus</i>, <i>Dactylorhiza majalis</i>, <i>Carex appropinquata</i>, <i>Epipactis palustris</i>, <i>Drosera anglica</i>, <i>Utricularia minor</i>. Kedysi tu bol hojný výskyt <i>Drosera anglica</i>, dnes už niekoľko rokov nebol pozorovaný ani jeden jedinec. Biotopy: Ls 1.3 Jaseňovo-jelšové lužné lesy, Ra6 slatiny s vysokým obsahom báz Druhy národného významu: <i>Eleocharis quinqueflora</i>, <i>Dactylorhiza majalis</i>, <i>Dactylorhiza fuchsii</i>, <i>Pinguicula vulgaris</i>, <i>Epipactis palustris</i>, <i>Carex diandra</i>, <i>Hippochaete variegata</i>,
GL 38	Turianske rovne k.ú. Turany	6 A6	Pasienky s líniovou drevinovou vegetáciou vrb a jelší, miestami vlhké, s vysokou krajinou diverzitou a s hniezdením <i>Dendrocopos syriacus</i>, <i>Lullula arborea</i>, <i>Turdus pilaris</i>, <i>Lanius collurio</i>, <i>Oriolus oriolus</i>.
GL 39	Hrabiny k.ú. Turany	2 A2	Stagnujúci dolný tok potoka so širokými drevinovými lemami s prevahou jelší, s litorálnymi fytocenózami vzäzu <i>Sparganio-Glycerion</i> a s hniezdením <i>Anas platyrhynchos</i>, <i>Gallinula chloropus</i>, <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>.
GL 76	Odmúty k.ú. Sučany, Turany	2 A2	Mokradlové drevinové i trávnobylinové formácie na nive potoka Grchová Biotopy: Ls 1.3 Jaseňovo-jelšové lužné lesy, Lk10 Vegetácia vysokých ostríc
GL 77	Síhoť pri Váhu k.ú. Sučany, Turany	2 A2	Mozaika vodných a brehových biotopov v širokom medzihrádzovom priestore Váhu pri Sučanoch. Rieka v tomto priestore okrem vodného toku vytvára bočné a slepé ramená, doplnené plochami štrkovísk. Na vodné plochy sú viazané vodné biotopy s druhmi <i>Lemna minor</i>, <i>Ceratophyllum demersum</i>, <i>Potamogeton pectinatus</i>, <i>Potamogeton crispus</i>, <i>Batrachium</i> sp. a i. Lemujú ich brehové trávinné a bylinné spoločenstvá ovplyvňované zmenami vodnej hladiny tvorené <i>Phalaroides arundinacea</i>, <i>Rumex</i> sp., <i>Mentha longifolia</i>, <i>Lycopus europaeus</i>, <i>Scrophularia nodosa</i>, <i>Valeriana officinalis</i>, <i>Epilobium hirsutum</i>, <i>Agrostis stolonifera</i>, <i>Bidens cernua</i>, <i>B. tripartita</i>, <i>Myosotis</i> sp., <i>Persicaria lapathifolia</i>, <i>Rumex</i> sp., <i>Veronica beccabunga</i>. V priestore sa vyvinuli lužné lesy tvorené <i>Salix alba</i>, <i>Salix fragilis</i>, <i>S. x rubens</i>, <i>Salix purpurea</i> <i>Fraxinus excelsior</i>, <i>Alnus glutinosa</i>, <i>Alnus incana</i>, <i>Padus avium</i>, <i>Populus nigra</i>, <i>Corylus avellana</i>, <i>Crataegus</i> sp., <i>Svida sanguinea</i>, v podraze <i>Cucubalus baccifer</i>, <i>Geum urbanum</i>, <i>Aegopodium podagraria</i>, <i>Urtica dioica</i>, <i>Festuca gigantea</i> Územie je významným refúgiom pre mnohé druhy živočíchov. Ide o hniezdiská, migračnú zastávku a zimovisko vtákov. Predbežne môžeme uviesť výskyt nasledovných druhov vtákov: <i>Tachybaptus ruficollis</i>, <i>Botaurus stellaris</i> (ťahová zastávka, zimovisko), <i>Nycticorax nycticorax</i> (ťahová zastávka), <i>Egretta garzetta</i>, <i>Egretta alba</i> (detto), <i>Ciconia nigra</i> (lovisko), <i>Anas crecca</i>, <i>Anas querquedula</i>, <i>Anas clypeata</i>, <i>Anas penelope</i> (ťahová zastávka, pri A. crecca aj zimovisko), <i>Haliaeetus albicilla</i> (lovisko v zime), <i>Pandion haliaetus</i> (lovisko za ťah), <i>Rallus aquaticus</i> (hniezdisko, zimovisko), <i>Charadrius dubius</i>, <i>Actitis hypoleucos</i> (hniezdisko, ťah), <i>Tringa glareola</i>, <i>Tringa ochropus</i>, <i>Tringa nebularia</i>, <i>G. gallinago</i> (ťahová zastávka), <i>Sterna hirundo</i> (ťahová zastávka, lovisko), <i>Alcedo atthis</i> (lovisko, zimovisko), <i>Cinclus cinclus</i> (hniezdisko, zimovisko), <i>Locustella naevia</i>, <i>Locustella fluviatilis</i> (hniezdisko, ťah), <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>, <i>Acrocephalus scirpaceus</i>, <i>Acrocephalus arundinaceus</i> (ťah, pri A. schoenobaenus aj hniezdisko), <i>Remiz pendulinus</i>, <i>Emberiza schoeniclus</i>, <i>Picus viridis</i> (hniezdiská) a i. Biotopy: Ls1.1 Vrbovo-topolové nížinné lužné lesy, Lk10 Vegetácia vysokých ostríc, Lk11 Trstinové spoločenstvá mokradi (Phragmition), Kr9 Vrbové kroviny na zaplavovaných brehoch riek, Vo2 Prirodzené eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu Magnopotamion alebo Hydrocharition, Ls 1.3 Jaseňovo-jelšové lužné lesy, Lk1 nížinné a podhorské mezofilné lúky, Br2 Horské vodné toky a bylinné porasty pozdĺž ich brehov, Br5 Rieky s bahňitými až piesočnatými brehmi s vegetáciou zväzov <i>Chenopodion rubri</i> p.p. a <i>Bidention</i> p.p., Br7 Bylinné lemové spoločenstvá nížinných riek, Vo4 Nížinné a horské vodné toky s vegetáciou vzäzu <i>Ranunculion fluitantis</i> a <i>Callitriche-Batrachion</i> Druhy európskeho významu: <i>Hucho hucho</i>, <i>Lutra lutra</i>, <i>Natrix tessellata</i>, <i>Bufo viridis</i>. Druhy národného významu: <i>Rana temporaria</i>, <i>Bufo bufo</i>, <i>Natrix natrix</i>. Ohrozenie: neodôvodnené rozsiahle výrubu brehových porastov vodohospodármi s cieľom ťažiť štrk, odstraňovanie stabilizovaných štrkových lavíc, narušenie vodného režimu, nelegálne skládky odpadov, eutrofizácia, výstavba, šírenie invázných druhov <i>Fallopia japonica</i>, <i>Impatiens glandulifera</i>, ojedinele <i>Robinia pseudacacia</i>, sukcesia.
GL 84	Dolný tok Kantorského potoka k.ú. Turany, Sučany, Turčianska Štiavnička	2 A2	Úsek so zachovanými vrbovými brehovými porastami, s refúgiami viacerých druhov rýb s hniezdením <i>Remiz pendulinus</i>, <i>Turdus pilaris</i>. Úsek s početnými neresiskami pôvodných druhov rýb (po štrkovisku Sučany) a s predpokladaným výskytom mihule ukrajinskej, zachovalé koryto nad vtokom do štrkoviska Sučany. Zaznamenaný výskyt raka.
GL 86	Turany – Dlhé k.ú. Turany	2 A2	Značne synantropný a ťažbou štrku narušený zvyšok starého ramena Váhu s vodnou a litorálnou vegetáciou (<i>Typha latifolia</i>, <i>Bidens frondosa</i>, <i>B. cernuus</i>, <i>Lemna minor</i>, <i>Myriophyllum spicatum</i>, <i>Alisma plantago-aquatica</i>, <i>Eleocharis palustris</i>) a s výskytom <i>Rana kl. esculenta</i>, <i>Gallinula chloropus</i>, <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>. Biotopy: Ls1.1 Vrbovo-topolové nížinné lužné lesy, Lk11 Trstinové spoločenstvá mokradi (Phragmition), Vo2 Prirodzené eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu Magnopotamion alebo Hydrocharition. Ohrozenie: narušenie vodného režimu, sukcesia, invázne druhy rastlín, znečisťovanie odpadom

GL 88	Turany – Brvná k.ú. Turany, Podhradie	2 A2	Vyvinutejší vrbový lužný les pozdĺž prúdejšieho úseku Váhu s viacerými väčšími mlákami s vodnou a litorálnou vegetáciou (<i>Potamogeton pusillus</i> , <i>Sparganium emersum</i> , <i>S. erectum</i> , <i>Eleocharis palustris</i>), s výskytom <i>Astacus astacus</i> , <i>Hucho hucho</i> , <i>Accipiter nisus</i> . Biotopy: Ls1.1 Vrbovo-topoľové nížinné lužné lesy, Vo2 Prirodzené eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu <i>Magnopotamion</i> alebo <i>Hydrocharition</i> . Ohrozenie: narušenie vodného režimu, sukcesia, znečisťovanie odpadom.
GL 89	Brvnice Vážská k.ú. Turany	2 A2	Zvyšok starého ramena Váhu s lemom lužných krovín, s vyvinutou vodnou a litorálnou vegetáciou (<i>Coelogeton pectinatus</i> , <i>Eleocharis quinqueflora</i> , <i>Alisma plantago-aquatica</i> , <i>Sparganium erectum</i> , <i>Carex lepidocarpa</i>), s výskytom vážok, obojživelníkov a migrujúcich vodných vtákov. Ls1.1 Vrbovo-topoľové nížinné lužné lesy, Ls1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy, Lk10 Vegetácia vysokých ostríc, Lk11 Trstínové spoločenstvá mokradí (<i>Phragmition</i>), Vo2 Prirodzené eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu <i>Magnopotamion</i> alebo <i>Hydrocharition</i> . Ohrozenie: narušenie vodného režimu, sukcesia, invázne druhy rastlín, znečisťovanie odpadom.
GL 90	Ráztoka k.ú. Turany	2 A2	Zvyšky dvoch starých ramien Váhu a sukcesne pokročilého štrkoviska v komplexe vrbových lužných krovín s vodnou, litorálnou i slatinnou vegetáciou (<i>Riccia fluitans</i> , <i>Ceratophyllum demersum</i> , <i>Cyperus fuscus</i> , <i>Eleocharis quinqueflora</i> , <i>Triglochin palustre</i> , <i>Carex paniculata</i> , <i>C. lepidocarpa</i> , <i>C. pseudocyperus</i> , <i>Blysmus compressus</i> , <i>Bidens cernuus</i> , <i>Myricaria germanica</i>), významné výskytom vážok, zo živočíchov <i>Hyla arborea</i> , <i>Gallinula chloropus</i> , <i>Alcedo atthis</i> , <i>Dendrocopos minor</i> , za ťahu <i>Ardea cinerea</i> . Biotopy: Ls1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy, Lk10 Vegetácia vysokých ostríc, Lk11 Trstínové spoločenstvá mokradí (<i>Phragmition</i>), Kr8 Vrbové kroviny stojatých vôd, Vo2 Prirodzené eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu <i>Magnopotamion</i> alebo <i>Hydrocharition</i> . Ohrozenie: sčasti narušenie záhradkovou osadou, narušenie vodného režimu, sukcesia, invázne druhy rastlín, znečisťovanie odpadom.
GL 92	Krpeľany Sihot' III. k.ú. Turany	2 A2	Zvyšok menšieho starého ramena s vyvinutým starším vrbovým lužným lesom, s vodnou a litorálnou vegetáciou (<i>Carex paniculata</i> , <i>C. vesicaria</i> , <i>Equisetum fluviale</i> , <i>Berula erecta</i> , <i>Coelogeton pectinatus</i> , <i>Lemna minor</i>), s hniezdením <i>Gallinula chloropus</i> , <i>Remiz pendulinus</i> , <i>Oriolus oriolus</i> a migračným výskytom <i>Ardea purpurea</i> . Biotopy: Ls1.1 Vrbovo-topoľové nížinné lužné lesy, Lk10 Vegetácia vysokých ostríc, Lk11 Trstínové spoločenstvá mokradí (<i>Phragmition</i>), Vo2 Prirodzené eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu <i>Magnopotamion</i> alebo <i>Hydrocharition</i> . Ohrozenie: narušenie vodného režimu, sukcesia, invázne druhy rastlín, znečisťovanie odpadom.
GL 93	Váh pri Nolčove k.ú. Turany, Nolčovo	2 A2	Sukcesne pokročilé pobrežné štrkovisko a pravý breh Váhu s krovitými vrbami, vodnou a litorálnou vegetáciou (<i>Zanichellia palustris</i> , <i>Sparganium emersum</i> , <i>Myriophyllum spicatum</i>) a s hniezdením <i>Actitis hypoleucos</i> , <i>Gallinula chloropus</i> , <i>Emberiza schoeniclus</i> . Biotopy: Ls1.1 Vrbovo-topoľové nížinné lužné lesy, BR3 Štrkové lavice bez vegetácie, Lk10 Vegetácia vysokých ostríc, Lk11 Trstínové spoločenstvá mokradí (<i>Phragmition</i>), Kr9 Vrbové kroviny na zaplavovaných brehoch riek, Vo2 Prirodzené eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu <i>Magnopotamion</i> alebo <i>Hydrocharition</i> . Ohrozenie: narušenie vodného režimu, sukcesia, invázne druhy rastlín, znečisťovanie odpadom.
GL 94	Krpeľany Sihot' II. k.ú. Turany, Nolčovo	2 A2	Zvyšok starého ramena a malého štrkoviska s lemovými vrbami a s výskytom <i>Coelogeton pectinatus</i> , <i>Utricularia vulgaris</i> , <i>Typha angustifolia</i> , z obojživelníkov <i>Bufo viridis</i> , z vtákov <i>Anas querquedula</i> , <i>Ardea cinerea</i> , <i>Tringa nebularia</i> , <i>T. glareola</i> , <i>Alcedo atthis</i> . Biotopy: Vo6 Mezo - až eutrofné poloprirodzené a umelé vodné nádrže so stojatou vodou s plávajúcou alebo ponorenou vegetáciou, Kr9 Vrbové kroviny na zaplavovaných brehoch riek. Ohrozenie: narušenie vodného režimu, sukcesia, invázne druhy rastlín, znečisťovanie odpadom.
GL 95	Krpeľany Sihot' I. k.ú. Krpeľany, Turany	1, 2 A1, A2	Väčší zvyšok starého ramena Váhu s fragmentami mokradovej trávno-bylinovej vegetácie, s hniezdením <i>Actitis hypoleucos</i> , <i>Gallinula chloropus</i> , <i>Fulica atra</i> a migračným výskytom <i>Philomachus pugnax</i> , <i>Gallinago media</i> , <i>Lymnocryptes minimus</i> , <i>Calidris minuta</i> , <i>Ardea cinerea</i> , <i>Motacilla flava thunbergi</i> . Susedí s fragmentom xerothermofilnej vegetácie s výskytom vstavačovitých rastlín, zarastajúcim náletom borovice lesnej. Biotopy: Vo6 Mezo - až eutrofné poloprirodzené a umelé vodné nádrže so stojatou vodou s plávajúcou alebo ponorenou vegetáciou, Lk10 Vegetácia vysokých ostríc, Lk11 Trstínové spoločenstvá mokradí (<i>Phragmition</i>), Kr8 Vrbové kroviny stojatých vôd, Kr9 Vrbové kroviny na zaplavovaných brehoch riek, TR3 Suchomilné trávno-bylinné a krovinné porasty na vápňitom substráte. Ohrozenie: narušenie vodného režimu, sukcesia, invázne druhy rastlín, znečisťovanie odpadom, úpravy brehov, výsadba, plánovaná zmena využitia trvalého trávneho porastu s TR3.

Genofondové lokality miestneho významu

Medzi genofondové lokality miestneho významu sú zaradené lokality s výskytom chránených druhov rýb a vodných bezstavovcov a to:

Dolný tok potoka Studenec

Úsek prirodzeného toku od Krpelianskeho kanála po ústie do Váhu. V Turanoch je zregulovaný úsek, s trávnatými brehmi a s prirodzeným piesčito-bahnitým dnom. Zaznamenaná silná populácia mihule ukrajinskej. Zaznamenaný výskyt raka riečného.

Staré koryto Váhu po ústie Turca do Váhu

Koryto je ochudobnené o značný prietok. Predstavuje úsek Váhu s početnými prirodzenými neresiskami pôvodných riečnych kaprovitých reofilov. Najkoncentrovanejšie neresiská sú: Kľačianska lavica, pri štrkovisku Sučany, v Turanoch pri železničnom moste a pri Nolčovskej lavičke (podustva, nosáľ, jalec, mrena, hlavátka, lopatka, ploska, čerebľa, hrúz). Výskyt biotopov štrkových lavíc. Zaznamenaný výskyt raka riečného.

Genofondové lokality miestneho významu nie sú vyčlenené.

B.11.2 KRAJINNOEKOLOGICKÝ PLÁN (OPTIMÁLNE PRIESTOROVÉ A FUNKČNÉ VYUŽÍVANIE ÚZEMIA MESTA TURANY) – všeobecné opatrenia a záver

Krajinnoekologický plán (ďalej len „KEP“) bol súčasťou PR+R ÚPN-M Turany. Do celkovej navrhovanej urbanistickej koncepcie riešenia ÚPN-M Turany boli zapracované relevantné konkrétne ekostabilizačné opatrenia.

Všeobecné ekostabilizačné a krajinnoekologické opatrenia ponímané z hľadiska ochrany prírody, ochrany poľnohospodárskej pôdy, ochrany abiotických zložiek, ochrany biotopov, rastlinstva a živočíšstva, ktoré sú aplikovateľné na všetky krajinnoekologické komplexy a celú krajinu riešeného územia:

Všeobecné ekostabilizačné a krajinnoekologické opatrenia:

- zachovať pôvodný charakter architektúry (architektonické prvky, materiál, úprava a využitie okolia stavby, príp. sídla),
- zosúladowať rekreačné a športové aktivity s požiadavkami a záujmami ochrany prírody,
- všetky potenciálne antropogénne aktivity smerovať mimo genofondové lokality a ekologicky významné segmenty,
- každú potenciálnu aktivitu, ktorá môže mať na záujmy ochrany prírody čo i len sekundárny vplyv je treba riešiť v spolupráci so ŠOP SR,
- obhospodarovanie lesných porastov v zmysle platného Programu starostlivosti o lesy (PSL), predtým LHP (lesný hospodársky plán),
- v prípade potreby regulovať návštevnosť územia v chránených častiach prírody,
- zabrániť vypúšťaniu znečistených odpadových vôd z obydli a rekreačných zariadení,
- zabrániť meliorácii lúčnych a pasienkových spoločenstiev,
- zachovanie charakteru obhospodarovania a zabezpečiť údržbu poľnohospodársky využívaných plôch,
- zachovať a stabilizovať migračné trasy živočíchov.

V rámci textovej časti uvádzame všeobecné ekostabilizačné opatrenia pre riešené územie. Uvedené opatrenia treba považovať za smerné. Ide o opatrenia v nasledovných oblastiach:

- Ekostabilizačné opatrenia z hľadiska zmiernenia vplyvu poľnohospodárskej výroby na krajinu.
- Ekostabilizačné opatrenia z hľadiska ochrany abiotických zložiek.
- Ekostabilizačné opatrenia pre vodné biotopy a biotopy mokradí.
- Ekostabilizačné opatrenia z hľadiska ochrany rastlinstva a živočíšstva.

B.11.2.1 Všeobecné ekostabilizačné opatrenia

Ekostabilizačné opatrenia z hľadiska zmiernenia vplyvu poľnohospodárskej výroby na krajinu

- zachovať poľnohospodársku výrobu z dôvodu zachovania typického krajinného rázu a existujúcej biodiverzity druhov,
- erózne ohrozené svahy využívať výlučne na pestovanie plodín s vysokou protieróznou účinnosťou, resp. previesť tieto plochy na intenzívne trvalé trávne porasty,
- zamedziť sukcesii a zarastaniu lúk a uplatňovať tradičné obhospodarovanie lúčnych porastov (pravidelné spásanie alebo kosenie trávnych porastov),
- vlhké lúky kosiť ľahšími mechanizmami len v čase preschnutia,
- pokosenú biomasu je potrebné z plôch odstrániť,
- na spásaných plochách je potrebné redukovať rozsah náletu tak, aby tento nepokrýval viac ako 20% plochy a aby bolo možné celú plochu využívať na pastvu hospodárskych zvierat,
- redukovať nálet na okrajoch kosených plôch, po likvidácii náletu plochy vykášať alebo extenzívne prepásať,
- pri pasení a košarovaní dodržiavať stanovené limity počtu hospodárskych zvierat,
- zabrániť erózii pôdy na priehonových cestách,
- pri aplikácii hnojenia a košarovania dodržiavať usmernenia stanovené v Pláne rozvoja vidieka,
- nitrofilné a ruderalne spoločenstvá kosiť v období pred kvitnutím burín dvakrát ročne, mláďže na týchto plochách intenzívne spásať, aby sa využil efekt silného zošľapávania, ktoré ruderalne druhy neznášajú.

Ekostabilizačné opatrenia z hľadiska ochrany abiotických zložiek

- v lesných porastoch s vysokými sklonmi svahov používať citlivé ťažobné postupy, zamedziť obnažovanie pôdy,
- zabezpečiť erózne ohrozené plochy hlbokokoreniacimi druhmi rastlín,
- ponechať plochy s plytkými a kamenitými pôdami prirodzenej sukcesii,
- obrábanie pôdy realizovať s ohľadom na reliéf a sklonitosť,
- zabrániť zhutňovaniu a degradácii pôd,
- technicky sanovať výmole a erózne ryhy, doplniť vegetačnými opatreniami.

Ekostabilizačné opatrenia pre vodné biotopy a biotopy mokradí

- odstraňovať bariéry na tokoch, brániace migrácii rýb,
- na dosiaľ nezregulovaných úsekoch tokov nedovoliť regulácie toku, meniť charakter koryta, udržať prúdový charakter toku so striedaním kľudných zátočinových lokalít,
- brehovú porasty obnovovať len z pôvodných stanovištných vhodných druhov drevín a krov s uprednostňovaním jemnej lepkavej (*Alnus glutinosa*), ktorej opad pre vodné biocenózy je najvhodnejší,
- minimálna šírka brehových porastov z oboch strán toku by mala byť 10m, v prípade len jednobrežnej vegetácie by sa mala zvýšiť aspoň na dvojnásobok. Orná pôda v okolí by mala byť oddelená pásom travy, šírky 10–15 m, aby sa zamedzili splachy ornej pôdy do povrchových tokov,
- zabrániť zmene vodného režimu a odvodňovaniu vlhkých lúk s mokradňovou vegetáciou,
- pri riešení protipovodňových opatrení v krajine dbať na to, aby sa technické opatrenia začlenili do systému ekologickej stability,
- dbať na ochranu, údržbu a úpravu liahnísk pre obojživelníky, realizovať a udržiavať technické zariadenia (navádzacie zábrany a podchody) na cestách na zabránenie úhynu obojživelníkov na migračných trasách,
- zabrániť znečisťovaniu a eutrofizácii vodných tokov a plôch,
- monitorovať výskyt inváznych a ruderalných druhov, v prípade výskytu okamžite ich odstraňovať.

Návrhy ekostabilizačných opatrení z hľadiska ochrany rastlinstva a živočíšstva

- regulovať výstavbu a iné ľudské aktivity, ktoré by mohli narušiť významné biotopy,
- udržať čo najväčšiu rozmanitosť biotopov, zachovať prirodzené kosienkové a pasienkové biotopy (kosenie, pasienie), odstraňovať nálety drevín, podporovať tradičné formy hospodárenia v území,
- zachovávať prirodzené lesné porasty s prirodzeným drevinovým zložením,
- obmedziť, alebo úplne vylúčiť používanie chemických prostriedkov a pesticídov v blízkosti zamokrených plôch a vodných tokov,
- vylúčiť akékoľvek vypaľovanie trávnych porastov, medzí, pasienkov a pod.,
- zachovať v území aspoň súčasný stav ekosystémov vodných tokov,
- odstrániť potenciálne zdroje znečistenia tokov (skládky, nezabezpečené poľné hnojiská),
- kosenie lúk realizovať v období po vyvedení a osamostatnení mláďat, pri mechanizovanom kosení väčších plôch postupovať zásadne od stredu plochy k jeho okraju (ochrana zveri),
- pre ochranu zoocenóz v lesných komplexoch je dôležité najmä vytvárať a udržať rôznorodé a rôznoveké lesné porasty, využívať pri obnove porastov prirodzené zmladenie a dodržiavať ďalšie navrhované opatrenia na stabilizáciu a ochranu lesných porastov,
- pri rekonštrukciách budov v intraviláne vykonať opatrenia, aby nedošlo k úhynu netopierov a hniezdiacich vtákov,
- zabezpečiť všetky línie elektrického vedenia s vysokým napätím v záujme ochrany loviacich dravcov (tzv. stĺpy smrti),
- udržiavať mimolesnú stromovú a krovinnú zeleň na neprodučných plochách, plochách postihnutých eróziou, potenciálnych erózných plochách, medziach, a pod.,
- monitorovať výskyt inváznych a expanzívnych druhov, zabrániť ich rozširovaniu v území.

B.11.2.2 Záver

Vypracované optimálne priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia spolu s krajinnoekologickými odporúčaniami /KEP/ tvorí východiskový podklad pre nekonfliktné využívanie krajiny k.ú. mesta Turany pri rešpektovaní základných krajinnoekologických podmienok. Súčasný stav krajiny sa v nich výrazne odráža, a vytvoril východziu platformu novej krajinej štruktúry.

Záveru KEP sú premietnuté do navrhovaného riešenia ÚPN.M Turany.

B.12 NÁVRH VEREJNÉHO DOPRAVNÉHO A TECHNICKÉHO VYBAVENIA

B.12.1 NÁVRH VEREJNÉHO DOPRAVNÉHO VYBAVENIA

B.12.1.1 Napojenie územia na nadradenú dopravnú sieť

Katastrálnym územím Turian prechádza dopravný koridor Rýn – Dunaj patriaci do základnej siete TEN-T a trasa medzinárodných cestných ťahov TEM-4. Riešeným územím mesta vedie čiastočne realizovaná trasa diaľnice D1. Územím ďalej prechádza cesta I/18 v smere Martin –

Ružomberok, ktorá spolu s cestami III. triedy III/2138, III/2133 a III/2135 tvorí základnú kostru cestnej dopravy v riešenom území. Na cesty III. triedy sa napája sieť obslužných komunikácií funkčnej triedy C2 a C3.

Dopravne sú Turany napojené na cestu I/18 prostredníctvom ciest III. triedy III/2138 a III/2133. Cesta I/18 obchádza centrum mesta severným obchvatom. Južným okrajom Turian vedie diaľnica D1. Mesto rozdeľuje železničná trať č.180 Žilina – Košice.

Cesta I/18 tvorí hlavnú dopravnú tepnu v smere západ – východ, je zároveň súčasťou cestnej siete medzinárodného významu s označeniami „E50“, „TEM“ (Transeurópska magistrála) a „TINA“ (Multimodálny koridor).

B.12.1.2 Organizácia dopravy

Cestná doprava

Súčasný stav

Komunikačný skelet nadradenej dopravy mesta Turany tvoria:

- diaľnica D1 Dubná skala - Turany,
- cesta I/18 Martin – Ružomberok,
- cesty III/2138 križovatka s I/18 – Turany, III/2133 Turany – smer železničná stanica a III/2135 Ratkovo – Krpeľany.

Celý úsek diaľnice D1 v úseku Dubná skala – Turany je zrealizovaný v šírkovom usporiadaní kategórie D 26,5/120. V poslednom smerovom oblúku v križovatke Turany je zníženie návrhovej rýchlosti zo 120 na 100 km/h, keďže v ďalšom úseku diaľnice D1 Turany – Hubová bude návrhová rýchlosť 100 km/h. Celková dĺžka riešeného úseku diaľnice D1 je 16,405 km. Súčasťou diaľnice Dubná Skala – Turany sú štyri mimoúrovňové križovatky – Dubná skala s cestou I/18, Martin 1 s privádzačom Martin (rýchlostná cesta R3) a Turany s cestou I/18. Na trase nového úseku diaľnice je vybudované odpočívadlo Turčianska Štiavnička. Na pripravované pokračovanie diaľnice D1 v úseku Turany – Hubová sú vypracované varianty, ktoré sú v štádiu posudzovania (stanovisko NDS).

Komunikáciu I. triedy (I/18) identifikuje v intraviláne mesta miestna zberná komunikácia, funkčnej triedy B1. Komunikácie III. triedy (III/2133, III/2133, III/2138) predstavujú v intraviláne mesta miestne komunikácie zberné, funkčnej triedy B3.

Komunikačné osi mesta Turany dopĺňa sieť obslužných komunikácií funkčnej triedy C3, ktoré umožňujú priamu obsluhu objektov. Obslužné komunikácie predstavujú jednopruhovú obojsmernú alebo jednosmernú (ul. Robotnícka, časť ulice Riečna) komunikácie s nespevneným povrchom (štrk), alebo so spevneným povrchom (živica, panely), šírky cca 3,00 - 3,50 m, bez výhybní alebo obslužné komunikácie dvojpruhové obojsmerné so spevneným povrchom (živica), šírky cca 5 – 6 m.

Dopravný systém obsluhy územia týmito komunikáciami sa v maximálnej miere prispôbil existujúcej zástavbe.

Na sieť obslužných komunikácií sa napájajú poľné alebo lesné cesty, ktoré ďalej umožňujú sprístupnenie extravilánu mesta.

Návrh riešenia

ÚPN-M Turany rešpektuje územný koridor existujúcej a navrhovanej trasy diaľnice D1 v úseku Turany – Hubová vrátane ochranného pásma, rešpektuje trasu cesty I/18 a trasy ciest III/2138, III/2133 a III/2135.

Pri ceste I/18 navrhuje mimo zastavaného územia výhľadové šírkové usporiadanie v kategórii C 11,5/80 a v zastavanom území navrhuje rešpektovať existujúce šírkové usporiadanie.

Pri cestách tretej triedy ÚPN-M Turany uvažovať mimo zastavaného územia s výhľadovou kategóriou C 7,5/70 a v zastavanom území s výhľadovou kategóriou MZ 8,5(8,0)/50, vo funkčnej triede B3.

Existujúce miestne komunikácie, ktoré svojimi šírkovými parametrami nevyhovujú obojsmernej premávke a s ohľadom na okolitú zástavbu nemôžu byť ďalej rozširované, rieši ÚPN-M Turany ako jednopruhovú prípadne obojsmernú s výhybňami.

Obslužné komunikácie so živičnou úpravou sú v malej miere miestami rozrušené rozkopávkami a prekopávkami z kladenia inžinierskych sietí, preto z hľadiska životnosti vozovky ÚPN-M navrhuje tieto komunikácie vyspraviť alebo zrekonštruovať a zaraďuje ich medzi verejnoprospešné stavby.

V dopravnom riešení ÚPN-M Turany navrhuje v rozvojových územiach systém miestnych komunikácií (MK) v príslušnej funkčnej triede a kategórii. Ide o navrhovanú miestnu komunikáciu zbernú, funkčnej triedy B3 a miestne komunikácie obslužné, funkčnej triedy C3. Zberná komunikácia je navrhovaná ako dvojpruhová, obojsmerná. Obslužné komunikácie sú navrhované ako

jednopruhové, obojsmerné s výhybňami. V mieste, kde to budú dovoľovať priestorové pomery by komunikácie mohli byť obslužné dvojpruhové, obojsmerné. V prípade, že komunikácia je dlhšia ako 50 m a je ukončená slepo, uvažuje sa s realizáciou otočky, resp. otáčacieho kladiva. Navrhované riešenie je zrejmé z výkresovej časti. Polohu navrhovaných obslužných komunikácií dokumentovanú v grafickej časti je treba považovať za smernú.

ÚPN-M Turany navrhuje nové mimoúrovňové križovanie medzi m.č. Mesto I (sever) a Mesto II (juh) umiestnené v polohe pri priemyselnom areáli bývalej Dreviny, v ktorej sa etabluje nová priemyselná výstavba. Zásobovanie a logistika nákladnej dopravy pre tento rozvíjajúci priemyselný areál zaťažuje obytné územie mesta, pričom využíva súčasné obslužné komunikácie ktoré svojimi parametrami a priestorovým riešením križovatiek pre takúto dopravu nevyhovuje. Navrhované riešenie s novým mimoúrovňovým križovaním trate č.180 a navrhované a výhľadové komunikácie umiestnené v m.č. mesta umožní pripojenie areálu s priemyselnou výstavbou na území bývalej Dreviny nezaťaží prejazdom dopravy centrum mesta.

Parametre navrhovaných miestnych komunikácií:

Dvojpruhová obojsmerná MK (lemované obrubníkmi) :

Funkčná trieda :	Kategória :	Parametre :	
		jazdný pruh (m)	Vodiaci / odvodňovací prúžok (m)
B3	MZ 8,5/50	2 x 3,25	2 x 0,50

Dvojpruhová obojsmerná MK (lemované obrubníkmi) :

Funkčná trieda :	Kategória :	Parametre :	
		jazdný pruh (m)	Vodiaci / odvodňovací prúžok (m)
C3	MO 6,5/30	2 x 2,75	-

Navrhované obslužné komunikácie v rozvojových územiach budú mať šírkové parametre komunikácií totožné s komunikáciami, na ktoré naväzujú v ich predĺžení alebo budú mať min. parametre v zmysle navrhovaných kategórií :

Jednopruhová obojsmerná MK s krajinami a výhybňami s obmedzením do 100 m (bez obrubníkov) :

Funkčná trieda :	Kategória :	Parametre :	
		jazdný pruh (m)	nespevnená časť krajnice (m)
C3	MOK 4,0/30 (modifikovaná)	1 x 3,00	2 x 0,50

Dvojpruhová obojsmerná MK s krajinami (bez obrubníkov) :

Funkčná trieda :	Kategória :	Parametre :	
		jazdný pruh (m)	nespevnená časť krajnice (m)
C3	MOK 7,0/30	2 x 2,75	2 x 0,75

Vzhľadom na množstvo križujúcich sa vetiev a ich uhlov križenia, navrhujeme na ceste I/18 tri okružné križovatky (ďalej len „OK“), umožňujúce bezpečnú a plynulú premávku na uvažovaných križovatkách a jej ramenách. Ide o polohy existujúcich križovatiek pri vjazdoch do mesta západ a východ a v polohe existujúcej križovatky Trusalová (prístup k rekreačnému územiu a navrhovanému priemyselnému územiu. Návrh OK vychádza z dopravnno-inžinierskych podkladov, územných možností a konkrétnych podmienok v mieste, kde sa OK uvažuje. Presný typ OK bude navrhnutý na základe vyhodnotených dopravných pomerov, dopravného zaťaženia a kapacitného posúdenia križovatky (výhľadová intenzita na križovatkách, voľby návrhového vozidla, posúdenia prejazdnosti, ...).

Vzhľadom na záujmové územie obce Krpeľany, ktoré sa nachádza na západnej strane obce Krpeľany v priamom dotyku s riešeným územím mesta Turany (lokalita m.č. Dielec), ÚPN-M Turany rešpektuje navrhované vzájomné prepojenie oboch k. ú. (Krpeľany a Turany) ako pokračovanie ulíc Štefánikova, Železničná a Osloboditeľov do katastrálneho územia Turany.

Smerom na susedné kastrálne územie obce Krpeľany je navrhnutá jedna z alternatív vybudovania časti úseku diaľnice D1 Turany – Hubová s tunelom Korbeľka, kde ÚPN-M rieši územnú rezervu v súlade s aktuálnym ÚPN VÚC ŽK. Tak v oblasti rozvoja nadradenej dopravnej infraštruktúry, do doby vydania územného rozhodnutia úseku diaľnice D1 Turany – Kral'ovany – Hubová, ÚPN-M Turany zabezpečuje územnú rezervu diaľnice D1 (v trase multimodálneho koridoru č. Va. /hlavná sieť

TINA/, v kategórii D26/5/120-100) v úseku Turany - tunel Korbelka – Hubová – Ivachnová - (existujúci úsek D1), sieť AGR č. E50, trasa TEM 4 v úseku prechádzajúcom k.ú. mesta Turany.

Poznámka: MŽP SR aktuálne zabezpečuje nové posudzovanie vplyvu trasovania diaľnice D1 v úseku Turany - Hubová na životné prostredie. Pri tomto diaľničnom úseku sú posudzované dve trasy, a to s tzv. povrchovým alebo tunelovým variantom. Predpokladaný termín rozhodnutia MŽP SR k problematickému úseku diaľnice D1 Turany – Hubová sa predpokladá v priebehu roku 2017.

V katastrálnom území mesta Turany sa uvažuje s vybudovaním rekreačno – športového areálu Turany v lokalite Záblatie pre rekreačný areál Turany - jazerá. V súvislosti s vybudovaním tohto areálu bude treba realizovať nové dopravné napojenie na cestu I/18, na ktoré bude nadväzovať sieť komunikácii zabezpečujúcich dopravnú obsluhu uvažovaného areálu (automobilové komunikácie, parkoviská, komunikácie pre chodcov / cyklistov / segway).

Železničná doprava

Katastrálnym územím mesta Turany prechádza dvojkoľajová, elektrifikovaná železničná trať č. 180 Žilina – Košice. V katastrálnom území obce Turany sa nachádza železničná stanica Turany a železničná zastávka Krpeľany.

Miestne automobilové komunikácie križujú železničnú trať v dvoch miestach, vo východnej časti mimoúrovňovo nadjazdom a v západnej časti úrovňovo železničným priecestím.

Pešie prepojenie severnej a južnej časti mesta cez železničnú trať je riešené mimoúrovňovo podchodom, pričom sa využíva aj úrovňové menej bezpečné pešie prepojenie cez koľaje železničnej trate v smere ulíc Mohylka – Generála Fraňa / Červenej armády.

Z hľadiska rozvojových zámerov ŽSR je plánovaná modernizácia železničnej trate 180 prechádzajúcej k.ú. Turany na návrhovú rýchlosť 160 km/hod.

ŽSR žiada zachovať existujúce objekty a zariadenia ŽSR, ako aj dostupnosť a prepojenie na infraštruktúru mesta a všetky novobudované kríženia komunikácii s traťou, riešiť ako mimoúrovňové. Túto požiadavku ÚPN-M akceptuje.

Navrhované rozvojové plochy priemyselnej, občianskej a technickej vybavenosti sú situované z ekologického hľadiska v takej vzdialenosti od železničnej trate, aby boli umiestnené za hranicou najvyššej prípustnosti hodnoty hladiny hluku, spôsobenej prevádzkou železničnej dopravy, platné pre príslušné objekty, stavby a územia, v zmysle príslušnej legislatívy. Rozvojové plochy priemyselnej, občianskej a technickej vybavenosti sú situované mimo OP dráhy čím sú pre budúcu možnú výstavbu vytvorené podmienky pre zabezpečenie opatrení na elimináciu nepriaznivých účinkov železničnej prevádzky z hľadiska hluku a vibrácií v zmysle zákona č. 355/2007 Z. z. a požiadavky RÚVZ. V záväzných ustanoveniach ÚPN-M stanovuje regulatív že pri umiestňovaní stavieb v obvode dráhy a v OP dráhy stavby podliehajú dodržiavaniu ustanovení zákona č. 513/2009 Z. z. o dráhach a zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov.

V oblasti rozvoja nadradenej infraštruktúry železničnej dopravy ÚPN-M Turany akceptuje ustanovenia ÚPN-VÚC Žilinského kraja v platnom znení a v návrhovom i výhľadovom období rešpektuje lokalizáciu existujúcej železničnej infraštruktúry (trate, plochy a zariadenia) umiestnenú na pozemkoch Železníc Slovenskej republiky. V návrhovom i výhľadovom období ÚPN-M Turany tiež chráni územný koridor a vo výhľadovom tak umožní realizovať modernizáciu železničnej trate č. 180 I. kategórie na traťovú rýchlosť do 160 km/h, v trase multimodálneho koridoru č. Va, koridorová sieť TEN-T, sieť AGC č. E40, sieť AGTC č. C-E) v existujúcom koridore trate v úsekoch technicky vynútených lokálnych úprav smerového vedenia trate a tak ÚPN-M Turany v návrhovom a výhľadovom období zabezpečuje územnú rezervu pre modernizáciu železničnej trate č. 180 I. kategórie na traťovú rýchlosť 160 km/h koridorová sieť TEN-T, sieť AGC č. E40, sieť AGTC č. C-E 40 v úseku Žilina - Vrútky - Kraľovany - Ružomberok – Liptovské Vlachy, jeho časť prechádzajúcu k.ú. mesta Turany.

Vodná doprava

V katastrálnom území obce sa nenachádza vodná cesta. Podľa ÚPN VÚC ŽK sa uvažuje vo výhľade s trasovaním úseku Vážskej vodnej cesty (VVC). Jej výhľadové riešenie (umiestnenie) je vyznačené v grafickej časti.

Cyklistická doprava

Cyklistická doprava miestneho významu využíva existujúce miestne komunikácie mesta Turany.

Katastrálnym územím obce prechádzajú vyznačené cykloturistické trasy (<http://www.freemap.sk/>):

- červená trasa ev. č. 032: Vrútky – Lipovec – Turčianske Kľačany – Sučany – Turčianska Štiavnička, Schádzaná – Sklabinský hrad - ...
- modrá trasa ev. č. 2412: Turčianska Štiavnička, schádzaná – Podhradie – Konské – Nolčovo – Krpeľany – Sučany, Hrabiny;
- zelená trasa ev. č. 5420: Nolčovo – Veľká dolina;
- žltá trasa ev. č. 8424: Podhradie – Hlavná dolina;

ÚPN-M Turany navrhuje vybudovať cyklotrasu ako prepojenie Turany popri ceste I/18 okolo motorestu Autoalles smerom do obce Ratkovo. Tiež navrhuje rozšírenie cyklotrasy v meste o trasu Nolčovo - Ráztoka – Turany Juh, Turany – Trusalová, Turany- Podhradie – Turčianska Štiavnička (popod diaľnicu) a v súvislosti s vybudovaním rekreačno – športového areálu Turany v lokalite Záblatie, bude medzi cyklistické trasy zaradená navrhovaná cyklotrasa spájajúca areál s mestom Turany.

Dopravné zariadenia

V katastrálnom území mesta Turany sa nachádzajú obslužné dopravné zariadenia, ktoré sú zastúpené vo forme autobusových zastávok, železničnej stanice, parkovísk pri objektoch občianskeho vybavenia, čerpaciej stanice pohonných hmôt Daliol pri ceste I/18 (5 stojanov benzín/diesel, 1 stojan LPG).

V miestnej časti Turany – Trusalová sa nachádza najväčší slovenský autobazár Autoalles, ktorého súčasťou je pneuservis, autoservis, autoumyváreň.

Letecká doprava

V meste Turany sa nenachádza letisko. Katastrálne územie mesta sa nachádza mimo ochranných pásiem letísk, heliportov a leteckých pozemných zariadení. Západne vo vzdialenosti cca 13 km sa nachádza regionálne letisko miestneho významu Martin – Tomčany. Vo vzdialenosti cca 53 km sa nachádza regionálne verejné letisko, pre medzinárodnú dopravu v katastrálnom území obce Dolný Hričov (okres Žilina).

Pešie trasy a verejné priestranstvá

O doprave pešej ako samostatnom druhu dopravy sa hovoriť nemôže. Chodec je vo väčšine prípadov vedený v rámci obslužných komunikácií. Chodníky na území obce sú vybudované popri cestách III. triedy ako jednostranné alebo obojstranné chodníky a popri niektorých obslužných komunikáciách.

V centrálnej časti mesta sa nachádzajú rozptylová plocha (námestie) a chodníky prepájajúce objekty občianskeho vybavenia (obecný úrad, pošta, predajne, kostoly, trhovisko) cez vodný tok Studenec.

V návrhu riešenia dopravy v ÚPN – M Turany sa uvažuje, že pre pohyb chodcov bude možné využívať málo zaťažené obslužné komunikácie.

Statická doprava

Odstavovanie vozidiel v územiach s IBV je zabezpečené na vlastných pozemkoch v garážach alebo na spevnených plochách pod prístreškom alebo bez prístrešku.

Odstavenie vozidiel bytových domov je riešené formou spevnených plôch, ktoré sú súčasťou uličného priestoru alebo formou radových garáží.

Parkovanie vozidiel pri objektoch občianskeho vybavenia je riešená formou spevnených plôch parkovísk alebo spevnených plôch, ktoré sú súčasťou uličného priestoru.

Na presné určenie počtu parkovacích stojísk bude treba uskutočniť dopravný prieskum, kde sa vymedzia plochy určené pre statickú dopravu, zistí sa skutočná potreba stojísk pre jednotlivé funkcie (bývanie, občianska vybavenosť, výroba, služby, ...) a navrhne sa riešenie ako a kde doplniť chýbajúce počty stojísk.

V súvislosti s vybudovaním rekreačno – športového areálu Turany v lokalite Záblatie pre rekreačný areál Turany – jazerá, budú súčasťou areálov navrhované spevnené plochy zabezpečujúce centrálné parkovanie v potrebnej rozsahu.

V návrhu riešenia dopravy v ÚPN – M Turany sa uvažuje, že potrebné nápočty a situovanie odstavňích a parkovacích stojísk pre uvažované objekty bývania a vybavenosti budú riešiť projektové dokumentácie pre konkrétne objekty. Nápočty je potrebné realizovať v zmysle „STN 73 6110 Projektovanie miestnych komunikácií“ pre výhľadový stupeň automobilizácie. Odporúčame zabezpečiť aj parkovacie plochy pre bicykle s určeným minimálnym percentuálnym miest do 20% kapacity parkoviska pre motorové vozidlá stanovenej pre príslušné zariadenie podľa STN 73 6110.

Značené pešie turistické trasy

- Katastrom mesta Turany prechádzajú značené turistické trasy (<http://www.freemap.sk/>):
- modrá trasa ev. č. 2737: Sučany – Pod Ríglom – Za dolinou – Rypaj – Meškalka – Malý Kriváň,
 - žltá trasa ev. č. 8640: I/18 Hrabiny – končí na zelenej ev. č. 5636a,
 - zelená trasa ev. č. 5636a: Šútovo železničná zastávka – Pod Chlebom – Snilovské sedlo,
 - červená trasa ev. č. 0802a, E3: ... Nezbudská Lúčka – Podhradské – Javorina – Príslop pod Suchým – Suchý – Biele skaly – Stratenec – sedlo Priehyb – Malý Kriváň – sedlo Bublen – Pekelník – hrana Veľkého Kriváňa – Veľký Kriváň – hrana Veľkého Kriváňa – Snilovské sedlo – Chleb – sedlo Za hromovým – sedlo V stenách – Steny severný vrchol – Poludňový Grúň – Stohové sedlo – Chrbát stohu – Stoh – sedlo Medziholie – Rozsutec ...
 - zelená trasa ev. č. 3565: Bránica rázcestie – sedlo Na koni – sedlo Bublen,
 - žltá trasa ev. č. 8661: sedlo Na koni – Chrapáky – sedlo Bublen,
 - modrá trasa ev. č. 2753: Štefanová – chata Na Grúni – Starý dvor – sedlo Príslop – Baraniarka – Žitné – Kraviarske – sedlo Za Kraviarskym – Chrapáky – lanovka Chleb, horná stanica,
 - zelená trasa ev. č. 5636b: Snilovské sedlo – lanovka Chleb, horná stanica – chata Vrátna,
 - žltá trasa ev. č. 8670: Pod Chlebom – Kopiská – sedlo Za hromovým.

V ÚPN-O Nolčovo – návrh riešenia navrhujú vybudovať náučný chodník prepájajúci k.ú. Nolčovo – Turany – Krpeľany (hasičská zbrojnica – Laštek – studnička v lokalite Sihot' – ponad rybníky Horná a Dolná kaluž – Koštiansky potok – ZO Ráztoky – lávka do k.ú. Turany – rybník, lúžny les – lávka do Nolčova). ÚPN-M Turany pripúšťa vyznačenie uvedeného náučného chodníka.

V súvislosti s vybudovaním rekreačno – športového areálu Turany v lokalite Záblatie pre rekreačný areál Turany Záblatie bude medzi turistické trasy zaradený uvažovaný areál vyznačením trás.

Značené a udržiavané bežecko lyžiarske trate

V katastrálnom území mesta Turany sa navrhuje areál lyžiarskych bežeckých tratí, v juhovýchodnom podhorí Krivánskej Fatry v rekreačnej lokalite Trusalová, ktorá je súčasťou Malej Fatry – stredne vysokej vysočiny jadrového pásma. Areál sa navrhuje v ochrannom pásme Národného parku Malá Fatra. V uvedenom priestore platí druhý stupeň ochrany v zmysle zákona o ochrane prírody a krajiny. Trasy lyžiarskych tratí sú navrhované v extenzívne využívanom území najmä na lúkach a čistínach podhoria a tiež v malej miere na lesných a poľných cestách spájajúcich uvedené plochy. Areál bude tvorený dvomi traťami: západnou „modrou traťou“ dlhou 9,5 km, vo výškovom rozmedzí 490 až 580 m n.m. a východnou „fialovou traťou“ dlhou 5 km vo výškovom rozmedzí 500 až 670 m n.m. Východiskové body sú od seba vzdialené vzdusnou čiarou 820 m.

Kratšia východná (fialová) trať bude mať štart a cieľ pri autokempingu Trusalová. Dlhšia západná (modrá) trať bude mať štart a cieľ pri budove rekreačného zariadenia Trusalová, ku ktorému vedie udržiavaná komunikácia. Okrem toho sa na túto trať bude možné dostať z juhu prostredníctvom troch samostatných prístupových tratí: červenej, žltej a zelenej. Základná informačná tabuľa o celom bežeckom lyžiarskom areáli bude umiestnená v mieste štartu a cieľa západnej (modrej) trate. Pri tejto trati bude v dôležitých terénnych bodoch umiestnených ďalších 18 smerových tabúľ. Pri východnej (fialovej) trati bude umiestnených 8 smerových tabúľ a v mieste jej štartu a cieľa bude informačná tabuľa o parametroch trate. Podrobne viď. „Návrh lyžiarskych bežeckých tratí Turany – Trusalová, INSL Martin, 12/2010“.

Systém hromadnej dopravy

Hromadná doprava v meste Turany je zabezpečená autobusovou a železničnou dopravou. Autobusová hromadná doprava je riešená ako diaľková a prímestská doprava. Na autobusových zastávkach sú umiestnené prístrešky pre cestujúcich. Prímestská autobusová doprava osôb v rámci mesta zabezpečujú autobusy prechádzajúce po cestách I. triedy (I/18) a III. triedy (III/2138 - (ulica Osloboditeľov, III/2133 - ulica Komenského). Izochróna pešej dostupnosti od existujúcich autobusových zastávok s polomerom 500 m pokrýva dostupnosť autobusových zastávok v rámci intravilánu mesta.

Linky diaľkovej dopravy vedené katastrom mesta:

- linka č. 507514 : Rabča – Námestovo - Dolný Kubín – Martin – Prievidza - Nitra (prepravu zabezpečuje Miroslav Jagelka),

- linka č. 507513 : Oravská Polhora – Námestovo - Dolný Kubín - Terchová/Vrútky – Žilina - Bratislava (prepravu zabezpečuje Miroslav Jagelka),
- linka č. 507503 : Námestovo - Dolný Kubín – Vrútky - Žilina (prepravu zabezpečuje Miroslav Jagelka),
- linka č. 506502 : Martin – Ružomberok - Liptovský Mikuláš – Poprad - Prešov (prepravu zabezpečuje MT - LINES, a. s., Martin),
- linka č. 102508 : Bratislava - Bánovce nad Bebravou - Martin - Poprad – Svidník (prepravu zabezpečuje SAD Humenné a.s., prevádzka Svidník).

Linky prímestskej dopravy sú vedené katastrom mesta na smery: Martin, Šútovo, Krpeľany, Nolčovo, Dolný Kubín a Ružomberok. Železničná hromadná doprava je riešená prostredníctvom železničnej trate č. 180 Žilina – Košice. Priamo v meste Turany sa nachádza železničná stanica, z ktorej premávajú osobné vlaky v smeroch Žilina a Kľačany. V k. ú. Mesta sa nachádza ešte železničná zastávka Krpeľany. V návrhu riešenia dopravy v ÚPN–M Turany sa poloha zastávok hromadnej dopravy rešpektuje a ostáva bez zmeny.

Ochranné pásma

Mimo zastavaného územia, alebo územia určeného k zastavaniu, sú na ochranu ciest a premávky na nich určené ochranné pásma definované v Zákone o pozemných komunikáciách - Zákon č. 135/61 Z.z. v znení zákona č. 524/2003 Z.z.

V prípade mesta Turany sa uplatňujú tieto ochranné pásma mimo zastavaného územia:

- diaľnica 100 m od osi krajného jazdného pruhu,
- cesty I. triedy 50 m od osi cesty,
- cesty III. triedy 20 m od osi cesty.

Ochranné pásmo vyžadujú podľa Zákona o železničniciach aj železničné trate a vlečky. Ochranné pásmo železničných tratí je 60 m od osi krajnej koľaje.

V zmysle ustanovení §30 leteckého zákona je nutné prerokovať s Dopravným úradom nasledovné stavby:

- Stavby alebo zariadenia vysoké 100 m a viac nad terénom (§30 ods. 1, písmeno a) leteckého zákona);
- Stavby a zariadenia vysoké 30 m a viac umiestnené na prírodných alebo umelých vyvýšeninách, ktoré vyčnievajú 100 m a viac nad okolitú krajinu (§30 ods. 1, písmeno b) leteckého zákona),
- Zariadenia, ktoré môžu rušiť funkciu leteckých palubných prístrojov a leteckých pozemných zariadení, najmä zariadenia priemyselných podnikov, vedenia VVN 110 kV a viac, energetické zariadenia a vysielacie stanice (§30 ods. 1, písmeno c) leteckého zákona);
- Zariadenia, ktoré môžu ohroziť let lietadla, najmä zariadenia na generovanie alebo zosilňovanie elektromagnetického žiarenia, klamlivé svetlá a silné svetelné zdroje (§30 ods. 1, písmeno d) leteckého zákona).

Vplyv dopravy na územie mesta, ochranné a hlukové pásma

Hluková záťaž

Vplyv dopravy na obytné územie mesta je jednoznačne negatívny, intenzita dopravy na hlavných cestách (cesty I. a III. triedy) a železničných tratí už dávno prekročila intenzitu prijateľnú z pohľadu životného prostredia. Hlukové zaťaženie, ktoré produkuje doprava prechádzajúca obcou po týchto cestách prekračuje hodnotu 50 dB(A) povolenú pre obytné prostredie Vyhláškou Ministerstva Zdravotníctva SR.

Odvedenie podstatnej časti dopravy z cesty I/18 na diaľnicu D1 má pozitívny vplyv na zníženie emisií hluku z dopravy v okolí cesty I/18, kde sú už v súčasnosti prekračované povolené limity hluku. Zároveň sa však presunie produkcia hluku do lokalít, v ktorých sa doteraz tento jav neprejavoval. Podľa výsledkov hlukovej štúdie bude na základe predpokladanej intenzity dopravy dochádzať na D1 k prekračovaniu povolených hygienických limitov hluku v dennej aj nočnej dobe v niektorých lokalitách, najmä vo Vrútkach, Lipovci, Turčianskych Kľačanoch, Sučanoch a v Turanoch. Na elimináciu hlukovej záťaže sú navrhnuté protihlukové opatrenia v podobe protihlukových stien, a to v úsekoch: km 0.869 59 - 1.401 23 - 535.20m 1.600 00 - 2.912 80 - 1 310,50m 1.800 00 – 2.398 39 - 594,20m 2.398 35 - 3.502 30 - 1 108,08m 3.502 30 - 4.628 75 - 1 132,45m 4.628 69 - 5.425 00 - 790,29m 7,100 00 - 7,547 90 - 452,10m 7,200 00 - 8,556 72 - 1 361,30m 8.394 90 - 8.556 00 - 160,00m 8.615 00 - 8.999

28 - 397,10m 11.799 00 - 12.750 00 - 950,45m 12,750 14 – 13,133 77 - 391,85m 13,345 04 – 14,003 57 - 660,93m žkm cca 7.300 -8.580 - 964,40m spolu 10 808,85m Výstavba protihlukových stien zabezpečí dosiahnutie povolenej úrovne hluku v zastavaných častiach dotknutých obcí a mesta Turany.

Zaťaženie mesta hlukom a vibráciami zo železničnej trate je veľmi výrazné. Vzhľadom na elimináciu hluku od železnice navrhujeme, aby ŽSR ako investor spracoval hlukovú štúdiu v rámci modernizácie železničnej trate a na jej základe zabezpečil protihlukové opatrenia v časti, kde sa nachádza alebo kde sa budú nachádzať obytné územia.

Výpočet izofón prípustnej hodnoty 50 dB

Výpočet izofóny prípustnej hodnoty 50 dB pri ceste I/18 :

Výpočet pre nočnú dobu 22 - 6 hod.:

Sčítanie dopravy 2015 na ceste I/18 - sčítací úsek 90149 :

T = 941 sk.voz. 24h, O = 4300 sk.voz. 24h, M = 45 sk.voz. 24h, S = 5286 sk.voz. 24h.

Kategória : C11,5/80 → v = 60 km/hod. (pre výpočet)

N = 15,8 % (percentuálny podiel nákladných vozidiel)

s = 1,0 % (pozdĺžny sklon)

Výhľadová intenzita Id :

Id = RPDl x 1,15 = 5286 x 1,15 = 6078,9 voz/24 hod.

RPDI – ročný priemer denných intenzít

1,15 – koeficient pre stanovenie návrhovej intenzity priemerného hospodárskeho dňa pre zmiešanú dopravu

Špičkové zaťaženie komunikácie :

n = Id x k = 6078,9 x 0,01 = 60,8 voz/hod.

k = 1 / 8 x 0,08 = 0,01 pre cestnú sieť v extraviláne a prieťah zastavaným územím pre nočnú dobu

Výpočtová veličina :

X = F1 x F2 x F3 x n

Faktor vyjadrujúci vplyv rýchlosti dopravného prúdu „v“ a percentuálny podiel nákladných vozidiel „N“ :

Kategória : C11,5/80 pre rýchlosť v = 80 km/hod. → hodnota „v“ pre výpočet 60 km/hod.

N = 15,8% (percentuálny podiel nákladných vozidiel)

F1 = $(1 - n/100) \times 10^{(v-58/60)} + 10/100 \times (v-10/5)$

F1 = $(1 - 15,8/100) \times 10^{(60-58/60)} + 10/100 \times (60-10/5)$

F1 = 2,489

Faktor vyjadrujúci vplyv pozdĺžneho sklonu nivelety „s“ pre obojsmernú komunikáciu :

s = 1,0%

pre s = 0- 6% → F2 = $10^{(s / 34)} = 10^{(1,0 / 34)}$

F2 = 1,070

Faktor vyjadrujúci vplyv krytu komunikácie :

pre živičný kryt :

F3 = 1,000

X = F1 x F2 x F3 x n = 2,489 x 1,070 x 1,000 x 60,8 = 161,9

Vzdialenosť izofóny hodnoty 50 dB :

d50 = $10^{\{3,682 - (Lx - 10 \log X + 10,4/30,2)2\}} = 10^{\{3,682 - ((50 - 10 \log 161,9 + 10,4)/30,2)2\}}$

d50 = 118,3 m

Izofóna prípustnej hodnoty 50 dB pre referenčnú výstavbu v dotyku s cestou I/18 má vypočítanú vzdialenosť hodnotu 118,3 m od osi cesty I/18. Vzhľadom na vypočítanú vzdialenosť, bude nutné pri výstavbe v tomto realizovať protihlukové opatrenia (izolačnú zeleň, protihlukové omietky, protihlukové výplne otvorov, ...).

Výpočet izofóny 50 dB pri železničnej trati č. 180 :

Výpočet pre nočnú dobu 22 - 6 hod.:

Železničná trať s elektrickou trakciou s dĺžkou vlakov priemerne 13 vagónov, $V_n = 60$ km/hod,
 $m = 7$ vlak/hod.

$F_4 = 0,6$... faktor závislý od druhu trakcie

$F_5 = 1,0$... faktor závislý od návrhovej rýchlosti

$F_6 = 1,0$... faktor závislý od dĺžky vlakov

$$X = 140 \times F_4 \times F_5 \times F_6 \times m = 140 \times 0,6 \times 1,0 \times 1,0 \times 7 = 588$$

Vzdialenosť izofóny hodnoty 50 dB :

$$d_{50} = 10^{\{3,682 - (L_x - 10 \log X + 10,4/30,2)^2\}} = 10^{\{3,682 - ((50 - 10 \log 588 + 10,4)/30,2)^2\}}$$

$$d_{50} = 323,0 \text{ m}$$

Izofóna prípustnej hodnoty 50 dB pre referenčný časový interval „noc“ je pre navrhované obytné územie uvažované na výstavbu IBV v dotyku so železničnou traťou č. 180 má vypočítanú vzdialenosť hodnotu 323,0 m od osi krajnej koľaje trate č. 180. Vzhľadom na vypočítanú vzdialenosť, bude nutné pri novej výstavbe v tomto území realizovať protihlukové opatrenia (izolačnú zeleň, protihlukové omietky, protihlukové výplne otvorov, ...).

Koncepcia rozvoja dopravy

Rozvoj mesta Turany sa bude z hľadiska dopravného komunikačného systému riadiť nasledovnou koncepciou:

- existujúce miestne komunikácie, ktoré svojimi šírkovými parametrami nevyhovujú obojsmernej premávke a s ohľadom na okolitú zástavbu nemôžu byť ďalej rozširované, riešiť ako jednosmerné, vzájomne zokruhované,
- obslužné komunikácie so živičnou úpravou sú v malej miere miestami rozrušené rozkopávkami a prekopávkami z kladenia inžinierskych sietí, preto z hľadiska životnosti vozovky je potrebné tieto komunikácie vyspraviť alebo zrekonštruovať,
- novonavrhované komunikácie na plochách IBV riešiť ako obojsmerné, vzájomne zokruhované alebo zaslepené s obrátiskom,
- v návrhovanom a výhľadovom období zabezpečiť územnú rezervu pre modernizáciu železničnej trate č. 180 I. kategórie na traťovú rýchlosť 160 km/h koridorová sieť TEN-T, sieť AGC č. E40, sieť AGTC č. C-E 40 v úsekoch: a) Žilina - Vrútky - Kraľovany - Ružomberok – Vlachy,
- do doby vydania územného rozhodnutia úseku diaľnice D1 Turany – Kraľovany - Hubová zabezpečiť územnú rezervu diaľnice D1 (v trase multimodálneho koridoru č. Va. /hlavná sieť TINA/, v kategórii D26/5/120-100) v úseku : a) Turany - tunel Korbelka – Hubová – Ivachnová - (existujúci úsek D1), sieť AGR č. E50, trasa TEM 4. V súčasnosti je príprava stavby diaľnice D1 Turany - Hubová v štádiu procesu EIA - posudzovania vplyvov stavby na ŽP - podľa z. č.24/2006 Z. z. Podľa rozsahu hodnotenia vydaného MŽP SR dňa 10.09.2015 je potrebné posúdiť varianty povrchové V1, V1 s odklonom, V1or a variant V2 tunelový (Korbelka),
- nápočty parkovacích stojísk pre objekty bývania a vybavenosti riešiť v projektových dokumentáciách pre konkrétne objekty v zmysle STN 73 6110 pre výhľadový stupeň automobilizácie 1:2,5;

B.12.2 VODNÉ HOSPODÁRSTVO

B.12.2.1 Širšie vzťahy

Východiskový stav

Na základe spracovania dostupných podkladov získaných v rámci prípravných prác obstarávateľa, konzultácií, rokovaní so zástupcami mesta a informácií od správcu vodohospodárskej infraštruktúry a prieskumov v teréne je možné v rámci súhrnného zhodnotenia prieskumov a rozborov k ÚPN-M konštatovať nasledujúce skutočnosti :

Zásobovanie pitnou vodou

Zásobovanie mesta Turany pitnou vodou zabezpečuje Martinský skupinový vodovod v správe Turčianskej vodárenskej spoločnosti, a.s. Martin. Zdroj vody je prameň Dolina pri obci Podhradie s kapacitou 23,0 l/s. Spoločne s mestom Turany je z tohto vodárenského zdroja zásobovaná aj obec Podhradie a Nolčovo. Z vodárenského zdroja je voda privádzaná do vodojemu

Turany s objemom 650 m³. Druhá možnosť zásobovanie je odber vody z prameňa Teplička v Krpeľanoch s kapacitou 20 l/s.

Odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd

Odpadové vody v meste Turany sú odvádzané spoločnou verejnou kanalizáciou mesta v správe Turčianskej vodárenskej spoločnosti, a.s. Martin. Kanalizačná sieť profilu DN 300 bola vybudovaná v rámci projektu ISPA „Kanalizácia a ČOV v meste Martin a regióne Dolný Turiec“, spolufinancovaného z eurofondov. Splaškové odpadové vody sú prečerpávané do Sučian a odtiaľ prečerpávané do ČOV Vrútky.

Ochrana územia pred povodňami

Hydrografickú sieť širšieho územia tvoria vodné toky Váh, Krpeliánsky kanál a ich významnejšie prítoky Studenec, Zatkovský potok a Kubalov potok. Toky sú charakteristické veľkým kolísaním hladiny a častým vylieváním z koryta. Váh spôsoboval v minulosti mnohé záplavy, preto bola vybudovaná tzv. Vážska kaskáda s 22 stupňami. V povodí rieky Váh sa po zrealizovaných úpravách pomery z hľadiska výskytu povodní zlepšili. Ako súčasť protipovodňových opatrení bol aj na toku Studenec vybudovaný polder a zrealizovaná úprava koryta v rámci intravilánu. Nevyhovujúce odtokové pomery sú v starom koryte Váhu v úseku derivácie.

Návrh riešenia

ÚPN mesta Turany z hľadiska širších vzťahov:

- rešpektuje systém zásobovania pitnou vodou prostredníctvom Martinského skupinového vodovodu, v správe Turčianskej vodárenskej spoločnosti, a.s. Martin,
- rešpektuje vodný zdroj - prameň Dolina a prameň Teplička - pre zásobovanie obce pitnou vodou,
- rešpektuje prírodné diaľkovodné potrubie DN 300 z vodárenského zdroja Dolina a vodojem Čapík v Sučanoch s objemom 650 m³, do ktorého je voda privádzaná,
- rešpektuje prírodné diaľkovodné potrubie DN 200 z Krpelian do Martina, ktoré prechádza intravilánom mesta Turany,
- rešpektuje jednotnú kanalizačnú sieť profilu DN 300, s čistením splaškových vôd v ČOV Vrútky,
- rešpektuje existujúce vodohospodárske zariadenia, vrátane ich ochranných pásiem
- rešpektuje vybudované opatrenia na zlepšenie prietokových pomerov.

B.12.2.2 Vodárenské zdroje

Východiskový stav

Vodárenské zdroje pre zásobovanie pitnou vodou sa priamo v katastrálnom území mesta nenachádzajú. Zdroj vody pre mesto je prameň Dolina, nachádzajúci sa pri obci Podhradie, s kapacitou 23,0 l/s. Spoločne s mestom Turany je z tohoto vodárenského zdroja zásobovaná aj obec Podhradie a Nolčovo. Zo zdroja je voda privádzaná prírodným potrubím DN 300 do vodojemu Čapík v Sučanoch. Na prírodné potrubie je napojené potrubie profilu DN 150 do vodojemu Turany s objemom 650 m³, ktorý slúži pre zásobovanie mesta Turany. Pre zásobovanie mesta pitnou vodou je zrealizované aj prepojenie rozvodnej vodovodnej siete na prívod vody z Krpelian s vodárenským zdrojom - prameň Teplička s kapacitou 20,0 l/s.

Návrh riešenia

ÚPN mesta Turana z hľadiska vodárenských zdrojov:

- rešpektuje využívanie existujúceho vodárenského zdroja Dolina na hromadné zásobovanie pitnou vodou,
- rešpektuje vodárenský zdroj Teplička v Krpeľanoch ako rezervnú možnosť pre zásobovanie pitnou vodou.

B.12.2.3 Zásobovanie pitnou vodou

Východiskový stav

Mesto Turany je zásobované pitnou vodou prostredníctvom SKV Martin v správe Turčianskej vodárenskej spoločnosti Martin a.s. (ďalej len „TURVOD Martin a.s.“). Spoločne s mestom Turany sú zo skupinového vodovodu zásobované aj obce Podhradie, Krpeľany a Nolčovo.

Vodárenské zdroje pre zásobovanie pitnou vodou sa nachádzajú mimo katastrálneho územia mesta Turany. Ide o prameň Dolina (k.ú. Podhradie) s kapacitou 23,0 l/s. Z vodárenského zdroja je voda prírodným potrubím DN 300, privádzaná do vodojemu Čapík v Sučanoch. V km 3,912 je na

prívodnom potrubí rozdeľovacia šachta, v ktorej je napojené potrubie profilu DN 150, ktoré slúži ako prívodné potrubie do vodojemu Turany s objemom 650 m³, na kóte 450,62 m n.m. / 455,62 m n.m.. Z vodojemu je vedené zásobné potrubie profilu DN 250, ktoré je napojené na rozvodnú sieť v meste profilu DN 100 – DN 225. Vodovodná sieť je zokruhovaná a celé mesto sa nachádza v jednom tlakovom pásme.

Miestna časť Trusalová je zásobovaná pitnou vodou individuálne - studňami, resp. z prameňa v doline Studenec - neverejným vodovodom vybudovaným predovšetkým pre rekreačné zariadenia v tejto lokalite.

Vzhľadom na existujúce kapacity vodárenských zdrojov a predpokladaný demografický vývoj v meste Turany sa nepredpokladajú problémy so zásobovaním mesta pitnou vodou. Napriek tomu bolo zrealizované ďalšie prepojenie rozvodnej siete na prívod vody z Krpelian. Ako vodný zdroj slúži prameň Teplička v k.ú. obce Krpelany s kapacitou 20,0 l/s. Intravilánom mesta Turany prechádza zásobné potrubie DN 200 z Krpelian do Martina. Mesto Turany je na toto zásobné potrubie pripojené cez redukčnú šachtu prívodným potrubím DN 150. V súčasnosti sa odber vody z tohto vodárenského zdroja nevyužíva, slúži iba ako rezervná možnosť v prípade potreby.

V roku 2015 bolo na verejný vodovod napojených 4275 obyvateľov čo predstavovalo 100% obyvateľov mesta. Kapacita vodárenských zdrojov ako aj akumulácie je pre potreby súčasného stavu dostatočná, v prípade akumulácie hraničná.

Návrh riešenia

Existujúci Martinský skupinový vodovod v správe TURVOD Martin a.s. navrhujeme rozšíriť vo väzbe na územný rozvoj v centre sídla, do miestnych častí a rekreačnej oblasti Trusalová.

Územie mesta je v takom rozmedzí nadmorských výšok, že umožňuje zásobovanie pitnou vodou v rozmedzí jedného tlakového pásma.

Potreba pitnej vody.

Výpočet potreby vody je stanovený v zmysle Vyhlášky MŽP SR č.684/2006 Z.z..

Potreba vody pre obyvateľov a občiansku vybavenosť

V prípade naplnenia predpokladov demografického vývoja a zníženia obľobnosti bytov na hodnotu 2,8, bude potrebné v návrhovom období vytvoriť podmienky pre výstavbu 210 až 265 bytov v rámci rodinných a bytových domov. Návrh predpokladá, že na verejný vodovod bude v roku 2035 napojených cca 4986 obyvateľov.

Potreba vody pre športové centrum

Návštevníci: (300+100 pre obdobie 260 a 100 dní / rok) 20 l/návšt./deň
 $Q_d = 400 \text{ návšt.} \times 20 \text{ l/navšt./deň} = 8\,000 \text{ l/deň}$

Potreba vody pre priemyselný areál Pod Mancovom

V návrhu je uvažované so 70% čistých prevádzok (alt. A 168 osôb / alt. B 210 osôb) a 30% špinavých prevádzok (alt. A 72 osôb / alt. B 90 osôb).

Variant A

168 prac. x 50 l/smenu = 8 400 l/deň

72 prac. x 120 l/smenu = 8 640 l/deň

Spolu: 17 040 l/deň

Maximálna hodinová potreba (1/3 pracovníkov = 1 smena)

$Q_{h_{max}} = 17\,040 : 3 : 3\,600 = 1,81 \text{ l/s}$

Priemerná denná potreba Q_d		Maximálna denná potreba $Q_{d_{max}}$		Maximálna hodinová potreba $Q_{h_{max}}$	
m ³ /d	l/s	m ³ /d	l/s	m ³ /d	l/s
21,96	0,25	77,7	0,89	158,52	1,58

Variant B

210 prac. x 50 l/smenu = 10 500 l/deň

90 prac. x 120 l/smenu = 10 800 l/deň

Spolu: 21 300 l/deň

Maximálna hodinová potreba (1/3 pracovníkov = 1 smena)

$$Q_{h_{\max}} = 21\,300 : 3 : 3\,600 = 1,97 \text{ l/s}$$

Priemerná denná potreba Q_d		Maximálna denná potreba $Q_{d_{\max}}$		Maximálna hodinová potreba $Q_{h_{\max}}$	
m^3/d	l/s	m^3/d	l/s	m^3/d	l/s
28,55	0,33	101,01	1,12	206,08	1,98

Priemyselný areál navrhujeme zásobovať v oboch variantoch z existujúceho skupinového vodovodu mesta Turany. Požiadavky na vodu a kapacity navrhovaných vodohospodárskych zariadení budú stanovené po spresnení reálnej potreby vody podľa štruktúry lokalizácie jednotlivých činností v priemyselnom parku.

Potreba vody pre rekreačný areál Záblatie

Potreba vody pre rekreačný areál s celoročnými rekreačnými a športovými aktivitami počítá s 480 lôžkami a 80 stoličkami v rámci reštauračných zariadení - čo predstavuje:

- maximálnu dennú potrebu $Q_{d_{\max}} = 0,03 \text{ l.s}^{-1}$
- maximálnu hodinovú potrebu $Q_{h_{\max}} = 0,06 \text{ l.s}^{-1}$.

V súčasnosti je lokalita bez vodovodu. V návrhovom období je možné areál zásobovať rozšírením existujúceho verejného vodovodu.

Potreba vody pre rekreačné priestory Trusalová

Potreba vody pre rekreačné priestory v časti Trusalová vychádza zo spracovaného pôvodného ÚPN-O Turany ZaD č.1, ktorý riešil budovanie strediska cestovného ruchu v Trusalovej s kapacitou 860 lôžok.

V zmysle tejto ÚPD bola normatívnou metódou stanovená špecifická potreba vody pre toto územie na $195,0 \text{ l/osobu/deň}$ a pri koeficiente dennej nerovnomernosti 1,34 predstavuje hodnotu: $Q_d = 720,0 \text{ m}^3$, $Q_{d_{\max}} = 972,0 \text{ m}^3$, $Q_{h_{\max}} = 40,5 \text{ m}^3$, $Q_{h_{\max}} = 10,0 \text{ l/s}$.

Potreba vody v tejto lokalite bude zvýšená o potrebu pre 60 lôžok v časti ICHR Stráne I,II, ktorú bude možné napojiť na navrhované vodovodné potrubie obce profilu DN 150. Do doby vybudovania prívodu vody bude zásobovanie vodou riešené z neverejného vodovodu, resp. individuálne. ICHR Pod Stránami je zásobovaná z individuálnych zdrojov a tento spôsob zásobovania zachováame aj v návrhovom období.

Zvýšenú potrebu pitnej vody a návrh zásobovania pitnou vodou uvádza nasledujúca tabuľka:

Variant A

Miestna časť	Počet	$Q_{d_{\max}}$ $Q_{h_{\max}}$ l.s^{-1}	Spôsob zásobovania pitnou vodou / Nárast potreby vody Q_{24}	
			V súčasnosti	V návrhovom období
Mesto I. a II. (Sever a Juh)	186 b.j	1,14 2,07	Z verejného vodovodu profilu DN 200, DN 150, DN 100.	Rozšírením existujúceho verejného vodovodu. $Q_{24} = 75,51 \text{ m}^3/\text{deň}$
Športové centrum	400 návšt.	0,13 0,24	Z verejného vodovodu profilu DN 200, DN 150, DN 100.	Rozšírením existujúceho verejného vodovodu. $Q_{24} = 8,00 \text{ m}^3/\text{deň}$
Záblatie (rekreácia)	480 lôžok/ 80 stoličiek	0,03 0,06	Bez vodovodu.	Rozšírením existujúceho verejného vodovodu. $Q_{24} = 1,83 \text{ m}^3/\text{deň}$
Zábrehy	3 b.j.	0,03 0,06	Z individuálnych zdrojov.	Z individuálnych zdrojov. $Q_{24} = 1,22 \text{ m}^3/\text{deň}$
Černík	23 b.j.	0,15 0,28	Z verejného vodovodu profilu DN 150, DN 100.	Z existujúceho verejného vodovodu. $Q_{24} = 9,34 \text{ m}^3/\text{deň}$
Priemysel-Pod Mancovom	240 prac.	0,89 1,58	Z verejného vodovodu profilu DN 200, DN 150, DN 100.	Z existujúceho verejného vodovodu. $Q_{24} = 54,8 \text{ m}^3/\text{deň}$
Dielec	12 b.j.	0,085 0,154	Prívodom vody z Krpelian.	Prívodom vody z Krpelian. $Q_{24} = 4,8 \text{ m}^3/\text{deň}$
ICHR Trusalová Pod Stránami	30 lôžok	0,07 0,13	Z individuálnych zdrojov.	Z individuálnych zdrojov.
ICHR Trusalová Stráne I,II	60 lôžok	0,14 0,26	Z individuálnych zdrojov.	Individuálne resp. rozšírením skupinového vodovodu po jeho dobudovaní. DN100. $Q_{24} = 7,92$

Variant B

Miestna časť	Počet	Qd _{max} Qh _{ma} l.s ⁻¹ _x	Spôsob zásobovania pitnou vodou / Nárast potreby vody Q ₂₄	
			V súčasnosti	V návrhovom období
Mesto I. a II. (Sever a Juh)	186 b.j.	1,14 2,07	Z verejného vodovodu profilu DN 200, DN 150, DN 100.	Rozšírením existujúceho verejného vodovodu. Q ₂₄ = 75,51 m ³ /deň
Športové centrum	400 návšt.	0,13 0,24	Z verejného vodovodu profilu DN 200, DN 150, DN 100.	Rozšírením existujúceho verejného vodovodu. Q ₂₄ = 8,00 m ³ /deň
Záblatie (rekreácia)	480 lôžok/ 80 stoličiek	0,03 0,06	Bez vodovodu.	Rozšírením existujúceho verejného vodovodu. Q ₂₄ = 1,83 m ³ /deň
Zábrehy	3 b.j.	0,03 0,06	Z individuálnych zdrojov.	Z individuálnych zdrojov. Q ₂₄ = 1,22 m ³ /deň
Černík	23 b.j.	0,15 0,28	Z verejného vodovodu profilu DN 150, DN 100.	Z existujúceho verejného vodovodu. Q ₂₄ = 9,34 m ³ /deň
Priemysel-Pod Mancovom	300 prac.	0,89 1,98	Z verejného vodovodu profilu DN 200, DN 150, DN 100.	Z existujúceho verejného vodovodu. Q ₂₄ = 54,8 m ³ /deň
Dielec	20 b.j.	0,13 0,24	Prívodom vody z Krpelian.	Prívodom vody z Krpelian. Q ₂₄ = 4,8 m ³ /deň
ICHR Trusalová Pod Stráňami	30 lôžok	0,07 0,13	Z individuálnych zdrojov.	Z individuálnych zdrojov.
ICHR Trusalová Stráne I,II	60 lôžok	0,14 0,26	Z individuálnych zdrojov.	Individuálne resp. rozšírením skupinového vodovodu po jeho dobudovaní. DN100. Q ₂₄ = 7,92

V roku 2035 bude na skupinový vodovod napojených cca 5100 obyvateľov (s príslušnou občianskou vybavenosťou), plochy priemyslu a rekreácie:

- maximálna denná potreba Qd_{max} = 1 635,4 m³.d⁻¹ = 18,9 l.s⁻¹
- maximálna hodinová potreba Qh = 42,1 l.s⁻¹ .

Posúdenie vodárenských zariadení

Východiskový stav

Zdroje pitnej vody

Zdrojom pitnej vody pre skupinový vodovod v meste Turany je prameň Dolina pri obci Podhradie s kapacitou 23,0 l/s, ktorý bude postačujúci pre maximálnu dennú potrebu Qd_{max} = 18,9 l.s⁻¹ aj v návrhovom období. Z uvedeného vodárenského zdroja sú zásobované aj obce Podhradie a Nolčovo.

Akumulácia vody

Existujúci vodojem má objem 650 m³. Minimálna potrebná akumulácia je 60 % Qd_{max} = 981 m³. Existujúca akumulácia nevyhovuje.

Navrhujeme rozšírenie existujúcej akumulácie vo vodojeme s objemom 650 m³, situovanom vedľa existujúceho vodojemu na kóte 452,0 m.n.m. s maximálnou hladinou na úrovni 455,62 m n.m. a minimálnou hladinou na úrovni 450,62 m n.m..

Návrh riešenia

ÚPN mesta Turany z hľadiska zásobovania pitnou vodou:

- akceptuje koncepciu zásobovania pitnou vodou ktorá vychádza z „Programu rozvoja vodovodov a kanalizácií v regióne Turca“,
- rešpektuje systém zásobovania pitnou vodou prostredníctvom SKV Martin v správe TURVOD Martin, a.s.,
- rešpektuje vodárenský zdroj Dolina v k.ú. Podhradie s kapacitou 23 l/s s rezervným vodárenským zdrojom (doplnením) z prameňa Teplička v Krpelanoch,
- rešpektuje vodojem s objemom 650 m³ na kóte 452,0 m n. m. a navrhuje jeho rozšírenie o ďalšiu nádrž s objemom 650 m³ ,

- rešpektuje prírodné potrubie DN 200 (z Krpelian do Martina), ktoré prechádza intravilánom mesta,
- rešpektuje existujúce zásobné potrubie a rozvodnú sieť v meste profilu DN225, DN200, DN150, DN125 a DN100,
- navrhuje rozšírenie verejného vodovodu potrubiami DN 100 - DN 200 do lokalít územného rozvoja v rámci centra mesta a miestnych častí Záblatie, Černík, Pod Mancovom,
- lokalitu Dielec navrhuje zásobovať rozšírením vodovodu Krpeľany vetvou DN 100, ktorý privádza vodu zo zdroja Teplička do obce Krpeľany a ďalej do obce Ratkovo a Šútovo,
- rozvojové lokality mimo dosahu verejného vodovodu (nad rámec ekonomickej výhodnosti budovania verejného vodovodu) lokality Zábrehy a Trusalová ICHR Pod Strážami navrhuje zásobovať pitnou vodou z lokálnych zdrojov,
- rozvojovú lokalitu Trusalová ICHR Stráne I, II navrhuje zásobovať z rozšíreného skupinového vodovodu mesta Turany vetvou DN 150, do jeho vybudovania z individuálnych zdrojov,
- nové rozvodné vodovodné potrubia situovať do verejných priestranstiev resp. miestnych komunikácií a zelených pásov s možnosťou ich zokruhovania,
- navrhuje realizovať rekonštrukciu kapacitne nevyhovujúcej vodovodnej siete (po upresnení reálnej potreby vody) aj pre potreby požiarnej vody na zabezpečenie stavieb vodou na hasenie požiarov v zmysle vyhl. MV SR č. 699/2004 Z.z.,
- akceptuje zákon o vodách č. 364/2004 Z.z. a príslušné platné normy (STN 73 6822, STN 75 2102 atď.).

Návrh zásobovania pitnou vodou je zakreslený v grafickej časti ÚPN-M Turany vo výkrese č. 4 v mierke 1: 10 000. Navrhované vodovodné zariadenia sú špecifikované ako verejnoprospešné stavby a sú uvedené v príslušnom článku Závaznej časti ÚPN-M Turany.

B.12.2.4 Odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd

Východiskový stav

V meste Turany je vybudovaná jednotná kanalizačná sieť profilu DN 300 s čistením splaškových vôd v ČOV Vrútky v správe TURVOD Martin a.s. Kanalizácia bola vybudovaná v rámci projektu ISPA.

ČOV Vrútky bola zrekonštruovaná a dobudovaná po technologickej stránke tak, aby kapacitne zvládala prijať a vyčistiť všetky splaškové vody, ktoré sa dovtedy čistili v malých, technologicky nevyhovujúcich miestnych ČOV alebo sa nečistili vôbec.

Zastaralá ČOV v Sučanoch bola v rámci projektu zrušená a prebudovaná na čerpaciu stanicu. Potrubia stôk sú situované v miestnych komunikáciách, cestnej sieti a zelených pásoch.

Celková dĺžka kanalizačnej siete je 15,4 km, z toho je 2,5 km je výtlačné potrubie s 11 čerpacími stanicami. Gravitačná kanalizačná sieť je profilu DN 300. V roku 2015 bolo na kanalizáciu napojených 3933 obyvateľov, z celkového počtu 4275 obyvateľov, čo predstavovalo napojenosť cca 92% obyvateľov mesta. Také isté percento obyvateľov bolo napojených aj na ČOV.

Odvádzanie dažďových vôd je riešené vsakovaním, resp. sú odvádzané rigolmi do vodných tokov pretekajúcich riešeným územím.

Návrh riešenia

V návrhu odkanalizovania ÚPN mesta Turany sú zohľadnené vodohospodárske zámery ÚPN VÚC Žilinského kraja a vodohospodárska koncepcia odvádzania splaškových odpadových vôd mesta - splaškové odpadové vody z mesta sú prečerpávané do Sučian a odtiaľ odvedené do ČOV Vrútky.

V jednotlivých miestnych častiach, kde by budovanie kanalizácie bolo ekonomicky neefektívne, bude likvidácia splaškových odpadových vôd riešená spoločnými malými ČOV, resp. individuálne - vodotesnými žumpami.

Prírastok množstva splaškových vôd a navrhovaný spôsob ich likvidácie uvádza nasledujúca tabuľka :

Variant A

Miestna časť	Počet obyv.	Q ₂₄ . splašk. m ³ .d ⁻¹	Spôsob odvádzania a zneškodňovania splaškových vôd	
			V súčasnosti	V návrhovom období
Mesto I. a II. (Sever a Juh)	186 b.j.	75,51	Verejnou kanalizáciou profilu DN 300.	Rozšírením existujúcej kanalizácie profilu DN 300.

Športové centrum	400 návšt.	8,00	Verejnou kanalizáciou profilu DN 300.	Rozšírením existujúcej kanalizácie profilu DN 300.
Záblatie (Jazerá)	480 lôžok/ 80 stoličiek	1,83	Individuálne.	Rozšírením existujúceho verejnej kanalizácie profilu DN 300, v prípade potreby s prečerpávaním.
Zábrehy	3 b.j.	1,22	Individuálne – žumpami.	Individuálne (žumpy, malé ČOV).
Černík	23 b.j.	9,34	Verejnou kanalizáciou profilu DN 300.	Rozšírením existujúcej kanalizácie profilu DN 300.
Priemysel-Pod Mancovom	240 prac.	54,8	Verejnou kanalizáciou profilu DN 300.	Rozšírením existujúcej kanalizácie profilu DN 300.
Dielec	12 b.j.	4,8	Individuálne.	Rozšírením kanalizácie Krpeľany profilu DN 300.
ICHR Pod Stráňami	30 lôžok	4,0	Individuálne.	Individuálne.
ICHR Stráne I,II	60 lôžok	7,92	Neverejná kanalizácia a malá ČOV rekreačného zariadenia, žumpy.	Rozšírením existujúcej verejnej kanalizácie profilu DN 300, resp. individuálne do vybudovania kanalizácie.

Variant B

Miestna časť	Počet obyv.	Q _{pr.} splašk. m ³ .d ⁻¹	Spôsob odvádzania a zneškodňovania splaškových vôd	
			V súčasnosti	V návrhovom období
Mesto I. a II. (Juh, Sever)	186 b.j.	75,51	Verejnou kanalizáciou profilu DN 300.	Rozšírením existujúcej kanalizácie profilu DN 300.
Športové centrum	400 návšt.	8,00		Rozšírením existujúcej kanalizácie profilu DN 300.
Záblatie (Jazerá)	480 lôžok/ 80 stoličiek	1,83	Individuálne.	Rozšírením existujúceho verejnej kanalizácie profilu DN 300, v prípade potreby s prečerpávaním.
Zábrehy	3 b.j.	1,22	Individuálne – žumpami.	Individuálne (žumpy, malé ČOV).
Černík	23 b.j.	9,34	Verejnou kanalizáciou profilu DN 300.	Rozšírením existujúcej kanalizácie profilu DN 300.
Priemysel-Pod Mancovom	300 prac.	71,25	Verejnou kanalizáciou profilu DN 300.	Rozšírením existujúcej kanalizácie profilu DN 300.
Dielec	20 b.j.	8,12	Individuálne.	Individuálne (žumpy, malé ČOV).
ICHR Trusalová Pod Stráňami	30 lôžok	4,0	Individuálne.	Individuálne.
ICHR Trusalová Stráne I,II	60 lôžok	7,92	Neverejná kanalizácia a malá ČOV rekreačného zariadenia, žumpy.	Rozšírením existujúcej navrhovanej verejnej kanalizácie profilu DN 300, resp. individuálne do vybudovania kanalizácie.

ÚPN mesta Turany z hľadiska odvádzania a zneškodňovania odpadových vôd:

- pri koncepcia zásobovania pitnou vodou akceptuje „Program rozvoja vodovodov a kanalizácií v regióne Turca“,
- rešpektuje súčasný systém odvádzania odpadových vôd verejnou kanalizáciou s čistením v ČOV Vrútky, ktorá je pre navrhovaný územný rozvoj postačujúca,
- navrhuje rozšírenie existujúcej splaškovej kanalizácie vo väzbe na uvažovaný územný rozvoj v centre mesta, v častiach Záblatie, Černík, Pod Mancovom,
- navrhuje splaškové vody z miestnych častí Zábrehy a Trusalová ICHR Pod Stráňami likvidovať v samostatných ČOV resp. individuálne vo vlastných zariadeniach,
- lokalitu Dielec navrhuje napojiť na kanalizáciu obce Krpeľany profilu DN 300, ktorá v zmysle spracovanej dokumentácie pre územné rozhodnutie „Šútovo kanalizácia“ rieši aj odkanalizovanie obce Ratkovo,
- lokalitu Trusalová ICHR Stráne I, II navrhuje riešiť rozšírením navrhovanej kanalizácie profilu DN 300 a do jej vybudovania individuálne,
- navrhuje pri nedostatočnej kapacite čerpacích staníc (po reálnom stanovení množstva splaškových vôd) vykonať ich rekonštrukciu,

- odvádzanie vôd z povrchového odtoku riešiť samostatnou kanalizáciou, vsakovaním, resp. zaústením do vodých tokov, v prípade potreby riešiť prečistenie na čistiacich zariadeniach,
- rfešpektuje trasy existujúcich potrubí verejnej kanalizácie a príslušných vodohospodárskych objektov, vrátane ich ochranných pásiem v zmysle zákona č. 442/2002 Z.z.,
- akceptuje zákon o vodách č. 364/2004 Z.z. a príslušné platné normy.

Návrh rozšírenia splaškovej kanalizácie je zakreslený v grafickej časti ÚPN-M Turany vo výkrese č. 4 v mierke 1: 10 000. Rozšírenie splaškovej kanalizácie, vrátane ČOV, sú špecifikované ako verejnoprospešné stavby a sú uvedené v príslušnom článku v kapitole Závaznej časti ÚPN-M Turany.

B.12.2.5 Vodné toky, nádrže, úprava odtokových pomerov

Východiskový stav

Povrchové vody

Z hydrologického hľadiska patrí riešené územie do základného povodia vodného toku Váh (4-21-05), ktorým je spolu s jeho prítokmi odvodňované. V regióne Turiec sa Váh rozdeľuje na dva toky - pôvodné koryto, ktoré tečie južnejšou trasou cez Sučany a Vrútky a Krpelienský kanál, ktorý prechádza severným okrajom mesta Turany.

Priamo katastrálnym územím mesta Turany pretekajú vodohospodársky významné toky Váh, Studenec, Kantorský potok a Krpelienský kanál a ich menej významné prítoky. Po vybudovaní Krpelienského kanála sa Turany ocitli na ostrove rieky Váh, ktorého prírodné koryto tečie južným okrajom intravilánu. V súvislosti s výstavbou Vážskej kaskády bolo presmerovaných väčšina prietokov z Váhu do Vážskeho kanála. V starom koryte ostal iba minimálny prietok 6 m³/s a samotné koryto bolo preťať hrádzami, čím vzniklo niekoľko významnejších vodných plôch, ktoré tvoria súčasť hlavného koryta.

V riešenom území sa nachádzajú vodné plochy, ktoré vznikli prirodzene, resp. po vyťažení štrkov. Vodné plochy je možné využívať na rekreačné účely a rybárstvo. V súčasnosti sa vytvorili nové rozsiahle vodné plochy pri ťažbe štrku – lokalita Záblatie a lokalita Brvence – Vážiská.

Odtokové pomery

Vo väčšine prípadov ide o podhorský typ tokov so zachovalým prevažne prirodzeným charakterom koryta a prietokových pomerov.

Najväčšiu zbernicu povrchových vôd tvorí čiastkový úsek rieky Váh, ktorý odvodňuje celú Turčiansku kotlinu. Stredom riešeného územia preteká potok Studenec - pravostranný prítok Váhu. Na tomto vodnom toku bol ako súčasť protipovodňových opatrení vybudovaný polder na zachytávanie prívalových vôd a zrealizovaná regulácia koryta v rámci intravilánu.

Odtokové pomery sú regulované vodnými nádržami. Výstavbou vodných diel na Váhu bola koncepčne vyriešená ochrana územia pred povodňami. V roku 1962 bola ukončená úprava pravého brehu Váhu od Sedlísk po Odmuty a v roku 1967 po Brvná. Nevyhovujúce odtokové pomery sú v starom koryte Váhu v úseku derivácie.

Návrh riešenia

ÚPN mesta Turany z hľadiska vodných tokov a odtokových pomerov navrhuje:

- komplexne riešiť odtokové pomery v povodiach tokov opatreniami, ktorých výsledkom bude zvýšenie retenčného účinku pôdy, spomalenie a vyrovnanie odtoku vody z povodia a zníženie erózneho účinku vody v súlade s opatreniami Plánu manažmentu čiastkového povodia Váh, úpravy tokov realizovať tak, aby nedochádzalo k napriameniam tokov,
- dažďové vody zo striech a spevnených plôch v maximálnej miere zadržať v území (zachovať retenčnú schopnosť územia) akumuláciou do zberných nádrží a následne túto vodu využívať na závlahy, resp. kontrolovane vypúšťať do recipientu po odznení prívalovej zrážky,
- vytvárať podmienky a budovať potrebné protipovodňové opatrenia s dôrazom na ochranu intravilánu mesta,
- prípadná protipovodňová ochrana nesmie ovplyvniť odtokové pomery nižšie položených úsekov vodného toku,
- v rámci využitia územia nesmie dôjsť k výrazným zásahom do režimu povrchových vôd, vodných tokov a technických diel na nich,
- realizovať pravidelnú údržbu vodných tokov, súčasťou ktorých bude aj revitalizácia koryt,
- prípadné križovania infraštruktúry s vodnými tokmi riešiť v zmysle STN 73 6822.

B.12.3 ENERGETIKA A ENERGETICKÉ ZARIADENIA

B.12.3.1 Elektrická energia

Pri spracovaní ÚPN-M Turany boli do navrhovaného riešenia prevzaté relevantné vstupy vyplývajúce z pôvodného ÚPN-SÚ Turany v platnom znení v zásade boli prevzaté navrhované nové trafostanice, navrhované demontáže prekážajúcich stožiarových trafostaníc vrátane VN vzdušných prípojk a ich náhrada navrhovanými zariadeniami.

Súčasný stav

Širšie vzťahy

Distribučná VVN sústava 110 kV

Zájmovým územím mesta Turany sú vedené vonkajšie nadzemné 110 kV VVN vedenia v smeroch VE Sučany – Kraľovany – Istebné, VE Sučany – Krpeľany a 2x110 kV V Sučany – Turany (v súčasnosti prevádzkované 22 kV systémom – ako posilňovacím VN vedením so zaústením do 22 kV linky č. 210).

Distribučná VN 22 kV sieť

V riešenom území je situovaná vzdušná 22 kV sieť, vyvedená z transformovne 110/22 kV ŽOS Vrútky s prepojením do VE Kraľovany.

Riešené územie

Zásobovanie záujmového územia elektrickou energiou je zabezpečované po VN č. 210 a s prebudovaného 110 kV vedenia na 22 kV systém s prípojom do linky č. 210.

Jadrová zástavba v obci je zabezpečovaná z 26 transformačných staníc v prevedení ako murované, stožiarové, stĺpové a kioskové. Rekreačná zóna Trusalová z 5 trafostaníc a priemyselný areál bývalej Dreviny z 5 trafostaníc – vstavané, stĺpové.

Návrh riešenia

Základné údaje o riešenom území

V súčasnosti v riešenom území mesta Turany je využívaný zemný plyn komplexne a predpokladá sa jeho používanie i v návrhovom období roku 2035, čo má a bude mať vplyv na potreby v zásobovaní územia elektrickou energiou.

Vstupné údaje	E t a p a		
	Stav	Rok 2035 alt. A	Rok 2035 alt. B
Byty :			
trvalo obývané byty – stav	1412	1412	1412
odpad bytovej zástavby		-32	-32
zostatok z roku z roku 2012		1380	1380
návrh bytov k roku 2035			
z toho : jadrová časť mesta „A“	1351	183+30	183+30
ostatné územie „B“	61	41	49
Spolu byty	1412	254	262
Občianska vybavenosť :			
návrh			
Jadrová časť mesta „A“			
obchodné centrum			
polyfunkčná výstavba			
športový areál - rozvoj			
polyfunkčné centrum			
nový cintorín			
Rekreačný areál Záblatie			
Trusalová: autobazár, Motocest			
Výroba :			
Ostatné územie „B“			
polyf. vybavenosť			

priem. areál I.			
priem. areál II.			
priem. areál III.			Alt. B
Rekreačný územie „C“			
Trusalová - autobazár, kemp			
Trusalová ICHR	75	18	18

- príkon pre byty : stav - 2,0 až 2.2 kW / b.j.
návrh - 2,4 kW/ b.j.
- príkon pre vybavenosť podľa podobných objektov v súčasnosti
- výroba á 50 až 80 kW/ha (neznámy segment výroby)

Výpočet elektrického príkonu podľa druhu odberu a územného členenie

Obec - miestna časť - druh odberu	kW	
	Stav	2035
Turany		
„A“ Jadrové územie		
1. Byty stav : 1356 b.j. / odpad 32 b.j.	2712	2912
návrh : 213 b.j.		510
S p o l u	2712	3422
2. Občianska vybavenosť		
existujúca spolu (cca 30% z potreby bytov)	850	850
navrhované zariadenia:		
obchodné centrum		250
polyfunkčný objekt pri ihrisku		100
športový areál - rozvoj		310
polyf. centrum		100
nový cintorín		30
rekreačný areál Záblatie		200
S p o l u	850	1530
„B“ Ostatne urbanizované plochy		
1. Byty stav : 58 b.j.	106	180
návrh : 41 b.j. alt.A		98 (alt. A)
37 b.j. alt. B		88 (alt. B)
S p o l u	106	226 (alt. A) 216 (alt. B)
2. Občianska vybavenosť		
3. Výroba		
existujúca (areál Dreviny) - odhad	600	800
navrhované plochy pod Mancovom :		
polyfunkčný výstavba 0,5 ha		40 (alt. A)
priemyselný areál I. 11,0 ha		600 (alt. A)
priemyselný areál II. 17,0 ha		950 (alt. A)
priemyselný areál III. 9,0 ha		500 (alt. B)
S p o l u	600	1550 (alt. A) 1950 (alt. B)
„C“ Rekreačné priestory Trusalová		
občianska vybavenosť - stav	200	200
voľný a viazaný cest. ruch – stav	375	375
ICHR návrh		90
Sumárne údaje podľa členenia odberu		
„A“ Jadrové územie		
Byty	2712	3422
Vybavenosť	850	1330

Výroba		
Rekreácia		200
Celkom „A“	3562	4952
Koef. súčasnosti 0,8 – 0,75	2850	3710
„B“ Ostatne urb. plochy		
Byty	106	226 (alt. A) 216 (alt. B)
Vybavenosť	-	-
Výroba	600	1550 (alt. A) 1950 (alt. B)
Rekreácia	-	-
Celkom „B“	600	1776 alt. A 2166 alt. B
Koef. súčasnosti 0.9 – 0,8	540	1730 alt. B
„C“ Rekreačný priestor Trusalová		
Vybavenosť	200	200
Rekreácia	375	465
Celkom „C“	575	665
Koef. súčasnosti 0,9	520	560
Zhrnuté údaje – urbanizovaný priestor		
„A“	2850	3710
„B“	540	1730
„C“	520	560
Celkom :	3910	6000
Maximálne zaťaženie územia pri koef. 0.85 - 0,8	3323	4800

Požiadavka územia na transformačný výkon podľa členenia odberu odberu v kVA

Turany	Stav kVA		Návrh kVA - rok 2030	
	Inštalovaný Výkon	Potreba Územia	Inštalovaný výkon	Potreba Územia
Jadrové územie	4470	3590	7840	4675
Ostatne urb. plochy	720	680	3780	2180
Trusalová	1130	655	1740	705
S p o l u	6320	4925	6400	7560

Transformačné stanice 22/0,4 kV

Označenie TS		kVA		Prevedenie TS	Miestny názov
Stav	Návrh	Stav	Etapa 2035		
Mesto Turany					
„A“ Jadrové územie					
T 1		100	250	2-stĺpová	Staré ihrisko-rekonštr.
T 2		200	200	4-stĺpová	Jednota AB
T 3		160	250	murovaná	SSOŠ Drevárske - rekonštr.
T 4		100	160	stožiarová	Žst. Turany - rekonštr.
T 5		100	100	stožiarová	Benzínka
T 7		400	zrušiť	2-stĺpová	Mestský úrad - bude nahradená T 21
T 8		250	250	4-stĺpová	Časť Brodzany
T 9		250	250	2-stĺpová	Hospodársky dvor
T 10		250	250	2-stĺpová	MŠ
T 12		400	400	kiosk	IBV Ulicany
T 13		400	400	murovaná	KBV Ulicany
T 14		400	400	murovaná	KBV Doliny
T 15		400	400	murovaná	KBV Doliny

T 16		400	400	kiosk	KBV Doliny
	T 17		400	kiosk	ZŠ - ÚPN
	T 18		250	kompakt	Prevádz. objekt- ÚPN
T 19		250	250	1-stĺpová	Výst. Dialnice
T 27		250	250	2-stĺpová	Pod kanálom
T 34		160	250	2-stĺpová	Žst. Krpeľany- rekonštr.
	T 20		250	kiosk	Pod MŠ – ÚPN
	T 21		630	kiosk	OU náhrada za T7- ÚPN
	T 22		160	2-stĺpová	Pod kanálom – ÚPN
	T 25		400	kiosk	IBV Blažovo I. – ÚPN
	T 26		400	kiosk	IBV Blažovo II. – ÚPN
T 28				murovaná	Priemyselný obvod býv. Drevina
T 29				murovaná	Detto
T 30				murovaná	Detto
T 31				murovaná	Detto
T 32				murovaná	Detto
	T 34		250	kiosk	IBV Krátke I.
	T 35		250	kiosk	IBV Krátke II.
	T 36		250	kiosk	Obchod. Centrum
	T 37		400	kiosk	Šport.centrum I.
	T 39		250	kiosk	Záblatie-rekr.areál
„B“ Ostatné urb. Územie					
T 6		160	160	stožiarová	Černík za kanálom
T 11		2x250	2x250	murovaná	Družstvo SNAHA
T 33		160	160	stožiarová	Záhrad. Osada
	T 23		160	2-stĺpová	Černík-za kanálom – ÚPN
	T 24		400	kiosk	Priemysel .- ZaD č.1
	T 40		400	kiosk	Priemysel Pod Mancovom
	T 41		3x400	3 x kiosk	Priemysel Pod Mancovom
	T 42		2x400	2 x kiosk	Priemysel Pod Mancovou
„C“ Rekreačný priestor Trusalová					
TS 1		250	250	stožiarová	Motorest
TS 2		160	160	stožiarová	ICHR
TS 3		160	160	stožiarová	Rekreačne zariadenie
TS 4		160	400	stožiar. / kiosk	ICHR- ZaD č.1
TS 5		400	400	kiosk	Autobazár
	TS 6		400	kiosk	ICHR – ZaD č.1

Návrh riešenia elektrifikácie

VVN vedenie 110 kV

V návrhovom období do roku 2035 je potrebné rešpektovať existujúce elektrické VVN zariadenia s ich ochranným pásmom.

VN vedenie 22 kV

V zmysle pôvodného ÚPN-SÚ Turany, ZaD č.1 a návrhu ÚPN-M Turany, pre jadrovú časť mesta „A“ a ostatné urbanizované plochy „B“ sa navrhujú demontáže, úpravy a nová výstavba VN káblového vedenia:

- demontáž VN vedenia v miestnej časti (MČ) 1 a 14 na uvoľnenie územia pre navrhovanú výstavbu bytov a športového areálu, jeho náhrada VN káblom v trase VN – T34 – T35 - T37 - T2 - T17,
- demontáž VN v MČ 12 pre navrhovaný objekt Obchodného centra, jeho náhrada VN káblom v trase VN - T36 - T5 - vyústenie na VN s pokračovaním do T2,
- demontáž VN v MČ 5,6. a jeho náhrada VN káblom, demontáž VN prípojky k T7 - jeho náhrada VN káblom, výstavba VN káblového prepojenia v trase T1(stav) - T18 - T21 - T3 a

VN káblový prepoj v trase T3 - T10 - T26 - T25 s vyústením na VN vedení (stav).

V rekreačnom území Trusalová sa preberá do ÚPN-M Turany návrh elektrických zariadení v zmysle spracovanej pôvodnej územnoplánovacej dokumentácie - ÚPN-O Turany, Zmeny a Doplnky č.1 (časť Trusalová).

Trafostanice

Podľa pôvodného ÚPN-SÚ v platnom znení sa preberajú do návrhu ÚPN-M Turany plánované a navrhované trafostanice:

Jadrová časť mesta – T17, T18, T20, T21, T22, T25, T26 (všetky v prevedení kiosk), T22 (2-stĺpová), T1, T3, T4, T5 sa navrhujú osadiť s väčšími transformačnými jednotkami, stožiarová trafostanica T7 bude zrušená - bude nahradená navrhovanou T21.

Ostatné plochy - T23, T39, T24, T40, T41 a T42 (var. "B").

Trusalová - trafostanice TS1 až TS7 sú prevzaté z pôvodného ÚPN-O Turany ZaD č.1.

Poznámka: Transformačné stanice riešiť podľa požiadaviek na odbery elektrickej energie, umiestnenie trafostaníc vyznačených v grafickej časti najmä v navrhovaných priemyselných plochách je len orientačné, budú situované podľa požiadaviek podnikateľského segmentu.

Sekundárny rozvod

- elektrické NN rozvody v navrhovanej zástavbe sa budú realizovať káblami zemou, v rozptýlenej zástavbe na okrajových územiach vzdušnou sieťou po betónových stĺpoch, čo pre daný charakter rozptýlenej IBV zástavby je vyhovujúce,
- existujúcu vzdušnú NN sieť v jadrovom území postupne prebudovať na jednoduchú mrežovú káblovú sieť,
- rozvod pre verejné osvetlenie s káblovou NN sieťou budovať káblovým rozvodom s výmenou za úsporne osvetľovacie telesa, v okrajových častiach územia budovať vzdušnou sieťou po betónových stĺpoch NN,
- z navrhovaných trafostaníc je potrebné riešiť vývody do existujúcej NN siete.

Ochranné pásma

V riešenom území sa nachádzajú elektrické vedenia a zariadenia pri ktorých je potrebné rešpektovať ich ochranné pásmo od krajných vodičov na každú stranu:

110 kV vedenie	15 m
22 kV vedenie vzdušné	10 m
22 kV kábel v zemi	1 m
22 kV závesný kábel	1 m
stožiarová trafostanica od konštrukcie	10 m
kioskové trafostanice nevyžadujú ochranné pásmo	

B.12.3.2 Zásobovanie plynom

Súčasný stav

Širšie vzťahy

V záujmovom mesta Turany sa v súčasnosti nachádza distribučná plynárenská sieť – VTL prípojka pre RS 1 Železničná DN 150 PN 2,5 MPa, VTL prípojka pre RS2 Sadová DN 100 PN 2,5 MPa a STL plynovod DN 160 PN 0,4 MPa s prípojom pre obce Krpeľany, Nolčovo, Ratkovo a Šútovo.

Riešené územie

Mesto je zásobované z dvoch regulačných staníc RS1 a RS2 prepojené STL sieťou o prevádzkovom tlaku do 100 kPa. Miestne rozvody plynu sú budované z lineárneho polyetylénu.

V súčasnosti je v meste pripojených na zemný plyn cca 1073 bytov, čo je z celkového počtu bytov 1412 b.j. cca 76 % domácností, objekty občianskej vybavenosti a miestne prevádzky sú na cca 80% pripojené na zemný plyn.

Návrh

Navrhované riešenie v ÚPN-M Turany nárast potrieb zemného plynu rieši z existujúcich plynárenských zariadení v mesta Turany – STL plynovod 0,1 MPa.

Základne údaje o riešenom území

ÚPN mesta Turany	E t a p a		
	Stav	Rok 2035 alt. A	Rok 2035 alt. B
Byty :			
trvalo obývané byty – stav	1412	1412	1412
z toho plynofikované k r. 2012	1073	1073	1073
zostatok z roku z roku 2012		1380	1380
návrh bytov k roku 2035		254	262
z toho cca 85 % na plynofikáciu		215	223
Spolu plynofikované byty	1073	1808	1296
Občianska vybavenosť :			
návrh			
jadrová časť mesta „A“			
obchodne centrum			
polyf. objekt			
športový areál – rozvoj, plaváreň, hala, zimný štadión			
polyf. Centrum			
nový cintorín			
rekreačný areál Záblatie			
Výroba :			
areál býv. Dreviny	cca 25 ha		
navrhované plochy výroby			
polyf. vybavenosť		cca 0,5 ha	0,5 ha
priem. areál I.		cca 11,0 ha	11,0 ha
priem. areál II.		cca 17,0 ha	17,0 ha
priem. areál III.			cca 9,0 ha
Rekreačný priestor „C“			
Trusalová - autobazár, motorest			
ICHR	75	18	

Priemerný odber plynu na b.j. :

- existujúci – 1,07 m³/h a 2140 m³/r
- navrhovaný – 1,60 m³/h a 3500 m³/r
- odbery plynu pre vybavenosť a prevádzky cca 15 % z potreby bytov
- ICHR objekty nebudú pripájané na zemný plyn
- výroba odhad á 3 m³/ hod./ha - 6,0 tis. m³/r./ha (neznámy výrobný proces)

Bilancia zemného plynu

Druh odberu	Stav		Rok 2030	
	m ³ /h	tis.m ³ /rok	m ³ /h	tis.m ³ /rok
1. Byty				
Stav 1073 b.j.	1148	2296	1148	2296
Návrh - alt. A 254 b.j.	-	-	406	890
- alt. B 262 b.j.	-	-	420	917
S p o l u (alt. „B“)	1148	2296	1568	3213
2. Občianska vybavenosť				
Existujúca spolu (odhad)	170	345	170	345
Navrhovaná	-	-	60	130
S p o l u vybavenosť	170	345	230	475
3. Výroba				
Existujúce prevádzky	15	20	15	20
Navrhované plochy výroby: priem areál I.			30	60

priem areál II.			45	90
priem areál III.			10	20
S p o l u alt. A	15	20	75	150
Alt. B	15	20	85	170
Turany celkom alt. A	1333	2661	1859	3811
alt. B	1333	2661	1883	3858

Poznámka: Do rekreačných priestorov Trusalová a Záblatie sa neuvažuje s prívodmi zemného plynu.

Návrh riešenia plynofikácie

Návrh plynofikácie rešpektuje vybudované plynárenské zariadenia mesta s STL sieťou do 0,1 MPa, dve regulačné stanice plynu RS I. a RS II. ktoré sú navzájom prepojené do miestnej plynárenskej siete STL 0,1 MPa. STL plynovod DN 160 PN 0,4 MPa vedený z RS Sadová pre obce Krpeľany, Nolčovo, Ratkovo a Šútovo bude zachovaný.

Využitie zemného plynu sa navrhuje komplexne, t.j. na vykurovanie, prípravu teplej úžitkovej vody a na varenie. Súčasne objekty v zástavbe budú plynofikované na cca 80%, nová výstavba bytov na cca 85% a navrhovaná vybavenosť sa navrhuje na cca 100% plynofikáciu. Body napojenia nových vetiev plynu na existujúce plynovody a technické parametre budú určené pri zahájení výstavby v danej lokalite. STL rozvod 0,1 MPa vyžaduje u odberateľov inštaláciu regulátorov tlaku plynu STL/NTL.

Nové rozvody zemného plynu sa navrhuje rozširovať do lokalít s plánovanou výstavbou bytov a občianskej vybavenosti. Navrhované rekreačné areály Trusalová a Záblatie sa neuvažujú na plynofikáciu, nenachádzajú sa v efektívnom dosahu miestnych rozvodov plynu.

Priemyselný areál v lokalitách Pod Mancovom a Hrabiny sa navrhuje prepojiť na STL sieť 0,4 MPa smerujúci do obci Krpeľany, Nolčovo, Ratkovo a Šútovo.

Ochranné a bezpečnostné pásma

Ochranné pásmo je územia bezprostredne priľahlé ku plynárenskému zariadeniu a plynovodu, jeho vzdialenosť je od osi plynovodu na každú stranu, alebo od oplotenia regulačnej stanice. V zmysle zákona č.251/ 2012 pre rozvody plynu sú stanovené pásma ochrany:

- VTL plynovody s menovitou svetlosťou do 200 mm - 4 m
- STL plynovod D 200 – voľný terén - 4 m
- STL plynovod v zastavanom území - 1 m
- Regulačná stanica - 8 m

Bezpečnostné pásmo slúži na zamedzenie, respektíve zmiernenie účinkov prípadných porúch, havárií plynárenských zariadení. Pásmo ochrany je od osi plynovodu na každú stranu:

- VTL plynovody a prípojky vo voľnom teréne s menovitou svetlosťou do 350 mm - 20 m
- STL a plynovodné prípojky vo voľnom teréne s tlakom do 0,4 MPa - 10 m
- STL v zastavanom území určuje dodávateľ plynu pri rešpektovaní normy STN 386415, STN 736005.
- Regulačná stanica (§ 57 odsek (3)) - 50 m
- Pri plynovodoch s tlakom nižším ako 0,4 MPa, ak sa nimi rozvádza plyn v súvislej zástavbe, bezpečnostné pásma určí v súlade s technickými požiadavkami prevádzkovateľa distribučnej siete.

B.12.3.3 Zásobovanie teplom

Súčasný stav

Zásobovanie sa realizuje decentralizovaným spôsobom, t.j. z blokových kotolní (riešia potrebu tepla pre HBV a občiansku vybavenosť z objektových zdrojov tepla (výkon kotlov len pre daný objekt) a domových zdroj UK (bytová zástavba RD)

V minulosti funkčný zdroj tepla v bývalej Drevine Turany je zlikvidovaný, vrátane rozvodov a výmenníkov tepla. Jeho zásobovacia oblasť bola plošne vymedzená a slúžila len pre potrebu HBV zástavby a občianskej vybavenosti v m.c. Mesto I (juh) a samotného areálu bývalej Dreviny. V súčasnosti je potreba tepla pre túto zástavbu riešená samostatnými plynovými kotolňami.

Najväčší zdroj tepla s palivovou základňou ZPN je umiestnený v objekte SSOŠ o tepelnom výkone 2,30 + 1,86 MWt, ostatne sú umiestnené v objektoch vybavenosti (MŠ, ZŠ, MsÚ, Jednota, Zdravotné stredisko, Dom služieb) s kotolňami o tepelnom výkone od cca 50 do 550 kW, slúžiace len pre vlastnú potrebu objektov.

V rekreačnom území Trusalová s ICHR zástavbou je potreba tepla riešené elektrickou energiou a drevnými palivami. Potrebu tepla objekty občianskej vybavenosti v tomto území riešia tekutými palivami + čiastočne elektrinou.

Návrh

Vstupné údaje	E t a p a		
	Stav	Rok 2035 alt. A	Rok 2035 alt. B
Byty :			
trvalo obývané byty – stav	1412	1412	1412
odpad bytovej zástavby		-32	-32
zostatok z roku z roku 2012		1380	1380
návrh bytov k roku 2035			
z toho: jadrová časť mesta „A“	1351	183+30	183+30
ostatné územie „B“	61	41	49
Spolu byty	1412	254	262
Občianska vybavenosť :			
Návrh:			
Jadrová časť mesta „A“			
obchodne centrum			
polyf. objekt			
športový areál – rozvoj			
polyf. Centrum			
nový cintorín			
Rekreačný areál Záblatie	80	návrh + 80	
Trusalová: autobazár, Motocest			
Výroba :			
Ostatné územie „B“			
polyf. vybavenosť			
priem. areál I.			
priem. areál II.			
priem. areál III.			Alt. B
Rekreačný priestor „C“			
Trusalová- autobazár, kemp			
ICHR	75	18	

- merná potreba tepla na b.j. 14 kW/ hod. - 108 GJ/rok
- príkon pre vybavenosť a výrobu odhadom podľa odberov zemného plynu

Výpočet potrieb tepla pre etapu 2035

Druh odberu	Stav		Návrh 2035		Paliva
	MW	GJ	MW	GJ	
ÚPN M Turany					
„A“ jadrová časť mesta					
Byty - stav: 1412 b.j. / odpad 32 b.j.	19,76	142,30	19,32	139,10	ZPN, DO,
- návrh: 213 b.j.			2,98	21,40	ZPN
S p o l u byty	19,76	142,30	22,30	160,50	
Občianska vybavenosť					
existujúca spolu (cca 10% z bytov)	1,95	14,20	1,95	14,20	ZPN
navrhované zariadenia :					
obchodne centrum			0,20	1,44	ZPN
polyfunkčný objekt pri ihrisku			0,11	0,79	ZPN
športový areál – rozvoj			0,15	1,10	ZPN
polyf. Centrum			0,10	0,72	ZPN
nový cintorín			0,02	0,08	EE
rekreačný areál Záblatie	0,98	3,50	1,92	0,69	EE, DO
S p o l u vybavenosť	2,93	17,70	4,45	19,02	

„B“ Ostatne urbanizované plochy					
Byty stav: 58 b.j.	0,81	6,26	0,81	6,26	ZPN, DO
návrh: 41 b.j. alt.A,	-	-	0,57	4,11	ZPN
37 b.j. alt. B	-	-	0,52	3,75	ZPN
S p o l u byty	0,81	6,26	1,38 „A“ 1,33 „B“	10,37 „A“ 10,01 „B“	
Občianska vybavenosť	-	-	-	-	
Výroba					
existujúca (areál Dreviny) - odhad	0,19	1,35	0,19	1,35	ZPN
navrhované plochy pod Makovcom:					
polyfunkčný objekt 0,5 ha			0,04	0,29	ZPN
priemyselný areál I. 11 ha			0,24	1,73	ZPN
priemyselný areál II. 17 ha			0,32	2,30	ZPN
priemyselný areál III. 9 ha alt „B“			0,20	1,45	ZPN
S p o l u výroba	0,19	1,35	0,79 „A“ 0,81 „B“	5,67 „A“ 7,12 „B“	
„C“ Rekreačné priestory Trusalová					
Občianska vybavenosť - stav	0,05	0,36	0,05	0,36	LVO, EE
Výroba	-	-	-	-	
Voľný a viaz. cest. ruch - stav	0,75	2,50	0,75	2,50	EE, DO
- ICHR návrh	-	-	0,18	0,70	EE, DO
S p o l u rekreácia	0,8	2,86	1,43	3,56	
Mesto Turany celkom :					
alt. „A“	24,54	170,83	30,4	199,48	
alt. „B“	24,54	170,83	31,7	200,57	

Návrh riešenia

Zásobovanie mesta Turany teplom sa navrhuje v ÚPN-M ponechať decentralizovaným systémom z blokových kotolní, ktoré riešia potrebu zástavby HBV a občianskej vybavenosti, objektových zdrojov tepla a domových kotolní UK IBV zástavby.

Hlavným vykurovacím médiom pre riešenie potrieb tepla jadrovej časti mesta a ostatnej zástavby priľahlej k jadrovému územiu bude zemný plyn a dostupné ekologické paliva (drewný odpad – resp. pelety, elektrina) ako doplnkové. Dostupné ekologické palivá, ako vykurovacie médium, na ploche rekreačného areálu Záblatie a rekreačného územia Trusalová.

Nové plynové kotolne budú realizované v navrhovanej občianskej vybavenosti v jadrovej časti mesta a priemyselnom areále Hrabiny a Pod Mancovom.

Tepelne výkony plynových kotolní sú odhadované, tieto budú definitívne určené v ďalšej projektovej dokumentácii jednotlivých stavieb. V prevádzkach kde bude výroba zameraná na spracovanie dreva, sa odporúča pri riešení potrieb tepla využiť drewný odpad z výroby.

V navrhovanej etape ÚPN-M odporúča sa zamerať na využívanie slnečnej energie konvertormi pre prípravu teplej vody, taktiež podporovať všetky iniciatívy využívania netradičných druhov energií na získavanie tepelnej energie, čo bude mať priaznivý dopad na čistotu ovzdušia najmä v zimnom období.

V budúcnosti sa ponechávajú využívať ostatne palivá najmä v okrajových častiach územia, kde absentujú rozvody plynu.

Z celkovej potreby tepla v etape rok 2035 cca 200,6 tis GJ sa navrhuje riešiť 83% zemným plynom a ostatná potreba cca 17% - drevom (odpadové drevo, resp. priemyselné upravené) a elektrickou energiou.

Rozvoj využívania elektriny ako zdroja tepla sa nenavrhuje v bytovej zástavbe a občianskej vybavenosti, kde sú dostupne rozvody plynárenskej siete. S rozšírením využitia elektrickej energie pre potreby tepla sa navrhuje len v rekreačných priestoroch (ICHR).

Ochranné pásma

V riešenom území sa nenachádzajú a neplánujú žiadne tepelné rozvody vyžadujúce si ochranné pásmo v zmysle zákona č. 251/2012 Z.z.

B.12.4 NAPOJENIE ÚZEMIA NA TELEKOMUNIKAČNÉ A INFORMAČNÉ SIETE

B.12.4.1 Elektronické komunikačné siete

Súčasný stav

Pošta

Poštová prevádzka v meste Turany patrí pod Regionálne poštové centrum RPC Prievidza, ktorá neuvažuje v blízkej budúcnosti s realizáciou významnejších poštových objektov v riešenom území. Prepravu poštových zásielok zabezpečuje zberný uzol Martin cez okresný prepravný uzol Vrútky automobilovou poštou a železničnými kurzami do uzla Žilina 2. Podávanie a donáška zásielok pre mesto sú zabezpečované prevádzkou, ktorá je umiestnená na ul. Osloboditeľov. Donáška poštových zásielok v jej spádovom území je riešená poštovými doručovateľmi.

Telekomunikácie

Podľa súčasnej štruktúry ST a.s. územie mesta Turany a jej miestne časti patrí do Centra sieťovej infraštruktúry Martin (CSI MT), ktoré je zahrnuté v Regionálnom centre sieťovej infraštruktúry RCSI Žilina.

V meste je zriadený MTO s hlavnou digitálnou ústredňou RSU, situovanou na ul. Komenského, na ktorú sú pripojené ďalšie sídla spadajúce do telekomunikačného obvodu cez vedľajšie digitálne ústredne – Súčany, Krpeľany vrátane Ratkovo, Šútovo, Nolíčovo a Konské, kde v celom obvode MTO platí miestna telefónna prevádzka.

Miestna telefónna sieť v jadrovom území je vybudovaná káblami zemou, okrajové časti riešeného územia vzdušnými závesnými káblami.

Dial'kové káble

Riešeným územím prechádza nasledovnými smermi trasa telekomunikačných káblov:

- trasa v súbehu s kanálom Váhu (DOK Vrútky - Súčany – Ružomberok a DK Vrútky Ružomberok)
- trasa v súbehu cesty I. triedy (DK Martin – Turany a OK Globtel Martin – Ružomberok).

Trasy DK je potrebné rešpektovať, ochranné pásmo je 1,5 m od krajného kábla na každú stranu.

Ostatné slaboprúdové zariadenia

Príjem televíznych programov je zabezpečený televíznym vykryvačom TVV Krížava. V jadrovom území mesta sú čiastočne riešené i káblové TV rozvody. Služby mobilnej telefónnej siete v riešenom území sú zabezpečované operátormi GLOGTEL(SSOŠ), EUROTTEL(Trusalová), O2.

Sieť miestneho rozhlasu je riešená vzdušným a káblom zemou, signál MR je zabezpečený z rozhlasovej ústredne situovanej v objekte mestského úradu.

Príjem internetu je zabezpečený telekomunikačnou sieťou T-COM a ostatnými poskytovateľmi mobilnej telefónnej siete. V prevádzke je aj mikrovlnná sieť internet GAYA s vysielacom na komíne Dreviny.

Návrh

Pri spracovaní návrhu ÚPN – M Turany bol rešpektovaný pôvodný ÚPN SÚ Turany v platnom znení.

Základné údaje riešeného územia

U k a z o v a t e ľ	E t a p a	
	Stav	Rok 2035
počet obyvateľov	4350	5056
počet bytov celkom	1412	1642
z toho navrhované byty		262
počet staníc na navrhované byty		1 až 1,5/b.j.
počet staníc na objekt vybavenosti		2-3 HTS
počet staníc na plochu výroby (odhad)		5-10 HTS

Pošta

Pre poštovú prevádzku v meste Turany nie sú známe žiadne rozvojové zámery, v poskytovaní poštových služieb sa zamerať na zvyšovanie ich kvality. Rozvoj poštovej prevádzky je plne v kompetencii Slovenská pošta, a.s. a Regionálne poštové centrum RPC Prievidza..

Telekomunikácie

Telefonizácia

Výpočet HTS pre rozvojové aktivity v území do roku 2035

ÚPN - M Turany	Počet obyvateľov	Počet Bytov	P o č e t H T S		
			Bytové	nebytové	s p o l u
A. Byty stav	4350	1412			
zostatok b.j. z roku 2011		1380	340	-	340
návrh bytov		265	290	-	290
S p o l u byty	5056	1645	630	-	630
B. Občianska vybavenosť					
existujúce zariadenia stav				120	120
návrh:					
obchodne centrum				10	10
polyfunkčná OV				5	5
športový areál				5	5
S p o l u OV				140	140
C. Priemysel					
existujúce prevádzky				20	20
Návrh					
polyf. vybavenosť				5	5
priem. areál I.				10	10
priem. areál II.				20	20
priem. areál III.				15	15
S p o l u výroba				85	85
Počet HTS k roku 2035			630	225	855
z toho nárast nových HTS			290	85	375

Pre zabezpečenie telefonizácie riešeného územia v roku 2035 s výsledným počtom cca 375 HTS pre novú výstavbu bytov, vybavenosti a priemyselných areálov je potrebné riešiť :

- Rozšírenie kapacity digitálnej ústredne RSU Turany o predpokladaný nárast zriaďovania hlavných telefónnych staníc cca 375 HTS, z toho bytových staníc 290 a nebytových staníc 85.
- Súčasný miestny telefónny rozvod riešený závesným káblovým vedením postupne nahradzovať káblovou telekomunikačnou sieťou.

Rozšírenie miestnej telekomunikačnej káblovej siete do rozvojových miestnych častí s navrhovanou výstavbou mesta s cca počtom prípojných párov:

A - Jadrová časť mesta :

IBV Krátke – 115 Pp, IBV Pri ceste I. - 10 Pp, IBV Pri ceste II.- 10 Pp, IBV Pri Agropodniku 10 Pp, IBV Záhrady - Brodzany – 10 Pp, IBV Blažovo – 10 Pp, IBV Pri trati I. - 15 Pp, IBV Pri trati II. - 10 Pp, IBV Záhrady – 10 Pp, IBV Prostredné Hony – 20 Pp,

B- Ostatné urbanizované plochy:

IBV Černík – 30 Pp, IBV Dieľce – 20 Pp, do plôch výrobných areálov Hrabiny a Pod Mancovom – 50 Pp

C. Rekreačne priestory – do týchto priestorov sa neuvažuje s rozšírením káblovej telekomunikačnej siete, hovorovú službu budú zabezpečovať sieť mobilných operátorov.

Pripojovanie telefónnych účastníkov v sústredenej zástavbe IBV a objekty vybavenosti pripájať cez káblové prípojkové skrine, bytovú zástavbu v rozptyle z účastníckych stĺpových rozvádzačov závesným káblovým vedením. Body napojenie novej zástavby budú určené v podmienkach pri začatí územno konania výstavby konkrétnej lokality (požiadavka ST, a.s.). Rešpektovať zámer ST, a.s. na rozšírenie portfólia služieb o dátové služby, ktoré budú určené hlavne pre podnikateľský segment a pre domácnosti, ktoré budú využívať pripojenie na internet.

Ostatné slaboprúdové zariadenia

ÚPN-M Turany navrhuje budovať verejnú elektronickú komunikačnú sieť VEKS zemnými káblovými rozvodmi. Samotné body napojenia na sieť VEKS budú určené na požiadanie, pričom samotné budovanie tejto siete v meste bude závisieť od počtu zákazníkov. Celá sieť bude riešená optickými kábelmi nafúknuté do HDPE rúr.

Miestny rozhlas

Modernizácia, resp. kompletná výmena vzdušného rozvodu rádiovým signálom s osadením reproduktorov na samostatných oceľových sadových stožiaroch.

Diaľkové káble

Riešeným územím prechádza dvoma smermi trasa telekomunikačných káblov, jedna trasa je situovaná v súbehu s kanálom Váhu (DOK Vrútky - Súčany – Ružomberok a DK Vrútky Ružomberok), druhá trasa v súbehu cesty I. triedy (DK Martin – Turany a OK Globtel Martin – Ružomberok).

Trasu DK je potrebné rešpektovať, ochranné pásmo je 1 m od krajného kábla na každú stranu.

B.13. KONCEPCIA STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

B.13.1 ZÁSADY FUNKČNÉHO VYUŽÍVANIA ÚZEMIA VO VZŤAHU K EKOLOGICKEJ ÚNOSNOSTI ÚZEMIA

Urbanistická koncepcia rozvoja obce, navrhnutá v ÚPN-M Turany, rieši rozvoj mesta vyváženým spôsobom vo vzťahu k celkovej ekologickej únosnosti územia.

V súvislosti s poľnohospodárstvom sa v primeranom rozsahu zasahuje do plôch obhospodarovateľných ako PP, ktoré zodpovedá hospodárskemu postaveniu a funkcii sídla v danom mikroregióne s historickou väzbou a potenciálom pre priemyselnú výrobu. Okrem iného je priemyselný rozvoj determinovaný existenciou a ďalším navrhovaným rozvojom nadradenej dopravnej infraštruktúry vytvárajúc optimálne podmienky aj umiestňovanie pre logistické centrá a skladové hospodárstvo. Navrhované zábery priamo naväzujú na súčasné zastavané územie mesta, s cieľom celkového skompaktovania urbanistickej štruktúry rozvojového významu sídla.

V rámci navrhovaných obytných plôch uvažujeme s vysokým podielom verejnej a súkromnej zelene.

Rozvoj je primerane sústredený na plochách PP nižšej bonity, a tiež v hraniciach zastavaného územia, resp. v priamej väzbe na zastavané územie.

V súvislosti s lesným hospodárstvom, územný plán rešpektuje LHP resp. PSOL a do neho premietnuté opatrenia, v súvislosti s ochranou prírody (RÚSES, KEP,...). V území sa neuvažuje so záberom LPF.

Napriek vhodným danostiam územia pre rozvoj cestovného ruchu regionálneho až celoštátneho významu, v územnom pláne je prioritou postavená na ochrane prírody obmedzením aktivít cestovného ruchu v územiach s vyšším stupňom ochrany (NP Malá Fatra). Navrhované aktivity a budovanie rekreačného zázemia v rekreácii a CR sú sústredené v prevažnej miere do vlastnej obce a lokalít s už etablovanou rekreáciou pre viazaný a voľný cestovný ruch (Trusalová).

Navrhovaný stavebný rozvoj v podstatnej miere rozvíja predovšetkým obytnú funkciu vo forme IBV a k nej prislúchajúcu občiansku vybavenosť, čo negatívne neovplyvní kvalitu životného prostredia.

S rozvojom plôch nezávadnej výroby sa uvažuje v časti územia v kontakte s nadradenou cestnou dopravou a s obmedzením kontaktu s obytným územím a tiež na plochách s opätovným využívaním areálov priemyselnej výroby.

B.13.2 NÁVRH OPATRENÍ NA ELIMINÁCIU ALEBO OBMEDZENIE STRESOVÝCH PRVKOV V KRAJINE

Riešené územie obce Svrčinovec je v súčasnosti čiastočne zasiahnuté stresovými prvkami v krajine. V dotyku s obytným územím v súčasnosti prechádza diaľnica, obytným územím cesta I. triedy a žel. trať, na území obce sa nachádza pôvodne významný priemyselný areál, hospodársky dvor poľnohospodárskej výroby a v území sa tiež etablovali malé priemyselné a výrobné prevádzky a je riešený rozsiahly rozvoj plôch pre priemyselnú výrobu a skladové hospodárstvo.

B.13.2.1 Opatrenia v súvislosti s dopravou:

- Súčasťou realizácie úseku navrhovanej diaľnice D1 v kontakte s obytným územím sú a pri pokračovaní výstavby v úseku Turany – Hubová budú protihlukové opatrenia.

- Súčasťou realizácie modernizácie úseku medzinárodnej žel. trate 180 v kontakte s obytným územím budú protihlukové opatrenia.
- Do ochranného pásma cesty I. triedy, diaľnice D1, žel. trate č.180 ÚPN-M Turany nenavrhuje umiestňovať novú obytnú výstavbu.
- Dopravná obsluha súvisiaca s etablovaním nových rozhodujúcich prevádzok priemyslu v rozvojovej lokalite Dolné Mancovo je riešená mimo existujúcu a navrhovanú obytnú výstavbu mesta Turany.
- Navrhované je nové dopravné pripojenie priemyselného areálu Dreviny obslužnou komunikáciou ktorej súčasťou je navrhované mimoúrovňového križovania s žel. traťou. Navrhovaná komunikácia nezaťaží existujúce obytné územie a pre nadmernú nákladnú dopravnú obsluhu nevyhovujúce existujúce komunikácie.
- V navrhovanej obytnej výstavbe v území so zvýšeným zaťažením hlukom (aj za príslušným ochranným pásmom D1, cesta 1/18 a žel. trať 180) je stanovený regulatív realizovať opatrenia na jeho elimináciu na vlastné náklady (napr. zvukoizolačné konštrukcie murív a výplní otvorov so zvýšenou zvukovou izoláciou).

B.13.2.2 Opatrenia v súvislosti s výrobou:

- Nové priemyselné a výrobné prevádzky sú umiestňované mimo obytných území, v prípade kontaktu s týmto územím oddelené izolačnou zeleňou, resp. záhradami.
- Pri umiestňovaní výrobných prevádzok v areáli pôvodnej Dreviny akceptovať okolité obytné územie a neumiestňovať v areáli nové prevádzky, ktoré budú mať negatívny dopad na životné a obytné prostredie (hluk, zápach, prašnosť, emisie...).
- V prípade obnovenia chovu hospodárskych zvierat v areáli hospodárskeho dvora AFG vypočítané veterinárne ochranné pásmo od ustajnenia podľa druhu hospodárskych zvierat nesmie zasahovať do existujúceho a navrhovaného obytného územia. V ochrannom pásme realizovať izolačnú zeleň.

B.13.3 ZÁSADY VYMEDZENIA HRANÍC ZASTAVANÉHO ÚZEMIA, NÁVRH OPATRENÍ NA ZACHOVANIE A OBNOVENIE KRAJINNOESTETICKÝCH HODNÔT ÚZEMIA

Do zastavaných území sú v ÚPN-M Turany začlenené navrhované obytné plochy, plochy občianskej a rekreačnej vybavenosti a plochy priemyslu. Tie negatívne neovplyvnia ani v jednom z navrhovaných priestorov krajinno-estetické hodnoty územia.

Navrhovaná urbanistická štruktúra kladie dôraz na skompaktňovanie územia a zachovanie merítka zástavby – typického vidieckeho sídla. Tiež je kladený dôraz na zachovanie pôvodnej urbanistickej štruktúry (hlavne v odľahlejších častiach sídla – m.č. Zábrehy, Pod Kopcom, Černík, Dielec), kde sa nachádza pôvodná zástavba. Pri umiestňovaní novej obytnej a rekreačnej výstavby v existujúcich a rozvojových územiach je kladený dôraz na skompaktňovanie týchto urbanistických celkov sídla s návrhom zvýšeného podielu obytnej a vyhradenej zelene.

Pre neurbanizované územie s PP (orná pôda, pasienky, kosné lúky) a LPF (lesy) stanovil – odporúča spracovaný krajinno-ekologický plán (ďalej len „KEP“) optimálne podmienky využívania územia, ktoré boli premietnuté do riešenia ÚPN-M Turany. Tieto podmienky bude nutné spätne premietnuť aj do LHP resp. PSOL. V KEP bol tiež kladený dôraz na zachovanie a obnovenie krajinno-estetických hodnôt katastrálneho územia obce, hlavne v súvislosti s priemetom požiadaviek legislatívnej ochrany prírody, a tiež lokálnych opatrení (napr. dopravná zeleň vodných tokov, podmienené rekreačné využívanie krajiny, vodné ekosystémy a pod.).

B.13.4 OCHRANA ZLOŽIEK ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

B.13.4.1 Voda

Základným právnym dokumentom v oblasti vody je zákon č.364/2004 Z.z. o vodách a o zmene zákona SNR č.372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon).

Tento zákon vytvára podmienky na:

- všestrannú ochranu vôd vrátane vodných ekosystémov a od vôd priamo závislých ekosystémov v krajine,
- zachovanie alebo zlepšovanie stavu vôd,
- účelné, hospodárne a trvalo udržateľné využívanie vôd,
- manažment povodí a zlepšenie kvality životného prostredia a jeho zložiek,
- znižovanie nepriaznivých účinkov povodní a sucha,
- zabezpečenie funkcií vodných tokov,
- bezpečnosť vodných stavieb.

Tento zákon upravuje práva a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb k vodám a nehnuteľnostiam, ktoré s nimi súvisia pri ich ochrane, účelnom a hospodárnom využívaní, oprávnenia a povinnosti štátnej vodnej správy a zodpovednosť za porušenie povinností podľa tohto zákona.

Nakladanie s vodami, §17, zákona č.364/2004 Z.z. (vodný zákon) v znení neskorších predpisov.

Okrem všeobecnej ochrany vôd vyplývajúcej zo zákona č. 364/2004 Zb. o vodách sa na riešené katastrálne územie vzťahuje aj regionálna ochrana. Severná časť katastrálneho územia je v kontakte s hranicou Chránenej vodohospodárskej oblasti (CHVO) Beskydy a Javorníky.

Podľa Nariadenia vlády SR č. 617/2004 Z.z. nie je k.ú mesta Turany zaradené do zoznamu zraniteľných a citlivých oblastí v zmysle § 81 ods. 1 pís. b) zákona č. Z.z. o vodách.

Ochrana vodných pomerov a vodárenských zdrojov

Všeobecné povinnosti, §30, zákona č.364/2004 Z.z. (vodný zákon) v znení neskorších predpisov.

- 1) Ten kto vykonáva činnosť, ktorá môže ovplyvniť stav povrchových a podzemných vôd a vodných pomerov, je povinný vynaložiť potrebné úsilie na ich uchovanie a ochranu.
- 2) Vlastník, správca alebo nájomca (ďalej len „vlastník“) poľnohospodárskych pozemkov a lesných pozemkov je povinný ich obhospodarovať takým spôsobom, ktorý nielen zachová vhodné podmienky na výskyt vôd, ale aj napomáha zlepšovanie vodných pomerov; je povinný najmä zabráňovať škodlivým zmenám odtokových pomerov, splavovaniu pôdy a dbať o udržiavanie pôdnej vody a o zlepšenie retenčnej schopnosti územia.
- 3) Orgán štátnej vodnej správy môže uložiť vlastníkom poľnohospodárskych a lesných pozemkov vykonať opatrenia smerujúce k splneniu povinností uvedených v odseku 2.

Sprísnená - špeciálna ochrana vyplývajúca z § 19 zákona o vodách stanovením pásiem hygienickej ochrany (PHO) sa vzťahuje na všetky využívané zdroje pitnej vody v zmysle vodoprávneho rozhodnutia, ktoré vydáva príslušný vodohospodársky orgán.

V k.ú. mesta Turany sa nenachádzajú vodárenské zdroje. Do severnej časti k.ú. zasahuje ochranné pásmo vodárenského zdroja Krivánska Rizňa (zásobuje obec Terchová).

Inundačné územie

Inundačné územie je vymedzené záplavovou čiarou povodne. V katastrálnom území mesta Turany nie je legislatívne stanovené inundačné územie vodných tokov.

Správa vodných tokov

Oprávnenia pri správe vodných tokov, § 49, odst.2, zákona č.364/2004 Z.z. (vodný zákon) v znení neskorších predpisov.

Pri výkone správy vodného toku a správy vodných stavieb alebo zariadení môže správca vodného toku užívať pobrežné pozemky.

V katastrálnom území mesta Turany sú pobrežnými pozemkami:

- pri vodohospodársky významnom vodnom toku Váh, Krpeliánsky kanál a Studenec pozemky do 10 m od brehovej čiary, resp. vzdušnej päty hrádze,
- pri ostatných drobných tokoch, pozemky do 5 m od brehovej čiary resp. vzdušnej päty hrádze.

Znečistenie povrchových a podzemných vôd

Chemické zloženie povrchových a podzemných vôd riešeného územia podmieňuje celý rad primárnych a sekundárnych faktorov. Rozhodujúcim primárnym faktorom je chemické zloženie vôd z atmosferických zrážok a vôd z povrchového odtoku. Sekundárne faktory sú spojené s antropogénnou činnosťou. Problémom ostávajú lokality, ktoré nemajú vybudovanú kanalizáciu a odpadové vody sú vypúšťané priamo do vodných tokov. Riziko ohrozenia podzemných vôd je nízke (Atlas krajiny SR, 2002).

V riešenom území sa nenachádzajú významné zdroje znečistenia vôd. Medzi lokálne zdroje znečistenia bude možné po výstavbe diaľnice zaradiť splachy z komunikácií, najmä v zimných mesiacoch a pri topení snehu, z dôvodu posypu vozovky môžu byť zvýšené hodnoty BSK₅, mineralizácie, obsahu dusičnanov, amoniaku, vápnika, železa, síranov. V prípade úniku ropných látok môžu byť prekročené limity mikropolutantov (NEL).

Návrh opatrení

V ÚPN mesta Turany sú z hľadiska starostlivosti o životné prostredie, ochranu vodných pomerov a vodárenských zdrojov navrhované nasledujúce opatrenia:

- rešpektovať ustanovenia zákona 364/2004 Z.z. o vodách,
- rešpektovať ochranné pásmo vodárenského zdroja Krivánska Rizňa, ktoré zasahuje do severnej časti riešeného územia,
- rešpektovať ochranné pásma vodných tokov - 10 m od brehovej čiary u vodohospodársky významných vodných tokov Váh, Studenec, Kantorský potok, Krpelienský kanál a 5 m u ostatných vodných tokov,
- likvidáciu odpadových vôd riešiť dobudovaním verejnej kanalizácie,
- revitalizovať korytá a brehy vodných tokov.

B.13.4.2 Ovzdušie

Hodnotenie kvality ovzdušia vykonáva SHMU. Najväčší problém kvality ovzdušia na Slovensku predstavuje v súčasnosti znečistenie ovzdušia časticami PM₁₀. Kvalita ovzdušia je považovaná za dobrú, ak úroveň znečistenia neprekračuje limitné hodnoty.

Na základe nameraných koncentrácií znečisťujúcich látok a pomocou modelovania boli vymedzené oblasti riadenia kvality ovzdušia. Do oblasti riadenia kvality bolo zaradené katastrálne územie mesta Martin pre znečisťujúcu látku PM₁₀, čo predstavuje rozlohu územia 68 km². Ide o priemyselnú oblasť, so zastúpením strojárnej výroby, existenciou teplárne a intenzívnou automobilovou dopravou. Hranica vymedzenej oblasti končí na hranici s katastrom obce Sučany, na území k.ú. Turany nezasahuje.

Kvalita ovzdušia v oblasti záujmového územia je ovplyvňovaná existujúcimi veľkými, strednými a malými zdrojmi znečisťovania ovzdušia nachádzajúcimi sa v širšom okolí riešeného územia. Veľké zdroje znečistenia sa v území nenachádzajú. Stredné a malé zdroje eviduje obecny úrad a patria tam najmä vykurovacie zdroje pre priemyselné podniky a občiansku vybavenosť. Malé zdroje predstavujú lokálne kúreniská. Okrem toho sa na stave kvality ovzdušia významne podieľa automobilová doprava na intenzívnom cestnom ťahu a vplyv emisií zo vzdialených zdrojov.

B.13.4.3 Pôda

Podľa zákona č. 220/2004 Z.z. sú všetky poľnohospodárske pôdy podľa príslušnosti do BPEJ zaradené do 9 skupín kvality pôdy. Najkvalitnejšie patria do 1. skupiny a najmenej kvalitné do 9. skupiny. Ochrane pôdných zdrojov podliehajú pôdy zaradené podľa kódu BPEJ do skupiny kvality 1 – 4 a možno ich dočasne alebo trvale použiť na nepoľnohospodárske účely iba v nevyhnutných prípadoch, ak nie je možné alternatívne riešenie. Takéto pôdy sa v území nevyskytujú.

Od 1. 4. 2013 sa zavádza osobitná ochrana najkvalitnejšej poľnohospodárskej pôdy v danom konkrétnom katastrálnom území, pričom takáto pôda je identifikovaná pre každé konkrétne katastrálne územie podľa kódu BPEJ. Cieľom je chrániť relatívne najkvalitnejšiu pôdu v každom katastrálnom území tak, aby do kategórie chránených pôd spadalo 30% jeho výmery. Výška odvodu za odňatie sa potom stanoví diferencovane podľa zaradenia príslušného chráneného kódu BPEJ do jednej z 9 skupín kvality.

Chránené pôdy

Podľa zákona č. 220/2004 Z.z. sú všetky poľnohospodárske pôdy podľa príslušnosti do BPEJ zaradené do 9 skupín kvality pôdy. Najkvalitnejšie patria do 1. skupiny a najmenej kvalitné do 9. skupiny. Ochrane pôdných zdrojov podliehajú pôdy zaradené podľa kódu BPEJ do skupiny kvality 1 – 4 a možno ich dočasne alebo trvale použiť na nepoľnohospodárske účely iba v nevyhnutných prípadoch, ak nie je možné alternatívne riešenie. Pôdy, zaradené do skupiny kvality 1 - 4 sa v území nevyskytujú.

Od 1.4. 2013 sa zavádza osobitná ochrana najkvalitnejšej poľnohospodárskej pôdy v danom konkrétnom katastrálnom území, pričom takáto pôda je identifikovaná pre každé konkrétne katastrálne územie podľa kódu BPEJ. V zmysle Nariadenia vlády SR č.58/2013 Z.z, ktoré je platné od 1.4.2013 sa za chránené pôdy v k.ú. Turany považujú pôdy s kódom BPEJ: 0701001, 0701041, 0702005, 0705041, 0706002, 0706005, 0706035, 0714062, 0714065, 0811015.

B.13.4.4 Biota

Do komplexného riešenia ÚPN–M Turany sú premietnuté zásady vyplývajúce z odporúčaní krajinného-ekologického plánu (KEP) a priemiet R-ÚSES-u.

Tieto zásady z uvedených dokumentov tvoria základnú kostru ochrany a rozvoja bioty v území. Okrem takto legislatívne stanovených opatrení s vyčlenením území v územnom pláne sú zakomponované ďalšie návrhy, ktoré v rámci celkového rozvoja sídla, a hlavne v jeho zastavanej časti, uvažujú s trvalo udržateľným rozvojom obce, kde sú vo vzájomnom súlade riešené potreby súvisiace s investíciami a rozvoj bioty.

Podrobný popis ochrany bioty vrátane prijatých legislatívnych opatrení je podrobne popísaný v príslušnej kapitole tejto Sprievodnej správy (viď kap. B.9. Vymedzenie ochranných pásiem a chránených území podľa osobitných predpisov)

Priemet opatrení v územnom systéme ekologickej stability

Generel nadregionálneho ÚSES (GNÚSES) SR bol schválený uznesením Vlády SR č. 319/1992. Vyčlenené boli nadregionálne biocentrá, v rámci nich jadrá a prechodné zóny. V rámci spracovania Koncepcie územného rozvoja Slovenska (KURS 2001) bol ako podklad vypracovaný aktualizovaný GNÚSES, v ktorom boli biocentrá a biokoridory na základe nových poznatkov prehodnotené a doplnené a boli v ňom tiež premietnuté návrhy vyplývajúce z odporúčaní regionálnych RÚSES (spracovaných v rokoch 1993-1995). V riešenom území v aktualizácii GNÚSES bola prehodnotená kategória biocentra Krivánska Fatra (z provincionálneho na biosférické).

Pre riešené územie je platný Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Martin (SAŽP, 2013). Miestny územný systém ekologickej stability nebol spracovaný.

V zmysle dokumentácie RÚSES sú v území vyčlenené nasledovné prvky ekologickej siete v ktorých sú navrhované nasledovné opatrenia.

Biocentrá

BBc 1 Krivánska Fatra

Charakteristika: rozľahlé pohorie s pestrým geologickým podložím a členitým reléfom, s bralnými, hôľnymi a lesnými ekosystémami, prirodzené lesné spoločenstvá pralesového rázu, jedľobučiny až smrečiny s prechodom do kosodreviny a subalpínskych lúk, ohrozené druhy fauny a flóry.

Biocentrum je súčasťou NP Malá Fatra, v riešenom území tam platí 3 stupeň ochrany, okrem územia NPR Chleb, kde platí 5. stupeň ochrany. Územie biocentra patrí tiež do SKUEV 0252 Malá Fatra, do chráneného vtáčieho územia SKCHVU 013 Malá Fatra. Z genofondových lokalít sú v riešenom území na území biocentra vymedzené GL, 5, 6, 7.

Ekostabilitačné a manažmentové opatrenia:

- usmerňovanie turistického ruchu,
- kontrola dodržiavania Návštevného poriadku NP MF,
- časť územia ponechať prevažne bez zásahov na prirodzenú sukcesiu (nevysádzať kosodrevinu ani stromy),
- usmernené prepásanie holí ovcami,
- na lúčach pravidelné kosenie, prípadne pasenie po vykosení,
- v hospodárskych lesoch používať jemnejšie hospodárske spôsoby (podrastový, účelový), menšie obnovné prvky, šetrnejšie technológie približovania,
- selektívne odstraňovanie nepôvodných porastov,
- obnova len pôvodnými drevinami zodpovedajúcim stanovištným podmienkam,
- na miestach výskytu hodnotných biotopov ponechávať dostatočné množstvá starých porastov i jednotlivých starých a dutinových stromov,
- nenarušovať ťažkými mechanizmami pôdu, podrast a bylinné poschodie,
- v odôvodnených prípadoch selektívne výruby nepôvodnej kosodreviny.

RBc 8 Goľové mláky

Ide o rozľahlé zachovalé slatinisko v podhorí Krivánskej Fatry. Biocentrum zahŕňa PR Goľové mláky a zároveň genofondovú lokalitu GL 35. Leží na území ochranného pásma NP Malá Fatra, zároveň je súčasťou SKCHVU 013 Malá Fatra.

Ekostabilitačné a manažmentové opatrenia:

- zahrnúť biotopy do bežného obhospodarovania a udržiavať ich výrubmi sukcesných drevín a kosením,
- zabrániť rozširovaniu rekreačnej výstavby,
- zabrániť odvodňovaniu a podobným zásahom v okolí,
- realizovať opatrenia na zlepšenie vodného režimu lokalít,
- odstraňovať invázne druhy rastlín v okolí.

RBc 9 Uholníky

Ide o najzachovalejšie územie s výskytom lesných aj nelesných mokraďových biotopov v severnom Turci s vysokou druhovou diverzitou a výskytom ohrozených druhov rastlín.

Ekostabilitačné a manažmentové opatrenia:

- zahrnúť biotopy do bežného obhospodarovania a udržiavať ich výrubmi sukcesných drevín a kosením,
- realizovať opatrenia na zlepšenie vodného režimu lokalít,
- odstraňovať invázne druhy rastlín v okolí.

RBc 12 Hradisko pri Nolčove - Ráztoka – Majkrabovo

Biocentrum predstavujú zvyšky dvoch starých ramien Váhu a sukcesne pokročilého štrkoviska v komplexe vrbových lužných krovín s vodnou, litorálnou i slatinnou vegetáciou, sčasti narušené záhradkovou osadou. Nad starými ramenami na strmých ľavobrežných zrázoch sa nachádza starý zachovaný sutinový les s prevahou hrabu a lipy s pralesovitou priestorovou štruktúrou a so zodpovedajúcou bylinovou synúziou s významnou pôdoochrannou a protizosuvnou funkciou, v odkryvoch hniezdi vzácny rybárík riečny. Vo východnej časti (Hradisko) sa nachádzajú teplomilné krovinné i trávnobylinové fytocenózy s výskytom borievkových porastov. Celé územie sa vyznačuje vysokou biodiverzitou.

Biocentrum zahŕňa viaceré genofondové lokality: GL 87,90, 91.

Ekostabilitačné a manažmentové opatrenia:

- odstraňovanie nelegálnych skládok odpadov,
- redukcia sukcesných drevín,
- zákaz ťažby štrku,
- odstraňovanie inváznych druhov,
- mŕtve ramená nevyužívať na chov rýb a rybolov, ak si takéto využitie vyžaduje úpravy brehov a zásahy do porastov, ktoré by mali za následok zničenie alebo poškodenie mokraďových biotopov európskeho a národného významu,
- nebagrovať ani inak nezasahovať do vodných plôch,
- sutinové lesy chrániť pred výrubom a zmenou drevinového zloženia,
- obmedzovať vplyv záhradkovej osady (navážky, odpady, šírenie inváznych druhov),
- pri výstavbe diaľnice nepripustiť degradáciu biotopov stavebnou činnosťou.

Biokoridory

NRBk 1 Rieka Váh

Rieka Váh patrí k najvýznamnejším nadregionálnym biokoridorom, plní funkciu kontinentálnej migračnej trasy. Do územia biokoridoru zahŕňame staré koryto rieky Váh s príslušnými plochami.

Staré koryto Váhu má miestami zachovaný prírodný charakter, časť je regulovaná. Pozdĺž starého riečišťa Váhu sa zachoval komplex mokradí, tvorený vodnými plochami, vysokobylinovými a drevinovými porastami. Paralelne so starým korytom je vybudovaný Krpeliánsky kanál, ktorý v území pôsobí ako bariéra (lichobežníkový betónový profil, vyvýšené, ťažko prekonateľné hrádze).

Vo východnej časti územia tvorí koryto Váhu hranicu OP NP Veľká Fatra. V riešenom území sú v nadregionálnom biokoridore Váh vymedzené genofondové lokality GL 77, 84, 86, 88, 89, 92, 94, 95.

Ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- odstrániť resp. spriechniť existujúce bariéry na toku a zamedziť vytváranie nových bariér,
- revitalizovať regulovaný vodný tok tam, kde to dovoľia priestorové možnosti so zachovaním protipovodňového účinku regulácií,
- nenarušovať doposiaľ zachované brehové porasty,
- realizovať výsadbu brehových porastov v intravilánoch na ochranu brehov vodných tokov,
- odstraňovať porasty inváznych druhov,
- zákaz ťažby štrku v koryte, maximálne povoliť len ťažbu jemných sedimentov,
- eliminovať znečistenie brehov a zabráňovať vytváraniu nelegálnych skládok odpadov.

RBk 6 ekotón Krivánskej Fatry

Charakteristika: terestrický ekotónový biokoridor, vedúci okrajom súvislých lesných porastov Krivánskej Fatry. Oddeluje územie s prevahou prírodných prvkov od podhoria a kotliny s výraznými antropogénnymi vplyvmi. Biokoridor je charakteristický rozvoľnenou štruktúrou, striedajú sa úseky

krovinových lesných plášťov so širšími úsekmi lúk a pasienkov s bohatým zastúpením drevinovej vegetácie, ktoré poskytujú mimoriadne priaznivé prostredie pre migráciu, úkryt a potravné zdroje všetkým skupinám živočíchov. V riešenom území zasahuje na územie OP NP Malá Fatra, SKCHVU 013 Malá Fatra.

Ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- udržiavať rozvoľnenú štruktúru ekotónu, zachovať mozaiku trávnatých plôch, drevín a krovin, chrániť okraje lesa pred výrubom a prirodzené drevinové zloženie lesného plášťa
- obmedziť negatívne prejavy rekreačných aktivít (hluk, znečistenie),
- zabráňovať vzniku odpadov a výsypiek,
- monitorovať invázne rastliny a aktívne likvidovať ich ohniská, najmä v okolí zahradkových a chatových osád
- pri výstavbe vodovodov a kanalizácií zmierniť dopady realizáciou technických opatrení zabezpečujúcich priechodnosť a funkčnosť biokoridoru,
- pri výstavbe diaľnice akceptovať všetky opatrenia podporujúce funkčnosť biokoridoru (ekodukty).

RBk 7 Trusalová – Podhradie

Významný terestrický biokoridor prepájajúci Malú a Veľkú Fatru. Naväzuje na ekotónový biokoridor Malej Fatry (RBk6), prechádza cez údolie Váhu v priestore medzi Turanmi a Krpeľanmi, pokračuje cez staré koryto Váhu, napája sa na biocentrum RBc 12 Hradisko pri Nolčove – Ráztoka – Majkrabovo a končí napojením na ekotón Veľkej Fatry medzi Nolčovom a Podhradím. Služí najmä pre veľké cicavce ako jeden z mála možných prechodov cez údolie Váhu.

Územie biokoridoru tvoria malé lesíky, rozptýlené skupiny NDV v kombinácii s lukami a pasienkami, ktoré podliehajú postupnej sukcesii. Významné sú aj menšie slatiniská, podmáčané lúky a brehové porasty tokov, ktoré zvyšujú biodiverzitu územia. Ornej pôdy je menej, len v blízkosti sídiel, biokoridor križuje množstvo línii infraštruktúry (cesty, železnica, elektrické vedenia, Krpeliansky kanál).

Vymedzený je v OP NP Malá Fatra, zahŕňa tiež PR Hrabinka a genofondové lokality GL 37, 38, 39, 92.

Ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- pri stavbe diaľnice realizovať účinné opatrenia na odstránenie kolízií veľkých cicavcov s dopravnými prostriedkami (ekodukty),
- zmierniť bariérový efekt existujúcej dopravnej infraštruktúry realizáciou technických opatrení zabezpečujúcich priechodnosť a funkčnosť biokoridorov (podchody, navádzacie zábrany, odstraňovanie bariér,
- cielene udržiavať pestrú krajinnú štruktúru,
- odstraňovať invázne druhy,
- v priestore biokoridoru obmedziť výstavbu a oplocovanie pozemkov,
- pri výstavbe vodovodov a kanalizácií zmierniť dopady realizáciou technických opatrení zabezpečujúcich priechodnosť a funkčnosť biokoridoru.

RBk 8 Černík - Kubiancovo – Rieka Váh

Ide o terestrický biokoridor, prepájajúci BBc1 Krivánsku Fatru s nadregionálnym biokoridorom NRBk1 Rieka Váh.

Tvorí ho rozľahlé jelšové lesy okolo potoka Malý Černík spolu s príľahlým hrebienkom Kánovo, ďalej prechádza do lúčnopasienkárskej krajiny, kde sú zachovalé lúčne terasy, oddelené širokými krovinatými medzami, sukcesné porasty krovin s ovocnými stromami, ktoré tvoria potravnú bázu pre živočíchy vrátane medveďa hnedého, zvyšky vlhkomilných porastov na alúviu Váhu odrezanom kanálom. Tvorí veľmi významnú migračnú trasu najmä pre medveďa hnedého, ale i iné druhy.

Nachádza sa v ochrannom pásme NP Malá Fatra, vymedzené sú v ňom tri genofondové lokality GL 33, 34, 76

Ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- zmierniť bariérový efekt existujúcej dopravnej infraštruktúry realizáciou technických opatrení zabezpečujúcich priechodnosť a funkčnosť biokoridorov (podchody, navádzacie zábrany, odstraňovanie bariér,
- cielene udržiavať pestrú krajinnú štruktúru,
- odstraňovať invázne druhy,

- v priestore biokoridoru obmedziť výstavbu a oplocovanie pozemkov.

Regionálne významné genofondové lokality

Pre regionálne významné genofondové lokality je uvedený popis lokality, výskyt biotopov, výskyt významných druhov rastlín a živočíchov (uvedené sú len latinské názvy), ohrozenia a negatívne faktory, ktoré môžu spôsobovať degradáciu genofondovej lokality.

A1 starostlivosť o komplexy rašeliniskových biotopov (rašeliniská, slatiny, prameniská, podmáčané plochy)

Opatrenia:

- zahrnúť tieto biotopy do bežného obhospodarovania a udržiavať ich výrubmi sukcesných drevín a kosením,
- zabrániť výstavbe, ťažbe sedimentov, odvodňovaniu a podobným zásahom v okolí lokalít,
- zabrániť rozšľapavaniu a eutrofizácii plôch priehonmi dobytky (občasné extenzívne prepasenie však paušálne nevylučovať),
- na najcennejších plochách zabezpečiť hydrologický a hydrogeologický výskum a navrhnúť a realizovať opatrenia na zlepšenie vodného režimu lokalít,
- eliminovať invázne druhy rastlín v okolí.

A2 starostlivosť o komplexy biotopov vodných tokov a plôch, mŕtvych ramien a ich sprievodnej vegetácie

Opatrenia:

- zákaz ťažby štrku v riečišti Váhu (ak povoľovať ťažbu, tak hlavne jemnozrnných sedimentov vyplavených z priehrad),
- vylúčiť výrubu v brehových biotopoch Turca a mimo koryta aj popri Váhu a ich významnejších prítokoch, s výnimkou odstraňovania vývrátov, suchých a dolámaných stromov alebo konárov krov, ktoré zasahujú do vody, výrubu v koryte a brehových porastoch Váhu a prítokov minimalizovať,
- odstrániť, resp. spriechodniť existujúce bariéry (hate na Turci) a zabrániť vytváraniu nových,
- pri výstavbe a opravách lesných ciest a doprave dreva minimalizovať zásahy do ekosystémov vodných tokov (vrátane brehových porastov) umiestňovaním lesných ciest mimo nich, kvalitnou výstavbou ciest a ich odvodnením (odrážky, premostenia, priepusty)
- pri výstavbe neumiestňovať stavby v blízkosti tokov (v prípade NPR Turiec a ďalších významných tokov len vo vzdialenosti 500 m a viac), ani inak nenarušovať brehové porasty vodných tokov,
- odporúčať výsadbu brehových porastov (aspoň línií) na ochranu brehov vodných tokov a izoláciu pred znečistením aj v intravilánoch tam, kde je to z priestorového hľadiska možné,
- dôkladne dodržiavať zákon o odpadoch, vrátane sankcií, pri vydávaní súhlasov na uskladnenie prebytočnej zeminu uprednostniť zdevastované územia a intravilány,
- vytipovať štrkoviská, ktoré bude vhodné ponechať na prirodzenú sukcesiu,
- mŕtve ramená a ťažobné jamy nevyužívať na chov rýb a rybolov, ak si takéto využitie vyžaduje úpravy brehov a zásahy do porastov, ktoré by mali za následok zničenie a/alebo poškodenie mokradových biotopov európskeho a národného významu,
- usmerniť letné rekreačné využitie stojatých vôd s ohľadom na citlivé biotopy a druhy,
- eliminovať porasty inváznych druhov,
- zachovať brehové porasty v štruktúre lesa – v rámci prieskumov PSoL je potrebné zmapovať brehové porasty a v PSoL ich chrániť pred výrubom, výstavbou lesných ciest a pod.

A3 starostlivosť o komplexy biotopov subalpínskeho pásma , vrátane kosodreviny

Opatrenia:

- zabrániť rozširovaniu stredísk CR do cenných subalpínskych biotopov,
- opravami a údržbou turistických chodníkov zabezpečiť usmernenie pohybu turistov,
- zabezpečiť dodržiavanie návštevného poriadku národných parkov,
- na vybraných lokalitách v subalpínskom stupni umožňovať/podporovať usmernenú pastvu oviec,
- minitorovať komerčný zber lesných plodov a kontrolovať pôvod lesných plodov u predajcov,
- neumožniť výsadbu kosodreviny, smreka a iných nepôvodných drevín v hŕľnom stupni, plochy ponechať na prirodzenú sukcesiu alebo regulovanú pastvu s ohľadom na zachovanie kvality biotopov,

- na vytipovaných lokalitách - v záveroch lavínových žľabov a na plochách s vysokou diverzitou zabezpečiť likvidáciu nepôvodnej kosodreviny, vysadeného smreka a iných drevín,
- brániť šíreniu vysadenej kosodreviny do okolitých biotopov.

A4 Starostlivosť o komplexy skalných biotopov

Opatrenia:

- usmerňovať turistický ruch,
- údržbou turistických chodníkov zabráňovať poškodzovaniu a zošľapávaniu citlivých biotopov,
- regulovať horolezecké a skalolezecké aktivity,
- monitorovať a kontrolovať územia pracovníkmi stráže prírody,
- usmerňovať lesné a poľovné obhospodarovanie na miestach výskytu hodnotných biotopov,
- selektívne odstraňovať nepôvodné borovicové, smrekové a iné porasty na vytipovaných lokalitách.

A5 Starostlivosť o komplexy biotopov suchomilných lúk a pasienkov

Opatrenia:

- zabezpečiť pravidelné obhospodarovanie a zabráňovať sukcesii,
- pravidelne odstraňovať náletové a výmladkové dreviny,
- lúky kosiť minimálne raz ročne,
- pasienky vypásť rovnomerne,
- doplniť starostlivosť o pasienky o vykášanie nedopaskov po ukončení pasienia,
- realizovať aspoň občas obkásanie krovinatých lesných plášťov a lúčnych/pasienkových krovín až po ich okraj, aby sa nerozrastali a nezmenšovali výmeru lúk,
- prekladať košariská, čím sa zabráni erózii pôdy a následnej ruderalizácii,
- eliminovať porasty invázných druhov rastlín.

A6 Starostlivosť o komplexy biotopov mezofilných lúk, pasienkov a krovín

Opatrenia:

- zabezpečiť obhospodarovanie aj na menej dostupných plochách
- rovnomerné vypásanie pasienkov
- kosenie lúk minimálne raz ročne
- zabráňovať sukcesii, pravidelne odstraňovať náletové a výmladkové dreviny,
- doplniť starostlivosť o pasienky o vykášanie nedopaskov po ukončení pasienia,
- obkásť kroviny lesných plášťov až po ich okraj, aby sa nerozrastali a nezmenšovali výmeru lúk,
- upravovať intenzitu využívania napájadiel - zabrániť erózii v ich okolí,
- prekladať košariská, čím sa zabráni erózii pôdy a následnej ruderalizácii,
- eliminovať porasty invázných druhov rastlín,
- obmedzovať lieskové a trnkové kroviny a zachovávať borievkové porasty prepásaním.

A7 Starostlivosť o komplexy lesných biotopov

Opatrenia:

- zachovávať pôvodné druhové zloženie podľa zloženia potenciálnej prirodzenej vegetácie,
- nezvyšovať intenzitu a rozsah zásahov v lesoch ochranných a osobitného určenia,
- ponechávať dostatočné množstvá starých porastov i jednotlivých starých a dutinových stromov, ako i stojace a ležiace mŕtve drevo v dostatočnom objeme a štruktúre (najmä hrubé),
- na mieste vyrúbaných nepôvodných smrekových monokultúr obnovovať listnatý alebo zmiešaný les s ponechávaním prirodzeného zmladenia,
- nenarušovať ťažkými mechanizmami pôdu, podrast a bylinné poschodie,
- rekultivovať lesné sklady a lesné cesty, ktoré vznikli pre účely ťažby,
- v prípade výskytu prírodnej disturbancie (napríklad vetrový či snehový polom, žer podkôrníkov a pod.) v území s 5. resp. 4. stupňom ochrany územie ponechať bez zásahu, neodstraňovať padlé a vyschnuté stromy (zásahy povoliť len v nárazníkovej zóne za hranicami týchto území),
- v prípade výrubu zabezpečiť obnovu zo zdrojov miestnej proveniencie a v štruktúre blízkej prirodzenej,
- realizovať opatrenia, ktoré zlepšujú vekovú i priestorovú štruktúru porastov, približujú ich drevinové zloženie prirodzenému,
- zabezpečiť ponechanie časti hmoty hrubších a časti živých hrubých stromov na dožitie a rozklad,
- používať jemnejšie hospodárske spôsoby (podrastový, účelový), menšie obnovné prvky, šetrnejšie technológie približovania.

B.13.5 FAKTORY NEGATÍVNE OVPLYVŇUJÚCE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

B.13.5.1 Hluk a vibrácie

Hluková záťaž predstavuje významný problém, ktorý môže limitovať využitie územia, najmä pre rekreačné a obytné účely.

Hlavným zdrojom hlučnosti je hluk z cestnej a železničnej dopravy.

Železničná trať č.180 prechádza riešeným územím v dotyku so zastavaným obytým územím a hluková zaťaženosť cestnou dopravou v súčasnosti spôsobuje čiastočné hlukové zaťaženie obytneho územia z cesty I/18. Po realizácii úseku D1 Dubná Skala - Turany D1 sa vytvorili predpoklady zvýšeného počtu pohybu tranzitnej dopravy po diaľnici. Súčasťou výstavby D1 boli aj protihlukové opatrenia. S rozvojom obytnej výstavby v ochrannom pásme železničnej trate (60m) a cesty I/18 sa neuvažuje. Súčasťou pripravovanej modernizácie žel. trate č. 180 budú aj protihlukové opatrenia, čo bude mať významný pozitívny vplyv na zníženie hlukovej záťaže a po rekonštrukcii zvršku trate aj na elimináciu vibrácií.

Podľa vyhlášky MZ SR č. 14/1997 Z. z. o ochrane zdravia pred nepriaznivými účinkami hluku a vibrácií je najvyššia prípustná hladina hluku (ekvivalentná, maximálna) daná základnou hladinou hluku $L_{Aeq,T} = 50$ dB(A) a korekciami zohľadňujúcimi miestne podmienky (spôsob využitia územia) a denný čas v (prípade maximálnej hladiny hluku aj korekciou zohľadňujúcou povahu hluku). Na základe uvedeného je hygienická norma hluku pre obytné zóny sídelných útvarov 50 - 65 dB(A) v dennom čase a 40 - 55 dB(A) v nočnom čase, pre zmiešané zóny 60 - 70 dB(A) v dennom čase a 50 - 60 dB(A) v nočnom čase a pre prírodné rezervácie 40 dB(A) v dennom čase a 30 dB(A) v nočnom čase.

Izofóna prípustnej hodnoty 50 dB pre prípadnú umiestnenú výstavbu v dotyku s cestou I/18 má vypočítanú vzdialenosť hodnotu 118,3 m od osi cesty I/18. Vzhľadom na vypočítanú vzdialenosť, bude nutné pri výstavbe spadajúcom do tohto územia realizovať protihlukové opatrenia na náklady investorov stavieb (izolačnú zeleň, protihlukové omietky, protihlukové výplne otvorov, ...).

Izofóna prípustnej hodnoty 50 dB pre navrhované obytné územie uvažované na výstavbu IBV v dotyku so železničnou traťou č. 180 pre referenčný časový interval „noc“ je v dotyku so železničnou traťou č. 180 má vypočítanú vzdialenosť hodnotu 323,0 m od osi krajnej koľaje trate č. 180. Vzhľadom na vypočítanú vzdialenosť, bude nutné pri novej výstavbe v tomto území realizovať protihlukové opatrenia na náklady investorov stavieb (izolačnú zeleň, protihlukové omietky, protihlukové výplne otvorov, ...).

Národná diaľničná spoločnosť zabezpečila vypracovanie Akčného plánu ochrany pred hlukom. Na základe vyhodnotených konfliktných plánov vo vypracovaných Strategických hlukových mapách (SHM) boli vymedzené oblasti, v ktorých sú prekročené akčné hodnoty indikátorov hluku pre $L_{dvn} = 60$ dB a 65 dB. Územie k.ú. Turany nie je zatiaľ zaradené medzi problémové lokality, kde sú prekročené povolené hodnoty indikátorov hluku. Pri pokračovaní výstavby diaľnice D1 v úseku Turany – Hubová a modernizácii železničnej trate č.180 sa budú súčasne so stavbou realizovať protihlukové opatrenia na miestach, kde je predpoklad zvýšenej hlukovej záťaže.

Opatrenia

- podmieniť umiestnenie výstavby v územiach so zvýšenou hladinou hluku od cesty I/18 a žel. trate s technickými opatreniami na elimináciu negatívnych účinkov,
- realizovať izolačnú zeleň v dotyku s cestou I/18 a žel. traťou č.180 v ochrannom pásme pokiaľ to priestorové podmienky umožňujú,
- pri výstavbe D1 v úseku Turany – Hubová realizovať protihlukové opatrenia,
- neumiestňovať vo výrobných plochách prevádzky s neprípustnými hladinami hluku a vibrácií s vplyvom na obytné územie.

B.13.5.2 Zápach, exaláty

Úroveň zápachu sa hodnotí len subjektívne. Zápach vzniká najmä pri poľnohospodárskej výrobe (živočíšna výroba, výroba kompostov, silážne jamy, poľné hnojiská a pod.) a pri niektorých priemyselných činnostiach. V riešenom území sa okrem areálu hospodárskeho dvora Turany AFG nenachádzajú objekty, ktorý by mohli výrazne ovplyvniť úroveň zápachu. V uvedenom hospodárskom dvore nie je v súčasnosti prevádzkovaná živočíšna výroba.

Opatrenia

- neumiestňovať v území prevádzky produkujúce zápach a exhaláty.

B.13.5.3 Znečistenie ovzdušia

Hodnotenie kvality ovzdušia vykonáva SHMU. Najväčší problém kvality ovzdušia na Slovensku predstavuje v súčasnosti znečistenie ovzdušia časticami PM₁₀. Kvalita ovzdušia je považovaná za dobrú, ak úroveň znečistenia neprekračuje limitné hodnoty.

Na základe nameraných koncentrácií znečisťujúcich látok a pomocou modelovania boli vymedzené oblasti riadenia kvality ovzdušia. Do oblasti riadenia kvality bolo zaradené katastrálne územie mesta Martin pre znečisťujúcu látku PM₁₀, čo predstavuje rozlohu územia 68 km². Ide o priemyselnú oblasť, so zastúpením strojárnej výroby, existenciou teplárne a intenzívnou automobilovou dopravou. Hranica vymedzenej oblasti končí na hranici s katastrom obce Sučany, na územie k.ú. Turany nezasahuje.

Kvalita ovzdušia v oblasti záujmového územia je ovplyvňovaná existujúcimi veľkými, strednými a malými zdrojmi znečisťovania ovzdušia nachádzajúcimi sa v širšom okolí riešeného územia. Veľké zdroje znečistenia sa v území nenachádzajú. Stredné a malé zdroje eviduje obecny úrad a patria tam najmä vykurovacie zdroje pre priemyselné podniky a občiansku vybavenosť. Malé zdroje predstavujú lokálne kúreniská. Okrem toho sa na stave kvality ovzdušia významne podieľa automobilová doprava na intenzívnom cestnom ťahu a vplyv emisií zo vzdialených zdrojov.

Opatrenia

- dodržať LHP (PSOL),
- realizovať opatrenia na znižovanie imisí od stredných a malých zdrojov znečisťovania ovzdušia,
- zabezpečiť pravidelnú údržbu komunikácií, hlavne po zimnom období odstrániť zostatkový posypový materiál.

B.13.5.4 Svahové deformácie - zosuvy

Tektonické porušenie a vysoký reliéf sú faktormi podporujúcimi tvorbu zosuvov. Z hľadiska vývoja svahových deformácií sú atmosferické zrážky jedným z najvýznamnejších prírodných faktorov. Infiltráciou zrážkovej vody sa výrazne zhoršujú pevnostno-deformačné vlastnosti pokryvných útvarov a menia sa hydrogeologické pomery vo svahu.

V riešenom území sa evidujú:

- aktívne zosuvy – 5 lokalít, výrazný aktívny zosuv je evidovaný v lokalite Trusalová na ľavom brehu potoka Studenec, dva sú v lokalite Dechtenica a jeden v lokalite Kubiancovo nad kanálom, jeden v lokalite Pod Stráne.
- potenciálne zosuvy – 21 lokalít, nachádzajú sa prevažne nad kanálom na podhorí – Kubiancovo, Černík, pod Mancovom a v lokalite Stráne.
- stabilizované zosuvy – 3 lokality – pod vrcholom Malého Kriváňa a na svahoch Pekelníka.

Okrem prirodzených faktorov dôležitú úlohu pri aktivizácii svahových pohybov má aj činnosť človeka. Sem patrí najmä budovanie líniových ciest a iných stavieb v hornatom teréne, prípadne na úpätí svahov, čo má za následok podkopanie, resp. narezanie svahov, a tým aktivizáciu stabilizovaných alebo potenciálnych zosuvov.

Riziká

- výskyt potenciálnych, stabilizovaných a aktívnych zosuvov môže negatívne ovplyvniť možnosti ďalšieho využitia územia. Podľa § 20 ods. 3 geologického zákona ministerstvo ŽP SR vymedzuje ako riziká stavebného využitia územia s výskytom potenciálnych, stabilizovaných a aktívnych zosuvov. Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom aktívnych zosuvov nie sú vhodné pre stavebné účely.

Opatrenia

- dodržať navrhované odporúčania užívania pôdy navrhované v KEP,
- podmieniť výstavbu v takomto území (stabilizovaných a potenciálnych zosuvov) podrobným inžiniersko geologickým prieskumom a akceptovaním prípadných opatrení súvisiacich so zakladaním stavieb v tomto území,
- neumiestňovať výstavbu do území s aktívnymi zosuvmi.

B.13.5.5 Vodná erózia

Pod vodnou eróziou pôdy rozumieme proces odstraňovania pôdy a najvrchnejších vrstiev materskej horniny vodou v kvapalnom skupenstve. Vo všeobecnosti rozlišujeme vodnú eróziu plošnú a líniovú. Ľudské zásahy do prírodného prostredia ovplyvňujú prirodzené erózne procesy.

V niektorých prípadoch môžu jej intenzitu znižovať, ale väčšinou ľudská činnosť spôsobuje jej urýchlenie.

Prírodná vodná erózia je viazaná predovšetkým na toky, a to už od ich pramennej oblasti. V podstate sa uplatňuje takmer na celom území regiónu, ktorý je z hľadiska recentných pohybov v zdvihovom režime. Horná časť tokov je modelovaná pomerne strmo, s tvarom dolín do V. Odnos uvoľneného materiálu býva počas prítokových vôd, kedy je unášacia schopnosť toku vysoká. V obdobiach s nízkym stavom vody dochádza k prechodnej akumulácii zvetraných a gravitačne napadaných usadenín v celom zrnitostnom spektre až do veľkosti blokov. Bočná erózia tokov sa uplatňuje pomerne intenzívne vzhľadom na bystrinný charakter tokov, kde hlavne počas vysokých prietokov je narušovaná stabilita brehov. V spodnej časti tokov dochádza k prechodnej akumulácii (štrky a piesky), no celkove prevláda erózia a odnos.

Najväčšiu intenzitu vodnej erózie môžeme pozorovať na miestach, ktoré sú bez vegetačnej pokrývky. Na územiach, ktoré sú pokryté lesmi alebo trávnatými porastmi sú prejavy vodnej erózie slabé. Charakter stanovištných podmienok je však na týchto miestach taký, že v prípade odstránenia týchto porastov by boli ohrozené silnou eróziou. Preto je veľmi dôležité zachovať ich kompaktnosť a uvážene realizovať činnosti spôsobujúce zásah do územia.

Opatrenia

- riešenie naznačujú odporúčania z KEP.

B.13.5.6 Pôdna erózia

V minulosti orbou po vrstevnici a následným zberom kameňa a jeho ukladaním na hranách pozemkov sa vytvárali antropogénne terasy, ktoré kopírovali terén, okraje sa spevňovali ovocnými drevinami. Táto špecifická krajinná štruktúra, ktorá umožňovala využívanie strmých svahov, zabráňovala splavovaniu ornice sa prejavila ako vysokoúčinné protierózne a protipovodňové opatrenie.

Intenzívnou výmoľovou eróziou je riešené územie porušené do značnej miery. Výmole a rokliny dosahujú hĺbku aj 2 - 3 m, vznikajú na poľných a lesných cestách, ktoré sa postupne zmenili na hlboké úvozy. Výmoľová erózia ohrozuje lesné aj poľnohospodárske pôdy a spolupôsobí pri vzniku alebo aktivizácii zosuvov. Intenzívny rozvoj erózie podmieňuje geologická stavba (flyš), energia reliéfu a človek svojou činnosťou (porušením alebo odstránením vegetačného krytu, pasením dobytká, výrubom lesov, ťažkou kolesovou technikou a pod.). V niektorých zosuvoch hlboké ryhy drénujú zosuvné masy a prispievajú tak k ich stabilizácii.

Opatrenia

- akceptovať riešenia ktoré naznačujú odporúčania z KEP,
- akceptovať LHP (PSOL).

B.13.5.7 Ohrozenie územia záplavami

Povodeň je prírodný proces, počas ktorého voda dočasne zaplaví zvyčajne nezaplavené územie. Povodne sú stálou súčasťou kolobehu vody v prírode, pričom sú extrémnym hydrologickým javom, ktorý sa vyskytoval v minulosti, vyskytuje sa v súčasnosti a bude sa vyskytovať aj v budúcnosti. Vzniku povodní sa nedá zabrániť. Povodňové riziko vzniká vtedy, keď povodňová vlna zasiahne územie, na ktorom žijú a pracujú ľudia a začne ich ohrozovať, čiže môže mať nepriaznivé dôsledky na ľudské zdravie, životné prostredie, kultúrne dedičstvo alebo hospodársku činnosť. Riziko ohrozenia záplavami sa zvyšuje extrémnymi klimatickými prejavmi (dlhodobé suchá, prítokové zrážky, dlhodobý dážď...).

Veľké povodne postihli mesto v rokoch 1967, 1981 a 1988. Protipovodňové opatrenia vyriešila regulácia Studenca v roku 1976. Bola spojená aj s vynútenými asanáciami rodinných domov, II. etapa regulácie sa uskutočnila na hornom konci obce v roku 1981. V roku 1962 bola ukončená regulácia pravého brehu Váhu od Sedlísk po Odmuť a v roku 1967 po Brvná. Ochranu pred povodňami na Váhu poskytuje VD Krpeľany.

K ohrozeniu človeka dochádza ak hladina pretekajúcej vodnej masy dosiahne výšku 1 m na zaplavenom území a rýchlosť prúdu je nad 1 m / s. Pri výške vody nad 3 m dochádza už k borení domov. S rastúcim prietokom rastie rýchlosť prúdu a množstvo vodou unášaného materiálu.

Výstavbou vodných diel na Váhu bola koncepčne vyriešená ochrana územia pred povodňami. Na ochranu pred povodňami bol vybudovaný záchytný polder na potoku Studenec, ktorého cieľom bolo vytvorenie dostatočného retenčného priestoru na ochranu obce pred prítokovými dažďami, prípadne pred povodňovými prietokmi. Súčasťou ochrany intravilánu pred povodňami je úprava potoka Studenec v intraviláne mesta.

Územie je ohrozené dvoma vodnými stavbami. Je to vodná stavba, sústava vodných diel Krpeľany – Sučany - Lipovec zaradená z hľadiska sledovania Technicko-bezpečnostného dohľadu do II. kategórie. Mimo okres je to vodná stavba Liptovská Mara zaradená z hľadiska sledovania Technicko-bezpečnostného dohľadu do I. kategórie.

Pri vzniku prielomovej vlny na vodnej stavbe Krpeľany budú postihnuté obce Krpeľany, Nolčovo a Turany. Ohrozených je približne 5220 obyvateľov. Prielomová vlna končí i začína v okrese Martin a pôsobí cca 30 min. pri hladine v nádrži 5,6 mil. m³.

Veľkosť ohrozeného priestoru je približne 10 km². Predpokladané počty ohrozených obyvateľov sú podľa obcí: Obec Krpeľany 1090 osôb, Obec Nolčovo 30 osôb a Mesto Turany 4100 osôb.

Pri vzniku prielomovej vlny na Vodnej stavbe Liptovská Mara budú postihnuté obce Krpeľany, Nolčovo, Turany, Sučany, Martin (časti Priekopy a, Záturčia), Vrútky, Lipovec. Ohrozených je približne 47 670 obyvateľov. Príchod prielomovej vlny na hranicu okresu je za 235 min./3h55min/. Veľkosť ohrozeného priestoru je približne 40 km². Predpokladané počty ohrozených obyvateľov podľa obcí sú: Krpeľany 1090, Nolčovo 120, Turany 4420, Sučany 4120, Martin 32000, Vrútky 5800, Lipovec 120.

Opatrenia

V plánoch manažmentu povodňového rizika je potrebné realizovať opatrenia na zníženie objemu odtoku prostredníctvom zásahov do povodia a do koryt vodných tokov. Ide najmä o:

- optimalizáciu spôsobu obrábania pôdy a optimalizáciu spôsobov a druhovej skladby výsadby pre spomalenie prívalového odtoku vody z povodia,
- úpravy a opatrenia v lesoch aj mimo lesov podporujúce prirodzenú akumuláciu vody,
- permanentne udržiavať v dobrom stave systémy kanálov na zachytávanie a odvádzanie povrchovej vody v intravilánoch obcí. Systematicky venovať pozornosť udržiavaniu prietokovej kapacity vodných tokov, odstraňovať nánosy z koryt a nevhodné porasty z brehov (opatrenia na ochranu pred povodňami podľa § 4 ods. 2 písm. e) zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami)
- v rámci povodňových prehliadok vykonávaných podľa § 13 zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami sústavne venovať pozornosť objektom, ktoré obmedzujú plynulé prúdenie vody a zachytávajú vodou unášané predmety, čo máva za následok vytváranie bariér a vylievanie vody na územia vedľa vodných tokov,
- je nevyhnutné realizovať organizačné, agrotechnické, biologické a technické opatrenia na obmedzenie splavovania humusového horizontu z poľnohospodárskej a lesnej pôdy náchylnej k vodnej erózii a to nielen z dôvodu ochrany pred povodňami,
- najlacnejším a najjednoduchším opatrením na ochranu pred povodňami je prevencia založená v zastavení výstavby na miestach, o ktorých je známe, že sú ohrozované povodňami. Tento cieľ je možné dosiahnuť najmä nástrojmi racionálneho územného plánovania.

B.13.5.8 Znečistenia povrchových a podzemných vôd

Odpadové vody v meste Turany sú odvádzané spoločnou verejnou kanalizáciou mesta v správe Turčianskej vodárenskej spoločnosti, a.s. Martin. Kanalizačná sieť profilu DN 300 bola vybudovaná v rámci projektu ISPA „Kanalizácia a ČOV v meste Martin a regióne Dolný Turiec“, spolufinancovaného z eurofondov. Splaškové odpadové vody sú prečerpávané do Sučian a odtiaľ do ČOV Vrútky.

Chemické zloženie povrchových a podzemných vôd riešeného územia podmieňuje celý rad primárnych a sekundárnych faktorov. Rozhodujúcim primárnym faktorom je chemické zloženie vôd z atmosferických zrážok a vôd z povrchového odtoku. Sekundárne faktory sú spojené s antropogénnou činnosťou. Problémom ostávajú lokality, ktoré nemajú vybudovanú kanalizáciu a odpadové vody sú vypúšťané priamo do vodných tokov. Riziko ohrozenia podzemných vôd je nízke (Atlas krajiny SR, 2002).

V riešenom území sa nenachádzajú významné zdroje znečistenia vôd. Medzi lokálne zdroje znečistenia bude možné po výstavbe diaľnice zaradiť splachy z komunikácií, najmä v zimných mesiacoch a pri topení snehu, z dôvodu posypu vozovky môžu byť zvýšené hodnoty BSK₅, mineralizácie, obsahu dusičnanov, amoniaku, vápnika, železa, síranov. V prípade úniku ropných látok môžu byť prekročené limity mikropolutantov (NEL).

B.13.5.9 Seizmicita

Riešené územie spadá do oblasti 6 - 7°MSK-64, riziko zemetrasenia je nízke, výstavba v regióne si nevyžaduje špeciálne opatrenia na zabezpečenie funkčnosti a bezpečnosti stavieb.

Opatrenia

- pri stavebnom povolení a následnej realizácii stavieb riešiť stavebné konštrukcie, ktoré sú schopné eliminovať uvedené seizmické ohrozenie.

B.13.5.10 Radónové riziko

Podľa mapy „Prognóza radónového rizika“ uverejnenej v atlase krajiny Slovenskej republiky spadá riešené územie zaradené do oblasti s nízkym a so stredným radónovým rizikom.

Riziká

- stredné radónové riziko môže negatívne ovplyvniť možnosti ďalšieho využitia územia. Podľa § 20 ods. 3 geologického zákona ministerstvo ŽP SR vymedzuje ako riziká stavebného využitia územia s výskytom stredného radónového rizika. Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia je potrebné posúdiť podľa zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky MZ SR č.528/2007 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na obmedzenie ožiarovania z prírodného žiarenia.

Opatrenia

- pri stavebnom povolení a následnej realizácii stavieb v území so stredným radónovým rizikom riešiť stavebné konštrukcie, ktoré sú schopné eliminovať uvedené radónové riziko.

B.13.5.11 Kontaminácia pôd a horninového prostredia

Podľa mapy Kontaminácia pôd sa v riešenom území vyskytujú pôdy zaradené do kategórie nekontaminované pôdy, a to relatívne čisté pôdy resp. mierne kontaminované pôdy, kde geogénne podmienený obsah niektorých rizikových prvkov dosahuje limitné hodnoty A, A1, teda pôdy nekontaminované. Poľnohospodárske pôdy v oblasti podľa obsahu cudzorodých látok, nepresahujú najvyššie povolené hodnoty množstiev nežiaducich látok v pôde určenej k pestovaniu poľnohospodárskych plodín.

Zdrojom kontaminácie pôd a horninového prostredia sú najmä skládky odpadov a environmentálne záťaž, ako i emisie z automobilovej dopravy. Lokálne kontaminácie hrozia v prípade havárií pri preprave nebezpečných látok a pri výstavbe a z činností v priemyselnej výrobe.

Opatrenia

- pri realizácii stavieb zabrániť kontaminácii z havárií,
- pri poľnohospodárskej činnosti prijať opatrenia tzv. ekologického hospodárenia
- pri priemyselnej a remeselnej výrobe stavieb zabrániť kontaminácii z činnosti a havárií,

B.13.5.12 Environmentálne záťaž

Environmentálne záťaž sú evidované v Registri environmentálnych záťaž, ktorý obsahuje údaje z celého územia Slovenska. Environmentálne záťaž sú zoradené podľa ich relatívnej rizikovosti na život a zdravie obyvateľov a na biodiverzitu a prírodu. Register je členený na:

- REZ - časť A (pravdepodobné environmentálne záťaž),
- REZ - časť B (environmentálne záťaž),
- REZ - časť C (sanované a rekultivované lokality).

V registri je zaevidovaná jedna lokalita environmentálnej záťaž v registri A, patriaca do riešeného územia k.ú. Turany.

Identifikátor EZ: SK/EZ/MT/514

Názov lokality: skládka PO a TKO Drevina

Druh činnosti: ochrana a spracovanie dreva

Stupeň priority: EZ s nízkou prioritou (K<35)

Registrovaná ako: A Pravdepodobná environmentálna záťaž

Ide o bývalú skládku priemyselného odpadu, ktorý vznikol činnosťou podniku Drevina a nachádza sa v jej areáli.

Opatrenia

- sanovať pravdepodobnú environmentálnu záťaž v areáli bývalej Dreviny, po sanácii zriadiť v území verejnú zeleň,
- zabrániť umiestneniu prevádzky s potencionálnym ohrozením environmentálnou záťažou,
- pravidelný monitoring územia.

B.13.5.13 Sklárky odpadov

V území sa nenachádza povolená skládka odpadov, Likvidáciu komunálneho odpadu realizuje firma Brantner Fatra s.r.o., Martin. V obci je zavedený kontajnerový systém zberu a vrecový systém zberu.

Mesto má zriadený zberný dvor pre zber odpadov od obyvateľov a rieši odpadové hospodárstvo v súlade so schváleným Programom odpadového hospodárstva:

- Bioodpad - veľkokapacitné kontajnery – tráva, listie, drevný odpad.
- Plasty, kov, kompozitné obaly - žlté vrecia v rodinných domoch.
- Výkup papiera a lepenky spolu s výkupom jedlých olejov a tukov sa realizuje do dopravného prostriedku a prepravenie do zberovej spoločnosti Brantner Fatra s.r.o., Martin.
- Zber elektroodpadov – systém zberu mobilným dopravným prostriedkom
- Zber šatstva – v meste sú rozmiestnené kontajnery na šatstvo.

Obec nemá zriadené v obci zariadenie na spracovanie komunálnych odpadov a neplánuje vybudovať zariadenia na zhodnocovanie odpadov.

Okrem toho sa v území sporadicky vytvárajú nelegálne sklárky odpadov a rôzne výsyvky, ktoré má za povinnosť odstraňovať vlastník pozemku.

Opatrenia

- pravidelný monitoring územia,
- sanovať nelegálne sklárky

B.13.5.14 Poškodenie vegetácie

Lesné porasty s prevažujúcou drevinou smrekom sú poškodzované lykožrútkami, mykózami a oslabené porasty podliehajú vetrom, čím dochádza k veterným kalamitám. K poškodzovaniu vegetácie začleňujeme aj ohrozovanie pôvodných biotopov inváznymi druhmi rastlín patrí k nim napr. boľševník obrovský (*Heracleum mantegazzianum*), pohánkovec japonský (*Fallopia japonica*), zlatobyľ (*Solidago*, sp.), boľševník obrovský (*Heracleum mantegazzianum*), netýkavka žliazkatá (*Impatiens glandulifera*), netýkavka malokvetá (*Impatiens parviflora*), slnečnica hľuznatá (*Helianthus tuberosus*). Najčastejším ohniskom šírenia sú sídla s čiernymi skládkami organického odpadu zo záhrad, umiestnenými hlavne v okolí ciest a potokov. Častým zdrojom šírenia invázných druhov sú chatové a záhradkárske osady, kde sa mnohé z nich vysádzajú ako okrasné, alebo medonosné. Koridor pre šírenie invázných druhov vytvárajú vodné toky, cesty a železnice. Oblúbené stanovišťa sú obnažené brehy vodných tokov a odvodňovacích kanálov, rudérálne plochy, najviac na rumoviskách, v ťažobných priestoroch a na nelegálnych skládkach. Povinnosť ničiť invázne druhy rastlín má v zmysle zákona 543/2002 Z.z. vlastník, či užívateľ pozemku.

Opatrenia

- riadiť sa naznačenými opatreniami v KEP,
- hospodáriť na plochách LPF podľa LHP (PSOL)
- ničiť invázne druhy rastlín vlastníckmi ai užívateľmi pozemkov.

B.13.5.15 Lavíny

Za snehovú lavínu je označované náhle uvoľnenie snehovej hmoty gravitačnou silou a jej následný zosuv po dráhe dlhšej ako 50 m. V snehovej pokrývke prebiehajú mechanické a fyzikálne procesy. Pre vznik lavíny je potrebné, aby svah splňoval podmienky pre vznik lavíny a súčasne snehová pokrývka vykazovala prítomnosť potenciálnej nestabilnej vrstvy. Za lavínový svah sa pokladá každý svah so sklonom cez 30 stupňov. Lavíny tak padajú najčastejšie na svahoch od 30 – do 60 stupňov.

Výrazne lavínózne územia sa nachádzajú vo vrcholových polohách Krivánskej Fatry.

Opatrenia

- realizovať protilavínové zábrany na potenciálnych lavínóznych svahoch,
- obmedziť pohyb skialpinistov free ride lyžiarov v lavínóznych územiach.

B.13.5.16 Nepriaznivé dôsledky zmeny klímy

Akceptovať stratégiu vyplývajúcu z Metodického usmernenia MDVRR SR odboru územného plánovania k zabezpečeniu plnenia uznesenia vlády SR č. 148/2014 z 26.3.2014 k Stratégii adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy.

Opatrenia voči častejším a intenzívnejším vlnám horúčav

- koncipovať urbanistickú štruktúru obce tak, aby umožňovala lepšiu cirkuláciu vzduchu,
- zabezpečiť zvyšovanie podielu vegetácie a vodných prvkov v obci,
- zabezpečiť a podporovať zamedzovanie prehrievania stavieb napr. vhodnou orientáciou stavby k svetovým stranám, tepelnou izoláciou a tienením transparentných výplní,
- podporovať a využívať vegetáciu, svetlé a odrazové povrchy na budovách a v dopravnej infraštruktúre,
- zabezpečiť a podporovať, aby boli dopravné a energetické technológie, materiály a infraštruktúra prispôsobené meniacim sa klimatickým podmienkam,
- vytvárať a podporovať vhodnú mikroklimu pre chodcov a cyklistov v mestách,
- zabezpečiť a podporovať ochranu funkčných brehových porastov v sídlach,
- zabezpečiť prispôsobenie výberu drevín pre výsadbu v obci meniacim sa klimatickým podmienkam,
- vytvárať komplexný systém plôch zelene v obci v prepojení od kontaktných hraníc obce do priľahlej krajiny.

Opatrenia voči častejšiemu výskytu silných vetrov a víchric

- zabezpečiť a podporovať výsadbu lesa, alebo spoločenstiev drevín v mimo zastavaného územia obce,
- zabezpečiť udržiavanie dobrého stavu, statickej a ekologickej stability stromovej vegetácie,
- zabezpečiť dostatočnú odstupovú vzdialenosť stromovej vegetácie v blízkosti elektrického vedenia,
- zabezpečiť a podporovať implementáciu opatrení proti veternej erózii, napríklad výsadbou vetrolamov, živých plotov, aplikáciou prenosných zábran,

Opatrenia voči častejšiemu výskytu sucha:

- podporovať a zabezpečiť opätovné využívanie dažďovej a odpadovej vody,
- zabezpečiť minimalizáciu strát vody v rozvodných sieťach,
- v menších obciach a samostatných miestnych častiach podporovať výstavbu domových čistiarň odpadových vôd,
- v prípade, že samospráva je vlastníkom lesov, zabezpečiť opatrenia voči riziku lesných požiarov,
- podporovať a zabezpečovať zvýšené využívanie lokálnych vodných plôch a dostupnosť záložných vodných zdrojov.
- v súlade s návrhom územného plánu podporovať budovanie vodných plôch na území obce.

Opatreniami voči častejšiemu výskytu intenzívnych zrážok

- v prípade že samospráva je vlastníkom lesov, zabezpečiť udržiavanie a rozširovanie plôch s vegetáciou lesných spoločenstiev,
- zabezpečiť a podporovať zvýšenie retenčnej kapacity územia pomocou hydrotechnických opatrení navrhnutých ohľadom na životné prostredie,
- zabezpečiť a podporovať zvýšenie infiltračnej kapacity územia diverzifikovaním štruktúry krajiny pokrývky s výrazným zastúpením vsakovacích prvkov v mimo zastavaného územia obce a minimalizovaním podielu nepriepustných povrchov na urbanizovaných plochách v zastavanom území obce,
- zabezpečiť a podporovať zvyšovanie podielu vegetácie pre zadržiavanie a infiltráciu dažďových vôd v obci,
- zabezpečiť a podporovať renaturáciu a ochranu tokov a mokradí,
- v prípade že samospráva vlastní lesy, zabezpečiť udržiavanie siete lesných ciest s účinnou protipovodňovou ochranou a rozrušovať nepotrebné lesné cesty,
- usmerniť odtokové pomery pomocou drobných hydrotechnických opatrení,
- zabezpečiť a podporovať opatrenia proti vodnej erózii a zosuvom pôdy.

B.13.6 FAKTORY POZITÍVNE OVPLYVŇUJÚCE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

- Existencia NP Malá Fatra v blízkom krajinnom priestore mesta.
- Vysoký podiel ostatnej zelene v k.ú. obce.
- Existencia genofondových lokalít a území s vysokou biodiverzitou v dotyku so zastavaným územím.

- Komplexné riešenie technickej infraštruktúry, vrátane zámeru odvádzania odpadových vôd a plynofikácie obce.
- Návrh nových plôch verejnej a izolačnej zelene a zapojenie vodného toku Studenca s nábrežnou zeleňou do obytno – rekreačného urbanistického priestoru sídla.

B.13.7 NÁVRH ZÁSAD A OPATRENÍ PRE NAKLADANIE S ODPADMI

B.13.7.1. Nakladanie s odpadmi

Nakladanie s odpadmi a spôsob ich zneškodňovania na území mesta Turany určuje schválený Program odpadového hospodárstva mesta Turany (ďalej len „POH mesta Turany“) do roku 2015 spracovaný v 05/2014, schválený rozhodnutím č.j. OU-MT-OSZP-2014/006839-OH.Mi z 10.07.2014, ktorý je spracovaný v súlade s požiadavkami stanovenými v legislatívnych predpisoch SR a EÚ, so zákonom č. 223/2001 Z.z. O odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/98/ES o odpade a o zrušení určitých smerníc. Na základe tohto zákona obec zodpovedá za vytvorenie podmienok s nakladaním s komunálnymi odpadmi a drobnými stavebnými odpadmi.

Obsah Programu je zostavený podľa požiadaviek § 1 – 4 Vyhlášky MŽP SR č. 310/2013 Z.z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia Zákona o odpadoch a zodpovedá Osnove programu obce uvedenej v prílohe č.4 vyššie uvedenej vyhlášky.

Program je vypracovaný v súlade s cieľmi a opatreniami stanovenými v Programe odpadového hospodárstva Slovenskej republiky na roky 2011 - 2015, ktorý schválila vláda SR uznesením č. 69 na svojom zasadnutí dňa 22.02.2012. POH SR bol vypracovaný v súlade s požiadavkami trvalo udržateľného rozvoja a je základným koncepčným dokumentom rozvoja odpadového hospodárstva v SR a východiskovým dokumentom pre vypracovanie programov odpadového hospodárstva nižšieho stupňa, t.j. POH kraja.

Na POH SR nadväzujú POH jednotlivých krajov. Východiskom pre vypracovanie Programu odpadového hospodárstva obce Turany na roky 2011 – 2015 je Program odpadového hospodárstva Žilinského kraja, ktorý je strategickým dokumentom a určuje smerovanie odpadového hospodárstva na vytýčené obdobie 2011 – 2015 na regionálnej úrovni. Závazná časť Programu odpadového hospodárstva Žilinského kraja na roky 2011 – 2015 bola vyhlásená Všeobecne záväznou vyhláškou Okresného úradu Žilina č. 1/2014 z 10.1.2014. POH ZASK nadobudol účinnosť dňom 15.2.2014.

Predložený Program má na zreteli hierarchiu a ciele odpadového hospodárstva podľa § 3 zákona o odpadoch. Obsahuje analýzu súčasného stavu odpadového hospodárstva na území obce, pre ktorú sa program vydáva, a tiež aj opatrenia, ktorých cieľom je minimalizácia vplyvu odpadov na zdravie ľudí a životné prostredie. Okrem plnenia cieľov recyklácie a zhodnocovania odpadov kladie dôraz najmä na predchádzanie vzniku odpadov.

B.13.7.2. Vyhodnotenie predchádzajúceho POH

Posledný POH obce Turany bol platný do roku 2005. Obci Turany ho nebolo možné vyhodnotiť, nakoľko bolo v súlade s platnou legislatívou v odpadovom hospodárstve uchovávať evidenciu o odpadoch 5 rokov.

B.13.7.3 Popis komunálnych odpadov

Komunálne odpady sú odpady z domácností vznikajúce na území obce pri činnosti fyzických osôb a odpady podobných vlastností a zloženia, ktorých pôvodcom je právnická osoba alebo fyzická osoba – podnikateľ, okrem odpadov vznikajúcich pri bezprostrednom výkone činností tvoriacich predmet podnikania alebo činnosti právnickej osoby alebo fyzickej osoby - podnikateľa. Za odpady z domácností sa považujú aj odpady z nehnuteľností slúžiacich fyzickým osobám na ich individuálnu rekreáciu, napr. zo záhrad, chát, chalúp, alebo na parkovanie alebo uskladnenie vozidla používaného pre potreby domácností, najmä z garáží, garážových stojísk a parkovacích stojísk. Komunálnymi odpadmi sú aj všetky odpady vznikajúce v obci pri čistení verejných komunikácií a priestranstiev, ktoré sú majetkom obce alebo v správe obce a taktiež pri údržbe verejnej zelene vrátane parkov a cintorínov a ďalšej zelene na pozemkoch právnických osôb, fyzických osôb a občianskych združení (§ 2 ods. 14 zákona o odpadoch).

Tak v meste Turany ako aj v celom Žilinskom kraji dominuje zneškodňovanie komunálneho odpadu skládkovaním, aj keď je to najmenej ekologický spôsob nakladanie s odpadom. Dôvodom je pomerne výhodná cena skládkovania a dostatok skládkovacích kapacít v regióne na jednej strane

a nedostatok zariadení na dotriedňovanie a spracovanie jednotlivých zložiek komunálneho odpadu (ak neberieme do úvahy zariadenia lokálneho významu, ktoré nie sú súčasťou na seba naviazujúcich integrovaných systémov nakladania s komunálnymi odpadmi) a väčšia finančná náročnosť separovaného zberu na strane druhej.

B.13.7.4 Triedený zber komunálnych odpadov

Triedený zber komunálnych odpadov je zber oddelených zložiek komunálnych odpadov. Ide teda o činnosť, pri ktorej pôvodca odpadov oddelí určitú časť odpadu – zložku komunálneho odpadu a ďalej s ňou nakladá podľa všeobecne záväzného nariadenia obce a zavedeného systému triedeného zberu zložiek komunálnych odpadov.

Cieľom triedeného zberu je vyzbierať čo najväčšie množstvo zhodnotiteľných odpadov, ktorými je možné nahradiť primárne surovinné zdroje, tým znížiť množstvo skládkovaných komunálnych odpadov, šetriť životné prostredie a chrániť zdravie obyvateľstva. Úroveň triedeného zberu komunálnych odpadov je závislá najmä od environmentálneho správania sa občanov. Je dôležité, aby každý občan pochopil naliehavosť problematiky odpadového hospodárstva a začal sa dobrovoľne správať v súlade s hierarchiou a cieľmi odpadového hospodárstva.

V zmysle § 39, ods.16 zákona o odpadoch platí v Slovenskej republike pre obce povinnosť zaviesť a zabezpečovať vykonávanie triedeného zberu komunálnych odpadov pre:

- papier, plasty, kovy, sklo
- biologicky rozložiteľné komunálne odpady okrem tých, ktorých pôvodcom je prevádzkovateľ kuchyne

Okrem týchto základných piatich zložiek je obec podľa zákona o odpadoch povinná zaviesť alebo umožniť triedený zber viacerých zložiek komunálneho odpadu. Ide o zber:

- objemných odpadov (§ 39, ods.5 zákona o odpadoch)
- oddelene vytriedených odpadov z domácností s obsahom škodlivín (§ 39 ods. 5)
- drobných stavebných odpadov (§ 39 ods. 5)
- elektroodpadov z domácností (§ 54)
- použitých batérií a akumulátorov (§48)
- odpadových olejov (§ 42)
- biologicky rozložiteľných odpadov zo zelene (§ 18 ods.4 m) zákona o odpadoch; tento odpad je od 1.1.2006 zakázané zneškodňovať – ukladať na skládky a spaľovať

B.13.7.5 Zo záväznej časti Programu odpadového hospodárstva vyplýva

Záväzná časť POH je strategickým dokumentom určujúcim smerovanie odpadového hospodárstva na území mesta Turany do roku 2015. Vzhľadom na to že ešte nie je schválený POH do nasledujúceho obdobia ostáva naďalej v platnosti POH do roku 2015

Do záväznej časti programu sú premietnuté princípy riadenia odpadového hospodárstva a cieľové smerovanie nakladania s určenými druhmi odpadov (prúdy odpadov), ako aj opatrenia na ich dosiahnutie.

Hierarchia a ciele odpadového hospodárstva SR sú určené zákonom o odpadoch (viď § 3 zákona o odpadoch). Hierarchia odpadového hospodárstva je záväzná. Ide v nej o záväzné poradie priorít s cieľom predchádzania alebo znižovania nepriaznivých vplyvov vzniku odpadov:

- predchádzanie vzniku odpadu,
- príprava na opätovné použitie,
- recyklácia,
- iné zhodnocovanie, napríklad energetické,
- zneškodňovanie odpadov.

Hlavným cieľom odpadového hospodárstva je minimalizácia negatívnych účinkov vzniku a nakladania s odpadmi na zdravie ľudí a životné prostredie. Dôležitým hľadiskom je tiež obmedzovanie využívania primárnych zdrojov a ich nahrádzanie druhotnými surovinami získanými z odpadov.

V odpadovom hospodárstve je potrebné uplatňovať princípy blízkosti, sebestačnosti a pri vybraných prúdoch odpadov okrem všeobecného princípu „znečisťovateľ platí“, aj rozšírenú zodpovednosť výrobcov za odpady, ktoré vzniknú z ich výrobkov.

Pri budovaní infraštruktúry odpadového hospodárstva je potrebné uplatňovať požiadavku najlepších dostupných techník (BAT) alebo najlepších environmentálnych postupov (BEP).

Strategickým cieľom odpadového hospodárstva v SR je odklonenie odpadov od skládkovania, resp. znižovanie množstva odpadov ukladaných na skládky. K tomu je potrebné na všetkých úrovniach, vrátane výrobcov, pôvodcov odpadov, miest a obcí:

- prijať opatrenia na predchádzanie vzniku odpadov, znižovanie nebezpečných vlastností odpadov a na podporu opätovného použitia výrobkov,
- zaviesť integrované systémy nakladania s odpadmi v danom území, ktoré by boli spojené s racionálnym využitím energie vyrobenej z odpadov v tomto území,
- zaviesť podporu používania materiálov získaných z recyklovaných odpadov na výrobu výrobkov a zlepšenie trhových podmienok pre takéto materiály,
- zvýšiť mieru materiálového a energetického zhodnocovania odpadov.

B.13.7.6 Údaje o systéme zberu KO a drobných stavebných odpadov a o zabezpečení triedeného zberu KO v meste Turany

Mesto Turany sa snaží zabezpečiť svojim obyvateľom čo možno najkomfortnejšie podmienky pre nakladanie s komunálnymi odpadmi, no najmä pre separáciu ich jednotlivých zložiek.

Systém zberu zmesového komunálneho odpadu (ďalej len „ZKO“) a separovaného zberu (ďalej len „SZ“) v meste je stanovený platným Všeobecne záväzným nariadením mesta Turany č. 6/2016 o nakladaní so ZKO a drobnými stavebnými odpadmi, ktoré vznikli na území Mesta Turany, schváleného dňa 22.6.2016 uznesením č.. 34/2016.

Zmesový komunálny odpad

ZKO občania uskladňujú do 110, 120, 240, 1100 - litrových zberných nádob. Interval vývozu je podľa nastaveného harmonogramu mesta Turany 1 x za týždeň, 1x za dva týždne, 1x za mesiac. Vývoz zabezpečuje spoločnosť Brantner Fatra, s.r.o., Robotnícka 20, 036 01 Martin.

Drobný stavebný odpad, biologicky rozložiteľný odpad a objemný odpad

Zber objemového odpadu zabezpečuje mesto 2 x ročne v jarom a jesennom období. Obyvatelia mesta Turany vtedy môžu vykladať objemný odpad do pristavených veľkokapacitných kontajnerov. Vývoz realizuje Brantner Fatra s.r.o. Martin.

V priebehu celého roka sú k dispozícii veľkokapacitné kontajnery na Zbernom dvore na zber objemného odpadu, biologického odpadu a podľa potreby občanov veľkokapacitný kontajner na drobný stavebný odpad, papier, plasty, sklo, šatstvo.

Každý vlastník, resp. užívateľ /fyzická osoba/ zelenej plochy je povinný biologicky rozložiteľný odpad zo zelene skompostovať. Je zakázané biologicky rozložiteľný odpad ukladať do zberných nádob. Na zbernom dvore je k dispozícii veľkokapacitný kontajner na biologický odpad.

Separovaný zber

Separovane sa na území mesta Turany zbierajú nižšie uvedené vytriedené zložky KO:

- sklo
- plasty
- papier výkup 2 x ročne
- viacvrstvé kombinované materiály
- kovy (kovové obaly)
- jedlé oleje a tuky výkup 2 x ročne

Na separovaný zber slúžia špeciálne zberné nádoby s nasledovnými určením:

- zelená nádoba – sklo biele a farebné
- žltá nádoba – plasty
- modrá – papier
- červená – kovy a kovové obaly
- oranžová - VKM

- zberné vrecia.
Zberné nádoby na separované zložky sú umiestnené na verejných priestranstvách tak, aby boli zohľadnené optimálne donáškové a prepravné vzdialenosti.
V rodinných domoch sa plasty zbierajú do vriec aj do kontajnerov. Obyvatelia ukladajú jednotlivé zložky do vriec a tie sú následne odvážané podľa aktuálneho zvozového harmonogramu. Harmonogram sa zverejňuje spôsobom v meste obvyklým (vytlačeními letákmi, miestnym rozhlasom a na internetovej stránke mesta Turany).
Separované zložky odpadu papier, plasty, kovy, VKM z 1100 litrových kontajnerov sa vyvážajú každé 2 týždne. Zber plastov do vriec z rodinných domov sa zbiera 1 x mesačne podľa harmonogramu spoločnosťou Brantner Fatra, Martin.
Sklo sa vyváža 1 x mesačne zo zvonov podľa harmonogramu.
Elektroodpad z domácností a odpad z domácností s obsahom škodlivín (NO) sa zbiera na zbernom dvore do špeciálnych nádob na to určených, podľa pokynov pracovníka zberného dvora..

Konkrétne opatrenia na zvýšenie množstva komunálnych odpadov vyzbieraných v systéme triedeného komunálneho odpadu

Na dosiahnutie cieľov stanovených pre komunálne odpady, biologicky rozložiteľné komunálne odpady a ďalšie prúdy odpadov stanovené v aktuálnom krajskom POH. V meste Turany je potrebné nasledovné opatrenia:

- vybaviť domácnosti v meste kompostérmi vhodnými na domáce kompostovanie biologicky rozložiteľných odpadov z údržby záhrad alebo zriadiť kompostovisko, na ktorom by bol tento odpad zhodnocovaný,
- dobudovať stojiská pre kontajnery na separované zložky KO,
- prostredníctvom internetovej stránky mesta, letákov a článkov v mestských novinách informovať obyvateľov o správnom spôsobe nakladanie s biologicky rozložiteľnými komunálnymi odpadmi, najmä o správnom postupe kompostovania biologického odpadu zo záhrad,
- dostupnými prostriedkami motivovať obyvateľov k dôslednému triedeniu odpadov v mieste ich vzniku, zvyšovať zapojenie verejnosti do triedeného zberu informačnou, osvetovou a propagačnou činnosťou,
- informovať obyvateľov o označovaní obalov a o význame značiek na obaloch, ktorých cieľom je správne nakladanie s nimi po ich použití a ich správne triedenie v systéme separovaného zberu,
- edukatívnymi činnosťami zameranými na predchádzania vzniku odpadov a správne nakladanie s nimi vplývať na tvorbu a upevňovanie ekologických návykov u detí.

Mesto Turany sa chce uchádzať o dotácie z Environmentálneho fondu, na zabezpečenie kompostérov pre obyvateľov.

B.14 VYMEDZENIE A VYZNAČENIE PRIESKUMNÝCH ÚZEMÍ, CHRÁNENÝCH LOŽÍSK A DOBÝVACÍCH PRIESTOROV

V nive Váhu sa nachádzajú zásoby štrkopieskov. V katastri mesta Turany sa podľa údajov Štátneho Geologického Ústavu Dionýza Štúra (ďalej len „ŠGÚDŠ“) nachádzajú ložiská nevyhradeného nerastu, ktoré sú na základe poskytnutého podkladu vyznačené v grafickej časti ÚPN-M Turany.

Ide o:

- ložisko ev. č. 4549 – Turany – Drevina, štrkopiesky a piesky, Chyžbet Sk, s.r.o.Turany,
- ložisko ev. č 4575 – Turany, štrkopiesky a piesky, Chyžbet Sk, s.r.o. Turany,
- ložisko ev. č 4735 – Turany – Záblatie, štrkopiesky a piesky, Váhostav – Sk, a.s., Bratislava.

Ťažený štrkopiesok sa vyznačuje veľmi dobrými parametrami kvality. Veľké množstvo vyťažených štrkov sa spotrebovalo počas prebiehajúcej výstavby diaľnice D1. Na mieste ťažobných jam sa nachádzajú rozsiahle vodné plochy štrkovísk.

Mesto Turany eviduje zámer využiť vyťažené štrkové jamy s vzniknutými vodnými plochami (plocha 4,50 ha) v lokalite Záblatie pre rekreačné účely. Na toto územie (plocha 15,50 ha) je spracovaná štúdia s umiestnením športovo rekreačného areálu s celoročným využívaním pre voľný a viazaný CR s lokálnym až regionálnym významom. Obstarávateľ a hlavný riešiteľ ÚPN-M Turany odporúčajú lokalitu s vyťaženými štrkopieskami využiť pre rekreačné účely.

Obdobná ťažobná jama vznikla v lokalite Brvná. Táto lokalita by mala byť rekultivovaná. Nový vlastník pozemku má zámer alternatívne využiť vzniknuté jazero na športový rybolov.

ŠGÚDŠ v riešenom území:

- neeviduje staré banské diela v zmysle § 35 ods.1, zákona č.44/1988,
- neeviduje prieskumné územie pre nevyhradený nerast,
- registruje zosuvy, ktoré sú na základe poskytnutého podkladu zapracované do grafickej časti ÚPN-M Turany,
- eviduje skládky odpadov ktoré sú na základe poskytnutého podkladu vyznačené v grafickej časti ÚPN-M Turany,
- uvádza že na webovej stránke ŠGÚDŠ sú k dispozícii geotermálne údaje (http://apl.geology.sk/mapportal/*/aplikacia/14). Na základe tejto mapy sú v lokalite Horná Ublač / Dubová (ozn. v štátnej odvodenej mape) vyznačené polohy 6 vrtov. Po preštudovaní informácií uvedených na www stránke bol zameraný predbežný hydrogeologický prieskum na vodné zdroje s pitnou vodou. Tie sú vyznačené v grafickej časti ÚPN-M Turany.

Obvodný banský úrad Banská Bystrica v priestore katastrálneho územia mesta neeviduje chránené ložiskové územia ani dobývacie priestory.

B.15 VYMEDZENIE PLÔCH VYŽADUJÚCICH ZVÝŠENÚ OCHRANU

B.15.1 NÁVRH OPATRENÍ OCHRANY PRÍRODY

Zvýšenú ochranu si vyžadujú plochy súvisiace s návrhom ochrany území stanovených R-ÚSES-om s prevzatím do riešenia ÚPN-M Turany. V grafickej časti sú vyznačené územia vyžadujúce zvýšenú ochranu. Ide o plochy na PP a LPF. V samostatnej kapitole boli podrobne popísané jednotlivé územia, a to:

- biocentrá
- genofondové lokality
- biokoridory
- hodnotná vzrastlá zeleň

Tieto ekologicky hodnotné územia treba chrániť pred poškodením, nevhodnými zásahmi, respektíve zničením, napríklad odvodnením, zasypaním a inými protiochranskými aktivitami.

B.15.2 NÁVRH PROTIPOVODŇOVÝCH A VODOHOSPODÁRSKYCH OPATRENÍ

Ochrana pred povodňami

Hydrografickú sieť širšieho územia tvoria vodné toky Váh, Krpeliánsky kanál a ich významnejšie prítoky. Toky sú charakteristické veľkým kolísaním hladiny a častým vylieváním z koryta. Váh spôsoboval v minulosti mnohé záplavy, preto bola vybudovaná tzv. Vážska kaskáda. V povodí rieky Váh sa po zrealizovaných úpravách pomery z hľadiska výskytu povodní zlepšili. Ako súčasť protipovodňových opatrení bol aj na toku Studenec vybudovaný polder a zrealizovaná úprava koryta v rámci intravilánu. Nevyhovujúce odtokové pomery sú v starom koryte Váhu v úseku derivácie.

Mesto Turany nemá zriadenú povodňovú komisiu. Plnenie úloh na úseku ochrany pred povodňami počas povodňovej situácie zabezpečuje, podľa § 27 ods. 16 zákona č. 7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami, krízový štáb. V zmysle uvedeného, podľa Metodického pokynu ObÚ Martin č. 3/2011, je pre tento účel vypracovaný „Povodňový plán záchranných prác obce“.

Podľa § 8, ods.10 zákona č.7/2010 Z. z. mesto zabezpečuje vyznačenie všetkých záplavových čiar zobrazených na mapách povodňového ohrozenia do územného plánu mesta alebo územného plánu zóny. Pre katastrálne územie mesta nie je spracovaná mapa povodňového ohrozenia, ktorá orientačne zobrazuje rozsah povodne znázornený záplavovou čiarou (priesečnica hladiny vody záplavy s terénom). Podľa zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami §6, ods.8, mapu povodňového ohrozenia zabezpečí správca vodohospodársky významných vodných tokov.

Správca vodného toku Váh, Slovenský vodohospodársky podnik, š.p., plánuje v rámci „Podnikového rozvojového programu investícií na roky 2016 – 2021“ investičnú akciu „Turany – pravá strana Váhu, km 287,000-289,000, ochrana intravilánu“. Jedná sa o viacročný program jednotlivých akcií, realizácia ktorých závisí od zabezpečenia finančných prostriedkov.

V rámci riešenia ochrany pred povodňami je akceptované a riešené

- akceptovaná a navrhovaná ochrana pred záplavami, ktoré môžu byť spôsobené vybrežovaním miestnych tokov,

- nie je navrhovaná nová zástavba v inundačnom území miestnych tokov a urbanistickým riešením zabezpečená adekvátna protipovodňová ochrana navrhovanej zástavby, ktorá negatívne neovplyvní odtokové pomery nižšie položených úsekov vodných tokov,
- navrhovaná realizácia investičnej akcie „Turany – pravá strana Váhu, km 287,000-289,000, ochrana intravilánu“,
- akceptovaná skutočnosť, že mapy povodňového ohrozenia a mapy povodňového rizika nie sú súčasťou Povodňového plánu obce - z toho dôvodu nie sú zakreslené do návrhu ÚPN obce,
- odvádzanie dažďových vôd je riešené zadržaním povrchového odtoku v území tak, aby odtok z daného územia do recipientu nebol zvýšený voči stavu pred realizáciou navrhovanej zástavby.

V záujme zabezpečenia ochrany pred povodňami musia byť rozvojové aktivity v súlade so zákonom č. 7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami najmä podľa § 20 ods.6,7 je v inundačnom území vodných tokov zakázané umiestňovať bytové budovy iné stavby, objekty alebo zariadenia, ktoré by mohla voda počas povodne poškodiť alebo odplaviť.

B.16. VYHODNOTENIE DÔSLEDKOV STAVEBNÝCH ZÁMEROV A INÝCH NÁVRHOV NA POĽNOHOSPODÁRSKEJ A LESNEJ PÔDE

B.16.1. VYHODNOTENIE DÔSLEDKOV STAVEBNÝCH ZÁMEROV A INÝCH NÁVRHOV NA POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDE

Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných návrhov na PP je dokumentované v novom ÚPN-M Turany ako:

- Prehľad nových stavebných a iných zámerov na poľnohospodárskej pôde.

Navrhované vyhodnotenie jednotlivých lokalít je označené v prehľadnom postupe, čo je dokumentované aj vo výkresovej časti (v.č. 5).

Jednotlivé lokality schválené v pôvodnom ÚPN-SÚ Turany v platnom znení (t.j. vrátane následných zmien a doplnkov – doplnok č.1) je dokumentované v textovej časti sprievodnej správy kap. C. Dopĺňujúce údaje. Označenie jednotlivých lokalít z pôvodného ÚPN-SÚ v platnom znení je dokumentované vo výkr. č.5 s pôvodným označením a farebným rozlíšením.

B.16.1.1. Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej pôde – v novom ÚPN-M

Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej pôde v lokalitách nového ÚPN-M Turany je spracované podľa zákona č. 220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z.z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a nariadenia vlády SR č. 58/2013 Z.z. o odvodoch za odňatie a neoprávnený záber poľnohospodárskej pôdy.

Pre spracovanie záberov pôdy boli použité podklady z Výskumného ústavu pôdoznanectva a ochrany pôdy Bratislava, pracovisko Banská Bystrica.

Dotknuté BPEJ sú zaradené do týchto kvalitatívnych skupín:

5 – 0705041, 0706005, 0706002

6 – 0811015, 0702005, 0701041

7 – 0889215, 0714062, 0714065,

Tieto pôdy patria medzi najkvalitnejšie pôdy v k.ú. Turany podľa nariadenia vlády SR č. 58/2013 Z.z.

Dotknuté BPEJ sú zaradené do týchto kvalitatívnych skupín:

7 – 0889012, 0789015, 0789212, 0789215,

8 – 0889415, 0789412, 0789415,

Tieto pôdy nepatria medzi najkvalitnejšie pôdy v k.ú. Turany podľa nariadenia vlády SR č. 58/2013 Z.z.

Dotknuté lokality určené pre iné ako poľnohospodárske využitie patriace do k.ú. Turany sú zaradené podľa kódov do týchto klimatických regiónov:

- **07 – mierne teplý, mierne vlhký,** suma priemerných denných teplôt nad 10 °C za rok je 2500 – 2200, dĺžka obdobia s teplotou vzduchu nad 5°C je 215.

- **08 – mierne chladný, mierne vlhký,** suma priemerných denných teplôt nad 10 °C za rok je 2200 – 2000, dĺžka obdobia s teplotou vzduchu nad 5°C je 208.

V dotknutých lokalitách sa na pôdotvorných substrátoch vyvinuli nasledovné typy pôd:

- **01 FMm^c** – fluvizeme typické, karbonátové, ľahké v celom profile, vysychavé.
- **02 FMm^c** – fluvizeme typické, karbonátové, stredne ťažké.
- **05 FMm** – fluvizeme typické, ľahké v celom profile, vysychavé.
- **06 FMm** – fluvizeme typické, stredne ťažké.
- **11 FMG** – fluvizeme glejové, stredne ťažké (lokálne ľahké).
- **14 FM** – fluvizeme (typ), stredne ťažké až ľahké, plytké.
- **89 PGm** - pseudogleje typické na polygénnych hlinách so skeletom, stredne ťažké až ťažké.

Dotknuté lokality sú z hľadiska zrnitosti pôdy zaradené do nasledujúcich kategórií (7. miesto kódu):

1 - ľahké pôdy (piesočnaté a hlinitiesočnaté)

2 – stredne ťažké pôdy (hlinité)

5 – stredne ťažké pôdy – ľahšie (piesočnatohlinité)

Kategórie zrnitosti pôdy vychádzajú z Novákovej klasifikačnej stupnice zrnitosti.

VYHODNOTENIE ZÁBEROV POĽNOHOSPODÁRSKEJ PODY

Variant A

Urbanistický návrh rieši rozvoj jednotlivých funkčných zložiek vo variante A v 18 lokalitách (ozn. 1 – 18,), čo je zdokumentované v tabuľke – Prehľad nových stavebných a iných zámerov na poľnohospodárskej pôde.

Celková výmera lokalít v tomto variante nového ÚPN-M Turany je:

- 93,69 ha, z toho 64,32 ha je záber poľnohospodárskej pôdy.

V zmysle zákona č. 58/2013 Z.z. je z celkovej poľnohospodárskej pôdy záber osobitne chránenej poľnohospodárskej pôdy“ v tomto variante A nového ÚPN-M Turany:

- 60,02 ha.

Uvedená pôda sa nachádza v navrhovaných lokalitách č.1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 a 18.

V rámci tohto variantu A sa rieši aj zmena funkčného využívania na plochách ozn. č. 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 45 a 46. Celková plocha so zmenou funkčného využívania PP na ktoré bol vydaný súhlas v predchádzajúcom ÚPN-SÚ v platnom znení je 24,83 ha, z toho na poľnohospodárskej pôde 16,75 ha.

Navrhované zmeny funkčného využívania súvisia s novou urbanistickou koncepciou pri priestorovom usporiadaní mesta s optimálnejším riešením životného prostredia súvisiacou predovšetkým s:

- preradením plôch pre priemysel v na obytnú výstavbu, OV , polyfunkčnú výstavbu (zmiešané územie pre bývanie a vybavenosť) a zeleň, a tak vylúčením vzájomného konfliktného pôsobenia takto naväzujúcich plôch v zastavanom území mesta,
- preradením plôch pre HBV na plochy pre IBV, z dôvodu už začatej výstavby IBV na týchto plochách a z dôvodov pretrvávajúceho vysokého záujmu o výstavbu IBV.

Variant B

Urbanistický návrh rieši rozvoj jednotlivých funkčných zložiek vo variante B v 20 lokalitách (ozn. 1 – 20,), čo je zdokumentované v tabuľke – Prehľad nových stavebných a iných zámerov na poľnohospodárskej pôde. Lokality 1 – 18 sú totožné s lokalitami vo variante A, lokality 19 – 20 sú navyše.

Celková výmera lokalít v tomto variante B nového ÚPN-M Turany je:

- 105,35 ha, z toho 74,32 ha je záber poľnohospodárskej pôdy.

V zmysle zákona č. 58/2013 Z.z. je z celkovej poľnohospodárskej pôdy záber osobitne chránenej poľnohospodárskej pôdy“ v tomto variante B nového ÚPN-M Turany:

- 68,66 ha.

Uvedená pôda sa nachádza v navrhovaných lokalitách č.1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 a 20.

V rámci tohto variantu B sa rieši aj zmena funkčného využívania na plochách ozn. č. 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 45, 46, 47 a 48. Celková plocha so zmenou funkčného využívania PP na ktoré bol vydaný súhlas v predchádzajúcom ÚPN-SÚ v platnom znení je 27,01 ha, z toho na poľnohospodárskej pôde 18,35 ha.

Navrhované zmeny funkčného využívania súvisia s novou urbanistickou koncepciou pri priestorovom usporiadaní mesta s optimálnejším riešením životného prostredia súvisiacou predovšetkým s:

- preradením plôch pre priemysel v na obytnú výstavbu, OV , polyfunkčnú výstavbu (zmiešané územie pre bývanie a vybavenosť) a zeleň, a tak vylúčením vzájomného konfliktného pôsobenia takto naväzujúcich plôch v zastavanom území mesta,
- preradením plôch pre HBV na plochy pre IBV, z dôvodu už začatej výstavby IBV na týchto plochách a z dôvodov pretrvávajúceho vysokého záujmu o výstavbu IBV.
- Lokalita č.1 - je určená pre umiestnenie IBV (individuálnej bytovej výstavby).
- Lokalita č.2 - je určená pre umiestnenie IBV (individuálnej bytovej výstavby) a komunikácie.
- Lokalita č.3 - je určená pre umiestnenie IBV (individuálnej bytovej výstavby) a komunikácie.
- Lokalita č.4 - je určená pre umiestnenie IBV (individuálnej bytovej výstavby) a komunikácie.
- Lokalita č.5 - je určená pre umiestnenie ICHR a komunikácie.
- Lokalita č.6 - je určená pre umiestnenie ICHR a komunikácie.
- Lokalita č.7 - je určená pre umiestnenie ICHR a komunikácie.
- Lokalita č.8 - je určená pre umiestnenie IBV (individuálnej bytovej výstavby), šport a komunikácie.

- Lokalita č.9 - je určená pre priemysel, zeleň a komunikácie.
- Lokalita č.10 - je určená pre umiestnenie IBV (individuálnej bytovej výstavby) a komunikácie.
- Lokalita č.11 - je určená pre umiestnenie IBV (individuálnej bytovej výstavby), zeleň a komunikácie.
- Lokalita č.12 - je určená pre umiestnenie IBV (individuálnej bytovej výstavby), zeleň, šport a komunikácie.
- Lokalita č.13 - je určená pre umiestnenie IBV (individuálnej bytovej výstavby).
- Lokalita č.14 - je určená pre umiestnenie IBV (individuálnej bytovej výstavby), šport a komunikácie.
- Lokalita č.15 - je určená pre umiestnenie IBV (individuálnej bytovej výstavby) a komunikácie.
- Lokalita č.16 - je určená pre umiestnenie IBV (individuálnej bytovej výstavby) a komunikácie.
- Lokalita č.17 - je určená pre rekreáciu zeleň a komunikácie.
- Lokalita č.18 - je určená pre umiestnenie komunikácie a zeleň.
- Lokalita č.19 - je určená pre umiestnenie IBV (individuálnej bytovej výstavby) a komunikácie.
- Lokalita č.20 - je určená pre priemysel a zeleň

ZDÔVODNENIE ZÁBEROV POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDY

Mesto Turany svojou polohou a administratívnym začlenením spadá do Žilinského kraja, okresu Martin. Mesto Turany sa nachádza sa v centrálnej časti Žilinského kraja.

Mesto Turany sa nachádza na žilinsko – podtatranskej osi prvého stupňa, ktorá spája Žilinu, Martin s Tatrami. Na tejto osi, v martinskom okrese, leží aj mesto Turany a tiež mesto Vrútky a obce Sučany a Krpeľany, ktoré vďaka svojej polohe majú výrazný rozvojový potenciál.

V rámci okresu Martin sa nachádza mesto Turany v intenzívne urbanizovanom priestore na severe okresu Martin, ktorý predstavuje aglomerácia mesta Martin v jej jadre a prímestskom pásme zahŕňajúce sídla Martin, Vrútky, Sučany, Turany. Mesto Turany je súčasťou rozhodujúceho urbanizovaného pásu tvoreného sídlami v údolí dolného toku rieky Turiec a rieky Váh, s obytnou, rekreačnou a výrobnou funkciou.

Mesto Turany má výhodnú polohu z hľadiska dopravných koridorov (D1, I/18, žel. trať 180), čo má vysoký význam z hľadiska dostupnosti a logistických predpokladov v území.

V štruktúre osídlenia bude mesto plniť predovšetkým funkciu bývania, rekreácie celoštátneho významu, priemyselného a logistického centra s úzkou väzbou na okresné mesto Martin. Mesto v poslednom období, po období stagnácie súvisiacej s zrušením prevádzky Dreviny, opätovne zaznamenáva rast populácie.

Jedným z cieľov územného plánu je zabezpečenie územných a technických podmienok pre ďalší rozvoj mesta, na základe vysokého záujmu o obytnú výstavbu. Rozhodujúcim cieľom ÚPN-M Turany je zabezpečiť stabilný prírastok obyvateľstva k návrhovému roku 2035 na stav v priemere cca 4525 obyvateľov, nastaviť medziročne stúpajúci počet obyvateľstva na cca 8,75 obyvateľa ročne, v priemere v skoro troch nových bytoch (IBV). ÚPN-M Turany vytvára v návrhovom období podmienky pre výstavbu cca 255 - 260 bytov, predovšetkým v rámci IBV.

Spracovanie nového ÚPN-M tak rieši:

Z dlhodobého hľadiska (k návrhovému roku 2035) ďalší rozvoj a potreby obce v komplexnom funkčnom zložení vyplývajúceho z analýzy vyhodnotených potrieb.

Návrh Návrh budúceho možného použitia PP na stavebné a iné zámery aj na osobitne chránených plochách PP je riešený z nasledovných dôvodov:

1. Absenciou schválených extenzívnych plôch na dlhodobý a trvalo udržateľný rozvoj obytnej výstavby.

Súčasný dynamický rozvoj mesta vyvoláva potreby riešenia súvisiacich problémov pre zabezpečenie stabilizácie obyvateľstva a vytvorenie podmienok pre možnú migráciu obyvateľov do mesta, vyplývajúcu z nárastu pracovných príležitostí v službách či priemysle a s tým súvisiacu nevyhnutnú potrebu riešiť individuálnu bytovú výstavbu (IBV). Súčasný stav nastavený v pôvodnom ÚPN-SÚ Turany neumožňuje pokryť potreby súvisiace s rozvojom bytovej výstavby intenzifikáciou výstavby v súčasnom zastavanom území.

V miestnej časti Mesto, ako rozhodujúcej urbanistickej časti sídla sa rieši len potreba pre umiestnenie IBV prevažne vo forme izolovaných rodinných domov o ktorých výstavbu je v riešenom území výrazný záujem. Táto výstavba sa naviaže na obdobne využívané obytné plochy. V lokalitách je navrhovaný rozvoj v priamej väzbe na súčasné zastavané územie.

2. Absenciou schválených extenzívnych plôch na dlhodobý a trvalo udržateľný rozvoj priemyselnej výroby a skladového hospodárstva s väčšími plošnými nárokmi na pozemok

S rozvojom bývania, rekreácie, služieb a priemyslu a súvisiacou zamestnanosťou úzko súvisí riešenie priemyselnej výroby a skladového hospodárstva predovšetkým na väčších a ucelených plochách s optimálnou dostupnosťou dopravnej obsluhy.

Pre Turany, ako rozvojové sídlo a spádové sídlo mikroregiónu severovýchodného Turca je nevyhnutné vytvárať hospodárskeho podmienky rozvoja v priemysle aj pre takýto druh výstavby, ktorá v súčasnosti v meste absentuje a tiež ju nie je možné umiestniť, vzhľadom na absenciu vhodných plôch v zastavanom území mesta. Existujúce plochy priemyslu (Drevina) sú opätovne využívané na nové priemyselné prevádzky. Menšia navrhovaná plocha v m.č. Mesto I. prevzatá z pôvodného ÚPN-SÚ nevytvára dostatočné predpoklady pre požadovaný a predpokladaný rozvoj. Lokality Dolné Mancovo a Hrabiny sú pre umiestnenie nových plôch priemyslu a skladového hospodárstva urbanistickou polohou najvhodnejšie. Ležia pri ceste 1/18, v blízkosti križovatky D1 - 1/18, mimo prístupu dopravnej obsluhy cez obytné územie mesta.

Uvedená výstavba bude mať pozitívny dopad na stabilizáciu obyvateľstva, ekonomickú činnosť v meste i mikroregióne v I. sektore, a tiež na riešenie hospodárskej základne v oblasti priemyselnej výroby a skladového hospodárstva v meste. Mesto má značne limitované možnosti rozvoja, nakoľko osobitne chránené pôdy priamo nadväzujú na zastavané územie v rozhodujúcej miestnej časti obce Mesto I. a Mesto II. Ak sa mesto má dlhodobo rozvíjať ako významné „spádové“ sídlo v mikroregióne severovýchodného Turca, je nevyhnutné nastaviť rozvoj aj na takto chránených pôdach a nevyhnutnosť riešiť návrh ich nepoľnohospodárskeho využitia.

Exaktné odôvodnenie záberov v jednotlivých lokalitách (v zátvorke plocha osobitne chránenej pôdy):

Lokality č.1 (0,12 + 0,18ha), č.2 (0,10ha), č.4 (0,38ha), č.8 (1,02ha), č.10 (0,60ha), č.11 (1,85ha), č.12 (7,81ha), č.13 (1,29ha), č.14 (0,37 + 0,28ha), č.15 (1,35ha), č.16 (1,36 + 0,36ha) - sú určené pre rozvoj IBV v rozptyle mesta, ako súbor plôch na okraji súčasného zastavaného územia. Tieto prevažne drobné rozvojové plochy mesta z hľadiska celkovej urbanistickej koncepcie:

- sú plochy (minimálne plochy) vhodné len pre umiestnenie IBV (mimo plochy č. 12, kde by bolo možné umiestniť aj HBV a OV) a vytvoria možnosť pre trvalo udržateľný rozvoj bytovej výstavby pre stabilizáciu občanov v meste. Absentujúce byty znemožňujú migráciu obyvateľov do mesta,
- predstavujú minimálny podiel osobitne chránenej pôdy spolu v 11-tich lokalitách 8,96 a jednej lokalite č.12 7,81ha, rozhodujúca chránená pôda ostáva v nadväzujúcom území zo scelených plôch obhospodarovaných AFG Turčianske Teplice,
- pomáhajú v riešení skompaktovania sídla,
- lokality č.2, č.10, č.11, č.13, č.15, sa nachádzajú v súčasnom zastavanom území a lokalita č.8 sa nachádza čiastočne v súčasnom zastavanom území.

Lokality č.5 (0,48ha), č.6 (0,28ha) a č.7 (0,60ha) - sú určené pre rozvoj rekreácie vo viazanom CR

- v súčasnosti okrajové plochy PP, čiastočne nevhodná poloha pre využívanie PP,
- rozvoj podporí stredisko CR a turizmu celoštátneho významu Trusalová,
- lokality sa nachádzajú v návaznosti na zastavané územie.

Lokalita č.17 (0,20 + 6,40ha) - je určená pre rozvoj rekreácie vo voľnom a viazanom CR

- do rekreačného územia sú zaradené pobrežné plochy na nábreží - po obvode novovzniknutých jazier pri ťažbe štrkov po výstavbe D1,
- v lokalite sa po ťažbe štrkov nachádzajú aj tzv. zostatkové plochy PP nevhodné pre veľkoplošné využívanie PP,
- lokalita sa nachádza na okraji sceleného lánu.

Lokality č.9 (36,30ha) a č.20 (8,64ha) - sú určené pre priemyselnú výstavbu a skladové hospodárstvo

- s plochou súvisí riešenie absentujúcich podmienok pre rozvoj hospodárskej základne v meste a mikroregióne severovýchodného Turca a súvisiacich pracovných príležitostí, ktoré riešia problematiku nezamestnanosti.
- výhodná poloha s prístupom na nadradenú dopravnú infraštruktúru – cesta 1/18 a diaľnica D1.

Nový ÚPN-M Turany

Prehľad nových stavebných a iných zámerov na poľnohospodárskej pôde VARIANT A

Lokalita Číslo	Katastrálne Územie	Funkčné Využitie	Výmera lokality celková v ha	Predpokladaná výmera poľnohospodárskej pôdy		Vykonané investičné zásahy v ha	Užívateľ Poľnohosp Pôdy	
				celkom v ha	z toho			
					kód/skupina BPEJ			Výmera lok. v ha
1	Turany	IBV	1,52	0,73	<u>0705041 / 5</u>	0,12	-	Súkr.
					<u>0811015 / 6</u>	0,18		
					0889415 / 8	0,43		
2	Turany	IBV + komunikácie	1,68	0,84	<u>0705041 / 5</u>	0,10	-	Súkr.
					0889415 / 8	0,74		
3	Turany	IBV + komunikácie	0,86	0,23	0889415/ 8	0,23	-	Súkr.
4	Turany	IBV + komunikácie	1,36	0,68	<u>0705041 / 5</u>	0,38	-	Súkr.
					0789412 / 8	0,20		
					0889415/ 8	0,10		
5	Turany	ICHR + Komunikácie	1,92	0,48	<u>0889215 / 7</u>	0,48	-	AFG
6	Turany	ICHR + Komunikácie	1,04	0,26	<u>0889215 / 7</u>	0,26	-	AFG
7	Turany	ICHR + Komunikácie	2,40	0,60	0889012 / 7	0,60	-	AFG
8	Turany	IBV + šport + komunikácie	4,44	2,22	<u>0714062 / 7</u>	1,02	-	Súkr. AFG
					0789015 / 7	1,17		
					0789415 / 8	0,03		
9	Turany	priemysel+ zeleň + komunikácie	38,55	37,10	<u>0714065 / 7</u>	36,30	-	AFG
					0789212 / 7	0,80		
10	Turany	IBV komunikácie	1,20	0,60	<u>0705041 / 5</u>	0,36	-	Súkr.
					<u>0706005 / 5</u>	0,24	-	
11	Turany	IBV + zeleň komunikácie	3,70	1,85	<u>0706005 / 5</u>	1,85	-	Súkr.
12	Turany	IBV + zeleň komunikácie + šport	15,62	7,81	<u>0702005 / 6</u>	7,81	-	Súkr. + AFG
13	Turany	IBV	2,64	1,29	<u>0706005 / 5</u>	1,29	-	Súkr.
14	Turany	IBV + komunikácie + šport	1,32	0,65	<u>0705041 / 5</u>	0,37	-	AFG
					<u>0701041 / 6</u>	0,28		
15	Turany	IBV komunikácie	2,70	1,35	<u>0706005 / 5</u>	1,35	-	Súkr.
16	Turany	IBV komunikácie	3,42	1,72	<u>0706005 / 5</u>	1,36	-	Súkr.
					<u>0705041 / 5</u>	0,36		
17	Turany	Rekreácia zeleň komunikácie +	6,60	5,05	<u>0705041 / 5</u>	0,20	-	AFG
					<u>0706002 / 5</u>	4,85		
18	Turany	Komunikácie + zeleň	2,72	0,86	<u>0702005 / 6</u>	0,86	-	AFG
	Celkom lokality		93,69	64,32		64,32		

Prehľad nových stavebných a iných zámerov na poľnohospodárskej pôde VARIANT B

Lokalita Číslo	Katastrálne Územie	Funkčné Využitie	Výmera lokality celková v ha	Predpokladaná výmera poľnohospodárskej pôdy		Vykonané investičné zásahy v ha	Užívateľ Poľnohosp Pôdy	
				celkom v ha	z toho			
					kód/skupina BPEJ	Výmera lok. v ha		
1	Turany	IBV	1,52	0,73	0705041 / 5	0,12	-	Súkr.
					0811015 / 6	0,18		
					0889415 / 8	0,43		
2	Turany	IBV + komunikácie	1,68	0,84	0705041 / 5	0,10	-	Súkr.
					0889415 / 8	0,74		
3	Turany	IBV + komunikácie	0,86	0,23	0889415/ 8	0,23	-	Súkr.
4	Turany	IBV + komunikácie	1,36	0,68	0705041 / 5	0,38	-	Súkr.
					0789412 / 8	0,20		
					0889415/ 8	0,10		
5	Turany	ICHR + Komunikácie	1,92	0,48	0889215 / 7	0,48	-	AFG
6	Turany	ICHR + Komunikácie	1,04	0,26	0889215 / 7	0,26	-	AFG
7	Turany	ICHR + Komunikácie	2,40	0,60	0889012 / 7	0,60	-	AFG
8	Turany	IBV + šport + komunikácie	4,44	2,22	0714062 / 7	1,02	-	Súkr. AFG
					0789015 / 7	1,17		
					0789415 / 8	0,03		
9	Turany	priemysel+ zeleň + komunikácie	38,55	37,10	0714065 / 7	36,30	-	AFG
					0789212 / 7	0,80		
10	Turany	IBV komunikácie	1,20	0,60	0705041 / 5	0,36	-	Súkr.
					0706005 / 5	0,24	-	
11	Turany	IBV + zeleň komunikácie	3,70	1,85	0706005 / 5	1,85	-	Súkr.
12	Turany	IBV + zeleň komunikácie + šport	15,62	7,81	0702005 / 6	7,81	-	Súkr. + AFG
13	Turany	IBV	2,64	1,29	0706005 / 5	1,29	-	Súkr.
14	Turany	IBV + komunikácie + šport	1,32	0,65	0705041 / 5	0,37	-	AFG
					0701041 / 6	0,28		
15	Turany	IBV komunikácie	2,70	1,35	0706005 / 5	1,35	-	Súkr.
16	Turany	IBV komunikácie	3,42	1,72	0706005 / 5	1,36	-	Súkr.
					0705041 / 5	0,36		
17	Turany	Rekreácia zeleň komunikácie +	6,60	5,08	0705041 / 5	0,20	-	AFG
					0706002 / 5	4,85		
18	Turany	Komunikácie + zeleň	2,72	0,86	0702005 / 6	0,86	-	AFG
19	Turany	IBV komunikácie	2,72	1,36	0789215 / 7	1,20		Súkr.
					0789415 / 8	0,16		
20	Turany	Priemysel + zeleň	8,94	8,64	0714065 / 7	8,64	-	AFG
	Celkom lokality		105,35	74,32		74,32		

ZÁBERY PP NA PLOCHÁCH NA KTORÉ BOL VYDANÝ SÚHLAS BUDÚCEHO MOŽNÉHO POUŽITIA PP V PÔVODNOM ÚPN-SÚ TURANY V PLATNOM ZNENÍ A KTORÉ RIEŠI S NOVÝM FUNKČNÝM VYUŽITÍM – NOVÝ ÚPN-M TURANY

Prehľad nových stavebných a iných zámerov na poľnohospodárskej pôde v ÚPN-M na ktorých je navrhovaná zmena funkčného využitia na plochách pre ktoré bol vydaný súhlas s budúcim možným použitím PP na stavebné a iné zábery v pôvodnom ÚPN-SÚ Turany VARIANT A

Lokalita Číslo	Katastrálne Územie	Pôvodné / nové Funkčné Využitie	Výmera lokality celková v ha	Predpokladaná výmera poľnohospodárskej pôdy		Vykonané investičné zásahy v ha	Užívateľ Poľnohosp Pôdy	
				celkom v ha	z toho			
					kód/skupina BPEJ			Výmera lok. v ha
21	Turany	Priemysel / polyfunkcia, zeleň	2,00	1,50	<u>0706035 / 5</u>	1,50	-	Súkr.
22	Turany	OV / polyfunkcia, zeleň, komunikácie	1,76	1,32	<u>0702005 / 6</u>	1,32	-	Súkr.
23	Turany	Zeleň / Polyfunkcia, komunikácia	0,08	0,08	<u>0702005 / 6</u>	0,08	-	Súkr.
24	Turany	Priemysel / OV, zeleň, Komunikácie	5,38	4,25	<u>0706005 / 5</u>	4,25	-	Súkr.
25	Turany	OV / zeleň	0,09	0,09	<u>0889212 / 7</u>	0,01	-	Súkr.
					0889412 / 8	0,08	-	Súkr.
26	Turany	Priemysel / zeleň	0,22	0,22	<u>0705041 / 5</u>	0,17	-	Súkr.
					0889412 / 8	0,05		
27	Turany	IBV / zeleň	0,46	0,46	<u>0705041 / 5</u>	0,46	-	Súkr.
28	Turany	Priemysel / zeleň	0,17	0,17	<u>0705041 / 5</u>	0,17	-	Súkr.
29	Turany	Priemysel / IBV, komunikácie	1,78	1,66	<u>0705041 / 5</u>	1,66	-	Súkr.
30	Turany	Priemysel / polyfunkcia	0,42	0,42	<u>0705041 / 5</u>	0,30	-	Súkr.
					0789412 / 8	0,12		
31	Turany	Priemysel / polyfunkcia	0,37	0,37	<u>0705041 / 5</u>	0,37	-	Súkr.
32	Turany	Zeleň / IBV, komunikácie	0,20	0,15	<u>0705041 / 5</u>	0,15	-	Súkr.
33	Turany	Priemysel / IBV, šport, zeleň, komunikácie,	2,86	1,40	<u>0706005 / 5</u>	1,40	-	Súkr.
34	Turany	Priemysel / záhrady, cintorín, komunikácie	2,72	1,52	<u>0706005 / 5</u>	1,52	-	AFG
35	Turany	Priemysel / IBV, komunikácie	0,54	0,30	<u>0706005 / 5</u>	0,30	-	Súkr.
36	Turany	OV / polyfunkcia	0,18	0,18	<u>0702005 / 6</u>	0,18	-	Súkr.
37	Turany	OV / IBV, komunikácie	0,34	0,00	<u>0701001 / 6</u>	0,00	-	Súkr.
38	Turany	Priemysel / zeleň Komunikácie	0,10	0,10	<u>0705041 / 5</u>	0,10	-	Súkr.
39	Turany	Priemysel / IBV Komunikácie	0,14	0,12	<u>0705041 / 5</u>	0,12	-	Súkr.
40	Turany	Šport / IBV	0,10	0,00	<u>0705041 / 5</u>	0,00	-	Súkr.

41	Turany	Šport / IBV	0,10	0,05	<u>0705041 / 5</u>	0,05	-	Súkr.
42	Turany	OV / IBV	0,40	0,18	<u>0705041 / 5</u>	0,18	-	Súkr.
43	Turany	HBV / IBV	1,96	0,98	<u>0705041 / 5</u>	0,24	-	Súkr., AFG
					<u>0701001 / 6</u>	0,46		
					<u>0701041 / 6</u>	0,28		
44	Turany	HBV / IBV, komunikácie	1,40	0,70	<u>0705041 / 5</u>	0,24	-	AFG
					<u>0701041 / 6</u>	0,46		
45	Turany	HBV / IBV	0,60	0,30	<u>0705041 / 5</u>	0,30	-	Súkr.
46	Turany	Priemysel / IBV, Komunikácie	0,46	0,23	<u>0705041 / 5</u>	0,23	-	Súkr.
Celkom lokality			24,83	16,75		16,75		

Prehľad nových stavebných a iných zámerov na poľnohospodárskej pôde v ÚPN-M na ktorých je navrhovaná zmena funkčného využitia na plochách pre ktoré bol vydaný súhlas s budúcim možným použitím PP na stavebné a iné zábery v pôvodnom ÚPN-SÚ Turany VARIANT B

Lokalita Číslo	Katastrálne Územie	Pôvodné / nové Funkčné Využitie	Výmera lokality celková v ha	Predpokladaná výmera poľnohospodárskej pôdy			Vykonané investičné zásahy v ha	Užívateľ Poľnohosp Pôdy
				celkom v ha	z toho			
					kód/skupina BPEJ	Výmera lok. v ha		
21	Turany	Priemysel / polyfunkcia, zeleň	2,00	1,50	<u>0706035 / 5</u>	1,50	-	Súkr.
22	Turany	OV / polyfunkcia, zeleň, komunikácie	1,76	1,32	<u>0702005 / 6</u>	1,32	-	Súkr.
23	Turany	Zeleň / Polyfunkcia, komunikácia	0,08	0,08	<u>0702005 / 6</u>	0,08	-	Súkr.
24	Turany	Priemysel / OV, zeleň, Komunikácie	5,38	4,25	<u>0706005 / 5</u>	4,25	-	Súkr.
25	Turany	OV / zeleň	0,09	0,09	<u>0889212 / 7</u>	0,01	-	Súkr.
					0889412 / 8	0,08	-	Súkr.
26	Turany	Priemysel / zeleň	0,22	0,22	<u>0705041 / 5</u>	0,17	-	Súkr.
					0889412 / 8	0,05		
27	Turany	IBV / zeleň	0,46	0,46	<u>0705041 / 5</u>	0,46	-	Súkr.
28	Turany	Priemysel / zeleň	0,17	0,17	<u>0705041 / 5</u>	0,17	-	Súkr.
29	Turany	Priemysel / IBV, komunikácie	1,78	1,66	<u>0705041 / 5</u>	1,66	-	Súkr.
30	Turany	Priemysel / polyfunkcia	0,42	0,42	<u>0705041 / 5</u>	0,30	-	Súkr.
					0789412 / 8	0,12		
31	Turany	Priemysel / polyfunkcia	0,37	0,37	<u>0705041 / 5</u>	0,37	-	Súkr.
32	Turany	Zeleň / IBV, komunikácie	0,20	0,15	<u>0705041 / 5</u>	0,15	-	Súkr.
33	Turany	Priemysel / IBV, šport, zeleň, komunikácie,	2,86	1,40	<u>0706005 / 5</u>	1,40	-	Súkr.
34	Turany	Priemysel / záhrady, cintorín, komunikácie	2,72	1,52	<u>0706005 / 5</u>	1,52	-	AFG
35	Turany	Priemysel / IBV, komunikácie	0,54	0,30	<u>0706005 / 5</u>	0,30	-	Súkr.

36	Turany	OV / polyfunkcia	0,18	0,18	<u>0702005 / 6</u>	0,18	-	Súkr.
37	Turany	OV / IBV, komunikácie	0,34	0,00	<u>0701001 / 6</u>	0,00	-	Súkr.
38	Turany	Priemysel / zeleň Komunikácie	0,10	0,10	<u>0705041 / 5</u>	0,10	-	Súkr.
39	Turany	Priemysel / IBV Komunikácie	0,14	0,12	<u>0705041 / 5</u>	0,12	-	Súkr.
40	Turany	Šport / IBV	0,10	0,00	<u>0705041 / 5</u>	0,00	-	Súkr.
41	Turany	Šport / IBV	0,10	0,05	<u>0705041 / 5</u>	0,05	-	Súkr.
42	Turany	OV / IBV	0,40	0,18	<u>0705041 / 5</u>	0,18	-	Súkr.
43	Turany	HBV / IBV	1,96	0,98	<u>0705041 / 5</u>	0,24	-	Súkr., AFG
					<u>0701001 / 6</u>	0,46		
					<u>0701041 / 6</u>	0,28		
44	Turany	HBV / IBV, komunikácie	1,40	0,70	<u>0705041 / 5</u>	0,24	-	AFG
					<u>0701041 / 6</u>	0,46		
45	Turany	HBV / IBV	0,60	0,30	<u>0705041 / 5</u>	0,30	-	Súkr.
46	Turany	Priemysel / IBV, Komunikácie	0,46	0,23	<u>0705041 / 5</u>	0,23	-	Súkr.
47	Turany	OV / polyfunkcia	2,18	1,60	<u>0702005 / 6</u>	1,60	-	Súkr.
Celkom lokality			27,01	18,35		18,35		

B.16.2 VYHODNOTENIE DÔSLEDKOV STAVEBNÝCH ZÁMEROV A INÝCH NÁVRHOV NA LESNEJ PÔDE

V ÚPN-M Turany nie je navrhované trvalé vyňatie lesného pozemku. Hospodárske lesy sú z lesníckeho hľadiska normálne obhospodarované, vzťahujú sa na ne len obmedzenia dané lesným zákonom a hospodári sa na základe schváleného lesného hospodárskeho plánu (LHP Jánošíkovo) a programu starostlivosti o lesy (PSOL).

B.17 CELKOVÉ HODNOTENIE KONCEPCIE NAVRHOVANÉHO RIEŠENIA

B.17.1 POTENCIÁL RIEŠENÉHO ÚZEMIA Z HĽADISKA ŠIRŠÍCH SÚVISLOSTÍ

Návrh ÚPN-M odráža postavenie mesta ležiaceho na žilinsko-podtatranskej rozvojovej osi prvého stupňa celoštátneho významu, jeho výhodnú polohu z hľadiska prístupu na nadradený dopravný systém koridorov (D1, 1/18, žel. trať č.180) v území s vysokou tradíciou priemyselnej výroby a s rekreačným potenciálom celoštátneho významu determinovaným existenciou NP Malá Fatra zasahujúceho do k.ú. riešeného územia.

Mesto Turany je charakterizované ako samostatné sídlo, so spádovým potenciálom pre obce nachádzajúce sa v severovýchodnej časti dolného Turca (Šútovo, Nolčovo, Ratkovo, Krpeľany, Turčianska Štiavnička, Konské a Podhradie) s predpokladom pre rozvoj obytnej a rekreačnej funkcie a hospodárskej základne založenej na nezávadnej priemyselnej a poľnohospodárskej výrobe a lesnom hospodárstve. Mesto bude využívať postavenie v urbanizovanom území, hlavne ako sídlo ležiace na významnom urbanizovanom páse zloženom so sídiel Martin, Vrútky, Sučany a Turany a dostupnosť infraštruktúry v týchto sídlach.

Mesto Turany svojou polohou a administratívnym začlenením spadá do Žilinského kraja, okresu Martin. Mesto Turany sa nachádza sa v centrálnej časti Žilinského kraja. Nachádza na žilinsko – podtatranskej osi prvého stupňa, ktorá spája Žilinu, Martin s Tatrami a má vďaka svojej polohe výrazný rozvojový potenciál.

Mesto Turany je od 1. Januára 2016 v poradí tretím mestom spolu s mestom Vrútky a mestom Martin, ktoré sa nachádza v okrese Martin.

V rámci okresu Martin sa nachádza mesto Turany v intenzívne urbanizovanom priestore na severe okresu Martin, ktorý predstavuje aglomerácia mesta Martin v jej jadre a prímestskom pásme zahŕňajúce rozhodujúce sídla v urbanizovanom priestore Martin, Vrútky, Sučany, Turany. Mesto Turany je súčasťou rozhodujúceho urbanizovaného pásu tvoreného sídlami v údolí dolného toku rieky Turiec a rieky Váh, s obytňou, rekreačnou a výrobnou funkciou.

Mesto Turany spolu so sídlami v podhorí Krivánskej Malej Fatry má popri obytnej, výrobnej a poľnohospodárskej funkcii stále väčší význam ako nástupný bod do rekreačného priestoru v území Krivánskej Malej Fatry.

Turany ležia na dopravnej sieti krajín EÚ: Multimodálny koridor, vetva č. Va, zároveň súčasť koridorových sietí TEN-T (Panaeurópska dopravná sieť), Viedeň – štátna hranica SR / Rakúsko – Bratislava – Trenčín – Žilina – Košice – štátna hranica SR / Ukrajina – Užhorod v trase študovanej vysokorychlostnej trate (ďalej len „VRT“), diaľnice D1, modernizovaných železničných tratí č. 120, 180. Na železničnej trati č. 180 je ako strategický cieľ ŽSR plánovaná modernizácia na traťovú rýchlosť 160km/hod, ako súčasť prioritného záujmu EÚ č.23 v zmysle schválenej Konceptie rozvoja železničných ciest č. 963/2001.

Riešené územie spadá, z hľadiska priestorových jednotiek rekreácie a CR regionálneho a vyššieho významu, do Turčianskeho regiónu cestovného ruchu s nástupným centrom Martin, rekreačného územného celku okresu Martin s nástupným centrom Martin, rekreačného krajinného celku Krivánska Malá Fatra s východiskovým centrom Turany. Turany sa stali východiskovým centrom rekreačného krajinného celku Krivánska Malá Fatra (ďalej len „RKC Krivánska Malá Fatra“) s rekreačnými priestormi a útvarmi SVT Turany regionálneho významu a SRT Turany – Trusalová“ celoštátneho významu.

Do riešeného územia zasahuje Národný park Malá Fatra (ďalej len „NP Malá Fatra“) so svojim ochranným pásmom a Chránené územia európskej siete Natura 2000: Chránené vtáčie územie Krivánska Malá Fatra – CHVÚ č.13 a Územia európskeho významu SKUEV Krivánska Malá Fatra 0252.

B.17.2 KRAJINNO – EKOLOGICKÝ A ENVIROMENTÁLNY POTENCIÁL

Výsledok navrhovaného riešenia ÚPN-M Turany potvrdzuje skutočnosť, že súčasná organizácia štrukturálnych prvkov krajiny v zásade zohľadňuje a rešpektuje existenciu chránených území, chránené územia podľa medzinárodných dohovorov, základné krajinnoekologické danosti, podmienky či environmentálny potenciál katastrálneho územia. Navrhované riešenie len koriguje menšie kolízne plochy v organizácii krajiny, detailnejšie špecifikuje optimálne možnosti funkčného využívania riešeného priestoru a navrhuje urbanistické riešenie s elimináciou a obmedzeniami stresových faktorov vyplývajúcich z nadradenej dopravy.

Najzávažnejšie nároky spoločnosti na krajinu katastra (poľnohospodárska výroba) sú „usporiadané“ tak, aby bezozvyšku a bez stretov záujmov kopírovali krajinnoekologické podmienky a potenciál územia katastra.

Do zastavaných území sú v ÚPN-M Turany začlenené navrhované obytné plochy, plochy občianskej a rekreačnej vybavenosti a plochy priemyslu. Tie negatívne neovplyvnia ani v jednom z navrhovaných priestorov krajinnno-estetické hodnoty územia.

Navrhovaná urbanistická štruktúra kladie dôraz na skompaktneenie územia v jeho súčasnej urbanistickej štruktúre (miestne časti, osady) a zachovanie merítka zástavby – typického vidieckeho sídla. Navrhovaná výstavba priamo naväzuje na existujúcu.

Do riešeného územia zasahujú nasledovné osobitne chránené územia:

Národný park Malá Fatra

Na území NP platí 3. stupeň ochrany, v ochrannom pásme s 2. stupeň. Ochranné pásmo NP Malá Fatra je vymedzené na podhorí, hranicu tvorí cesta 1/18. V ochrannom pásme platí tu 2.stupeň ochrany.

V NP Malá Fatra do riešeného územia zasahujú nasledovné maloplošné chránené územia: NPR Chleb - 5. stupeň ochrany, PR Goľové mláky - 4. stupeň ochrany, PR Hrabinka - 4. stupeň ochrany.

V riešenom území k.ú. Turany sa nachádzajú dve územia európskeho významu:

SKUEV 0252 Malá Fatra, určený stupeň ochrany je 2., 3., 5., SKUEV 0664 Uholníky, v ochrannom pásme NP Malá Fatra, 2. stupeň ochrany.

Do riešeného územia zasahuje:

Chránené vtáčie územie SKCHVU 013 Malá Fatra. V riešenom území zaberá severnú časť územia až takmer po kanál Váhu. Prekrýva sa s NP Malá Fatra, ochranným pásmom NP Malá Fatra a územím európskeho významu SKUEV 0252 Malá Fatra a SKUEV 0664 Uholníky.

V zmysle dokumentácie RÚSES sú v území vyčlenené nasledovné prvky ekologickej siete:

Biocentrá

- BBc 1 Krivánska Fatra, biosférické biocentrum,.
- RBc 8 Goľové mláky, regionálne biocentrum,
- RBc 9 Uholníky, regionálne biocentrum.
- RBc 12 Hradisko pri Nolčove - Ráztoka – Majkrabovo, regionálne biocentrum.

Biokoridory

- NRBk 1 Rieka Váh, nadregionálny biokoridor.
- RBk 6 ekotón Krivánskej Fatry, regionálny biokoridor.
- RBk 7 Trusalová – Podhradie, regionálny biokoridor.
- RBk 8 Černík - Kubiancovo – Rieka Váh, regionálny biokoridor.

Regionálne významné genofondové lokality

GL 5 Mojský Grúň - Malý Kriváň, GL 6 Pekelník, GL 7 Veľký Kriváň – Chleb, GL 32 Uholníky, GL 33 Kubiancovo, GL 34 Kánovo – Černík, GL 35 Goľové mláky, GL 36 Stráne, GL 37 Hrabinka, GL 38 Turianske Rovne, GL 39 Hrabiny, GL 76 Odmúty, GL 77 Sihoť pri Váhu, GL 84 Dolný tok, Kantorského potoka, GL 86 Turany – Dlhé, GL 88 Turany – Brvná, GL 89 Brvnence – Važiská, GL 90 Ráztoka, GL 92 Krpeľany – Sihoť III, GL 93 Váh pri Nolčove, GL 94 Krpeľany – Sihoť II a GL 95 Krpeľany – Sihoť I.

B.17.3 KULTÚRNO – HISTORICKÝ POTENCIÁL ÚZEMIA, RETROSPEKTÍVA OSÍDL'OVANIA A VYUŽÍVANIA RIEŠENÉHO ÚZEMIA

Výhodná geografická poloha, priaznivé klimatické a pôdne podmienky, boli determinujúcimi činiteľmi osídľovacieho procesu Turčianskej kotliny a tým aj Turian. Strategická poloha v rámci Turčianskej kotliny a zázemie lesov a pohoria, limitované možnosti trasovania komunikačných ciest, viedli v celom období osídľovania ku kontinuálnemu umiestneniu sídla počas jeho existencie od najstarších čias až do súčasnosti. Počas stredoveku boli Turany radené medzi typické vidiecke podanské dediny či malé mestá s obmedzenými privilégiami a výsadami, pričom Turany patrilo medzi sídla s najväčším počtom obyvateľov v Turci. Nikdy sa však nestalo slobodným kráľovským mestom. Rozhodujúce obdobie pri ktorom stratilo významnú hierarchickú polohu medzi najvýznamnejšími sídlami severnej časti v Turčianskej stratilo v 19. a začiatkom 20. stor., keď sa región „presadilo“ mesto Martin. Od 2.pol. 20. storočia si Turany opäť získavajú významnejšie postavenie, podloženom hlavne umiestnenou priemyselnou výstavbou.

Návrh ÚPN-M nastavuje nový rozvoj sídla kontinuálne naväzujúci na hospodárske tradície využívajúc strategickú polohu na najvýznamnejšom dopravnom koridore Slovenska. Sídlo s aktuálne získaným štatútom mesta hodnotí a rieši ako centrum mikroregiónu severovýchodného Turca.

Turiec bol osídlený už v neskorej dobe kamennej – eneolite (na konci 3. tisícročia p.n.l.). Súvislejšie osídlenie začína v strednej dobe bronzovej (1500 až 1350 p.n.l.). Územie Turca bolo tiež domovom lužickej kultúry až do 4. stor. n. l., teda v dobe železnej, laténskej i rímskej o čom svedčia početné hradiská.. Hradiská sa našli aj na Vrchmúre nad Podhradím, v lokalite Pod Dunimo v chotári Turčianskej Štiavničky, Hrádku v chotári Turčianskej Štiavničky i Pohanovo v chotári Krpelian. Hradisko pri Ratkove na Pohanove strážilo prístup od Liptova do Turca. V období laténskej a rímskej kultúry sa stal Turiec strediskom remeselnej výroby, obchodu a spoločenského života, existoval systém široko rozvetvených osád.

V stredoveku sa Turiec stal súčasťou Uhorska od prvých decénií 12. stor. Turčianska kotlina zaujímala strategickú polohu, vznikali zemianske osady. V období arpádovského Uhorska už viedli dve cesty z Turca na Oravu i Liptov, a to od Sučian po pravom brehu Váhu, ďalšia cez cez fatranský priesmyk do údolia Revúcej na Liptove a v smere na Oravu zo Sučian cez Turany a Kľačany. Snahou uhorských panovníkov sa vytvorilo na strednom a severnom Slovensku veľké kráľovské domínium s centrom na Pustom hrade nad Zvolenom (pre územia Zvolena, Turca, Liptova, Oravy a severného Hontu a severného Tekova) z ktorých sa vyčlenili v prvej polovici 14. stor. samostatné šľachtické stolice (Turčianska až od roku 1339).

Prvá písomná zmienka o Turanoch, ako zemianskej osady je datovaná 1. júla 1319. Po roku 1391 zemianky majetok padol do rúk koruny a v roku 1397 boli Turany povýšené do mestských práv a riadilo sa tzv. Krupinským právom. Obyvateľstvo sa zaoberalo prevažne poľnohospodárstvom, ale i obchodom a remeselnou činnosťou. Panovníckym rozhodnutím Mateja Korvína z roku 1470 Turany strácajú pôvodné postavenie a sú označené ako dedina. Na konci prvej polovice a v druhej polovici 15. stor. trpelo územie Turca vojnovými konfliktami a prechodmi a drancovaním husitských, bratrských i poľských vojsk. F. Habsburskému sa nakoniec podarilo ovládnuť Turiec a nastal príchod nových majetných rodov (Révayovci, Juštovci, Nárovci). Mestečko Turany v druhej polovici 16. stor., 17. stor. i 18. stor. (doklady z rokov 1659, 1710) muselo sa u kráľovského dvora opätovne uchádzať o zemepánmi často obmedzované slobody a pôvodne získané privilégia. Stavovské povstania proti absolutistickému – centralizačným snahám Habsburgovcov zanechali v Turčianskej stolici značné následky. Po skonsolidovaní pomerov v prvej pol. 18. stor. Turany dosiahli najväčší hospodársky rozmach. Boli známe aj rozvojom remesiel hlavne kolármi, debnárm, kováčmi a klobučníkmi. V Turanoch boli aj mlyn i pivovar. Po roku 1767 sa začala v Turci urbárska regulácia. Podľa tereziánskej urbárskej regulácie patrila najväčšia časť Turian Révayovcom.

V roku 1821 okrajom Turian viedla prvá hlavná komunikácia z moravského Olomouca cez Žilinu na Liptov a ďalej smerom na Ukrajinu. Hlavná spojovacia komunikácia číslo druhá viedla z poľského Nového Targu cez Oravu do Nitrianskej stolice.

Po predrevolučných rokoch neúrody a hladu, ušetrili vojnové udalosti 1848 – 1849 ďalší úder. Revolučné udalosti však od 70. rokov 19. stor. uvoľnili cestu k rozvoju podnikania s rozvojom priemyselnej výroby. Prispelo k tomu najmä zrušenie poddanstva, likvidácia feudálnych výrobných vzťahov v poľnohospodárstve, základy pruskej cesty vývinu kapitalizmu, urbársky patent z roku 1853 (zrušenie feudálnych záväzkov k urbárskej pôde). Z tohto obdobia je pozitívom pre Turany vybudovanie košického – bohumínskej železnice. V mestečku bola zriadená železničná stanica a tak vytvorili podmienky pre začiatok priemyselného hospodárskeho rozvoja.

V období do 1. svetovej vojny v hospodárskom živote Turian najdôležitejšiu úlohu zohrávalo poľnohospodárstvo ako hlavný zdroj obživy. Remeselníci boli organizovaní v cechoch až do roku 1872. V Turanoch remeslá prevádzkovali kováči, klobučníci, hrnčiari, hrebenári, krajčíri, mlynári, mäsiari, obchodníci – kupci a krčmári. V Turanoch v roku 1863 boli 3 mlyny, pálenice, mestský pivovar a v domácej malovýrobe sa občania zaoberali a privyrábali tkaním ľanu a konope a povozníctvom. Koncom 19. stor. a začiatkom 20. stor. stále prežívala feudálna forma výmeny tovarov.

Turany v medzivojnovom období (za existencie ČSR) boli veľmi chudobnou obcou. Obec napriek prírastku obyvateľov trpela zo sociálnych dôvodov dočasným a trvalým vysťahovalectvom. Od roku 1928 boli Turany elektrifikované. Počas vojnových rokov 1940 – 1945 počas Slovenského štátu patrili Turany do novovzniknutej podtatranskej župy so sídlom v Ružomberku. V roku 1941 sa začala výstavba drevárskeho závodu (Drevoúnia).

Po roku 1948 nastalo obdobie obrovských zásahov do spoločnosti, do dlhodobu formovaných vlastníckych práv. Socialistický vývoj obce Turany bol poznamenaný rozsiahlou výstavbou no i búraním. V rokoch 1958 – 1960 bola postavená nová budova školy, v roku 1968 závod verejného stravovania Kriváň, v roku 1968 boli asanované domy v centre (pre nové námestie), v roku 1972 bola zbúraná židovská synagóga, v roku 1973 stará evanjelická škola ustúpila novému nákupnému stredisku Jednoty a tiež v tomto roku bola postavená ČSPH, v roku 1980 sa stred obce sa upravil zeleňou, v roku 1983 bol postavený dom služieb. Rozvoj obce bol spojený s fungovaním významného drevárskeho závodu Drevina.

Od roku 1961 bola začatá hromadná bytová výstavba. Najväčší rozsah bytovej výstavby zaznamenali Turany v 70 rokoch. V roku 1975 bolo postavené drevárske učilište a v roku 1977 nový

športový areál a zdravotné stredisko, v roku 1986 materská škola. Nový futbalový štadión s atletickou dráhou a tribúnou bol dostavaný v roku 1977. Obecný úrad bol dokončený v roku 1985, pošta v roku 1989, dom smútku v roku 1990. V roku 1986 boli postavené záhradkové osady v lokalite Ráztoka a Kopec. Prestavba lyžiarskej chaty pod Chlebom bola ukončená v roku 1989. V 60. rokoch začala výstavba v rekreačnom území Trusalová, v roku 1961 vyhlásená za rekreačnú oblasť..

Veľká povodne postihli obec v rokoch 1967, 1981 a 1988. Protipovodňové opatrenia vyriešila regulácia Studenca v roku 1976. Bola spojená aj s vynútenými asanáciami rodinných domov. V povojnovom období sa postupne zvyšoval počet obyvateľov obce a pribúdali aj byty. Po skončení vojny v Turanoch bývalo 2533 obyvateľov v 547 domoch, v roku 1980 bývalo v Turanoch už 4808 obyvateľov a sa nachádzalo 859 domov, z toho určených na bývanie 838 s 1004 bytovými jednotkami.

Industrializácia Slovenska po druhej svetovej vojne si vynútila rast energetickej základne. Rozhodnutím na využitie toku Váhu sa rozhodlo vybudovať Hornovážsku kaskádu. Výstavba na kaskáde sa začala v roku 1951 a ukončená v roku 1958. Výstavba preložky cesty I/18 bola ukončená v roku 1969. Výstavba VN elektrických vedení v katastri obce začala v roku 1953, v roku 1966 bolo dokončené vedenie od Sučian smerom na Ružomberok. Plynofikácia obce začala od roku 1992. Do roku 1966 bola vodovodná a kanalizačná sieť postavená len v južnej časti obce za železničnou traťou. Výstavba vodovodu v Turanoch bola spojená so skupinovým vodovodom Podhradie – Turčianska Štiavnička – Turany s daním do užívania v roku 1973. Výstavba kanalizácie v obci bola ukončená v roku 1995.

Od roku 1953 bola v lokalite Dedinské zriadená tanková strelnica. S výstavbou novej strelnice sa začalo v roku 1960 v časti Dúbravy, Hulková, Kostolná a Rúbane s prístupom od Sučian. Výstavba športovej strelnice Zväzarmu nad miestnou časťou Černík bola dokončená v roku 1975.

Od roku 1957 bola začatá výstavba základnej školy, ukončená v roku 1960, druhá etapa výstavby bola dokončená v roku 1974, telocvičňa v roku 1980. Prvá materská škola bola dokončená v roku 1950. Materská škola a detské jasle pre Drevinu boli vybudované v roku 1986. Nová štátna materská škola bola, po dlhodobej príprave od roku 1972, dokončená v roku 1988. Výstavba odborného učilišťa pre Drevinu bola začatá od roku 1969, ukončená v roku 1975.

Po revolúcii v roku 1989 a vzniku samostatnej SR (1993) a súvisiacich spoločenských a politických zmenách dochádza k transformácii spoločnosti na opätovný návrat k demokratickému politickému systému. Postupné obnovovanie súkromného vlastníctva spojené s privatizáciou a reštitúciami čiastočne zabrzdlili hlavne stavebný rozvoj obce. Pomaly sa však rozbieha hlavne nová bytová výstavba vo forme individuálnej bytovej výstavby. Jej väčší rozsah je evidentný hlavne na východnom okraji obce. Výrobná prevádzka Dreviny ukončila prevádzku v roku 2000. Pôvodný rozsiahly priemyselný areál využívajú na priemyselnú výrobu menšie výrobné prevádzky. Obec zaznamenáva po dlhom období pravidelného rastu úbytok obyvateľstva.

V roku 2015 bola uvedená do prevádzky diaľnica D1 a odbremenila obec od tranzitného prejazdu po ceste 1/18.

Od 1. Januára 2016 získavajú Turany štatút mesta a začína sa tak nová kapitola dejín osídlenia a využívania územia na vymedzenom území dolného Turca.

ÚPN-M vytvára optimálne podmienky pre kontinuálne pokračovanie trvalo udržiavateľného rozvoja riešeného územia.

B.17.4 SÍDELNÝ POTENCIÁL

V ÚPN-M Turany je návrhom zabezpečený stabilný prírastok obyvateľstva k návrhovému roku 2035 na stav v priemere cca 4525 obyvateľov a nastavený stúpajúci počet obyvateľstva na v priemere o 8,75 obyvateľa ročne, v priemere v troch nových bytoch pri uvažovanej priemernej obložnosti 2,80 obyvateľa na byt. Týmto sa potvrdzuje fakt, že mesto sa stáva rozvíjajúcim obýtnym sídlom, zaujímavým miestom pre bývanie, miestom vytvárajúcim podmienky pre migráciu do mesta, prirodzeným centrom mikroregiónu severovýchodného Turca zloženého z mesta Turany a obcí Šútovo, Ratkovo, Krpeľany, Konské, Nolčovo, Podhradie a Turčianska Štiavnička.

V súvislosti s sídelným potenciálom je navrhované:

Byty	variant A	variant B
▪ Počet trvalo obývaných bytov v r. 2011	1412	1412
▪ Odpad bytového fondu do r. 2035	32	32
▪ Zostatok súčasného bytového fondu	1380	1380
▪ Návrh nových bytov do r. 2035 (pri obl. 2,80 obyv./byt)	254	262
▪ Z toho bytov v IBV	224	232
▪ v HBV	30	30
▪ Celkový počet bytov do r. 2035	1634	1642

V zadaní pre ÚPN-M Turany bola uvedená celková potreba bytov 210 - 365 pri obložnosti 2,80. V návrhu ÚPN-M Turany uvažujeme s návrhom nových vo variante A 254 bytov a vo variante B 262 bytov, t.j. v súlade so schváleným Zadaním pre ÚPN-M Turany.

Obyvateľstvo	variant A	variant B
- Súčasný počet obyvateľov (údaj 2011)	4395	4395
▪ Navrhovaný počet obyvateľov (pri obl. 2,8 ob./byt k roku 2035)	4575	4598
Predpokladaný prírastok obyvateľov (k roku 2030)	180	203

B.17.5 SOCIÁLNO – EKONOMICKÝ A HOSPODÁRSKY POTENCIÁL

Mesto Turany bolo do roku 1989, hlavne v súvislosti s umiestneným úspešne fungujúcim a významným výrobným podnikom Drevina charakterizované aj ako priemyselné sídlo - ako sídlo s významnou výrobou a s tým súvisiacou zamestnaneckou základňou.

Poloha a veľkosť sídla, prírodné podmienky, morfológia terénu a komunikačné väzby predurčujú v meste primeraný a zodpovedajúci rozvoj hospodárskej základne. S históriou mesta Turany je spojené súvislé budovanie hospodárskej základne. Pôvodné historické zameranie na poľnohospodársku rastlinnú a živočíšnu výrobu bolo postupne dopĺňané vznikom spočiatku remeselnej a cechovej výroby, neskôr malej priemyselnej výroby (píly, pivovary, pálenice, tehelne). V 20. storočí sa na území mesta začalo výrazne rozvíjať spracovanie drevnej hmoty a drevovýroba (Drevounia, Drevina).

Vytvorenie podmienok pre koncepcnú diverzifikáciu hospodárskej základne v meste je jedným z rozhodujúcich cieľov pri nastavení rozvoja v ÚPN-M Turany.

Vzhľadom k výrazným politickým, kultúrno-spoločenským a sociálno-ekonomickým zmenám po roku 1989 zmena tejto charakteristiky sa zmenila len čiastočne. Prechod na trhové hospodárstvo, privatizácia, podnikateľské aktivity vytvorili podmienky na drobné podnikanie v rozsahu priemyselnej výroby a remeselnej malovýroby, ktoré aj v budúcnosti bude (aj popri vytváraní pracovných príležitostí v oblasti rozvíjajúceho sa cestovného ruchu) tvoriť základ zamestnanosti občanov v meste.

Je nutné konštatovať súčasnú vysokú migráciu obyvateľov za prácou to je, napriek rodiacej sa synergetickej diverzifikácii v existujúcich plochách (Drevona, Chyžbet, Staton s.r.o.) a vznikom nových prevádzok (Team Industries, Osivo a.s.), spojené s ukončením prevádzky pôvodnej Dreviny (rok 2000).

Koncepcia navrhovaného rozvoja hospodárskej základne v meste Turany

- vytvorenie podmienok pre realizáciu nezávadných prevádzok priemyslu, vrátane obnovy v súčasnosti mimo prevádzky, resp výrobných služieb, a to aj v schválených (navrhovaných) plochách z pôvodného ÚPN-SÚ Turany v platnom znení a hlavne na navrhovaných nových plochách v ÚPN-M Turany,
- využívanie a intenzifikácia priestorov pôvodných výrobných hospodárskych areálov hlavne priemyselnej no i poľnohospodárskej výroby,
- vytvorenie podmienok a tak podporovanie vzniku malých remeselníckych prevádzok, naväzujúcich na tradičné služby a remeslá v rozsahu drobnej výroby,
- posilovaním zamestnanosti občanov so zameraním na služby vo voľnom CR a zariadeniach rekreácie (rekreačné zariadenia uvažované v stredisku rekreácie a CR Trusalová celoštátneho významu, v stredisku rekreácie a CR Záblatie regionálneho významu, v rámci dobudovania komplexného športového areálu a v prevádzkach CR rozptýlených po meste).

B.17.6 POTENCIÁL ROZVOJA OBČIANSKEHO VYBAVENIA ÚZEMIA VRÁTANE REKREÁCIE

V súčasnosti je v meste v nevyhnutnej základnej vybavenosti rozvinutá základňa zariadení občianskej vybavenosti. Tieto zariadenia sú umiestnené prevažne v centre - najstaršej časti mesta. Táto vybavenosť plne nezodpovedá potrebám a postaveniu mesta ako rozvojového sídla na ležiaceho priamo na najvýznamnejšej celoštátnej rozvojovej osi Slovenska.

V koncepcii rozvoja ÚPN-M Turany sa zachováva súčasná infraštruktúra a rieši celkové posilnenie zariadení občianskej vybavenosti obchodného charakteru, služieb, športu zodpovedajúce potrebám malého mesta a spádového územia mikroregiónu severovýchodného Turca. Významné postavenie potvrdzuje v nastavení podmienok pre rozvoj rekreácie a CR nakoľko sa v území nachádza aj významné centrum rekreácie a turizmu celoštátneho významu Trusalová.

Koncepcia riešenie občianskeho vybavenia v ÚPN-M:

- Existujúce predškolské zariadenie postačuje pre súčasné potreby a v budúcnosti umožňuje prípadnou dostavbou (nadstavbou) pokryť rozvojové potreby.

- Areál základnej školy pokrýva potreby výuky základného školstva a v minimálnej miere umožňuje extenzívne využívanie areálu školy (prístavby príp. nadstavby. Poloha školy v rámci obce je vyhovujúca.
- Vybudované zdravotné strediská v základnej starostlivosti pokrývajú potreby obyvateľov mesta. Ich umiestnenie a disponibilita pozemkov umožňuje prípadné intenzívnejšie využívanie existujúcich areálov (prístavby, nadstavby).
- Umožňuje komplexne riešiť rekonštrukciu polyfunkčného kultúrneho strediska a zhodnotiť súčasné priestory a vytvára v centre mesta možnosti pre prípadnú axeleráciu kultúrno – spoločenskej vybavenosti na polyfunkčných plochách.
- Akceptuje súčasnú a v pôvodnom ÚPN-SÚ riešenú športovú vybavenosť. Navrhuje dokompletovanie existujúceho športového areálu, ako rozšírenie existujúceho areálu s futbalovým ihriskom a atletickým štadiónom o objekty halových stavieb (plaváreň, športová hala, zimný štadión) a umožňuje umiestnenie ihrísk pre kolektívne športy.
- Navrhuje vybudovať, resp. vyznačiť, letné turisticko - vychádzkové a turistické zimné turistické bežecko-lyžiarske udržiavané trasy a trate.
- Akceptuje doposiaľ prijatú a schválenú koncepciu rozvoja rekreačnej základne celoštátneho významu v lokalite Trusálová s menším rozvojom plôch vo viazanom CR. Navrhuje rozvoj rekreačných základní vo viazanom a voľnom CR regionálneho významu v lokalite Záblatie.
- Vytvára podmienky pre umiestnenie plnosortimentného obchodného centra a pre synergetické budovanie obchodných a stravovacích prevádzok a ubytovacích zariadení predovšetkým v centre mesta na polyfunkčných plochách a navrhovaných rozvojových obytných plochách.
- Navrhuje zapojenie Studenca s nábrežnou zeleňou do rekreačno oddychových priestorov mesta.
- Vytvára podmienky pre synergetické umiestňovanie nevýrobných služieb.

B.17.7 POTENCIÁL A KONCEPCIA ROZVOJA DOPRAVY A DOPRAVNÝCH ZARIADENÍ

Mesto leží na najvýznamnejšom dopravnom koridore Slovenska Bratislava – Žilina – Košice už v súčasnosti reprezentovanom v k.ú mesta umiestnenou diaľnicou D1 - v trase multimodálneho koridoru č. Va. /hlavná sieť TINA/ a žel. traťou č. 180 - koridorová sieť TEN-T, sieť AGC č. E40, sieť AGTC č. C-E 40. Uvedené skutočnosti vytvárajú podmienky na optimálne pripojenie mesta na nadradenú dopravnú infraštruktúru.

Cestou 1/18 je mesto optimálne pripojené na regionálny dopravný systém.

Poznámka: V prípade pokračovania výstavby D1 v trase Turany – Hubová tzv. tunelovým variantom (tunel Korbelka) vzrastie význam mesta Turany. Mesto sa v smere od Žiliny a Martina stane nástupným miestom na Oravu !!! V ÚPN-M je riešená územná rezerva pre prípad takého rozhodnutia zo strany NDS.

Rozvoj mesta Turany sa bude z hľadiska dopravného komunikačného systému riadiť nasledovnou koncepciou:

- existujúce miestne komunikácie, ktoré svojimi šírkovými parametrami nevyhovujú obojsmernej premávke a s ohľadom na okolitú zástavbu nemôžu byť ďalej rozširované, riešiť ako jednosmerné, vzájomne zokruhované;
- obslužné komunikácie so živíchnou úpravou sú v malej miere miestami rozrušené rozkopávkami a prekopávkami z kladenia inžinierskych sietí, preto z hľadiska životnosti vozovky je potrebné tieto komunikácie vyspraviť alebo zrekonštruovať;
- novonavrhované komunikácie na plochách IBV riešiť ako obojsmerné, vzájomne zokruhované alebo zaslepené s obrátiskom;
- v návrhovom a výhľadovom období zabezpečiť územnú rezervu pre modernizáciu železničnej trate č. 180 I. kategórie na traťovú rýchlosť 160 km/h koridorová sieť TEN-T, sieť AGC č. E40, sieť AGTC č. C-E 40 v úsekoch: a) Žilina - Vrútky - Kľačany - Ružomberok – Vlaky;
- do doby vydania územného rozhodnutia úseku diaľnice D1 Turany – Kľačany - Hubová zabezpečiť územnú rezervu diaľnice D1 (v trase multimodálneho koridoru č. Va. /hlavná sieť TINA/, v kategórii D26/5/120-100) v úseku : a) Turany - tunel Korbelka – Hubová – Ivachnová - (existujúci úsek D1), sieť AGR č. E50, trasa TEM 4. V súčasnosti je príprava stavby diaľnice D1 Turany - Hubová v štádiu procesu EIA - posudzovania vplyvov stavby na ŽP - podľa z. č.24/2006 Z. z. Podľa rozsahu hodnotenia vydaného MŽP SR dňa 10.09.2015 je potrebné posúdiť varianty povrchové V1, V1 s odklonom, V1or a variant V2 tunelový (Korbelka).

- nápočty parkovacích stojísk pre objekty bývania a vybavenosti riešiť v projektových dokumentáciách pre konkrétne objekty v zmysle STN 73 6110 pre výhľadový stupeň automobilizácie 1:2,5;

B.17.8 POTENCIÁL A KONCEPCIA ROZVOJA VODNÉHO HOSPODÁRSTVA

Na území mesta sú už v súčasnosti vytvorené optimálne podmienky pre fungovanie vodného hospodárstva. Pre nastavený rozvoj v ÚPN-M vyhovuje vybudovaná nadradená infraštruktúra a umožňuje jej rozšírenie.

ÚPN mesta Turany z hľadiska zásobovania pitnou vodou:

V katastrálnom území mesta Turany je zásobovanie pitnou vodou zabezpečované prostredníctvom SKV Martin, v správe Turčianskej vodárenskej spoločnosti, a.s. Martin. Vodárenský zdroj – prameň Dolina, ako aj náhradný vodárenský zdroj Teplička, sa nachádzajú mimo katastrálneho územia mesta Turany. Pre akumuláciu vody slúži VDJ s objemom 650 m³, z ktorého je voda privádzaná do spotrebiska. Alternatívne je možné zásobovať mesto pitnou vodou aj z vodárenského zdroja Teplička - napojením na prívod vody DN 200 z Krpelian do Martina, ktoré sa v súčasnosti nevyužíva. Vodovodná sieť je zokruhovaná a celé mesto sa nachádza v jednom tlakovom pásme. Miestna časť Trusalová je zásobovaná individuálne - studňami, resp. neverejným vodovodom z vodárenského zdroja Studenec. Existujúca akumulácia vo vodojeme kapacitne nevyhovuje.

ÚPN mesta Turany z hľadiska zásobovania pitnou vodou:

- rešpektuje systém zásobovania pitnou vodou prostredníctvom SKV Martin v správe Turčianskej vodárenskej spoločnosti, a.s. Martin, z ktorého sú zásobované aj obce Podhradie a Nolčovo,
- rešpektuje vodárenský zdroj Dolina v k.ú. Podhradie s kapacitou 23 l/s a alternatívne prameň Teplička v Krpelanoch,
- rešpektuje vodojem s objemom 650 m³ na kóte 452,0 m n. m. a navrhuje jeho dobudovanie ďalšiu nádrže o objeme 650 m³,
- rešpektuje prírodné potrubie DN 200 (z Krpelian do Martina), ktoré prechádza intravilánom mesta,
- rešpektuje existujúce zásobné potrubie a rozvodnú sieť v meste profilu DN225, DN200, DN150, DN125 a DN100,
- navrhuje rozšírenie verejného vodovodu, potrubiami DN 100, DN 150 a DN 200 do lokalít územného rozvoja v rámci centra mesta a miestnych častí Záblatie, Černík, Pod Mancovom, ICHR Stráne I.,II.,
- lokalitu Dielec zásobovať z rozšírením vodovod Krpelany,
- rozvojové lokality mimo dosahu verejného vodovodu (nad rámec ekonomickej výhodnosti budovania verejného vodovodu) – Zábrehy a ICHR Pod Strážami - navrhuje zásobovať pitnou vodou z lokálnych zdrojov,
- v prípade zvýšenej potreby vody navrhuje alternatívne mesto zásobovať z prírodného potrubia DN 200 do obce Nolčovo,
- navrhuje nové rozvodné vodovodné potrubia situovať do verejných priestranstiev resp. miestnych komunikácií a zelených pásov s možnosťou ich zokruhovania,

ÚPN mesta Turany z hľadiska odvádzania a zneškodňovania odpadových vôd:

V meste Turany je vybudovaná jednotná kanalizačná sieť profilu DN 300 s čistením splaškových vôd v ČOV Vrútky v správe Turčianskej vodárenskej spoločnosti, a.s. Martin. Odvádzanie dažďových vôd je riešené vsakovaním, resp. sú odvádzané rigolmi do vodných tokov pretekajúcich riešeným územím. V návrhu uvažujeme s delenou kanalizáciou.

ÚPN mesta Turany z hľadiska odvádzania a zneškodňovania odpadových vôd:

- rešpektuje súčasný systém odvádzania odpadových vôd verejnou kanalizáciou s čistením v ČOV Vrútky,
- navrhuje rozšírenie existujúcej splaškovej kanalizácie vo väzbe na uvažovaný územný rozvoj v centre mesta, v častiach Záblatie, Černík, Pod Mancovom, ICHR Stráne I.,II.,
- lokalitu Dielec napojiť na kanalizáciu v Krpelanoch,
- splaškové vody z miestnych častí Zábrehy a ICHR Pod Strážami odvádzat' na samostatné malé ČOV resp. likvidovať individuálne vo vlastných zariadeniach,
- pri nedostatočnej kapacite čerpacích staníc (po reálnom stanovení množstva splaškových vôd) vykonať ich rekonštrukciu,
- odvádzanie vôd z povrchového odtoku riešiť delenou kanalizáciou, vsakovaním, resp. zaústením do vodných tokov.

- rešpektuje trasy existujúcich potrubí verejnej kanalizácie a príslušných vodohospodárskych objektov, vrátane ich ochranných pásiem v zmysle zákona č. 442/2002 Z.z.,
- akceptuje zákon o vodách č. 364/2004 Z.z. a príslušné platné normy.

ÚPN mesta Turany z hľadiska vodných tokov a odtokových pomerov navrhuje:

Najväčšiu zbernicu povrchových vôd tvorí čiastkový úsek rieky Váh, ktorý odvodňuje celú Turčiansku kotlinu prostredníctvom Turca a časť juho – západných svahov Malej Fatry. Stredom riešeného územia preteká potok Studenec, na ktorom bol ako súčasť protipovodňových opatrení vybudovaný polder na zachytávanie prívalových vôd a zrealizovaná regulácia koryta v rámci intravilánu.

Odtokové pomery sú regulované vodnými nádržami. Výstavbou vodných diel na Váhu bola koncepcne vyriešená ochrana územia pred povodňami. V roku 1962 bola ukončená úprava pravého brehu Váhu od Sedlísk po Odmuty a v roku 1967 po Brvná. Nevyhovujúce odtokové pomery sú v starom koryte Váhu v úseku derivácie. V rámci „Podnikového rozvojového programu investícií na roky 2016 – 2021“ plánuje správca SVP š.p. investičnú akciu „Turany – pravá strana Váhu, km 287,000-289,000, ochrana intravilánu“.

ÚPN mesta Turany z hľadiska vodných tokov a odtokových pomerov navrhuje:

- komplexne riešiť odtokové pomery v povodiach tokov opatreniami, ktorých výsledkom bude zvýšenie retenčného účinku pôdy, spomalenie a vyrovnanie odtoku vody z povodia a zníženie erózneho účinku vody v súlade s opatreniami Plánu manažmentu čiastkového povodia Váh; úpravy tokov realizovať tak, aby nedochádzalo k napriamiam tokov,
- rešpektovať vodné plochy, ktoré sa vytvorili pri ťažbe štrku a využiť ich na rekreačné účely,
- realizovať plánovanú investičnú akciu „Turany – pravá strana Váhu, km 287,000-289,000, ochrana intravilánu“,
- realizovať pravidelnú údržbu vodných tokov, súčasťou ktorých bude aj revitalizácia koryt.

B.17.9 POTENCIÁL A KONCEPCIA ROZVOJA ENERGETIKY

Na území mesta sú už v súčasnosti vytvorené optimálne podmienky pre optimálne fungovanie energetickej infraštruktúry. Pre nastavený rozvoj v ÚPN-M vyhovuje vybudovaná nadradená infraštruktúra a umožňuje jej rozšírenie.

V ÚPN-M Turany z hľadiska technickej vybavenosti s elektrickou energiou.

V návrhovom období do roku 2035 je potrebné rešpektovať existujúce elektrické VVN zariadenia s ich ochranným pásmom.

V zmysle pôvodného ÚPN-SÚ Turany, ZaD č.1 a návrhu ÚPN-M Turany, pre jadrovú časť mesta „A“ a ostatné urbanizované plochy „B“ sa navrhujú demontáže, úpravy a nová výstavba VN káblového vedenia:

- demontáž VN vedenia v miestnej časti (MČ) 1 a 14 na uvoľnenie územia pre navrhovanú výstavbu bytov a športového areálu, jeho náhrada VN káblom v trase VN – T34 – T35-T37-T2- T17
- demontáž VN v MČ 12 pre navrhovaný objekt Obchodného centra , jeho náhrada VN káblom v trase VN- T36- T5- vyústenie na VN s pokračovaním do T2
- demontáž VN v MČ 5,6. a jeho náhrada VN káblom, demontáž VN prípojky k T7- jeho náhrada VN káblom, výstavba VN káblového prepojenia v trase T1(stav)- T18- T21- T3 a VN káblový prepoj v trase T3- T10- T26- T25 s vyústením na VN vedení (stav)

V rekreačnom území Trusalová sa preberá do ÚPN-M Turany návrh elektrických zariadení v zmysle spracovanej pôvodnej územnoplánovacej dokumentácie - ÚPN-SÚ Turany, Zmeny a Doplnky č.1 (časť Trusalová).

Podľa pôvodného ÚPN-SÚ v platnom znení sa preberajú do návrhu ÚPN-M Turany plánované a navrhované trafostanice:

Jadrová časť mesta – T17, T18, T20, T21, T22, T25, T26 (všetky v prevedení kiosk), T22 (2-stĺpová), T1, T3, T4, T5 sa navrhujú osadiť s väčšími transformačnými jednotkami, stožiarová trafostanica T7 bude zrušená - bude nahradená navrhovanou T21.

Ostatné plochy - T23, T39, T24, T40, T41 a T42 (var.“B”).

Trusalová - trafostanice TS1 až TS7 sú prebraté z ÚPN-SÚ Turany ZaD č.1

V sekundárnom rozvode:

- elektrické NN rozvody v navrhovanej zástavbe sa budú realizovať káblami zemou, v rozptýlenej zástavbe na okrajových územiach vzdušnou sieťou po betónových stĺpoch, čo

pre daný charakter rozptýlenej IBV zástavby je vyhovujúce,

- existujúcu vzdušnú NN sieť v jadrovom území postupne prebudovať na jednoduchú mrežovú káblovú sieť,
- rozvod pre verejné osvetlenie s káblovou NN sieťou budovať káblovým rozvodom s výmenou za úsporne osvetľovacie telesa, v okrajových častiach územia budovať vzdušnou sieťou po betónových stĺpoch NN,
- z navrhovaných trafostaníc je potrebné riešiť vývody do existujúcej NN siete.

V ÚPN-M Turany z hľadiska technickej vybavenosti v oblasti zásobovanie plynom

Návrh plynifikácie rešpektuje vybudované plynárenské zariadenia mesta s STL sieťou do 0,1 MPa, dve regulačné stanice plynu RS I. a RS II. ktoré sú navzájom prepojené do miestnej plynárenskej siete STL 0,1 MPa. STL plynovod DN 160 PN 0,4 MPa vedený z RS Sadová pre obce Krpeľany, Nolčovo, Ratkovo a Šútovo bude zachovaný.

Využitie zemného plynu sa navrhuje komplexne, t.j. na vykurovanie, prípravu teplej úžitkovej vody a na varenie. Súčasne objekty v zástavbe budú plynifikované na cca 80%, nová výstavba bytov na cca 85% a navrhovaná vybavenosť sa navrhuje na cca 100% plynifikáciu. Body napojenia nových vetiev plynu na existujúce plynovody a technické parametre budú určené pri zahájení výstavby v danej lokalite. STL rozvod 0,1 MPa vyžaduje u odberateľov inštaláciu regulátorov tlaku plynu STL/NTL.

Nové rozvody zemného plynu sa navrhuje rozširovať do lokalít s plánovanou výstavbou bytov a občianskej vybavenosti. Navrhované rekreačné areály Trusalová a Záblatie sa neuvažujú na plynifikáciu, nenachádzajú sa v efektívnom dosahu miestnych rozvodov plynu.

Priemyselný areál v lokalitách Pod Mancovom a Hrabiny sa navrhuje prepojiť na STL sieť 0,4 MPa smerujúci do obcí Krpeľany, Nolčovo, Ratkovo a Šútovo.

V ÚPN-M Turany z hľadiska technickej vybavenosti zásobovaní teplom

Zásobovanie mesta Turany teplom sa navrhuje v ÚPN-M ponechať decentralizovaným systémom z blokových kotolní, ktoré riešia potrebu zástavby HBV a občianskej vybavenosti, objektových zdrojov tepla a domových kotolní UK IBV zástavby. Hlavným vykurovacím médium pre riešenie potrieb tepla jadrovej časti mesta a ostatnej zástavby priľahlej k jadrovému územiu bude zemný plyn a dostupné ekologické palivá (drevený odpad – resp. pelety, elektrina) ako doplnkové. Dostupné ekologické palivá, ako vykurovacie médium, na ploche rekreačného areálu Záblatie a rekreačného územia Trusalová.

Nové plynové kotolne budú realizované v navrhovanej občianskej vybavenosti v jadrovej časti mesta a priemyselnom areále Hrabiny a Pod Mancovom. Tepelné výkony plynových kotolní sú odhadované, tieto budú definitívne určené v ďalšej projektovej dokumentácii jednotlivých stavieb. V prevádzkach kde bude výroba zameraná na spracovanie dreva, sa odporúča pri riešení potrieb tepla využiť drevený odpad z výroby.

V navrhovanej etape ÚPN-M odporúča sa zamerať na využívanie slnečnej energie konvertormi pre prípravu teplej vody, taktiež podporovať všetky iniciatívy využívania netradičných druhov energií na získavanie tepelnej energie, čo bude mať priaznivý dopad na čistotu ovzdušia najmä v zimnom období.

V budúcnosti sa ponechávajú využívať ostatné palivá najmä v okrajových častiach územia, kde absentujú rozvody plynu.

Z celkovej potreby tepla v etape rok 2035 cca 200,6 tis GJ sa navrhuje riešiť 83% zemným plynom a ostatná potreba cca 17% - drevom (odpadové drevo, resp. priemyselné upravené) a elektrickou energiou. Rozvoj využívania elektriny ako zdroja tepla sa nenavrhuje v bytovej zástavbe a občianskej vybavenosti, kde sú dostupne rozvody plynárenskej siete. S rozšírením využitia elektrickej energie pre potreby tepla sa navrhuje len v rekreačných priestoroch (ICHR).

V ÚPN-M Turany z hľadiska technickej vybavenosti v oblasti elektronických komunikačných sietí

Pre zabezpečenie telefonizácie riešeného územia v roku 2035 s výsledným počtom cca 375 HTS pre novú výstavbu bytov, vybavenosti a priemyselných areálov je potrebné riešiť :

- Rozšírenie kapacity digitálnej ústredne RSU Turany o predpokladaný nárast zriaďovania hlavných telefónnych staníc cca 375 HTS, z toho bytových staníc 290 a nebytových staníc 85.
- Súčasný miestny telefónny rozvod riešený závesným káblovým vedením postupne nahrádzať káblovou telekomunikačnou sieťou

Rekreačné priestory – do týchto priestorov sa neuvažuje s rozšírením káblovej telekomunikačnej siete, hovorovú službu budú zabezpečovať sieť mobilných operátorov.

ÚPN-M Turany navrhuje

- budovať verejnú elektronickú komunikačnú sieť VEKS zemnými káblovými rozvodmi,
- modernizáciu, resp. kompletnú náhradu vzdušného rozvodu rádiovým signálom s osadením reproduktorov na samostatných oceľových sadových stožiaroch,
- akceptovať trasy telekomunikačných káblov.

B.17.10ZÁVER

Navrhované riešenie zohľadňuje význam a polohu mesta Turany, ako aj predpokladaný demografický vývoj. Návrh nových funkčných plôch v riešenom území čiastočne rešpektuje najlepšie poľnohospodárske pôdy, plne rešpektuje lesy a legislatívne chránené časti krajiny, prvky územného systému ekologickej stability, genofondové lokality, brehové porasty a hodnotnú vzrastlú zeleň.

Ďalšia plynofikácia prinesie zlepšenie kvality ovzdušia, realizácia rozšírenia navrhovanej splaškovej kanalizácie zlepší kvalitu povrchových vôd. Odstránenie týchto závad v území bude mať pozitívny vplyv na kvalitu životného prostredia a tiež vzhľad obce, respektíve krajiny.

Ďalší pozitívny vplyv na rozvoj mesta prinesie pokračovanie výstavby diaľnice D1, tiež pripravovaná modernizácia žel. trate č.180 so všetkými súvisiacimi opatreniami (protihlukové, mimoúrovňové križovania atď.).

Nové rozvojové plochy riešia plochy pre obytnú výstavbu, občiansku vybavenosť, hlavne vo forme športu, obchodu a služieb. Navrhované plochy skompaktia celkovú urbanizáciu priestoru obce v jej pôvodnej štruktúre. Nové plochy sú navrhované v dosahu existujúcej technickej infraštruktúry a dopravnej obsluhy územia, s cieľom minimalizovať podmieňujúce investície pre výstavbu. Návrh doplnenia a kvalitatívneho zlepšenia zariadení občianskeho vybavenia sleduje zlepšenie podmienok, hlavne pre športovo-rekreačné využitie občanov a v oblasti obchodu a služieb. Realizáciou investičných zámerov v týchto oblastiach vybavenosti vzrastie počet pracovných miest, čo tiež priaznivo ovplyvní súčasnú vysokú mieru v dochádzaní za prácou mimo obce.

Osobitné postavenie v rozvoji obce zaujme nová navrhovaná rekreačná vybavenosť, čím sa podporí rozvoj voľného cestovného ruchu na území obce ale aj rekreácie vo viazanom CR. Sú navrhované rozvojové plochy buď vo väzbe na už v súčasnosti zastavané územie (Trusalová), alebo využívajú aktuálne vzniknutý potenciál (Záblatie).

Navrhované podmienky pre rozvoj priemyslu a skladového hospodárstva zhodnocujú potenciál sídla, historické tradície a vytvárajú podmienky pre jeho ďalší strategický hospodársky rast.

Celkovo možno navrhované riešenie hodnotiť ako vhodné a primerané, ktoré vytvára podmienky pre trvalo udržateľný rozvoj mesta Turany.

NÁVRH REGULATÍVOV ÚZEMNÉHO ROZVOJA, NÁVRH ZÁVÄZNÝCH ČASTÍ

Článok 1

Zásady a regulatívy priestorového usporiadania a funkčného využívania územia

- (1) Katastrálne územie je členené na nasledovné priestorovo a funkčne homogénne jednotky:
- a) **Turany - Jadrová časť mesta**, zastavané územia a príhlé rozvojové plochy ťažiskovej časti:
- a1) m.č. (miestna časť) Mesto I – dielčia časť medzi železničnou traťou a Vážskym kanálom,
- a2) m.č. Mesto II – dielčia časť medzi železničnou traťou a pravým brehom rieky Váh.
- b) **Turany - Urbanizované plochy mesta**, zastavané územia a príhlé rozvojové plochy mimo Jadrovej časti mesta a Rekreačných priestorov mesta:
- b1) m.č. Pod Mancovom – časť mesta s prevládajúcou priemyselnou výstavbou na východnom okraji zastavaného územia medzi Vážskym kanálom a cestou 1/18,
- b2) m.č. Černík – časť mesta, malé obytné územie s IBV na severnom okraji zastavaného územia mesta za Vážskym kanálom,
- b3) m.č. Pod Kopcom – časť mesta, malé obytné územie s IBV a záhradkovou osadou za Vážskym kanálom,
- b4) m.č. Zábrehy – časť mesta, malé obytné územie na západnom okraji k.ú. mesta za Vážskym kanálom,
- b5) m.č. Dielec – časť mesta, malé obytné územie na východnom okraji k.ú. mesta pri obci Krpeľany.
- c) **Turany - Rekreačné priestory mesta**, zastavané územia a príhlé rozvojové plochy mimo Jadrovej časti mesta a Urbanizovaných plôch mesta:
- c1) m.č. Trusalová – ucelená časť mesta severne od cesty 1/18 s prevládajúcou rekreačnou funkciou, ako stredisko rekreácie a turizmu celoštátneho významu,
- c2) m.č. Ráztoka – záhradková osada na južnom okraji mesta za ľavým brehom rieky Váh,
- c3) m.č. Záblatie – časť mesta medzi cestou 1/18 a Vážskym kanálom s navrhovaným rekreačným využívaním ako vidiecke stredisko rekreácie a CR regionálneho významu.
- d) **Turany - Koridory nadradenej dopravnej infraštruktúry**
- d1) koridor diaľnice D1 v úseku hranica k.ú. Sučany – križovatka D1 / 1/18,
- d2) koridor diaľnice D1 (tzv. úžinový variant úseku D1 Turany – Hubová) v úseku križovatka D1 / 1/18 – hranica k.ú. Ratkovo,
- d3) koridor diaľnice D1 - územná rezerva (pre tzv. tunelový variant úseku D1 Turany – Hubová) v úseku hranica križovatka D1 / územná rezerva D1 – hranica k.ú. Krpeľany,
- d4) koridor železničnej trate č.180 Žilina - Košice v úseku k.ú. Turany,
- d5) koridor cesty 1/18 v k.ú. mesta.
- e) **Turany - Poľnohospodárska krajina**
- e1) poľnohospodárska krajina geomorfologicky zaradená do podcelku Turčianske nivy v údolnej nive rieky Váh v k.ú. Turany
- e2) poľnohospodárska krajina geomorfologicky zaradená do podcelku Malá Fatra v podhorí Malej Fatry v k.ú. Turany.
- f) **Turany – Územie NP Malá Fatra**
- f1) Územie NP Malá Fatra so súvislými plochami lesov a subalpínskych lúk zložená z:
- f1.1) lesnej krajiny s hospodárskymi lesmi,
- f1.2) lesnej krajiny s ochrannými lesmi.
- (2) Využívanie územia v priestorovo a funkčne homogénnych jednotkách:
- a) **ozn. B1 - Plochy s prevládajúcou obytnou výstavbou IBV**
- a1) základné funkcie: obytná (prevažne IBV), občianska vybavenosť, nevýrobné služby, nezávadná remeselná výroba a služby, súkromná zeleň, verejná zeleň,
- a2) doplnkové funkcie: rekreačná (ubytovanie, rekreačné RD), neprevládajúce bývanie v OV, záhrady, detské ihriská, športovo-rekreačné plochy, poľnohospodárska malovýroba
- a3) spôsob zástavby: novostavby, prestavby existujúcej výstavby (modernizácie, prístavby, nadstavby) so zohľadnením výstavby v okolitom území (stavebné čiary, nastavené výškové zónovanie, insolácia, tvaroslovie zastrešenia, odstupy stavieb), max. výška zástavby IBV - 2NP, OV (aj služby) - 3NP, (vrátane využiteľného podkrovia),
- a4) kompozičné zásady: bez nových dominánt, uličný priestor s verejnou zeleňou (stromoradia) hlavne v novej výstavbe,
- a5) krajinné - ekologické zásady: hodnotná vzrastlá zeleň, autochtónne druhy a rastlín.
- b) **ozn. B2 - Plochy s prevládajúcou obytnou výstavbou HBV**
- b1) základné funkcie: obytná (prevažne HBV), občianska vybavenosť, nevýrobné služby, nezávadná remeselná výroba a služby, verejná zeleň s dennou rekreáciou obyvateľov,

- b2) doplňkové funkcie: rekreačná (penzióny, ubytovne), neprevládajúce bývanie v rámci občianskej vybavenosti, verejná zeleň, vyhradená zeleň, detské ihriská, športovo- rekreačné plochy,
- b3) spôsob zástavby: novostavby v prielukách, modernizácia existujúcej výstavby so zohľadnením výstavby v okolitom území (stavebné čiary, nastavené výškové zónovanie, insolácia, tvar zastrešenia, odstupy stavieb), komunikácie v úrovni terénu,
- b4) kompozičné zásady: podružné zonálne centrá pri OV, bez dominánt,
- b5) krajinno - ekologické zásady: parková verejná zeleň, autochtónne druhy drevín a rastlín.
- c) **ozn. C1 – Cintorín (súčasný a nový)**
 - c1) základné funkcie: len základná funkcia - pochovávanie, pietne miesto, verejná zeleň
 - c2) spôsob zástavby: klasické hrobové miesta, urnový háj a urnové steny, oplotenie, dom smútku, drobná architektúra, komunikácie v úrovni terénu,
 - c3) kompozičné zásady: len dominantné uplatnenie vzrastlej zelene z dlhovekých drevín,
 - c4) krajinno - ekologické zásady: parkový charakter areálu.
- d) **ozn. D1 – Plochy na trasách nadradenej cestnej siete (D1,1/18)**
 - d1) základné funkcie: cestná doprava v príslušnom zaradení do funkčnej triedy a kategórie,
 - d2) doplňkové funkcie: obslužné plochy a komunikácie, izolačná zeleň, protihlukové stavby,
 - d3) spôsob zástavby: D1 – novostavby, mosty, viadukty, ekodukty, modernizácia 1/18,
 - d4) kompozičné zásady: bez súbežných reklamných plôch, priehľadné protihlukové steny,
 - d5) krajinno ekologické zásady: izolačná zeleň z autochtónnych druhov, pravidelná údržba.
- e) **ozn. D2 – Plochy na trasách železničnej dopravy (trať 180)**
 - e1) základné funkcie: železničná doprava, obslužné stavby plochy a prístupové komunikácie, stanice (zastávky), mimoúrovňové križovania s obslužným cestným skeletom mesta,
 - e2) doplňkové funkcie: izolačná a verejná zeleň, pešie podchody, protihlukové stavby,
 - e3) spôsob zástavby: komplexná modernizácia, novostavby mimoúrovňových komunikácií,
 - e4) kompozičné zásady: bez dominánt, bez súbežných reklamných plôch,
 - e5) krajinno - ekologické zásady: pravidelná údržba zelene, autochtónne druhy zelene,
- f) **ozn. F1 – Polyfunkčné plochy – zmiešané územie bývania a občianskeho vybavenia**
 - f1) základné funkcie: obytná (prevažne IBV, doplnkovo HBV), občianska vybavenosť, prednostne polyfunkčné domy s bývaním, nezávadná remeselná výroba a služby,
 - f2) doplňkové funkcie: rekreačná (ubytovanie), verejná a vyhradená zeleň, detské ihriská,
 - f3) spôsob zástavby: novostavby, modernizácia existujúcej výstavby so zohľadnením okolitej výstavby (stavebné čiary, nastavené výškové zónovanie, insolácia, tvar zastrešenia, odstupy stavieb), max. výška 4NP (vrátane podkrovia) komunikácie v úrovni terénu,
 - f4) kompozičné zásady: bez nových dominánt, uličný priestor s verejnou zeleňou,
 - f5) krajinno ekologické zásady: parková verejná zeleň, autochtónne druhy drevín a rastlín,
- g) **ozn. L1 Plochy LPF - Lesná krajina**
 - g1) základná funkcia: hospodárska - lesné hospodárstvo, ochranná a ekologická - NP Malá Fatra, NPR CHleB,
 - g2) doplňkové funkcie: rekreačná – len značené chodníky,
 - g3) spôsob zástavby: len účelové komunikácie, značené turistické chodníky, povolené hospodárske a účelové stavby správy LPF, povolené lyžiarske zariadenia,
 - g4) kompozičné zásady: len prírodné dominanty,
 - g5) krajinno ekologické zásady: akceptovať NP Malá Fatra, hospodáriť podľa LHP a PSOL, rešpektovať ochranu prírody identifikované v RÚSES, realizovať ekostabilizačné opatrenia podľa KEP.
- h) **ozn. O1 – Plochy občianskeho vybavenia**
 - h1) základné funkcie: občianska vybavenosť školského, zdravotníckeho, sociálneho, kultúrne - spoločenského, duchovného, obchodného, administratívneho charakteru, verejná zeleň,
 - h2) doplňkové funkcie: polyfunkčná OV s bývaním, vyhradená zeleň, rekreačné ihriská, hromadný parking, nevýrobné služby, nezávadná remeselná výroba
 - h3) spôsob zástavby: novostavby v prielukách, modernizácia existujúcej výstavby (prestavby, prístavby, nadstavby) so zohľadnením výstavby v okolitom území (stavebné čiary, nastavené výškové zónovanie, insolácia, tvaroslovie zastrešenia, odstupy stavieb), max. výška zástavby 4NP (vrátane využiteľného podkrovia), komunikácie v úrovni terénu,
 - h4) kompozičné zásady: bez nových dominánt, uličný priestor s verejnou zeleňou,
 - h5) krajinno - ekologické zásady: parková verejná zeleň, autochtónne druhy drevín a rastlín.
- i) **ozn. P1 – Územie poľnohospodárskej krajiny v údolnej nive**
 - i1) základná funkcia: poľnohospodárka rastlinná výroba - orná pôda, kosné lúky, pasienky,
 - i2) doplňkové funkcie: ekologická identifikovaná RÚSES, rekreačná – turistika, cyklotrasy,
 - i3) spôsob zástavby: bez výstavby mimo objektov technickej a dopravnej infraštruktúry, turistických chodníkov, dobývacích a ťažobných priestorov , turistických chodníkov a trás,

- i4) kompozičné zásady: bez architektonických dominánt, bez reklamných pútačov na PP,
i5) krajinno - ekologické zásady: rešpektovať RÚSES, ekostabilizačné opatrenia podľa KEP
- j) **ozn. P2 – Územie poľnohospodárskej podhorskej krajiny**
j1) základná funkcia: poľnohospodárstvo - rastlinná výroba, orná pôda, kosné lúky, pasienky,
j2) doplnkové funkcie: sezónne ustajnenie, ekologická - územia identifikované RÚSES, malé plochy LPF a nelesná vegetácia, rekreačná – rekreačné územia a vychádzkové a turistické pešie trasy, bežecko lyžiarske trasy, agroturistika, cyklotrasy,
j3) spôsob zástavby: bez výstavby mimo objektov technickej infraštruktúry, účelových komunikácií, dobývacích a ťažobných priestorov, turistických chodníkov, vyhliadkových veží a špecifických stavieb vo vymedzenom výcvikovom území MO SR,
j4) kompozičné zásady: bez architektonických dominánt, bez reklamných pútačov na PP,
j5) krajinno - ekologické zásady: rešpektovať RÚSES, ekostabilizačné opatrenia podľa KEP.
- k) **ozn. R1 – Plochy rekreácie a turizmu, zmiešané územie viazaného a voľného CR**
k1) základné funkcie: rekreácia - ubytovanie, stravovanie, nevýrobné služby a vybavenosť vo verejných i neverejných zariadeniach v turizme a CR,
k2) doplnkové funkcie: plochy verejnej zelene a vyhradenej zelene, rekreačné plochy bez výstavby, agroturistické zariadenia a služby, kultúrno- spoločenské zariadenia
k3) spôsob zástavby: novostavby a modernizácie existujúcej výstavby (prestavby, prístavby, nadstavby) – samostatne stojace bez oplotenia, max. výška 4NP (vrátane podkrovia), komunikácie a dopravná obsluha v úrovni terénu, športovo- rekreačné stavby, vodné plochy prírodného charakteru, plochy verejnej a vyhradenej zelene,
k4) kompozičné zásady: bez architektonických dominánt, zeleň min. 50% plochy zariadenia,
k5) krajinno ekologické zásady: rešpektovať RÚSES, ekostabilizačné opatrenia podľa KEP, autochtónne druhy rastlín a drevín, parkovo upravená zeleň
- l) **ozn. R2 – Plochy rekreácie vo viazanom CR** (s prevládajúcou ICHR)
l1) základné funkcie: rekreačné ubytovanie (ICHR, malé neverejné zariadenia do 20 lôžok),
l2) doplnkové funkcie: nevýrobné služby v CR, vyhradená a verejná zelene, športové plochy,
l3) spôsob zástavby: novostavby a modernizácie existujúcej výstavby – samostatne stojace vo vyhradenej zeleni bez oplotenia zelene, max. výška 2NP (vrátane podkrovia), komunikácie a dopravná obsluha v úrovni terénu, účelové komunikácie,
l4) kompozičné zásady: bez architektonických dominánt, zeleň min. 75% plochy zariadenia
l5) krajinno ekologické zásady: ekostabilizačné opatrenia KEP, autochtónne druhy bioty,
- m) **ozn. R3 – Rekreačné územia** (plochy rekreácie bez umiestnenia nadzemnej výstavby)
m1) základné funkcie: poľnohospodárska na TTP,
m2) doplnkové funkcie: rekreačná - univerzálne rekreačné plochy prírodného charakteru, zázemie pre agroturistické zariadenia a služby,
m3) spôsob zástavby: účelové komunikácie, turistické codníky, bez umiestnenia iných stavieb,
m4) krajinno ekologické zásady: rešpektovať RÚSES, ekostabilizačné opatrenia podľa KEP.
- n) **ozn. Š1 – Športové plochy a zariadenia telovýchovy**
n1) základné funkcie: športová - zariadenia a vybavenosť pre súťažný a rekreačný šport,
n2) doplnkové funkcie: nevýrobné služby - ubytovanie, stravovanie a občerstvenie, relax a rehabilitácia, servis náradia v telovýchove, bývanie - správa zariadení,
n3) spôsob zástavby: novostavby a modernizácie existujúcej výstavby (prestavby, prístavby, nadstavby), vonkajšie športové plochy, samostatne stojace objekty a halové stavby max. 3NP resp. 12m, areálová verejná zeleň, komunikácie a dopravná obsluha,
n4) kompozičné zásady: bez architektonických dominánt, zeleň min. 25% plochy areálu,
n5) krajinno ekologické zásady: autochtónne druhy rastlín a drevín, pravidelná údržba.
- o) **ozn. Š2 – Športové plochy pre nesúťažný šport**
o1) základné funkcie: športová zariadenia pre nesúťažný a rekreačný šport, detské ihriská,
o2) doplnkové funkcie: parková verejná zeleň, služby - občerstvenie a sociálne zázemie,
o3) spôsob zástavby: novostavby a modernizácie zariadení, obslužné komunikácie
o4) kompozičné zásady: bez architektonických dominánt, stavby do 2NP (vrátane podkrovia),
o5) krajinno ekologické zásady: autochtónne druhy rastlín a drevín, pravidelná údržba.
- p) **ozn. T1 – Plochy a zariadenia technickej vybavenosti**
p1) základné funkcie: plochy pre zariadenia infraštruktúry technickej vybavenosti,
p2) doplnkové funkcie: vyhradená izolačná zeleň,
p3) spôsob zástavby: novostavby, prestavby a modernizácie, oplotenie areálu, komunikácie,
p4) krajinno ekologické zásady: autochtónne druhy rastlín a drevín, pravidelná údržba,
- r) **ozn. V1 – Plochy priemyslu (výroba, sklady, logistické centrá, výrobné služby)**
r1) základné funkcie: výrobná – priemyselná výroba, skladová hospodárstva
r2) doplnkové funkcie: výrobné služby, administratíva, veľkoobchod, ubytovanie pracovníkov,

- r3) spôsob zástavby: novostavby, modernizácie existujúcich stavieb, halové stavby, max. výška zástavby - 3NP (12m) (technologické a technické stavby môžu byť vyššie), areálová zeleň po obvode prevádzky, obslužné komunikácie, železničné vlečky,
- r4) kompozičné zásady: bez dominánt, zeleň min. 15% (plochy v nových prevádzkach),
- r5) krajinno ekologické zásady: areálová zeleň izolačná a po obvode prevádzky,
- s) **ozn. V2 – Plochy a zariadenia poľnohospodárskej výroby**
- s1) základné funkcie: poľnohospodárska výroba - hospodársky dvor, údržba techniky,
- s2) doplnkové funkcie: výroba – remeselná, výrobné služby, sklady - krmív a poľnohospodárskych výrobkov, agroturistické zariadenia, administratíva, ubytovanie pracovníkov, predaj poľnohospodárskych výrobkov,
- s3) spôsob zástavby: prevažne modernizácie existujúcich stavieb, novostavby, max. výška zástavby - 2NP, halové stavby 9m (technologické a technické stavby môžu byť vyššie),
- s4) kompozičné zásady: - bez architektonických dominánt, zeleň min. 15% areálu
- s5) krajinno ekologické zásady: - izolačná zeleň po obvode areálu, areálová zeleň.
- t) **ozn. Z1 – Plochy verejnej parkovej zelene**
- t1) základné funkcie: plochy parkovej zelene, komunikácie, vodné toky a plochy,
- t2) doplnkové funkcie: oddychové a relaxačné plochy, detské ihriská, výtvarné dotvorenie,
- t3) spôsob zástavby: úrovňová a vzrastlá zeleň, pešie komunikácie a priestranstvá,
- t4) kompozičné zásady: - len dominantné pôsobenie parkovo upravenej zelene,
- t5) krajinno ekologické zásady: autochtónne druhy rastlín a drevín, pravidelná údržba,
- u) **ozn. Z2 – Plochy ostatnej verejnej zelene, izolačná zeleň**
- u1) základné funkcie: plochy prírodnej zelene mimo plôch na PP a LPF, nábrežná zeleň,
- u2) doplnkové funkcie: izolačná zeleň, doprovodná zeleň okolo komunikácií,
- u3) spôsob zástavby: bez výstavby mimo nevyhnutných a príp. detských ihrísk,
- u4) kompozičné zásady: - len dominantné pôsobenie udržiavanej zelene,
- u5) krajinno ekologické zásady: autochtónne druhy rastlín a drevín, pravidelná údržba,
- v) **ozn. Z3 – Plochy súkromnej zelene**
- v1) základné funkcie: vyhradená zeleň, úžitková zeleň, záhrady, drobná poľnohospodárska výroba,
- v2) doplnkové funkcie: oddychové a relaxačné plochy, okrasná zeleň,
- v3) spôsob zástavby: bez výstavby mimo prípustného oplotenia a peších komunikácií,
- v4) krajinno ekologické zásady: autochtónne druhy rastlín a drevín (aj úžitkovej zelene),
- x) **ozn. Z4 – Plochy záhradkových osád**
- x1) základné funkcie: vyhradená úžitková zeleň, hospodárske zázemie záhradkárov,
- x2) doplnkové funkcie: oddychové a relaxačné plochy, okrasná zeleň, úžitkové vodné plochy,
- x3) spôsob zástavby: len hospodárske chatky, spoločenský pavilón, obslužné komunikácie,
- x4) kompozičné zásady: bez architektonických dominánt, uplatnenie pôsobenia zelene,
- x5) krajinno ekologické zásady: autochtónne druhy rastlín a drevín (aj úžitkovej zelene),
- y) **ozn. X1 – Výcvikové plochy MO SR**
- y1) základné funkcie: výcvikové plochy MO SR, vyhradené územie bez prístupu verejnosti,
- y2) doplnkové funkcie: izolačná zeleň, poľnohospodárska výroba na PP, LPF
- y3) spôsob zástavby: bez výstavby mimo povolených špecifických výcvikových stavieb,
- y4) kompozičné zásady: len udržiavané územie vo vymedzenom priestore bez dominánt,
- y5) krajinno ekologické zásady: údržba plôch – pravidelná revitalizácia plôch PP a LPF.

Článok 2

Prípustné, obmedzujúce a vylučujúce podmienky na využitie jednotlivých plôch pre funkčné a priestorovo homogénne jednotky

- (1) **Na obytných plochách IBV, ozn. B1** (územie s prevládajúcou obytnou výstavbou IBV)
- a) Prípustné funkcie: bývanie v rodinných domoch, základná občianska vybavenosť vrátane výrobných a nevýrobných služieb, ktorá nebude mať nepriaznivý vplyv na kvalitu bývania, dopravné a technické vybavenie slúžiace potrebám obytného územia, verejná zeleň vrátane ihrísk pre deti a neorganizovaný šport, záhrady pri rodinných domoch. Na rozvojových plochách bývania v m.č. Záhreb, Pod Kopcom a Černík je prípustná výstavba rekreačných domov.
- b) Nepripustné funkcie: ostatné funkcie.
- c) Doplňujúce ustanovenia: Na rozvojových plochách s výskytom potenciálnych zosuvov v m.č. Černík vykonať geologické posúdenie vhodnosti umiestnenia výstavby. Drobnochov umožniť za podmienky dodržania hygienických predpisov.
- (2) **Na obytných plochách HBV, ozn. B2**
- a) Prípustné funkcie: bývanie v bytových domoch, základná občianska vybavenosť vrátane výrobných a nevýrobných služieb, ktorá nebude mať nepriaznivý vplyv na kvalitu bývania, dopravné a technické vybavenie slúžiace potrebám obytného územia, verejná zeleň vrátane ihrísk pre deti a neorganizovaný šport, radové garáže pre bývajúcich obyvateľov.

- b) Nepripustné funkcie: ostatné funkcie.
- c) Doplňujúce ustanovenia: v existujúcom obytnom území zachovať, prípadne rozšíriť plochy zelene a neumožniť výstavbu akýchkoľvek objektov, ktoré by znížili kvalitu bývania z hľadiska hygienických parametrov.
- (3) Na plochách cintorínov, ozn. C1**
 - a) Prípustné funkcie: plochy pre pochovávanie a ostatné prislúchajúce vybavenie ktoré spolu s obslužnými komunikáciami a verejnou zeleňou zodpovedá pietnemu charakteru územia.
 - b) Nepripustné funkcie: ostatné funkcie.
 - c) Doplňujúce ustanovenia: Akceptovať ustanovenia zákona č.131/2010 Z.z. o pohrebníctve.
- (4) Na plochách a trasách nadradenej cestnej siete, ozn. D1**
 - a) Prípustné funkcie: dopravné a technické zariadenia prislúchajúce diaľnici D1 a ceste 1/18.
 - b) Nepripustné funkcie: ostatné funkcie.
 - c) Doplňujúce ustanovenia: priehľadnou protihlukovou ochranou umožniť vnímanie krajiny, v ochrannom pásme nepripustiť umiestnenie veľkoplošnej reklamy.
- (5) Na plochách a trasách nadradenej železničnej dopravy, ozn. D2**
 - a) Prípustné funkcie: dopravné a technické zariadenia prislúchajúce trati č.180.
 - b) Nepripustné funkcie: ostatné funkcie.
 - c) Doplňujúce ustanovenia: priehľadnou protihlukovou ochranou umožniť vnímanie krajiny, v ochrannom pásme nepripustiť umiestnenie veľkoplošnej reklamy.
- (6) Na polyfunkčných plochách, ozn. F1**
 - a) Prípustné funkcie: bývanie v rodinných a bytových domoch, základná a vyššia občianska vybavenosť vrátane výrobných a nevýrobných služieb, ktorá nebude mať nepriaznivý vplyv na kvalitu bývania a prevádzku OV, dopravné a technické vybavenie slúžiace potrebám polyfunkčného územia, verejná zeleň vrátane ihrísk pre deti a neorganizovaný šport, záhrady,
 - b) Nepripustné funkcie: ostatné funkcie
 - c) Doplňujúce ustanovenia: zachovať hodnotnú vzrastlú zeleň.
- (7) Na plochách lesnej krajiny, ozn. L1**
 - a) Prípustné funkcie: lesy s pravidlami hospodárenia a užívania stanovenými v LHP a PSOL, rekreácia po značených turistických chodníkoch a lyžiarsko-bežeckých trasách a cyklotrasách.
 - b) Nepripustné funkcie: činnosti uvedené v § 31 zákona č. 326/2005 o lesoch.
 - c) Doplňujúce ustanovenia: akceptovať legislatívu súvisiacu s NP Malá Fatra a pri optimálnom využívaní krajiny sa riadiť odprúciami vyplývajúcimi z KEP.
- (8) Na plochách občianskeho vybavenia, ozn. O1**
 - a) Prípustné funkcie: základná a vyššia občianska vybavenosť vrátane výrobných a nevýrobných služieb, ktorá nebude mať nepriaznivý vplyv na kvalitu bývania a prevádzku občianskeho vybavenia, dopravné a technické vybavenie slúžiace potrebám občianskej vybavenosti, verejná zeleň vrátane ihrísk pre deti a neorganizovaný šport, vyhradená zeleň, hromadné parkovacie plochy a parkovacie domy.
 - b) Nepripustné funkcie: ostatné funkcie
 - c) Doplňujúce ustanovenia: zachovať hodnotnú vzrastlú zeleň.
- (9) Na plochách poľnohospodárskej krajiny v údolnej nive, ozn. P1**
 - a) Prípustné funkcie: poľnohospodárska rastlinná výroba veľkobloková, líniové inžinierske siete a účelové komunikácie, územia so zvýšenou ochranou prírody a krajiny vymedzené v RÚSES, ostatné plochy nelesnej drevinovej vegetácie a vodné toky a plochy,
 - b) Nepripustné funkcie: ostatné funkcie mimo povolej ťažobnej činnosti
 - c) Doplňujúce ustanovenia: akceptovať umiestnenie vychádzkových a cyklotrasových tratí aj v polohe účelových komunikácií, pri využívaní krajiny sa riadiť odprúciami z KEP, po povolenej ťažobnej činnosti rekultivovať krajinu (obmedziť ďalšiu ťažbu, povoliť len pri spätnej rekultivácii na PP).
- (10) Na plochách poľnohospodárskej podhorskej krajiny, ozn. P2**
 - a) Prípustné funkcie: činnosti spojené s obhospodávaním PP vo forme TTP a menších blokov ornej pôdy, územia so zvýšenou ochranou prírody a krajiny vymedzené v RÚSES, líniové inžinierske siete a účel. komunikácie, malé plochy LPF a ost. plochy neles. drev.vegetácie a vodné toky, vymedzené územie výcvikových priestorov MO SR.
 - b) Nepripustné funkcie: ostatné funkcie
 - c) Doplňujúce ustanovenia: akceptovať umiestnenie vychádzkových a cyklotrasových tratí aj v polohe účelových komunikácií a v zime bežekolyžiarskych udržiavaných tratí, pri využívaní krajiny sa riadiť odprúciami KEP, rekultivácia územia využívaného na výcvik MO SR.
- (11) Na plochách rekreácie a turizmu, ozn. R1, (zmiešané územie voľného a viazaného CR)**
 - a) Prípustné funkcie: zariadenia a vybavenosť vo voľnom CR a privátne zariadenia vo viazanom CR (mimo ICHR) poskytujúce nevýrobné služby, ktoré nebudú mať nepriaznivý vplyv na kvalitu rekreácie, ihriská pre deti a neorganizovaný šport, verejná a vyhradená zeleň, dopravné a tech. vybavenie slúžiace potrebám rekr. územia.

- b) Nepripustné funkcie: ostatné funkcie a všetky ostatné činnosti ktoré negatívnymi vplyvmi ohrozujú prírodné prostredie.
 - c) Doplňujúce ustanovenia: rekreačné objekty situovať tak, aby nerušili prírodnú scenériu a charakter okolitej krajiny, zakázané je oplotenie pozemkov, pričom sa pripúšťa ich vymedzenie ohradníkmi, ktoré umožňujú pohyb lesnej zveri.
- (12) Na plochách vo viazanom cestovnom ruchu, ozn. R2,**
- a) Pripustné funkcie: ICHR v rozsahu do 10 lôžok.), firemné chaty do 20 lôžok, verejná a vyhradená zeleň, ihriská pre deti a neorganizovaný šport, dopravné a technické vybavenie slúžiace potrebám rekreačného územia.
 - b) Nepripustné funkcie: ostatné funkcie a všetky ostatné činnosti ktoré negatívnymi vplyvmi ohrozujú prírodné prostredie.
 - c) Doplňujúce ustanovenia: rekreačné objekty situovať tak, aby nerušili prírodnú scenériu a charakter okolitej krajiny, zakázané je oplotenie pozemkov pričom sa pripúšťa ich vymedzenie ohradníkmi ktoré umožňujú pohyb lesnej zveri,
- (13) Na plochách rekreácie bez umiestnenia nadzemnej výstavby, ozn. R3,**
- a) Pripustné funkcie: poľnohospodárske využívanie TTP, univerzálna prírodná plocha pre viacúčelové rekreačné využívanie a agroturistickú činnosť bez umiestnenia výstavby,
 - b) Nepripustné funkcie: ostatné funkcie .
 - c) Doplňujúce ustanovenia: zosúladiť využívanie územia so základnou funkciou územia ktorou je poľnohospodárske využívanie TTP, pri využívaní územia na rekreačné činnosti primerane zabezpečiť nevyhnutné sociálne a hygienické zázemia akcií a súvisiacu údržbu poriadku.
- (14) Na športových plochách a zariadeniach telovýchovy, ozn. Š1,**
- a) Pripustné funkcie: vybavenosť súťažného športu a súvisiace zariadenia vrátane prislúchajúcich nevýrobných služieb, ktoré nebudú mať nepriaznivý vplyv na kvalitu okolitého obytného územia, dopravné a technické vybavenie slúžiace potrebám umiestnenej vybavenosti, verejná zeleň.
 - b) Nepripustné funkcie: ostatné funkcie
 - c) Doplňujúce ustanovenia: v existujúcom území zachovať, prípadne rozšíriť plochy zelene.
- (15) Na športových plochách pre nesúťažný šport, ozn. Š2,**
- a) Pripustné funkcie: vybavenosť nesúťažného a rekreačného športu a súvisiace zariadenia prislúchajúcich nevýrobných služieb, ktoré nebudú mať nepriaznivý vplyv na kvalitu okolitého obytného územia, dopravné a technické vybavenie slúžiace potrebám umiestnenej vybavenosti, verejná zeleň, detské ihrisko.
 - b) Nepripustné funkcie: ostatné funkcie
 - c) Doplňujúce ustanovenia: v rozvojovom území zachovať hodnotnú vzrastlú zeleň,
- (16) Na plochách a zariadeniach technickej vybavenosti, ozn. T1,**
- a) Pripustné funkcie: plochy zariadení technickej infraštruktúry,
 - b) Nepripustné funkcie: ostatné funkcie.
 - c) Doplňujúce ustanovenia: neumiestňovať objekty na opticky exponovaných miestach.
- (17) Na plochách priemyslu, ozn. V1,**
- a) Pripustné funkcie: zariadenia priemyselnej výroby, sklady, logistické centrá a súvisiace zariadenia občianskej vybavenosti, výrobných a nevýrobných služieb, ktoré neprekročia hygienicky prípustné limity voči okolitému obytnému územiu, dopravné a technické vybavenie slúžiace potrebám umiestnených zariadení, izolačná zeleň.
 - b) Nepripustné funkcie: ostatné funkcie ktoré nesúvisia s hlavnou funkciou.
 - c) Doplňujúce ustanovenia: v území umiestňovať ekologické výrobné procesy s hygienicky prípustnými vplyvmi na okolité funkčné plochy rekreácie, bývania a chránenú prírodu. Výrobné prevádzky nesmú prekračovať stanovené a limitné hodnoty hluku a prašnosti vo vzťahu k blízkemu obytnému územiu. Pri prevádzkovaní výroby dodržiavať vyhlášku č.237/2009 Z.z. a vyhlášku č.549/2007 Z.z. v znení neskorších predpisov (obmedzenia v oblasti hluku, infrazvuku a vibrácií). Revitalizovať nevyužívané priemyselné plochy.
- (18) Na plochách areálu a zariadeniach poľnohospodárskej výroby, ozn. V2,**
- a) Pripustné funkcie: zariadenia poľnohospodárskej rastlinnej a živočíšnej výroby súvisiace prevádzky, agroturistická vybavenosť, služobné ubytovanie, dopravné a technické vybavenie slúžiace potrebám umiestnených prevádzok, izolačná zeleň.
 - b) Nepripustné funkcie: ostatné funkcie ktoré nesúvisia s hlavnou funkciou.
 - c) Doplňujúce ustanovenia: veterinárne ochranné pásmo (v zmysle materiálu vydanom MPAV SR „Zásady chovu hospodárskych zvierat v zastavanom území a mimo zastavaného územia obcí SR“) od ustajnenia ktoré vyplýva z počtu a druhu chovaných hospodárskych zvierat nesmie zasahovať do obytného územia.
- (19) Na plochách verejnej parkovej zelene, ozn. Z1,**
- a) Pripustné funkcie: parkovo usporiadaná a upravená zeleň, vodné plochy a toky a prislúchajúce pešie komunikácie, malá architektúra, výtvarné diela, detské ihriská a technické vybavenie,

- b) Neprípustné funkcie: ostatné funkcie,
 - c) Doplňujúce ustanovenia: spevnené plochy budovať v obmedzenej miere. Pre plochy zelene zabezpečiť vypracovanie odbornej dokumentácie a pravidelnú údržbu.
- (20) Na plochách ostatnej verejnej zelene a izolačnej zelene ozn. Z2,**
- a) Prípustné funkcie: izolačná a ostatná zeleň, vodné plochy a toky a z širších súvislostí umiestnené komunikácie a technické vybavenie,
 - b) Neprípustné funkcie: ostatné funkcie,
 - c) Doplňujúce ustanovenia: na prislúchajúcich plochách zelene zabezpečiť pravidelnú údržbu.
- (21) Na plochách súkromnej zelene, ozn. Z3,**
- a) Prípustné funkcie: plochy súkromnej hospodárskej a okrasnej zelene s prislúchajúcim prevádzkovým zázemím a oddychovými zariadeniami,
 - b) Neprípustné funkcie: ostatné funkcie,
 - c) Doplňujúce ustanovenia: Pripúšťa sa oplatenie funkčnej plochy.
- (22) Na plochách záhradkových osád, ozn. Z4,**
- a) Prípustné funkcie: záhradkové osady s hospodárskou a okrasnou zeleňou a súvisiacim prevádzkovým a oddychovým zázemím, dopravné a tech. vybavenie a prislúchajúce obsl. komunikácie a technické vybavenie
 - b) Neprípustné funkcie: ostatné funkcie.
 - c) Doplňujúce ustanovenia: Pripúšťa sa oplatenie funkčnej plochy.
- (23) Na výcvikových plochách MO SR, ozn. X1,**
- a) Prípustné funkcie: výcvikové plochy MO SR, vyhradené územie bez prístupu verejnosti, izolačná zeleň, bez výstavby mimo povolených špecifických výcvikových stavieb.
 - b) Neprípustné funkcie: všetky ostatné funkcie,
 - c) Doplňujúce ustanovenia: vypracovať a stanoviť nové ochranné pásma súvisiace s výcvikom strelby, zabezpečiť pravidelnú revitalizáciu užívaných plôch PP a LPF na výcvik.

Článok 3

Zásady a regulatívy pre umiestnenie občianskeho vybavenia územia

- (1) Prednostne situovať občiansku vybavenosť do rozvíjajúceho centra mesta.
- (2) Umožniť zhodnotenie existujúcich areálov modernizáciou, prístavbami a nadstavbami, pokiaľ to disponibilné podmienky umožňujú, s cieľom rozšíriť poskytovanie služieb a vybavenosti.
- (3) Umožniť dobudovanie hlavného obecného športového areálu absentujúcimi objektami halových športov, ihriskami pre kolektívne športy a súvisiacou vybavenosťou a službami.
- (4) Riešiť využívanie pôvodného športového areálu pri ceste 1/18 ako spoločný areál pre súťažný a nesúťažný šport, prednostne pre kolektívne športy a súvisiacu vybavenosť a služby.
- (5) Umožniť výstavbu centra obchodu a služieb v polohe medzi cestou 1/18 a Vážskym kanálom.
- (6) Umožniť aditívne dobudovanie strediska rekreácie a turizmu celoštátneho významu „Trusalová“ a vybudovanie novej rekreačnej základne regionálneho významu „Záblatie“.
- (7) V súvislosti s diverzifikáciou obchodu, nevýrobných služieb, služieb v CR v stravovaní a ubytovaní, umožniť synergetické umiestňovanie takýchto zariadení na navrhovaných polyfunkčných plochách prednostne vo formujúcom sa centre mesta.
- (8) Pri urbanistickom riešení rozvojových lokalít s rozsiahlym bývaním podmienených spracovaním ÚPN-Z alebo ÚS-Z riešiť ihriská pre nesúťažný šport a deti.

Článok 4

Zásady a regulatívy pre umiestnenie verejného dopravného vybavenia územia

- (1) V návrhovom období dobudovať diaľnicu D1, do doby definitívneho rozhodnutia chrániť územný koridor v k.ú Turany pre realizáciu úseku Turany – Hubová v tzv. úžinovom variante resp. v alternovanom tunelovom variante (tunel Korbelka).
- (2) V návrhovom období mimo zastavaného územia rezervovať koridor pre výhľadové šírkové usporiadanie cesty 1/18 v kategórii C 11,5/80 a v zastavanom území rezervovať koridor pre výhľadové šírkové usporiadanie vo funkčnej triede B1 v kategórii MZ 14/60..
- (3) V návrhovom i výhľadovom období rešpektovať lokalizáciu existujúcej cestnej infraštruktúry diaľnic až ciest III. triedy - definovanú pasportom SSC „Miestopisný priebeh cestných komunikácií“ - ohraničenú jej ochrannými pásmami mimo zastavaného územia a cestnými pozemkami v rámci zastavaného územia obce.
- (4) V návrhovom a výhľadovom období zabezpečiť územnú rezervu pre modernizáciu železničnej trate č. 180 I. kategórie na traťovú rýchlosť 160 km/h, sieť AGC č. E40, sieť AGTC č. C-E 40.
- (5) Potrebné nápočty a situovanie odstavných a parkovacích stojísk pre objekty vybavenosti budú riešiť projektové dokumentácie pre konkrétne objekty. Nápočty je potrebné riešiť v zmysle STN 73 6110 pre výhľadový stupeň automobilizácie 1:2,5. Na plochách statickej dopravy riešiť

- parkovacie plochy pre bicykle v počte min. 20% kapacity parkoviska pre motorové vozidlá (STN 736110).
- (6) Novonavrhané obslužné komunikácie riešiť ako dvojpruhové, obojsmerné, vzájomne zokruhované komunikácie, alebo ako komunikácie slepé s obrátkom. V prípade stiesnených priestorových pomerov komunikácie riešiť ako jednoruhové, obojsmerné s výhybňami alebo jednoruhové, jednosmerné.
 - (7) Rešpektovať súčasnú a navrhovanú polohu autobus. zastávok v k.ú. mesta a realizovať zastavovacie pruhy autobusových zastávok.
 - (8) Súbežné chodníky realizovať okolo hlavných obslužných komunikácií, umiestňovať ich hlavne popri komunikáciách so zvýšeným pohybom vozidiel (cesty I/18, B3). Šírkové usporiadanie peších trás je potrebné navrhnuť v zmysle STN 736110.
 - (9) Akceptovať umiestnenie a vedenie vychádzkových trás, lyžiarskych turistických trás a cyklotrás predovšetkým v polohách poľných a lesných ciest.
 - (10) Pokiaľ je v grafickej časti naznačený vnútorný skelet obslužných komunikácií v rámci navrhovaných rozvojových plôch, považovať ho za smerný.
 - (11) Pri projektovej príprave nových komunikácií i ich rekonštrukcií je nutné postupovať v súlade s Vyhláškou MZ SR č.237/2009 Z.z., ktorou sa dopĺňa Vyhláška MZ SR č.549/2007 Z.z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a požiadavkách na objektivizácii hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí.
 - (12) V prípade potreby umiestniť výstavbu na územiach ohrozených hlukom z automobilovej dopravy riešiť príslušné protihlukové opatrenia na náklady investora navrhovanej výstavby.
 - (13) V prípade umiestnenia nových objektov priemyselnej, občianskej a technickej vybavenosti v území s vyššou ako je najvyššia prípustná hodnoty hladiny hluku spôsobenej prevádzkou železničnej dopravy, platnej pre príslušné objekty, stavby a územia a tiež v prípade ich umiestnenia v ochrannom pásme dráhy, zaväzuje investorov na vlastné náklady zabezpečiť opatrenia na elimináciu nepriaznivých účinkov železničnej prevádzky z hľadiska hluku a vibrácií v zmysle zákona č.335/2007 a akceptovať podmienky vyplývajúce z vyjadrenia RÚVZ.
 - (14) V prípade návrhu výstavby v OP ciest I. triedy požiadať v etape povoľovacieho konania príslušný OÚ ODaPP o výnimku podľa §11, ods. 2) cestného zákona.
 - (15) Cyklotrasy neumiestňovať na cestu I. triedy. V prípade súbežnej trasy ich viesť po samostatnom cyklochodníku v súbehu s uvedenou cestou.
 - (16) Stavby v obvode dráhy a ochrannom pásme dráhy podliehajú dodržiavaniu ustanovení Zákona č.513/2009 O dráhach a Zákona č.50/1976 zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov.

Článok 5

Zásady a regulatívy pre umiestnenie verejného technického vybavenia územia

- (1) **Zásady a regulatívy umiestnenia verejného technického vybavenia územia v oblasti vodného hospodárstva.**
 - a) v oblasti zásobovania pitnou a úžitkovou vodou:
 - a1) akceptuje koncepciu zásobovania pitnou vodou ktorá vychádza z „Programu rozvoja vodovodov a kanalizácií v regióne Turca“,
 - a2) rešpektuje systém zásobovania pitnou vodou prostredníctvom SKV Martin v správe TURVOD Martin, a.s.,
 - a3) rešpektuje vodárenský zdroj Dolina v k.ú. Podhradie s kapacitou 23 l/s s rezervným vodárenským zdrojom (doplnením) z prameňa Teplička v Krpeľanoch,
 - a4) rešpektuje vodojem s objemom 650 m³ na kóte 452,0 m n. m. a navrhuje jeho rozšírenie o ďalšiu nádrž s objemom 650 m³,
 - a5) rešpektuje prírodné potrubie DN200 (z Krpelian do Martina), ktoré prechádza intravilánom mesta,
 - a6) rešpektuje existujúce zásobné potrubie a rozvodnú sieť v meste profilu DN225, DN200, DN150, DN125 a DN100,
 - a7) navrhuje rozšírenie verejného vodovodu potrubiami DN100 - DN200 do lokalít územného rozvoja v rámci centra mesta a miestnych častí Záblatie, Černík, Pod Mancovom,
 - a8) lokalitu Dielec navrhuje zásobovať rozšírením vodovodu Krpeľany vetvou DN100, ktorý privádza vodu zo zdroja Teplička do obce Krpeľany a ďalej do obce Ratkovo a Šútovo,
 - a9) rozvojové lokality mimo dosahu verejného vodovodu (nad rámec ekonomickej výhodnosti budovania verejného vodovodu) lokality Zábrehy a Trusalová - ICHR Pod Strážami navrhuje zásobovať pitnou vodou z lokálnych zdrojov,
 - a10) rozvojovú lokalitu Trusalová ICHR Stráne I, II navrhuje zásobovať z rozšíreného skupinového vodovodu mesta Turany vetvou DN150, do jeho vybudovania z individuálnych zdrojov,

- a11) navrhuje realizovať rekonštrukciu kapacitne nevyhovujúcej vodovodnej siete (po upresnení reálnej potreby vody) aj pre potreby požiarnej vody na zabezpečenie stavieb vodou na hasenie požiarov v zmysle vyhl. MV SR č. 699/2004 Z.z.,
- a12) akceptuje zákon o vodách č. 364/2004 Z.z. a príslušné platné normy (STN 73 6822, STN 75 2102 atď.).
- b) v oblasti odvádzania odpadových, užitých a dažďových vôd:
- b1) koncepcia zásobovania pitnou vodou vychádza z „Programu rozvoja vodovodov a kanalizácií v regióne Turca“,
- b2) rešpektuje súčasný systém odvádzania odpadových vôd verejnou kanalizáciou s čistením v ČOV Vrútky, ktorá je pre navrhovaný územný rozvoj postačujúca,
- b3) navrhuje rozšírenie existujúcej splaškovej kanalizácie vo väzbe na uvažovaný územný rozvoj v centre mesta, v častiach Záblatie, Černík, Pod Mancovom,
- b4) navrhuje splaškové vody z miestnych častí Zábrehy a ICHR Pod Stráňami likvidovať v samostatných ČOV resp. individuálne vo vlastných zariadeniach,
- b5) lokalitu Dielec napojiť na kanalizáciu obce Krpeľany profilu DN300, ktorá v zmysle spracovanej dokumentácie pre územné rozhodnutie „Šútovo kanalizácia“ rieši aj odkanalizovanie obce Ratkovo,
- b6) ICHR Stráne I,II riešiť rozšírením navrhovanej kanalizácie profilu DN300, do jej vybudovania individuálne,
- b7) pri nedostatočnej kapacite čerpacích staníc (po reálnom stanovení množstva splaškových vôd) vykonať ich rekonštrukciu,
- b8) odvádzanie vôd z povrchového odtoku riešiť delenou kanalizáciou, vsakovaním, resp. zaústením do vodných tokov, v prípade potreby prečistené na čistiacich zariadeniach,
- b9) rešpektuje trasy existujúcich potrubí verejnej kanalizácie a príslušných vodohospodárskych objektov, vrátane ich ochranných pásiem v zmysle zákona č. 442/2002 Z.z.,
- b10) akceptuje zákon o vodách č. 364/2004 Z.z. a príslušné platné normy.
- c) v oblasti vodných tokov:
- c1) komplexne riešiť odtokové pomery v povodiach tokov opatreniami, ktorých výsledkom bude zvýšenie retenčného účinku pôdy, spomalenie a vyrovnanie odtoku vody z povodia a zníženie erózneho účinku vody v súlade s opatreniami Plánu manažmentu čiastkového povodia Váh; úpravy tokov realizovať tak, aby nedochádzalo k napriamiam tokov,
- c2) dažďové vody zo striech a spevnených plôch v maximálnej miere zadržať v území akumuláciou do zberných nádrží a následne túto vodu využívať na závlahy, resp. kontrolovane vypúšťať do recipientu po odznení prívalovej zrážky,
- c3) vytvárať podmienky a budovať potrebné protipovodňové opatrenia s dôrazom na ochranu intravilánu mesta, príp. protipovodňová ochrana nesmie ovplyvniť odtokové pomery nižšie položených úsekov vodného toku,
- c4) prípadná protipovodňová ochrana nesmie ovplyvniť odtokové pomery nižšie položených úsekov vodného toku,
- c5) realizovať pravidelnú údržbu vodných tokov, súčasťou ktorých bude aj revitalizácia korýt,
- (2) Zásady a regulatívy umiestnenia verejného technického vybavenia územia v oblasti zásobovania elektrickou energiou**
- a) Rešpektovať existujúce trasy 110 kV a 22 kV vedení, vrátane ochranných pásiem.
- b) Akceptovať navrhované výmeny stožiarových trafostaníc za kioskové, resp. kompaktné, výmeny vzdušných VN rozvodov v jadrovom území mesta a VN prípojk za VN káble zemou.
- c) Súčasnú vzdušnú sekundárnu sieť v jadrovom území postupne prebudovať na jednoduchú mrežovú sieť, pri verejnom osvetlení riešiť rekonštrukciu s úspornými osvetľovacími telesami.
- d) Neuvažovať s ďalším nárastom elektrický vykurovaných bytov.
- e) Elektromerové rozvádzače plánovanej zástavby riešiť na verejne prístupnom mieste, napr. v oplotení.
- f) V súlade s ustanoveniami § zákona č. 543/2002 Z.z. pri rekonštrukcií a výstavbe vzdušných VN vedení použiť také technické opatrenia ktoré bránia usmrčovaniu vtákov.
- (3) Zásady a regulatívy umiestnenie verejného technického vybavenia územia v oblasti zásobovania zemným plynom a teplom**
- a) Zásobovanie Jadrového územia a m.č. Černík riešiť z STL siete do 0,1 MPa. Priemyselne lokality Pod Mancovom a Hrabiny prepojiť na STL sieť 0,4 MPa vedenú v smere do obcí Krpeľany, Nolčovo, Ratkovo a Šútovo.
- b) Zemný sa bude využívať v riešenom území komplexne t.j. na vykurovanie a varenie
- c) Z dôvodu nárastu odberov ZPN do roku 2035 prehodnotiť integrovanú STL plynárensku sústavu 0,1 a 0,3 MPa.
- d) Potrebu tepla riešiť decentralizovaným systémom domovými zdrojmi tepla s palivovou základňou zemný plyn, v okrajových častiach použiť iné dostupne palivo (napr. na báze dreva).

- e) Pri získavaní energií využívať aj slnečnú energiu a netradičné druhy (napr. tepelné čerpadlo).
- (4) Zásady a regulatívy umiestnenia verejného technického vybavenia územia v oblasti telekomunikácií**
- a) Rešpektovať navrhované trasy siete m.t.s., výstavbu optickej siete, prestavbu závesnej káblovej siete za úložne káble zemou. Rozšíriť m.t.s. do navrhovaných rozvojových území.
- b) Zabezpečiť zvýšenie kapacity RSU mesta Turany o predpokladaný nárast o cca 355 vývodných párov pre riešené územie a rozšírenie portfólia služieb o dátové služby v území.
- d) Budovať verejnú elektronickú komunikačnú sieť zemnými káblovými rozvodmi.
- e) Riešiť náhradu súčasného rozvodu miestneho rozhlasu za šírenie signálu rádiovou sieťou.
- f) Rešpektovať trasy káblov diaľkovej a miestnej siete vrátane ich ochranných pásiem. Pri križovaní a v súbehu s inými podzemnými vedeniami rešpektovať STN 73 6005.
- (5) Zásady a regulatívy v oblasti civilnej ochrany**
- a) Pri spracovaní projektovej dokumentácie navrhovaných stavieb v zmysle zámerov ÚPN-M riešiť spôsob a rozsah ukrytia obyvateľstva mesta podľa §4 ods. 3, a § 15 ods. 1, písm. e) Zákona č. 42/1994 Zb. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov a §4 vyhlášky MV SR č. 532/2006 Z.z. o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a technických podmienok zariadení CO.
- b) Pri spracovaní PD navrhovaných stavieb v zmysle zámerov ÚPN-M riešiť spôsob a rozsah ukrytia zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti právnických a fyzických osôb podľa §4 ods.3 a §16 ods.1 písm. e), resp. §16 ods.12 zákona č. 42/1994 Z.z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov a § 4 vyhlášky MV SR č. 532/2006 Z.z. o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a technických podmienok zariadení CO.
- c) V meste vytvoriť podmienky pre zabezpečenie ochrany obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok pri mimoriadnej udalosti spojených s ich únikom v súlade s ustanoveniami vyhlášky MV SR č.533/2006 Z.z. o ochrane obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok, ktoré sa prepravujú po ceste I. triedy I/18, diaľnice D1 a po medzinárodnej trati č. 180.
- d) V meste vytvoriť podmienky pre zabezpečenie materiálom civilnej ochrany a humanitnej pomoci v súlade s ustanoveniami vyhlášky MV SR č.314/1998 Z.z. o podrobnostiach na zabezpečovanie hospodárenia s materiálom CO.
- e) V obci riešiť a vytvoriť podmienky ktoré umožnia zabezpečenie technických a prevádzkových podmienok informačného systému civilnej ochrany v súlade s ustanoveniami vyhlášky MV SR č.388/2006 Z.z. o podrobnostiach na zabezpečenie technických a prevádzkových podmienok infor. systému CO.
- f) IBV umiestňovať mimo území určených na výstavbu a prevádzku priemyselných zón.
- g) IBV umiestňovať mimo zosuvných území, respektíve podmieniť výstavbu v takýchto územiach podrobným geologickým prieskumom a riadením sa pri výstavbe v tomto území technickými podmienkami stanovenými z tohto geologického prieskumu.
- h) Akúkoľvek výstavbu umiestňovať mimo vymedzených území ohrozovaných 50-ročnou, resp. 100-ročnou vodou. Pre katastrálne územie mesta nie je spracovaná mapa povodňového ohrozenia, ktorá orientačne zobrazuje rozsah povodne znázornený záplavovou čiarou (priesečnica hladiny vody záplavy s terénom). Podľa zákona č.7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami § 6, ods.8, mapu povodňového ohrozenia zabezpečí správca vodohospodársky významných vodných tokov do 22.12.2013. Podľa §8, ods.10 zákona č.7/2010 Z. z. mesto následne zabezpečí vyznačenie všetkých záplavových čiar zobrazených na mapách povodňového ohrozenia do územného plánu obce.
- i) V následných stupňoch projektovej dokumentácie riešiť spôsob a rozsah ukrytia obyvateľstva mesta podľa §4 ods.3 a §15 ods.1 písm.e) Zákona č.42/1994 Z.z. a §4 Vyhlášky MV SR č.532/2006 Z.z.
- j) V následných stupňoch PD spôsob a rozsah ukrytia zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti právnických a fyzických osôb riešiť podľa §4 ods.3 a §16 ods.1 písm. e) resp. §16 ods. 12 Zákona č. 42/1994 Z.z. a §4 Vyhlášky MV SR č. 532/2006 Z.z.
- k) V záujme zabezpečenia ochrany pred povodňami musia byť rozvojové aktivity v súlade so Zákonom č.7/2010 Z.z. o ochrane pod povodňami.

Článok 6

Zásady a regulatívy zachovania kultúrno-historických hodnôt, ochrany a využívania prírodných zdrojov, ochrany prírody a tvorby krajiny, vytvárania a udržiavania ekologickej stability vrátane plôch zelene

- (1)** Pri hospodárení na PP a LPF, a tiež pri využívaní krajinného priestoru v súvislosti s rekreačným využívaním rešpektovať zákon č. 543/2002 Z.z. O ochrane prírody. V chránených územiach a ich ochranných pásmach, vo vymedzených plochách a prvkoch, a tiež významných biotopoch

- usmerňovať činnosť v zmysle platnej legislatívy orgánov štátnej ochrany prírody a krajiny a orgánov štátnej správy.
- (2) Rešpektovať biotopy európskeho významu a genofondové lokality v riešenom území, ako aj územia s výskytom cenných druhov živočíchov a rastlín. V prípade nevyhnutnosti vykonania obmedzených zásahov do územia biotopov postupovať podľa zákona č. 543/2002 Z.z.
 - (3) Rešpektovať migračné trasy voľne žijúcich živočíchov v územiach terestrických biokoridorov. hydrické biokoridory pôvodnú pobrežnú vegetáciu tokov vrátane jej revitalizácie autochtónnymi druhmi. V maximálnej miere zachovať skupinovú a líniovú nelesnú drevinnú vegetáciu a podporovať jej doplnenie, ktorá plní funkcie z hľadiska biodiverzity a štruktúry krajiny a umožní prepojenie jednotlivých významných krajinných prvkov a migráciu živočíšnych druhov.
 - (4) Na plochách, ktoré nie sú určené na zástavbu, vylúčiť devastačné zásahy, ktoré by mohli spôsobiť zhoršenie existenčných podmienok a biotickej integrity týchto ekosystémov. Zabezpečiť monitoring a následný manažment pre udržanie prirodzeného charakteru jednotlivých ekosystémov systému ekologickej stability a odstraňovať invázne druhy rastlín.
 - (5) Inundačné pásma vodných tokov posilniť vegetačnými úpravami v rozsahu a zložení potenciálnych biotopov. Ponechať a chrániť existujúce fragmenty močiarnej a vlhkomilnej vegetácie v kontaktnej aluviálnej nive ako významné refúgia fauny a flóry.
 - (6) Chrániť a budovať plochy sídelnej zelene v zastavanom území mesta. Pri navrhovaných výsadbách verejnej zelene použiť autochtónne druhy drevín a rastlín. Pri zásahoch do verejnej zelene sa riadiť normou STN 83 7010 Ošetrovanie, udržiavanie a ochrana stromovej vegetácie.
 - (7) Nepripustiť v riešenom území možnosť umiestnenia fotovoltaických elektrární.
 - (8) Rešpektovať nasledovné legislatívne vymedzené veľkoplošné a maloplošné územia ochrany prírody a krajiny ktoré sa nachádzajú resp. zasahujú do riešeného územia:
 - a) Národný park Malá Fatra, 3. stupeň ochrany (OP NP Malá Fatra 2. stupeň ochrany).
 - b) Národná prírodná rezervácia Chleb, 5. stupeň ochrany.
 - c) Prírodná rezervácia Goľove mláky, 4. Stupeň ochrany.
 - d) Prírodná rezervácia Hrabinka, 4. Stupeň ochrany.
 - (9) Rešpektovať nasl. vyhlásené chránené územia Natura, ktoré sa nachádzajú resp. zasahujú do riešeného územia:
 - a) Územia európskeho významu SKUEV 0252 Malá Fatra a SKUEV 0664 Uholníky.
 - b) Chránené vtáčie územie SKCHVU 013 Malá Fatra.
 - (10) Rešpektovať nasledovné prvky kostry Regionálneho územného systému ekologickej stability (RÚSES), ktoré sa nachádzajú resp. zasahujú do riešeného územia:
 - a) Biocentrá: Biosférické biocentrum BBc1 Krivánska Fatra, Regionálne biocentrum RBc8 Goľove Mláky, Regionálne biocentrum RBc9 Uholníky, Regionálne biocentrum RBc12 Hradisko pri Nólčove – Ráztoka – Majkrabovo.
 - b) Biokoridory: Nadregionálny biokoridor NRBk 1 Rieka Váh, Regionálny biokoridor RBk 6 Ekotón Krivánskej Fatry, Regionálny biokoridor RBk 7 Trusalová - Podhradie, Regionálny biokoridor RBk 8 Černík – Kubiancovo – Rieka Váh
 - c) Regionálne významné genofondové lokality (GL): GL5 Mojský grúň - Malý Kriváň, GL6 Pekelník, GL7 Veľký Kriváň - Chleb, GL32 Uholníky, GL33 Kubiancovo, GL34 Kánovo – Černík, GL35 Goľove mláky, GL36 Stráne, GL37 Hrabinka, GL38 Turianske rovne, GL39 Hrabiny, GL76 Odmúty, GL77 Sihoť pri Váhu, GL84 Dolný tok Kantorského potoka, GL86 Turany – Dlhé, GL88 Turany – Brvná, GL89 Brvence – Važiská, GL90 Ráztoka, GL92 Krpeľany Sihoť, GL93 Váh pri Nólčove, GL94 Krpeľany Sihoť II. a GL95 Krpeľany Sihoť I.
 - (11) Pri hydrických biokoridoroch zachovať pôvodnú morfológiu toku, nezasahovať do hydrologického režimu tokov, zabezpečiť pôvodnú pobrežnú vegetáciu v celej dĺžke tokov.
 - (12) Podporovať doplnenie mimo lesnej drevinovej vegetácie a jej rovnomerné rozmiestnenie v krajine tak, aby umožňovala prepojenie jednotlivých významných krajinných prvkov a umožňovala migráciu živočíšnych druhov medzi nimi. Zachovať prirodzený charakter vodných tokov, chrániť existujúcu sprievodnú vegetáciu.
 - (13) Rešpektovať v k.ú mesta z hľadiska ochrana prírodných zdrojov, ložísk nerastných surovín a ďalších chránených území:
 - a) rešpektovať vodárenský zdroj Krivánska Rizňa, ktorého vonkajšieho PHO II. stupňa zasahuje do riešeného územia. Pravidelne monitorovať územie nachádzajúce sa v PHO II. stupňa.
 - b) chrániť ložiská nevyhradeného nerastu:
 - c1) ložisko ev. č. 4549–Turany–Drevina, štrkopiesky a piesky, Chyžbet Sk, s.r.o.Turany,
 - c2) ložisko ev. č 4575–Turany, štrkopiesky a piesky, Chyžbet Sk, s.r.o. Turany,
 - c3) ložisko ev. č 4735–Turany–Záblatie, štrkopiesky a piesky, Váhostav–Sk, a.s., Bratislava.
 - (14) Pri ochrane kultúrneho dedičstva je potrebné:
 - a) rešpektovať a zachovať Národnú kultúrnu pamiatku, r.k. kostol sv. Gála.

- b) v prípade náhodného odkrytia archeologického náleziska postupovať podľa ustanovení §40 ods. 2–4 pamiatkového zákona v spojitosti s ustanoveniami §127, ods. 1) a 2) stavebného zákona,
 - c) rešpektovať ustanovenia §41 ods. 4) pamiatkového zákona na základe ktorých krajský pamiatkový úrad v spolupráci s prísl. stavebným úradom zabezpečuje podmienky archeologických nálezísk v územnom a stavebnom konaní,
 - d) podľa § 36 ods. 2 pamiatkového zákona pred začatím stavebnej činnosti alebo inej hospodárskej činnosti na evidovanom archeologickom nálezisku v CEANS je vlastníkom, správcom alebo stavebníkom povinný podať žiadosť o vyjadrenie k zámeru na Krajský pamiatkový úrad,
 - e) V územnom a stavebnom konaní rešpektovať ustanovenia §30 ods.4 pamiatkového zákona o postavení KPÚ v týchto konaniach. V opodstatnených prípadoch môže Krajský pamiatkový úrad rozhodnúť o povinnosti vykonať archeologický výskum a o podmienkach jeho vykonávania podľa §35 ods.7), §36 ods.2) a 3) a §39 ods.1) Pamiatkového zákona.
- (15)** V súvislosti s urbanistickou kompozíciou riešeného územia v navrhovanom riešení ÚPN-M akceptovať nasledovné zásady:
- a) Hlavnou kompozičnou osou mesta v Jadrovom území je ulica Osloboditeľov, v ťažisku zastavaného intenzívne urbanizovaného územia podporená súbežným tokom potoka Studenec.
 - b) Hlavným ťažiskovým priestorom mesta je priestor vymedzený ulicami Malý Riadok, Komenského, Kollárova a Osloboditeľov s rímskokatolíckym kostolom, evanjelickým kostolom a MsÚ. Ústredným priestorom v rámci ťažiskového priestoru mesta je považovaný priestor medzi Mestským úradom na ulici Osloboditeľov a potokom Studenec s navrhovaným námestím.

Článok 7

Zásady a regulatívy starostlivosti o životné prostredie

(1) V oblasti ochrany ovzdušia:

- a) V riešenom území neuvažovať s budovaním stredných a veľkých zdrojov znečisťovania ovzdušia. Uvažovať s plynom, ako hlavným vykurovacím médiom v meste.
- b) Všetky existujúce a navrhované komunikácie v zastavanom území riešiť so spevneným, bezprašným povrchom. Na území mesta neumiestňovať také prevádzky, ktoré by prašnosťou a produkciou škodlivých látok mohli nevhodne ovplyvniť kvalitu ovzdušia.
- c) Rešpektovať vplyv emisnej záťaže dopravy na okolitú obytnú a rekreačnú výstavbu, vplyv korigovať výsadbou zelene na plochách izolačnej zelene pozdĺž týchto komunikácií v obytnom a rekreačnom území. Rešpektovať ustanovenia zákona 137/2010 o ovzduší.
- d) Pri umiestňovaní výrobných prevádzok, vrátane nových prevádzok v areáli pôvodnej Dreviny, dôsledne rešpektovať a realizovať legislatívu v oblasti ochrany ovzdušia pred prípadnými negatívnymi vplyvmi ktorými sa zabezpečí ochrana okolitej obytnej zóny.

(2) V oblasti ochrany podzemných a povrchových vôd:

- a) Rešpektovať ustanovenia zák. č.364/2004 Z.z. (vodný zákon) a nakladanie s vodami realizovať v zmysle §17 zákona. Likvidáciu odpadových vôd riešiť dobudovaním verejnej kanalizácie na existujúcich plochách a vybudovaním na navrh. rozvojových plochách s cieľom napojenia všetkých objektov na verejnú kanalizáciu.
- b) Revitalizovať korytá a brehy vodných tokov vrátane doplnenia brehových porastov.
- c) V rámci odvádzania dažďových vôd realizovať opatrenia na zadržanie povrchového odtoku v území tak, aby odtok z daného územia do recipientu nebol navýšený voči stavu pred realizáciou navrhovanej zástavby a aby nebola zhoršená kvalita vody v recipiente (retencia dažďovej vody a jej využitie v území, prečistenie, infiltrácia dažďových vôd a pod.
- d) Všetkými dostupnými prostriedkami zabrániť znečisťovaniu povrchových a podzemných vôd splaškovými vodami a komunálnym odpadom.

(3) V oblasti ochrany pred hlukom a vibráciami:

- a) Pri prevádzkovaní telovýchovno - športové zariadení rekreačných podujatí v meste na plochách športu a rekreácie regulovať a usmerňovať činnosť tak aby nepriaznivo neovplyvňovala okolie, najmä obytnú zástavbu hlukom, prachom alebo svetlom (§22, ods.2, zákona č.355/2007 Z.z.).
- b) Pri realizácii nových komunikácií a rekonštrukciách ciest, železničnej trate je nutné postupovať v súlade s Vyhláškou MZ SR č.237/2009 Z.z., ktorou sa dopĺňa Vyhláška MZ SR č.549/2007 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a požiadavkách na objektivizáciu hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí.
- c) V existujúcich a navrhovaných výrobných zónach neprekračovať stanovené hodnoty prašnosti hluku, vibrácií a svetlom nad prípustnú mieru, t.j. dodržiavať §22 ods.2 Zákona č.355/2007 Z.z.v znení neskorších predpisov.
- d) V prípade novej obytnej výstavby v rámci existujúcich zastavaných území (výstavba v prielukách, prestavby domov a.p.) spadajúcich do ochranného pásma cesty I. triedy musia investori vykonať na svojich stavbách vykonať také opatrenia, ktoré budú eliminovať hygienickú ochranu pred

hlukom. Voči správcovi ciest tak nebude možné uplatňovať požiadavku na realizáciu týchto opatrení, pretože negatívne účinky dopravy v čase realizácie sú známe.

(4) V oblasti ochrany pred účinkami zápachu:

- a) V prípade obnovenia veľkochovu hospodárskych zvierat v hospodárskom dvore AFG v kontakte s obytným územím akceptovať vzorec pre výpočtové limity stavov počtu jednotlivých druhov hospodárskych zvierat, ktorými je stanovené veterinárne ochranné pásmo, nezasahujúce do obytných a rekreačných území, vypočítané v zmysle materiálu vydanom MPaV SR „Zásady chovu hospodárskych zvierat v zastavanom území a mimo zastavaného územia obcí SR, ochranné pásmo na dobyťiu jednotku pre počty ustajnených zvierat:
- a1) HD (počet ks : 1,612 VDJ) = OP m, (od ustajnenia),
a2) Ovce (počet ks : 10 VDJ) =m (od ustajnenia),
a3) Brojlery (počet ks : 625 VDJ) = m (od ustajnenia).
- b) V riešenom území vo väzbe na obytné a rekreačné územie nebudovať poľné hnojiská ani iné prevádzky a zariadenia, ktoré by zápachom obťažovali uvedené územia.
- c) Pri umiestňovaní výrobných prevádzok, vrátane nových prevádzok v areáli pôvodnej Dreviny, dôsledne rešpektovať a realizovať legislatívu v oblasti pred účinkami zápachu pred prípadnými negatívnymi vplyvmi ktorými sa zabezpečí ochrana okolitej obytnej zóny.

(5) V oblasti odpadov:

- a) Dôsledne zabezpečiť v riešenom území realizáciu triedeného zberu odpadu, s cieľom zníženia odpadov vyvázaných na zmluvne zabezpečenú skládku. Zariadenia na recykláciu, využívanie a zneškodňovanie odpadu naďalej riešiť mimo územia mesta, podľa schváleného programu odpadového hospodárstva.
- b) Rešpektovať v území ustanovenia zákona č. 79/2015 Z.z o odpadoch v znení neskorších predpisov. Mesto zabezpečí prostredníctvom zmluvne zabezpečenej firmy:
- b1) zhodnocovanie biologicky rozložiteľného odpadu pre každú domácnosť v objektoch IBV, a jednotlivé areály s HBV, OV a ostatné prevádzky v meste, s potenciálom produkcie biologicky rozložiteľného odpadu, kompostér pre medziukladenie tohto druhu odpadu a zabezpečí jeho pravidelný odvoz na zhodnotenie,
- b2) pravidelný odvoz, zhodnotenie a zneškodňovanie oddelených zložiek vytriedených komunálnych odpadov a tiež drobných stavebných odpadov a nebezpečných odpadov.
- c) V katastrálnom území riešiť postupnú sanáciu a rekultiváciu skládok odpadu a starých enviromentálnych záťaží, prednostne skádky v územiach, kde bezprostredne ohrozujú zložky životného prostredia a prvky miestneho systému ekologickej stability a tiež zamedziť znečisťovaniu brehov tokov a iných priestorov odpadmi.
- d) Akceptovať umiestnený Zberný dvor na území mesta pre odovzdávanie oddelených zložiek komunálnych odpadov, pre drobný stavebný odpad, pre zhromažďovanie nebezpečných odpadov a elektroodpadov z domácností.

(6) V oblasti prírodnej rádioaktivity:

- a) Pred začatím prípravy výstavby posúdiť rozsiahle lokality na výstavbu domov na bývanie podľa vyhlášky MZ SR č.528/2007 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na obmedzenie ožiarenia z prírodného žiarenia.

(7) V oblasti stratégie na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy:

- a) Akceptovať stratégiu vyplývajúcu z Metodického usmernenie MDVRR SR odboru územného plánovania k zabezpečeniu plnenia uznesenia vlády SR č. 148/2014 z 26.3.2014 k Stratégii adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy.

(8) V ostatných oblastiach:

- a) rešpektovať ochranné pásmo cintorínov, v ochrannom pásme nepovoľovať ani umiestňovať budovy definované v §15 ods.7, zákona NR SR č.131/2010 Z.z. o pohrebníctve.

Článok 8

Vymedzenie zastavaného územia

- (1)** Za zastavané územie je potrebné považovať plochy súčasne zastavaného územia, rozšírené o navrhované plochy v súlade s riešením v grafickej časti vo výkrese v.č.5 - Výkres vyhodnotenia dôsledkov stavebných zámerov a iných zámerov na PP a LPF v M 1:10 000.

Článok 9

Vymedzenie ochranných pásiem a chránených území podľa osobitných predpisov

- (1)** Pásma ochrany vodohospodárskych zariadení:

- a) Verejné vodovody a verejné kanalizácie, 230/2005 Z. z., §19 ods.2. Pásma ochrany sú v zmysle zákona č.442/2002 Z.z. vymedzené najmenšou vodorovnou vzdialenosťou od vonkajšieho pôdorysného okraja vodovodného a kanalizačného potrubia na obidve strany:
- a1) 1,5 m pri verejnom vodovode a kanalizácii do priemeru 500 mm.

- b) Vodojemy, ochranné pásmo je oplotené.
- (2) Oprávnenia pri správe vodných tokov, určuje §49 ods.2 zákona č.364/2004 Z.z. Pri výkone správy vodného toku a správy vodných stavieb alebo zariadení môže správca toku využívať pobrežné pozemky a v rámci ktorého sa môžu realizovať aj protipovodňové a vododrážne opatrenia. Akúkoľvek investorskú činnosť a výsadbu porastov v dotyku s vodnými tokmi odsúhlasiť so správcom toku. Rozvojové aktivity musia byť v súlade so zákonom č. 7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami. Vodohospodársky významné vodné toky sú stanovené Prílohou č.1 Vyhlášky 211/2005 (MŽPSR, ktorou sa ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov).
- a) Pobrežnými pozemkami v závislosti od druhu opevnenia brehu a druhu vegetácie je pri vodohospodársky významnom toku Váh a toku potoka Studenec 10 m od brehovej čiary a pri ostatných drobných tokoch v katastrálnom území obce pozemky do 5 m od brehovej čiary,
- (3) V zmysle zákona 251/2012 Z.z. treba rešpektovať ochranné pásma od krajných vodičov (káblov) na každú stranu, resp. od elektrických staníc:
a)	110 kV vedenie	15 m
b)	22 kV vedenie vzdušné	10 m
c)	22 kV kábel v zemi	1 m
d)	22 kV závesný kábel	1 m
e)	stožiarová trafostanica od konštrukcie	10 m
f)	kioskové trafostanice nevyžadujú ochranné pásmo.	
- (4) V zmysle zákona č.251/2012 pre rozvody plynu sú stanovené pásma ochrán:
- a) Ochranné pásmo je územia bezprostredne priľahlé ku plynárenskému zariadeniu a plynovodu, jeho vzdialenosť je od osi plynovodu na každú stranu, alebo od oplotenia regulačnej stanice:
a1)	STL plynovod a prípojky do DN 200	- 4 m
a2)	STL plynovod a prípojky od DN 201 do 500	- 8 m
a3)	STL plynovod v zastavanom území	- 1 m
- b) Bezpečnostné pásma slúžia na zamedzenie, respektíve zmiernenie účinkov prípadných porúch, havárií plynárenských zariadení. Pásmo ochrany je od osi plynovodu na každú stranu.
b1)	STL a plynovodné prípojky vo voľnom teréne	- 10 m
b2)	STL zastavané územie – určuje dodávateľ plynu pri rešpektovaní normy STN 386415, STN 736005.	
- (5) Pri súbehu viacerých vedení technickej infraštruktúry rešpektovať ustanovenia STN 73 6005 – Priestorová úprava vedení technickej infraštruktúry.
- (6) V území je potrebné rešpektovať ochranné pásmo cestných dopravných systémov mimo zastavaného územia súvislou zástavbou (Zákon o pozemných komunikáciách - Zákon č. 135/61 Z.z. v znení zákona č. 524/2003 Z.z.):
a)	pre diaľnicu a rýchlostnú komunikáciu	100 m od osi krajného jazdného pruhu,
b)	pre cestu I. triedy	50 m od osi cesty na obe strany (mimo zastavané územie),
- (7) V území je potrebné rešpektovať ochranné pásmo železničnej trate (Vyhláška číslo 52/1964 Zb. Zákon o dráhach, zmenou vyhlášky číslo 122/1974 Zb.) 60 m od osi koľaje,
- (8) Rešpektovať ochr. pásmo cintorínov 50 m, v ochrannom pásme nepovoľovať ani umiestňovať budovy definované v §15 ods.7, zákona NR SR č.131/2010 Z.z. o pohrebníctve.
- (9) Pri príprave výstavby v území zohľadniť výsledky geologických prác a inžinierskogeologického prieskumu spracované v záverečnej správe, Atlas máp stability svahov SR v M 1:50 000 list 26-31 Žilina, ktorý je prístupný na mapovom serveri Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra Bratislava. Na webových stránkach sú dostupné aj informácie o zmapovaných a zaregistrovaných svahových deformáciách.
- (10) Výskyt potenciálnych, stabilizovaných a aktívnych zosuvov môže negatívne ovplyvniť možnosti ďalšieho využitia územia. Podľa § 20 ods. 3 geologického zákona ministerstvo ŽP SR vymedzuje ako riziká stavebného využitia územia s výskytom potenciálnych, stabilizovaných a aktívnych zosuvov. Územia s výskytom aktívnych zosuvov nie sú vhodné pre stavebné účely. Podmieňuje sa výstavba v území stabilizovaných a potenciálnych zosuvov podrobným inžiniersko geologickým prieskumom.
- (11) Podľa mapy „Prognóza radónového rizika“ uverejnenej v atlase krajiny Slovenskej republiky spadá riešené územie zaradené do oblasti z nízkym a so stredným radónovými rizikom. Podľa § 20 ods. 3 geologického zákona ministerstvo ŽP SR vymedzuje ako riziká stavebného využitia územia s výskytom stredného radónového rizika. Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia je potrebné posúdiť podľa zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky MZ SR č.528/2007 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na obmedzenie ožiarovania prírodného žiarenia.

- (12) Pri umiestňovaní novej výstavby rešpektovať ochranné pásmo lesa v súlade s ustanovením § 10 ods.1) zákona č. 326/2005 Z.z..

Článok 10

Plochy na verejnoprospešné stavby, na vykonanie delenia a sceľovania pozemkov, na asanáciu a na chránené časti krajiny

- (1) Plochy pre verejnoprospešné stavby predstavujú plochy potrebné pre realizáciu verejnoprospešných stavieb uvedených v čl.12 Zoznam verejnoprospešných stavieb vrátane dočasných záberov pozemkov.
- (2) Plochy pre vykonanie delenia a sceľovania pozemkov budú realizované na plochách územného rozvoja mesta v navrhovanom zastavanom území.
- (3) Plochy pre chránené časti krajiny sú uvedené v čl.6 body (12), (13) a (14).

Článok 11

Určenie, na ktoré časti obce je potrebné obstarat' a schváliť územný plán zóny

- (1) Pre nasledovné časti obce je potrebné s ohľadom na rozsah jednotlivých navrhovaných lokalít obstarat' územný plán zóny alebo urbanistickú štúdiu pre vymedzené časti územia:
 - a) ÚPN-Z IBV Turany – Krátke (na západnom okraji mesta v m.č. Mesto I.).
 - b) ÚPN-Z IBV Turany – Blažovo (na východnom okraji mesta v m.č. Mesto I.), vrátane ešte nezastavaného územia na rozvojovej ploche z pôvodného ÚPN-SÚ Turany.
 - c) ÚPN-Z Stredisko rekreácie a turizmu Turany – Trusalová.

Článok 12

Zoznam verejnoprospešných stavieb

Dopravné verejnoprospešné stavby

- (1) **D1**- Rekonštrukcia existujúcich ciest I. triedy, miestnych komunikácií, vrátane verejných odstavňových plôch a výstavba a rekonštrukcia účelových komunikácií na navrhovanú funkčnú triedu a kategóriu.
- (2) **D2**- Výstavba nadradenej dopravnej infraštruktúry, diaľnice D1, vrátane súvisiacich komunikácií dopravnej obsluhy týchto komunikácií, rekonštrukcie existujúcich dotknutých stavieb (obslužné, účelové komunikácie, podjazdy ap.), navrhovaných mostných objektov a viaduktov a ekoduktov.
- (3) **D3**– Modernizácia žel. trate č.180 a súvisiace stavby vrátane súvisiacich automobilových komunikácií dopravnej obsluhy tejto trate, rekonštrukcie existujúcich dotknutých stavieb (obslužné, účelové komunikácie, podjazdy ap.), navrhovaných mostných objektov a viaduktov a ekoduktov.
- (4) **D4**- Výstavba samostatných chodníkov a súbežných chodníkov pre peších a cyklistov popri automobilových komunikáciách a miestnych komunikáciách so zvýšeným pohybom vozidiel.

Vodohospodárske verejnoprospešné stavby

- (5) **V1** - rozšírenie existujúceho VDJ o 650 m³
- (6) **V2** - rozšírenie rozvodnej vodovodnej siete v obci do lokalít územného rozvoja.
- (7) **V3** - rozšírenie splaškovej kanalizácie do lokalít územného rozvoja.
- (8) **V4** - samostatné malé ČOV v lokalitách mimo dosahu splaškovej komunikácie.
- (9) **V5** - protipovodňové opatrenia na rieke Váh.

Energostavby – verejnoprospešné stavby pre zásobovanie elektrickou energiou, plynom a a teplom

- (10) **E1** – Okružný VN kábel v trase: VN – T34 – T35 – T37 – T2 – T17 – dĺžka cca 2,0 km, VN – T36 – T5 – T22 – dĺžka cca 1,1 km, T1 – T18 – T21 – T3 – T10 – T26 – T25 – VN – dĺžka cca 2,3km.
- (11) **E2** - Výstavba trafostaníc: T17, T18, T20, T21, T22, T25, T26, T34, T35, T36, T37, T39 – v Jadrovej časti mesta, T23, T24, T40, T41, T42 – v Urbanizovaných plochách mesta, TS4, TS5, TS6 – v Rekreačnom území mesta Trusalová.
- (12) **E3** - Výstavba NN káblovej a vzdušnej siete.
- (13) **E4** – Výstavba VN káblov do rozvojových plôch priemyslu v dĺžke cca 0,9 km, výstavba VN prípojok k trafostaniciam T23 a T39.
- (14) **E5** – Demontáž vzdušných VN vedení v území kde prekážajú navrhovanej výstavbe v dĺžke cca 2,8 km.
- (15) **E6** – Rekonštrukcia súčasných trafostaníc: T1, T3, T4, T5 s osadením väčších transformátorov.
- (16) **E7** - Rozšírenie STL siete do 0,1 MPa do plôch s navrhovanou výstavbou v celkovej dĺžke cca 7750 m.
- (17) **E8** - Rozšírenie STL siete do 0,4 MPa do plôch s navrhovanou priemyselnou výstavbou v dĺžke cca 1550 m.

Telekomunikačné stavby

- (18) **T1** - Rozšírenie kapacity RSU na kapacitu cca 375 Pp.
- (19) **T2** - Výstavba káblovej m.t.s. do plôch s novou plánovanou zástavbou, a prestavba vzdušnej m.t.s. za úložné káble v zemi.
- (20) **T3** – Modernizácia, resp. kompletná výmena miestneho rozhlasu za signál šírený rádiovou sieťou, optickej siete káblovej televízie.

Ostatné

- (21) **O1**- Dobudovanie hlavného športového areálu mestae s absentujúcimi verejnými športovými stavbami halových objektov a vonkajších ihrísk a súvisiacou prevádzkovou a sociálnou vybavenosťou.
- (22) **O2**– Rekonštrukcia a modernizácia športového areálu pri ceste 1/18 s vonkajšími ihriskami pre kolektívne hry a súvisiacou prevádzkovou a sociálnou vybavenosťou.
- (23) **O3**– Realizácia verejnej športovej vybavenosti v rekreačnom území strediska CR Trusalová.
- (24) **O4**– Realizácia verejnej športovo – rekreačnej vybavenosti a detských ihrísk v rámci rozvojových obytných plôch mesta.
- (25) **O5**– Nový cintorín.
- (26) **O6**– Revitalizácia verejných priestranstiev centra mesta.
- (27) **O7**- Realizácia Zberného dvora pre odovzdávanie oddelených zložiek komunálnych odpadov, pre drobný stavebný odpad, pre zhromažďovanie nebezpečných odpadov a elektroodpadov z domácností.

C. DOPLŇUJÚCE ÚDAJE

C.1 VŠEOBECNE

V súvislosti so spracovaním územného plánu mesta Turany boli k dispozícii nasledovné dokumenty, z ktorých boli čerpané doplňujúce údaje, a z ktorých boli následne zapracované relevantné informácie do riešenia:

- RÚSES – regionálny územný systém ekoklogickej stability Martin (SAŽP 2013).
- Urbanistická štúdia, Stredisko cestovného ruchu Turany Trusalová - Šútovo, ing. Ivan Zuskin, 18.04.2003.
- Vodný plán Slovenska.
- Vodohospodárska mapa Slovenska.
- Návrh bežeckých lyžiarskych tratí Turany – Trusalová, INSL, inžinierske služby, spol. s r. o. Martin, 12/2010.
- Súpis pamiatok na Slovensku.
- Vlastivedný slovník obcí na Slovensku.
- Vyjadrenia dotknutých orgánov a organizácií k oznámeniu o začatí obstarávania ÚPN-M Turany, 07 – 08 / 2016.
- Atlas krajiny SR (MŽP SR, SAŽP), 2002.
- Turany v minulosti a súčasnosti, historická monografia obce, Mgr. R. Lacko, 2009, nepublikovaná.
- Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Turany na roky 2015 - 2023, Ing. Ľubomír Bernát, schválený OcZ v Turanoch.
- www.turany.sk/mapa_sk.html.

C.2 VYHODNOTENIE DÔSLEDKOV STAVEBNÝCH ZÁMEROV A INÝCH NÁVRHOV NA POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDE V PÔVODNEJ ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCII OBCE

C.2.1 PRE PÔVODNÝ ÚPN-SÚ TURANY

- ÚPN-SÚ Turany – návrh riešenia, mar.coop Martin, ing. arch. R. Fraštia a ing. arch. I. Trylč schválený uznesením OcZ v Turanoch, č. 1/14/11/1994 dňa 14.11.1994 - priložený scan textu za kapitolou D).

C.2.2 V DOPLNKU Č.1 ÚPN-O TURANY (02/2010)

- ÚPN-O Turany, Zmeny a doplnky č.1 – návrh riešenia, AGA - AGENCIA URBANIZMU A ARCHITEKTÚRY, 02/2010, Bratislava, ing. arch. Peter Valach, schválený uznesením OcZ v Turanoch, č. A/1 dňa 28.04.2010 - priložený scan textu za kapitolou D).

D. DOKLADOVÁ ČASŤ

Dokladová časť v súvislosti so spracovaním územného plánu obce Svrčinovec je súčasťou elaborátu obstarávateľa. Okrem ďalších dokumentov sú súčasťou tohto elaborátu aj nasledovné dokumenty :

- KEP Turany, ing. Peter Hájník, 11/2016.
- Zadanie pre ÚPN-M Turany, ing. arch. Ján Burian, dopracované 01/2017, schv. uzn. MZ Turany pod č. 05/2017 dňa 08.02.2017.
- Sčítanie obyvateľov, domov a bytov – základné údaje (2011, KSŠV SR)
- Aktuálne štatistické údaje 2016 (KSŠV SR).
- Vyjadrenia dotknutých orgánov a organizácií k oznámeniu o začatí obstarávania ÚPN-M Turany, 07 – 08 / 2016.